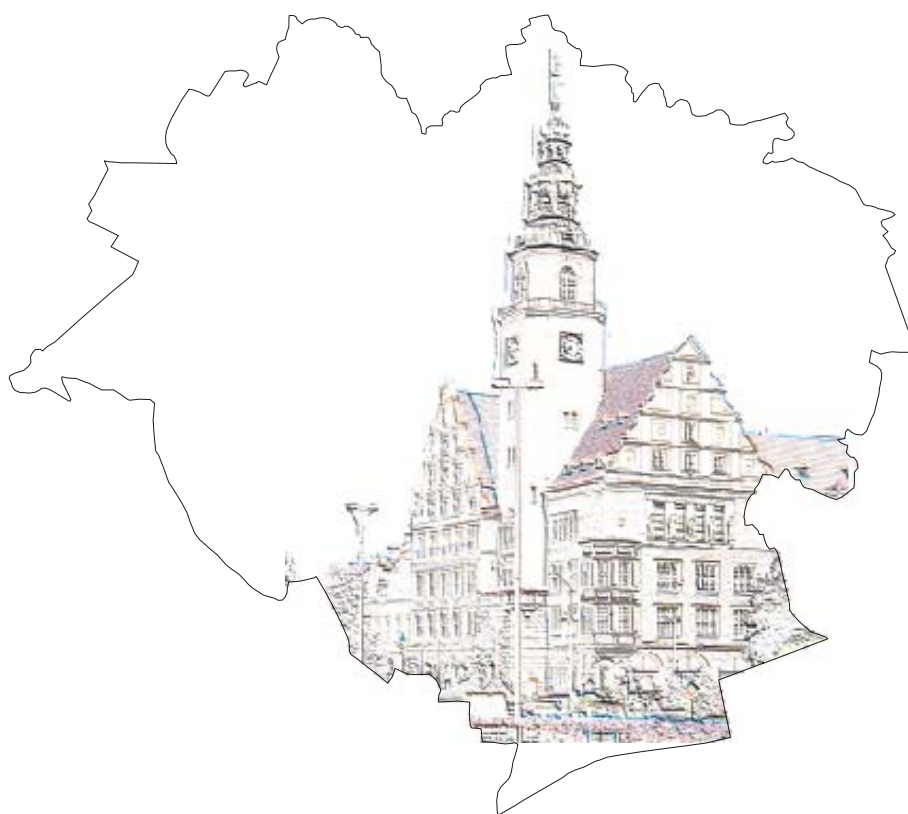

INSTYTUT BADAŃ I ANALIZ
GRUPA OSB OLSZTYŃSKA SZKOŁA BIZNESU

RAPORT O STANIE MIASTA

OLSZTYN

ZA LATA 2010, 2011

OPRACOWANIE:
Zespół ekspertów IBiA
pod kierunkiem dr Dariusza Śledź

Olsztyn, listopad 2012 r.

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	9
I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OLSZTYNA	12
1. TERYTORIALNE I HISTORYCZNE UWARUNKOWANIA FUNKCJONOWANIA MIASTA.....	12
2. STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2006-2020.....	14
3. OLSZTYN NA TLE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO.....	16
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OLSZTYNA	19
1. SFERA PRZESTRZENNA.....	19
1.1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE.....	19
1.2. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA.....	30
1.3. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA.....	40
1.4. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	49
2. SFERA SPOŁECZNA.....	56
2.1. DEMOGRAFIA	56
2.2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	71
2.3. WYNAGRODZENIA	82
2.4. EDUKACJA	84
2.5. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA.....	90
2.6. KULTURA.....	103
2.7. TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA	110
2.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	114
3. SFERA GOSPODARCZA	128
3.1. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ.....	130
3.2. HANDEL.....	130
4. SFERA MIESZKANIOWA – GOSPODARKA MIESZKANIOWA.....	146
III. ZARZĄDZANIE SAMORZĄDOWE	150
1. ADMINISTRACJA GMINY	150
2. MAJĄTEK GMINY	160
3. FINANSE MIASTA.....	164
4. WSPÓŁPRACA OLSZTYNA Z OŚRODKAMI ZAGRANICZNYMI	169
5. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ URZĘDU MIASTA OLSZTYN	175

IV. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE W OLSZTYNIE	181
V. OLSZTYN NA TLE POZOSTAŁYCH MIAST WOJEWÓDZKICH W POLSCE	188
VI. AGLOMERACJA OLSZTYŃSKA	205
VII. WSKAŹNIKI MONITORINGU STRATEGII ROZWOJU OLSZTYNA NA LATA 2006-2020	210
PODSUMOWANIE	214
ANEKS	227
I. WAŻNIEJSZE DEFINICJE I POJĘCIA	228
II. ŹRÓDŁA I TERMINY UKAZYWANIA SIĘ DANYCH STATYSTYCZNYCH	250
III. WAŻNIEJSZE DANE CHARAKTERYZUJĄCE MIASTO W LATACH 2010 I 2011	255
IV. ANALIZA <i>SHIFT-SHARE</i>	295

SPIS TABEL

Tab. 1. Wybrane wskaźniki sfery przestrzennej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011	16
Tab. 2. Wybrane wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011	17
Tab. 3. Wybrane wskaźniki sfery gospodarczej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011	18
Tab. 4. Wybrane wskaźniki sfery mieszkaniowej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011	18
Tab. 5. Stan planowania zagospodarowania przestrzennego Olsztyna w 2010 i 2011 r.	22
Tab. 6. Powierzchnia ewidencyjna Olsztyna w 2010 i 2011 r.	29
Tab. 7. Gospodarka leśna w latach 2008-2011	31
Tab. 8. Charakterystyka wybranych miejskich jezior	33
Tab. 9. Obiekty przyrody prawnie chronionej w latach 2008-2011	35
Tab. 10. Tereny zieleni miejskiej w latach 2008-2011	37
Tab. 11. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w latach 2008-2011 ...	37
Tab. 12. Gospodarka wodno-ściekowa w przemyśle w latach 2008-2011	38
Tab. 13. Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków latach 2008-2011	38
Tab. 14. Emisja zanieczyszczeń powietrza w latach 2008-2011	39
Tab. 15. Odpady wytworzone w latach 2008-2011	40
Tab. 16. Sieć wodociągowa rozdzielcza w latach 2008-2011	42
Tab. 17. Sieć kanalizacyjna rozdzielcza w latach 2008-2011	43
Tab. 18. Sieć gazowa rozdzielcza w latach 2008-2010	45
Tab. 19. Drogi publiczne w latach 2008-2011	50
Tab. 20. Parkingi w latach 2009-2011	51
Tab. 21. Ścieżki rowerowe wybudowane w Olsztynie w 2010 i 2011 r.	51
Tab. 22. Wybrane wskaźniki demograficzne w latach 2008-2011	58
Tab. 23. Ludność według biologicznych grup wieku i płci w latach 2008-2011	59
Tab. 24. Ludność według ekonomicznych grup wieku i płci w latach 2008-2011	60
Tab. 25. Urodzenia żywe w latach 2008-2011	63
Tab. 26. Zgony w latach 2008-2011	64
Tab. 27. Zgony według grup wieku i płci w 2010 i 2011 r.	64
Tab. 28. Zgony według przyczyn w latach 2008-2010	65
Tab. 29. Przyrost naturalny w latach 2008-2011	65
Tab. 30. Małżeństwa i rozwody w latach 2008-2011	67
Tab. 31. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały w latach 2008-2011	68
Tab. 32. Liczba stałych mieszkańców Olsztyna według osiedli w 2011 r.	70
Tab. 33. Pracujący według sektorów ekonomicznych (łącznie z rolnictwem indywidualnym) w latach 2008-2011	74
Tab. 34. Analiza przesunięć udziałów (<i>shift-share</i>): liczba pracujących w gospodarce narodowej według faktycznego miejsca pracy	74
Tab. 35. Pracujący według grup sekcji PKD 2007 w latach 2008-2011	75
Tab. 36. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2011	76
Tab. 37. Bezrobotni według wieku w latach 2008-2010	76
Tab. 38. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w latach 2008-2011	76
Tab. 39. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w latach 2008-2010	77
Tab. 40. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy (według PKD 2007) w latach 2010, 2011	78
Tab. 41. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w latach 2008-2010	78
Tab. 42. Oferty pracy według kwartałów w latach 2008-2011	79
Tab. 43. Napływ bezrobotnych i oferty pracy w ciągu II półrocza 2010 i 2011 r. według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	80

Tab. 44. Wydatki Funduszu Pracy w tys. zł w latach 2008-2011	82
Tab. 45. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według rodzaju działalności (PKD 2007) w latach 2009-2011	83
Tab. 46. Przedszkola (łącznie ze specjalnymi) w latach 2008-2011	84
Tab. 47. Szkoły podstawowe i gimnazjalne (stan we wrześniu) w latach 2008-2011	84
Tab. 48. Szkoły zawodowe w latach 2008-2011	85
Tab. 49. Szkolnictwo średnie zawodowe i artystyczne (ze specjalnym) w latach 2008-2011	86
Tab. 50. Szkolnictwo ogólnokształcące dla młodzieży i dorosłych (ze specjalnym) w latach 2008-2011	86
Tab. 51. Szkolnictwo policealne i pomaturalne w latach 2008-2011	87
Tab. 52. Pacjenci Szpitala Zespołowego (bez noworodków i wcześniaków) leczenia według oddziałów (z ruchem wewnętrznym) w latach 2008-2011	91
Tab. 53. Liczba leczonych w Szpitalu Wojewódzkim według oddziałów w latach 2008-2011	92
Tab. 54. Liczba leczonych w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym według oddziałów w latach 2008-2011	92
Tab. 55. Liczba leczonych w Poliklinice według oddziałów w latach 2008-2011	93
Tab. 56. Liczba leczonych w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc według oddziałów w latach 2008-2011	94
Tab. 57. Liczba leczonych w Szpitalu Psychiatrycznym według oddziałów w latach 2008-2011	94
Tab. 58. Pacjenci Szpitala Uniwersyteckiego w latach 2008-2011	95
Tab. 59. Liczba zachorowań na wybrane schorzenia zakaźne w latach 2008-2011	97
Tab. 60. Rodziny korzystające z różnych form pomocy według powodów trudnej sytuacji społecznej w latach 2008-2011	99
Tab. 61. Osoby, którym przyznano świadczenie (według form świadczenia) w latach 2008-2011	99
Tab. 62. Roczna liczba uczestników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2008-2011	100
Tab. 63. Liczba wychowanków całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży w latach 2008-2011 (stan na koniec roku)	101
Tab. 64. Kina stałe w latach 2008-2011	105
Tab. 65. Muzea w latach 2008-2011	106
Tab. 66. Placówki biblioteczne w latach 2008-2011	106
Tab. 67. Czytelnicy Miejskiej Biblioteki Publicznej według wieku w latach 2008-2011	107
Tab. 68. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w latach 2008-2011	111
Tab. 69. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i uczniowskimi klubami sportowymi (UKS) w 2008 i 2010 r.	112
Tab. 70. Przestępstwa stwierdzone na terenie Olsztyna w latach 2008-2011	120
Tab. 71. Zdarzenia drogowe odnotowane w Olsztynie w latach 2008-2011	121
Tab. 72. Czyny karalne popełnione przez nieletnich przestępców w Olsztynie w latach 2008-2011	122
Tab. 73. Liczba wykroczeń w poszczególnych kategoriach w latach 2008-2011	124
Tab. 74. Liczba zgłoszeń od mieszkańców miasta w latach 2008-2011	125
Tab. 75. Liczba i rodzaj sankcji zastosowanych wobec sprawców wykroczeń w latach 2008-2011	125
Tab. 76. Liczba zdarzeń odnotowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na terenie Olsztyna w latach 2008-2011	126
Tab. 77. Czynności kontrolno-rozpoznawcze przeprowadzone przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na terenie Olsztyna w latach 2008-2011	127
Tab. 78. Produkt krajowy brutto (PKB) w podregionach województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 r.	128

Tab. 79. Wartość dodana brutto (ceny bieżące) według grup sekcji PKD 2007 w podregionach województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 r.	129
Tab. 80. Analiza przesunięć udziałów (shift-share): wartość dodana brutto w podregionie olsztyńskim w mln zł	129
Tab. 81. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2008-2011.....	134
Tab. 82. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących w latach 2008-2011	135
Tab. 83. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych form prawnych w latach 2008-2011.....	135
Tab. 84. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według rodzajów działalności w latach 2009-2011	136
Tab. 85. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD 2007 w latach 2009-2011.....	136
Tab. 86. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w latach 2009-2011	138
Tab. 87. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON według wybranych sekcji PKD 2007 w latach 2009-2011.....	140
Tab. 88. Analiza przesunięć udziałów (<i>shift-share</i>): liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON według sekcji PKD.....	141
Tab. 89. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według rodzajów działalności w latach 2008-2010	142
Tab. 90. Analiza przesunięć udziałów (<i>shift-share</i>): wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w mln zł według rodzajów działalności	143
Tab. 91. Targowiska miejskie w latach 2008-2011	145
Tab. 92. Zasoby mieszkaniowe w latach 2008-2010	146
Tab. 93. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne w latach 2008-2010	146
Tab. 94. Dodatki mieszkaniowe według formy własności mieszkania w latach 2008-2011.....	147
Tab. 95. Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2008-2011	147
Tab. 96. Udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2008-2011	148
Tab. 97. Radni wg płci, wieku i wykształcenia 2011 r.	153
Tab. 98. Komisje stałe Rady Miasta Olsztyn w 2010 i 2011 r.	153
Tab. 99. Liczba etatów w komórkach organizacyjnych Urzędu Miasta Olsztyn w 2011 r. ...	159
Tab. 100. Aktywa trwałe gminy Olsztyn w latach 2008-2011 (stan na 31.12).....	160
Tab. 101. Dzierżawione grunty gminy Olsztyn w latach 2008-2011.....	161
Tab. 102. Sprzedaż lokali mieszkalnych w latach 2008-2011.....	162
Tab. 103. Sprzedaż lokali użytkowych w latach 2008-2011	163
Tab. 104. Podział nieruchomości według jednostek komunalnych w latach 2008-2011	163
Tab. 105. Plan i wykonanie budżetu miasta w latach 2010, 2011.....	164
Tab. 106. Wykonanie budżetu miasta w latach 2008-2011.....	165
Tab. 107. Transfery z budżetu państwa w latach 2008-2011.....	166
Tab. 108. Wpływy z podatków i opłat w latach 2008-2011.....	166
Tab. 109. Dochody z majątku w latach 2008-2011	167
Tab. 110. Wydatki budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2011.....	168
Tab. 111. Wskaźniki sfery przestrzennej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich.....	191
Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich.....	196
Tab. 113. Wskaźniki sfery gospodarczej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich ..	202
Tab. 114. Wskaźniki sfery mieszkaniowej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich.....	204

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego	12
Rys. 2. Osiedla w granicach miasta	13
Rys. 3. Struktura powierzchni ewidencyjnej Olsztyna w 2011 r.	30
Rys. 4. Struktura sprzedaży wody w 2010 i 2011 r.	42
Rys. 5. Struktura sieci wodociągowej w Olsztynie w 2011 r.	43
Rys. 6. Struktura sieci kanalizacyjnej w Olsztynie w 2011 r.	44
Rys. 7. Struktura odbioru ścieków w 2010 i 2011 r.	44
Rys. 8. Struktura odbiorców ciepła w 2011 r.	48
Rys. 9. Ludność Olsztyna w latach 2008-2035	57
Rys. 10. Ludność według grup wieku i płci w 2011 r.	58
Rys. 11. Struktura ludności według biologicznych grup wieku w 2011 i 2035 r.	59
Rys. 12. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 1000 ludności w wieku do 15 lat w latach 2008-2035	60
Rys. 13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i płci w 2011 i 2035 r.	61
Rys. 14. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2008-2011	61
Rys. 15. Urodzenia żywe w latach 2008-2035	62
Rys. 16. Zgony w latach 2008-2035	63
Rys. 17. Przyrost naturalny w latach 2008-2035	66
Rys. 18. Wybrane współczynniki demograficzne w 2008 i 2011 r.	67
Rys. 19. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w latach 2008-2035	69
Rys. 20. Struktura ludności miasta według wybranych kategorii w 2011 r.	69
Rys. 21. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i osiedli w 2011 r.	71
Rys. 22. Pracujący (łącznie z rolnictwem indywidualnym) na 1000 ludności w latach 2008-2011	73
Rys. 23. Bezrobotni według płci w latach 2008-2011	75
Rys. 24. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.	77
Rys. 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem w zł oraz w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w latach 2008-2011	83
Rys. 26. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w latach 2008-2011	85
Rys. 27. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w latach 2008-2011	98
Rys. 28. Odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów oraz odsetek turystów ogółem, nocujących w hotelach w latach 2008-2011	111
Rys. 29. Przestępstwa stwierdzone na 10 tys. ludności w latach 2008-2011	120
Rys. 30. Wykrywalność przestępstw kryminalnych stwierdzonych na terenie Olsztyna w 2008 i 2011 r.	121
Rys. 31. Struktura wykroczeń według kategorii w 2008 i 2011 r.	124
Rys. 32. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2008-2011	137

Rys. 33. Struktura podmiotów gospodarki narodowej nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2011 r.	138
Rys. 34. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON w latach 2008-2011	139
Rys. 35. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2011 r.	139
Rys. 36. Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach według rodzajów działalności w 2008 i 2010 r.	142
Rys. 37. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² w latach 2008-2011	148
Rys. 38. Schemat organizacyjny Urzędu Miasta Olsztyn (XII 2011 r.)	158
Rys. 39. Struktura gruntów stanowiących własność gminy Olsztyn w 2011 r.	161
Rys. 40. Wykonanie budżetu miasta w latach 2008-2011	165
Rys. 41. Struktura wydatków budżetu miasta według rodzajów klasyfikacji budżetowej w 2011 r.	167
Rys. 42. Wyniki „Badania poziomu zadowolenia Interesanta z jakości usług świadczonych przez Urząd Miasta Olsztyna – 2011r.”	180
Rys. 43. Odpady wytworzone w ciągu roku w tonach na 1 km ² w 2011 r.	188
Rys. 44. Lesistość w 2011 r. (w %)	189
Rys. 45. Długość sieci wodociągowej na 100 km ² powierzchni w 2010 r.	189
Rys. 46. Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ² powierzchni w 2010 r.	190
Rys. 47. Długość sieci gazowej na 100 km ² powierzchni w 2010 r.	190
Rys. 48. Gęstość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km ²) w 2011 r.	190
Rys. 49. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2011 r.	192
Rys. 50. Saldo migracji na 1000 ludności w 2011 r.	192
Rys. 51. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2011 r.	193
Rys. 52. Pracujący na 1000 ludności w 2011 r.	193
Rys. 53. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w zł w 2011 r.	193
Rys. 54. Liczba łóżek szpitalnych na 10000 mieszkańców w 2010 r.	194
Rys. 55. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w 2010 r.	194
Rys. 56. Przeciętny pobyt turystów w dniach w 2011 r.	195
Rys. 57. Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2011 r. ...	195
Rys. 58. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w 2011 r.	201
Rys. 59. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2011 r.	201
Rys. 60. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek handlowych (w %) w 2011 r.	202
Rys. 61. Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców w 2010 r. ...	203
Rys. 62. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2011 r.	203

STRESZCZENIE

Olsztyn, będąc stolicą województwa warmińsko-mazurskiego i jednocześnie największym miastem regionu, jest głównym ośrodkiem gospodarczym, edukacyjnym i kulturalnym na tym terenie. Jest jednocześnie siedzibą władz i najważniejszych instytucji województwa. Jako centralny ośrodek regionu, Olsztyn oddziałuje na pozostałe jednostki samorządowe województwa i wyznacza kierunki oraz trendy w rozwoju. Ważne jest zatem podniesienie jego rangi, gdyż w porównaniu z innymi ośrodkami wojewódzkimi, Olsztyn jawi się jako miasto o przeciętnej, a w niektórych dziedzinach niższej dynamice rozwoju. Właściwe wykorzystanie potencjału wewnętrznego miasta może podnieść nie tylko jego rangę, ale również pozytywnie wpłynąć na poziom życia mieszkańców i zmienić jego wizerunek w Polsce. Należy więc poszukiwać właściwych kierunków działań, które poprawią pozycję gospodarczą Olsztyna oraz wygenerują nowe bodźce rozwojowe. Właśnie takie cele przyświecały autorom Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020, gdzie zawarto perspektywiczną misję Olsztyna. Misja deklaruje, iż Olsztyn to „miasto zapewniające czystość środowiska, dbające o wzrost zasobności mieszkańców opartej na rozwoju nauki i przedsiębiorczości, dające poczucie bezpieczeństwa, sprzyjające rozkwitowi demokracji i samorządności”. Zgodnie z zapisami strategii, miasto w procesie jego funkcjonowania i rozwoju postrzegane jest w trzech wymiarach: przestrzenno-przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczo-finansowym.

Niniejsze opracowanie zawiera dane i informacje opisujące Olsztyn w 2010 i 2011 r., a także trendy zmian od 2008 r. Jest ono kontynuacją i aktualizacją poprzednich edycji Raportu. Jego konstrukcja i zawartość zostały przygotowane w sposób umożliwiający w jak największym stopniu dokonywanie porównań historycznych i śledzenie zachodzących zmian w społeczno-ekonomicznym otoczeniu miasta.

Dane zawarte w raporcie zostały zamieszczone w siedmiu rozdziałach.

Raport rozpoczyna się ogólną charakterystyką Olsztyna, gdzie przedstawiono informacje dotyczące terytorialnych i historycznych uwarunkowań funkcjonowania miasta. Ponadto, na podstawie wybranych wskaźników, przybliżono sytuację Olsztyna na tle województwa warmińsko-mazurskiego.

Rozdział II podzielony został na cztery bloki tematyczne nawiązujące do Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020, tj. sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą i mieszkaniową. Charakterystyka sfery przestrzennej obejmuje: zagospodarowanie przestrzenne, stan i ochronę środowiska, infrastrukturę komunalną oraz transport i komunikację. W ramach sfery społecznej przedstawiono informacje dotyczące: demografii, sytuacji na rynku pracy, wynagrodzeń, edukacji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury, turystyki, sportu i rekreacji oraz bezpieczeństwa publicznego. Z kolei w sferze gospodarczej ujęto mierniki makroekonomiczne oraz dane dotyczące podmiotów gospodarczych. Sferę mieszkaniową opisano za pomocą wskaźników związanych z gospodarką mieszkaniową.

W kolejnym rozdziale skupiono się na aspektach zarządzania samorządowego, gdzie przybliżono informacje dotyczące: administracji i majątku gminy, finansów miasta, współpracy Olsztyna z ośrodkami zagranicznymi oraz systemu zarządzania jakością Urzędu Miasta Olsztyn.

Rozdział IV poświęcony został instytucjom i organizacjom działającym w Olsztynie. W ramach tego rozdziału przedstawiono jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego Olsztyna oraz miejskie jednostki organizacyjne, tj. jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, instytucje kultury, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz spółki prawa handlowego, w których miasto posiada udziały. Wymieniono też najważniejsze instytucje i organizacje funkcjonujące na terenie miasta nie związane z działalnością samorządu gminnego.

Charakterystyka Olsztyna wymaga również odniesienia wartości wskaźników społeczno-gospodarczych miasta do innych miast wojewódzkich i tej kwestii poświęcony został rozdział V. Analiza tych wskaźników pozwoliła na określenie pozycji Olsztyna wśród

pozostałych miast wojewódzkich oraz otrzymanie pełnego obrazu sytuacji stolicy województwa warmińsko-mazurskiego.

Kontynuując obserwację metropolitarnych dążeń Olsztyna, w rozdziale VI zawarto porównanie aglomeracji olsztyńskiej z wybranymi aglomeracjami w Polsce, tj. białostocką, bydgoską, gorzowską, kielecką, lubelską, opolską, rzeszowską i toruńską. Ponadto w opracowaniu znalazł się zaktualizowany wykaz wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 (rozdział VII). Wskaźniki monitorowania strategii oraz charakteryzujące aglomerację olsztyńską zostały opracowane na podstawie informacji zawartych w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020, wskaźników służących do monitorowania realizacji celów Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 oraz wskaźników służących do monitorowania realizacji celów Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.

Raport uzupełniają cztery aneksy zawierające: ważniejsze definicje i pojęcia, źródła i terminy ukazywania się danych statystycznych, ważniejsze dane charakteryzujące miasto w latach 2010 i 2011 oraz opis analizy przesunięć udziałów (*shift-share*).

W toku procesu badawczego zostały przeprowadzone badania wtórne (analiza *desk-research*), tj. analiza dokumentów, danych pochodzących ze statystyki publicznej, sprawozdawczości jednostek podporządkowanych Urzędowi Miasta oraz informacji zamieszczonych na stronach www. Dodatkowo w opracowaniu wykorzystano następujące techniki analizy danych: typologiczną, heurystyczną, rang poszczególnych cech, przesunięć udziałów (*shift-share*) oraz SWOT.

Przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie szeregu wniosków, które w sposób syntetyczny opisują sytuację Olsztyna i zmiany, jakie zaszły w rozpatrywanych latach.

Olsztyn charakteryzuje się złożoną strukturą gruntów, bowiem w 2011 r. ponad 56% jego powierzchni stanowiły użytki rolne, grunty leśne i zakrzewione oraz wody. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmowały około 41% powierzchni miasta.

Istniejąca na terenie miasta sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa i ciepłownicza pozwala na pokrycie obecnego i perspektywicznego zapotrzebowania Olsztyna. Problemem jest jednak stan techniczny wymienionych sieci rozdzielczych, bowiem znaczna jej część została wybudowana ponad 25 lat temu i wymaga szybkiej modernizacji. Z kolei struktura systemu dróg w mieście jest wysoce niezadowolająca. Brak jest dobrego połączenia drogami ekspresowymi Olsztyna z innymi regionami kraju. Ponadto miasto nie posiada obwodnicy, toteż cały ruch tranzytowy kierowany jest przez obszary skoncentrowanej zabudowy dzielnic śródmiejskich.

W 2011 r. w Olsztynie zanotowano spadek liczby ludności. Główną przyczyną tego zjawiska był spadek przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji. Prognozy demograficzne, przygotowane przez GUS, nie są optymistyczne dla Olsztyna. Co prawda w ciągu najbliższych dwudziestu lat liczba ludności Olsztyna będzie powoli ale systematycznie rosła, to jednak po 2030 r. notowany będzie spadek liczby ludności w mieście na co wpływ będzie miał ujemny przyrost naturalny.

W strukturze wiekowej ludności Olsztyna w 2011 r. dominowały osoby w wieku 15-64 lat. Tendencje ostatnich lat wskazują jednak na stały wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej, co świadczy o nasilaniu się procesu starzenia demograficznego. Ponadto w ostatnich latach w Olsztynie obserwuje się spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, co jest zjawiskiem powszechnie obserwowanym w całym kraju.

W 2011 r. w porównaniu z rokiem poprzednim liczba bezrobotnych wzrosła, a w strukturze osób bez pracy zwiększył się udział kobiet. Stopa bezrobocia w Olsztynie była jednak w dalszym ciągu najniższa w województwie. Rynek pracy w mieście najmniej korzystny był dla osób z wykształceniem wyższym. Osoby te stanowiły jedną czwartą pozostających bez pracy. Niekorzystna struktura bezrobocia pojawiła się przede wszystkim

wśród pozostających bez pracy z wykształceniem wyższym, a także średnim ogólnokształcącym oraz policealnym i średnim zawodowym.

W 2011 r. w Olsztynie zanotowano najwyższe w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, które stanowiło jednak 97,8% średniej krajowej (w poprzednich dwóch latach było wyższe od średniej). Poziom wynagrodzeń w sektorze publicznym, który o około 802 zł przewyższał poziom płac w sektorze prywatnym (przy czym różnica ta z roku na rok się powiększa), może stanowić czynnik niesprzyjający rozwojowi gospodarce miasta. Fakt ten może znacząco wpływać na niechęć młodych ludzi do podejmowania działalności gospodarczej na własny rachunek bądź poszukiwania możliwości zatrudnienia w sektorze prywatnym.

W ostatnich latach zainteresowanie nauką w szkołach średnich zawodowych i artystycznych w Olsztynie spadło. Spadło także zainteresowanie liceami ogólnokształcącymi – w roku szkolnym 2011/2012 zanotowano o 11,6% uczniów mniej niż w 2008 r. W szkołach policealnych i pomaturalnych uczyło się więcej młodzieży niż przed rokiem (trzykrotnie więcej niż w 2008 r.), ale mniej dorosłych.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych, stanowiący wskaźnik wykorzystania infrastruktury turystycznej, od 2009 r. stale wzrasta. Pozytywnym zjawiskiem jest także to, iż w 2011 r. wzrost liczby obiektów noclegowych i miejsc noclegowych przełożył się na wzrost liczby turystów korzystających z noclegów.

O sile gospodarki danego regionu i jego potencjale decyduje ilość i struktura efektywnie działających podmiotów gospodarczych. W 2009 r. w podregionie olsztyńskim, GUS nie dysponuje bowiem danymi dotyczącymi wskaźników makroekonomicznych na niższych poziomach terytorialnych, zanotowano najlepsze rezultaty działalności podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim, wystąpiła tu bowiem najwyższa w regionie wartość PKB, jak i PKB per capita oraz wartość dodana brutto przypadająca na jednego pracującego.

Liczba podmiotów gospodarczych w Olsztynie w 2011 r. porównaniu do 2008 r. nieznacznie wzrosła, jednak w 2011 r. więcej podmiotów wyrejestrowano z rejestru REGON niż wpisano. W analizowanych latach zanotowano spadek udziału podmiotów zajmujących się działalnością przemysłową i budownictwem, przy jednoczesnym wzroście udziału firm zajmujących się handlem oraz rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. W 2011 r. najwyższy udział wśród ogółu podmiotów na terenie Olsztyna posiadały firmy działające w szeroko pojętych usługach, co wskazuje, że gospodarka regionu dostosowuje się strukturalnie do ogólnie panujących w kraju trendów. Z przeprowadzonej analizy wynika, że rozwój gospodarczy Olsztyna opierać się musi na prężnym i dynamicznym sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie w ostatnich latach zaszły największe zmiany.

Jednym z wyznaczników warunków i jakości życia może być ilość i dostępność infrastruktury mieszkaniowej. Zasoby mieszkaniowe w Olsztynie w 2010 r. były zróżnicowane pod względem wyposażenia w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne. Wszystkie mieszkania posiadały podłączenie do wodociągu miejskiego, jednakże ustępu spłukiwanego nie posiadało 1,2% mieszkań, a łazienki – 2,1%. Brak centralnego ogrzewania i gazu sieciowego w wielu wypadkach mógł wynikać z wykorzystania innych źródeł ciepła. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych była niższa niż w województwie.

W 2011 r. oddano do użytkowania o 39,2% mniej mieszkań niż w 2008 r. Oddawane mieszkania były również mniejsze. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania (na 1000 zawartych małżeństw) nie różniła się zanadto od średniej dla pozostałych miast wojewódzkich. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według rodzaju własności pokazuje, iż najczęściej mieszkań wybudowały firmy, które przeznaczyły je na sprzedaż lub wynajem.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OLSZTYNA

1. TERYTORIALNE I HISTORYCZNE UWARUNKOWANIA FUNKCJONOWANIA MIASTA

Olsztyn usytuowany jest na Warmii, w środkowej części województwa warmińsko-mazurskiego. W 1999 r. został mianowany stolicą administracyjną województwa, z tego względu mieszczą się tu siedziby władz i najważniejszych instytucji północno-wschodniej części Polski: Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, Marszałka Województwa, Prezydenta Miasta i Starosty Olsztyńskiego (powiatu ziemskiego olsztyńskiego). Miasto stanowi też społeczne, kulturalne i ekonomiczne centrum życia w regionie.

Olsztyn jest powiatem grodzkim (miastem na prawach powiatu), graniczącym z gminami Dywity, Barczewo, Purda, Stawiguda, Gietrzwałd i Jonkowo.

Rys. 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego
Stan na 1.01.2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odległość od najbliższej granicy państwa – z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, stanowiącej obecnie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej, wynosi 87 km.

Miasto położone jest w dolinie rzeki Łyny, na Pojezierzu Olsztyńskim, wchodzącym w skład makroregionu Pojezierza Mazurskiego. Leży w paśmie moren czołowych ostatniego zlodowacenia, stąd pagórkowate ukształtowanie jego powierzchni i zasobność w jeziora. O geofizycznej atrakcyjności Olsztyna decydują również zalesienie i zadrzewienie, a także duże powierzchnie terenów zieleni. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 41,6% powierzchni miasta, grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione 23,9%, użytki rolne 22,3%, a grunty pod wodami 9,6% jego obszaru.

Ukształtowanie terenu oraz warunki hydrograficzne powodują lokalne zróżnicowanie klimatu. Według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej średnia temperatura roczna powietrza w 2010 r.¹ wyniosła 6,7°C. Zanotowano znaczny stopień zachmurzenia nieba (5,4 oktanów w skali od 0 do 8) oraz roczną sumę opadów, kształtującą się na poziomie 753 mm.

Powierzchnię Olsztyna, równą 88 km², zamieszkiwało w 2011 r. około 175,4 tys. mieszkańców. To największe miasto w województwie nie posiada administracyjnego podziału na dzielnice, w jego granicach funkcjonują jednak 23 osiedla.

¹ Dane za 2011 r. dostępne będą w grudniu 2012 r.

Rys. 2. Osiedla w granicach miasta
Stan na 1.01.2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Powstanie miasta datuje się około roku 1334. Podobno wtedy Henryk von Luter założył strażnicę w zakolu Łyny, nadając jej nazwę Allenstein (od niemieckiej nazwy Łyny *Alle* i słowa kamień *Stein*, czyli „Kamień nad Łyną”, czy „Gród nad Łyną”). Prawa miejskie otrzymał Olsztyn 31 października 1353 r. aktem lokacyjnym nadawanym przez diecezjalną Kapitułę Warmińską. Pierwszym burmistrzem miasta był Jan z Łajs. Również w 1353 r. zakończono budowę zamku. W drugiej połowie XIV w. wzniesiono gotycki kościół pod wezwaniem świętego Jakuba Apostoła, który uznawany jest za jeden ze znakomitszych przykładów gotyku ceglanego w Polsce.

W pierwszych wiekach funkcjonowania miasto było kilkakrotnie niszczone w czasie trwających wojen, co nie sprzyjało jego rozwojowi. Na mocy Traktatu Toruńskiego w 1466 r. włączono je wraz z całą Warmią do Państwa Polskiego. W 1772 r. nastąpił pierwszy rozbiór kraju i Warmię włączono do Królestwa Prus.

Na początku XIX w., po wojnach napoleońskich, utworzono samorząd terytorialny, a w 1818 r. powstał powiat olsztyński. W XIX wieku zaczęto także zabudowywać tereny poza murami Starego Miasta. Powstała pierwsza linia kolejowa oraz infrastruktura gazowa, wodociągowa i kanalizacyjna. Elektryczność dotarła do miasta w 1907 r.

Do Polski włączono zniszczony walkami wojennymi i zdewastowany Olsztyn dopiero w 1945 r. Po wojnie rozwinął się w mieście m.in. przemysł spożywczy, maszynowy, drzewny i gumowy. Po 1989 r. odtworzono samorząd terytorialny i wybrano pierwszą demokratyczną radę i zarząd miasta. W 1999 r. powstał Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.

2. STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2006-2020

Rozwój miasta zauważalny jest również w obecnych czasach – rozbudowują się osiedla mieszkaniowe – Jaroty czy Generałów, a także osiedla przemysłowe (między innymi za sprawą powiększania się fabryki Michelin). Planowany jest także zintegrowany rozwój we wszystkich dziedzinach społeczno-gospodarczych, ujętych szczegółowo w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.² Dokument ten jest aktualizacją strategii uchwalonej w 1998 r., która obejmowała okres do roku 2015, a także strategii przyjętej uchwałą Rady Miasta w 2006 r., zauważono bowiem potrzebę dostosowania go do zmieniających się warunków i zmian zachodzących w otoczeniu.

Misja Olsztyna deklaruje, iż rozwijający się Olsztyn to: „miasto zapewniające czystość środowisku, dbające o wzrost zasobności mieszkańców opartej na rozwoju nauki i przedsiębiorczości, dające poczucie bezpieczeństwa, sprzyjające rozkwitowi demokracji i samorządności”. Skrócona formuła misji zapewnia, iż wszystkie siły i środki pożytkowane będą z myślą, aby Olsztyn stawał się „miastem zrównoważonego rozwoju, otwartym na człowieka i jego potrzeby”.

Przedmiotem Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 jest „miasto Olsztyn w procesie jego funkcjonowania i rozwoju, postrzegane w trzech wymiarach: przestrzenno-przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczo-finansowym”, natomiast podmiotem jest „społeczność lokalna tworząca wspólnotę samorządową”.

W dokumencie podkreślono czynniki, które w świetle zachodzących przemian w wewnętrznym i zewnętrznym (techniczno-technologicznym, ekonomicznym, społecznym i kulturowym oraz politycznym i administracyjnym) otoczeniu miasta, mogą mieć znaczący wpływ na jego rozwój. Czynnikiem stanowiącym szansę rozwoju miasta są między innymi:

- obecność Polski w Unii Europejskiej, która prowadzi aktywną wspólnotową politykę strukturalną, ukierunkowaną na rozwój regionów opóźnionych w rozwoju; wiąże się z tym możliwość wykorzystania funduszy strukturalnych;
 - graniczne położenie regionu Warmii i Mazur; chodzi tu zarówno o granicę państwa z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, jak i o istotny, z geopolitycznego i geoekonomicznego punktu widzenia, fragment wschodniej granicy Unii Europejskiej;
 - powstanie kompleksowego programu rozwoju Polski wschodniej; wzrost zainteresowania władz centralnych tymi obszarami kraju;
 - strategia rozwoju Warmii i Mazur oraz priorytetowe traktowanie wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu przez samorząd województwa;
 - stopniowa poprawa koniunktury gospodarczej w regionie;
 - współpraca transgraniczna samorządu województwa, realizowana zwłaszcza w ramach Euroregionu Bałtyk;
 - rozwój samorządności gospodarczej w skali kraju;
- Z kolei czynnikami stanowiącymi zagrożenie dla rozwoju miasta są m.in.:
- dostępność komunikacyjna regionu, a tym samym również miasta;
 - postrzeganie miasta jako ośrodka peryferyjnego w strukturze osadniczej kraju;
 - niekorzystne tendencje demograficzne w skali regionu i kraju, związane przede wszystkim z emigracją młodych ludzi najaktywniejszych pod względem ekonomicznym, społecznym, kulturalnym i naukowym;
 - wzrost konkurencyjności innych ośrodków miejskich regionu, zwłaszcza Elbląga i Elku;
 - postępujące procesy suburbanizacji związane ze zmianą miejsca zamieszkania najbardziej aktywnych pod względem zawodowym Olsztynian; przenoszenie się ich do gmin sąsiadujących z miastem;
 - przemiany kulturowo-cywilizacyjne w Europie, związane przede wszystkim z osłabieniem znaczenia tradycyjnych wartości etycznych; rozwijające się postawy konsumpcjonizmu w społeczeństwie Zachodu, w konsekwencji również w Polsce;

² *Strategia Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020*, stanowiąca załącznik do Uchwały Nr LVI/643/10 Rady Miasta Olsztyn z dnia 13 stycznia 2010 r.

- niekorzystna sytuacja międzynarodowa, w tym zwłaszcza zagrożenie światowym terroryzmem, jak również zakłócenia w stosunkach dwustronnych między Polską a Rosją.
- Wizja sformułowana dla potrzeb dokumentu przedstawia Olsztyn, jako rezultat strategicznego zarządzania, który stanie się miastem:
- nowoczesnym, europejskim, w pełni zaspokajającym potrzeby zarówno własnej wspólnoty, jak i osób przybywających z zewnątrz,
 - rozwiniętym gospodarczo dzięki wykorzystaniu osiągnięć nauki i innowacji,
 - dysponującym bogatą i dostępną infrastrukturą techniczną i społeczną,
 - zawdzięczającym swój dobrobyt świadomości obywatelskiej, samorządności i przedsiębiorczości mieszkańców oraz poszanowaniu środowiska i dorobku dziedzictwa kulturowego,
 - pełniącym funkcje metropolitalne, czyniące je wiodącym ośrodkiem rozwoju Warmii i Mazur.

Dla osiągnięcia tak sformułowanej wizji, określone zostały szczegółowe cele, których realizacja zapewni ukierunkowany i pożądaný rozwój miasta. Za cel generalny przyjęto misję miasta. Wyznaczono również cele strategiczne i taktyczne.

Celami strategicznymi są:

- I. Rozwój funkcji metropolitalnych z zachowaniem ładu przestrzennego i ekologicznego. Celami taktycznymi, skierowanymi na realizację celu są:
 1. Efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów rozwojowych.
 2. Restrukturyzacja przestrzeni miejskiej w kierunku nasycenia infrastrukturą odpowiednio do potrzeb osadnictwa wielofunkcyjnego.
 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego zapewniająca harmonijne włączanie przestrzeni historycznej we współczesne procesy rozwojowe.
 4. Ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadami ekorozwoju.
 5. Wzmacnianie istniejących oraz kreowanie nowych czynników aktywności miasta jako centralnego ośrodka regionu.
- II. Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego. Cele taktyczne skierowane na realizację celu to:
 1. Promocja zdrowego stylu życia ze wzrostem jakości i dostępności usług medycznych.
 2. Kształtowanie warunków dla poprawy bezpieczeństwa w mieście.
 3. Wzrost poziomu kształcenia z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy.
 4. Wspieranie rozwoju różnych form aktywności obywatelskiej – budowanie kapitału społecznego.
 5. Niwelowanie zjawiska wykluczenia społecznego.
 6. Tworzenie warunków do wzrostu aktywności sportowej i rekreacyjnej.
 7. Rozwój budownictwa mieszkaniowego.
 8. Budowanie tożsamości mieszkańców Olsztyna poprzez wzrost świadomości obywatelskiej, rozwój kultury, pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego.
- III. Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki. Cele taktyczne skierowane na realizację celu to:
 1. Efektywne wykorzystanie potencjału naukowego Olsztyna dla rozwoju gospodarczego.
 2. Aktywne wspieranie przedsiębiorczości.
 3. Kształtowanie warunków pobudzających rozwój kooperacji i komplementarności oraz innowacyjność przedsiębiorstw.
 4. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i historycznego dla rozwoju gospodarczego w dziedzinie turystyki.
 5. Tworzenie warunków i sprzyjającego klimatu dla wzrostu liczby inwestycji bezpośrednich.

Uwarunkowaniami skuteczności realizacji strategii w zakresie taktycznym są:

1. Doskonalenie procedur strategicznego zarządzania rozwojem miasta.
2. Wzrost zdolności finansowej (racjonalizacja wydatków, innowacyjne instrumenty finansowania i planowania finansowego, Partnerstwo Publiczno-Prywatne, etc).
3. Doskonalenie umiejętności w zakresie zarządzania projektami (przygotowanie, ocena wykonalności, współfinansowanie, w tym montaż finansowy, ewaluacja i umiejętności kierowania pracą zespołów zadaniowych).
4. Doskonalenie struktury instytucjonalnej i organizacyjnej gminy oraz procesów zapewniających sprawny przebieg sekwencji działań i przepływu informacji w powiązaniach pionowych i poziomych.
5. Rozszerzanie zakresu stosowania aktywnych narzędzi marketingu terytorialnego Olsztyna w kraju i za granicą.
6. Wspieranie rozwoju partnerstwa lokalnego.

3. OLSZTYN NA TLE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Jak już wspomniano wcześniej, Olsztyn jest największym miastem w województwie. Kolejnymi pod względem zajmowanej powierzchni, a także liczby zamieszkującej je ludności, są Elbląg i Ełk.

Analiza wybranych wskaźników sfery przestrzennej pokazuje, iż w 2011 r. średni udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w województwie był ponad ośmiokrotnie wyższy niż w Olsztynie, jednak wynika to ze specyfiki miasta, którego znaczną część zajmują tereny zabudowane i zurbanizowane. W mieście wytworzonych było także więcej odpadów (w tonach na km²).

Tab. 1. Wybrane wskaźniki sfery przestrzennej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Olsztyn		Województwo warmińsko-mazurskie	
	2010	2011	2010	2011
Powierzchnia w km ²	88	88	24173	24173
Udział % powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogółem	5,7	5,7	46,6	46,7
Udział % ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem	98,0	100,0	72,1	73,5
Odpady wytworzone w roku w tonach na 1 km ²	1104,5	1381,8	41,8	37,3
Długość sieci wodociągowej na 100 km ² powierzchni	279,2	-	57,7	-
Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ² powierzchni	302,7	-	19,8	-
Długość sieci gazowej na 100 km ² powierzchni	332,9	-	7,5	-
Gęstość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km ²)	233,2	243,0	52,3	53,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średnia gęstość sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w Olsztynie w 2010 r. była wyższa niż w województwie. W mieście więcej ludności korzystało również z oczyszczalni ścieków (według danych z 2011 r.). Infrastruktura drogowa, reprezentowana tu przez wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej, była ponad czterokrotnie lepiej rozwinięta w Olsztynie niż w województwie.

Wśród wybranych wskaźników charakteryzujących sferę społeczną w województwie i Olsztynie, na uwagę zasługuje zjawisko migracji – jeszcze w 2007 r. wskaźnik salda migracji na 1000 ludności był dodatni, natomiast w 2011 r. zarówno dla Olsztyna, jak i województwa, ujemny. Oznacza to, iż w 2011 r. więcej osób wyprowadziło się na stałe

z analizowanych obszarów, niż wprowadziło, przy czym w województwie zjawisko to, w porównaniu z rokiem poprzednim, pogłębiło się.

W mieście i województwie zanotowano w 2011 r. dodatni przyrost naturalny (wyższy w Olsztynie). Dla obu obszarów zanotowano jednak spadek wartości przyrostu w porównaniu z poprzednim rokiem. Obciążenie demograficzne, czyli liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym było niższe dla Olsztyna. Na każdy 1000 mieszkańców miasta przypadało w 2011 r. 361 osób pracujących (w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób) – o 130 więcej niż w województwie. Zarówno w Olsztynie, jak i w województwie, największą liczbę pracowników skupiał sektor usługowy.

Tab. 2. Wybrane wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Olsztyn		Województwo warmińsko-mazurskie	
	2010	2011	2010	2011
Liczba ludności	176463	175420	1427241	1452596
Liczba ludności na km ²	1998	1993	59	60
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,40	1,8	2,00	1,2
Saldo migracji na 1000 ludności	-2,3	-1,6	-1,9	-2,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	48,9	49,9	53,4	53,2
Pracujący* na 1000 ludności	356	361	235	231
Struktura pracujących* w gospodarce narodowej w %				
sektor rolniczy	0,7	0,7	20,4	20,4
sektor przemysłowy	25,5	24,4	30,8	31,0
sektor usługowy	73,8	74,8	48,8	48,6
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % - stan w dn. 31.12.	6,9	7,2	20,0	20,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto* w zł	3443,21	3546,91	2879,97	3019,37
Dochody budżetowe na 1 mieszkańca (gmin i miast na prawach powiatu)	3799,94	4490,55	3139,55	3317,86
Liczba miejsc noclegowych na 1000 ludności	33,1	35,3	26,4	26,0

* - bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Olsztynie w 2011 r. zanotowano wyższy niż w województwie wskaźnik liczby miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności, pozwalający na określenie dostępności infrastruktury turystycznej. O ile dostępność miejsc noclegowych w Olsztynie wzrosła, to w województwie zmniejszyła się w odniesieniu do 2010 r.

Stopa bezrobocia rejestrowanego była niemalże trzykrotnie niższa w Olsztynie, jednak tu zanotowano jej większy przyrost. Osoby pracujące w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób otrzymywały wynagrodzenia średnio o 528 zł miesięcznie wyższe niż w województwie.

Analiza podstawowych wskaźników sfery gospodarczej wskazuje na większą przedsiębiorczość mieszkańców Olsztyna – w rejestrze REGON (Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej) wpisane były w 2011 r. ok. 124 podmioty na 1000 osób zamieszkujących w Olsztynie (o 43 podmioty więcej na każdy 1000 ludności niż w województwie). W 2010 r.³ ponad dwukrotnie wyższe niż na Warmii i Mazurach były także nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach średnich i dużych (zatrudniających powyżej 9 osób) na 1 mieszkańca.

³ Dane za 2011 r. dostępne będą w grudniu 2012 r.

Tab. 3. Wybrane wskaźniki sfery gospodarczej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Olsztyn		Województwo warmińsko-mazurskie	
	2010	2011	2010	2011
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 ludności	124,6	123,8	83,4	80,7
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek w %	12,5	12,2	15,6	15,0
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł	3717	-	1651	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W województwie zaobserwowano natomiast, iż z ogólnej liczby spółek handlowych 15,0% to spółki z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy w Olsztynie – 12,2%.

Wśród wskaźników sfery mieszkaniowej wartością najlepiej ukazującą rozmiary dostępności mieszkań w 2011 r. jest liczba 1057 oddanych w Olsztynie do użytku lokali mieszkalnych (na 1000 zawartych małżeństw). W województwie na każdy 1000 zawartych małżeństw przypadają średnio 598 oddanych mieszkań. W porównaniu z 2010 r. zanotować można poprawę sytuacji mieszkaniowej na obu obszarach.

Tab. 4. Wybrane wskaźniki sfery mieszkaniowej dla Olsztyna i województwa w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	Olsztyn		Województwo warmińsko-mazurskie	
	2010	2011	2010	2011
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	1054	1057	568	598
Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców	404	-	339	-
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych	58,4	-	66,2	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miarą liczby zasobów mieszkaniowych może być natomiast liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców – w 2010 r.⁴ także większa dla Olsztyna. Średnio w województwie zanotowano jednak mieszkania o większej powierzchni użytkowej.

Analiza powyższych sfer życia społeczno-gospodarczego ludności wskazuje na to, iż w wielu dziedzinach średnie wskaźniki dla Olsztyna przewyższają wskaźniki wojewódzkie. Wynika to między innymi ze specyfiki miasta, czyli koncentracji działalności ekonomicznej, społecznej i kulturalnej na jego obszarze oraz odmiennych uwarunkowań rozwoju.

⁴ Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych za 2011 r. opublikowane zostaną w grudniu 2012 r.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OLSZTYNA

1. SFERA PRZESTRZENNA

1.1. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Plany zagospodarowania przestrzennego

O pomyślnym rozwoju miast czy całych regionów w coraz większym stopniu decyduje aktywność społeczności lokalnych oraz kompetencje lokalnych elit gospodarczych i władz samorządowych. Regiony i miasta stały się miejscami, gdzie istnieje nagromadzenie różnych problemów dotyczących m.in. przestrzeni (nieruchomości, drogi itp.), inwestycji czy ochrony środowiska. Stale aktualnym problemem jest budownictwo mieszkaniowe. Nowe problemy wiążą się z podnoszeniem atrakcyjności i konkurencyjności miast i regionów dla rozwoju przedsiębiorczości, przyciąganiem inwestycji, tworzeniem nowych miejsc pracy i generowaniem dochodów. Ważne jest zatem odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni miast, które obejmuje całokształt działań związanych z organizacją użytkowania przestrzeni. Celem zagospodarowania przestrzennego jest zarówno ochrona wartości przestrzennych, jak i racjonalne kształtowanie przestrzeni przez stymulowanie procesów gospodarczych. Działania ochronne obejmują dążenia do zachowania równowagi pomiędzy elementami naturalnymi środowiska a wytworami działalności ludzkiej. Natomiast kształtowanie przestrzeni związane jest z rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru. Zintegrowany ład przestrzenny zawiera nierozzerwalnie powiązane ze sobą elementy:

- ład społeczny – gwarantujący wszystkim użytkownikom możliwości korzystania z walorów przestrzeni,
- ład ekonomiczny – określający finansowe (inwestycyjne) możliwości związane z rozwojem danego terenu,
- ład ekologiczny – tworzony przez system prawny i instytucjonalny w zakresie ochrony środowiska naturalnego,
- ład przestrzenny – organizacja przestrzeni uwzględniająca całokształt warunków i wymagań funkcjonalnych, społeczno-kulturowych, gospodarczych i ekologicznych.

Podstawowymi instrumentami realizacji polityki przestrzennej są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które stanowiąc przepisy gminne ustalają m.in. przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu. Zadaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest w szczególności ustanowienie regulacji prawnych i standardów zapewniających jakość przestrzeni miasta, ochronę interesów publicznych oraz warunki prawno-przestrzenne rozwoju, w tym realizacji inwestycji.

Strategia Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 wymienia trzy główne obszary na których, koncentruje się polityka przestrzenna miasta:

- struktura miasta,
- pole rozwoju gospodarczego,
- ochrona wartości.

Strukturę miasta tworzą składowe decydujące o funkcjonalności przestrzennej miasta. Składają się na nią elementy materialne (obiekty – ulice, place, układy komunikacyjne, infrastruktura techniczna) oraz elementy stanowiące wspólną strukturę funkcjonalno-przestrzenną, tworzone przez system powiązanych ze sobą poszczególnych części miasta i ich układu kompozycyjnego. Miasto Olsztyn pełni w tym obszarze rolę koordynującą i kontrolującą poczynania indywidualnych podmiotów, dążąc do kompleksowej rozbudowy infrastruktury realizującej funkcje wykraczające ponad te, które mogłyby być uznane za niezbędne z punktu widzenia społeczności miasta.

Pole rozwoju gospodarczego obejmuje te obszary, na zagospodarowanie których decydujący wpływ ma rynek, a obiekty tworzące to pole znajdują się we władaniu różnych podmiotów. Rolą Miasta w tej sferze jest kształtowanie warunków do zamieszkania,

prowadzenia działalności gospodarczej i korzystania z usług oraz inicjowanie i koordynowanie działań wspomagających rozwój gospodarczy i społeczny zarówno na obszarze Olsztyna, jak i całego regionu. Adresaci tych działań to: klienci, mieszkańcy, użytkownicy, konsumenci, turyści oraz przedsiębiorcy i inwestorzy.

Ochrona wartości, jak już wcześniej wspomniano, jako obszar gospodarki przestrzennej polega na gospodarowaniu przestrzenią, która zapewni ochronę takich wartości, jak: środowisko naturalne, środowisko kulturowe i społeczne oraz która będzie dążyć do eliminowania konfliktów przestrzennych.

Na przestrzeni lat struktura funkcjonalno-przestrzenna Olsztyna dostosowywała się do naturalnych warunków ukształtowania terenu, na którym położone jest miasto. Olsztyn bowiem leży w dolinie rzeki Łyny dzielącej miasto wzdłuż osi północ-południe na dwie, względnie równe powierzchniowo części. Przebiegająca przez obszar miasta dolina rzeki Łyny charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem formy na trasie swego przebiegu przez miasto. W części południowej stanowi rozległą wklęsłość polodowcową, w rejonie Podgrodzia ma charakter doliny rzecznej, podczas gdy w rejonie lasu miejskiego tworzy przełomy porożcinane formami erozyjnymi.

Powierzchnia Olsztyna w przeciągu ostatnich kilkudziesięciu lat uległa znacznym zmianom. Było to ściśle związane z przyrostem liczby mieszkańców. Przed II wojną światową miasto zajmowało jedynie 35 km². Po wojnie nastąpiła stopniowa odbudowa miasta, skupiono się przede wszystkim na odtworzeniu obiektów użyteczności publicznej, niezbędnych do normalnego funkcjonowania miasta. Uruchomiono więc wodociąg i kanalizację, dostarczono ludności energię i gaz, a także otwarto placówki edukacyjno-kulturalne i ośrodki zdrowia. Na początku lat 60-tych XX wieku powierzchnia miasta nieznacznie wzrosła (o 6 km²), natomiast liczba mieszkańców wzrastała w bardzo szybkim tempie, co wiązało się z rozbudową zwartej zabudowy miejskiej. Duże tempo rozwoju miasta stworzyło szereg problemów natury gospodarczej i technicznej. Istniejąca wówczas komunikacja, utrzymująca łączność centrum z peryferyjnymi dzielnicami, była niewystarczająca. Miasto od początku lat 70-tych rozwijało się w kierunku południowo-wschodnim. Spowodowane to było głównie tym, iż Olsztyn od północy i północnego-wschodu ogranicza zwarty kompleks lasów, stronę zachodnią zamykają jeziora: Krzywe/Ukiel i Kortowskie, od wschodu jeziora Skanda i Wadąg, a obrzeże południowo-zachodnie stanowią tereny niskie, nie nadające się pod zabudowę. Opracowany w połowie lat 70-tych plan zagospodarowania przestrzennego uległ całkowitej dezaktualizacji. Olsztyn w 1975 r. osiągnął bowiem liczbę mieszkańców prognozowaną na 1980 r., nastąpiło wyczerpanie terenów ustalonych planem, wraz z rezerwami przeznaczonymi zarówno dla mieszkalnictwa, jak i przemysłu i składu. Powstała pilna potrzeba sporządzenia nowego planu. W 1975 r. zatwierdzono plan ogólny o charakterze zastępczym, który nazwano „Ekspertyzą możliwości rozwojowych miasta Olsztyna”. Granice administracyjne miasta znacznie się wydłużyły. Miasto zyskało nowe tereny głównie na południu i na wschodzie. W granicach znalazły się również m.in. Jezioro Skanda i tereny wokół Jeziora Krzywego. W połowie lat 70-tych powstało duże osiedle mieszkaniowe Kormoran. Jednak nadal brakowało terenów mieszkaniowych. Zdecydowano wtedy o zlokalizowaniu tzw. „sypialni miejskich” na Nagórkach i Jarotach. W 1980 r. Olsztyn zajmował już obszar 58 km². W tym roku też zatwierdzono kolejny „Plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna”. Według tego planu główne obszary zwartej zabudowy zlokalizowano w centralnej części miasta oraz na osiedlach peryferyjnych, a tereny przemysłowo-składowe w części wschodniej w pobliżu fabryki „Stomil” (obecnie Michelin S.A.) i terenów kolejowych. W późniejszych latach do Olsztyna przyłączono kolejne tereny m.in. wieś Gutkowo i Redykajny, a miasto osiągnęło 87,9 km² powierzchni. Obecnie powierzchnia miasta wynosi 88,3 km². Przyszły rozwój Olsztyna niewątpliwie będzie przebiegał w kierunkach już wcześniej wyznaczonych, a więc na południe i na wschód od miasta. Prawdopodobne jest, że w najbliższym dziesięcioleciu miasto pozyska tereny z sąsiednich gmin i tam wyznaczy nowe miejsca pod inwestycje. Szczególnie rozwijać się będą w mieście tereny osiedlowe,

zarówno o niskiej, jak i wysokiej intensywności zabudowy. Główne obszary tej funkcji zlokalizowane będą na południe od osiedla Jaroty, w kierunku rzeki Łyny i Jeziora Bartążek. Pewną rezerwą pod funkcję mieszkaniową, mogą też być tereny na północ od osiedla Redykajny i na zachód od Gutkowa. Możliwe jest także, wchłonięcie przez miasto terenów osiedlowych gmin sąsiednich położonych blisko granic administracyjnych Olsztyna, jak chociażby w gminach Barczewo, Jonkowo, Purda, czy Dywity. Natomiast tereny z przeważającą funkcją przemysłowo-składową powinny rozwijać się w kierunku wschodnim, wzdłuż linii kolejowych i dróg. Dostępność komunikacyjna i uzbrojenie tych terenów będzie miała największy wpływ na ich wybór dla tej funkcji. Rozwój miasta może być także uwarunkowany od realizacji planowanej obwodnicy drogowej miasta i rozbudowy sieci infrastruktury technicznej.⁵

Stosowane do lat 80-tych XX wieku rozwiązania wynikające ze scentralizowanej polityki przestrzennej charakteryzowały tendencje polegające na:

- realizacji polityki mieszkaniowej w oparciu o strukturę „spółdzielczości” mieszkaniowej, co doprowadziło do ekstensywnego wykorzystania terenów i tworzenia zbioru osiedli sypialń, bez uwzględniania infrastruktury towarzyszącej (place, skwery, parki, obiekty rekreacji, wypoczynku i kultury);
- dyktacie wykonawstwa w oparciu o obowiązujące technologie (wielka płyta, powtarzalność projektów architektonicznych budownictwa jednorodzinnego);
- lokalizacji obiektów usługowych regulowanych przez normatywy projektowania oraz system typowych i powtarzalnych projektów;
- zcentralizowanym systemie wskaźników i prognoz dotyczących np. rozwoju motoryzacji.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Olsztyn przyjęte uchwałą Rady Miasta z dnia 19 XII 2001 r. stanowi podstawową wytyczną dla polityki kształtowania przestrzeni Olsztyna i uwzględnia, jako jedną z najważniejszych jej przesłanek, ekofizjograficzne uwarunkowania miasta i jego otoczenia. Olsztyn położony jest bowiem na obszarze o dużym zróżnicowaniu geomorfologicznym i hydrogeologicznym. Obszar miasta charakteryzuje się znaczną falistością (kemy, pagórki morenowe) oraz formami wklęsłymi w postaci dolin rzecznych i zagłębień polodowcowych. Tereny położone najwyżej to osiedla: Mazurskie, Jaroty i Pieczewo (ok. 150 m. n.p.m.) oraz rejon osiedla Dajtki (ok. 140 m. n.p.m.). Najniżej położona jest dolina rzeki Łyny (ok. 100 m. n.p.m.), która w okolicy Redykajny osiąga poziom 88 m. n.p.m. Zróżnicowana wysokość względna rzeźby terenu miasta wskazywana jest jako walor krajobrazowy, który powinien być uwzględniany w działaniach związanych z zagospodarowaniem terenu oraz w rozwiązaniach przestrzennych i architektonicznych. Uzasadnia to dążenie do zachowania naturalnie powstałych obniżen terenu doliny rzeki Łyny jako ciągu zieleni o różnych formach zagospodarowania (ciągi spacerowe, pieszo-rowerowe, zieleń parkowa, tereny rekreacji, wypoczynku i inne). Pozostałe naturalne elementy przestrzeni, które rzutują na możliwości w zakresie lokalizacji i zagospodarowania przestrzennego to głównie lasy i jeziora. Optymalizacja wykorzystania terenów Lasu Miejskiego powinna zmierzać do współczesnych potrzeb rekreacyjnych i turystycznych przy częściowym odtworzeniu pierwotnych form zagospodarowania i użytkowania.

Obecna struktura przestrzenna Olsztyna została ukształtowana przez plany zagospodarowania przestrzennego, z których ostatni – ogólny plan zagospodarowania przestrzennego Miasta Olsztyn, obowiązywał do 2000 r. W myśl obowiązujących wówczas zasad planowania przestrzennego dokonano podziału miasta na tereny mieszkaniowe, usługowe, rekreacyjne i przemysłowo-składowe. Funkcje te mogły być mieszane w takim zakresie, który nie powodował funkcjonalnych kolizji i wzajemnych uciążliwości. Za szczególnie pożądaną uznano lokalizację miejsc pracy na terenach mieszkalnych, z uwagi na krótki czas przemieszczania się między miejscem zamieszkania i pracy. Było to bardzo istotne z punktu widzenia odciążenia układu komunikacyjnego miasta.

⁵ Analiza uwarunkowań rynku nieruchomości w strategii rozwoju miasta Olsztyn – opracowanie wykonane przez Koło Naukowe Gospodarki Przestrzennej „Plantacja” i Koło Naukowe Gospodarki Nieruchomościami działające przy UWM w Olsztynie.

Działania Rady Miasta w zakresie planowania przestrzennego w 2010 i 2011 r. zaowocowały uchwaleniem 6 planów. Objęto nimi 59,9 ha powierzchni miasta. W okresie tym rozpoczęto również prace nad kolejnymi 8 planami zagospodarowania przestrzennego, obejmującymi swym zasięgiem 235,0 ha.

Tab. 5. Stan planowania zagospodarowania przestrzennego Olsztyna w 2010 i 2011 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010-2011
Liczba uchwalonych planów	6
Powierzchnia miasta objęta uchwalonymi planami w ha	59,9
Liczba planów będących w przygotowaniu	8
Powierzchnia miasta objęta wszczętymi planami w ha	235,0

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.*

Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Olsztyna (stan z X 2012 r.)

Rok 1995

Uchwała RM Nr XVI/165/95 z dnia 25.10.1995 r. Zatwierdzenie miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego terenu między ulicami: Sikorskiego, Pstrowskiego, Metalową i ogrodami działkowymi w Olsztynie Dz. U. Woj. Oi. Nr 29, poz. 312 z dnia 8.12.95 r.

Rok 1997

Uchwała RM Nr XXX/340/97 z dnia 26.02.1997 r. Zatwierdzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu między Nagórkami i Jarotami w Olsztynie Dz. Urz. Woj. Oi. Nr 9, poz. 107 z dnia 27.03.97 r.

Uchwała RM Nr XXX/342/97 z dnia 26.02.1997 r. Zatwierdzenie zmiany miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Ukiel – rejon Gutkowo (zmiana lokalizacji głównej przepompowni ścieków sanitarnych) Dz. U. Woj. Oi. Nr 9, poz. 108 z dnia 27.03.97 r.

Uchwała RM Nr XXXVI/413/97 z dnia 25.06.1997 r. Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna oraz planu szczegółowego UN-8, BRZEZINY-POZORTY w Olsztynie Dz. Urz. Woj. Oi. Nr 21/97 z dnia 11.07.97 r.

Rok 1998

Uchwała RM Nr XLVII/556/98 z dnia 17.06.1998 r. Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Dzielnicy Redykajny w Olsztynie w obszarze ulicy Hozjusza obręb 156 działka 3/11 Dz. Urz. Woj. Oi. Nr 16, poz. 207 z dnia 27.07.1998 r.

Rok 1999

Uchwała RM Nr XIX/290/99 z dnia 25.11.1999 r. Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Dzielnicy Redykajny w Olsztynie w rejonie ulicy Hozjusza (obręb 156 działki Nr 3/11 i 6) Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 83, poz. 1493 z dnia 16.12.1999 r.

Rok 2000

Uchwała RM Nr XXIV/479/2000 z dnia 16.02.2000 r. Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Dzielnicy Redykajny w Olsztynie ulicy Hozjusza obręb 156 działka Nr 36 Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 19, poz. 294 z dnia 22.03.2000 r.

Uchwała RM Nr XXXII/571/2000 z dnia 28.06.2000 r. Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu między ulicami: Jagiellońską, H. Sawickiej, Katowicką, Rataja i Chełmińską Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 47, poz. 641 z dnia 09.08.2000 r.

Rok 2001

<p>Uchwała RM Nr XLII/664/2001 z dnia 28.02.2001 r.</p>	<p>Zatwierdzenie miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Ukiel w Olsztynie – rejon Dajtki</p> <p>Nieważność planu stwierdzona wyrokiem sądu administracyjnego w Olsztynie z dnia 10.03.2010 r.</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 31, poz. 430 z dnia 13.04.2001 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LIII/800/2001 z dnia 14.11.2001 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego Dzielnicy Gutkowo w Olsztynie. Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego Osiedla Gutkowo – rejon ulic Podbipięty i Skrzetuskiego</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 130, poz. 1787 z dnia 29.11.2001 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LV/829/2001 z dnia 19.12.2001 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Gutkowo w Olsztynie – rejon ulicy Żurawiej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 14, poz. 257 z dnia 30.01.2002 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LV/830/2001 z dnia 19.12.2001 r.</p>	<p>Zmiana planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna w rejonie ulicy Sielskiej (obręb 47, działki Nr 48/1, 48/3 i części działki Nr 48/4)</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 14, poz. 258 z dnia 30.01.2002 r.</p>
Rok 2002		
<p>Uchwała RM Nr LIX/891/02 z dnia 27.02.2002 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego osiedla Dajtki w Olsztynie w rejonie położonym między ulicami Sielską i Rolną (obręb 47, działki Nr 51/9, 50/15, 51/1 i 277/72)</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 49, poz. 780 z dnia 22.04.2002 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LXIII/925/02 z dnia 22.05.2002 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu położonego przy Alei Marszałka J. Piłsudskiego, między halą sportową „URANIA” a Placem Inwalidów Wojennych</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 90, poz. 1333 z dnia 24.07.2002 r.</p>
Rok 2003		
<p>Uchwała RM Nr V/45/03 z dnia 29.01.2003 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna w rejonie ulicy Kujawskiej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 23, poz. 350 z dnia 28.02.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr V/46/03 z dnia 29.01.2003 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna w rejonie ulicy Borowej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 23, poz. 351 z dnia 28.02.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr IX/94/03 z dnia 30.04.2003 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego dzielnicy Redykajny w Olsztynie, działka Nr 44 obręb 155</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 73, poz. 1109 z dnia 2.06.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr X/151/03 z dnia 28.05.2003 r.</p>	<p>Zmiana planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla działki Nr 12, obręb 24 położonej przy ulicy Oficerskiej w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 93, poz. 1316 z dnia 30.06.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XI/177/03 z dnia 25.06.2003 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego BRZEZINY-POZORTY w części obejmującej pas drogowy ulicy Tuwima w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 114, poz. 1535 z dnia 30.07.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XIII/212/03 z dnia 27.08.2003 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu CENTRUM</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 147, poz. 1806 z dnia 18.09.2003 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XX/280/03 z dnia 17.12.2003 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części osiedla Gutkowo w Olsztynie – rejon ulic Wołodyjowskiego i Bałtyckiej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 6, poz. 123 z dnia 19.01.2004 r.</p>

Uchwała RM Nr XX/281/03 z dnia 17.12.2003 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Kortowie – m. Olsztyn	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 6, poz. 124 z dnia 19.01.2004 r.
Rok 2004		
Uchwała RM Nr XXII/321/04 z dnia 25.02.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu położonego w południowej części miasta w rejonie ulicy Bartąskiej – „KORTOWO-SADY”	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 44, poz. 550 z dnia 05.04.2004 r.
Uchwała RM Nr XXVIII/394/04 z dnia 30.06.2004 r.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu między ulicami: Jagiellońską, H. Sawickiej, Katowicką, Toruńską, Rataja i Chełmińską	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 102, poz. 1287 z dnia 02.08.2004 r.
Uchwała RM Nr XXVIII/395/04 z dnia 30.06.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu położonego w południowej części dzielnicy Redykajny w Olsztynie	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 102, poz. 1288 z dnia 02.08.2004 r.
Uchwała RM Nr XXXVII/472/04 z dnia 1.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dzielnicy Redykajny w Olsztynie dla działki nr 1/1 obręb 154, położonej przy ulicy Cietrzewiej	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 197, poz. 2829 z dnia 31.12.2004 r.
Uchwała RM Nr XXXVII/473/04 z dnia 1.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego CENTRUM SPORTOWEGO przy Alei Marszałka J. Piłsudskiego w Olsztynie	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 197, poz. 2829 z dnia 31.12.2004 r.
Uchwała RM Nr XXXVII/474/04 z dnia 1.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu Śródmieścia między ulicami Feliksa Szrajbera, Niepodległości i rzeką Łyną	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 197, poz. 2830 z dnia 31.12.2004 r.
Uchwała RM Nr XXXVII/475/04 z dnia 1.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu położonego między ulicą Lubelską, bocznica kolejową a granicą m. Olsztyn	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 191, poz. 2723 z dnia 17.12.2004 r.
Uchwała RM Nr XXXVIII/492/04 z dnia 29.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu położonego między ulicą Lubelską, linią kolejową a granicą m. Olsztyn	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 11, poz. 228 z dnia 09.02.2005 r.
Uchwała RM Nr XXXVIII/493/04 z dnia 29.12.2004 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna w rejonie ulicy Sielskiej (obręb 47, działki 48/1, 48/3 i części działki 48/4)	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 11, poz. 229 z dnia 09.02.2005 r.
Rok 2005		
Uchwała RM Nr XLIII/561/05 z dnia 15.04.2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyn dla terenu położonego między ulicą Towarową a bocznica kolejową Stomilu-Olsztyn S.A.	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 44, poz. 634 z dnia 21.04.2005 r.
Uchwała RM Nr XLIV/580/05 z dnia 27.04.2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego między ulicami Sielską i Rolną na osiedlu Dajtki w Olsztynie	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 67, poz. 939 z dnia 07.06.2005 r.
Uchwała RM Nr XLV/599/05 z dnia 25.05.2005 r.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Olsztyna, ulica Jagiellońska – KOSZARY	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 75, poz. 1090 z dnia 20.06.2005 r.

<p>Uchwała RM Nr XLVI/614/05 z dnia 22.06.2005 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Olsztyn – Jaroty B-11</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 91, poz. 1240 z dnia 12.07.2005 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XLVI/615/05 z dnia 22.06.2005 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla Gutkowo w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 93, poz. 1261 z dnia 18.07.2005 r.</p>
Rok 2006		
<p>Uchwała RM Nr LV/747/06 z dnia 25.01.2006 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenów zieleni wokół Starego Miasta zawartych między ulicami: Wyzwolenia, F. Nowowiejskiego, Jedności Słowiańskiej, S. Pieniężnego, rzeką Łyną, ulicami M. Mochnackiego, Grunwaldzką, M. Kromera, i linią kolejową Olsztyn – Warszawa – Gdańsk</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 29, poz. 641 z dnia 22.02.2006 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LV/748/06 z dnia 25.01.2006 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Lasu Miejskiego w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 32, poz. 695 z dnia 02.03.2006 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LVII/763/06 z dnia 22.02.2006 r.</p>	<p>Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego między ulicą Lubelską, bocznica kolejową a granicą m. Olsztyn” o nazwie „Dzielnica Przemysłowa – Wschód 2”, „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego między ulicą Towarową a bocznica kolejową Stomilu-Olsztyn S.A., o nazwie „Dzielnica Przemysłowa – Wschód 1” i „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego między ulicą Lubelską, linią kolejową a granicą m. Olsztyn” o nazwie „Track-Wschód”</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 44, poz. 908 z dnia 05.04.2006 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LXIII/811/06 z dnia 28.06.2006 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przy ul. Kresowej w Olsztynie.</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 118, poz. 1908 z dnia 25.08.2006 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LXVII/837/06 z dnia 06.09.2006 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Olsztyna, ul. Artyleryjska – Koszary</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 154, poz. 2249 z dnia 18.10.2006 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr LXVII/838/06 z dnia 06.09.2006 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna, dla terenu przy ul. Toruńskiej w obszarze działki 97/22 obręb 23</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 147, poz. 2174 z dnia 03.10.2006 r.</p>
Rok 2007		
<p>Uchwała RM Nr XI/119/07 z dnia 30.05.2007 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna – rejon Pieczewo</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 102, poz. 1452 z dnia 16.07.2007 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XIV/171/07 z dnia 29.08.2007 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Ukiel, rejon Likusy w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 148, poz. 1929 z dnia 5.10.2007 r.</p>
Rok 2008		
<p>Uchwała RM Nr XXIV/300/08 z dnia 26.03.2008 r.</p>	<p>Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Brzeziny-Pozorty” w Olsztynie, przy ulicach Dubiskiego i Olszewskiego</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 75, poz. 1426 z dnia 13.05.2008 r.</p>
<p>Uchwała RM Nr XXVII/339/08 z dnia 25.06.2008 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna otoczenia jeziora Skanda</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 122, poz. 2027 z dnia 6.08.2008 r.</p>

<p>Uchwała RM Nr XXX/371/08 z dnia 27.08.2008 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, Olsztyn – Park Centralny</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 162, poz. 2304 z dnia 15.10.2008 r.</p>
--	---	--

Rok 2009

<p>Uchwała RM Nr LII/599/09 z dnia 16.11.2009 r.</p>	<p>Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Ukiel w Olsztynie – rejon Dajtki</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 189, poz. 2574 z dnia 14.12.2009 r.</p>
--	--	--

Rok 2010

<p>Uchwała RM Nr LVII/655/10 z dnia 27.01.2010 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego na osiedlu Dajtki w Olsztynie w rejonie skrzyżowania ulic Rolnej i Kłosowej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 23, poz. 562 z dnia 1.03.2010 r.</p>
---	---	---

<p>Uchwała RM Nr XLII/724/10 z dnia 26.05.2010 r.</p>	<p>Uchwalenie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Olsztyna, 2010 r.”</p>
---	---

Rok 2011

<p>Uchwała RM Nr VII/60/11 z dnia 11.03.2011 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenu dawnych Koszar przy Al. Warszawskiej w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 42, poz. 701 z dn. 11.04.2011 r.</p>
---	--	---

<p>Uchwała RM Nr VII/61/11 z dnia 11.03.2011 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu przy ul. Boenigka w Olsztynie – „Niebieski Parasol”</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 34, poz. 603 z dnia 29.03.2011 r.</p>
---	--	--

<p>Uchwała RM Nr VII/62/11 z dnia 11.03.2011 r.</p>	<p>Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w południowej części dzielnicy Redykajny w Olsztynie”, przy ul. Żbiczej</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 36, poz. 614 z dnia 31.03.2011 r.</p>
---	--	--

<p>Uchwała RM Nr VII/63/11 z dnia 11.03.2011 r.</p>	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Syginek (Podkówka) w Olsztynie</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 36, poz. 615 z dnia 31.03.2011 r.</p>
---	--	--

Uchylony wyrokiem WSA w Olsztynie, dnia 29.09.2011 r., ponownie procedowany.

<p>Uchwała RM Nr XII/178/11 z dnia 29.06.2011 r.</p>	<p>„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna terenów zieleni wokół Starego Miasta” w rejonie ulicy Seweryna Pieniężnego dla terenu ZP-2 i części terenu ZP-1</p>	<p>Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 115, poz. 1948 z dnia 12.08.2011 r.</p>
--	--	--

Obowiązujące uchwały Rady Miasta Olsztyn w sprawie przystąpienia do sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego

Rok 2002

1. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LX/903/2002 z dnia 27 marca 2002 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia aktualizacji „Miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego dzielnicy przemysłowej „A” w Olsztynie” oraz zmiany „Planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna” dla terenów przyległych
2. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXIV/949/02 z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu Śródmieścia, między ulicami F. Szrajbera, A. Śliwy, Warszawską i rz. Łyną
3. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXV/962/2002 z dnia 2 sierpnia 2002 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany „Miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego otoczenia

jeziora Ukiel w Olsztynie – rejon Gutkowo” oraz do zmiany części „Miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego dzielnicy Gutkowo”

Rok 2003

4. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr V/47/2003 z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenu Śródmieścia ograniczonego ulicami Pieniężnego, Jedności Słowiańskiej, Nowowiejskiego, Wyzwolenia, linią PKP, ulicami Lanca, Mickiewicza, projektowaną – Obiegową, Niepodległości i zakolem rzeki Łyny
5. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr V/49/2003 z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Olsztyna pod trasę komunikacji kolejowej –OBWODNICA /ul. Piłsudskiego – Klebark Mały/ i zagospodarowanie terenów przyległych
6. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr V/54/2003 z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie zmiany uchwały o przystąpieniu do sporządzania zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna – terenu położonego między zakolem rzeki Łyny, linią PKP, Al. Wojska Polskiego i Kasprowicza
7. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XI/172/2003 z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna – ŚRÓDMIEŚCIE II
8. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XI/175/2003 z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Olsztyna, ulica Śliwy – CENTRUM HANDLOWE
9. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XV/237/03 z dnia 22 października 2003 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu między ulicami: Turowskiego, Krasickiego i projektowaną NDP w Olsztynie”

Rok 2004

10. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XXXV/440/04 z dnia 27 października 2004 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Zespołu parkowego Korczaka – Mleczna.”

Rok 2005

11. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XL/510/05 z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przy ulicy Metalowej w Olsztynie”
12. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLIX/671/05 z dnia 28 września 2005 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w południowej części dzielnicy Redykajny w Olsztynie”
13. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LIII/710/05 z dnia 30 listopada 2005 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dzielnicy przemysłowej – Zachód w Olsztynie”

Rok 2006

14. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXV/816/06 z dnia 21 lipca 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulicy Kasprzaka w Olsztynie”
15. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXVII/836/06 z dnia 6 września 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w północnej części dzielnicy Redykajny w Olsztynie”

Rok 2007

16. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr V/39/07 z dnia 31 stycznia 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyn”
17. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XI/118/07 z dnia 30 maja 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w południowej części dzielnicy Redykajny w Olsztynie przy ulicy Hozjusza i Żbicze”

18. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIX/234/07 z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – STADION przy ulicy Sybiraków w Olsztynie”
19. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIX/235/07 z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Jeziora Ukiel w Olsztynie”

Rok 2009

20. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XXXIX/478/09 z dnia 25 lutego 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego na osiedlu Dajtki w Olsztynie, w rejonie skrzyżowania ulic Rolnej i Kłosowej”
21. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLIII/507/09 z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie” oraz „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Brzeziny – Pozorty”
22. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLIII/506/09 z dnia 29 kwietnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenu dawnych Koszar przy Alei Warszawskiej w Olsztynie”
23. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLV/523/09 z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Boenigka w Olsztynie – NIEBIESKI PARASOL”
24. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLVIII/554/09 z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego CENTRUM SPORTOWEGO przy Alei J. Piłsudskiego w Olsztynie”
25. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XLVIII/555/09 z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia Jeziora Syginek (Podkówka) w Olsztynie”
26. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LIV/625/09 z dnia 8 grudnia 2009 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Brzeziny-Pozorty dla terenu położonego w granicach osiedla Brzeziny oraz przyległych terenów Osiedli Kormoran i Jaroty”

Rok 2010

27. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXV/749/10 z dnia 25 sierpnia 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie” dla terenu położonego w rejonie skrzyżowania ulic Benedykta Dybowskiego i Kurta Obitza
28. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr LXVI/771/10 z dnia 29 września 2010 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Siewnej – Dajtki w Olsztynie”

Rok 2011

29. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr IV/31/2011 z dnia 26 stycznia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Olsztyna, ul. Artyleryjska – KOSZARY” dla terenu pomiędzy ul. Leśną i brzegiem Jez. Długiego
30. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr IX/116/11 z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Ukiel w Olsztynie – rejon Gutkowo-Północ
31. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIII/192/11 z dnia 25 lipca 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o nazwie DZIELNICA PRZEMYSŁOWA – WSCHÓD 3” w Olsztynie
32. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIV/205/11 z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego m. Olsztyna dla terenów zieleni wokół Starego Miasta” przy ulicy F. Nowowiejskiego – dla terenu usług ZUT
33. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIV/206/11 z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w rejonie Oczyszczalni

Ścieków Łyna, osiedla Redykajny w Olsztynie” i zmiany planu o nazwie „Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego dzielnicy Redykajny w Olsztynie w obszarze ul. Hozjusza (obręb 156 działka 3/11)

34. Uchwała Rady Miasta Olsztyn Nr XIV/207/11 z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy Al. Armii Krajowej w Olsztynie”

Powierzchnia ewidencyjna miasta

Olsztyn położony jest w centralnej części Pojezierza Olsztyńskiego, będącego fragmentem makroregionu Pojezierza Mazurskiego, w dolinie rzeki Łyny. Miasto obejmuje powierzchnię 88,3 km², co stanowi około 0,4% powierzchni województwa.

Powierzchnia miasta od kilku już lat pozostaje niezmieniona, następują jedynie pewne przesunięcia terenów pomiędzy niektórymi typami gruntów znajdującymi się w granicach administracyjnych Olsztyna. Na przestrzeni lat 2008-2011 odnotowano nieznaczny wzrost powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, gruntów leśnych zadrzewionych i zakrzewionych oraz gruntów pod wodami kosztem powierzchni użytków rolnych i nieużytków. Nie zmieniła się natomiast powierzchnia terenów różnych.

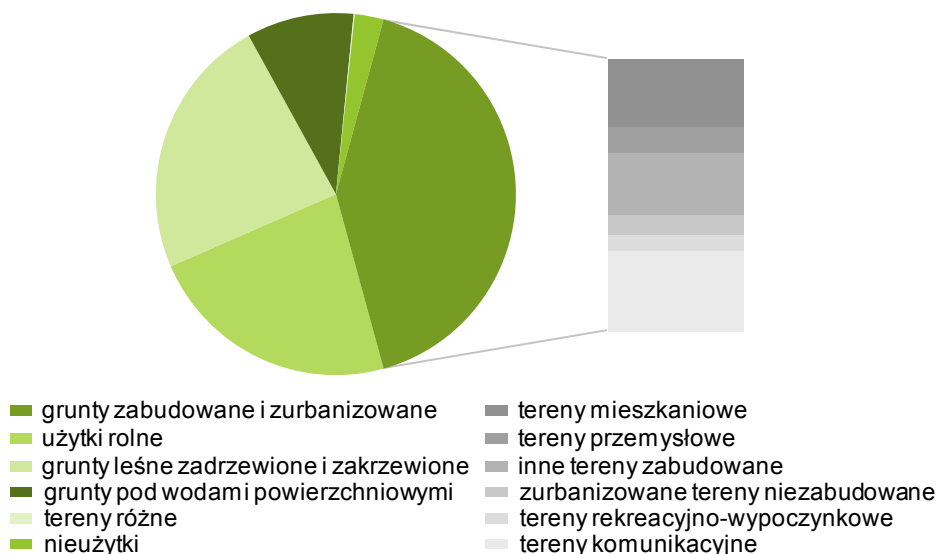
Tab. 6. Powierzchnia ewidencyjna Olsztyna w 2010 i 2011 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011
Powierzchnia miasta ogółem w ha	8833	8833
użytków rolnych	2030	2005
gruntów leśnych zadrzewionych i zakrzewionych	2077	2080
gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	3640	3665
terenów mieszkaniowych	912	921
terenów przemysłowych	361	357
innych terenów zabudowanych	837	837
zurbanizowanych terenów niezabudowanych	281	280
terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	205	209
użytków kopalnych	0	0
terenów komunikacyjnych, w tym:	1044	1061
dróg	798	816
terenów kolejowych	151	150
powierzchnia inna	95	95
gruntów pod wodami powierzchniowymi	844	845
płynącymi	659	659
stojącymi	185	186
terenów różnych	9	9
nieużytków	233	229

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Olsztyn ma niezwykle złożoną strukturę gruntów. Pod względem fizjograficznym jest miastem nietypowym w skali kraju. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują bowiem jedynie 41,5% powierzchni miasta. Dużą część stanowią użytki rolne – 22,7%, grunty leśne zadrzewione i zakrzewione – 23,5% oraz wody – 9,6%. Warto w tym miejscu nadmienić, że na każdego mieszkańca miasta w 2011 r. przypadało średnio około 119 m² gruntów leśnych zadrzewionych i zakrzewionych oraz 48 m² gruntów pod wodami powierzchniowymi. To właśnie te dwa elementy: jeziora i lasy miały największy wpływ na oblicze współczesnego Olsztyna. W granicach administracyjnych miasta znajduje się bowiem 15 jezior o powierzchni od kilku do kilkuset hektarów, a tereny zieleni zajmują znaczną część obszaru miasta.

Rys. 3. Struktura powierzchni ewidencyjnej Olsztyna w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

1.2. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Olsztyn położony jest w jednym z najbardziej atrakcyjnych obszarów Polski, zarówno pod względami krajobrazowymi, jak i turystycznymi. Walorami środowiska naturalnego tego obszaru są: zróżnicowane ukształtowanie powierzchni, liczne jeziora, duże kompleksy leśne, bogata fauna i flora, z unikalnymi w skali europejskiej gatunkami roślin i zwierząt oraz liczne rezerваты przyrody. Wyjątkowe walory środowiska przyrodniczego sprawiły, że tereny, na których położony jest Olsztyn, znalazły się w granicach obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”.

Lasy

W 2011 r. grunty leśne znajdujące się na terenie Olsztyna zajmowały powierzchnię 1914,4 ha i stanowiły ponad 1/5 powierzchni ogólnej miasta. W strukturze własności lasów w Olsztynie największy udział posiadały grunty leśne publiczne (91,3%), stanowiące własność Skarbu Państwa i gminy Olsztyn. Wśród tych gruntów przeważały grunty będące własnością gminy Olsztyn (69,9%). Grunty leśne prywatnych właścicieli na terenie miasta zajmowały 8,7% powierzchni. Lasy stanowiące własność gminy Olsztyn składały się z 96 kompleksów zlokalizowanych głównie w północnej części miasta. Lasy w Olsztynie stanowią najistotniejszą formę zieleni oraz zabezpieczenie ekologiczne miasta. Wszystkie lasy leżące w granicach administracyjnych miasta zaliczono do obszarów ochronnych, stąd podstawowym założeniem gospodarki leśnej jest ochrona i utrzymanie estetyczno-krajobrazowych walorów tych terenów, stworzenie najlepszych warunków rekreacji po pracy oraz kształtowanie leśnego krajobrazu w różnych warunkach środowiska przyrodniczego.

Różne formy własności sprawiają, że lasy posiadają różnych administratorów i zarządców. Lasy gminy Olsztyn podlegają Prezydentowi Miasta Olsztyn, a administrowane są przez Zarząd Zieleni Miejskiej w Olsztynie. Lasy będące w zarządzie Lasów Państwowych tj. Nadleśnictwa Kudypy oraz Nadleśnictwa Olsztyn podlegają pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Olsztynie. Natomiast nadzór nad gospodarką leśną w lasach stanowiących własność osób fizycznych prowadzony jest przez Zakład Budżetowy Las Miejski na podstawie upoważnienia wydane przez Prezydenta Miasta.

Tab. 7. Gospodarka leśna w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Powierzchnia gruntów leśnych w ha	1918,9	1916,2	1917,3	1914,4	99,8
w tym lasy	1887,1	1884,4	1885,4	1882,6	99,8
grunty leśne publiczne ogółem	1751,9	1749,2	1750,3	1748,4	99,8
Skarbu Państwa	413,9	411,2	412,3	410,4	99,2
w zarządzie Lasów Państwowych	372,7	370,0	370,1	370,0	99,3
grunty leśne gminne ogółem	1338,0	1338,0	1338,0	1338,0	100,0
w tym lasy ogółem	1316,5	1316,5	1316,5	1316,5	100,0
w tym lasy ochronne	1338,0	1338,0	1338,0	1338,0	100,0
grunty leśne prywatne ogółem	167,0	167,0	167,0	166,0	99,4
w tym osób fizycznych	166,0	166,0	166,0	165,0	99,4
w tym lasy ochronne	167,0	167,0	167,0	166,0	99,4
Lesistość w %	21,4	21,3	21,3	21,3	x
Odnowienia i zalesienia w ha	12,1	12,0	11,4	8,5	70,2
prywatne	0,0	0,0	0,0	0,0	-
gminne	12,1	12,0	11,4	8,5	70,2
Pozyskanie drewna w m ³	5193	4714	3240	1567	30,2
prywatne	132	155	153	244	184,8
gminne	5061	4559	3087	1323	26,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponad połowę gruntów leśnych w mieście stanowi Las Miejski położony w północnej części miasta. Jest on największym w Europie kompleksem leśnym w granicach miasta. Las Miejski pełni przede wszystkim funkcje terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, zdrowotnych oraz turystyczno-krajoznawczych dla mieszkańców Olsztyna. Na jego terenie znajdują się 2 rezerваты przyrody roślinności torfowej: Mszar (o powierzchni 4 ha) i Redykajny (o powierzchni 10 ha), stanowisko archeologiczne – gród Sadyty oraz wiele małych, okresowych zbiorników wodnych częściowo zmeliorowanych, przepływają też rzeki Łyna i Wadąg. Ponadto w Lesie Miejskim znajdują się 4 ścieżki rowerowe, 4 ścieżki turystyki pieszej, 3 tory saneczkowe, punkt widokowy, miejsce do zabaw dla dzieci „warownia”, liczne zadania ze stołami i ławkami oraz leśna ścieżka dydaktyczna (w Dajtkach za Szkołą Podstawową nr 18). Działalności tej towarzyszy zasada, że właściwe ukierunkowanie i organizacja ruchu rekreacyjno-turystycznego w lasach to jeden z podstawowych sposobów ochrony ekosystemów leśnych przed szkodami wyrządzanymi przez człowieka.

Unikalne właściwości klimatyczne środowiska Lasu Miejskiego i jego korzystny wpływ na organizm człowieka doceniono już ponad sto lat temu, sytuując wśród drzew sanatorium. Częścią stosowanej terapii było przebywanie w okolicznym leśnym mikroklimacie. W dawnym sanatorium, a dziś w położonym przy ul. Jagiellońskiej szpitalu pulmonologicznym, leczeni są pacjenci cierpiący na choroby układu oddechowego.

W lasach Olsztyna przeważają wtórne zbiorowiska leśne, a dominują wśród nich siedliska lasów mieszanych świeżych i borów świeżych oraz z fragmentami typowo wykształconych borów mieszanych, buczyn, olsów, a także łęgów. W sumie siedliska świeże zajmują około 95% powierzchni leśnej i stanowią (obok wieku drzewostanów) o atrakcyjności turystycznej lasów Olsztyna. Siedliska wilgotne i bagienne stanowią tylko kilka procent powierzchni.

Najliczniejszym gatunkiem jest sosna zwyczajna, która zajmuje ponad 80% powierzchni. Mniej liczny jest świerk, brzoza, dąb, olsza i buk. Skład gatunkowy lasów z dominacją sosny na dużych powierzchniach nie odpowiada warunkom siedliskowym, które w przewadze są dobre dla lasów mieszanych i liściastych. W drzewostanie przeważają sosny o wieku ponad 140 lat, a średni wiek drzewostanu wynosi 88 lat. Lasy te kwalifikują się w pełni do pełnienia funkcji rekreacyjnych i turystycznych.

Zasoby wodne Olsztyna

Sieć hydrologiczna miasta jest dobrze rozwinięta. Tworzą ją 3 rzeki: Łyna, Wadąg i Kortówka oraz 15 jezior. Ponadto, na obrzeżach miasta położonych jest kilka jezior, w tym powiązane z Olsztynem systemem hydrologicznym (Kanał Szczęsne) jezioro Wadąg, Linowskie, Klebarskie, Umląg i Kiernoz.

Łyna jest rzeką II rzędu, lewobrzeżnym dopływem Prezgoły. Jej długość wynosi 263,7 km. Rzeką ta bierze swój początek w okolicy wsi Łyna, leżącej na południe od Olsztyna. Łyna przepływa przez miasto na długości 13 km przyjmując spływy wód powierzchniowych z terenów miejskich, a także ścieki komunalne, uprzednio oczyszczone w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków „Łyna”. Łyna w granicach miasta posiada jeden lewobrzeżny dopływ, którym jest rzeka Kortówka i jeden prawobrzeżny dopływ, którym jest rzeka Wadąg. Rzeką stanowi wyraźną oś hydrograficzną miasta, dzieląc je na część wschodnią i zachodnią. Przepływając przez miasto zmienia swój charakter, co pozwala wyodrębnić w jej biegu 3 odcinki:

- południowy, ciągnący się ok. 4 km od południowej granicy miasta – dolina rzeki zwęża się tu do ok. 400-600 m, dno rzeki jest podmokłe, pocięte licznymi rowami melioracyjnymi. Na tym odcinku rzeka przyjmuje z lewej strony dopływ Kortówkę;
- środkowy – znaczna część zlewni tego biegu rzeki zajmuje zabudowa Olsztyna. Dolina tu zwęża się, brzegi rzeki są umocnione. Występują liczne obiekty zabudowy hydrotechnicznej (mosty i jeden stopień wodny);
- północny – ciągnący się od zabudowy miejskiej Olsztyna do ujścia rzeki Wadąg. Rzeką tu płynie głęboko wciętą, krętą doliną przez tereny leśne.

Kolejną rzeką przepływającą przez Olsztyn jest rzeka Wadąg, która jest prawobrzeżnym dopływem Łyny. Rzeką ta w górnym biegu nosi nazwę Kanał Dymarski i Dymar, od jeziora Dadaj do jeziora Pisz nazywa się Dadaj, od jeziora Pisz do jeziora Wadąg – Pisa, a poniżej jeziora Wadąg – Wadąg (odcinek o długości 8,8 km). Rzeką poniżej miejscowości Wadąg płynie w głęboko wciętej dolinie przez tereny leśne; na znacznym odcinku stanowiąc północną granicę administracyjną miasta Olsztyn.

Rzeką Kortówka jest lewobrzeżnym dopływem Łyny. Wyływa ona z jeziora Ukiel, przepływa przez jezioro Kortowskie i w południowej części miasta uchodzi do Łyny.

Zasoby wód powierzchniowych Olsztyna w postaci zbiorników wodnych to 15 jezior, o powierzchni od kilku hektarów do 412 ha (w tym 13 o powierzchni powyżej 1 ha). Wszystkie poza jeziorem Kortowskim mają korzystne naturalne warunki morfometryczno-zlewniowe. Stan czystości wód z wyjątkiem jeziora Długiego ulega stopniowemu pogorszeniu, co jest związane przede wszystkim z dużą presją urbanizacji terenów nadbrzeżnych.

Olsztyńskie jeziora cechuje duża różnorodność, jeśli chodzi o wielkość, genezę, ukształtowanie linii brzegowej oraz występującą faunę i florę. Na olsztyńskich akwenach występują liczne gatunki roślin oraz ptaków, m.in. łabędzie, żurawie, czaple, kormorany i kaczki. Olsztyńskie akweny są także zasobne w ryby, co czyni z nich miejsca atrakcyjne dla wędkarzy. Zorganizowane kąpielisko i rozbudowaną infrastrukturę turystyczną posiada jezioro Ukiel. Również znajdujące się w pobliżu miasteczka akademickiego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego Jezioro Kortowskie oraz zalesione w dużej części jezioro Skanda mają dobre warunki do kąpieli wodnych oraz uprawiania sportów wodnych.

Ogólna jeziorność Olsztyna jest bardzo wysoka i kształtuje się na poziomie 8%, przy czym rozmieszczenie jezior w mieście jest nierównomierne. Największa powierzchnia zbiorników wodnych znajduje się w zachodniej części miasta, gdzie jeziorność wynosi 40%. We wschodniej części miasta jeziorność wynosi 8%. W części wschodniej miasta położone są tylko 2 jeziora – Track i Skanda. Na terenie Olsztyna znajduje się również wiele mniejszych akwenów śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych.

Tab. 8. Charakterystyka wybranych miejskich jezior

Nazwa jeziora	Powierzchnia w ha	Maksymalna głębokość w m
Ukiel (Krzywe)	412,0	43,0
Kortowskie	89,7	17,2
Track (Trackie)	52,8	4,6
Skanda	51,5	12,0
Redykajny	29,9	20,6
Długie	26,8	17,2
Sukiel (Czarne)	20,8	25,0
Tyrsko (Gutkowskie, Zbzikowe, Żbik)	18,6	30,6
Stary Dwór (Starodworskie)	6,0	23,3
Siginek (Kopytko, Podkówka, Styginek)	6,0	brak danych
Czarne	ok. 1,3	brak danych
Żbik	ok. 1,2	brak danych
Pereszkowo (Pyszkowo)	ok. 1,2	brak danych
Mummel (Mumel)	ok. 0,3	ok. 2,5
Modrzewiowe	ok. 0,25	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Jezioro Ukiel jest największym i najgłębszym jeziorem w Olsztynie. Położone jest w północno-zachodniej części miasta, pomiędzy osiedlami Dajtki, Gutkowo i Likusy. Linia brzegowa tego malowniczego akwenu liczy w sumie 22,5 km, tworzy wiele zatok i półwyspów, z których największy to Ostrów. Strefę przybrzeżną porasta trzcina, tatarak i sitowie. Z ciekawszych gatunków roślin spotkamy tu m.in. moczarkę kanadyjską i rogatka. W zacisznych miejscach jeziora gnieźdzą się kaczkę, perkozy i łyski. Na nieodległym rozlewisku rzeki Kortówki gniazdują mewy śmieszki, czernice, trzciniaki, pliszki i słowiki.

Jezioro Długie położone jest w zachodniej części Olsztyna. Zgodnie ze swoją nazwą jezioro ma wydłużony kształt i rozciąga się na długości ponad 1,5 km. Na wschód od północnej zatoki znajduje się rezerwat torfowiskowy Mszar. Nad brzegami akwenu, położonego w znacznej części w lesie, przebiega piękna trasa spacerowa, przy której znajdują się ławki i miejsca do urządzania pikników. W największym miejscu brzegi akwenu połączone są drewnianym mostem. Akwen jest systematycznie zarybiany. Naukowcy z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego przeprowadzili intensywną rewitalizację jeziora zmierzającą do poprawy i utrzymania dobrej jakości jego wód (II klasa). Jezioro położone w zachodniej części miasta, także bez dopływów i odpływów, otoczone od południa i zachodu zwartą zabudową mieszkaniową, a od północy i wschodu lasami, jeszcze w latach 50-tych służyło mieszkańcom Olsztyna do kąpieli i uprawiania sportów wodnych. W 1972 r. było najbardziej zanieczyszczonym zbiornikiem wodnym w Polsce. Przyczyną takiego stanu było odprowadzanie do jeziora przez ponad 20 lat ścieków sanitarnych i deszczowych z pobliskiego osiedla mieszkaniowego. W krytycznym okresie w latach 1975-76 obserwowano całkowite odtlenienie wód w okresie zimowym, z gwałtownymi zmianami natlenienia wód w okresie wegetacyjnym. Zrzuty ścieków sanitarnych do jeziora zlikwidowano całkowicie w 1976 r., natomiast kolektory odprowadzające ścieki deszczowe odcięto w latach 1994-95 podczas rozbudowy sieci sanitarnych i deszczowych służących ochronie jezior leżących w zachodniej części miasta. Krytyczny stan wód jeziora przyspieszył decyzję władz miasta o konieczności ratowania tego zbiornika. Po nieudanych próbach „płukania” jeziora Długiego wodami z sąsiedniego jeziora Ukiel, w wyniku podjęcia współpracy Urzędu Miasta z Katedrą Chemii i Technologii Wody i Ścieków Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w 1987 r. rozpoczęto rekultywację jeziora Długiego metodą sztucznego napowietrzania z destratyfikacją czyli całkowitym mieszaniem wód zbiornika. Kilkunastoletni okres rekultywacji jeziora Długiego metodą sztucznego napowietrzania spowodował wyraźną poprawę warunków środowiskowych w jeziorze.

Jeziro Kortowskie jest jedną z największych naturalnych atrakcji Kortowa, miasteczka akademickiego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Do zbiornika wpadają małe śródleśne strumienie: Potok Leśny i Potok Starodworski oraz mała rzeczka Kortówka. Przy akwenu od strony Kortowa znajduje się plaża. Brzegi jeziora w wielu miejscach stykają się z lasem. Nad jeziorem znajduje się przystań, przy której działa wypożyczalnia sprzętu wodnego i restauracja.

Jeziro Skanda znajduje się na obrzeżach Olsztyna, a dokładniej w okolicach Osiedla Mazurskiego, jadąc w kierunku Szczytna. Na jeziorze jest spora wyspa o powierzchni ok. 13 a. Linia brzegowa jeziora jest urozmaicona, z licznymi zatoczkami – dwie większe znajdują się na zachodnim i wschodnim brzegu akwenu. Podobnie jak część innych olsztyńskich jezior, Skanda w dużej części otoczona jest lasem. Położona na jej brzegu duża piaszczysta plaża oraz nieodległe piaszczyste i strome leśne urwisko tworzą wspaniałe miejsce do wypoczynku. Dookoła prawie całego zbiornika można przejść ścieżką. Wędkarze lubią to jezioro ze względu na okazy, jakie można tu złowić – zwłaszcza duże liny, leszcze i szczupaki.

Jeziro Track lub Trackie położone jest w okolicach Osiedla Zielona Górka, przy północno-wschodnich krańcach miasta. Jego długość wynosi 1,5 km, zaś szerokość zaledwie 0,5 km. W najgłębszym miejscu ma niecałe 5 m. Jest to hydrologicznie zamknięte jezioro, które powstało na skutek zalania łąk wodą z ujęć melioracyjnych. Ma wydłużony kształt, z półokrągłą zatoką na środku północno-wschodniego brzegu i okresowo zalewaną wyspą. Jezioro Trackie ze względu na swoją wielkość i małą głębokość jest najszybciej zamarzającym jeziorem w okolicach Olsztyna, dlatego jest niezwykle popularne w środowisku żeglarzy lodowych – bojerowców.

Jeziro Podkówka leży w okolicach Osiedla Likusy. Nazwa tego niewielkiego, otoczonego prawie zupełnie drzewami jeziora, wzięta się od jego kształtu. Jezioro to nazywane jest też Kopytkiem lub Siginkiem. Nie ma żadnych połączeń wodnych. Jest cenione przez wędkarzy i spacerowiczów.

Jeziro Redykajny położone jest w północnej części Olsztyna, w pobliżu Gutkowa. Jest zasobne w ryby. Brzegi jeziora są zalesione, miejscami wysokie i strome.

Jeziro Sukiel znajduje się na Osiedlu Likusy. Długość jeziora wynosi 0,7 km, a szerokość 0,4 km. Zbiornik otaczają na północnym-wschodzie zabudowania, a na południu i wschodzie nieużytki i lasy. Akwen jest ceniony przez wędkarzy.

Jeziro Tyrsko zwane też Żbik, Gutkowskie leży między osiedlami Gutkowo i Likusy. Jezioro nie ma dopływów i odpływów powierzchniowych, jest wydłużone w kierunku wschód-zachód. Zbiornik jest stosunkowo głęboki. Jezioro cechuje wysokie i dość strome nadbrzeże, nieco tylko łagodniejsze od strony wschodniej. Część nadbrzeża została przekształcona w tereny rekreacyjne. Pomimo rosnącego rekreacyjnego wykorzystywania tego akwenu i jego otoczenia przez mieszkańców jezioro od lat utrzymuje I klasę czystości wód. Wody jeziora do 1987 r. objęte były ochroną rezerwatową z uwagi na rosnący w nich poryblin jeziorny, zanikający gatunek roślinności wodnej. Rozbudowa miasta oraz intensywne rekreacyjne korzystanie z jeziora spowodowały zniesienie ochrony konserwatorskiej, mimo tego wody jeziora wciąż utrzymują się w I klasie czystości.

Jeziro Starodworskie to niewielkie, lecz bardzo ciekawe jezioro. Z racji położenia na terenie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego od lat stanowi zbiornik doświadczalny, w którym przeprowadzane są badania nad nowatorskimi metodami rekultywacji jezior, stosowanymi m.in. przy rewitalizacji Jeziora Długiego. W pobliżu jeziora znajduje się stadnina koni klubu kortowskiego, a także ławki i trakt spacerowy.

Jeziro Czarne to małe jezioro, niedaleko plaży miejskiej obok jeziora Ukiel. W latach 70. uruchomiono tu inwestycję, mającą na celu oczyszczenie pobliskiego Jeziora Długiego. Rekultywacja miała polegać na jego przepłukiwaniu. W tym celu połączono Jezioro Czarne kanałem otwartym z Jeziorem Krzywym oraz kanałem biegnącym pod ulicą Bałtycką z Jeziorem Długim.

Obiekty przyrody prawnie chronionej

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w 2011 r. wynosiła w Olsztynie 501,8 ha i stanowiła 5,7% powierzchni miasta. Na terenie tym znajdowały się 2 rezerwy, obszary chronionego krajobrazu oraz 17 pomników przyrody. Rezerwy te, jak już wcześniej wspomniano, znajdują się na terenie Lasu Miejskiego Olsztyna. Pomniki przyrody natomiast rozmieszczone są w różnych miejscach na terenie miasta, jednak najwięcej usytuowanych jest na terenie osiedla Kortowo.

Tab. 9. Obiekty przyrody prawnie chronionej w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011
Powierzchnia obszarów przyrody prawnie chronionej w ha	501,8	501,8	501,8	501,8
rezerwy	14,8	14,8	14,8	14,8
obszary chronionego krajobrazu	487,0	487,0	487,0	487,0
Liczba rezerwatów	2	2	2	2
Liczba pomników przyrody	17	17	17	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rezerwat przyrody Redykajny, położony w południowo-zachodniej części Lasu Miejskiego około 400 m na północ od jeziora Długiego, zajmuje powierzchnię 9,47 ha. Torfowisko objęto ochroną już w 1907 r., a jako rezerwat przyrody ustanowione zostało w 1949 r. Jest to typowe torfowisko niskie, porośnięte olsem bagiennym z brzezina bagienną z udziałem małego torfowiska wysokiego porośniętego borem bagiennym. Głębokość misy torfowiska sięga 15 m. Głównym celem ochrony rezerwatowej jest zachowanie torfowiskowych zbiorowisk roślinnych. W rezerwacie stwierdzono występowanie 3 gatunków grzybów, 64 gatunków porostów, 7 gatunków wątrobowców, 43 gatunków mchów oraz 149 gatunków roślin naczyniowych. O wysokich walorach przyrodniczych rezerwatu świadczy obecność na jego terenie 30 gatunków porostów, 1 gatunku mchu oraz 5 gatunków roślin naczyniowych wpisanych do „Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”. Ponadto na terenie rezerwatu rośnie 19 gatunków mchów i 6 gatunków roślin naczyniowych objętych częściową ochroną.

Rezerwat przyrody Mszar zajmuje powierzchnię 5,35 ha, a położony jest w południowo-zachodniej części Lasu Miejskiego około 150 m na wschód od północnego końca jeziora Długiego. Jest to rzadki typ torfowiska wysokiego kotłowego. Powierzchnia torfowiska (115 m. n.p.m.) znajduje się kilkanaście metrów ponad poziomem lustra wody położonego opodal Jeziora Długiego (103,6 m. n.p.m.). Posiada ono najgłębszy pokład torfu w Polsce. Miąższość zakumulowanych osadów wynosi 18,3 m. Rezerwat stanowi niewielkie torfowisko wysokie porośnięte borem bagiennym z brzezina bagienną. W południowo-wschodniej części rezerwatu występuje nieduży płat mszaru wysokotorfowiskowego. W rezerwacie stwierdzono występowanie 4 gatunków grzybów, 40 gatunków porostów, 3 gatunków wątrobowców, 29 gatunków mchów oraz 78 gatunków roślin naczyniowych. O wysokich walorach przyrodniczych rezerwatu świadczy obecność 19 gatunków porostów, 9 gatunków roślin naczyniowych wymienionych w „Polskiej Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce”. Ponadto w rezerwacie występuje 14 gatunków mchów objętych częściową ochroną.

Znajdujący się na terenie miasta obszar chronionego krajobrazu zajmuje łączną powierzchnię 487,0 ha. Tworzy go Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny. Obejmuje on rzekę Łynę i rzekę Wadąg oraz tereny w zachodniej części miasta – w rejonie Redykajni i w rejonie Gutkowa.

Na terenie miasta ochroną pomnikową objęte są drzewa, krzewy oraz aleje. Zgodnie z wykazem pomników zalicza się do nich: 13 pojedynczych drzew, 2 aleje oraz 2 grupy drzew, tj.:

- klon zwyczajny, rosnący przy ul. 1 Maja (objęty ochroną od 1984 r.);
- dąb szypułkowy, znajdujący się na skraju Lasu Miejskiego (objęty ochroną od 1984 r.);
- buk pospolity, rosnący na terenie osiedla Kortowo (objęty ochroną od 1991 r.);
- głóg jednoszyjkowy, rosnący na terenie osiedla Kortowo;
- 3 klony jawor, znajdujące się na terenie osiedla Kortowo;
- 2 dęby szypułkowe, rosnące na terenie osiedla Kortowo;
- 2 wierzby białe, rosnące na terenie osiedla Kortowo;
- topola biała, rosnąca na terenie osiedla Kortowo;
- klon zwyczajny, znajdujący się na terenie osiedla Kortowo;
- 2 jałowce pospolite, rosnące na terenie osiedla Kortowo;
- grupa drzew w parku podworskim w Pozortach (objęta ochroną od 1986 r.): buk zwyczajny, dąb szypułkowy, dąb czerwony, choina kanadyjska;
- zabytkowa aleja drzew biegnąca wzdłuż ulicy Tuwima: 13 dębów szypułkowych, 12 klonów, 2 lipy;
- aleja bukowo-dębowa biegnąca na północ od ulicy Tuwima do cmentarza rodzowego w parku w Pozortach obejmująca 26 drzew.

Zieleń miejska

Oprócz wyżej wspomnianych gruntów leśnych oraz obszarów przyrody prawnie chronionej na terenie Olsztyna w 2011 r. znajdowało się 12 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni 72,4 ha oraz 50 zieleńców o ogólnej powierzchni 50,1 ha administrowanych przez Zarząd Zieleni Miejskiej w Olsztynie. Ponadto 326 ha zajmowała powierzchnia zieleni ulicznej i osiedlowej. Łączna powierzchnia zieleni miejskiej stanowiła 5,1% powierzchni miasta.

Spośród najbardziej znanych parków spacerowo-wypoczynkowych w Olsztynie wymienić należy m.in.: Jakubowo, park w Kortowie, Park im. Janusza Kusocińskiego i Park Zamkowy.

Bardzo ciekawym przyrodniczo miejscem jest park w Pozortach. W położonym na jego terenie zespole dworsko-parkowym znajduje się cała grupa rzadkich drzew uznanych za pomniki przyrody: choiny kanadyjskie, dęby czerwone i szypułkowe oraz zwisająca odmiana buku zwyczajnego.

Położony w pobliżu Starego Miasta Park Zamkowy jest największym olsztyńskim parkiem zarazem ulubionym miejscem spotkań i spacerów olsztyńskich. Klimat nadają mu sąsiedztwo gotyckiego zamku, zespół wiaduktów kolejowych i rzeka Łyna, przepływająca przez cały jego obszar. Zadbana zieleń i okazałe drzewa – kasztanowce, olchy i wierzby – są znakomitym tłem interesujących form artystycznych, rozmieszczonych w całym parku.

Park Jakubowo usytuowane w północnej części miasta przy al. Wojska Polskiego to duży kompleks parkowo-wypoczynkowy, którego walory doceniono już w połowie XIX w., budując tu kawiarnie, wiaty, ławki i całą infrastrukturę, służącą wypoczynkowi i rekreacji. W parku znajdują się m.in. dwa malownicze oczka wodne oraz korty tenisowe, a w bezpośrednim sąsiedztwie – Stadion Leśny (obecnie nieczynny) i miejska strzelnica, a także Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych, w którym odbywają się wystawy, koncerty, festiwale i inne imprezy.

Kortowo – największy kampus akademicki w Polsce, położone jest pomiędzy dwoma jeziorami (Kortowskim i Starodoworskim) w dużej części na terenie rozległego parku. Przed wojną działał tu duży kompleks szpitalny (znaczna część szpitalnych obiektów zachowała się do dzisiaj). Kortowski park szczyli się pomnikowymi okazami drzew, które w połączeniu z piaszczystą plażą tworzą niepowtarzalny urok tego miejsca. W parku usytuowane są sklepy, bary, kawiarnie, punkty usługowe i obiekty sportowe – m.in. nowoczesny stadion lekkoatletyczny i korty tenisowe.

W 2011 r. Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Olsztyn wydał zezwolenie administracyjne na usunięcie 1435 drzew i 1872 krzewów, jednak liczba nasadzeń przewyższała liczbę ubytków zieleni miejskiej. Należy podkreślić, że pomimo znacznych ubytków drzew i krzewów powierzchnia zieleni miejskiej w 2011 r. w porównaniu do 2008 r. wzrosła, na co wpływ miał wzrost powierzchni zieleni ulicznej i osiedlowej.

Tab. 10. Tereny zieleni miejskiej w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Parki spacerowo-wypoczynkowe					
obiekty	12	12	12	12	100,0
w tym w gestii samorządu	9	9	9	9	100,0
powierzchnia w ha	72,4	72,4	72,4	72,4	100,0
w tym w gestii samorządu	58,7	58,7	58,7	58,7	100,0
Zieleńce					
obiekty	50	50	50	50	100,0
w tym w gestii samorządu	50	50	50	50	100,0
powierzchnia w ha	50,1	50,1	50,1	50,1	100,0
w tym w gestii samorządu	50,1	50,1	50,1	50,1	100,0
Powierzchnia zieleni ulicznej w ha	117,3	117,3	119,2	119,8	102,1
Powierzchnia terenów zieleni osiedlowej w ha	190,3	488,7	488,7	206,2	108,4
w tym w gestii samorządu	8,4	8,4	8,4	8,4	100,0
Długość żywopłotów w m	47835	79080	79080	84561	176,8
Cmentarze					
obiekty	6	6	6	6	100,0
powierzchnia w ha	81,0	81,0	81,0	81,0	100,0
Nasadzenia w szt.					
drzew	1160	557	579	1829	157,7
krzewów	16266	6930	11251	12345	75,9
Ubytki w szt.					
drzew	3471	2007	2207	1435	41,3
krzewów	4998	4592	4023	1872	37,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka wodno-ściekowa

W 2011 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zużyto 13649,0 dam³ wody, z czego najwięcej zostało przeznaczone na eksploatację sieci wodociągowej, tj. 65,4%. Zużycie wody w porównaniu do 2008 r. wzrosło o 1,1%.

Tab. 11. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Zużycie wody ogółem w dam ³ /rok	13504,3	12823,2	13752,9	13649,0	101,1
przemysł	4145,0	3805,0	4552,0	4728,0	114,1
eksploatacja sieci wodociągowej	9359,3	9018,2	9200,9	8921,0	95,3
w tym gospodarstwa domowe	6548,4	6503,9	6448,8	6392,7	97,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zakłady przemysłowe w 2011 r. łącznie zużyły 4728 dam³ wody. Pobór wody w zakładach przemysłowych pochodził w 90,3% z wód powierzchniowych, a w 19,0% z podziemnych. Na potrzeby gospodarki wodno-ściekowej zakłady przemysłowe zakupiły 224 dam³ wody, w tym z wodociągów komunalnych 56 dam³.

Tab. 12. Gospodarka wodno-ściekowa w przemyśle w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Zużycie wody na potrzeby przemysłu w dam ³	4145	3805	4552	4728	114,1
Pobór wód podziemnych w dam ³	829	807	891	898	108,3
Pobór wód powierzchniowych w dam ³	3560	3256	3738	4270	119,9
Zakup wody razem w dam ³	241	189	286	224	92,9
w tym z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne	54	7	117	56	103,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując stan ochrony środowiska w Olsztynie nie sposób pominąć gospodarki ściekowej, która obok stanu skanalizowania wpływa na standard życia mieszkańców oraz wskazuje na stan środowiska naturalnego. W 2011 r. na terenie Olsztyna działała 1 oczyszczalnia ścieków przemysłowych i komunalnych „Łyna”. Odbiornikiem oczyszczonej wody jest rzeka Łyna.

Tab. 13. Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych	1	1	1	1	100,0
oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	1	1	1	100,0
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków	175843	175687	172972	175382	99,7
z podwyższonym usuwaniem biogenów	175843	175687	172972	175382	99,7
Przepustowość mechanicznych oczyszczalni ścieków w m ³ /dobę	60000	72000	72000	72000	120,0
z podwyższonym usuwaniem biogenów	60000	72000	72000	72000	120,0
Ścieki wymagające oczyszczenia ogółem w dam ³	10180	9988	11153	9562	93,9
ścieki oczyszczane razem	9877	9242	11153	9562	96,8
mechanicznie	0	325	462	378	-
z podwyższonym usuwaniem biogenów	9877	8917	10691	9184	93,0
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia	97,0	92,5	100,0	100,0	103,1
Ścieki przemysłowe oczyszczane na 100 km ²	0,0	369,3	523,0	427,9	x
Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ²	11223,9	10133,0	12103,5	10397,4	x
Wytworzone osady ściekowe w t	9811	9799	9820	11296	115,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w Olsztynie w 2011 r. wynosiła 9562 dam³. Wszystkie te ścieki zostały oczyszczone. W porównaniu do 2008 r. ilość ścieków wymagających oczyszczenia zmniejszyła się o 6,1%, wzrósł natomiast udział ścieków oczyszczonych w ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia (o 3,0 pkt. proc.). Przez oczyszczalnię w 2011 r. obsługiwanych było 175,4 tys. ludności (łącznie ze zbiornikami przydomowymi), co stanowiło prawie 100% ogółu ludności Olsztyna.

Zanieczyszczenie powietrza

Z uwagi na fakt, iż w przypadku emisji zanieczyszczeń powietrza obowiązkiem sprawozdawczym objęte są jedynie jednostki duże, brak jest danych dotyczących jednostek małych i średnich. W związku z tym wyniki badań statystycznych nie są pełne i charakteryzują tylko część zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Brak jest również danych o emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych, które w miastach stanowią poważne źródło zagrożenia.

W 2011 r. przez zakłady ujęte w sprawozdawczości GUS łącznie zostało wyemitowanych 403,0 tys. ton zanieczyszczeń powietrza, w tym 0,2 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i 402,8 tys. ton zanieczyszczeń gazowych. Wśród zanieczyszczeń pyłowych

dominowały zanieczyszczenia pochodzące ze spalania paliw, które stanowiły 94,3% ogółu zanieczyszczeń pyłowych, a wśród zanieczyszczeń gazowych dwutlenek węgla, stanowiący 99,5% ogółu zanieczyszczeń. W porównaniu do 2008 r., spadła emisja zarówno zanieczyszczeń pyłowych, jak i gazowych.

W 2011 r. w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zatrzymano lub zneutralizowano 16,6 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i 88 ton zanieczyszczeń gazowych.

Tab. 14. Emisja zanieczyszczeń powietrza w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Zanieczyszczenia pyłowe w t/rok, w tym	222	175	197	174	78,4
ze spalania paliw	214	166	188	164	76,6
węglowo-grafitowe, sadza	4	4	5	5	125,0
Zanieczyszczenia gazowe w t/rok, w tym	427370	415846	451034	402828	94,3
dwutlenek siarki	1282	1117	993	1007	78,5
tlenki azotu	752	743	810	670	89,1
tlenek węgla	295	265	332	231	78,3
dwutlenek węgla	424786	413523	448641	400657	94,3
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji w t/rok					
pyłowych	13497	12384	15656	16553	122,6
gazowych	16	10	113	88	550,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka odpadami

Prawidłowa gospodarka odpadami stała się w ostatnich latach jednym z głównych wyzwań towarzyszących działalności gospodarczej, komunalnej i społecznej. Skutecznym rozwiązaniem problemów z tym związanych jest opracowanie kompleksowej i perspektywicznej strategii gospodarki odpadami, zgodnej z obowiązującymi normami prawnymi, ekonomicznymi, technicznymi oraz wspartej odpowiednim nadzorem, kontrolą i akceptacją społeczną. Założenia takiego systemu przedstawiono w „Planie gospodarki odpadami dla miasta Olsztyna na lata 2004-2007 z perspektywą do 2010 r.,” który został przyjęty przez Radę Miasta Olsztyna Uchwałą Nr XX/277/03 z dnia 17 grudnia 2003 r. Dokument ten został zaktualizowany Uchwałą Nr LVII/761/06 Rady Miasta Olsztyna z dnia 22 lutego 2006 r. Zaktualizowana wersja „Planu gospodarki odpadami dla miasta Olsztyna na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018” została sporządzona jako realizacja przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami). Przedstawia ona sposób kontynuacji działań, które zostały podjęte dla utworzenia nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarowania odpadami, zgodnego z Polityką Ekologiczną Państwa, Krajowym planem gospodarki odpadami 2010 oraz Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010. Celem tego dokumentu jest zintegrowanie gospodarki odpadami w Olsztynie w sposób zapewniający szeroko pojmowaną ochronę środowiska oraz uwzględniający obecne i przyszłe uwarunkowania ekonomiczne. Plan gospodarki odpadami obejmuje wszystkie rodzaje odpadów powstających na obszarze Olsztyna oraz przywożonych na jego obszar, a w szczególności: odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji, odpady opakowaniowe, odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, opony oraz odpady niebezpieczne, w tym: pojazdy wycofane z eksploatacji, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, PCB, azbest, odpady medyczne i weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory, inne odpady, którymi gospodarka może stwarzać problemy.

Realizowany w Olsztynie program zagospodarowania odpadów ma swe źródło w przepisach prawa miejscowego, zawartych w uchwałach Rady Miejskiej Olsztyna z lat 1994-1998, tj.:

- w Uchwale nr XXX/11/94 z 16 II 1994 r. w sprawie przyjęcia programu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta Olsztyna,
- w Uchwale nr XXXII/361/97 z 23 IV 1997 r. w sprawie wyboru prowadzenia i formy gospodarki odpadami komunalnymi,
- w Uchwale nr XXXV/339/97 z 21 V 1997 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Olsztyna,
- w Uchwale nr XLVII/564/98 z 17 VI 1998 r. w sprawie zmiany uchwał dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi.

Badaniami Głównego Urzędu Statystycznego dotyczącymi wytwarzania i gromadzenia odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) objęte są zakłady, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. ton odpadów lub posiadały 1 mln ton i więcej odpadów nagromadzonych.

W 2011 r. w Olsztynie wytworzono 121,6 tys. ton odpadów, w wyniku czego na 1 km² powierzchni miasta przypadało 1381,8 ton. W porównaniu do 2008 r. w mieście wytworzono o 42,0% mniej odpadów. Zdecydowana większość odpadów, tj. 66,6%, została poddana odzyskowi. Odpady wytworzone w ciągu roku nie poddane odzyskowi i nie unieszkodliwione są składowane na składowiskach własnych i innych lub czasowo magazynowane. Ich ilość w 2011 r. wynosiła 37,3 tys. ton. Powierzchnia składowanych odpadów nie zrekultywowana wynosiła w 2011 r. 0,1 ha.

Tab. 15. Odpady wytworzone w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t	209,7	95,8	97,2	121,6	58,0
poddane odzyskowi	160,3	70,5	77,3	81,0	50,5
unieszkodliwione razem	0,6	0,9	2,0	3,9	650,0
termicznie	0,0	0,0	0,5	3,3	-
składowane na składowiskach własnych i innych	0,6	0,9	1,5	0,6	100,0
magazynowane czasowo	48,8	24,4	17,9	36,7	75,2
Odpady poddane odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w %	76,4	73,6	79,5	66,6	x
Powierzchnia składowanych odpadów nie zrekultywowana w ha	0,1	0,1	0,1	0,1	100,0
Odpady wytworzone w t/km ²	2383,0	1088,6	1104,5	1381,8	x
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych w tys. t	647,4	647,4	647,4	647,4	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.3. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Kolejnym istotnym miernikiem, z punktu widzenia rozwoju gospodarczego danego regionu, jest poziom rozwoju infrastruktury technicznej. Chodzi tutaj przede wszystkim o zapewnienie możliwości swobodnego przemieszczania się ludności, zaopatrzenia mieszkańców w wodę, gaz, kanalizację oraz system oczyszczania ścieków. Infrastruktura ta umożliwi bowiem poprawne funkcjonowanie wielu dziedzin życia.

Sieć wodociągowa

Jednym z podstawowych elementów infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania na danym terenie, jest dostępność wody bieżącej z sieci wodociągowej. Poziom jej rozwoju decyduje o potencjale i aktywności regionu, warunkach

życia, a także o efektywności produkcji rolniczej. Rozwojowi infrastruktury wodociągowej przypisuje się zatem rolę czynnika warunkującego postęp społeczno-gospodarczy, który przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości na danym terenie.

Głównym dostawcą wody na terenie Olsztyna jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (PWiK). W 2011 r. PWiK realizowało podstawową działalność polegającą na ujmowaniu, uzdatnianiu i dostarczaniu wody oraz odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków.

W 2011 r. wyprodukowano łącznie 10,4 mln m³ wody czystej. Było to o 322,3 tys. m³ mniej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Woda pochodziła z 6 ujęć, przy czym z dniem 30 marca 2011 r. z eksploatacji wyłączono Stację Uzdatniania Wody „Wschód”:

- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Zachód” przy ul. Żeglarskiej o zasobach wód wynoszących 1600 m³/h z utworów trzeciorzędowych. Ujęcie posiada 11 studni czynnych, w tym 8 studni na ujęciu „Zachód-Centrum”, 2 studnie na ujęciu „Zachód-Likusy” i 1 studnię na ujęciu „Zachód-Kortowo”. Zdolność produkcyjna ujęcia „Zachód-Centrum” wynosi 25920 m³/dobę, a przepustowość 15000 m³/dobę. Stacja Uzdatniania Wody posiada 2 zbiorniki wody czystej o pojemności 3000 m³ każdy.
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Likusy” przy ul. Krańcowej o zasobach zatwierdzonych w ramach ujęcia „Zachód-Likusy”. Przepustowość Stacji Uzdatniania Wody wynosi 3190 m³/dobę. Ujęcie zlokalizowane jest przy dwóch zbiornikach wody czystej o pojemności 500 m³ każdy.
- ujęcie „Wadąg” i Stacja Uzdatniania Wody „Karolin” przy ul. Wiosennej o zasobach 1666 m³/h z utworów czwartorzędowych i 127 m³/h z utworów trzeciorzędowych. Ujęcie posiada 20 studni. Zdolność produkcyjna ujęcia wynosi 28000 m³/dobę, a przepustowość 30490 m³/dobę. Ujęcie zlokalizowane jest przy dwóch zbiornikach wody czystej o pojemności 3000 m³ każdy.
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Kortowo” przy ul. Słonecznej o zasobach wód podziemnych 500 m³/h posiada 5 studni, w tym 1 eksploatowana jest w ramach zasobów ujęcia „Zachód-Kortowo”. Zdolność produkcyjna ujęcia wynosi 10000 m³/dobę, natomiast przepustowość Stacji Uzdatniania Wody 4840 m³/dobę. Ujęcie zlokalizowane jest przy dwóch zbiornikach wody czystej o pojemności 500 m³ każdy.
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Wschód” przy ul. Lubelskiej posiada zasoby wody wynoszące 257 m³/h. Ujęcie posiada 2 studnie. Zdolność produkcyjna ujęcia kształtuje się na poziomie 2640 m³/dobę, a przepustowość Stacji Uzdatniania Wody 1190 m³/dobę.
- ujęcie i Stacja Uzdatniania Wody „Jaroty” przy ul. Pstrowskiego o zasobach wód podziemnych 118 m³/h posiada 2 studnie. Zdolność produkcyjna ujęcia wynosi 1500 m³/dobę, a przepustowość 1320 m³/dobę. Zlokalizowane jest ono przy dwóch zbiornikach wody czystej o pojemności 5000 m³ każdy i pompownię wody o wydajności 1200 m³/h.

Podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia miasta w wodę mają dwa ujęcia „Karolin” oraz „Zachód”. Trzecie w kolejności jest ujęcie „Kortowo”. Olsztyn jest bogaty w lokalne zasoby wodne, w wyniku czego nie jest zagrożony deficytem wody pitnej. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęć komunalnych wynoszą ponad 190,0 tys. m³ na dobę. Obecna zdolność produkcyjna ujęć szacowana jest na ponad 70 tys. m³ na dobę, podczas gdy dzienne wydobycie wody zaspokajające potrzeby miasta szacuje się na ok. 30 tys. m³. Zdolność produkcyjna ujęć wody oraz przepustowość stacji uzdatniania i sieci wodociągowej pozwalają więc na pokrycie obecnego i perspektywicznego zapotrzebowania na wodę. Liczne naturalne zbiorniki wodne w obrębie miasta dodatkowo stwarzają duże, rezerwowe możliwości poboru wody do celów przeciwpożarowych.

Woda wodociągowa w Olsztynie pochodzi ze studni wierconych, z utworów czwartorzędowych (studnie o głębokości 50-100 m) oraz z utworów trzeciorzędowych (studnie o głębokości 250-320 m). Woda wydobywana ze studni posiada nadmierną zawartość żelaza i manganu. W związku z tym wymaga uzdatniania i odmanganiania. Pod względem bakteriologicznym woda ujmowana ze studni jest czysta i nie wymaga odkażania. Jakość wody na ujęciach wody i sieci wodociągowej jest na bieżąco kontrolowana przez

laboratorium przedsiębiorstwa oraz Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Woda w Olsztynie uważana jest za jedną z najlepszych w kraju.

Łączna długość sieci wodociągowej w Olsztynie w 2011 r. wynosiła 362,5 km, z tego: 259,5 km stanowiła sieć rozdzielcza. Gęstość sieci rozdzielczej wynosiła 293,8 km/100 km² powierzchni ogólnej miasta. Z sieci wodociągowej w 2010 r. korzystało 168,9 tys. osób, co stanowiło 96,3% ogółu ludności Olsztyna. Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe w 2010 r. zużyły 6448,8 m³ wody, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 38,2 m³.

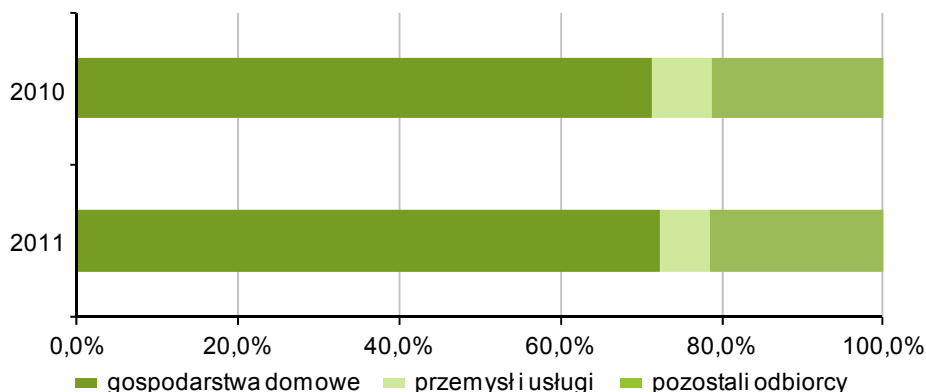
Tab. 16. Sieć wodociągowa rozdzielcza w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Długość w km	244,3	245,6	246,6	259,5	106,2
Długość w km/100 km ²	276,6	278,0	279,2	293,8	x
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	6552	6544	6564	6574	100,3
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	168593	168894	168920	x	x
w % ogółu ludności	95,7	95,7	96,3	x	x
Zużycie wody przez gospodarstwa domowe w danym	6548,4	6503,9	6448,8	6392,7	97,6
na 1 mieszkańca w m ³	37,2	36,9	36,5	x	x
na 1 odbiorcę w m ³	38,8	38,5	38,2	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

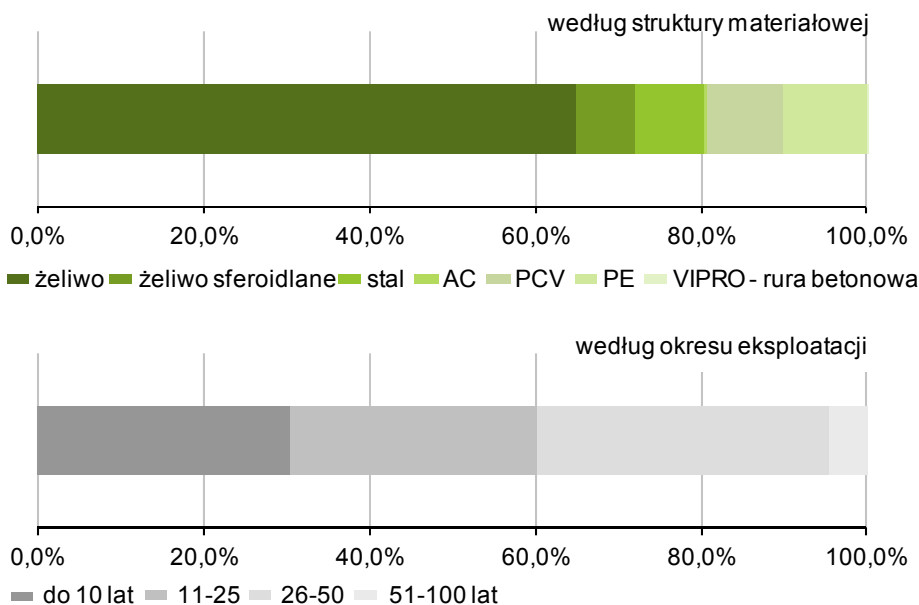
W 2011 r. sprzedaż wody wyniosła 8682,6 tys. m³ i była niższa od sprzedaży w 2010 r. o 211,8 tys. m³ tj. o 2,4 %. Sprzedaż generowali klienci z trzech grup odbiorców: gospodarstwa domowe (odbiorcy indywidualni, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe), przemysł i usługi oraz pozostali odbiorcy, którymi są m.in. jednostki sfery budżetowej (służba zdrowia, szkolnictwo i inni), prowadzący działalność niezwiązaną z produkcją oraz gminy. Struktura sprzedaży wody w obu analizowanych latach utrzymywała się na podobnym poziomie. Najwięcej, bo ponad 72% wody w 2011 r. zakupiły gospodarstwa domowe. Przemysł i usługi to odbiorcy jedynie 6,2% ogółu wody sprzedanej przez PWiK.

Rys. 4. Struktura sprzedaży wody w 2010 i 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olsztynie.

Sieć wodociągowa w Olsztynie o średnicach od 80 do 800 mm wykonana jest głównie z rur żeliwnych, z polichlorku winylu i polietylenu oraz rur „VIPRO”. Natomiast przyłącza domowe wykonane są z rur stalowych ocynkowanych i polietylenowych. Około 40% tej sieci została wybudowana ponad 25 lat temu.

Rys. 5. Struktura sieci wodociągowej w Olsztynie w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olsztynie.

Sieć kanalizacyjna

Wzrost zwodociągowania danego terenu oprócz korzyści, niesie również pewne negatywne konsekwencje. Najczęstszą, choć rzadko dostrzeganą, jest gwałtowne zwiększenie zużycia wody, a tym samym wzrost wytwarzania ścieków. Rozwiązaniem problemów, które w związku z tym mogą się pojawić, jest budowa sieci kanalizacyjnej. Jednakże budowa sieci kanalizacyjnej jest przedsięwzięciem znacznie droższym niż budowa wodociągów, aczkolwiek stan skanalizowania danego obszaru oraz stopień oczyszczania ścieków wpływa na standard życia mieszkańców oraz wskazuje na stan środowiska naturalnego. Uwarunkowania te wyznaczają pozycję i rangę regionu, jako miejsca korzystnego do zamieszkania, inwestycji lub wypoczynku.

Poziom skanalizowania Olsztyna w 2011 r. wynosił 335,3 km/100 km² ogólnej powierzchni. Łączna długość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej na koniec 2011 r. wyniosła 296,2 km. W 2011 r. odebrano i oczyszczono 9184,0 dam³ ścieków. Ilość odprowadzonych ścieków jest w decydującej mierze uzależniona od wielkości sprzedaży wody. Z sieci kanalizacyjnej w 2010 r. w Olsztynie korzystało 166,4 tys. osób, co stanowiło 94,9% ogółu mieszkańców Olsztyna.

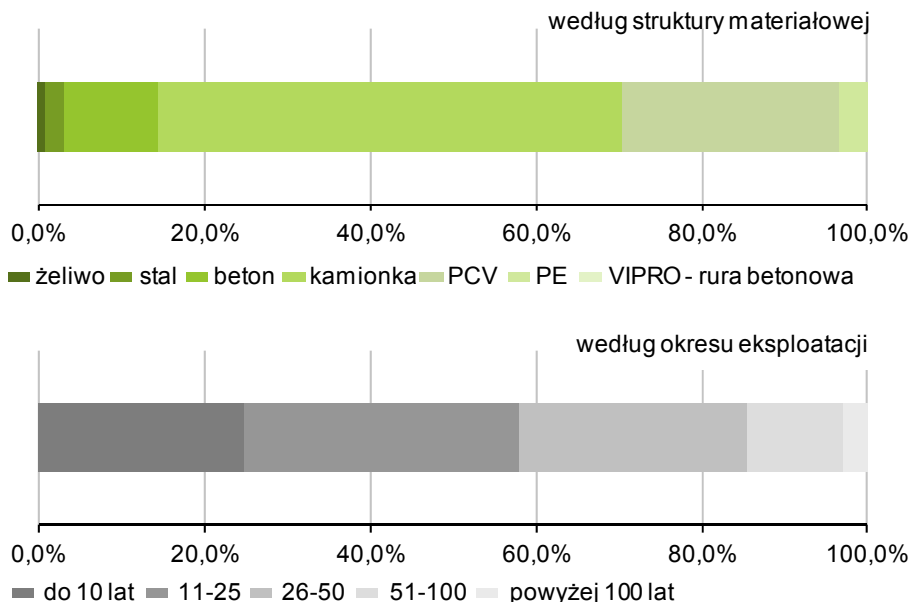
Tab. 17. Sieć kanalizacyjna rozdzielcza w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Długość w km	259,3	259,6	267,4	296,2	114,2
Długość w km/100 km ²	293,6	293,9	302,7	335,3	x
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	3087	3090	3085	3103	100,5
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	166111	166410	166416	x	x
w % ogółu ludności	94,3	94,3	94,9	x	x
Ścieki odprowadzone w dam ³	9877,3	9663,1	10691,0	9184,0	93,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sieć kanalizacyjna w Olsztynie wykonana jest głównie z kamionki, polichloru winylu, betonu i polietylenu. Podobnie, jak w przypadku sieci wodociągowej, ponad 40% tej sieci została wybudowana ponad 25 lat temu.

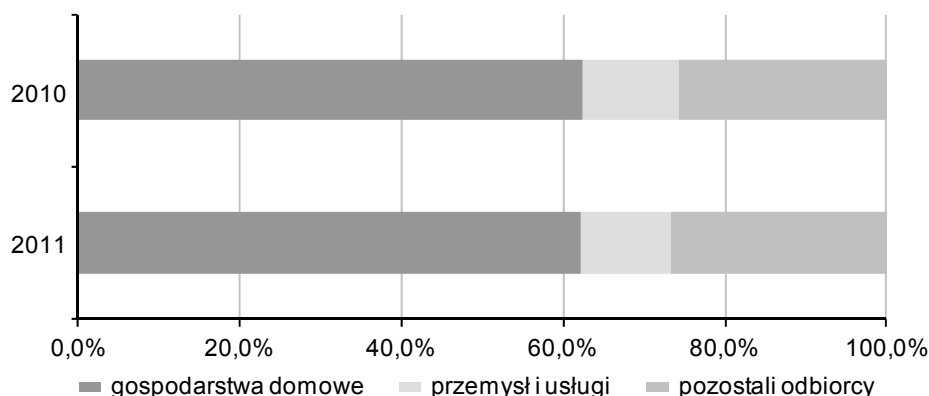
Rys. 6. Struktura sieci kanalizacyjnej w Olsztynie w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olsztynie.

Struktura odbioru ścieków w obu analizowanych latach utrzymywała się na podobnym poziomie. Najwięcej, bo ponad 62% ścieków w 2011 r. pochodziło z gospodarstw domowych. Przemysł i usługi wytworzyły 11,3% ogółu ścieków odebranych przez PWiK.

Rys. 7. Struktura odbioru ścieków w 2010 i 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olsztynie.

Poza działalnością podstawową w 2011 r. Spółka świadczyła usługi w zakresie robót odpłatnych, obejmujących:

- 1) usuwanie awarii zewnętrznych instalacji, przyłączy i sieci wodno-kanalizacyjnej, wykonanie przyłączy wodno-kanalizacyjnych na indywidualne zlecenia, remont urządzeń;
- 2) przeglądy i odbiory sieci, przyłączy i obiektów wodno-kanalizacyjnych;
- 3) wykonywanie badań laboratoryjnych.

Do najważniejszych zadań inwestycyjnych zrealizowanych przez PWiK w 2011 r. należy zaliczyć:

- przebudowę rurociągu stalowego o średnicy 500 mm na ujęciu wody „Wadąg”;
- budowę sieci wodociągowej ul. Zimowej;
- budowę wiaty na odpady z Instalacji Termicznego Przekształcania Osadów na oczyszczalni ścieków;
- rewitalizację budynku wchodzącego w skład dawnej oczyszczalni ścieków przy ul. Leśnej;
- zastosowanie kolektorów słonecznych do podgrzania ciepłej wody użytkowej na obiektach Spółki.

Sieć gazowa

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej jest sieć gazowa. W Olsztynie obrotem gazem zajmuje się Zakład Gazowniczy będący oddziałem Pomorskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Na terenie miasta występuje sieć gazowa wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia. Ponadto zlokalizowane są: stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa oraz stacje gazowe pomiarowe, redukcyjne i redukcyjno-pomiarowe średniego ciśnienia. Stacje te umożliwiają zasilanie za pośrednictwem gazowej sieci dystrybucyjnej średniego ciśnienia również odbiorców w gminach sąsiadujących z miastem Olsztyn. Przez Olsztyn przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia Dobre Miasto-Pozorty, Bartąg-Grądek oraz Grądek-Wadąg.

W Olsztynie w 2010 r.⁶ gęstość sieci gazowej wynosiła 332,9 km/100 km², a udział ludności korzystającej z sieci gazowej wynosił 85,4%. W 2010 r. zużyto łącznie 30238,9 tys. m³ gazu, głównie na ogrzewanie mieszkań (58,9% ogółu zużytego gazu). W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie gazu wyniosło 171,3 m³. W porównaniu do 2008 r. wzrosła długość sieci gazowej i zużycie gazu, zmalał natomiast odsetek ludności mających dostęp do gazu sieciowego.

Tab. 18. Sieć gazowa rozdzielcza w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2008=100
Długość w km	283,0	289,4	294,1	103,9
Długość w km/100 km ²	320,4	327,6	332,9	x
Czynne przyłącza prowadzące do budynków	8610	8722	8862	102,9
Ludność korzystająca z sieci gazowej	152382	152324	151584	99,5
w % ogółu ludności	86,5	86,3	86,4	x
Zużycie gazu w tys. m ³	26636,5	28375,2	30238,9	113,5
na 1 mieszkańca w m ³	151,5	160,9	171,3	x
na 1 odbiorcę w m ³	739,8	775,1	832,8	x
w tym na ogrzewanie mieszkań	15115,6	16516,8	17812,6	117,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Infrastruktura ciepłownicza

Sieć ciepłownicza w Olsztynie eksploatowana przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (MPEC) jest zasilana z dwóch źródeł ciepła:

- ciepłownia miejska „Kortowo” o mocy zainstalowanej 174,4 MW składająca się z 6 kotłów WR-25, a każdy o mocy znamionowej 29,075 MW;
- elektrociepłownia zakładowa przy fabryce Michelin Polska S.A., w której MPEC Sp. z o.o. zamówiła w 2011 r. na potrzeby miasta 100 MW.

Ciepłownia Kortowo zabezpiecza około 60% potrzeb ciepłych odbiorców MPEC podłączonych do miejskiej sieci ciepłowniczej, a elektrociepłownia Michelin około 40%.

⁶ Dane dotyczące sieci gazowej za 2011 r. opublikowane zostaną w grudniu 2012 r.

Poza scentralizowanym systemem dystrybucji MPEC posiada również 6 kotłowni gazowych w pełni zautomatyzowanych o łącznej mocy cieplnej 5,33 MW oraz instalacje solarne (odnawialne źródła ciepła), w których wytwarzane ciepło pochodzi z procesu przetwarzania energii promieniowania słonecznego, zlokalizowanego w Olsztynie w 3 obiektach należących do Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, dla których zainstalowana moc cieplna w każdym ze źródeł nie przekracza 5 MW. Posiadana moc źródeł ciepła pokrywa w pełni obecne zapotrzebowanie miasta na ciepło, a olsztyński rynek charakteryzuje tendencja wzrostowa. W ostatnich latach następuje podłączanie licznych obiektów do miejskiego systemu ciepłowniczego. Jednocześnie dotychczasowi odbiorcy ograniczają zapotrzebowanie na zamówioną moc cieplną. Wielkość mocy ulega zmniejszeniu głównie w wyniku realizowanych przez odbiorców prac termomodernizacyjnych i racjonalizacji zużycia ciepła w istniejących obiektach. Natomiast w nowowytbudowanych obiektach wykorzystuje się energooszczędne technologie. Te działania oraz stosunkowo ciepłe zimy powodują, że mimo realizowanych nowych podłączeń wielkość sprzedaży ciepła nie zwiększa się dynamicznie. Do Spółki wpływają liczne wnioski o podłączenie do sieci oraz o zapewnienie dostaw ciepła na lata przyszłe. Pozwala to na prognozowanie, że tendencja wzrostowa rynku ciepła, jaka następowała w latach poprzednich będzie zachowana również w najbliższych latach. Do 2017 r. nie przewiduje się istotnych zmian na olsztyńskim rynku ciepłowniczym. Ciepło będzie dostarczane z dotychczasowych źródeł energii z zachowaniem proporcji produkcji z lat wcześniejszych. Sytuacja ulegnie zmianie po 2017 r. w związku z zakończeniem działalności w zakresie produkcji ciepła przez Michelin S.A. Zaistnieje wówczas potrzeba wybudowania w Olsztynie nowego źródła wytwarzania energii cieplnej.

Wśród najważniejszych przedsięwzięć zrealizowanych w latach 2010-2011 przez MPEC Sp. z o.o. należy wymienić:

- podłączenie do sieci ciepłowniczej nowych odbiorów ciepła;
- zmodernizowanie w 2010 r. systemu przygotowania ciepłej wody użytkowej w oparciu o wdrożenie układu hybrydowego z kolektorami słonecznymi zamontowanymi na 3 budynkach akademickich;
- zmodernizowanie w 2011 r. systemu monitoringu emisji gazów, wykonanie zrzutu nadwyżek ciepła z instalacji solarnych do sieci cieplnej, zmodernizowanie komputerowego systemu wizualizacji rozdzielni SN i NN Ciepłowni Kortowo, przebudowanie kotła WR-25;
- rozbudowanie ciepłowni Kortowo o wysokosprawny blok kogeneracyjny oparty na silnikach gazowych. Podstawowymi korzyściami z kogeneracji są: niezależność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, obniżenie kosztów zakupu energii elektrycznej, zyski ze sprzedaży świadectw pochodzenia energii;
- zakończenie w 2011 r. budowy układu do skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej w Ciepłowni Kortowo;
- dokonanie przebudowy sieci magistralnych i rozdzielczych wraz ze zmianą układu zasilania z węzłów grupowych na węzły indywidualne.

Ponadto w 2010 r. MPEC Sp. z o.o. złożył wniosek do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie o dofinansowanie w ramach Działania 9.2. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – Efektywna dystrybucja energii. W grudniu 2011 r. NFOŚiGW przekazał informację o pozytywnej ocenie projektu i przyznaniu dofinansowania. Bezpośrednim celem realizacji projektu jest zmniejszenie strat energii powstających w procesie dystrybucji ciepła w miejskim systemie dystrybucyjnym Olsztyna, czego konsekwencją będzie poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie emisji m.in. dwutlenku węgla. Projekt obejmuje łącznie 25 zadań realizowanych w latach 2007-2014, w tym 15 zadań polegających na likwidacji sieci i budowie w jej miejsce nowej sieci, 8 zadań polegających na przebudowie sieci z kanałowej na preizolowaną oraz 1 zadanie polegające na izolacji cieplnej zaworów.

Planowane kierunki rozwoju MPEC Sp. z o.o. w najbliższych latach zostały określone w dokumencie „Plan Rozwoju Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Spółka z o.o. w Olsztynie na lata 2012-2023”. Wśród najważniejszych zadań inwestycyjnych przewidzianych do realizacji w latach 2012-2023 uwzględniono następujące przedsięwzięcia:

- budowa nowego źródła ciepła w kogeneracji wynikająca z konieczności zapewnienia dostaw energii ciepłej na potrzeby miejskiej sieci ciepłowniczej po 2017 r.;
- modernizacja Ciepłowni Kortowo, obejmująca m.in. modernizację ciepłowni umożliwiającą utrzymanie wysokiej sprawności, modernizację kotłów WR-25, budowę instalacji odpylania spalin, budowę jednostki kotłowej opalanej biomasą o mocy zainstalowanej ok. 12 MW, modernizację układów oczyszczania spalin i/lub wymiana jednostek kotłowych (dostosowanie do wymagań IED), przebudowę gospodarki wodno-chemicznej na terenie Ciepłowni Kortowo, budowę jednostki kotłowej – rozbudowa mocy zainstalowanej źródła do 2022 r.;
- budowa źródła szczytowego o mocy zainstalowanej ok. 24 MW w związku z koniecznością uzupełnienia deficytu mocy źródła pracujących na potrzeby miejskiej sieci ciepłowniczej;
- budowa nowych sieci ciepłowniczych w zakresie sieci magistralnych i rozdzielczych – przyłączenie nowych odbiorców ciepła;
- modernizacja istniejących sieci ciepłowniczych w technologii rur preizolowanych w zakresie sieci magistralnych i rozdzielczych oraz przebudowa i modernizacja węzłów cieplnych;
- zadania dotyczące zmiany sposobu zasilania w ciepło obejmujące budowę sieci i węzłów w związku z przebudową węzłów grupowych na węzły indywidualne, a także przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji terenów miejskich (likwidacja niskiej emisji);
- pozostałe zadania obejmujące rozbudowę systemu telemetrii węzłów cieplnych oraz systemu zdalnych odczytów liczników ciepła, utrzymanie infrastruktury technicznej i inne zakupy inwestycyjne związane z utrzymaniem infrastruktury.

MPEC Sp. z o.o. jest właścicielem wodnych sieci ciepłych. W 2011 r. w Olsztynie łączna długość sieci ciepłowniczej, łącznie z sieciami osiedlowymi, wynosiła około 155 km, w tym około 53% wykonano w technologii rur preizolowanych. Technologia ta charakteryzuje się znacznie lepszymi właściwościami izolacyjnymi od technologii tradycyjnej – kanałowej. W systemie ciepłowniczym miasta funkcjonują trzy przepompownie wody sieciowej: przy ul. Jarockiej, Niepodległości i Partyzantów. Zasilanie odbiorców odbywa się za pośrednictwem około 1140 węzłów cieplnych, które są w całości zautomatyzowane.

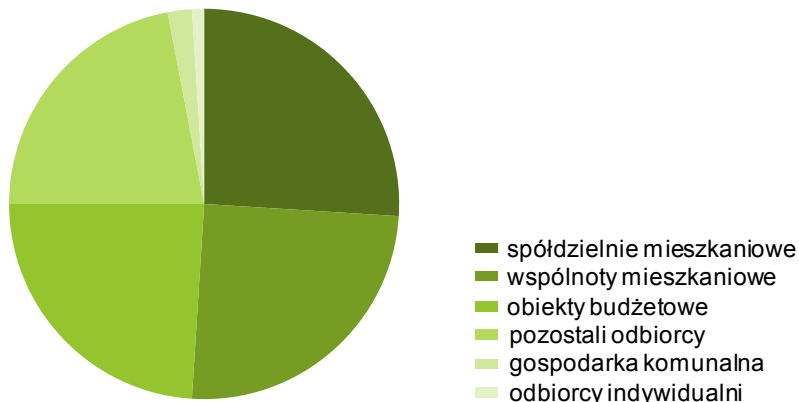
Miejska sieć ciepłownicza dostarcza ciepło na potrzeby budynków mieszkalnych, urzędów i instytucji, przemysłu i innych odbiorców. W 2011 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. dostarczyło do odbiorców łącznie 1,8 mln GJ energii ciepłej, w tym 98,5% za pośrednictwem sieci ciepłowniczej, 1,3% z kotłowni lokalnych i 666 GJ z instalacji solarnych. Spółka w 2011 r. zaopatrywała w energię 880 odbiorców. Do najważniejszych należały:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jaroty”,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski,
- Olsztyńska Spółdzielnia Mieszkaniowa,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Kormoran”,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Perkoz”,
- Zakład Lokali i Budynków Komunalnych,
- Rejonowy Zarząd Infrastruktury,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Miejski Szpital Zespolony.

Największy udział w strukturze odbiorców, biorąc pod uwagę wielkość zużycia ciepła, miały spółdzielnie mieszkaniowe (26%), wspólnoty mieszkaniowe (25%) oraz obiekty budżetowe (24%). Udział w zużyciu ciepła pozostałych odbiorców, do których należą obiekty

przemysłowe, usługowe i handlowe, stanowił 22%. Najniższy udział w strukturze sprzedaży posiadały obiekty gospodarki komunalnej stanowiące 2% odbiorców.

Rys. 8. Struktura odbiorców ciepła w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Olsztynie.

Odpady komunalne

Uchwałą Rady Miasta Nr XII/124/95 z dnia 21 VI 1995 r. został powołany Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Olsztynie o statusie Zakładu Budżetowego Gminy, przekształcony następnie Uchwałą Rady Miasta Nr XLIV/509/98 z dnia 25 III 1998 r. w jednoosobową spółkę mienia gminy Olsztyn o tej samej nazwie. Do zakresu zadań i kompetencji ZGOK należy m.in.:

- kompleksowa gospodarka stałymi odpadami komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi,
- wywóz odpadów i ich unieszkodliwianie,
- eksploatacja i budowa składowisk odpadów, zakładów unieszkodliwiania odpadów i innych instalacji z zakresu ochrony środowiska,
- organizowanie selektywnej zbiórki odpadów, sortowanie, sprzedaż i przerób surowców wtórnych i przetwarzanych z nich wyrobów.

Głównym zadaniem Spółki ZGOK jest realizacja projektu „System Zagospodarowania Odpadów Komunalnych w Olsztynie. Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów”. Zakres projektu swoim zakresem rzeczowym obejmuje:

1. Projektowanie i budowę Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Olsztynie w oparciu o technologię mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych z odzyskiem materiałowym o przepustowości około 95 tys. Mg/rok wraz z linią do selektywnej zbiórki.
2. Projektowanie i budowę drogi dojazdowej do ZUOK w Olsztynie.
3. Projektowanie i budowę trzeciej Stacji Przeładunkowej (Polska Wieś, Medyny oraz Trelkowo) oraz 2 PDGO (Polska Wieś, Medyny).
4. Rekultywację 8 składowisk odpadów (Kocioł Duży, Dywity, Adamowo, Żelwagi, Medyny, Kierwiny, Długa, Łęgajny) o łącznej powierzchni 29,76 ha.
5. Dostawy środków transportu.

Po zrealizowaniu zakresu projektu Spółka ZGOK stanie się operatorem na wybudowanym majątku.

Na terenie miasta w 2011 r. zorganizowanym odbieraniem odpadów komunalnych objętych było 100% mieszkańców. Oznacza to, że wszyscy mieszkańcy miasta mieli

obowiązek i możliwość włączenia się do zorganizowanego systemu zbierania odpadów. Zbierane były następujące rodzaje odpadów komunalnych:

- odpady niesegregowane (zmieszane),
- odpady tzw. surowcowe, zbierane selektywnie (papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, metale),
- odpady niebezpieczne ze strumienia odpadów komunalnych,
- odpady ulegające biodegradacji (odpady z pielęgnacji terenów zieleni urządzonej, tzw. odpady zielone),
- odpady wielkogabarytowe,
- odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- odpady ze sprzątnięcia ulic i placów,
- odpady budowlane i remontowe.

Na terenie Olsztyna odpady komunalne odbierane są od właścicieli nieruchomości przez 16 firm posiadających zezwolenie Prezydenta Miasta. Należą do nich:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. Olsztyn,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Pojezierze”,
- Kontenerowy Wywóz Odpadów KWO Olsztyn,
- BGS Transport i Utylizacja s.c.,
- REM-BUD Paweł Jan Komoszewski,
- Przedsiębiorstwo Utrzymania Czystości M. Jaroszek,
- Zakład Usług Transportowych i Komunalnych, Z. i D. Jastrzębski,
- Zakład Wywozu Nieczystości Płynnych i Stałych Dawid Górski,
- Firma Usługowo-Transportowa „LID” Dariusz Piotr Kisielak,
- KRYSTAN Stanisław Szczerba,
- Zakład Wywozu Nieczystości, Lidia Górski,
- NADOLNY Budowa i Remont Dróg. Usługi Transportowo-Budowlane i Handel, Janusz Nadolny,
- CLEANER Zakład Sprzątnięcia ZPChR S.j. Maciej Bukowski, Grzegorz Misiewicz,
- KOMA Usługi Komunalne Maniak Jakub,
- Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o.

Na terenie miasta odpady gromadzone są w typowych pojemnikach oraz w kontenerach. Prowadzona jest także zbiórka selektywna odpadów. Program selektywnej zbiórki odpadów wprowadzany był etapowo w powiązaniu z edukacją ekologiczną społeczeństwa. Podstawę systemu unieszkodliwiania odpadów w Olsztynie stanowią składowiska odpadów, bowiem większość zbieranych odpadów komunalnych jest unieszkodliwianych metodą składowania. Zgodnie z decyzjami władz miasta zakłada się, że w Olsztynie sukcesywnie zwiększany będzie obszar miasta objęty selektywną zbiórką odpadów.

1.4. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Drogi publiczne

W dużej mierze o atrakcyjności danego terenu, jako miejsca lokowania przedsięwzięć gospodarczych, decyduje gęstość dróg. Transport jest wszakże jednym z najważniejszych czynników determinujących rozwój gospodarczy kraju. Sprawnie funkcjonujący system transportowy aktywizuje gospodarkę, natomiast poważne zaniedbania w tej dziedzinie istotnie ograniczają możliwość jej dalszego rozwoju. Warto zasygnalizować tutaj fakt, że gęstość dróg często jest ograniczona możliwościami zagospodarowania obszaru, w tym

warunkami przyrodniczymi, np. występowaniem zwartych kompleksów leśnych, bagien i jezior. Uwarunkowania te mają ogromny wpływ na stopień koncentracji podmiotów gospodarczych na danym terenie. Im lepiej skomunikowana jest dana jednostka podziału terytorialnego, tym liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na tym terenie wzrasta.

Na terenie Olsztyna transport odbywa się na drogach kołowych o nawierzchni twardej i gruntowej. Łączna długość dróg powiatowych i gminnych o twardej nawierzchni wynosiła w 2011 r. 213,8 km, z tego 199,8 km stanowiły drogi gminne o nawierzchni twardej. Natomiast drogi publiczne o nawierzchni gruntowej stanowiły 27,0% ogółu dróg w Olsztynie. Gęstość dróg publicznych (powiatowych i gminnych) o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej miasta w 2011 r. kształtowała się na poziomie 242,0 km. W porównaniu do 2008 r. wzrosła powierzchnia dróg publicznych o nawierzchni twardej o 12,4%, na co wpływ miał wzrost długości dróg gminnych, natomiast długość dróg powiatowych nie zmieniła się.

Tab. 19. Drogi publiczne w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Drogi publiczne o nawierzchni twardej w km	190,2	201,6	205,2	213,8	112,4
powiatowe	14,0	14,0	14,0	14,0	100,0
w tym o nawierzchni ulepszonej	14,0	14,0	14,0	14,0	100,0
gminne	176,2	187,6	191,2	199,8	113,4
w tym o nawierzchni ulepszonej	170,2	181,6	185,2	193,6	113,7
Drogi publiczne o nawierzchni gruntowej w km	80,0	82,1	79,0	79,0	98,8
powiatowe	0,0	0,0	0,0	0,0	-
gminne	80,0	82,1	79,0	79,0	98,8
Długość dróg o nawierzchni twardej w km/100 km ²	215,3	228,2	232,3	242,0	x
Samochody osobowe	x	68072,0	70007,0	72736,0	-
na 1000 ludności	x	400,7	412,1	428,1	x
Samochody ciężarowe	x	15322,0	16175,0	16439,0	-
na 1000 ludności	x	105,0	109,6	110,3	x
Motocykle	x	2275,0	2459,0	2706,0	-
na 1000 ludności	x	13,4	14,5	15,9	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według stanu na dzień 31 XII 2011 r. w Olsztynie zarejestrowanych było 96360 pojazdów samochodowych i ciągników. W ogólnej liczbie pojazdów zarejestrowanych:

- samochody osobowe stanowiły 75,5% (72736 szt.),
- motocykle – 2,8% (2706 szt.),
- autobusy – 0,6% (624 szt.),
- samochody ciężarowe – 17,1% (16439 szt.),
- samochody ciężarowo-osobowe – 0,5% (454 szt.),
- samochody specjalne – 0,8% (741 szt.),
- ciągniki samochodowe – 2,4% (2297 szt.),
- motorowery – 1,3% (1291 szt.).

Struktura systemu dróg w Olsztynie oceniana jest jako wysoce niezadowolająca. Głównymi drogami przebiegającymi przez miasto są drogi krajowe:

- Nr 16 – Grudziądz – Olsztyn – Elk – Ogrodniki,
- Nr 51 – Bezledy – Olsztyn – Olsztynek,
- Nr 53 – Olsztyn – Szczytno – Ostrołęka,

oraz wojewódzkie:

- Nr 527 – Olsztyn – Morąg – Pastęk,
- Nr 598 – Olsztyn – Jedwabno – Wielbark.

Najbliższą od Olsztyna drogą ekspresową jest droga Nr 7 – Gdańsk – Olsztynek – Warszawa – Kraków – Chyżne. Oprócz wymienionych dróg, Olsztyn powiązany jest z krajem drogami krajowymi i międzyregionalnymi, którym towarzyszy sieć dróg regionalnych.

Olsztyn nie posiada dotąd obwodnicy, toteż cały ruch tranzytowy kierowany jest przez obszary skoncentrowanej zabudowy śródmiejskich dzielnic miasta. Planowana obwodnica Olsztyna, według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, będzie mieć za zadanie:

- przejście ruchu tranzytowego (krajowego i międzynarodowego) obecnie prowadzonego przez miasto,
- poprawę dostępności transportowej do terenów rozwojowych miasta dla lokalizacji funkcji komercyjnych,
- poprawę warunków dojazdu do Olsztyna z satelitarnych osiedli mieszkaniowych (jedno i wielorodzinnych), a także sąsiednich gmin.

Na obwodnicę Olsztyna składać się będą trzy jej części:

- obwodnica zachodnia – droga krajowa Nr 16,
- obwodnica południowa – droga krajowa Nr 16 i 51,
- obwodnica wschodnia – droga krajowa Nr 51.

Trasa obwodnicy prowadzić będzie przez teren miasta i 5 sąsiednich gmin: Giętrwałd, Stawiguda, Purda, Barczewo i Dywity.

Funkcjonowanie sieci drogowo-ulicznej powiązane jest z możliwościami parkowania na terenie miasta. W 2011 r. w Olsztynie były 433 parkingi dla 22,2 tys. pojazdów. W porównaniu do 2009 r. liczba parkingów wzrosła o 5, a liczba miejsc parkingowych o 72. Ze względu na stały wzrost liczby samochodów w Olsztynie, ta liczba parkingów jest obecnie zbyt mała. Ograniczona liczba miejsc parkingowych jest jednym z powodów, dla których w centrum miasta funkcjonuje strefa ograniczonego parkowania. Jest ona czynnikiem hamującym wzrost ruchu, a także wpływającym na zwiększenie rotacji samochodów.

Tab. 20. Parkingi w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Liczba parkingów	427	429	433	101,4
Liczba miejsc na parkingach	22127	22147	22199	100,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Ścieżki rowerowe

Olsztyn jest obecnie na etapie kształtowania układu dróg rowerowych z niezbędnymi urządzeniami towarzyszącymi. W okresie 2010-2011 w Olsztynie przygotowano i wybudowano łącznie 7,19 km ścieżek rowerowych na terenie miasta. Przebieg powstałych tras rowerowych przedstawia poniższa tabela. Rozłożenie ścieżek rowerowych w mieście nadal pozostaje nierównomierne i są to najczęściej krótkie odcinki, nie połączone ze sobą, w wyniku czego nie spełniają potrzeb rekreacyjnych i użytkowych.

Tab. 21. Ścieżki rowerowe wybudowane w Olsztynie w 2010 i 2011 r.

PRZEBIEG	Od	Do	Długość ścieżki rowerowej w km	Rok wybudowania i przebudowy	Rodzaj	Nawierzchnia
Lubelska	przy hurtowni Macro		0,15	2010	oddzielna	kostka
Sliwy-Warszawska	Mochackiego	Armii Krajowej	0,93	2010	ciąg pieszo-rowerowy	kostka
Witosa	Kanta	Płoskiego	1,10	2011	wydzielona / oddzielna	asfalt
Płoskiego	Witosa	Sikorskiego	2,35	2011	wydzielona	asfalt
Jedności Słowińskiej	Pięięznego		0,10	2011	wydzielona	asfalt

Piłsudskiego	brama Michelin Sp. z o.o.		0,80	2011	wydzielona	asfalt
Sikorskiego	Wańkowicza	Jarocka	0,56	2010-2011	wydzielona	TerraWay, asfalt
	Murzynowskiego	Wańkowicza	0,50	2010	wydzielona	asfalt
Krasickiego	Wańkowicza	prawie Barcza	0,45	2011	wydzielona	asfalt
	Sobocińskiego	Jeziolowicza	0,25	2011	wydzielona	asfalt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Ponadto w 2010 r. na terenie Lasu Miejskiego zostały przygotowane i przebudowane 4 trasy rowerowe:

- rodzinny szlak rowerowy – trasa przebiega po drogach leśnych, a jej długość wynosi 10,1 km;
- trasa rowerowa XC (*cross country*) przypominająca trasy rowerowe MTB – długość 6,9 km;
- trasa rowerowa Enduro prowadząca po wąskich i krętych ścieżkach o długości 3,9 km;
- trasa rowerowa Extreme ze specjalnie przygotowanymi ścieżkami dla doświadczonych rowerzystów – długość 950 m.

W 2009 r. wykonano, zamówione przez Miejski Zarząd Dróg i Mostów, opracowanie stanowiące program budowy układu dróg rowerowych na terenie miasta. Realizacja poszczególnych zadań programu prowadzona będzie sukcesywnie w zakresie zgodnym z założeniami Wieloletniego Planu Inwestycyjnego. W ramach programu planowana jest m.in. budowa turystyczno-rekreacyjnego ciągu ścieżek rowerowych łączących tereny jeziora Długiego, Lasu Miejskiego i Starego Miasta. Ponadto przewiduje się budowę ścieżek rowerowych w nowych i modernizowanych trasach komunikacyjnych, wyznaczenie ścieżek rowerowych przy istniejących trasach, budowę ciągów rowerowych prowadzących do podziemskich terenów rekreacyjnych, budowę miejsc postojowych dla rowerów.

Transport zbiorowy

Operatorem transportu zbiorowego w Olsztynie jest MPK Sp. z o.o. Uchwałą Nr LXVII/787/10 Rady Miasta z dnia 27 X 2010 r. został utworzony z dniem 01 stycznia 2011 r. samorządowy zakład budżetowy „Zarząd Komunikacji Miejskiej w Olsztynie”. Zarząd Komunikacji Miejskiej przejął zadania realizowane dotychczas przez MPK Sp. z o.o. w Olsztynie w zakresie organizacji publicznego transportu pasażerskiego w ramach lokalnego transportu zbiorowego w tym część dotychczasowych kompetencji Spółki, tj. planowanie i organizację ruchu, sprzedaż biletów oraz kontrolę biletów. W dniu 03 stycznia 2011 r. została zawarta umowa wykonawcza pomiędzy Gminą Olsztyn w imieniu której działa Zarząd Komunikacji Miejskiej w Olsztynie a MPK Sp. z o.o. w Olsztynie. Umowa określa szczegółowe zasady, na jakich ZKM będzie wykonywał zadania własne gminy w zakresie lokalnego transportu zbiorowego w granicach administracyjnych Miasta Olsztyn oraz w granicach gmin ościennych, z którymi Gmina Olsztyn zawarła stosowne porozumienia międzygminne.

Poza MPK Sp. z o.o. w Olsztynie regularny przewóz osób na liniach nr 61a i 69a realizował przewoźnik „Faster”.

Podstawowym zadaniem ZKM jest świadczenie usług przewozowych w Olsztynie oraz do miejscowości położonych w sąsiednich gminach. Spółka świadczy usługi przewozowe na terenie gmin ościennych na zasadach zawartych w porozumieniach. W 2011 r. Spółka realizowała przewozy na 32 liniach:

- linie miejskie – 24, w tym 2 sezonowe,
- linie miejskie z wybiegami poza miasto – 6, w tym jedna sezonowa,
- linie nocne – 2.

Spośród funkcjonujących linii komunikacyjnych, sześć (w tym jedna sezonowa) kończy bieg poza granicami administracyjnymi miasta, przewożąc pasażerów do: Bartąga,

Dywit, Kieźlin, Klebarka Małego, Klewek, Myków, Różnowa, Rusi, Słup, Szczęsnego, Wadąga, Wójtowa-Leszczynowo, Wójtowej Roli.

W 2011 r. długość linii komunikacyjnych w mieście wyniosła 352 km, w tym poza granicami miasta 29,5 km. ZKM w 2011 r. eksploatowała 157 pojazdów. W ramach zaplanowanych zadań rzeczowych na 2011 r. wykonano 7600,0 tys. wozokilometrów komunikacyjnych i przewieziono 34404,0 tys. pasażerów.

Istotnym problemem powstającym przy projektowaniu i wprowadzaniu zmian w rozkładzie jazdy autobusów przez ZKM jest odpowiednia infrastruktura drogowa. Najważniejszym zagadnieniem pozostaje problem przystanków końcowych, a w szczególności dworca PKP. Jednocześnie w wielu przypadkach pojemność zatok autobusowych i miejsc postojowych jest niewystarczająca. Ponadto rozwój osiedli południowych i budowa nowych ulic przyczyniła się do narodzenia się koncepcji budowy nowych pętli. Niebagatelnym zagadnieniem pozostaje też stan nawierzchni i parametry techniczne niektórych ulic obsługiwanych przez komunikację zbiorową.

W 2010 r. Spółka zakupiła 21 szt. autobusów za kwotę 4770474 zł i pojazd pogotowia technicznego za kwotę 67218 zł. W 2011 r. Spółka zakupiła 12 szt. autobusów za kwotę 1768830 zł. Ponadto Gmina Olsztyn wniosła aportem do spółki 8 szt. autobusów o wartości 3555000 zł. Autobusy te były wcześniej użytkowane przez Spółkę na podstawie umowy użyczenia.

Poza działalnością podstawową, jaką są liniowe przewozy pasażerów, firma w 2010 i 2011 r. prowadziła:

- krótkookresowe wynajmy autobusów,
- mycie autobusów,
- udostępnianie powierzchni reklamowych,
- drobne usługi naprawcze,
- dzierżawę pomieszczeń i gruntu.

Komunikacja kolejowa

Olsztyn jest dużym węzłem komunikacji kolejowej dla tras połączonych z magistralą kolejową Gdynia – Warszawa – Katowice położoną w międzynarodowym korytarzu kolejowym E-65 relacji Gdynia – Wiedeń jednakże jego znaczenie z roku na rok ulega osłabieniu.

Sieć linii kolejowych tworzą:

- linie pierwszorzędne:
 - a. Poznań – Ława – Olsztyn – Korsze – Skandawa – Czerniachowsk (do Korsz zelektryfikowana),
 - b. Białystok – Ełk – Korsze (do Korsz zelektryfikowana),
 - c. Malbork – Braniewo – Kaliningrad (na odcinku Malbork – Braniewo zelektryfikowana),
 - d. Olsztyn – Działdowo (zelektryfikowana),
 - e. Olsztyn – Bogaczewo (zelektryfikowana).
- linie pozostałe:
 - f. Gutkowo – Braniewo (ważna z uwagi na powiązanie z przejściem granicznym w Braniewie).

Najważniejszymi pod względem komunikacyjnym w województwie warmińsko-mazurskim są linie kolejowe:

- nr 9 – Warszawa – Ława – Gdańsk,
- nr 353 – Ława – Ostróda – Olsztyn – Korsze – Skandawa,
- nr 216 – Olsztyn – Działdowo – Warszawa,
- nr 219 – Olsztyn Główny – Ełk.

Na terenie miasta znajdują się trzy punkty obsługujące ruch pasażerski, są to:

- stacja Olsztyn Główny,
- przystanek osobowy Olsztyn Zachodni,
- stacja Gutkowo.

Komunikacja lotnicza

Olsztyn posiada lotnisko sportowe Aeroklubu Warmińsko-Mazurskiego, które może przyjmować tylko małe samoloty pasażerskie i sportowe. W związku z tym miasto nie ma stałego połączenia z żadnym z miast polskich czy zagranicznych. Lotnisko Aeroklubu Warmińsko-Mazurskiego jest położone około 4 km od centrum miasta w dzielnicy Dajtki, w bezpośrednim sąsiedztwie najbardziej atrakcyjnych w Olsztynie terenów rekreacji przyrodniczej i kompleksów leśnych. W 2006 r. oddano do użytku nową betonową drogę startową wyposażoną w oświetlenie nawigacyjne. Lotnisko obsługuje samoloty sportowe, transportu sanitarnego i małe samoloty pasażerskie, po uprzednim zgłoszeniu w siedzibie Aeroklubu. Obecnie nie planuje się utworzenia tu portu transportowego. Aktualnie najbliższym portem lotniczym Olsztyna jest Port Lotniczy Mazury w Szymanach koło Szczytna, którego akcjonariuszem jest Urząd Miasta Olsztyn. Lotnisko w Szymanach nie posiada sprawnego połączenia komunikacyjnego z Olsztynem jak również nie przyjmuje przylotów pasażerskich.

Postrzegając rozwój funkcji metropolitalnych Olsztyna oraz troskę o ład przestrzenny i ekologię w ramach realizacji celu strategicznego I: *Rozwój funkcji metropolitalnych z zachowaniem ładu przestrzennego i ekologicznego* Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 wskazano średniookresowe cele taktyczne, których realizacja zmierzać będzie do osiągnięcia pożądanego stanu w tym obszarze. Gospodarowanie przestrzenią musi bowiem zapewniać także ochronę różnego rodzaju wartości, takich jak środowisko kulturowe, społeczne, a nade wszystko środowisko naturalne. Do najważniejszych zadań realizowanych w 2010 i 2011 r. w ramach poszczególnych działań strategii, a wpisujących się w zakres sfery przestrzennej należy zaliczyć:

- Działanie 1.1.1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności:
 - a. realizację programu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach, którego wykonywanych jest szereg kontraktów dotyczących rozbudowy i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
 - b. realizację programu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Olsztyn” w ramach, którego zrealizowano m.in. następujące przedsięwzięcia: budowa sieci kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej na terenie byłych koszar przy ul. Artyleryjskiej, budowa sieci kanalizacji deszczowej i sanitarnej na osiedlu Jaroty, budowa sieci wodociągowej przy ul. Heleny;
 - c. budowę systemu zagospodarowania odpadów komunalnych w Olsztynie oraz budowę zakładu unieszkodliwiania odpadów;
 - d. rozbudowę Ciepłowni Kortowo o wysokosprawny blok kogeneracyjny oparty na silnikach gazowych;
 - e. przebudowę systemu dystrybucji ciepła w Olsztynie poprzez zastosowanie energooszczędnych rozwiązań;
 - f. rozbudowę układu telemetrii węzłów i nadzoru pracy sieci ciepłowniczej wraz ze zdalnymi odczytami liczników ciepła;
 - g. rozbudowę cmentarza komunalnego „Za Wadągiem”;
- Działanie 1.1.2. Wykorzystanie przestrzennych walorów lokalizacyjnych Olsztyna jako wewnętrznych stymulatorów wzrostu:
 - a. opracowanie projektu „Olsztyn. Aktywnie!” – oferta 7 dyscyplin rekreacyjnych (rajdy rowerowe krótkie, rajdy rowerowe długie, kolarstwo grawitacyjne, kajakarstwo, marszobiegi, *nordic walking* oraz spacer z przewodnikiem z cyklu „Przewodnik czeka”, które mieszkańcy Olsztyna i turyści mogą uprawiać za darmo pod opieką

- instruktorów w atrakcyjnych wizualnie miejscach Olsztyna (np. Las Miejski z infrastrukturą rowerową, m.in. *Bike Park „Wawóz”*, ścieżki rowerowe i biegowe oraz szlaki turystyczne);
- b. zagospodarowanie rekreacyjne brzegów – Plaża Miejska;
 - c. organizacja 4 strzeżonych sezonowych kąpielisk prowizorycznych nad jeziorem Skanda, przy Bazie Sportów Wodnych „Słoneczna Polana”, na Kąpielisku przy Marine, Kąpielisku nad Jeziorem Bartążek przy współpracy z Urzędem Gminy w Stawigudzie;
 - d. rozbudowę wypożyczalni sprzętu pływającego Plaży Miejskiej o zakup nowego sprzętu pływającego;
- Działanie 1.1.3. Efektywne gospodarowanie dostępnymi terenami i pozyskanie nowych:
 - a. wykup gruntów pod inwestycje drogowe;
 - b. wykup gruntów pod inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i ochrony środowiska;
 - Działanie 1.2.1. Poprawa rozwiązań układu komunikacyjnego i miejsc parkowania w celu zapewnienia dostępności komunikacyjnej wewnętrznej i zewnętrznej:
 - a. budowę nowego przebiegu ul. Artyleryjskiej z budową wiaduktu w ciągu ulic Partyzantów – Wojska Polskiego;
 - b. przedłużenie drogi wojewódzkiej ul. Sikorskiego od skrzyżowania z ul. Wilczyńskiego do ul. Jarockiej;
 - c. poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego na drogach powiatowych poprzez budowę ul. Bartąskiej w ciągu drogi powiatowej nr 1372N oraz budowę ul. Jagiellońskiej na odcinku od „Sanatorium” do mostu przez rzekę Wadąg w ciągu drogi powiatowej nr 1971;
 - d. przebudowę drogi powiatowej nr 1464N relacji Olsztyn-Nowy Dwór;
 - e. budowę nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku od granicy miasta do wiaduktu kolejowego przy ul. Nowobałtyckiej;
 - f. budowę ulic: Towarowej, Wołodyjowskiego, Laszki, Bukowskiego, Żurawiej, Wodnej, Kajakowej, Starej Bałtyckiej;
 - g. budowę ul. Witosa od Kanta do ul. Sikorskiego;
 - h. uzbrojenie i drogi: Jaroty B11, Oliwkowa, Sojowa, Słonecznikowa, Żniwna, Kłosowa, Zbożowa, Ogrodnicza, Basieńki i Oleńki;
 - i. uzbrojenie rejonu Kortowo – Sady;
 - j. współfinansowanie infrastruktury drogowej i uzbrojenia;
 - k. przebudowę ulic: Bałtyckiej, Lubelskiej, Kościuszki, ;
 - l. przebudowę ciągu ulic F. Szrajbera i S. Pieniężnego wraz z przebudową mostu „Św. Jakuba” przez rz. Łynę;
 - m. przebudowę skrzyżowania ulic Wilczyńskiego, Hallera, Popiełuszki oraz budowę zatoki postojowej przy ulicy Wilczyńskiego;
 - n. budowę drogi dojazdowej – przedłużenie ul. Głowackiego;
 - o. budowę zatoki postojowej w ulicach: Gębika, Turkowskiego, Wachowskiego, Krasickiego, Jeziółowicza, Janowicza, Mroza, Murzynowskiego, Orłowicza;
 - Działanie 1.2.2. Rozwiązania w zakresie wielomodalnych systemów transportowych oraz rozwoju czystego transportu zbiorowego w mieście:
 - a. realizacja programu „Modernizacja i rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego w Olsztynie”;
 - Działanie 1.4.2. Rewitalizacja zdegradowanych i zagrożonych degradacją obszarów zielonych w kierunku ich rekreacyjnego i edukacyjnego wykorzystania:
 - a. rewaloryzację Parku Miejskiego „Podzamcze”;
 - b. poprawę estetyki i atrakcyjności przestrzeni publicznej Śródmieścia: budowa Parku Centralnego i rewaloryzacja Parku Miejskiego „Podzamcze”
 - c. budowę kładki nad jeziorem Długim;
 - Działanie 1.4.3. Rewitalizacja zdegradowanych i zagrożonych degradacją obszarów zielonych w kierunku ich rekreacyjnego i edukacyjnego wykorzystania:

- a. zakup zestawu kontenerowego do usuwania skutków skażeń chemiczno-ekologicznych;
- Działanie 2.6.1. Rozwój osiedlowej i miejskiej, ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz w miejskich jednostkach oświatowych:
 - a. budowę turystyczno-rekreacyjnego ciągu ścieżek rowerowych łączących tereny jeziora Długiego, Lasu Miejskiego i Starego Miasta.

2. SFERA SPOŁECZNA

2.1. DEMOGRAFIA

Stan ludności i jego zmiany mają bardzo istotny wpływ na gospodarkę i zjawiska społeczne zachodzące na danym terenie. To właśnie sytuacja ludnościowa danego obszaru, a zwłaszcza dynamika jej zmian, kreują sytuację na lokalnym rynku pracy. Ponadto struktura ludności, jej zmiany oraz migracje, w znacznym stopniu pomagają w opracowywaniu prognoz i planowaniu rozwoju gospodarki danego regionu. Dzięki takim analizom można przewidywać lub nawet kształtować rozwój zarówno oświaty i kierunków kształcenia zawodowego, jak i rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz rozwój i modernizację różnych gałęzi przemysłu. Wiele elementów wyposażenia z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej zależy bowiem od liczby ludności i gęstości jej zaludnienia. Wnikliwe analizy zależności między tymi zagadnieniami są bardzo istotne w działaniach na rzecz koncentracji inwestycji i wzrostu gospodarczego danego obszaru.

Stan ludności ogłaszany przez Główny Urząd Statystyczny dla podstawowych jednostek podziału administracyjnego kraju sporządzany jest w oparciu o bilans ludności faktycznie zamieszkałej (prowadzony przez GUS), w wyniku czego dane dotyczące liczby ludności ogłaszane przez GUS mogą różnić się od danych generowanych z ewidencji ludności prowadzonych przez urzędy gmin.

Sporządzanie bilansów ludności dla okresów międzyspisowych zakłada przyjęcie wyników ostatniego spisu powszechnego za bazę wyjściową dla gminy, a następnie naliczanie danych metodą bilansową według następującego schematu:

	<u>stan ludności na początek okresu (roku, kwartału)</u>
+	urodzenia żywe
-	zgony
+	zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału administracyjnego i z zagranicy)
-	wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału administracyjnego i za granicę)
+ (-)	przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych
=	<u>stan ludności na koniec okresu (roku, kwartału).</u>

Bilans ludności faktycznie zamieszkałej według stanu w dniu 31 XII jest sporządzony jednolicie dla wszystkich jednostek podziału terytorialnego w kraju z uwzględnieniem następujących zasad:

1. Podstawą (bazą wyjściową) dla GUS do sporządzania bilansu ludności pomiędzy spisami jest liczba ludności faktycznie zamieszkałej wyprowadzona na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań.
2. Dane o liczbie ludności według kolejnych stanów są opracowywane metodą składnikową, która polega na „nakładaniu” na stan wyjściowy (tj. na wyniki spisu) poszczególnych składników – elementów ruchu naturalnego (urodzenia, zgony) oraz migracji ludności (wewnętrznych i zagranicznych), jakie miały miejsce w okresie między spisami.

3. Wszystkie ujmowane w bilansie ludności dane z ruchu naturalnego oraz migracji dotyczą prawnie udokumentowanych faktów i pochodzą z urzędów stanu cywilnego oraz poszczególnych biur ewidencji ludności w kraju.

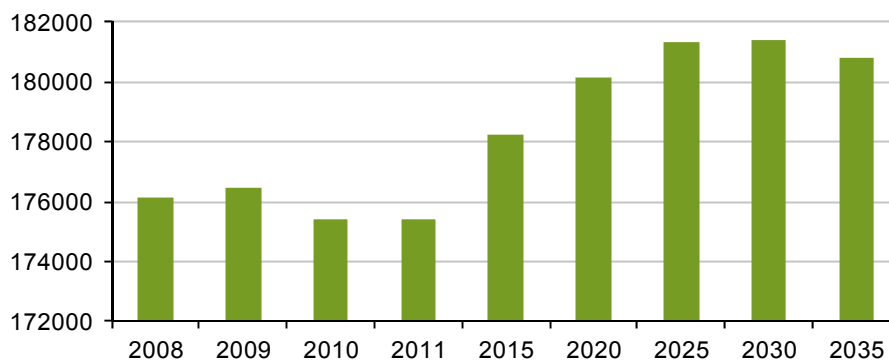
Ludność na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Stan i struktura ludności

Według stanu na dzień 31 XII 2011 r. w Olsztynie mieszkało 175,4 tys. ludności, co stanowiło 12,1% ogółu ludności województwa warmińsko-mazurskiego. W porównaniu do 2008 r. populacja Olsztyna nieznacznie zmniejszyła się (o 0,7 tys. osób, tj. o 0,4%). Zmiany liczby ludności miasta kształtował dodatni przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji. Jednak zgodnie z założeniami najnowszej, opracowanej przez GUS w 2010 r., prognozy liczba ludności Olsztyna w ciągu najbliższych dwudziestu lat będzie powoli, ale systematycznie rosła. Znaczące zmiany rozpoczną się po 2030 r., kiedy to liczba ludności miasta zacznie stopniowo spadać. Pomimo tego liczba mieszkańców Olsztyna w 2035 r. w porównaniu do 2011 r. będzie większa o 3,1%. Wzrost liczby mieszkańców w najbliższych latach spowodowany będzie dodatnim saldem migracji, bowiem w całym rozpatrywanym okresie do 2035 r. notowany będzie malejący przyrost naturalny na co wpływ będzie miała przewaga liczebna zgonów nad urodzeniami. Z przeprowadzonej prognozy wynika bowiem, że liczba urodzeń w 2035 r. w stosunku do 2011 r. zmniejszy się o 18,2%, a liczba zgonów wzrośnie o 48,4%.

Jedną z najczęściej stosowanych w badaniach demograficznych charakterystyk rozmieszczenia ludności jest współczynnik gęstości zaludnienia, który wyraża relację liczby ludności do powierzchni badanego terenu. Olsztyn należy do obszarów gęsto zaludnionych, średni wskaźnik zaludnienia w 2011 r. wynosił 1986 osób na km² (w województwie – 60, w kraju – 122) i w porównaniu do 2008 r. spadł o 8 osób.

Rys. 9. Ludność Olsztyna w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badaniach demograficznych najczęściej wyróżnianymi cechami populacji jest płeć i wiek. Struktura ludności według płci oraz wieku ma istotne znaczenie w analizach demograficznych, gdyż determinuje bieżące, jak i przyszłe procesy demograficzne, m.in. natężenie małżeństw, urodzeń i zgonów, a w konsekwencji tempo zmian liczby ludności. Do analiz ludności według tych cech wykorzystuje się piramidę wieku, która pozwala opisać zmiany zachodzące w procesach demograficznych, jak również dokonywać prognoz. Ocena rozkładu wiekowego dostarcza, więc wielu informacji o aktualnej kondycji populacji.

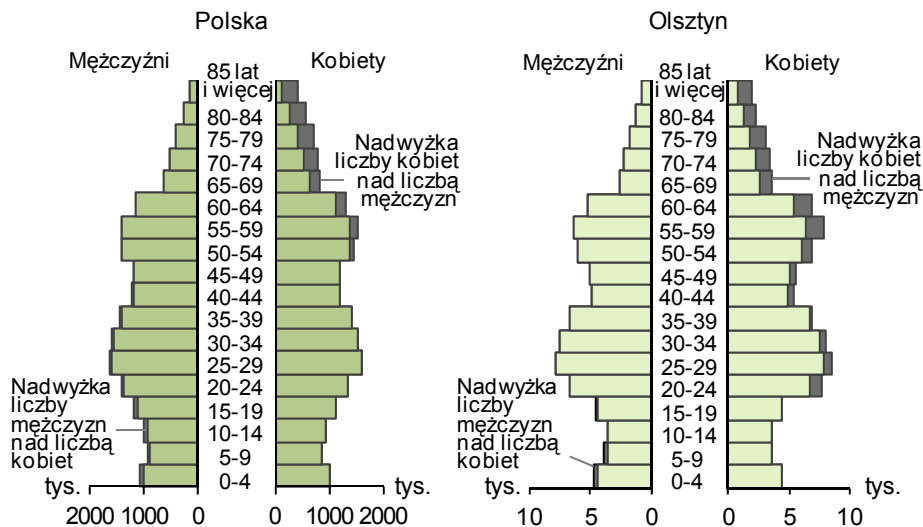
Strukturę ludności według płci określa współczynnik feminizacji, wyrażający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn. Relacje liczebne pomiędzy zbiorowością mężczyzn i kobiet, warunkują przyszłe procesy demograficzne, a także odgrywają ważną rolę w społeczno-gospodarczym rozwoju regionu. W strukturze ludności Olsztyna przeważają kobiety, których udział w 2011 r. wynosił 53,4%. Przełożyło się to na wartość współczynnika feminizacji. W 2011 r. na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet, a w 2008 r. – 116.

Tab. 22. Wybrane wskaźniki demograficzne w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ludność ogółem	176142	176457	175388	175420	99,6
mężczyźni	81690	81994	81798	81789	100,1
kobiety	94452	94463	93590	93631	99,1
Ludność na 1 km ²	1994	1998	1986	1986	x
Kobiety na 100 mężczyzn	116	115	114	114	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomimo faktu, iż wartość omawianej cechy jest relatywnie korzystna i utrzymuje się w ostatnich latach na stałym poziomie, to jest znacznie zróżnicowana w poszczególnych grupach wiekowych. Przewaga liczebna urodzeń chłopców powoduje, że wśród dzieci, młodzieży i ludności w wieku rozrodczym populacja chłopców jest liczniejsza niż populacja dziewczynek. Przewaga liczebna mężczyzn nad kobietami w ostatniej z omawianych grup jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym, wpływa to bowiem negatywnie na rozwój demograficzny poprzez spadek liczby zawieranych małżeństw, tym samym spadek liczby urodzeń i nasilanie się procesu starzenia ludności. Z kolei wyższa umieralność mężczyzn niż kobiet sprawia, że istniejąca przewaga liczebna mężczyzn, w miarę osiągania coraz to starszych grup wieku stopniowo zmniejsza się i wreszcie zanika, po czym liczniejsza staje się populacja kobiet. Tendencja taka będzie utrzymywała się również w najbliższych latach, co potwierdzają prognozy demograficzne GUS.

Rys. 10. Ludność według grup wieku i płci w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym ważnym podziałem populacji jest struktura ludności według grup wieku. Wyodrębniając określone grupy wiekowe można kierować się właściwościami biologicznymi danej populacji i stosować podział ludności według biologicznych grup wieku, bądź też cechami ekonomicznymi i stosować podział ludności według ekonomicznych grup wieku. W przypadku pierwszego podziału wyodrębnia się następujące grupy: 0-14 lat, 15-64 lat oraz 65 lat i więcej. Podział ten pozwala określić, jaki odsetek ogółu ludności stanowią dzieci, jaki ludność dorosła, a jaki ludzie starzy, i w konsekwencji wskazać stopień zaawansowania demograficznej starości ludności danego kraju lub regionu.

Dokonując podziału ludności na biologiczne grupy wieku odnotowano, iż w 2011 r. w Olsztynie liczba dzieci wynosiła 23,7 tys., ludności w wieku 15-64 lat – 128,8 tys., a w wieku 65 lat i więcej – 22,9 tys.

W 2011 r. w odniesieniu do 2008 r. zaobserwowano wzrost liczby dzieci w wieku 0-14 lat (o 0,3%), przy jednoczesnym wzroście ich udziału z 13,4% w 2008 r. do 13,5% w 2011 r. W kolejnej grupie ludności, tj. w wieku 15-64 lat, nastąpił spadek liczby ludności o 1,9 tys. i udziału o 0,8 pkt. proc. Liczebność populacji ostatniej grupy, czyli 65 lat i więcej, zwiększyła się o 1,1 tys. tj. o 5,0%, natomiast jej udział wzrósł z 12,4% do 13,1%. Zmiany te spowodowane były ogólnie obserwowanym spadkiem urodzeń, jak również wydłużaniem się przeciętnego trwania życia ludności. Występujący wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej oraz stałe zwiększanie się jej udziału świadczą o nasilaniu się procesu starzenia demograficznego ludności.

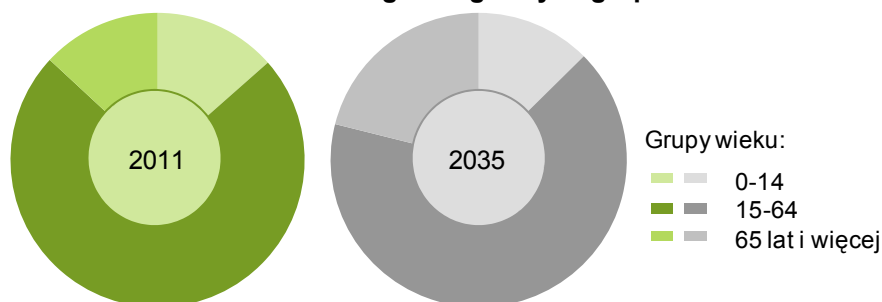
Tab. 23. Ludność według biologicznych grup wieku i płci w latach 2008-2011

GRUPY WIEKU	2008	2009	2010	2011	2008=100	
Ogółem	176142	176457	175388	175420		99,6
mężczyźni	81690	81994	81798	81789		100,1
kobiety	94452	94463	93590	93631		99,1
0-14	23614	23791	23784	23693		100,3
mężczyźni	12124	12288	12241	12205		100,7
kobiety	11490	11503	11543	11488		100,0
15-64	130687	130583	129434	128800		98,6
mężczyźni	61394	61441	61185	60923		99,2
kobiety	69293	69142	68249	67877		98,0
65 lat i więcej	21841	22083	22170	22927		105,0
mężczyźni	8172	8265	8372	8661		106,0
kobiety	13669	13818	13798	14266		104,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według prognoz demograficznych w kolejnych latach będzie obserwowany spadek liczby ludności w wieku poniżej 14 lat i 15-64 lat, a wzrost udziału ludności w grupie powyżej 65 lat. Udział pierwszej z omawianych grup zmniejszy się w 2035 r. do 12,6%, drugiej do 66,3%, z kolei odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej wzrośnie do 21,1%.

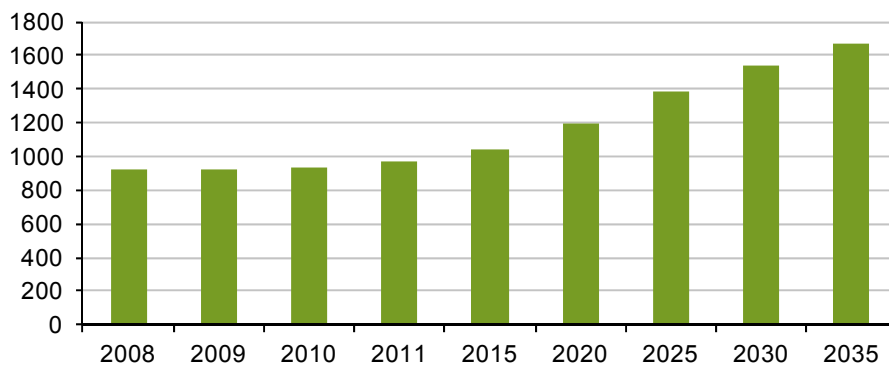
Rys. 11. Struktura ludności według biologicznych grup wieku w 2011 i 2035 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Inną miarą procesu starzenia demograficznego ludności jest relacja między liczbą dzieci a liczbą ludzi starszych. Wskazuje ona, ile osób w wieku 65 lat i więcej przypada na 1000 dzieci w wieku 0-14 lat. Informuje więc o żywotności danego obszaru, a wysokie jej wartości w konsekwencji mogą prowadzić do zachwiania równowagi pomiędzy osobami wchodzącymi w wiek produkcyjny a osobami opuszczającymi rynek pracy. W 2011 r. wskaźnik ten w Olsztynie ukształtował się na poziomie 968 i był wyższy o 43 osoby w porównaniu do 2008 r. W następnych latach będzie następował stopniowy wzrost jego wartości, by w 2035 r. osiągnął wartość 1676.

Rys. 12. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 1000 ludności w wieku do 15 lat w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ludność według ekonomicznych grup wieku

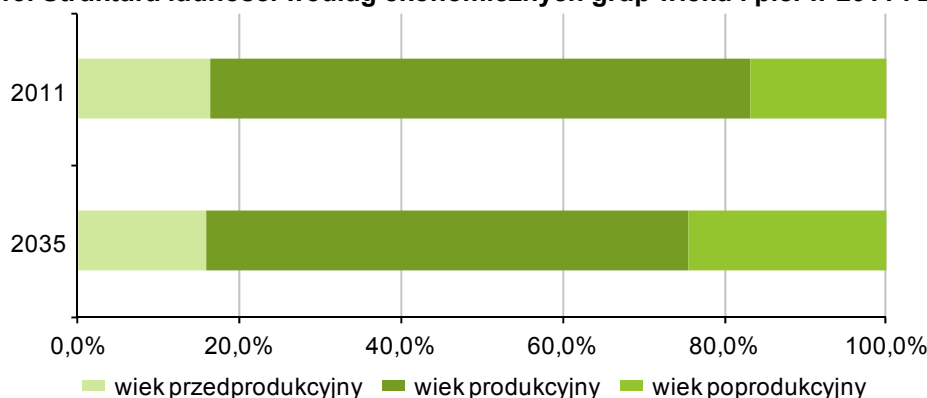
Jednym z ważniejszych czynników oceny stanu populacji, jak już wcześniej wspomniano, jest udział ludności w różnych kategoriach wiekowych – w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), produkcyjnym (mężczyźni – 18-64 lat; kobiety – 18-59 lat) i poprodukcyjnym (mężczyźni – 65 lat i więcej; kobiety – 60 lat i więcej). Zmiany w strukturze wieku ludności dokonujące się według takiego ujęcia poznawczego są ściśle związane z wnioskami dla procesów podażowych rynku pracy.

Tab. 24. Ludność według ekonomicznych grup wieku i płci w latach 2008-2011

GRUPY WIEKU	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	176142	176457	175388	175420	99,6
mężczyźni	81690	81994	81798	81789	100,1
kobiety	94452	94463	93590	93631	99,1
Wiek przedprodukcyjny	29673	29569	29034	28714	96,8
mężczyźni	15181	15177	14888	14770	97,3
kobiety	14492	14392	14146	13944	96,2
Wiek produkcyjny	119704	119181	117845	116990	97,7
mężczyźni	58337	58552	58538	58358	100,0
kobiety	61367	60629	59307	58632	95,5
Wiek poprodukcyjny	26765	27707	28509	29716	111,0
mężczyźni	8172	8265	8372	8661	106,0
kobiety	18593	19442	20137	21055	113,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Olsztynie w 2011 r. odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 16,4%, w wieku produkcyjnym – 66,7%, a w wieku poprodukcyjnym – 16,9%. W porównaniu do 2008 r. nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 0,4 pkt. proc.) i produkcyjnym (o 1,3 pkt. proc.), a wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (o 1,7 pkt. proc.). Spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym, grupa ta bowiem jest ważnym czynnikiem determinującym rozwój społeczno-gospodarczy regionu, a zjawiska demograficzne najsilniej oddziałują na gospodarkę właśnie przez liczbę i strukturę ludności w tym wieku. Zbiorowość ta określa wielkość potencjalnych zasobów pracy, te zaś z kolei rozmiary zatrudnienia. Tak więc ludność w wieku produkcyjnym jest istotnym elementem siły produkcyjnej społeczeństwa.

Rys. 13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i płci w 2011 i 2035 r.

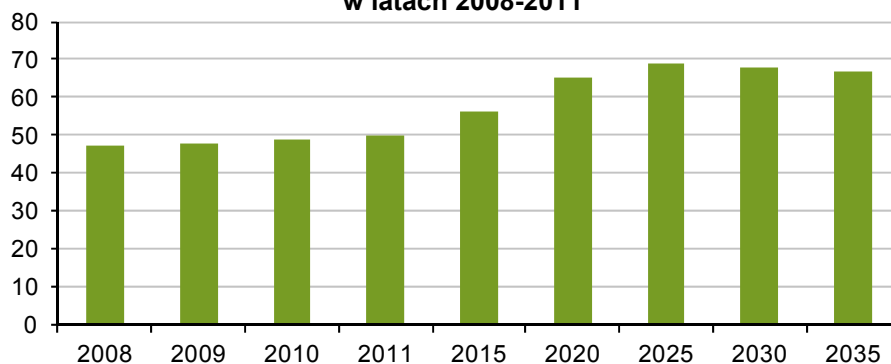
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza ekonomicznych grup wieku ludności wskazuje na istotne różnice pomiędzy płciami. Na podkreślenie zasługuje duży udział kobiet w wieku poprodukcyjnym w Olsztynie, jak i w całym kraju. Związane jest to ze znacznie dłuższym przeciętnym trwaniem życia kobiet. Udział kobiet w liczbie ludności w wieku poprodukcyjnym w 2011 r. wynosił 70,9%.

Pod względem demograficznym okres do 2035 r. będzie mniej wymagający dla gospodarki, gdyż presja na tworzenie nowych miejsc pracy z tytułu przyrostu podaży siły roboczej będzie znacznie mniejsza. Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym okresie prognozy będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu i w 2035 r. jej udział zmniejszy się do 59,8%, a zatem o 9,0 tys., przy czym największy spadek będzie miał miejsce w pięcioleciu 2015-2020. Zmiany te spowodują gwałtowne zmniejszanie się i starzenie się zasobów pracy, a w konsekwencji pogarszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy.

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w prognozowanym okresie będzie stopniowo wzrastał i w 2035 r. wyniesie 24,4%, co oznacza jego wzrost o prawie 8 pkt. proc. w porównaniu do 2011 r. Z kolei osoby w wieku przedprodukcyjnym w 2035 r. będą stanowiły 15,8% ogółu ludności, co w porównaniu do 2011 r. oznacza spadek o 0,5 pkt. proc.

Ze społeczno-ekonomicznego, a także demograficznego punktu widzenia istotna jest relacja ludności w wieku nieprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. Miernik ten informuje o stopniu ekonomicznego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością pozostałą (tj. w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Im wyższa wartość wskaźnika, tym większe obciążenie osób pracujących kosztami utrzymania dzieci i osób będących na emeryturze.

Rys. 14. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym w 2011 r. przypadało 50 osób w wieku nieprodukcyjnym. W porównaniu do 2008 r. wartość wskaźnika obciążenia demograficznego wzrosła o 3 osoby. Jest to spowodowane spadkiem liczby ludności

w wieku produkcyjnym i wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Prognozuje się, że do 2035 r. jego wartość wzrośnie i wyniesie 67 osób. Pod względem demograficznym wydaje się, że przyszłe lata będą mniej wymagające dla gospodarki, gdyż presja na tworzenie nowych miejsc pracy z tytułu przyrostu podaży siły roboczej będzie znacznie mniejsza.

Ruch naturalny ludności

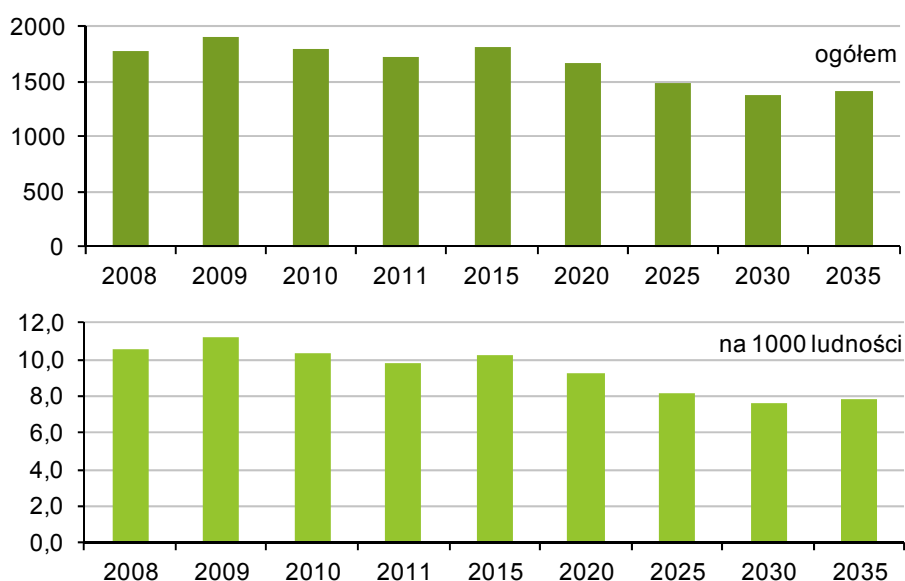
W analizie ruchu naturalnego podstawowe znaczenie mają charakterystyki natężenia urodzeń i zgonów, gdyż oprócz struktury według wieku czynniki te wpływają na przebieg procesu reprodukcji ludności. Zawieranie i rozwiązywanie małżeństw wpływa głównie na kształtowanie się liczby urodzeń oraz na zmianę struktury ludności według stanu cywilnego.

Liczba urodzeń w danym okresie to jeden z ważniejszych czynników kształtujących liczbę i strukturę ludności. Poziom urodzeń jest uwarunkowany przede wszystkim: liczebnością populacji, zwłaszcza kobiet, strukturą ludności według płci i wieku oraz zachowaniami prokreacyjnymi. Tak więc liczba urodzeń jest wielkością zależną od wielu czynników, które można podzielić na dwie grupy:

- czynniki demograficzne m.in. liczba i struktura kobiet w wieku rozrodczym oraz liczba zawieranych małżeństw;
- czynniki poza demograficzne tj. ekonomiczne, socjologiczne, psychologiczne, prawno-administracyjne itp.

W 2011 r. w Olsztynie urodziło się 1728 dzieci, co oznacza spadek w stosunku do 2008 r. o 3,4%. Na 1000 mieszkańców Olsztyna w 2011 r. przypadało 9,8 urodzeń. W latach 2009-2011 notowany był powolny, ale systematyczny spadek liczby urodzeń spowodowany zmniejszaniem się liczby zawieranych małżeństw, wzrostem wieku osób wstępujących w związek małżeński oraz opóźnianiem czasu przychodzenia na świat pierwszego dziecka, bowiem zdecydowana większość dzieci w Polsce rodzi się w rodzinach tworzonych przez prawnie zawarte związki małżeńskie, zwykle w początkowych latach trwania małżeństwa. Ponadto z uwagi na fakt, że rodzą (i będą rodzic) kobiety w coraz późniejszym wieku (nastąpiło przesunięcie wieku największego natężenia urodzeń do starszych grup wieku, tj. 25-29 i 30-34 lata), nie można oczekiwać pełnej „rekompensaty” urodzeń odłożonych w czasie przez roczniki z ostatniego wyżu demograficznego.

Rys. 15. Urodzenia żywe w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskazują na to również prognozy GUS, zgodnie z którymi przewiduje się, że do 2015 r. w Olsztynie będzie występował wzrost liczby urodzeń, po czym nastąpi jego spadek i urodzenia z 2035 r. będą stanowiły zaledwie 82% urodzeń z 2011 r. Te niekorzystne zmiany wynikać będą w dużej mierze ze zmiany struktury populacji kobiet, a właściwie kobiet w wieku rozrodczym.

W strukturze urodzonych dzieci 51,3% stanowili chłopcy. Przewaga urodzeń męskich nad żeńskimi jest tendencją powszechnie obserwowaną.

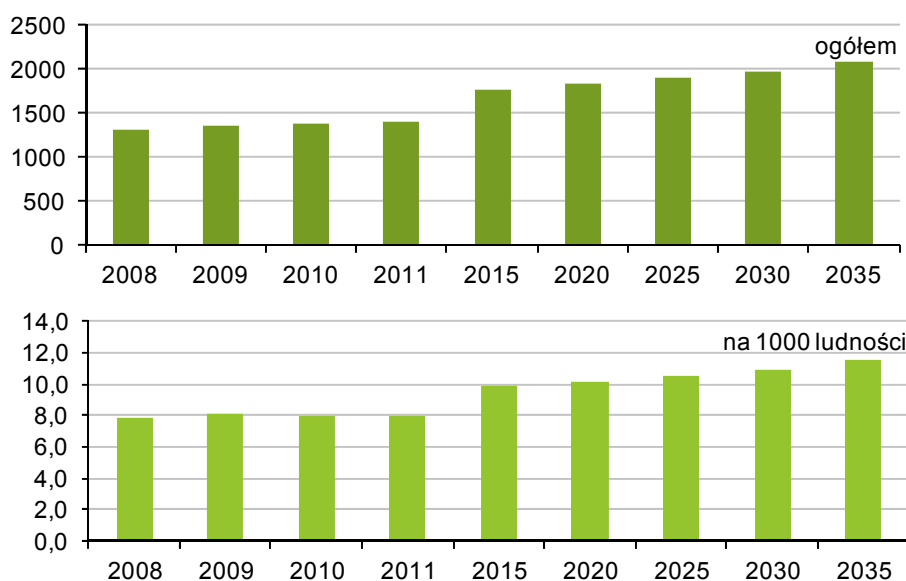
Tab. 25. Urodzenia żywe w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	1789	1902	1808	1728	1789
na 1000 ludności	10,6	11,2	10,3	9,8	10,6
mężczyźni	937	1014	911	921	937
kobiety	852	888	897	807	852
Plodność kobiet	39,42	42,45	38,40	36,92	39,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym ważnym czynnikiem wpływającym na przyszłe procesy demograficzne jest liczba zgonów. W 2011 r. w mieście odnotowano 1410 zgonów i było to o 6,9% więcej w porównaniu z 2008 r. Wzrósł także współczynnik zgonów na 1000 ludności z 7,8 w 2008 r. do 8,0 w 2011 r. Zgodnie z prognozami GUS jego tendencja wzrostowa będzie utrzymywała się w kolejnych latach, by w 2035 r. przyjąć wartość 11,6.

Rys. 16. Zgony w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powszechnie obserwowanym zjawiskiem są częstsze zgony mężczyzn niż kobiet. To zróżnicowanie zależy przede wszystkim od wieku, wiadomo bowiem, że mężczyźni żyją krócej niż kobiety. Wyższa umieralność mężczyzn niż kobiet uzasadniana jest m.in. różnicami biologicznymi, większym obciążeniem pracą czy też niehigienicznym trybem życia. To sprawia, że najważniejsze przyczyny zgonów oddziałują na mężczyzn ze znacznie większym natężeniem niż na kobiety. Odsetek zgonów mężczyzn w Olsztynie we wszystkich analizowanych latach przekraczał 50%.

Tab. 26. Zgony w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Zgony ogółem	1319	1367	1395	1410	106,9
na 1000 ludności	7,8	8,1	8,0	8,0	x
mężczyźni	677	694	735	723	106,8
kobiety	642	673	660	687	107,0
Zgony niemowląt	2	8	8	10	500,0
na 1000 urodzeń żywych	1,1	4,2	4,4	5,8	x
chłopcy	1	4	6	6	600,0
dziewczynki	1	4	2	4	400,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę pięcioletnie grupy wiekowe w 2011 r. odnotowano nadumieralność mężczyzn prawie we wszystkich grupach wieku, za wyjątkiem grup 35-39 lat oraz 65 lat i więcej.

Tab. 27. Zgony według grup wieku i płci w 2010 i 2011 r.

GRUPY WIEKU	2010			2011		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	1395	735	660	1410	723	687
0	8	6	2	10	6	4
1-4	0	0	0	2	1	1
5-9	0	0	0	0	0	0
10-14	1	1	0	5	3	2
15-19	1	1	0	5	4	1
20-24	6	5	1	6	5	1
25-29	9	9	0	11	9	2
30-34	7	6	1	18	15	3
35-39	12	11	1	12	5	7
40-44	21	18	3	24	18	6
45-49	36	18	18	33	22	11
50-54	73	46	27	73	46	27
55-59	120	80	40	141	90	51
60-64	131	80	51	126	73	53
65 lat i więcej	970	454	516	944	426	518

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozpatrując przyczyny zgonów, można zauważyć, że od wielu już lat najważniejszymi przyczynami są choroby układu krążenia oraz nowotwory. Udział zgonów wywołanych chorobami z tych grup w 2010 r.⁷ w Olsztynie wyniósł 64,3%.

⁷ Dane dotyczące zgonów według przyczyn za 2011 r. opublikowane zostaną w maju 2013 r.

Tab. 28. Zgony według przyczyn w latach 2008-2010

PRZYCZYNY	2008	2009	2010	2008=100
Ogółem	1319	1367	1395	105,8
Niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze	8	12	19	237,5
Nowotwory ogółem	379	405	406	107,1
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych	0	1	0	x
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej ogółem	11	20	19	172,7
Choroby układu nerwowego ogółem	18	24	26	144,4
Choroby układu krążenia ogółem	481	525	491	102,1
Choroby układu oddechowego	102	122	238	233,3
Choroby układu trawiennego	56	54	51	91,1
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	3	0	1	33,3
Choroby układu moczowo-płciowego	26	32	41	157,7
Niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	1	6	3	300,0
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe	3	1	5	166,7
Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane	141	75	15	10,6
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	88	87	77	87,5
Pozostałe	2	3	3	150,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podstawowymi miarami reprodukcji ludności jest współczynnik przyrostu naturalnego i współczynniki dynamiki demograficznej, tj. współczynniki bazujące na liczbie zarejestrowanych urodzeń i zgonów.

Przyrostem naturalnym nazywa się różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w badanym okresie na danym terytorium. Jeżeli różnica ta jest dodatnia mówi się o przyroście dodatnim, jeżeli ujemna – o przyroście ujemnym. Przyrost naturalny w Olsztynie we wszystkich rozpatrywanych latach przyjmował wartości dodatnie. W 2011 r. wyniósł 318 osób i był niższy w porównaniu do 2008 r. W przeliczeniu na 1000 ludności, jego wartość w 2011 r. kształtowała się na poziomie 1,8 (w 2008 r. 2,8). Olsztyn, jak i całe województwo warmińsko-mazurskie, należą do nielicznych obszarów w Polsce, gdzie przyrost naturalny przyjmuje wartości dodatnie.

Tab. 29. Przyrost naturalny w latach 2008-2011

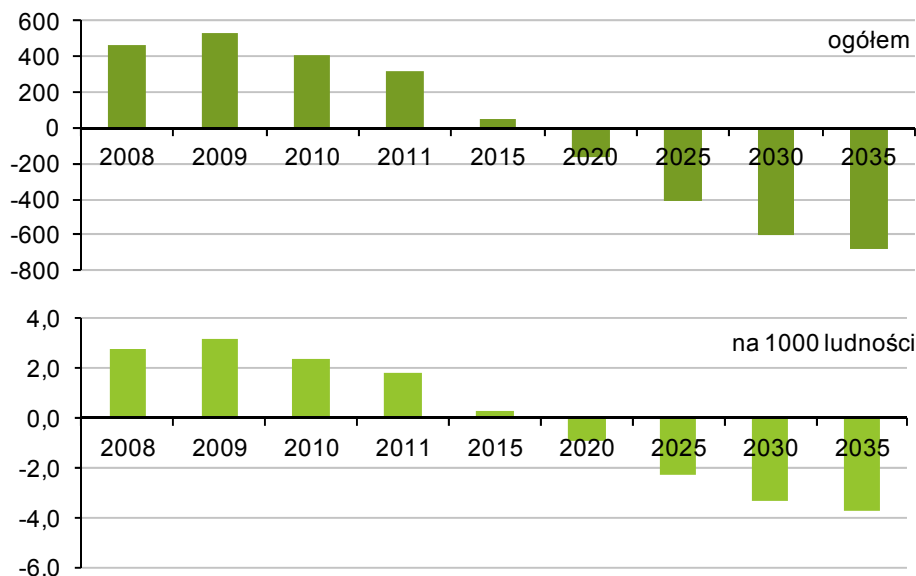
WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	470	535	413	318	67,7
na 1000 ludności	2,8	3,2	2,4	1,8	62,9
mężczyźni	260	320	176	194	74,6
kobiety	210	215	237	115	54,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognozowane przez GUS zmiany w intensywności urodzeń i zgonów wskazują na utrzymywanie się dodatniego przyrostu naturalnego w mieście do 2015 r. W kolejnych latach, wraz z postępującymi niekorzystnymi zmianami w strukturze ludności według wieku, takimi jak: starzenie się społeczeństwa, zmniejszanie się liczebności kobiet w wieku rozrodczym, przewidywany jest coraz wyższy ujemny przyrost naturalny. Nadwyżka zgonów nad urodzeniami w 2035 r. w Olsztynie wyniesie minus 678 osób. Będzie to konsekwencją z jednej strony malejących i bardzo niskich urodzeń obserwowanych od początku lat 90-tych do końca 2003 r., utrzymujących się na stosunkowo wysokim poziomie migracji

zagranicznych na pobyt stały, zaś z drugiej – efektem korzystnych zmian w procesie umieralności oraz dalszym trwaniu życia.

Rys. 17. Przyrost naturalny w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

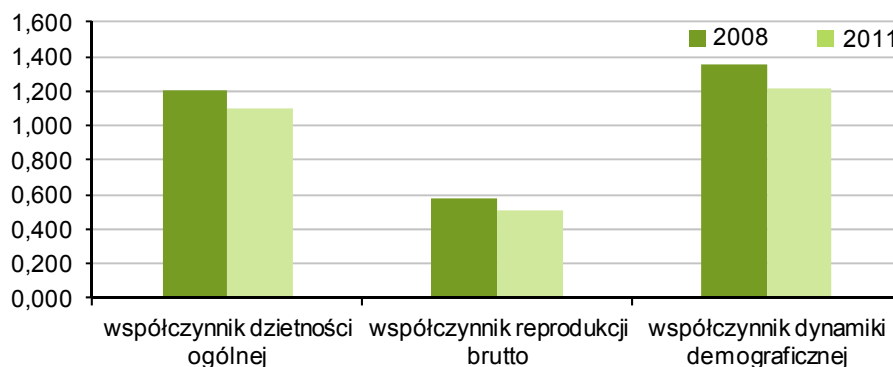
Kolejnym miernikiem procesu reprodukcji ludności jest współczynnik dynamiki demograficznej, który wyraża stosunek liczby urodzeń żywych, zarejestrowanych w badanym okresie (najczęściej roku) na danym terytorium, do liczby zgonów w tym samym czasie. W odróżnieniu od przyrostu naturalnego, który wskazuje tylko różnicę między liczbą urodzeń a zgonów, wskaźnik ten odzwierciedla wzajemne proporcje między tymi dwoma zjawiskami. Gdy roczna liczba urodzeń nie kompensuje rocznej liczby zgonów, oznacza to, że liczba ludności maleje. Gdy liczba urodzeń równoważy liczbę zgonów, liczba ludności nie ulega zmianie. Natomiast gdy liczba urodzeń nie tylko kompensuje liczbę zgonów, lecz także daje nadwyżkę urodzeń, oznacza to, że liczba ludności wzrasta. W 2011 r. współczynnik ten w Olsztynie kształtował się na poziomie 1,219, czyli roczna liczba urodzeń nie tylko kompensowała roczną liczbę zgonów, lecz także dawała nadwyżkę, co oznacza, że liczba ludności w Olsztynie stopniowo wzrasta. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w każdym roku okresu 2008-2011 roczna liczba urodzeń żywych była wyższa od liczby zgonów, jednak wartość wskaźnika z roku na rok spadała.

Następnym współczynnikiem charakteryzującym procesy demograficzne jest współczynnik dzietności ogólnej. Współczynnik dzietności ogólnej stanowi sumę rocznych współczynników rodności dla kolejnych roczników kobiet w wieku 15-49 lat. Wyraża on średnią liczbę dzieci, jaką kobieta urodziła w ciągu okresu rozrodczego, przy stałym wzorcu płodności z danego roku. Prosta zastępowalność pokoleń ma miejsce przy współczynniku dzietności na poziomie około 2,10-2,15. W 2011 r. współczynnik ten dla Olsztyna wyniósł 1,098. Tak więc, zakładając, że w poszczególnych fazach okresu rozrodczego (15-49 lat) kobiety rodziłyby z intensywnością obserwowaną wśród kobiet w badanym roku, to 1000 kobiet urodziłoby przeciętnie 1098 dzieci. Wartość współczynnika dzietności ogólnej na tym poziomie sugeruje brak prostej zastępowalności pokoleń w mieście. Ponadto wskazuje, że obecnie odległość, która dzieli miasto od prostej zastępowalności pokoleń, jest dość duża i nie jest w stanie do niej powrócić przez najbliższe lata.

Współczynnik reprodukcji brutto stanowi zaś modyfikację współczynnika dzietności. Różnica polega na tym, że jest on obliczany jedynie w linii żeńskiej, a więc uwzględnia nie łączną liczbę urodzonych dzieci, lecz tylko liczbę urodzonych córek. Współczynnik

reprodukcji brutto, charakteryzując aktualną płodność, określa średnią liczbę urodzonych dzieci płci żeńskiej przypadającą na jedną kobietę w wieku rozrodczym. Zatem informuje on w jakim stopniu generacja matek zostanie zastąpiona przez populację córek. Współczynnik reprodukcji brutto w 2011 r. w Olsztynie kształtował się średnio na poziomie 0,512. Dla zachowania zastępowalności prostej konieczne jest, aby każda kobieta pozostawiła po sobie przynajmniej jedną córkę, która w przyszłości podejmie rolę matki. Tymczasem poziom współczynnika wskazuje, że w obecnej sytuacji pokolenie dzieci nie zastąpi w przyszłości liczebności swoich rodziców.

Rys. 18. Wybrane współczynniki demograficzne w 2008 i 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do kolejnych cech charakteryzujących ruch naturalny ludności i wpływających na trendy podstawowych procesów demograficznych zalicza się małżeństwa i rozwody. Liczba zawieranych małżeństw jest zależna zarówno od struktury wieku ludności, jak i uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Na częstość zawierania małżeństw mogą mieć wpływ czynniki pozademograficzne, do których zalicza się m.in. brak własnego mieszkania lub trudności ze znalezieniem odpowiedniej, zgodnej z kwalifikacjami oraz preferencjami pracy. Ponadto w ostatnich latach zauważalne są znaczące zmiany w procesach kształtowania się i rozpadu rodzin. Młodzi ludzie odwlekają w czasie decyzję o zawarciu małżeństwa, a zawarte przez nich małżeństwa są mniej trwałe niż małżeństwa ich rodziców.

W Olsztynie w 2011 r. zawarto 905 małżeństw, to jest o 17,3% mniej niż w 2008 r., a na każde 1000 mieszkańców przypadało 5,2 par małżeńskich w 2011 r. i 6,5 w 2008 r.

Tab. 30. Małżeństwa i rozwody w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Małżeństwa	1094	1056	943	905	82,7
na 1000 ludności	6,5	6,2	5,4	5,2	x
Rozwody	444	450	469	442	99,5
na 1000 ludności	2,6	2,7	2,8	2,5	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obok małżeństw decydujący wpływ w zakresie rozrodczości ludności mają rozwody. Zjawisko rozwodów stanowi istotny problem w sensie demograficznym, jako czynnik zmniejszający reprodukcję ludności i jednocześnie jako jeden z ważniejszych problemów społecznych. W 2011 r. w Olsztynie prawomocnie orzeczono 442 rozwody i było to o 2 rozwody mniej w relacji do 2008 r. Współczynnik rozwodów, liczony na 1000 ludności, w 2011 r. wyniósł 2,5, podczas gdy w 2008 r. – 2,6.

Migracje

Struktury demograficzne i społeczne oraz stosunki ludnościowe ulegają dość zasadniczym zmianom w następstwie ruchu migracyjnego ludności. Migracje są jednym z trzech podstawowych czynników oddziałujących bezpośrednio i silnie na procesy demograficzne, kształtując struktury i rozmieszczenie ludności. Charakterystyczną cechą migracji jest bezpośredniość i szybkość oddziaływania na składy strukturalne i rozmieszczenie przestrzenne ludności, czego nie można powiedzieć o urodzeniach i zgonach, które mają biologiczne, naturalne uwarunkowania, a jednocześnie są mniejsze w swych rozmiarach ilościowych.

Migracje to ważny czynnik nie tylko dla rozwoju ilościowego populacji, ale i jakościowego. Mogą stać się one znaczącym, a nawet dominującym czynnikiem wzrostu populacji określonych obszarów. Mają one przy tym znacznie silniejsze cechy społeczno-ekonomiczne niż demograficzne, choć same wynikają z rozwoju demograficznego i na rozwój ten oddziałują. Migracje są zależne przede wszystkim od trendów gospodarczych. Na wielkość migracji wewnętrznych – zarówno napływu, jak i odpływu – duży wpływ ma liczba zawieranych małżeństw, co z kolei jest związane z „falowaniem” struktur wieku ludności (następowanie kolejnych wyżów i niżów). Zawarcie małżeństwa bardzo często łączy się z migracją. Poza tym, podobnie jak migracje zagraniczne, migracje wewnętrzne są zależne od sytuacji materialnej gospodarstw domowych, która jest związana z sytuacją na rynku pracy. Migracje zagraniczne natomiast są bardzo wrażliwe na zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, polityki migracyjnej państwa, ale jednocześnie są zależne od polityk innych krajów. W głównej mierze zależą od sytuacji na rynku pracy, a otwarcie wielu rynków po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej stworzyło nowe możliwości w tym zakresie. Na podjęcie decyzji o migracjach wpływ mają również czynniki związane z rodziną i sytuacją materialną gospodarstwa domowego.

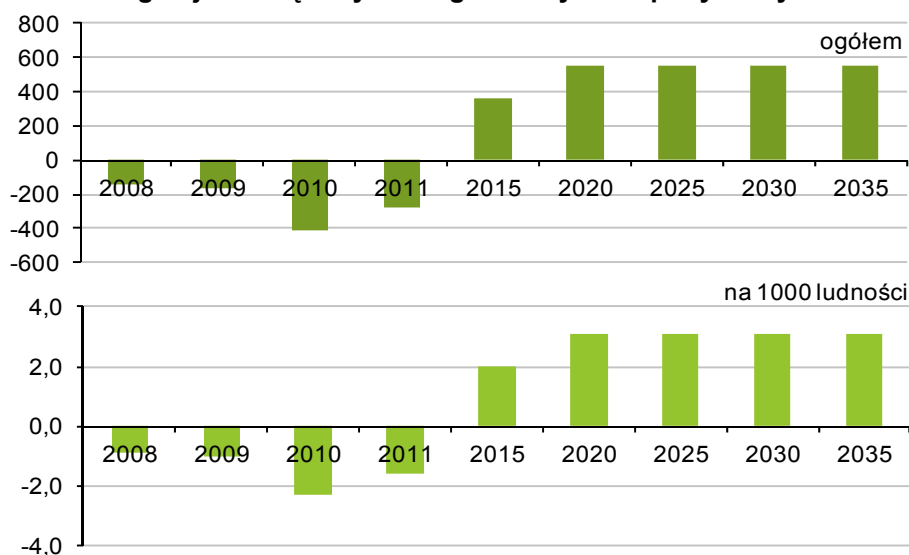
W miarę pełna obserwacja zjawiska migracji ludności, zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych, jest bardzo utrudniona, ponieważ oficjalna statystyka jest w stanie uchwycić tylko zarejestrowane formalnie przemieszczenia ludności wewnątrz kraju i za granicą. Można zatem sądzić, że te statystycznie uchwytnie migracje są tylko niewielką częścią rzeczywistych przemieszczeń migracyjnych ludności Polski. Dlatego też, analizując dane dotyczące migracji można wskazać tylko na pewne kierunki przemieszczeń ludności. Nie można natomiast na podstawie takich rejestrowanych migracji ocenić ilościowej skali zjawiska. W tej sytuacji szczególnie istotne jest, aby analizując zjawiska migracji (rejestrowanej), posługiwać się uśrednionymi danymi dla dłuższego okresu. Takie ujęcie pozwala bowiem w bardziej wiarygodny sposób wskazać ogólnie występujące przestrzenne trendy.

W Olsztynie w 2011 r. ogólne saldo migracji przyjęło wartość ujemną i wyniosło minus 277 osób, na co wpływ miało ujemne saldo migracji wewnętrznych (minus 219 osób), jak i zagranicznych (minus 58 osób). Te prawidłowości mogą zmienić jedynie nowe trendy w zakresie migracji, które jak już wcześniej wspomniano, są uwarunkowane różnorodnymi czynnikami. Ponadto kurczenie się zasobu osób w wieku mobilnym, starzenie się ludności, a także zmniejszanie się liczby ludności Polski – to czynniki, które w dłuższej perspektywie czasowej będą powodować osłabienie mobilności przestrzennej ludności.

Tab. 31. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Saldo migracji wewnętrznych	-2	-129	-329	-219	x
mężczyźni	-49	-103	-230	-181	x
kobiety	47	-26	-99	-38	x
Saldo migracji zagranicznych	-145	-38	-78	-58	x
mężczyźni	-63	-1	-34	-22	x
kobiety	-82	-37	-44	-36	x

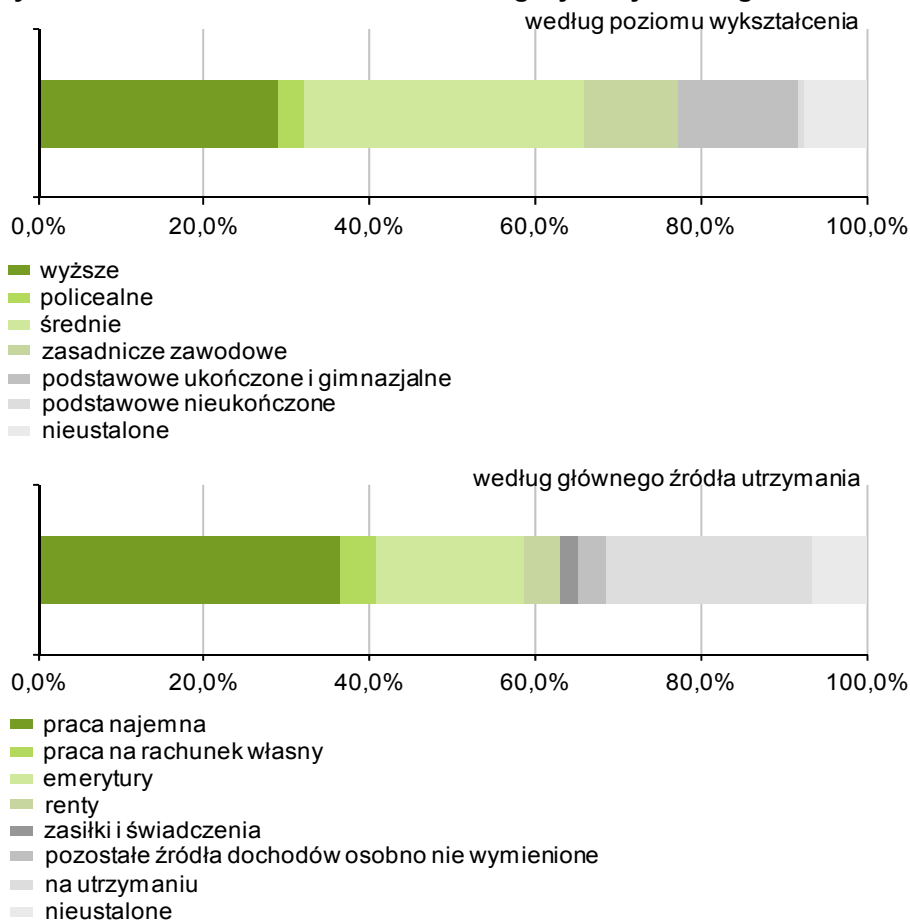
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 19. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w latach 2008-2035

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ludność według wykształcenia i głównego źródła utrzymania (dane NSP 2011)

Według danych NSP 2011 63,1% mieszkańców Olsztyna posiadało wykształcenie co najmniej średnie, z tego 29,0% posiadało wykształcenie wyższe. Znaczny odsetek stanowią również osoby posiadające wykształcenie podstawowe ukończone i gimnazjalne (14,4%) oraz zasadnicze zawodowe (11,3%).

Rys. 20. Struktura ludności miasta według wybranych kategorii w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozpatrując ludność według głównego źródła utrzymania można zauważyć, że najwięcej osób utrzymywało się z pracy najemnej (36,5%). Kolejne 24,9% stanowiły osoby będące na utrzymaniu. Emerytura lub renta była głównym źródłem utrzymania dla 22,1% osób, z tego większość stanowiły osoby będące na emeryturze (17,8%). Praca na rachunek własny była głównym źródłem dochodu dla 4,4% mieszkańców. Około 2% osób deklarowało, że utrzymuje się z zasiłków i świadczeń z pomocy społecznej.

Ludność na podstawie danych ewidencji ludności Urzędu Miasta Olsztyn (31 XII)

W 2011 r. do najliczniej zamieszkałych osiedli Olsztyna należały: Jaroty, w których mieszkało 15,2% ludności miasta, Kormoran (9,1%), Pojezierze (7,4%) i Nagórki (7,2%). Osiedla o najmniejszym odsetku ludności to Zielona Górka (0,4%), Kortowo (0,7%) oraz Redykajny (0,8%).

Na przestrzeni lat 2008-2011 wzrost liczby ludności odnotowano na terenie osiedli: Generałów (o 22,3%), Brzeziny (o 14,9%), Gutkowo (o 13,2%), Nad Jeziorem Długim (o 12,1%), Mazurskim (o 4,7%) i Jarotach (o 1,6%). Na terenie pozostałych osiedli zanotowano spadek liczby ludności, a największy na terenach osiedli Zielona Górka (o 30,8%) i Redykajny (o 24,6%).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku i osiedli zanotowano, że największy odsetek ludności:

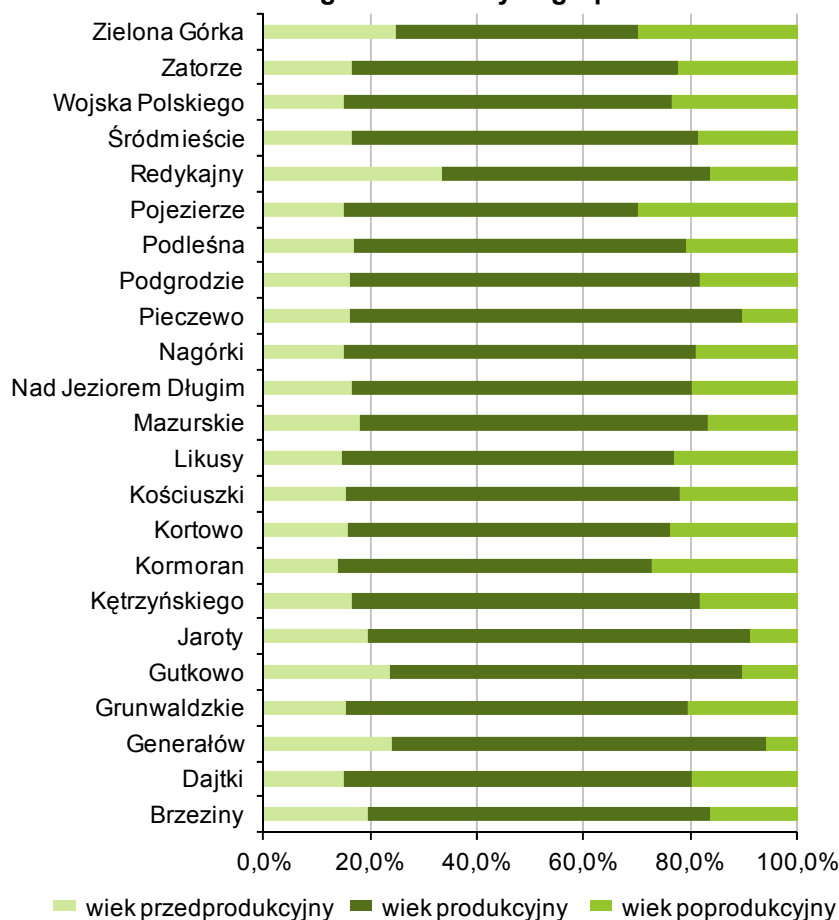
- w wieku przedprodukcyjnym, powyżej 20%, wyróżniał osiedla: Redykajny, Zielona Górka, Generałów i Gutkowo;
- w wieku produkcyjnym, powyżej 70%, Pieczewo, Jaroty i Generałów;
- w wieku poprodukcyjnym, powyżej 25%, Pojezierze, Zielona Górka i Kormoran.

Z kolei najmniejszy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wystąpił na osiedlach: Kormoran (13,9% ludności zamieszkującej osiedle), Likusy (14,8%) i Pojezierze (14,9%); w wieku produkcyjnym Zielona Górka (45,4%); w wieku poprodukcyjnym: Jaroty (5,9%) i Generałów (8,8%).

Tab. 32. Liczba stałych mieszkańców Olsztyna według osiedli w 2011 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Brzeziny	1818	1954	2018	2088	114,9
Dajtki	5759	5737	5736	5682	98,7
Generałów	7387	8669	8945	9032	122,3
Grunwaldzkie	5839	5749	5713	5630	96,4
Gutkowo	3139	3328	3438	3553	113,2
Jaroty	24191	24246	24363	24573	101,6
Kętrzyńskiego	7567	7420	7331	7273	96,1
Kormoran	15501	15095	14856	14698	94,8
Kortowo	1086	1070	1060	1057	97,3
Kościuszki	6487	6431	6385	6272	96,7
Likusy	2268	2280	2242	2233	98,5
Mazurskie	4690	4784	4832	4909	104,7
Nad Jeziorem Długim	2495	2508	2635	2798	112,1
Nagórki	12157	11896	11760	11615	95,5
Pieczewo	10539	10374	10335	10225	97,0
Podgrodzie	10632	10417	10330	10250	96,4
Podleśna	10336	10241	10195	10133	98,0
Pojezierze	12427	12263	12100	11897	95,7
Redykajny	1772	1873	1952	1336	75,4
Śródmieście	3298	4135	3091	3038	92,1
Wojska Polskiego	6525	5457	6283	6309	96,7
Zatorze	6755	6661	6585	6503	96,3
Zielona Górka	872	850	863	603	69,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Rys. 21. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku i osiedli w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

2.2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Rynek pracy ma za zadanie jak najlepiej dopasować liczbę ludności zainteresowanej i gotowej wykonywać pracę (podaży pracy) do liczby miejsc pracy, jakie oferuje gospodarka w danych warunkach społeczno-ekonomicznych (popytu na pracę), ale pełna równowaga między tymi elementami nie zachodzi nigdy, stąd wyłania się rola odpowiedniej polityki państwa, wspierającej mechanizmy rynkowe. Analiza rynku pracy jest więc niezbędna do określenia zachodzących na nim zjawisk, rozpoznania wielkości i struktury popytu oraz podaży na pracę, a także do wyboru odpowiednich instrumentów wspierających rozwój regionalnego rynku pracy.

Sytuacja na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim jest jedną z trudniejszych w Polsce ze względu na niedostateczny popyt na pracę, dlatego też poprawa sytuacji na rynku pracy zajmuje szczególne miejsce wśród celów Strategii Rozwoju Olsztyna. W 2010 i 2011 r. zadania związane z realizacją celów strategicznych wykonywał m.in. Miejski Urząd Pracy w Olsztynie, Pełnomocnik Prezydenta Miasta Olsztyn ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi czy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W ramach **działania 2.4.2. Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.4. Wspieranie rozwoju różnych form aktywności obywatelskiej – budowanie kapitału społecznego) w latach 2010 i 2011 nie podejmowano żadnych działań.

W ramach działania **2.5.1. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego osób i rodzin ubogich objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.5. Niwelowanie zjawiska wykluczenia społecznego) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował następujące zadania:

a) w 2010 r.

- 1) aktywizacja osób bezrobotnych
 - Centrum Integracji Społecznej – 108 uczestników programu reintegracji społecznej i zawodowej,
 - Klub Integracji Społecznej – 57 uczestników trzymiesięcznego programu reintegracji społecznej i zawodowej,
 - Centrum Wsparcia Spółdzielni Socjalnych – 11 spółdzielni socjalnych (w tym 1 spółdzielnia socjalna powstała w roku sprawozdawczym), 4 – w trakcie rejestracji,
 - Program Prace Społecznie Użyteczne – 230 osób objętych programem,
 - realizacja projektu konkursowego „Praca zamiast zasiłku. Partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach” w ramach POKL,
 - realizacja projektu systemowego „Nowy Horyzont” w ramach POKL, 341 uczestników (osób bezrobotnych);

b) w 2011 r.

- 1) program aktywności lokalnej dla miasta Olsztyna na lata 2009-2013 w ramach projektu systemowego „Nowy Horyzont”. W 2011 r. programem objęto 186 osób;
- 2) program organizacji prac społecznie użytecznych skierowany do bezrobotnych klientów MOPS w Olsztynie we współpracy z Miejskim Urzędem Pracy. Program daje szansę pełnienia ról społecznych i zawodowych. W 2011 r. programem objęto 218 osób;
- 3) projekt konkursowy „Praca zamiast zasiłku – partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach”, dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach PO KL Priorytet VII poddziałanie 7.2.2. Celem projektu jest wzmocnienie i poszerzenie działań sektora ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim oraz integracja społeczno-zawodowa osób wykluczonych. Dofinansowanie wyniosło 2 036 000,39 zł. Projekt zawieszony w 2011 r., dokończenie realizacji w 2012 r.;
- 4) projekt systemowy „Nowy Horyzont” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Celem jest zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców Olsztyna korzystających z pomocy społecznej poprzez: szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, kursy, zajęcia psychoedukacyjne. W 2011 r. projekt objął wsparciem 589 osób;

W ramach **działania 3.2.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozpoczynaniu działalności gospodarczej** (cel strategiczny III: Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki; cel taktyczny 3.2. Aktywne wspieranie przedsiębiorczości) Miejski Urząd Pracy zajmował się następującymi zadaniami:

a) w 2010 r.

- 1) przygotowanie stref przedsiębiorczości w rejonie plaży przy ul. Kajakowej: opracowanie projektu budowlanego ulic i uzbrojenia terenu dla otoczenia jeziora Ukiel – rejon Likusy oraz studium wykonalności, które są podstawą do opracowania wniosku o dofinansowanie zadania w ramach RPO Warmia i Mazury na lata 2007-2013;
- 2) przygotowanie strefy przedsiębiorczości w okolicy Słonecznej Polany. Zadanie wprowadzono do budżetu w trakcie roku. Wykonano program funkcjonalno-użytkowy (w tym karty przedsięwzięcia i raporty oddziaływania na środowisko);
- 3) przygotowanie strefy przedsiębiorczości w okolicy Zatoki Miłej. Zadanie wprowadzono do budżetu w trakcie roku. Wykonano program funkcjonalno-użytkowy (w tym karty przedsięwzięcia i raporty oddziaływania na środowisko);

- 4) przygotowanie stref przedsiębiorczości w okolicy Plaży Miejskiej. Zadanie wprowadzono do budżetu w trakcie roku. Wykonano program funkcjonalno-użytkowy (w tym karty przedsięwzięcia i raporty oddziaływania na środowisko).
- b) w 2011 r.** – w I półroczu podpisano umowę na pełnienie funkcji inżyniera kontraktu przygotowujących stref przedsiębiorczości w okolicy Plaży Miejskiej, w okolicy Słonecznej Polany oraz w okolicy Zatoki Miłej. W II półroczu dokonano wyboru wykonawcy robót. Umowa została podpisana w dniu 4.01.2012 roku. W 2011 roku nie wydatkowano środków.

Pracujący

Analiza populacji osób pracujących w Olsztynie możliwa jest przy wykorzystaniu danych Głównego Urzędu Statystycznego, jednakże problemem jest fakt, iż nie wszystkie kategorie pracujących podlegają rocznym badaniom. Najpełniejsze wyniki badań pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań. Pełne wyniki ostatniego spisu – przeprowadzonego w 2011 r. dostępne będą jednak dopiero na przełomie grudnia 2012/stycznia 2013. Obecnie dostępne dane pochodzą ze spisu z 2002 r., jednakże ze względu na dość długi czas, jaki od niego upłynął, powoływanie się na dane z 2002 r. w analizie aktualnej sytuacji na rynku pracy jest nieuzasadnione.

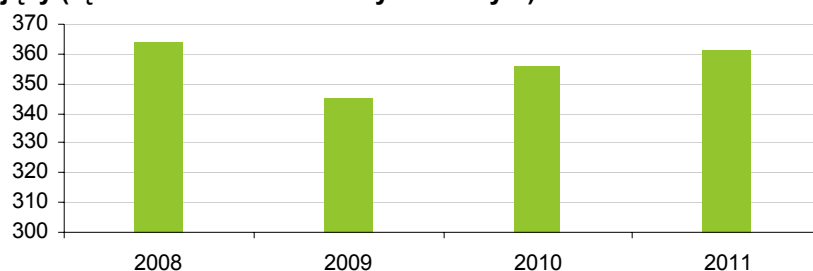
Na podstawie wstępnych danych NSP 2011 wiadomo jednak, że Olsztyn jest powiatem w województwie o najlepszej sytuacji na rynku pracy. Współczynnik aktywności zawodowej kształtował się tu na poziomie 57,2%, wskaźnik zatrudnienia 51,6%, natomiast stopa bezrobocia – 9,8%.⁸

Na podstawie badań sprawozdawczych rocznych wiadomo, iż w 2011 r. w Olsztynie pracowało 62414 osób (dane te nie obejmują jednak podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie). Było to o ok. 1% więcej niż rok wcześniej, ale o ok. 1% mniej niż w 2008 r. W strukturze pracujących nieznacznie przeważały kobiety.

Łącznie z rolnictwem indywidualnym pracowało⁹ 63403 osób, z czego ok. 58% w sektorze prywatnym, a ok. 42% w sektorze publicznym. Struktura zatrudnienia według sektorów własnościowych nie uległa znacznym zmianom od 2008 r.

Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności, obrazujący w syntetyczny sposób sytuację w zatrudnieniu, od 2009 r. rósł. W 2011 r. na każdy 1000 mieszkańców pracowało 361 osób.

Rys. 22. Pracujący (łącznie z rolnictwem indywidualnym) na 1000 ludności w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Charakterystyka pracujących według sektorów ekonomicznych pokazuje, iż w Olsztynie przeważali pracujący w sektorze usługowym (74,8%). Kolejnym sektorem pod względem liczby pracujących był sektor przemysłowy, a następnie rolniczy.

⁸ Raport z wyników w województwie warmińsko-mazurskim. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Wyd. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2012 r., s. 81.

⁹ Wyniki badań obejmują podmioty według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, zatrudniające powyżej 9 osób.

Tab. 33. Pracujący według sektorów ekonomicznych (łącznie z rolnictwem indywidualnym) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	64061	60892	62804	63403	99,0
rolniczy	402	311	455	456	113,4
przemysłowy	16253	14557	16017	15497	95,3
usługowy	47406	46024	46332	47450	100,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeprowadzona analiza przesunięć (*shift-share*)¹⁰ wskazuje, że spadek liczby pracujących w Olsztynie, w porównaniu z 2008 r., uzależniony był od słabszego potencjału gospodarczego miasta, który był najniższy w sektorze przemysłowym.

Analiza wielkości zmian w Olsztynie w każdym sektorze (w odniesieniu do ogólnej tendencji rozwojowej tejże sekcji w województwie) pokazuje, iż tendencje zmian w mieście są mniej intensywne niż w województwie. Jej ujemna wartość świadczy o niższym poziomie rozwoju Olsztyna w odniesieniu do województwa. Niekorzystna struktura zatrudnienia w firmach funkcjonujących na terenie Olsztyna spowodowała ujemne przesunięcie względem województwa (-670,8), wynikające głównie z wolniejszego rozwoju sektora usług.

Tab. 34. Analiza przesunięć udziałów (*shift-share*): liczba pracujących w gospodarce narodowej według faktycznego miejsca pracy

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo		Olsztyn		Człon I	Człon II	Człon III	PO	SP	KO	PC
	2008	2011	2008	2011	g _r	g _{ir}	g _{ib}	2008-2011			
Sektor rolniczy	66284	68260	402	456	-0,0030	0,0298	0,1343	-1,2	13,2	42,0	54,0
Sektor przemysłowy	103751	103927	16253	15497	-0,0030	0,0017	-0,0465	-49,2	76,7	-783,6	-756,0
Sektor usługowy	166156	162987	47406	47450	-0,0030	-0,0191	0,0009	-143,4	-760,7	948,1	44,0
Suma	336191	335174	64061	63403	-	-	-	-193,8	-670,8	206,6	-658,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Mimo to, poziom konkurencyjności obszaru (KO), odzwierciedlający różnice między wskaźnikiem wzrostu w mieście w stosunku do województwa był stosunkowo wysoki. Złożyła się na to dużo wyższa niż w województwie pozycja konkurencyjna sektora usług. Sektor ten odznaczał się wysoką konkurencyjnością na tle pozostałych działalności realizowanych na terenie Olsztyna.

Jedynie sektor przemysłowy charakteryzował się niższym tempem rozwoju w porównaniu do średniego poziomu rozwoju w województwie. W pozostałych sektorach ogólne przesunięcie było dodatnie. Na tle ogólnego poziomu rozwoju województwa konkurencyjność Olsztyna przedstawia się mimo to niekorzystnie – wskazuje na to ujemna wartość przesunięcia PC, wynikająca z ujemnych przesunięć w jednym sektorze. Najlepsza sytuacja odnośnie zmian liczby pracujących miała miejsce w sektorze rolniczym (przesunięcie całkowite było tu najwyższe), jednakże ze względu na miejski charakter obszaru, nie odgrywa on większej roli w gospodarce miasta.

Analiza według rodzaju działalności – grup sekcji PKD (PKD 2007; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) pokazała, iż dominujące pod względem liczby pracujących były w 2011 r. pozostałe usługi (43,2% zbiorowości), a następnie grupa sekcji: handel; naprawa

¹⁰ Szczegółowy opis metodologicznych podstaw analizy *shift-share* znajduje się w Aneksie IV.

pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (łącznie 24,9%) oraz przemysł i budownictwo (24,4%).

Tab. 35. Pracujący według grup sekcji PKD 2007 w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	64061	60892	62804	63403	99,0
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	402	311	455	456	113,4
przemysł i budownictwo	16554	14557	16017	15497	93,6
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	17865	16273	15275	15804	88,5
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa ryнку nieruchomości	4308	3806	3974	4226	98,1
pozostałe usługi	24932	25945	27083	27420	110,0

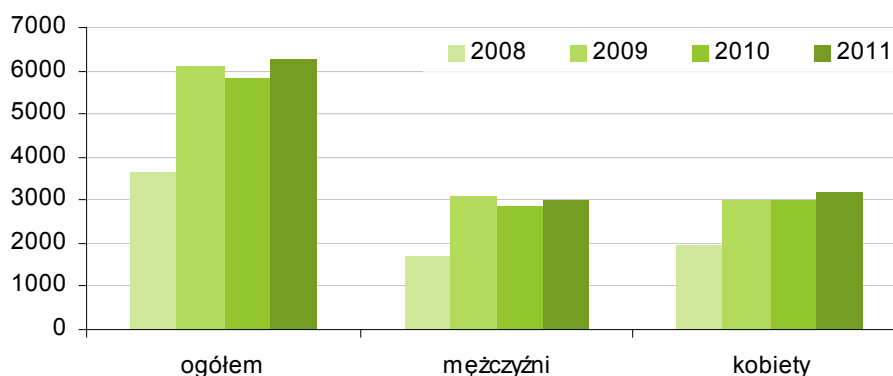
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Kolejnymi grupami sekcji pod względem liczby pracujących były: działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (6,7%). Zaledwie 0,7% pracujących zajmowało się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Bezrobotni

W 2011 r. w Miejskim Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 6240 osób nie posiadających pracy, z czego 51,6% to kobiety. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba bezrobotnych wzrosła, a w strukturze osób bez pracy zwiększył się udział kobiet. Stopa bezrobocia w Olsztynie była jednak w dalszym ciągu najniższa w województwie i wyniosła 7,2% (w 2008 r. była niższa o 2,9 pp.).

Rys. 23. Bezrobotni według płci w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

W 2011 r. w szczególnej sytuacji na rynku pracy, ze względu na większe trudności w znalezieniu pracy, pozostawały osoby dotychczas niepracujące (stanowiły one 18,0% ogółu bezrobotnych). Liczba niepełnosprawnych bez pracy wzrosła w porównaniu z 2008 r. o 53,5%. Bez prawa do zasiłku pozostawało aż 83,2% bezrobotnych – ich liczba również uległa zwiększeniu (o 72,3% w porównaniu z 2008 r.).

Tab. 36. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Dotychczas nie pracujący	980	1462	1131	1122	114,5
Niepełnosprawni	361	500	525	554	153,5
Bez prawa do zasiłku	3013	5053	4932	5191	172,3
Bez kwalifikacji zawodowych	584	989	934	1002	171,6
Długotrwale bezrobotni	998	1426	2142	2442	244,7
Samotnie wychowujący chociaż jedno dziecko do 18 roku życia	418	725	817	901	215,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

W Miejskim Urzędzie Pracy zarejestrowanych było więcej niż w poprzednim roku osób bez kwalifikacji zawodowych, długotrwale bezrobotnych i osób samotnie wychowujących chociaż jedno dziecko do 18 roku życia. W porównaniu z 2008 r. bezrobotnych w dwóch ostatnich wymienionych grupach było o ponad dwa razy więcej.

Ważnymi czynnikami, które miały niewątpliwie wpływ na pozostawanie w grupie osób niezatrudnionych, były: wiek poszukujących pracy, ich wykształcenie, czas pozostawania bez pracy oraz staż pracy.

Wśród bezrobotnych największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata i 45-54 lata. Osoby do 25 roku życia stanowiły 14,3% ogółu pozostających bez pracy (w 2008 r. było to 17,1%), a 297 osób w tej grupie nie posiadało kwalifikacji zawodowych (o 123 więcej niż w 2008 r.).

Tab. 37. Bezrobotni według wieku w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	3640	6126	5863	6240	171,4
18-24 lata	624	1105	910	890	142,6
25-34	1346	2214	1980	2109	156,7
35-44	486	906	987	1136	233,7
45-54	814	1287	1231	1253	153,9
55 i więcej	370	614	755	852	230,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Rynek pracy w Olsztynie w 2011 r. najmniej korzystny był dla osób z wykształceniem wyższym. Osoby te stanowiły jedną czwartą pozostających bez pracy. Wynikać to może z jednej strony z faktu, iż liczba podmiotów, które mogłyby dać pracę najlepiej wykształconym osobom w mieście rośnie wolniej niż liczba tych osób, a z drugiej strony może świadczyć o zbyt niskich kwalifikacjach bezrobotnych – niższych od tych, jakie wymagają pracodawcy.

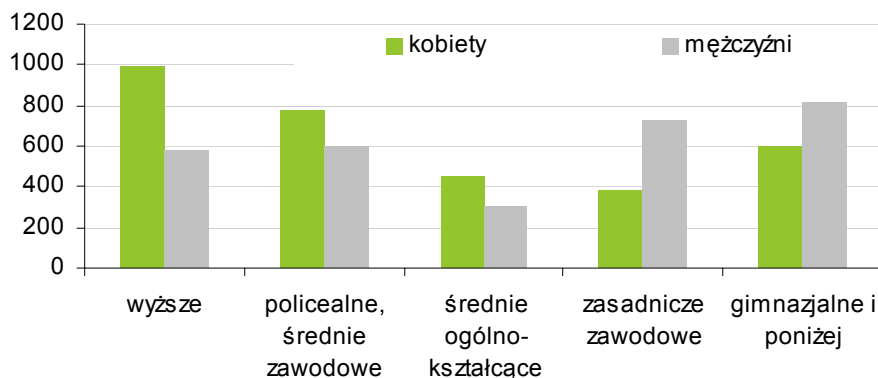
Tab. 38. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	3640	6126	5863	6240	171,4
wyższe	1039	1532	1423	1576	151,7
policealne, średnie zawodowe	878	1381	1273	1380	157,2
średnie ogólnokształcące	450	788	770	763	169,6
zasadnicze zawodowe	573	1143	1092	1112	194,1
gimnazjalne i poniżej	700	1282	1305	1409	201,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

W dwóch grupach – bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym – liczba mężczyzn przewyższała w 2011 r. liczbę kobiet. Największa dywersyfikacja płciowa bezrobotnych występowała wśród osób z wykształceniem wyższym oraz zasadniczym zawodowym.

Rys. 24. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia i płci w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Przeprowadzona analiza przesunięć liczby bezrobotnych według wykształcenia wskazuje, że zmiany liczby bezrobotnych w Olsztynie charakteryzowały się niskim potencjałem na tle województwa (przy założeniu, że miasto rozwija się w takim samym lub podobnym poziomie względem województwa) i to we wszystkich grupach bezrobotnych. Przesunięcia w Olsztynie w każdej grupie wykształcenia (w odniesieniu do ogólnej tendencji rozwojowej tejże grupy w województwie) pokazują, iż tendencje zmian są niekorzystne. Niekorzystna struktura bezrobocia objawia się przede wszystkim wśród pozostających bez pracy z wykształceniem wyższym, a także średnim ogólnokształcącym oraz policealnym i średnim zawodowym. Konkurencyjność Olsztyna przedstawia się niekorzystnie. Uzyskane wyniki wskazują na występowanie znacznego zróżnicowania dynamiki zmian bezrobocia w Olsztynie i województwie oraz przesunięć bezrobotnych pomiędzy poszczególnymi grupami wykształcenia.

W Olsztynie w 2011 r. bezrobotni pozostawali bez pracy przeważnie do 3 miesięcy, jednak wysoka była także liczba osób bez pracy 3-6 oraz 6-12 miesięcy. W porównaniu z 2008 r. nastąpiło ponad dwukrotne zwiększenie populacji bezrobotnych pozostających bez pracy najdłużej – powyżej 24 miesięcy. Wśród nich ok. 51% stanowiły kobiety.

Tab. 39. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	3640	6126	5863	6240	171,4
3 miesiące i mniej	1954	2663	2414	2322	118,8
3-6 miesięcy	617	1404	1210	1284	208,1
6-12 miesięcy	403	1291	1230	1177	292,1
12-24 miesiące	268	421	804	973	363,1
powyżej 24 miesięcy	398	347	205	484	121,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Przed zarejestrowaniem w Miejskim Urzędzie Pracy jako bezrobotni, osoby pozostające bez pracy zatrudnione były przede wszystkim w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, przetwórstwie przemysłowym, budownictwie, transporcie i gospodarce magazynowej.

Tab. 40. Bezrobotni według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy (według PKD 2007) w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011
Ogółem	6126	6126
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	122	126
górnictwo i wydobywanie	1	2
przetwórstwo przemysłowe	556	691
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	101	138
dostawa wody, gospodarowanie ściekami	35	166
budownictwo	415	464
handel; naprawa pojazdów samochodowych	724	715
zakwaterowanie i gastronomia	142	188
transport i gospodarka magazynowa	204	319
informacja i komunikacja	33	158
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	155	196
działalność związana z obsługą nieruchomości	62	183
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	101	234
administrowanie i działalność wspierająca	185	297
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	189	238
edukacja	205	256
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102	253
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	162	222
pozostała działalność usługowa	631	211
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	8	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Ze względu na zmianę klasyfikacji PKD nie jest możliwe porównanie kategorii bezrobotnych według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy z 2008 r.

Bezrobotni bez stażu pracy stanowili 18,0% grupy osób pozostających bez pracy (w 2008 r. było to 26,9%). W 2011 r. zanotowano też wysoki udział bezrobotnych posiadających staż 1-5 lat.

Tab. 41. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	3640	6126	5863	6240	171,4
bez stażu pracy	980	1462	1131	1122	114,5
1 rok i mniej	525	964	933	1086	206,9
1-5 lat	634	1131	1185	1222	192,7
5-10 lat	417	762	749	841	201,7
10-20 lat	494	817	860	913	184,8
20-30 lat	470	789	800	821	174,7
powyżej 30 lat	120	201	205	235	195,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Oferty pracy i działalność Miejskiego Urzędu Pracy

Miejski Urząd Pracy w 2011 r. miał do zaoferowania bezrobotnym 3466 ofert pracy, z czego jedynie 42 zostały niewykorzystane na dzień 31.12. Najwięcej ofert pracodawcy zgłaszali w kwietniu, maju i czerwcu, co związane jest z rozpoczęciem prac sezonowych.

W porównaniu z rokiem 2008 liczba zgłoszonych ofert pracy w mieście spadła aż o 36,1%.

Tab. 42. Oferty pracy według kwartałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem					
w ciągu roku	5426	4012	4448	3466	63,9
stan na koniec roku	56	44	54	42	75,0
I kwartał					
w ciągu kwartału	1299	871	1096	707	54,4
stan w końcu kwartału	104	61	69	71	68,3
II kwartał					
w ciągu kwartału	1664	959	1044	1253	75,3
stan w końcu kwartału	170	78	107	146	85,9
III kwartał					
w ciągu kwartału	1295	1271	1447	866	66,9
stan w końcu kwartału	100	89	103	123	123,0
IV kwartał					
w ciągu kwartału	1168	911	861	640	54,8
stan w końcu kwartału	56	44	54	42	75,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując napływ bezrobotnych w II półroczu 2010 i 2011 r. oraz liczbę dostępnych ofert dla osób pozostających bez pracy w tym samym okresie, określić można stopień dopasowania bądź niedopasowania podaży zasobów pracy i popytu na pracę. Dysponując danymi dotyczącymi struktury bezrobotnych i ofert według rodzaju działalności, wyliczyć można, w których sekcjach najpełniej popyt na pracę zaspokojony został przez podaż czyli liczbę osób chętnych do podjęcia określonej pracy.

Do oceny sekcji deficytowych i nadwyżkowych można posłużyć się wskaźnikiem średniej nadwyżki (deficytu) siły roboczej w danej sekcji działalności, obrazującym różnicę między liczbą zarejestrowanych bezrobotnych według określonych sekcji PKD, a liczbą dostępnych dla nich ofert pracy, a także wskaźnikiem intensywności nadwyżki (deficytu), który jest ilorazem średniej liczby ofert pracy dla określonej sekcji i średniej liczby bezrobotnych (napływ bezrobotnych), posiadających odpowiednie kwalifikacje. Przyjmuje się, że jeśli wskaźnik intensywności osiąga wartość niższą niż 0,9, to określone sekcje są nadwyżkowe, jeśli przyjmuje wartości między 0,9 i 1,1 wykazuje sekcje zrównoważone (równowaga na rynku pracy), a jeżeli jest wyższy niż 1,1 to określa sekcje deficytowe – perspektywiczne (liczba oferowanych miejsc pracy przewyższa liczbę bezrobotnych).

O ile w II półroczu 2010 r. występowały pojedyncze sekcje deficytowe, to w 2011 r. – wszystkie już były nadwyżkowymi. W II półroczu 2010 r. deficyt siły roboczej wystąpił w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, organizacje i zespoły eksterytorialne, działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz administrowanie i działalność wspierająca. Największą nadwyżkę podaży siły roboczej zanotowano w Olsztynie w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe, handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz pozostała działalność usługowa.

Wielkości wskaźnika intensywności pokazują, iż sekcjami deficytowymi, czyli takimi, w których bezrobotni mogli najszybciej znaleźć zatrudnienie (w II połowie 2010 r.) były działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz administrowanie i działalność wspierająca. Dwie z sekcji były sekcjami zrównoważonymi – górnictwo i wydobywanie oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

Pozostałe sekcje były sekcjami nierozwojowymi, w których osoby posiadające kwalifikacje zawodowe najtrudniej mogły znaleźć pracę. Najniższą wartość wskaźnika intensywności (mniej niż 0,1) zanotowano:

- a) w II półroczu 2010 r. dla sekcji: pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, dostawa wody, gospodarowanie ściekami oraz rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo;

- b) w II półroczu 2011 r. dla sekcji: górnictwo i wydobywanie, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, dostawa wody, gospodarowanie ściekami, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, działalność związana z obsługą nieruchomości oraz transport i gospodarka magazynowa.

Tab. 43. Napływ bezrobotnych i oferty pracy w ciągu II półrocza 2010 i 2011 r. według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy

WYSZCZEGÓLNIENIE	Napływ bezrobotnych		Oferty pracy		Nadwyżka (deficyt) podaży siły roboczej		Wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Ogółem	6225	5337	2308	1506	3917	3831	0,371	0,282
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	143	17	12	3	131	14	0,084	0,176
górnictwo i wydobywanie	1	1	1	0	0	1	1,000	0,000
przetwórstwo przemysłowe	563	525	196	211	367	314	0,348	0,402
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	59	108	7	4	52	104	0,119	0,037
dostawa wody, gospodarowanie ściekami	60	114	4	3	56	111	0,067	0,026
budownictwo	406	385	271	275	135	110	0,667	0,714
handel; naprawa pojazdów samochodowych	694	643	345	237	349	406	0,497	0,369
zakwaterowanie i gastronomia	157	153	97	85	60	68	0,618	0,556
transport i gospodarka magazynowa	199	202	83	18	116	184	0,417	0,089
informacja i komunikacja	131	130	33	56	98	74	0,252	0,431
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	122	154	220	67	-98	87	1,803	0,435
działalność związana z obsługą nieruchomości	128	136	17	7	111	129	0,133	0,051
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	110	200	227	63	-117	137	2,064	0,315
administrowanie i działalność wspierająca	240	237	273	197	-33	40	1,138	0,831
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	216	186	200	73	16	113	0,926	0,392
edukacja	255	206	95	44	160	162	0,373	0,214
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	208	174	23	63	185	111	0,111	0,362
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	171	174	88	3	83	171	0,515	0,017
pozostała działalność usługowa	322	169	0	97	322	72	0,000	0,574
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	3	1	0	0	3	1	0,000	0,000
organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	116	0	-116	0	-	-
działalność niezidentyfikowana	190	145	0	0	190	145	0,000	0,000
razem poprzednio pracujący	4378	4060	2308	1506	2070	2554	0,527	0,371
dotychczas nie pracujący	1847	1277	0	0	1847	1277	0,000	0,000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy.

Pracodawcy w 2011 r. poszukiwali najczęściej osób do pracy na takich stanowiskach jak: pozostałe pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i podobne, telemarketer, kierowca samochodu ciężarowego, sprzedawca, przedstawiciel handlowy, pracownik ochrony fizycznej bez licencji, doradca klienta oraz pozostali robotnicy budowlani robót stanu surowego i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani. Wiele ofert pracy przeznaczonych było dla osób bez zawodu.

W 2011 r., podobnie jak w latach ubiegłych, uwagę pracowników Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie skupiały przede wszystkim działania zmierzające do aktywizacji osób bezrobotnych. Podstawowymi kierunkami działań były też promocja zatrudnienia oraz aktywne przeciwdziałanie bezrobociu poprzez pozyskiwanie ofert pracy, kontakty z pracodawcami, organizowanie giełd pracy, pośrednictwo w zakresie pozyskiwania osób do pracy, a także poradnictwo zawodowe. Oprócz działań własnych urząd pracy uczestniczył w innych przedsięwzięciach inicjowanych przez instytucje zewnętrzne, których celem była pomoc osobom bezrobotnym w znalezieniu zatrudnienia.

Działania aktywizujące dla osób bezrobotnych finansowane były ze:

- a) środków przyznanych algorytmem – w kwocie 4322,1 tys. zł (z tych środków finansowane były wszystkie formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych realizowane w oparciu o ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy);
- b) środków pozyskanych na realizację programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w kwocie 2219,7 tys. zł.

Środki jakimi dysponował WUP w 2011 r. były najniższe w ciągu ostatnich czterech lat. Nie pozyskano również, oprócz Europejskiego Funduszu Społecznego, środków z innych źródeł. Sytuacja taka spowodowała konieczność rezygnacji z realizacji niektórych zadań, między innymi nie finansowano kosztów przejazdu i zakwaterowania, studiów podyplomowych, nie refundowano kosztów opieki nad dzieckiem i osobą zależną, nie udzielano pożyczek szkoleniowych.

W 2011 r. MUP w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego realizował następujące programy aktywizacji zawodowej:

1. „Zaplanuj swoją przyszłość” w ramach POKL, skierowany do bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie, w szczególności do osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jego celem była poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej poprzez nabycie umiejętności z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, zwiększenie motywacji do działania, podniesienie kwalifikacji zawodowych w dziedzinach odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy, uzyskanie doświadczenia zawodowego oraz zachęcanie pracodawców do zatrudniania osób bezrobotnych, udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego i finansowego osobom rozpoczynającym własną działalność gospodarczą. Na realizację projektu „Zaplanuj swoją przyszłość” MUP od 2008 r. wykorzystał środki w wysokości 16433,7 tys. zł. Najwięcej środków otrzymano w 2010 r., najmniej w 2011 r.;
2. „Kompetencje naszym celem” w ramach POKL, realizowany od 2009 r., skierowany do kluczowych pracowników Miejskiego Urzędu Pracy w Olsztynie. Jego celem był wzrost jakości i efektywności usług świadczonych przez MUP na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz poprawa wizerunku urzędu jako instytucji rynku pracy, poprzez podniesienie kwalifikacji zatrudnionych pracowników. Łączna wartość projektu na lata 2009-2012 wyniosła 294,1 tys. zł, z tego kwota dofinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego wyniosła 250,0 tys. zł.

Instrumentami rynku pracy, które miały za zadanie aktywizację bezrobotnych były także staże zawodowe, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne, finansowanie studiów podyplomowych (ze środków przyznanych w 2010 r.), przyznawanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, refundacje wyposażenia/wyposażenia stanowisk pracy, spółdzielnie socjalne, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 lub osobą zależną (ze środków przyznanych w 2010 r.) oraz dodatki aktywizacyjne.

Miejski Urząd Pracy na działania związane ze zmniejszeniem bezrobocia, wspieranie osób pozostających bez pracy i aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wydał w 2011 r. 17594,6 tys. zł (o 40,1% mniej niż w poprzednim roku, jednak 29,4% więcej niż w 2008 r.). W strukturze wydatków dominowały kwoty przeznaczone na zasiłki dla bezrobotnych (53,9%) oraz programy promocji zatrudnienia (37,2%). Jeszcze rok wcześniej większy odsetek środków przeznaczano na programy promocji zatrudnienia niż zasiłki.

Tab. 44. Wydatki Funduszu Pracy w tys. zł w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem w tys. zł, w tym	13595,2	20904,4	29367,4	17594,6	129,4
zasilki dla bezrobotnych ogółem	4032,8	7749,1	10216,9	9477,2	235,0
podstawowe	916,9	2069,3	2640	2628	286,6
obniżone	604	1409,4	1857,9	1482,4	245,4
podwyższone	1666,5	2671	3597	3437	206,2
składki na ubezpieczenia społeczne	840,3	1497,1	2070	1917,5	228,2
za poszukujących pracy za granicą	0,5	0	0,6	0	0,0
wyплаcone cudzoziemcom z Unii Europejskiej	4,6	102,3	51,4	12,3	0,0
dodatki aktywizacyjne	182,7	271	356,7	383,4	267,4
świadczenia integracyjne	329,4	456,7	521,3	533,7	209,9
programy promocji zatrudnienia, w tym	8529,8	11738,3	17398	6539,2	162,0
koszty szkoleń	1013	1315,4	1146,1	207,7	76,7
prace interwencyjne	478,2	471,5	404,4	325,1	68,0
roboty publiczne	128,8	200,8	272,2	81,6	63,4
prace społecznie użyteczne	391,8	415,2	437,8	150	38,3
zatrudnienie wspierane	12	19,1	28,7	8,9	74,2
refundacja kosztów wyposażenia i dopłaty do stanowiska pracy	454,1	443	2411	322,1	70,9
środki na podjęcie działalności gospodarczej	1758,4	2741,1	3476,8	1449,1	82,4
stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne	4133,3	6004,4	9126,5	3930,7	95,1
koszty badań bezrobotnych	38,9	51,3	57,8	12,9	33,2
inne: koszty zakwaterowania, opieka nad dzieckiem, refundacja składek na ubezpieczenie społeczne, przygotowanie zawodowe, koszty członków spółdzielni socjalnych	-	-	36,2	51,1	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Urzędu Pracy.

Wśród wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2011 r. przeważały stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne (60,1%), środki na podjęcie działalności gospodarczej (22,2%) oraz prace interwencyjne (5,0%).

Miejski Urząd Pracy w Olsztynie w 2011 r. podejmował również współpracę z instytucjami rynku pracy i organizacjami, polegającą m.in. na: aktywizacji zawodowej i społecznej osób, które znalazły się w trudnej sytuacji na rynku pracy (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych) – wspólnie z Centrum Integracji Społecznej.

2.3. WYNAGRODZENIA

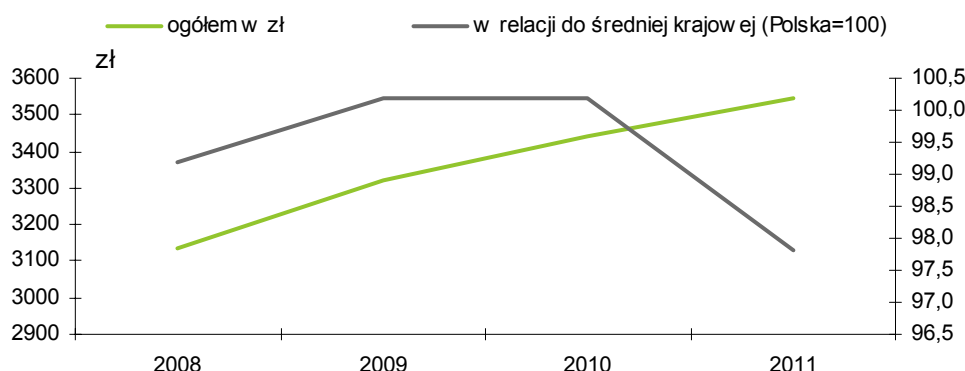
Ceną za wykonywaną przez zatrudnionych pracę jest wynagrodzenie. Mechanizm rynkowy reguluje je między innymi w zależności od dostępności produktu – tu od dostępności pracy. Jeżeli jest duże bezrobocie w określonym regionie, czyli dużo osób chętnych do pracy, wynagrodzenie oferowane przez podmioty będzie niższe. W przypadku, gdy podaż pracy jest ograniczona – brak odpowiednich specjalistów w danych dziedzinach lub mało jest osób chętnych do pracy, płacone wynagrodzenie będzie wyższe.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto na poziomie powiatów badane jest przez statystykę publiczną wśród podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób (średnich i dużych), nie obejmuje zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji.

W Olsztynie, w którym stopa bezrobocia jest najniższa w całym województwie, w 2011 r. zanotowano najwyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, równe

3546,91 zł, które stanowiło jednak 97,8% średniej krajowej (w poprzednich dwóch latach było wyższe od średniej).

Rys. 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ogółem w zł oraz w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2010 r. wynagrodzenie wypłacane w podmiotach średnich i dużych w sektorze publicznym było o około 802 zł wyższe od tego w sektorze prywatnym. Można zaryzykować stwierdzenie, że poziom wynagrodzeń w sektorze publicznym, który znacznie przewyższał poziom płac w sektorze prywatnym (przy czym różnica ta z roku na rok się powiększa), może stanowić czynnik niesprzyjający rozwojowi gospodarce miasta. Fakt ten może znacząco wpływać na niechęć młodych ludzi do podejmowania działalności gospodarczej na własny rachunek bądź poszukiwania możliwości zatrudnienia w sektorze prywatnym.

Poziom przeciętnych wynagrodzeń wypłacanych w 2011 r. według podstawowych rodzajów działalności (pogrupowanych sekcji działalności PKD 2007) daje dodatkowo obraz sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw (im wyższe firma osiąga zyski, tym wyższe wynagrodzenia może wypłacać zatrudnionym pracownikom – za wyjątkiem płac w sferze budżetowej, gdzie są one kształtowane na podstawie ustawodawstwa).

Tab. 45. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej według rodzaju działalności (PKD 2007) w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Ogółem	3322,72	3443,21	3546,91	106,7
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3174,25	3450,83	3867,25	121,8
przemysł i budownictwo	3292,72	3374,56	3589,44	109,0
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2551,64	2696,53	2786,02	109,2
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4099,17	4287,46	4450,17	108,6
pozostałe usługi	3518,54	3648,34	3665,03	104,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozpatrując wysokość wynagrodzenia według rodzaju wykonywanej działalności odnotowano, iż pracownikom zatrudnionym w firmach zajmujących się działalnością finansową i ubezpieczeniową; obsługą rynku nieruchomości wypłacano aż o ponad 903 zł wyższe wynagrodzenie od średniego w mieście. Najniższe płace otrzymywali zatrudnieni w grupie sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja – o ok. 761 zł mniej niż wynosiło przeciętne wynagrodzenie w Olsztynie.

2.4. EDUKACJA

Początkiem drogi edukacyjnej dzieci jest wychowanie przedszkolne. W Olsztynie w roku szkolnym 2011/2012 funkcjonowały 73 placówki przedszkolne, w tym 56 przedszkoli. Przedszkola dysponowały 5671 miejscami (323 miejscami więcej niż rok wcześniej i aż 942 więcej niż w 2008 r.). Niemalże w całości były one wykorzystane – do przedszkoli uczęszczało 5226 dzieci (o 562 więcej niż w 2008 r.).

Tab. 46. Przedszkola (łącznie ze specjalnymi) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Placówki wychowania przedszkolnego	62	65	70	73	117,7
w tym przedszkola	45	47	51	56	124,4
Miejsca w przedszkolach	4729	4855	5348	5671	119,9
Oddziały przedszkolne	213	227	244	263	123,5
w tym w przedszkolach	190	206	220	235	123,7
Dzieci w oddziałach przedszkolnych	5187	5314	5692	5865	113,1
w tym w przedszkolach	4664	4842	5172	5226	112,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W porównaniu z 2008 r. wzrosła również liczba dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (o 116).

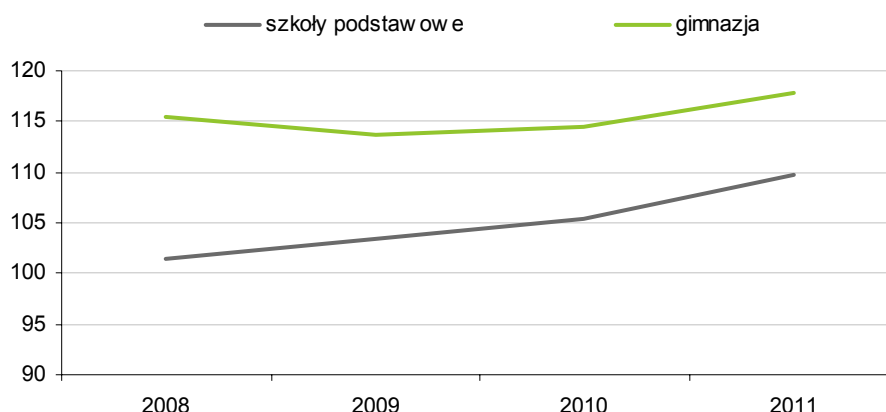
Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne to obowiązkowe etapy kształcenia w polskim systemie edukacji. W Olsztynie w roku szkolnym 2011/2012 funkcjonowało 30 szkół podstawowych, do których uczęszczało 9545 dzieci. Działało także 29 gimnazjów, zapewniających naukę 5515 osobom, w tym 5405 dzieciom.

Tab. 47. Szkoły podstawowe i gimnazjalne (stan we wrześniu) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży	30	30	30	30	100,0
oddziały	434	423	419	431	99,3
uczniowie	9337	9243	9238	9545	102,2
absolwenci	1710	1743	1514	1576	92,2
Gimnazja dla dzieci, młodzieży i dorosłych	27	27	27	29	107,4
oddziały	237	235	232	237	100,0
uczniowie	5855	5747	5584	5515	94,2
absolwenci	1986	1845	1784	1773	89,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Miarą powszechności nauczania są wyrażane procentowo współczynniki skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik ten liczony dla szkół podstawowych wyniósł w Olsztynie 109,83% i był wyższy niż rok wcześniej. Współczynnik dla gimnazjów był również wyższy niż w 2010 r. i przyjął wartość 117,87%.

Rys. 26. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjów w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Współczynnik skolaryzacji netto jest to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik dla szkół podstawowych w Olsztynie równy był 103,15% (przed rokiem 101,92%), a dla gimnazjów 105,11% (podobny poziom jak w 2008 r.).

Wartości współczynników wskazują na większą powszechność nauczania w szkołach podstawowych w 2011 r. niż w 2010 r. Zwiększyła się także powszechność nauczania w szkołach gimnazjalnych (tendencja wzrostowa ma miejsce dopiero od 2009 r.).

W Olsztynie w roku szkolnym 2011/2012 funkcjonowało także: 9 szkół zawodowych, 12 średnich szkół zawodowych i artystycznych, 38 liceów ogólnokształcących, 42 szkoły policealne i pomaturalne oraz 6 szkół wyższych.

Wśród szkół zawodowych uczniowie mieli do wyboru 2 ponadgimnazjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne (do których uczęszczało 29 osób) i 7 ponadgimnazjalnych zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (naukę w tych szkołach w roku szkolnym 2011/2012 wybrało 968 uczniów).

Tab. 48. Szkoły zawodowe w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ponadgimnazjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	1	1	1	2	200,0
oddziały	5	5	5	6	120,0
uczniowie	32	27	29	29	90,6
absolwenci	3	8	4	8	266,7
Ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży	8	7	7	7	87,5
oddziały	53	51	45	43	81,1
uczniowie	1158	1131	1016	968	83,6
absolwenci	293	325	344	286	97,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Średnie szkoły zawodowe i artystyczne (ze specjalnymi) skupiały w roku szkolnym 2011/2012 łącznie 3797 uczniów, w tym do liceum profilowanego uczęszczały 22 osoby, do ponadgimnazjalnych techników dla młodzieży 3488, do technikum uzupełniającego dla młodzieży 6 uczniów, do szkoły artystycznej nie dającej uprawnień zawodowych 281.

Tab. 49. Szkolnictwo średnie zawodowe i artystyczne (ze specjalnym) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Licea profilowane dla młodzieży	6	4	3	1	16,7
oddziały	14	8	5	3	21,4
uczniowie	297	148	69	22	7,4
absolwenci	140	108	72	46	32,9
Ponadgimnazjalne technika dla młodzieży	10	10	9	9	90,0
oddziały	141	142	136	135	95,7
uczniowie	3542	3472	3515	3488	98,5
absolwenci	687	708	664	776	113,0
Technika uzupełniająca dla młodzieży	1	1	0	1	100,0
oddziały	2	1	0	1	50,0
uczniowie	20	9	0	6	30,0
absolwenci	13	9	9	0	-
Szkoły artystyczne nie dające uprawnień zawodowych	1	1	1	1	100,0
uczniowie	224	250	266	281	125,4
absolwenci	29	22	32	22	75,9
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	2	2	2	-	-
oddziały	14	11	11	-	-
uczniowie	372	343	351	-	-
absolwenci	70	67	58	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

W ostatnich latach zainteresowanie nauką w szkołach średnich zawodowych i artystycznych w Olsztynie spadło. Spadło także zainteresowanie liceami ogólnokształcącymi – w roku szkolnym 2011/2012 zanotowano o 11,6% uczniów mniej niż w 2008 r. O 19,1% mniej osób uczyło się w 11 liceach uzupełniających dla dorosłych.

Tab. 50. Szkolnictwo ogólnokształcące dla młodzieży i dorosłych (ze specjalnym) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Licea ogólnokształcące	37	35	35	38	102,7
oddziały	292	287	282	263	90,1
uczniowie	8254	8048	7879	7294	88,4
absolwenci	2393	2446	2390	2390	99,9
w tym uzupełniające licea ogólnokształcące (dla dorosłych)	12	10	10	11	91,7
oddziały	32	31	33	29	90,6
uczniowie	997	965	975	807	80,9
absolwenci	272	220	268	314	115,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Wśród 46 szkół policealnych i pomaturalnych funkcjonujących w Olsztynie, tylko do 5 uczęszczała młodzież, a do 37 – dorośli. W porównaniu z 2008 r. w szkołach tych uczyło się ponad trzykrotnie więcej młodzieży, natomiast o 7,7% spadła liczba uczęszczających dorosłych.

Tab. 51. Szkolnictwo policealne i pomaturalne w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Dla młodzieży	4	4	4	5	125,0
oddziały	9	18	20	22	244,4
uczniowie	147	384	450	495	336,7
absolwenci	100	164	131	203	203,0
Dla dorosłych	44	42	37	37	84,1
oddziały	212	216	216	223	105,2
uczniowie	5614	4975	5359	5181	92,3
absolwenci	1140	1334	1227	1508	132,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.

Olsztyn jest wojewódzkim ośrodkiem uniwersyteckim i w nim skupia się w największym stopniu kształcenie wyższe w regionie. W mieście w 2011 r. funkcjonowało 6 szkół wyższych: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. Tadeusza Kotarbińskiego, Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Olsztynie oraz Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie.

Uczelnie wyższe w roku akademickim 2011/2012 skupiały 37369 studentów (łącznie z obcokrajowcami), w tym 61,9% na studiach stacjonarnych i 38,1% na niestacjonarnych. Wyższy poziom nauczania ukończyło w 2011 r. 11185 absolwentów – 55,2% absolwentów studiów stacjonarnych i 44,8% – niestacjonarnych. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba studentów spadła – głównie za sprawą zmniejszenia liczby studentów niestacjonarnych, natomiast populacja studentów studiów stacjonarnych wzrosła. W porównaniu z 2008 r. do szkół wyższych w Olsztynie uczęszczało o 11,5% osób mniej (większy spadek zanotowano w przypadku studiów niestacjonarnych).

Zadania edukacyjne w 2011 r. pełniły również:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1, ul. Kopernika 45;
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2, ul. Jagiellończyka 5/6;
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 3, ul. Kościuszki 68;
4. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego, Al. J. Piłsudskiego 42 i Al. J. Piłsudskiego 56A, w ramach którego działały:
 - Przedszkole Miejskie Nr 18 Specjalne dla dzieci z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym oraz dla Dzieci z Autyzmem i Niepełnosprawnościami Sprzężonymi,
 - Szkoła Podstawowa Nr 8 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,
 - Szkoła Podstawowa Nr 28 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym,
 - Gimnazjum Nr 18 Specjalne dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,
 - Gimnazjum Nr 21 Specjalne dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 6 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,
 - Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy;
5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niestyszających im. Marii Grzegorzewskiej, ul. Grzegorzewskiej 6, skupiający w swych strukturach:
 - Przedszkole Miejskie Nr 7 Specjalne dla Dzieci Niestyszających,
 - Szkołę Podstawową Nr 17 Specjalną dla Uczniów Niestyszających,

- Gimnazjum Nr 17 Specjalne dla Uczniów Nieślyszących,
 - X Liceum Profilowane Specjalne dla Uczniów Nieślyszących,
 - XIV Liceum Ogólnokształcące Specjalne dla Uczniów Nieślyszących,
 - Zasadniczą Szkołę Zawodową Nr 7 Specjalną dla Uczniów Nieślyszących,
 - Technikum Uzupełniające Nr 5 Specjalne dla Uczniów Nieślyszących;
6. Zespół Szkół Specjalnych przy Al. Wojska Polskiego 35: Szkoła Podstawowa Nr 21 Specjalna dla Uczniów z Zaburzeniami Psychicznymi, Gimnazjum Nr 19 Specjalne dla Uczniów z Zaburzeniami Psychicznymi;
 7. Zespół Placówek Specjalnych ul. Żołnierska 18A, na który składają się: Przedszkole Miejskie Nr 22 Specjalne dla Dzieci z Chorobami Przewlekłymi, Szkoła Podstawowa Nr 20 Specjalna dla Uczniów z Chorobami Przewlekłymi im. Janusza Korczaka, Gimnazjum Nr 20 Specjalne dla Uczniów z Chorobami Przewlekłymi;
 8. Pałac Młodzieży, ul. E. Plater 3;
 9. Szkolne Schronisko Młodzieżowe – ul. Kościuszki 72/74;
 10. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Turowskiego 3;
 11. Szkoła Podstawowa Nr 16 (w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Edukacyjnych i Diagnostycznych), ul. Pstrowskiego 5;
 12. Gimnazjum nr 16 (w Zespole Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Edukacyjnych i Diagnostycznych), ul. Pstrowskiego 5.

Jednostki edukacyjne miasta Olsztyn realizowały szereg działań, które zgodne były z celami rozwoju, wyznaczonymi w strategii rozwoju miasta.

W ramach działania **2.2.3. Tworzenie warunków współpracy szkół, specjalistycznych jednostek i rodziców, warunkujących wychowanie dzieci i młodzieży do życia w społeczeństwie obywatelskim** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.2. Kształtowanie warunków dla poprawy bezpieczeństwa w mieście):

a) w 2010 r.

- 1) prowadziła w dalszym ciągu prace Rada Edukacji Patriotycznej i Regionalnej, której celem jest opracowanie i wdrożenie programu oraz harmonogramu działań wspierających kształtowanie postaw patriotycznych i upowszechnianie wiedzy o historii narodowej i regionalnej, monitorowanie procesu realizacji programu, inicjowanie działań dotyczących współpracy ze środowiskami, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi oraz współpraca z organizacjami polonijnymi i organizacjami Polaków mieszkającymi poza granicami Polski;
- 2) realizowano projekt organizowany przy przedszkolach „szkoła dla rodziców”;
- 3) realizowano projekt edukacji kulturalnej „Ze sztuką na ty” w szkołach ponadgimnazjalnych we współpracy z BWA;
- 4) prowadzono pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizowaną przez specjalistów w 3 poradniach psychologiczno-pedagogicznych prowadzonych przez miasto. Zatrudniono do tego 57 pracowników (psychologów, logopedów, pedagogów);
- 5) realizowano szereg działań związanych z profilaktyką uzależnień, organizowanych przez Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

b) w 2011 r.

- 1) przeprowadzono program „Jak radzić sobie ze stresem i własnymi emocjami” w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży, ul. Wiecherta 23 a;
- 2) na mocy Uchwały Nr LXVII/782/10 Rady Miasta Olsztyn z dnia 27 października 2010 r. w sprawie zasad i trybu przyznawania nagród i wyróżnień dla zawodników i trenerów za osiągnięte wyniki sportowe oraz w sprawie warunków i trybu przyznawania wyróżnień i nagród pieniężnych dla trenerów oraz innych osób wyróżniających się osiągnięciami w działalności sportowej przyznanych zostało 70 nagród pieniężnych za osiągnięcia w zakresie sportu uzyskane w 2010 r. oraz 35 wyróżnień;

- 3) na mocy Uchwały Nr XVII/781/10 Rady Miasta Olsztyn z dnia 27 października 2010 r. w sprawie zasad, trybu przyznawania i pozbawiania oraz rodzajów i wysokości stypendiów sportowych dla zawodników za osiągnięte wyniki sportowe oraz dla trenerów prowadzących szkolenie zawodników osiągających wysokie wyniki sportowe w międzynarodowym lub w krajowym współzawodnictwie sportowym w I turze, zostały przyznane stypendia sportowe dla 86 zawodników dyscyplin indywidualnych, paraolimpijskich, igrzysk głuchych, gier zespołowych, oraz 6 stypendiów dla trenerów. W II turze przyznano 29 stypendiów dla zawodników gier zespołowych;
- 4) prowadzono działalność edukacyjno-promocyjną w Schronisku dla zwierząt;
- 5) prowadzono współdziałanie z UWM w Olsztynie w zakresie prowadzenia praktyk studenckich w Schronisku dla zwierząt;
- 6) finansowano place zabaw (zakup urządzeń zabawowych) – m. in. na plac zabaw w Parku Jakubowo ze środków finansowych Rady Osiedla Al. Wojska Polskiego.

W ramach działania **2.3.1. Wyrównywanie poziomu kształcenia w jednostkach oświatowych** (cel taktyczny 2.3. Wzrost poziomu kształcenia z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy) realizowano następujące zadania:

- a) w 2010 r. – program Comenius, Leonardo Da Vinci i Grundving oraz organizacja dodatkowych zajęć logopedycznych dla dzieci 6-letnich w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych – 40 godzin zajęć tygodniowo, w których uczestniczyło 335 dzieci;
- b) w 2011 r. – indywidualizacja procesu nauczania klas I - III szkół podstawowych Miasta Olsztyna oraz urządzenie szkolnego placu zabaw Sp 6 i SP 13 w ramach rządowego programu „Radosna szkoła”.

W ramach działania **2.3.2. Rozbudowa oprzyrządowania dydaktycznego i infrastruktury informatycznej** realizowano w 2010 r. zadanie związane z rozbudową sieci komputerowych w jednostkach oświatowych.

W ramach działania **2.3.3. Nowoczesna edukacja i kształtowanie postaw przedsiębiorczych uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów uczelni:**

- a) w 2010 r. realizowano programy:
 - „Budowa, rozbudowa i unowocześnienie bazy szkolnictwa zawodowego, gastronomiczno-hotelarskiego z uwzględnieniem dostosowania do standardów unijnych w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych”,
 - „Budowa bazy laboratoryjno-dydaktycznej w Zespole Szkół Elektroniczno-Telekomunikacyjnych w Olsztynie”,
 - „Podniesienie jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie budynku warsztatów w Zespole Szkół Budowlanych w Olsztynie”,
 - „Podniesienie jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie budynków warsztatów w Zespole Szkół Samochodowych w Olsztynie”,
 - „Podniesienie jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie pracowni w Zespole Szkół Ekonomicznych w Olsztynie”,
 - „Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie gastronomii w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie”,
 - „Zdam maturę, tylko mi pomóż”,
 - „Międzynarodowe uprawnienia spawalnicze dla uczniów Zespołu Szkół Samochodowych w Olsztynie”,
 - „Planuję swoją przyszłość i nabywam nowe kompetencje”;
- b) w 2011 r. – realizowano zadania związane z:
 - doprowadzeniem ciepłej wody do łazienek w ZSEiT,
 - modernizacją bloków żywieniowych Przedszkola Miejskiego nr 15 i Zespołu Szkół Budowlanych,
 - modernizacją instalacji c.o. i poziomu instalacji w.z. i c.w.u przy SP-15,

- modernizacją instalacji elektrycznej w budynku SP-10 przy ul. Barczewskiego 11a i w internacie SOSWDN,
- budową bazy laboratoryjno-dydaktycznej w Zespole Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych,
- podniesieniem jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie budynków warsztatów w Zespole Szkół Samochodowych w Olsztynie i Zespole Szkół Budowlanych w Olsztynie,
- podniesienie jakości kształcenia praktycznego poprzez modernizację i doposażenie pracowni w Zespole Szkół Ekonomicznych w Olsztynie,
- budową, rozbudową i unowocześnieniem bazy szkolnictwa zawodowego, gastronomiczno-hotelarskiego z uwzględnieniem dostosowania do standardów unijnych,
- kontynuacją unowocześniania szkolnictwa zawodowego w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie.

Jednym z najważniejszych działań było jednak tworzenie zinstytucjonalizowanych form wspierania innowacyjności i współpracy pomiędzy sferą naukowo-badawczą a biznesem w różnych dziedzinach gospodarczych (Działanie 3.3.1. w ramach celu strategicznego III: Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki; cel taktyczny 3.3. Kształtowanie warunków pobudzających rozwój kooperacji i komplementarności oraz innowacyjność przedsiębiorstw), w ramach którego kontynuowano realizację zadania inwestycyjnego związanego z budową i uruchomieniem Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego. W 2010 r. została podpisana umowa na zaprojektowanie i budowę OPN-T wraz z infrastrukturą, wybrano również wykonawcę na budowę dróg dojazdowych do OPN-T wraz uzbrojeniem, wyłoniono inżyniera kontraktu, a także prowadzona była przy współpracy z Wydziałem Geodezji procedura wykupu gruntu niezbędnego do budowy uzbrojenia. Na koniec 2011 r. faktyczny stopień realizacji przedsięwzięcia wynosił ok. 20%.

Zadanie „Budowa i uruchomienie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego” wpisuje się głównie w działanie 3.3.1. jednak realizuje także cele w ramach działań taktycznych: 1.1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności, 1.5. Wzmacnianie istniejących oraz kreowanie nowych czynników aktywności miasta jako centralnego ośrodka regionu, 3.1. Efektywne wykorzystanie potencjału naukowego Olsztyna dla rozwoju gospodarczego oraz 3.2. Aktywne wspieranie przedsiębiorczości.

2.5. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Ochrona zdrowia

Podobnie jak w przypadku edukacji, zadania z zakresu ochrony zdrowia znajdują się zarówno w gestii gmin (opieka podstawowa), jak i powiatu (opieka ponadpodstawowa – szpitalna i specjalistyczna). Poszczególne gminy realizują swoje zadania poprzez Samodzielne Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, których koszty działalności są finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Ambulatoryjne usługi medyczne wykonują przede wszystkim niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, indywidualne lub specjalistyczne praktyki lekarskie oraz poradnie przyszpitalne. W Olsztynie w 2011 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej funkcjonowało 140 zakładów opieki zdrowotnej (o 24 więcej niż rok wcześniej i o 44 więcej niż w 2008 r.), w tym 128 niepublicznych i 12 publicznych. Prowadzono ponadto 81 praktyk lekarskich. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono 801,0 tys. porad ogólnodostępnych (o 3,5% więcej niż w 2008 r.).

Według danych Centrum Zdrowia Publicznego w Olsztynie w zakładach opieki zdrowotnej w mieście w 2011 r. zatrudnionych było 874 lekarzy, 120 lekarzy dentyistów, 14 farmaceutów, 68 analityków medycznych, 1505 pielęgniarek i 204 położne.

Opieka ponadpodstawowa w Olsztynie prowadzona była przez 7 publicznych placówek opieki stacjonarnej: 1 szpital ogólny (Miejski Szpital Zespolony w Olsztynie) i 3 szpitale specjalistyczne (Wojewódzki Szpital Specjalistyczny, Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy, Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc) oraz Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego, Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie (Poliklinika) oraz Szpital Uniwersytecki z Przychodnią Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Szpitale te dysponowały łącznie 2145 łózkami, a przyjęły w ciągu roku 110700 pacjentów.

Miasto Olsztyn jest organem prowadzącym dla Miejskiego Szpitala Zespolonego. W 2011 r. szpital dysponował 349 łózkami (tj. rok wcześniej). Największymi oddziałami były położniczy (40 łóżek), kardiologiczno-internistyczny (39), oddział dla noworodków i wcześniaków (38) i chirurgia ogólna (28). W 2011 r. na oddziałach szpitalnych leczono 16628 osób (nie uwzględniając ruchu wewnętrznego) – o 331 mniej niż przed rokiem.

Tab. 52. Pacjenci Szpitala Zespolonego (bez noworodków i wcześniaków) leczeni według oddziałów (z ruchem wewnętrznym) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	17312	17145	16959	16628	96,0
wewnętrzny	1273	1311	1341	1281	100,6
kardiologiczno-internistyczny z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej i szybkiej diagnostyki	1643	1782	1763	1717	104,5
chirurgia ogólna	1837	1559	1528	1633	88,9
położniczy	3295	3235	3202	2756	83,6
chirurgia urazowo-ortopedyczna	1112	1194	1108	1069	96,1
reumatologiczny	454	448	428	385	84,8
urologiczny	2834	2856	3025	3150	111,2
dermatologiczny	540	566	551	459	85,0
okulistyczny	1079	1001	925	1050	97,3
chirurgii szczękowej	543	477	445	363	66,9
chirurgii klatki piersiowej	572	520	537	580	101,4
ginekologiczny	1658	1763	1653	1727	104,2
laryngologiczny - zespół 1 dnia	389	306	343	345	88,7
anestezjologii i intensywnej terapii	83	127	110	113	136,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Szpitala Zespolonego.

Analiza struktury leczonych według oddziałów pokazuje, iż oddziałami, które przyjęły największą liczbę osób (z wyłączeniem noworodków i wcześniaków) były urologiczny, położniczy, ginekologiczny, kardiologiczno-internistyczny z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej i szybkiej diagnostyki. W porównaniu z rokiem 2008 znaczny przyrost liczby pacjentów zanotowano na wydziale anestezjologii i intensywnej terapii (o 36,1%).

W 12 poradniach specjalistycznych działających przy szpitalu w 2011 r. udzielono ogółem 37,9 tys. porad (o 2,2 tys. więcej niż przed rokiem). Osoby udające się po poradę specjalistyczną najczęściej korzystały z poradni leczenia urologicznej, reumatologicznej i osteoporozy, dermatologii konsultacyjnej oraz endokrynologicznej.

Największą jednostką szpitalną w Olsztynie w 2011 r. był **Wojewódzki Szpital Specjalistyczny**, posiadający 436 łóżek. Pod względem leczonych pacjentów ustąpił jednak Zakładowi Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie.

Do 21 oddziałów Szpitala Wojewódzkiego w 2011 r. trafiło 21,8 tys. pacjentów (o 5,3% więcej niż przed rokiem), z czego głównie na oddział ginekologiczno-położniczy i ginekologii onkologicznej (15,9%), kardiologiczny z OIOK (15,1%) oraz neonatologii i intensywnego nadzoru noworodka (7,1%).

Tab. 53. Liczba leczonych w Szpitalu Wojewódzkim według oddziałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	20048	21158	20695	21786	108,7
endokrynologiczny i diabetologiczny	601	735	754	773	128,6
gastroenterologiczny	1135	1137	1009	987	87,0
hematologiczny	1139	1364	1268	1223	107,4
kardiologiczny z OIOK	2785	3303	3364	3286	118,0
intensywnego nadzoru kardiologicznego	-	-	-	1054	-
nefrologiczny, chorób wewnętrznych i leczenia zatruc	634	730	807	767	121,0
neurologiczny z pododdziałem udarowym	1427	1364	1377	785	55,0
udarowy				521	-
anestezjologii i intensywnej terapii	251	243	256	249	99,2
rehabilitacyjny	197	174	177	91	46,2
rehabilitacji neurologicznej	-	-	-	70	-
ginekologiczno-położniczy i ginekologii onkologicznej	3314	3433	3372	3463	104,5
chirurgii ogólnej i onkologicznej	781	855	804	722	92,4
chirurgii naczyniowej	767	705	798	826	107,7
kardiochirurgiczny	519	509	453	528	101,7
neurochirurgiczny	1149	1235	1154	1190	103,6
chirurgii ortopedyczno-urazowej	1327	1509	1356	1303	98,2
okulistyczny	1245	1118	1001	1130	90,8
otolaryngologiczny i onkologii laryngologicznej	1273	1136	1139	1235	97,0
transplantologiczny	-	-	2	26	-
neonatologii i intensywnego nadzoru noworodka	1504	1608	1604	1557	103,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego.

W 29 poradniach specjalistycznych udzielono 80652 porad (o 3,3% więcej niż przed rokiem). Pacjenci kierowali się głównie do poradni diabetologicznej, chirurgii naczyniowej, endokrynologicznej, medycyny nuklearnej, otolaryngologicznej i neurochirurgicznej. W 2011 r. po raz pierwszy udzielono porad w poradni transplantacji nerek (137 pacjentów).

Szpital Wojewódzki zajmuje się głównie leczeniem dorosłych. Mali pacjenci kierowani są do **Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego**, który dysponował w 2011 r. 265 łózkami na 18 oddziałach. Największymi oddziałami były chirurgia dziecięca (41 łóżek) i pediatryczny II wielospecjalistyczny (31). W 2011 r. przyjęto do szpitala o 30,5% dzieci więcej niż przed rokiem i o 23,5% więcej niż w 2008 r.

Tab. 54. Liczba leczonych w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym według oddziałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	19920	19039	18848	24597	123,5
chirurgii dziecięcej	3726	3956	3963	4160	111,6
ortopedyczno-urazowy	896	811	905	899	100,3
laryngologiczny	722	817	908	1216	168,4
okulistyczny	880	699	688	611	69,4

pediatryczny I hematologiczno-onkologiczny	853	893	889	799	93,7
pediatryczny II wielospecjalistyczny	1166	1068	1189	1279	109,7
neurologii dla dzieci	754	906	890	995	132,0
rehabilitacyjny dla dzieci	88	84	93	81	92,0
pediatryczny IV wielospecjalistyczny	961	891	804	872	90,7
pediatryczny V chorób zakaźnych	956	943	872	929	97,2
pododdział dla przewlekle chorych w stanach apalicznych i wentylowanych mechanicznie	14	19	7	2	14,3
pediatryczny VI reumatologiczno-endokrynologiczny	1125	923	954	876	77,9
patologii i wad wrodzonych noworodków i niemowląt	762	724	603	619	81,2
oītia	205	177	178	178	86,8
ośrodek rehabilitacji dziennej	-	180	526	4184	-
szpitalny oddział ratunkowy dla dzieci	6812	5948	5370	6868	100,8
ośrodek chirurgii rekonstrukcyjnej i estetycznej	-	-	9	9	-
rehabilitacji neurologicznej dla dzieci	-	-	-	20	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Dziecięcego.

W poradniach specjalistycznych działających przy szpitalu udzielono 198,6 tys. porad (aż o 32,4% mniej niż w 2008 r.). Największy spadek liczby małych pacjentów zanotowano w poradni okulistycznej i urologicznej.

Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie (Poliklinika) w 2011 r. przyjął na oddziały szpitalne 29417 pacjentów (o 5,8% więcej niż rok wcześniej). Dodatkowo na oddziałach dziennego pobytu (rehabilitacji i chemioterapii jednodniowej) leczono 10764 osób.

Tab. 55. Liczba leczonych w Poliklinice według oddziałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	32648	30877	27805	29417	90,1
wewnętrzny	2024	1916	1496	1612	79,6
kardiologia	657	641	547	523	79,6
chirurgia	1872	2102	1431	1584	84,6
chirurgia onkologiczna	3411	3044	2723	2252	66,0
chemioterapia	5168	3888	3022	2865	55,4
urazowo-ortopedyczny	1381	1308	1083	1156	83,7
rehabilitacja	506	503	507	491	97,0
ginekologia onkologiczna	1129	1030	1091	1085	96,1
neurologia	843	814	788	804	95,4
otolaryngologia	719	476	643	585	81,4
radioterapia	1385	1455	1368	1514	109,3
anestezja i intensywna terapia	123	138	118	119	96,7
SOR (szpitalny oddział ratunkowy)	13430	13562	12957	14796	110,2
pododdział chirurgii plastycznej	-	-	31	31	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZOZ MSWiA z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii.

W przyszpitalnych poradniach specjalistycznych w 2011 r. udzielono 91,2 tys. porad (o 1,5% mniej niż w 2008 r.) – najczęściej w poradni chirurgii onkologicznej i chemioterapii.

Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie dysponował w 2011 r. 200 łózkami na 5 oddziałach. Leczone w nim 8354 osoby (o 2,0% więcej niż rok wcześniej). Przy szpitalu działało 5 poradni specjalistycznych. Udzieliły one 7926 porad (o 11,9% więcej niż przed rokiem).

Tab. 56. Liczba leczonych w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc według oddziałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	6984	7606	8192	8354	119,6
rehabilitacji pulmonologicznej	417	592	611	790	189,4
pulmonologiczny z pododdziałem alergologii oddechowej	1966	2338	2410	2470	125,6
pulmonologiczny z ośrodkiem zaburzeń oddychania w czasie snu	1848	1564	1551	1782	96,4
gruźlicy z pododdziałem diagnostyczno-terapeutycznym	396	449	387	349	88,1
onkologii z pododdziałem chemioterapii nowotworów płuc	2357	2663	3228	2958	125,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Samodzielnego Publicznego Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc.

Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego posiadał w 2011 r. 381 łóżek na 11 oddziałach. W strukturze leczonych na poszczególnych oddziałach dominowali pacjenci oddziału VIIA leczenia alkoholowych zespołów absencyjnych (33,3%) i II ogólnopsychiatrycznego (13,7%).

Tab. 57. Liczba leczonych w Szpitalu Psychiatrycznym według oddziałów w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	4360	4212	4027	4308	98,8
I ogólnopsychiatryczny	547	584	508	566	103,5
II ogólnopsychiatryczny	576	580	567	589	102,3
III ogólnopsychiatryczny	572	487	472	575	100,5
IV ogólnopsychiatryczny	298	319	269	285	95,6
V psychiatryczny dzienny rehabilitacyjny	-	-	108	79	-
V psychiatryczny dzienny	144	88	-	69	47,9
VI psychiatryczny dla dzieci i młodzieży	369	357	349	426	115,4
VIIA leczenia alkoholowych zespołów absencyjnych	1460	1466	1423	1434	98,2
VIIIT terapii uzależnienia od alkoholu	124	62	97	104	83,9
VIIID detoksykacyjny dla uzależnionych do środków psychoaktywnych	270	269	234	181	67,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu Leczenia Psychiatrycznego.

W 6 poradniach specjalistycznych w 2011 r. udzielono 26832 porad – o 7,2% więcej niż w 2008 r.

Szpital Uniwersytecki z Przychodnią Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2011 r. dysponował 143 łózkami na 8 oddziałach: chirurgia, neurochirurgia, otolaryngologia, neurologia, dermatologia i wenerologia, wewnętrzny, OIOM oraz chirurgia twarzowo-szczękowa. W analizowanym roku przyjęto do szpitala 4647 osób.

Tab. 58. Pacjenci Szpitala Uniwersyteckiego w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	4173	4651	4120	4647	111,4
chirurgia	1327	1624	1261	1216	91,6
neurochirurgia	192	471	463	617	321,4
otolaryngologia	724	740	753	792	109,4
neurologia	544	532	477	581	106,8
dermatologia i wenerologia	263	236	192	252	95,8
wewnętrzny	1102	1026	953	1045	94,8
OIOM	21	22	21	25	119,0
chirurgia twarzowo-szczękowa	-	-	-	119	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Szpitala Uniwersyteckiego z Przychodnią Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Ponieważ jednostka kontynuuje działalność dwóch podmiotów, z połączenia których powstała (Przychodni Specjalistycznej SP ZOZ Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i 103 Szpitala Wojskowego z Przychodnią SP ZOZ w Olsztynie), możliwe jest porównanie nasilenia ruchu chorych z 2008 rokiem. Od tego czasu liczba łóżek wzrosła o 10, natomiast liczba leczonych wzrosła o 474 osoby. Największy przyrost pacjentów zanotowano na oddziale neurochirurgii. W 16 poradniach specjalistycznych udzielono 48,8 tys. porad – o 10,2% mniej niż przed rokiem.

Formami jednostek opieki zdrowotnej są również **apteki**. W 2011 r. na terenie Olsztyna działało 68 aptek. Dostępność do tej formy infrastruktury zdrowotnej, określona liczbą ludności na 1 aptekę, wyniosła 2579 osób (średnio w województwie 3753).

Zakładami opieki zdrowotnej udzielającymi świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem działania profilaktyczne i opiekę nad dzieckiem w wieku do 3 lat są **żłobki**. W 2011 r. na terenie miasta funkcjonowały 4 takie placówki, dysponujące 280 miejscami. W ciągu roku przebywało w nich 570 dzieci. Na 1000 dzieci w wieku do 3 lat, 102 oddawane były pod opiekę pracowników tych placówek.

Ratownictwo medyczne

Zgodnie z ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym z 8 września 2006 r. od 1 stycznia 2007 r. kompetencje, zakres działania, zasady tworzenia, organizacji i funkcjonowania, jak i finansowania systemu ratownictwa medycznego przypisane zostały wojewodzie. Jednostkami systemu ratownictwa medycznego w Olsztynie w 2011 r. były:

- 3 szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) przy Szpitalu Wojewódzkim, Szpitalu Dziecięcym i Poliklinice;
- 8 zespołów ratownictwa medycznego, w tym 5 podstawowych i 3 specjalistyczne;
- 1 zespół lotnictwa sanitarnego.

Profilaktyka uzależnień

Na podstawie **Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2010 r. i 2011 r.**, przyjętych przez Radę Miasta Olsztyn uchwałami Nr LIII/611/09 z dnia 25.11.2009 r. i Nr LXVI/763/10 z dnia 29 września 2010 r., zadania z zakresu ochrony zdrowia realizowały również Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień (MZPiTU) oraz Centrum Integracji Społecznej (CIS – jedynie w 2010 r.).

MZPiTU realizował takie zadania, jak:

- coroczne przygotowanie projektu Gminnego Programu oraz planu wydatków na jego realizację,
- realizacja zadań Gminnego Programu w zakresie przyjętym uchwałą Rady Miasta na dany rok,

- prowadzenie obsługi merytorycznej i finansowej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przygotowanie i realizacja programów w ramach Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych poprzez realizowanie programów pomocy i wsparcia psychologicznego dla osób uzależnionych i członków ich rodzin,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie programów profilaktycznych oraz terapeutycznych w związku z przemocą w rodzinie,
- realizowanie programów edukacyjnych, korekcyjnych i rehabilitacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- inicjowanie, koordynacja, prowadzenie działań i programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania uzależnieniom,
- prowadzenie zajęć o charakterze zatrudnieniowym i samopomocowym, w tym warsztatów umiejętności psychospołecznych i aktywnego poszukiwania pracy, w ramach Klubu Integracji Społecznej,
- prowadzenie Izby Wyrzeźwień – Ambulatorium dla Nietrzeźwych.

W skład Miejskiego Zespołu Profilaktyki i Terapii Uzależnień wchodziły w obu latach: Dział Profilaktyki, Dział Pomocy Rodzinie, Klub Integracji Społecznej, Dział Terapii, Dział Finansowo-Księgowy, Dział Administracyjno-Kadrowy oraz Izba Wyrzeźwień – Ambulatorium dla Nietrzeźwych,

Dział Profilaktyki zajmował się opracowaniem diagnozy oraz prowadzeniem monitoringu problemów uzależnień na terenie miasta, opracowaniem oraz realizacją zintegrowanej strategii działań profilaktycznych we współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, prowadzeniem edukacji społecznej i promocji zdrowego stylu życia, organizowaniem szkoleń, seminariów, konferencji z zakresu profilaktyki i pomocy psychologicznej, przyjmowaniem, opiniowaniem oraz kontraktowaniem ofert i wniosków na realizację zadań Gminnego Programu, opracowywaniem założeń i wytycznych do projektu Gminnego Programu, sporządzaniem sprawozdań z jego realizacji oraz nadzorem, koordynacją, kontrolą realizacji zadań Gminnego Programu.

Dział Pomocy Rodzinie realizował założenia Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie tworzonego w oparciu o program „Rodzina bez przemocy”: udzielał pomocy osobom doświadczającym przemocy, obejmował systemową pomocą rodziny z problemem przemocy, prowadził edukację publiczną oraz organizował konferencje z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadził Punktu Pomocy Dzieciom PROMYK oferujący specjalistyczną pomoc krzywdzonym dzieciom i młodzieży. Prowadził także grupy psychoedukacyjne, terapeutyczne, wsparcia dla osób doświadczających przemocy, realizował programy profilaktyczne, w tym dotyczące przemocy rówieśniczej oraz terapeutyczne w związku z przemocą w rodzinie, a także realizował programy edukacyjne, korekcyjne, rehabilitacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działalność Klubu Integracji Społecznej skupiała się na realizacji kompleksowych działań w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przede wszystkim osób uzależnionych, członków ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy. Ponadto zajmował się tworzeniem warunków do organizowania się osób w grupy: wsparcia, samopomocy, samoedukacyjne oraz organizowaniem szkoleń z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej dla grup zawodowych.

Dział Terapii zajmował się realizacją następujących działań:

- realizacja działań mających na celu zapobieganie powstawaniu lub rozwojowi uzależnień od środków psychoaktywnych oraz uzależnień niechemicznych,
- organizowanie szkoleń z zakresu problemów uzależnień dla grup zawodowych,

- udział w kampaniach profilaktyczno-edukacyjnych,
- prowadzenie edukacji społecznej.

Do Izby Wyrzeźwiń dowieziono w 2010 r. 3969 osób (o 88 osób mniej niż rok wcześniej). W strukturze nietrzeźwych dominowały osoby niepracujące (65,5%). Około 11% przyjętych stanowiły kobiety. W 2011 r. do Izby trafiło 3680 osób – czyli o 289 mniej niż przed rokiem. Ok. 80% stanowiły osoby niepracujące.

Stan zdrowia mieszkańców miasta

Mieszkańcy Olsztyna w 2011 r. najczęściej chorowali na takie choroby zakaźne, jak: ospa wietrzna, biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe, a także pokąsani byli przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. Najwyższe wskaźniki zachorowalności odnotowano w przypadku ospy wietrznej (426,79) oraz biegunek i zapalenia żołądkowo-jelitowego (413,63).

Tab. 59. Liczba zachorowań na wybrane schorzenia zakaźne w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Salmonellozy	79	78	139	148	187,3
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe	339	360	229	267	78,8
Borelioza	124	145	170	186	150,0
Tasiemczyce	2	-	-	-	-
WZW typu A	-	4	-	-	-
WZW typu B	5	1	-	2	40,0
WZW typu C	1	3	3	11	1100,0
Świerzb	130	bd.	bd.	bd.	-
Szkarlatyna (plonica)	113	94	100	68	60,2
Różyczka - ogółem	34	2	53	9	26,5
Ospa wietrzna	851	979	1259	1257	147,7
Świnka	26	10	27	7	26,9
Zapalenie opon mózgowych	21	15	22	13	61,9
Zapalenie mózgu - ogółem	5	5	10	9	180,0
w tym: wirusowe przenoszone przez kleszcze	4	4	8	8	200,0
Choroba z Lyme (krętkowica kleszczowa)	-	145	170	bd.	-
Pokąsanie osób przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę	164	180	192	205	125,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centrum Zdrowia Publicznego.

Jednostki ochrony zdrowia w 2010 i 2011 r. realizowały szereg działań, które zgodnie były z celami rozwoju, wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.

W ramach działania **2.1.1. Edukacja i aktywna profilaktyka prozdrowotna mieszkańców** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.1. Promocja zdrowego stylu życia ze wzrostem jakości i dostępności usług medycznych):

a) w 2010 r. zrealizowano m.in. programy przedszkolne „Chcę być zdrowy”, „Szkoły promujące zdrowie”, „Czyste powietrze wokół nas”, „Ekozespoły w moim przedszkolu”, „Mamo, tato, wolę wodę”, realizowano zajęcia sportowo-rekreacyjne w szkołach oraz przeprowadzano programy profilaktyki zdrowotnej i wczesnego wykrywania chorób cywilizacyjnych;

b) w 2011 r. przeprowadzano programy „Mowa w zabawie”, „Szkoła dla Rodzica”, „Zabawa moim przyjacielem”, program profilaktyczny „Moc w Rodzinie”, zwiększano dostępność pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, innych substancji psychoaktywnych, organizowano szereg zajęć sportowo-rekreacyjnych w szeregu placówek czy realizowano Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla mieszkańców Olsztyna, Program Profilaktyki i Terapii Wad Postawy Ciała dla dzieci i młodzieży z Olsztyna oraz Projekt „Chcę być zdrowy”

realizowany w ramach Kampanii Informacyjnej dla Dzieci i Młodzieży dot. zdrowego odżywiania.

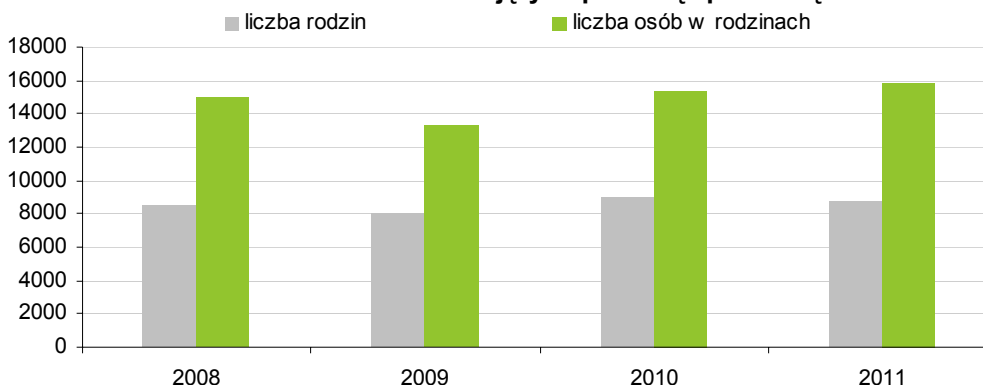
W ramach działania **2.1.2. Podnoszenie standardu infrastruktury oraz wyposażenia placówek medycznych i opieki społecznej** w 2010 r. realizowano takie zadania inwestycyjne, jak: przebudowa i modernizacja Miejskiego Szpitala Zespólnego, modernizacja budynku "C" MSZ – pawilon chirurgii szczękowej i laryngologii, budowa budynku segregacji odpadów w MSZ i modernizacja budynku portierni MSZ. W 2011 r. kontynuowano przebudowę i modernizację MSZ.

W ramach działania **2.5.3. Tworzenie warunków do wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych i zagrożonych patologią** (cel taktyczny 2.5. Niwelowanie zjawiska wykluczenia społecznego) Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień **w 2010 r.** zrealizował oraz koordynował realizację następujących zadań: zajęcia socjoterapeutyczne dla młodzieży, „Terapia czytania i pisanie dla uczniów z problemami w nauce i zachowaniu”, zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, program „W krainie uśmiechu i zabawy”, program dla młodzieży eksperymentującej z narkotykami TUKAN oraz program arteterapii „Sukces dziecka”. Wspierano działalności kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych patologią społeczną, a także realizowano programy terapeutyczne dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami (używanie substancji psychoaktywnych). W 2011 r. organizowano programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie, program Rodzina bez Przemocy, Program profilaktyczny w ramach programu Bezpieczny Olsztyn oraz udzielano rodzinom, w których występują problemy związane z używaniem alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Pomoc społeczna

Prace związane z pomocą społeczną kierowane są do osób i rodzin potrzebujących, w celu wzmocnienia i odzyskania zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2011 r. przyznał pomoc 8701 rodzinom (15871 osobom w rodzinach). Od 2009 r. liczba osób, które potrzebują wsparcia pomocy społecznej, stale rośnie.

Rys. 27. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2011 r. rodziny korzystały z różnych form pomocy, uzależnionych od powodów powstania trudnej sytuacji życiowej. Pomoc przyznawano głównie ze względu na:

- długotrwałą lub ciężką chorobę,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- ubóstwo,
- alkoholizm,

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- potrzebę ochrony macierzyństwa.

Tab. 60. Rodziny korzystające z różnych form pomocy według powodów trudnej sytuacji społecznej w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ubóstwo	2911	3473	2355	2388	82,0
Sieroctwo	4	7	19	18	450,0
Bezdomność	170	225	181	165	97,1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	244	268	422	505	207,0
Bezrobocie	2179	2639	3042	2911	133,6
Niepełnosprawność	2401	2549	2502	2502	104,2
Długotrwała lub ciężka choroba	2141	2052	3104	3168	148,0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1057	1171	1091	1041	98,5
Przemoc w rodzinie	117	282	64	57	48,7
Alkoholizm	1065	1165	1165	1162	109,1
Narkomania	87	71	65	50	57,5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	128	161	236	216	168,8
Brak umiejętności przystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	55	74	77	101	183,6
Zdarzenia losowe	12	48	12	13	108,3
Sytuacja kryzysowa	101	124	15	9	8,9
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	1	1	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Gmina, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, udziela wsparcia osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej. W 2011 r. osobom, które zgłosiły się do placówek pomocy społecznej, przyznano głównie świadczenia w formie zasiłków celowych i w naturze, zasiłków okresowych oraz posiłków.

Tab. 61. Osoby, którym przyznano świadczenie (według form świadczenia) w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Schronienie	28	34	-	-	-
Posiłek	-	-	1529	1427	-
Ubranie	212	640	-	-	-
Usługi opiekuńcze ogółem	-	-	644	645	-
Zasiłek celowy w formie biletu kredytowanego	281	60	44	51	18,1
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	12	48	12	13	108,3
Sprawienie pogrzebu	25	20	25	20	80,0
Inne zasiłki celowe i w naturze	4159	3100	4846	4787	115,1
Zasiłki okresowe	2178	2504	2743	2714	124,6
Zasiłki stałe	-	1157	1137	1180	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Na realizację zadań własnych gminy (zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie społeczne) wykorzystano środki w wysokości 10840,3 tys. zł. Na dożywianie dzieci i młodzieży szkolnej oraz realizację wieloletniego programu „Pomoc państwa

w zakresie dożywiania” przeznaczono 3922,9 tys. zł. Programem dożywiania objęto 8573 osoby. Z dofinansowania wypoczynku letniego skorzystało 271 dzieci. Przeznaczono na ten cel 240,0 tys. zł.

W ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego ubezpieczono 1242 osoby pobierające zasiłki stałe oraz 117 osób realizujących program reintegracji społecznej i zawodowej w Centrum Integracji Społecznej, a nie posiadających innego tytułu do ubezpieczenia. Na ten cel przeznaczono 385,6 tys. zł.

Mając na celu zwiększenie efektywności udzielanej pomocy, pracownicy socjalni skierowali 470 osób do prac społecznie użytecznych, 94 osoby do Centrum Integracji Społecznej i 78 osób do Klubu Integracji Społecznej, celem podniesienia kwalifikacji zawodowych i umiejętności umożliwiających powrót na rynek pracy.

Do zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez powiat należy organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz udzielanie pomocy na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci. W 2011 r. na tę formę pomocy przeznaczono 2275,0 tys. zł. Zespół Do Spraw Rodzin Zastępczych realizował także pomoc pieniężną na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki. Wydatki na te cele wyniosły 465,9 tys. zł. W 2011 r. funkcjonowało w Olsztynie 213 rodzin zastępczych (przed rokiem 225), w których przebywało 275 dzieci.

W celu zapewnienia opieki i pozostawienia w środowisku osób starszych i niepełnosprawnych MOPS realizował samodzielnie lub zlecał wykonanie usług opiekuńczych. W ramach zadań własnych w 2011 r. udzielono pomocy w formie usług opiekuńczych 645 osobom. W ramach zadań zleconych pomoc przyznano 55 osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Wynikiem współpracy z Miejskim Urzędem Pracy, w zakresie zatrudniania osób bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych oraz kwalifikowania na poszczególne stanowiska pracy, było zatrudnienie ponad 150 osób do prac porządkowych, remontowych i konserwatorskich, jako pomoc kuchenna, opiekun do osób starszych, opiekun do przeprowadzania dzieci przez ulicę, pomoc biurowa, woźna oddziałowa, pomoc nauczycielki.

W ramach zadań własnych powiatu prowadzono również działania, mające na celu kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej. W sprawie domów opieki społecznej w 2011 r. wydano 962 decyzje administracyjne.

Ogółem do placówek opiekuńczo-wychowawczych skierowano 1264 osoby – o 6,6% mniej niż rok wcześniej. Najwięcej uczestników zanotowały placówki dla osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych.

Tab. 62. Roczna liczba uczestników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem, w tym placówkach dla:	1340	1431	1353	1264	94,3
osób starszych, przewlekle chorych, niepełnosprawnych	656	645	564	560	85,4
dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ruchowo i intelektualnie	40	46	46	47	117,5
mniejszości romskiej	39	38	44	44	112,8
osób bezdomnych	301	333	351	291	96,7
dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat	131	125	128	119	90,8
dzieci do lat 7, w tym dzieci niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie w stopniu lekkim, pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej; dzieci w wieku 5 lat z dysfunkcjami rozwojowymi z rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo	78	75	79	71	91,0
osób z zaburzeniami psychicznymi, neurologicznymi oraz upośledzonych umysłowo	135	131	122	110	81,5
samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	38	38	19	22	57,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2011 r. realizowano również zadania związane z pomocą na usamodzielnienie wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, młodzieżowe ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze) i nadzór nad prawidłowością wykorzystania przyznaných środków. Programem usamodzielnienia objęto 59 wychowanków. Wydatkowano łącznie kwotę 272,5 tys. zł.

Podjęmowano również działania na rzecz dzieci zagrożonych kryzysem (w ramach „Programu rozwoju miejskiego systemu profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem”) poprzez:

- kierowanie dzieci i młodzieży do placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (pogotowie opiekuńcze, domy dziecka, rodzinne domy dziecka, placówki wielofunkcyjne),
- organizowanie różnego rodzaju imprez sportowych, rekreacyjnych, kulturalno-edukacyjnych mających na celu wspieranie rodziny,
- pomoc w organizowaniu czasu wolnego,
- realizowanie pracy indywidualnej i grupowej z dziećmi,
- realizowanie programów terapeutycznych i profilaktycznych.

Wobec rodzin znajdujących się w kryzysie podejmowano działania interwencyjne: umieszczano dzieci pozbawione całkowitej lub częściowej opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (102 dzieci, w tym 27 do placówek interwencyjnych, 22 – socjalizacyjnych i 53 – wielofunkcyjnych, w tym 16 na pobyt dzienny). Na koniec 2011 r. w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 116 osób (dzieci i młodzieży) w 6 placówkach (3 socjalizacyjnych, rodzinnej i 2 wielofunkcyjnych).

Tab. 63. Liczba wychowanków całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży w latach 2008-2011 (stan na koniec roku)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	112	106	107	116	103,6
socjalizacyjnych	50	41	43	44	88,0
rodzinnych	6	6	6	6	100,0
interwencyjnych	-	-	-	-	-
wielofunkcyjnych	56	59	58	66	117,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zadaniem zleconym gminie jest również przyznawanie i wypłacanie zasiłków rodzinnych, przysługujących dodatków i świadczeń alimentacyjnych. Świadczenia rodzinne wypłacane są ze środków z dotacji z budżetu państwa. W 2011 r. wypłacono świadczenia dla około 6945 rodzin, na ogólną kwotę 28650,7 tys. zł. Wypłacono 69080 zasiłków rodzinnych, 27812 dodatki do zasiłków rodzinnych, 2020 jednorazowych świadczeń z tytułu urodzenia dziecka, 51526 świadczeń opiekuńczych, opłacono 3760 składek ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, 26 zaliczek alimentacyjnych oraz 19437 świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W strukturach MOPS działa również Miejski Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Socjalnego. Jego działalność skupiała się w 2011 r. na świadczeniu specjalistycznego poradnictwa mieszkańcom miasta, tworzeniu bazy prawnej i materialnej dla prawidłowego funkcjonowania placówki, popularyzacji działalności, udziale w szkoleniach, wdrażaniu nowych form działalności oraz planowaniu i sprawozdawczości. W 2011 r. udzielono 1505 porad prawnych, 88 porad pedagogicznych i 1164 porady psychologiczne.

W 2011 r. działało również Centrum Informacji i Koordynacji Pomocy Społecznej, udzielające porad i informacji głównie osobom ubiegającym się o świadczenia rodzinne i opiekuńcze oraz świadczenia funduszu alimentacyjnego.

Jednostki odpowiedzialne za zadania pomocy społecznej realizowały w latach 2010 i 2011 szereg działań, które zgodnie były z celami rozwoju, wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.

W ramach działania **2.5.1. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego osób i rodzin ubogich objętych bezrobociem oraz ich integracja ze społeczeństwem** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.5. Niwelowanie zjawiska wykluczenia społecznego) realizowano m.in. następujące zadania:

a) w 2010 r.

- 1) dofinansowanie wypoczynku dla dzieci;
- 2) warsztaty psychologiczno-pedagogiczne dla opiekunów zastępczych i dzieci przebywających w rodzinach zastępczych;
- 3) „Lusterko” – rozwój środowiskowych form pomocy dzieciom i rodzinie;
- 4) funkcjonowanie ośrodków świadczących usługi rehabilitacyjno-wypoczynkowe dla osób starszych;
- 5) poprawa bazy lokalowej placówek;

b) w 2011 r.

- 1) program profilaktyczny „Głos serca” w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży ul. Rzepakowa 12 – miał na celu kształtowanie prawidłowych postaw w kontaktach społecznych;
- 2) program włączania najuboższych mieszkańców Olsztyna w życie kulturalne, oświatowe, sportowe i rekreacyjne miasta. Umożliwia podopiecznym MOPS i ich rodzinom nieodpłatne uczestnictwo w spektaklach, wystawach, koncertach, imprezach sportowych i rekreacyjnych. W 2011 r. pozyskano 165 biletów;
- 3) system profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem w mieście Olsztynie na lata 2011-2015. Wyznacza on działania ukierunkowane na stworzenie skutecznego systemu zapobiegania kryzysom rodziny i wspierania rodzin w kryzysie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

W ramach działania **2.5.2. Likwidacja barier i ograniczeń dla aktywnej samorealizacji osób niepełnosprawnych** w 2010 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował szereg działań w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej. Zatrudnienie w MOPS konsultanta ds. osób niepełnosprawnych w ramach projektu systemowego „Nowy Horyzont” współfinansowanego ze środków POKL. Osoby niepełnosprawne (58) objęto aktywizacją społeczną, zdrowotną, edukacyjną, zawodową w ramach zajęć w Centrum Integracji Społecznej (14 osób) i Klubie Integracji Społecznej (7 osób), a także poprzez szkolenia i kursy. Miejski Zespół Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych zlikwidował bariery architektoniczne w 30 mieszkaniach osób niepełnosprawnych, prowadził współpracę z organizacjami pozarządowymi w celu organizacji wspólnych przedsięwzięć – warsztatów i imprez.

W ramach działania **2.5.3. Tworzenie warunków do wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych i zagrożonych patologią**

a) w 2010 r. MOPS opracował program „System profilaktyki i opieki nad rodziną i dzieckiem w mieście Olsztynie na lata 2011-2015”. Ponadto realizował: program włączania najuboższych mieszkańców Olsztyna w życie kulturalne, oświatowe, sportowe i rekreacyjne miasta, programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie, programy profilaktyczne realizowane w ośrodkach wsparcia, projekt „Nowy Horyzont”. W ramach rządowego Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce – realizowano projekt „Romska Świetlica Rodzinna”.

b) w 2011 r. MOPS realizował programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2013 „Rodzina bez Przemocy”.

2.6. KULTURA

Olsztyn, drugie pod względem wieku miasto w województwie (za Elblągiem) bogaty jest w zabytki kultury, budowane, remontowane i przebudowywane przez wszystkie lata funkcjonowania miasta. W gminnej ewidencji zabytków ujętych jest ok. 1800 obiektów z terenu Olsztyna.

Najbardziej znanymi obiektami kultury Olsztyna są Brama Górna (Wysoka Brama), obecnie schronisko turystyczne, ul. Staromiejska (zbudowana po 1378 r.) oraz Zamek Kapituły Warmińskiej, obecnie Muzeum Warmii i Mazur, ul. Zamkowa 4 (budowany od 1344 r.). Wśród obiektów sakralnych najznamiensze to Kościół Parafialny p.w. Św. Wawrzyńca, Kościół Parafialny p.w. Św. Józefa, Kościół Parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa, Kościół Parafialny p.w. Matki Bożej Różańcowej, Kościół Klasztorny Bernardynów, Kościół Garnizonowy, Kościół Ewangelicki p.w. Chrystusa Zbawiciela, Konkatedra p.w. Św. Jakuba, Kaplica p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej, Kaplica Jerozolimska i Kaplica Cmentarna Ewangelicko-Augsburska.

Z budynków przemysłowych najbardziej znane są: zespół młyna, ul. Partyzantów 33a (z 1924 r.), wieża ciśnień, obecnie obserwatorium astronomiczne, ul. Żołnierska 13 (1897 r.), wiadukt kolejowy przy ul. Artyleryjskiej (1872 r.), spichlerz (obecnie SARP), ul. Kołłątaja 14 (XVIII/XIX w.). W grupie pałaców i dworów: wozownia, obecnie Muzeum Warmii i Mazur, Dział Przyrody, ul. Metalowa 6 (z pocz. XX w.), pałacyk archiprezbitera, ul. Staszica 5 (1771-1772 r.) i pałac, obecnie Muzeum Warmii i Mazur – Dział Przyrody, ul. Metalowa 6 (1903 r.). Pozostałością po historycznej działalności miasta są także budynki użyteczności publicznej, takie, jak:

- szkoła zawodowa, obecnie Technikum Kolejowe i Technikum Samochodowe, ul. Wojska Polskiego 17/18 (1932 r.),
- szkoła, obecnie biblioteka i dom, ul. Bałtycka 145 (lata 30. XX),
- szkoła, obecnie Gimnazjum Nr 11, ul. Jagiellońska 8 (1909-1910),
- stary ratusz, obecnie Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Stare Miasto 33 (XV/ XVI w.),
- Starostwo (Rejencja), ul. Emilii Plater 1 (1908-1911),
- remiza straży pożarnej, ul. Niepodległości 16 (1908-1909),
- nowy ratusz, obecnie Urząd Miasta, ul. Jana Pawła II 1 (1912-1915),
- Krajowy Urząd Finansowy, Urząd Podatkowy i Urząd Celny, obecnie Olsztyńskie Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej, ul. Partyzantów 3 (1905 r.),
- hotel „Central Hotel”, od 1928 r. Dom Polski, obecnie Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego, ul. Partyzantów 87 (1890-1892),
- gimnazjum męskie, obecnie I LO im. A. Mickiewicza, ul. Mickiewicza 6 (1887 r.),
- Dom Zdrojowy, obecnie Przychodnia Medycyny Rodzinnej, ul. Wojska Polskiego 33 (lata 80. XIX),
- Bank Rzeszy, obecnie Bank Kredytowy, ul. Dąbrowszczaków 11 (1900-1901),
- Bank Olsztyński, obecnie Zakład Elektronicznej Techniki Obliczeniowej, ul. Pieniężnego 6/7 (1902-1905).

Działalność kulturalna w Olsztynie polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Prowadzą ją osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są: teatry, filharmonie, galerie sztuki, biblioteki, ośrodki i domy kultury, muzea, kina, ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Sektor samorządowy realizuje zadania poprzez samorządowe instytucje kultury oraz współpracuje w zakresie organizacji działalności kulturalnej z organizacjami pozarządowymi udzielając dotacji na realizację projektów. Organizacje pozarządowe realizują swoje zadania statutowe oraz zlecone przez samorząd. Sektor prywatny realizuje zadania kulturalne w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

W Olsztynie działalność kulturalną w 2011 r. prowadzili następujący organizatorzy:

1. Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego

- instytucje artystyczne – Teatr im. Stefana Jaracza, Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. Feliksa Nowowiejskiego;
 - ośrodki kultury – Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych, Centrum Francusko-Polskie Côtes d’Armor – Warmia i Mazury;
 - muzea – Muzeum Warmii i Mazur, w tym dwa oddziały na terenie Olsztyna: Muzeum Przyrody i Dom „Gazety Olsztyńskiej”. Z dniem 1 marca 2011 r. uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nastąpił podział Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie poprzez wyłączenie Oddziału Muzeum Bitwy Grunwaldzkiej w Stębarku jako odrębnej instytucji kultury pod nazwą Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku;
 - biblioteki – Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna im. E. Sukertowej-Biedrawiny, Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego.
2. Samorząd miasta na prawach powiatu
 - instytucja artystyczna – Olsztyński Teatr Lalek;
 - ośrodek kultury – Miejski Ośrodek Kultury;
 - galeria – Biuro Wystaw Artystycznych;
 - biblioteka – Miejska Biblioteka Publiczna;
 - inne – Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne, „Pałac Młodzieży”.
 3. Ministerstwo Kultury – Wojewoda Warmińsko-Mazurski
 - szkolnictwo artystyczne – Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. Fryderyka Chopina, Państwowe Liceum Plastyczne im. Erika Mendelsohna.
 4. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego
 5. Spółdzielnie mieszkaniowe;
 6. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski – Akademickie Centrum Kultury
 7. Organizacje pozarządowe – stowarzyszenia społeczno-kulturalne, związki twórcze, fundacje;
 8. Organizacje kościelne;
 9. Inne, w tym prowadzone przez osoby fizyczne
 10. Galerie
 11. Kina – kino studyjne CKF Awangarda, kino Helios.
 12. Inne – kluby dyskotekowe.

Działalność artystyczną prowadziły również zespoły folklorystyczne, taneczne, teatralne, estradowe, kameralne i orkiestry. W Olsztynie działały też chóry i zespoły wokalne.

Mecenat nad działalnością kulturalną miasta sprawuje Urząd Miasta Olsztyn. Funkcja ta wpisuje się w realizację Strategii Rozwoju Olsztyna – działania **2.8.4. Tworzenie rozwiązań systemowych wspierających organizacyjnie i finansowo działalność społeczno-kulturalną** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.8. Budowanie tożsamości mieszkańców Olsztyna poprzez wzrost świadomości obywatelskiej, rozwój kultury, pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego).

Prowadzenie mecenatu wiąże się z:

- a) przyznawaniem stypendiów osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury (w 2011 r. stypendia otrzymało 27 osób);
- b) przyznawaniem dorocznych Nagród Prezydenta Miasta Olsztyn za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony dóbr kultury (w 2011 r. – przyznano nagrodę 10 osobom i zespołom);
- c) przyznawaniem Nagrody Prezydenta Miasta im. Hieronima Skurpskiego w dziedzinie sztuk plastycznych;
- d) przyznawaniem Grand Prix Festiwalu Chórów i Orkiestr im. Feliksa Nowowiejskiego;
- e) ufundowaniem nagrody im. Feliksa Nowowiejskiego w dziedzinie sztuk muzycznych;
- f) ufundowaniem nagrody im. Bohdana Jerzego Koziełło-Poklewskiego w dziedzinie historii;

- g) realizacją wspólnych zadań z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego dot. Olsztyńskich Spotkań Teatralnych, Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Demoludy”, Ogólnopolskich Spotkań Zamkowych „Śpiewajmy Poezję”, działań Muzeum Warmii i Mazur;
- h) udzielaniem dotacji celowych na zadania przewidziane do realizacji przez podmioty nie zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku.

Z budżetu miasta na działalność kulturalną i ochronę dziedzictwa narodowego przeznaczono w 2011 r. 19946,5 tys. zł. Było to o 21,4% więcej niż rok wcześniej, jednak o 28,2% mniej niż w 2008 r. Najwięcej środków przeznaczono na działalność bibliotek (23,8% wydatków), następnie na domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby (20,6%), pozostałe instytucje kultury (19,3%) i ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami wydano (13,1%).

W ramach pozostałej działalności wydano 1115,1 tys. zł (o 25,4% więcej niż przed rokiem), w tym głównie na dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom (27,7%) i dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną jednostkom samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących (22,4%).

Dostępność do szeroko rozumianej kultury i sztuki oraz liczba instytucji kulturalnych może świadczyć o atrakcyjności zamieszkania w określonych miejscach. W Olsztynie infrastrukturę kultury tworzyły w 2011 r. 1 kino stałe, 3 muzea (łącznie z oddziałami), 10 galerii i salonów sztuki oraz 18 bibliotek i ich filii. W porównaniu z 2008 r. zanotowano jedno kino mniej, jedno muzeum mniej, o 5 więcej obiektów działalności wystawienniczej. Liczba bibliotek nie uległa zmianie.

Kino w 2011 r. odwiedziło 636,2 tys. osób (o 26,5 więcej niż w 2008 r.), które obejrzały 17500 filmów (w tym 3639 filmów produkcji polskiej). Na jedno miejsce w kinie przypadało 92 mieszkańców miasta, podczas gdy średnio w województwie 230 osób.

Tab. 64. Kina stałe w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Kina	2	2	2	1	50,0
Sale	6	9	9	8	133,3
Miejsca na widowni	1300	2104	2104	1904	146,5
Seanse ogółem	12335	14047	17515	17500	141,9
Seanse - filmy produkcji polskiej	2127	2310	2731	3639	171,1
Widzowie ogółem	502539	543354	575565	636214	126,6
Widzowie na filmach produkcji polskiej	123100	97368	90121	189361	153,8
Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	1	1	1	1	100,0
Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	135	84	84	92	68,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2011 r. 86258 osób odwiedziło muzea i ich oddziały (o 8,3% mniej niż w 2008 r.). W jednostkach tych odbyło się 889 imprez oświatowych, większość stanowiły lekcje i zajęcia.

Tab. 65. Muzea w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Muzea łącznie z oddziałami	4	5	5	3	75,0
Oddziały	2	2	2	2	100,0
Zwiedzający muzea i oddziały	94101	88945	98206	86258	91,7
Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	1	1	1	1	100,0
Imprezy oświatowe w muzeach	1066	931	1150	889	83,4
odczyty	74	95	166	55	74,3
seanse filmowe	3	4	8	1	33,3
koncerty	29	24	30	29	100,0
lekcje, zajęcia	960	808	813	681	70,9
konkursy	-	-	5	1	-
warsztaty	-	-	124	112	-
imprezy plenerowe	-	-	-	7	-
sesje i seminaria naukowe/sympozja	-	-	4	3	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Placówki biblioteczne, dysponujące 629,7 tys. woluminów książek, w 2011 r. zanotowały 829,9 tys. wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz (o 13,0% więcej niż w 2008 r.). Na 1 placówkę biblioteczną przypadało 5011 mieszkańców (w województwie 3450 osób).

Tab. 66. Placówki biblioteczne w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Biblioteki i filie	18	18	18	18	100,0
Pracownicy bibliotek	117	125	165	164	140,2
Księgozbiór	626483	625952	629243	629736	100,5
Czytelnicy w ciągu roku	52848	52669	52233	52727	99,8
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	734431	785926	780876	829855	113,0
Punkty biblioteczne w mieście	24	22	19	17	70,8
Obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	9	11	11	12	133,3
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	4194	4411	4769	5011	119,5
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3557	3547	3566	3591	101,0
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	301	299	296	299	99,3
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	14	15	15	16	112,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największą biblioteką pod względem liczby posiadanych woluminów i odwiedzających czytelników jest Miejska Biblioteka Publiczna. Jej działalność w 2011 r. skupiała się na realizacji zadań, których celem było:

- utrzymanie wysokich wyników czytelnictwa;
- podejmowanie nowych inicjatyw prowadzących do wzbogacenia i unowocześnienia oferty bibliotecznej;
- poprawa warunków obsługi użytkowników;
- rozbudowa bibliotecznej sieci komputerowej;
- poprawa warunków pracy bibliotek;

- podejmowanie nowych zadań w zakresie upowszechniania wiedzy i czytelnictwa oraz kontynuowanie form sprawdzonych.

W roku 2011 nie zmieniła się liczba filii wchodzących w skład sieci bibliotecznej – było ich 16, w tym: multimedialna filia dla młodzieży (Planeta11), multimedialna filia dla dzieci (Abecadło), 2 filie publiczno-szkolne, 2 filie specjalne (Centrum Informacji Technicznej i Biznesowej oraz Multicentrum – nowoczesny ośrodek promujący wiedzę na różnych poziomach, wykorzystujący najnowocześniejsze oprogramowanie i technologię), filia dla dorosłych i młodzieży od lat 14 oraz 9 filii obsługujących wszystkie grupy użytkowników. W MBP zatrudnione były w 2011 r. 102 osoby.

Filie biblioteczne wzbogaciły się o 12790 woluminów nowych książek. Stan zbiorów na koniec roku wynosił: 409,5 tys. woluminów książek i 30929 jednostek zbiorów specjalnych. Filie MBP zarejestrowały 43981 czytelników, w tym 15215 dzieci i młodzieży do 15 lat. Najwyższy wzrost liczby czytelników wystąpił w grupie wiekowej powyżej 60 lat oraz 25-44 lata, natomiast spadek zanotowano w przypadku czytelników w wieku 20-24 lata.

Tab. 67. Czytelnicy Miejskiej Biblioteki Publicznej według wieku w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	40332	41232	42251	43981	109,0
do 15 lat	14113	13816	14422	15215	107,8
16-19	3647	3962	3735	3874	106,2
20-24	5170	4965	4726	4682	90,6
25-44	9662	10551	10985	11286	116,8
45-60	5158	5058	5144	5413	104,9
powyżej 60 lat	2582	2880	3239	3511	136,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Kompleksową działalnością w zakresie kultury w 2011 r. zajmował się Miejski Ośrodek Kultury. Przygotował on 499 imprez (o 13 więcej niż przed rokiem), które obejrzało 134,5 tys. widzów (o 15,2% mniej niż w 2008 r.), a także zajmował się edukacją europejską i międzykulturową, plastyczną, muzyczną, regionalną i obywatelską, teatralną i taneczną oraz literacką, filmową i medialną.

Celami i zadaniami MOK były także:

- upowszechnianie kultury,
- zaspokajanie i rozwijanie potrzeb kulturalnych mieszkańców,
- inspirowanie i rozwijanie aktywności artystycznej mieszkańców,
- rozwijanie czynnego uczestnictwa mieszkańców miasta w życiu kulturalnym;
- edukacja kulturalna,
- inicjowanie i wspieranie społeczno-kulturalnych inicjatyw mieszkańców miasta,
- otaczanie opieką amatorskiego ruchu artystycznego i sprawowanie mecenatu nad młodymi talentami,
- promowanie kultury miasta.

W ramach edukacji kulturalnej i animacji MOK realizował w 2011 r. takie zadania, jak:

- organizacja wydarzeń kulturalnych (spotkań autorskich, wystaw, projekcji filmowych, koncertów, spektakli, prelekcji, wykładów, prezentacji, wydarzeń interdyscyplinarnych);
- organizacja konkursów i przeglądów;
- organizacja artystyczno-rozrywkowych imprez masowych (koncertów, festiwali, festynów);
- współpraca ze stowarzyszeniami, fundacjami, instytucjami kulturalnymi i oświatowymi, a także organizacjami pozarządowymi;
- prowadzenie działalności wydawniczej i informacyjnej, służącej upowszechnianiu wydarzeń kulturalnych na terenie miasta;
- prowadzenie kształcenia zawodowego, szkoleń, warsztatów;
- prowadzenie usług w dziedzinie działalności kulturalnej i estradowej.

Działalność Biura Wystaw Artystycznych (BWA) w 2011 r. skupiła się na przygotowaniu i zaprezentowaniu następujących wystaw i wydarzeń:

- Dwaj ludzie z kolędy;
- Kiermasz sztuki 2011;
- X Quadriennale Drzeworytu i Linorytu;
- Laureaci Quadriennale Drzeworytu i Linorytu;
- Bogusz – Brecht;
- Bogusz;
- Russia Next Door;
- Yael Bartana;
- 60+ kultura;
- Kino Dream;
- Pamięć obrazów;
- Andrzej Cisowski;
- Joanna Rajkowska;
- WIDZIEĆ - VI Forum Malarstwa Polskiego;
- Dorota Podlaska;
- VII Olsztyńskie Biennale Sztuki;
- Europejska Noc Muzeów;
- Barbara Lis-Romańczukowa;
- Warsztaty fotografii otworkowej;
- LIFE IN 3D. Art Terrarium;
- Młyn i krzyż - seans filmowy w Awangardzie;
- Przestrzeń i czas w młodej fotografii;
- Ola Buczkowska "MARTHA";
- Ewa Harabasz „PRASORELIGIA”;
- Wernisaż - Ewa Harabasz i Ola Buczkowska;
- Dźwiękobranie - akcja artystyczna;
- Finisaż Eli Jabłońskiej i Basi Bańdy;
- Śmietnisko - seans filmowy w Awangardzie;
- Elżbieta Jabłońska;
- Basia Bańda;
- Wernisaż i spotkanie z artystkami.

Olsztyński Teatr Lalek w 2011 r. przygotował i wystawił 368 przedstawień, które obejrzało 37,0 tys. osób. Wystawiano 27 tytułów, w tym 5 premierowych. Teatr brał udział w organizacji festiwali ANIMA i Trzydniówka Studencka, prowadził działania edukacyjne poprzez lekcje teatralne przeznaczone dla klas szkolnych, Szkolną Radę Teatralną oraz włączał się do działań społecznych. Spektakl „Mikołaj Kropielnik z Olsztyna” był prezentowany podczas organizowanych przez Urząd Miasta akcji promocyjnych takich jak Urodziny Mikołaja Kopernika i odsłanianie kopernikowskich tablic pamiątkowych w warmińskich miejscowościach zamieszkiwanych przez wielkiego astronoma. OTL wzięło również udział w XXV Ogólnopolskim Festiwalu Teatrów Lalek w Opolu oraz dwóch zagranicznych festiwalach teatralnych: International Festival of Children's Theaters w Suboticy (Serbia) i Bornholm Puppet Festival.

Aktywność popularyzatorska i dydaktyczna Olsztyńskiego Planetarium i Obserwatorium Astronomicznego przyjęła w 2011 r. następujące formy:

- zaprezentowano 1054 popularne seanse astronomiczne;
- prowadzono na żywo i z wykorzystaniem automatyki dydaktyczne programy astronomiczne (223) dla uczniów szkół podstawowych i średnich;

- przeprowadzono 26 warsztatów i pokazów demonstrujących dzieciom przedszkolnym, uczniom szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych wybrane dziedziny astronomii, fizyki i geografii;
- prowadzono 6 kół zainteresowań: dla przedszkolaków, uczniów klas I-III szkół podstawowych, uczniów klas IV-VI szkół podstawowych, uczniów gimnazjów, licealistów oraz Klub Obserwatorów dla uczniów liceów i techników;
- odbyło się 458 pokazów plam słonecznych, 83 wieczorne pokazy gwieździstego nieba oraz 33 pokazy astronomiczno-fizyczne;
- organizowano lub współorganizowano szereg imprez tj.: Częściowe Zaćmienie Słońca, Festiwal Kameralny Radość Zmysłów „Wzrok”, Zimowe Ferie, 400. Rocznica Urodzin Jana Heweliusza, Urodziny Mikołaja Kopernika, Międzynarodowy Dzień Planetariów, VI Seminarium Meteorytowe – Olsztyn 2011, Międzynarodowa Noc Muzeów, 15 Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik Dzień Dziecka w OPIOA, Całkowite Zaćmienie Księżyca, II Turniej Miast Kopernikowskich, Wakacyjny Czwartek z Kopernikiem, Noc Spadających Gwiazd, Europejska Noc Naukowców, Międzynarodowy Tydzień Kosmiczny, BZ WBK Press Foto 2011;
- kontynuowano, mający wieloletnią tradycję, cykl odczytów astronomicznych;
- uczestniczono w międzynarodowych projektach edukacyjnych: ASTRONOMICAL WORKSHOP, Projekt UTU – Unlocking the Universe.

Zadania wykonywane przez każdą jednostkę kulturalną nakierowane były między innymi na realizowanie celów Strategii Rozwoju Olsztyna.

W ramach działania **1.3.1. Zagospodarowanie i udostępnianie obiektów oraz przestrzeni publicznej w obszarach o szczególnej wartości historycznej i kulturowej** (cel taktyczny 1.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego zapewniająca harmonijne włączanie przestrzeni historycznej we współczesne procesy rozwojowe) w 2010 r. dokonano odbudowy budynku magazynowego przy ul. Gietkowskiej 10 oraz poprawę atrakcyjności zamieszkania poprzez modernizację budynków mieszkalnych przy ul. Kołobrzesckiej. W 2011 r. kontynuowano obudowę zabytkowego budynku przy ul. Gietkowskiej, a także rozpoczęto rewitalizację terenów powojkowych przy ulicy Jagiellońskiej. Dokonano również remontów i konserwacja fontann znajdujących się na terenie miasta.

W ramach działania **1.3.2. Rewitalizacja obszarów objętych ochroną dziedzictwa kulturowego** realizowano takie zadania inwestycyjne, jak:

a) w 2010 r.

- 1) rewitalizacja Placu Konsulatu Polskiego,
- 2) rewitalizacja terenów powojkowych przy ul. Jagiellońskiej i ul. Artyleryjskiej,
- 3) przygotowanie programu rewitalizacji obszaru Starego Miasta i Śródmieścia,
- 4) rekultywacja terenu przemysłowego dawnej gazowni przy ul. Knosały,
- 5) rewitalizacja zabytkowego Parku Jakubowo,
- 6) adaptacja budynku pokoszarowego na potrzeby MBP,
- 7) rewitalizacja Tartaku Raphaelsohnów na Centrum Techniki Rozwoju Regionu „Muzeum Nowoczesności w Olsztynie”.

b) w 2011 r.

- 1) rewitalizacja Placu Konsulatu Polskiego,
- 2) przygotowanie programu rewitalizacji obszaru Starego Miasta i Śródmieścia,
- 3) rekultywacja terenu przemysłowego dawnej gazowni leżącego przy ul. Knosały.

W ramach działania **2.8.1. Wspieranie rozwoju ośrodków oraz organizacji kulturowych tradycję i kulturę regionalną** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.8. Budowanie tożsamości mieszkańców Olsztyna poprzez wzrost świadomości obywatelskiej, rozwój kultury, pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego) w 2010 r. realizowano takie zadania, jak:

- 1) współpraca Wydziału Kultury, Promocji i Turystyki UM z Powiatem Olsztyńskim przy realizacji projektu „Kopernik Warmiakom – promocja województwa warmińsko-mazurskiego oraz oferty turystycznej w oparciu o wizerunek Mikołaja Kopernika”,
- 2) popularyzacja różnorodności kulturowej Olsztyna,
- 3) upowszechnianie dorobku kulturowego,
- 4) dofinansowanie cyklu przedsięwzięć mających na celu upowszechnianie historii Olsztyna i osoby Mikołaja Kopernika,
- 5) wprowadzenie do budżetu Biura Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi dotacji celowych dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych zadania podtrzymywania i pielęgnowania tradycji narodowych.

W ramach działania **2.8.2. Tworzenie i unowocześnianie infrastruktury dla działalności instytucji i środowisk kulturotwórczych** realizowano zadania:

a) w 2010 r.

- 1) przebudowa budynku użytkowego nr 65 przy ul. Jarockiej (biblioteka, świetlica),
- 2) modernizacja Olsztyńskiego Planetarium wraz z zakupem wyposażenia multimedialnego,
- 3) MIZAR – Multimedialna Infrastruktura Zasobów Astronomii dla Regionu,
- 4) polepszenie warunków funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej,
- 5) w Biurze Wystaw Artystycznych przebudowano system telewizji użytkowej poprzez zakup specjalistycznego wyposażenia wystawienniczego,
- 6) w Miejskim Ośrodku Kultury zakupiono sprzęt monitorowy,
- 7) systematycznie poszerzano ofertę instytucji kultury;

b) w 2011 r. kontynuowano tworzenie MIZAR – Multimedialnej Infrastruktury Zasobów Astronomii dla Regionu oraz modernizację Olsztyńskiego Planetarium wraz z zakupem wyposażenia multimedialnego.

W ramach działania **2.8.3. Promocja rodzimej działalności artystycznej, w tym amatorskiej** w 2010 r. w ramach konkursu ofert dla organizacji pozarządowych udzielono dotacji na realizację zadania „Promowanie lokalnej twórczości i debiutów artystycznych”, prowadzono i wspierano finansowo edukację kulturalną mieszkańców, organizowano imprezy, podczas których promowane były osiągnięcia rodzimych twórców i wspierano je finansowo, wspierano finansowo udział w międzynarodowych konkursach oraz przeglądach zespołów chórnych, wspierano finansowo organizację wystawy sztuki współczesnej oraz prestiżowe imprezy.

W 2010 r. realizowano także szereg działań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami lokalnego dziedzictwa kulturowego (działanie 2.8.5).

2.7. TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA

Położenie Olsztyna nad rzeką Łyną, w otoczeniu jezior, lasów i terenów bogatych przyrodniczo, a także większy niż w pozostałych miastach województwa dostęp do kultury i sztuki oraz odbywające się koncerty i imprezy rekreacyjno-sportowe tworzą dogodny klimat do utrwalania i rozwoju funkcji turystycznych miasta. Warunkiem rozwoju jest jednak stałe powiększanie i modernizowanie dostępnej infrastruktury.

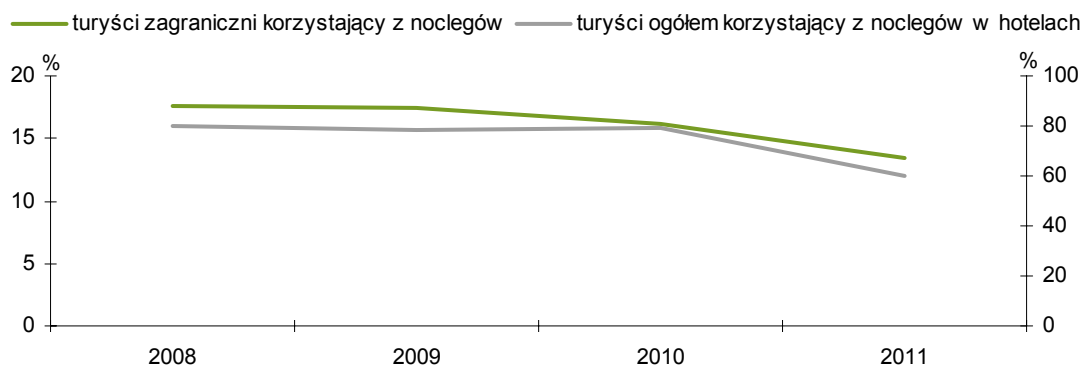
W 2011 r., według danych GUS, w Olsztynie funkcjonowały 23 obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania, w tym 20 z nich miało możliwość obsługi turystów przez cały rok. Obiekty dysponowały 6187 miejscami noclegowymi, które wynajmowało przez cały rok 171,4 tys. odwiedzających (w tym 15,8% to obcokrajowcy). W porównaniu z 2008 r. zanotowano zwiększenie zainteresowania turystów noclegami w obiektach – było w nich o 45,1% korzystających więcej.

Tab. 68. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Obiekty zbiorowego zakwaterowania	17	18	18	23	135,3
w tym całoroczne	15	17	16	20	133,3
liczba miejsc noclegowych	5093	6295	5844	6187	121,5
w tym całorocznych	2021	2097	1597	2418	119,6
liczba korzystających z noclegów	118153	113667	121041	171397	145,1
w tym turystów zagranicznych	20750	19903	19515	23122	111,4
liczba udzielonych noclegów	235672	234511	234733	319044	135,4
w tym turystom zagranicznym	47095	42346	40843	50351	106,9
stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %	26,2	23,5	23,8	27,2	103,8
liczba hoteli	12	12	11	12	100,0
liczba miejsc noclegowych w hotelach	1839	1587	1382	1441	78,4
liczba turystów korzystających z noclegów w hotelach	94796	89259	95731	103520	109,2
liczba udzielonych noclegów w hotelach	156280	140923	150759	168546	107,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Około 60% turystów przyjeżdżających do Olsztyna nocowało w hotelach (rok wcześniej było to prawie 80%). Pozostali wybierali motele, pensjonaty, szkolne schronisko młodzieżowe i inne obiekty. Spadek odsetka osób korzystających z noclegów w hotelach widoczny jest od 2008 r. W tym samym czasie zanotowano również inną spadkową tendencję – stale zmniejszał się odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów we wszystkich obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Rys. 28. Odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów oraz odsetek turystów ogółem, nocujących w hotelach w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych, stanowiący wskaźnik wykorzystania infrastruktury turystycznej, wyniósł w ciągu roku 27,2% i był wyższy niż w poprzednim roku oraz wyższy niż w roku 2008. Wzrost liczby obiektów noclegowych i miejsc noclegowych przełożył się na wzrost liczby turystów korzystających z noclegów.

Zestawienie liczby udzielonych noclegów i liczby turystów z nich korzystających pozwala na określenie długości pobytu osób przyjeżdżających do miasta w obiektach noclegowych. W 2011 r. długość pobytu wyniosła 1,89 dnia (w 2008 r. – 1,99). W hotelach turyści przebywali średnio 1,63 dnia (w 2008 r. 1,65).

Walorami turystycznymi, przyciągającymi do Olsztyna, są wspomniane wcześniej zasoby kulturalne – zabytki, odbywające się imprezy, Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne, Teatr Lalek, Teatr im. Stefana Jaracza i odgrywane w nich

przedstawienia, muzea, kina i obiekty sztuki. Miasto położone jest na Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego, prezentowanego przez takie zabytki Olsztyna jak: Brama Górna, Katedra Św. Jakuba, Zamek, Stary Ratusz i Kościół Św. Wawrzyńca. Do dyspozycji turystów dostępne są również szlaki turystyczne – piesze, rowerowe, kajakowe i samochodowe. Miasto leży również na znanych w Polsce i na świecie: pieszym i samochodowym Szlaku Kopernikowskim, samochodowym Szlaku Grunwaldzkim i Szlaku Mazurskim oraz na Szlaku Zamków Gotyckich (Warmii, Mazur, Powiśla i Kaszub). Propozycją aktywnego spędzania czasu jest udział w organizowanych spływach kajakowych, w tym w spływie „Łyną przez Olsztyn”.

Miasto jest również prężnie działającym ośrodkiem sportowym. Na terenie Olsztyna działało w 2010 r.¹¹ 51 klubów sportowych, zrzeszających 4850 członków. Ćwiczyło w nich 4172 osób (jedynie 26,0% to kobiety). Większość ćwiczących w klubach stanowiły dzieci i młodzież w wieku do 18 roku życia.

Tab. 69. Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i uczniowskimi klubami sportowymi (UKS) w 2008 i 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2010	2008=100
Liczba klubów	51	51	100,0
Członkowie	4125	4850	117,6
Ćwiczący	3715	4172	112,3
mężczyźni	2767	3088	111,6
kobiety	948	1084	114,3
Ćwiczący do lat 18 ogółem	2383	2611	109,6
chłopcy	1740	1806	103,8
dziewczęta	643	805	125,2
Sekcje sportowe	93	82	88,2
Trenerzy	73	86	117,8
Instruktorzy sportowi	104	96	92,3
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	35	38	108,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednostką organizacyjną koordynującą działalność sportową w Olsztynie jest powołany uchwałą Rady Miasta z dnia 17 marca 1993 r. Ośrodek Sportu i Rekreacji. Zadaniem ośrodka jest realizowanie polityki miasta w dziedzinie rekreacji, sportu i rehabilitacji ruchowej poprzez organizowanie działalności dla wszystkich zainteresowanych przy zapewnieniu odpowiednich warunków materialno-technicznych, kadry instruktorów i bezpieczeństwa osób korzystających z usług ośrodka.

Ośrodek realizuje wytyczone mu zadania poprzez:

- popularyzację walorów rekreacji ruchowej oraz organizację zajęć, zawodów, a także imprez sportowo-rekreacyjnych;
- administrowanie terenami i obiektami sportowo-rekreacyjnymi, będącymi własnością gminy oraz wykonywanie wszelkich prac eksploatacyjno-remontowych;
- organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych, kierowanych do mieszkańców miasta (dzieci, młodzieży i dorosłych);
- organizowanie i prowadzenie stałych zespołów ćwiczebnych;
- organizowanie i prowadzenie systemu międzyszkolnych rozgrywek – zawodów, turniejów w różnych dyscyplinach sportowych oraz imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym;
- współpracę z klubami sportowymi, w tym i uczniowskimi klubami sportowymi (UKS) oraz innymi podmiotami działającymi w sferze kultury fizycznej;
- prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie: usług hotelarsko-gastronomicznych, reklamowych, handlowych, wystawienniczych i transportowych, udostępniania obiektów

¹¹ Dane dotyczące klubów sportowych ukazują się co dwa lata (dane za lata parzyste).

sportowych podmiotom gospodarczym w celu organizowania wystaw, targów, kiermaszy itp., wynajmowania, wdzierżawiania sal, pomieszczeń, pawilonów, a także stoisk handlowych, wypożyczania sprzętu sportowego i turystycznego.

Obiektami zarządzanymi i administrowanymi przez OSiR w 2011 r. były:

- Zespół Krytych Obiektów Sportowych (ZKOS I) ul. Głowackiego 27,
- Zespół Krytych Obiektów Sportowych (ZKOS II) ul. Mariańskiej 1,
- HWS „Urania” z lodowiskiem stałym Al. Piłsudskiego 44,
- Lodowisko demontowane z boiskiem ul. Jeziółowicza 4,
- ZOWR – Plaża Miejska ul. Jeziorna 8,
- ZOOS -Stadion Al. Piłsudskiego 69a,
- Przystań „Jodłowa” ul. Jodłowa 9a,
- BSW „Słoneczna Polana” ul. Sielska 38,
- kąpieliska sezonowe (j. Skanda, j. Krzywe, Marina BSW Słoneczna Polana),
- Skate Park-obiekt sportowców ekstremalnych w Parku J. Kusocińskiego,
- tor motokrosowy przy ul. Lubelskiej,
- Ośrodek Wypoczynkowy „Kłobuk” w Nowej Kaletce,
- Hotel „Relaks” w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 13a.

Z dniem 1 lipca 2011 r. zostały wyłączone ze struktury organizacyjnej OSiR: Hotel „Relaks” i OW „Kłobuk” do Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Olsztynie na podstawie Uchwały XI/1136/11 Rady Miasta z dnia 1.06.2011 r.

W 2011 r. OSiR zorganizował 146 imprez sportowych, w których wzięło udział 25550 osób. Uczestnikami sportu szkolnego było 59 szkół w mieście, a w nich 5984 uczniów. W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił 8,4% wzrost liczby uczniów biorących udział w zawodach.

Jednostki odpowiedzialne za zadania związane z turystyką, sportem i rekreacją realizowały w 2010 i 2011 r. szereg działań, które zgodne były z celami rozwoju, wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.

W ramach działania **1.1.2. Wykorzystanie przestrzennych walorów lokalizacyjnych Olsztyna jako wewnętrznych stymulatorów wzrostu** (cel strategiczny I: Rozwój funkcji metropolitalnych z zachowaniem ładu przestrzennego i ekologicznego; cel taktyczny 1.1. Efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów rozwojowych) realizowano w 2010 r. takie zadania, jak:

- opracowanie projektu „Olsztyn. Aktywnie!” – oferta siedmiu dyscyplin rekreacyjnych (rajdy rowerowe krótkie, rajdy rowerowe długie, kolarstwo grawitacyjne, kajakarstwo, marszobiegi, nordic walking oraz spacerzy z przewodnikiem z cyklu „Przewodnik czeka”, które mieszkańcy Olsztyna i turyści mogą uprawiać za darmo pod opieką instruktorów w atrakcyjnych wizualnie miejscach Olsztyna;
- zarys koncepcji powstania w ciągu pieszym prowadzącym do Planetarium „Alei Zdobywców Kosmosu”;
- zagospodarowanie rekreacyjne brzegów – Plaża Miejska, a także kąpielisk sezonowych, Bazy Sportów Wodnych „Słoneczna Polana” wraz z campingiem (OSiR);

W ramach działania **2.1.1. Edukacja i aktywna profilaktyka prozdrowotna mieszkańców** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.1. Promocja zdrowego stylu życia ze wzrostem jakości i dostępności usług medycznych) miasto realizowało szereg zadań o charakterze sportowo-rekreacyjnym, imprezy sportowe w ramach zajęć pozalekcyjnych w szkołach, programy promujące sport czy zawody sportowe (m.in. w 2011 r. Gala Boks Zawodowego, GP w Triathlonie MTB, III edycja Copernicus Run, Mazovia MTB Maraton, Mistrzostwa Olsztyna w Halowej Piłce Nożnej, Mistrzostwa Olsztyna w Piłce Siatkowej Amatorów, Olympic Cup Regaty żeglarskie w klasie 49er, Puchar Polski Jachtów Kabinowych, Regaty Fromm Match Racing czy XIV Bieg Jakubowy).

W ramach działania **2.5.3. Tworzenie warunków do wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży ze środowisk dysfunkcyjnych i zagrożonych patologią** (cel taktyczny 2.5. Niwelowanie zjawiska wykluczenia społecznego) realizowano w 2010 r.

m.in. w szkołach zajęcia sportowe i programy „Ruch to zdrowie”, „Sport jako sposób zapobiegania agresji i zagrożeniom”, „Sport wszystkim dzieci”, „Spędzajmy wolny czas zajmując się sportem”, „Bliżej sportu dalej od używek” itp.

W ramach działania **2.6.1. Rozwój osiedlowej i miejskiej, ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz w miejskich jednostkach oświatowych** (cel taktyczny 2.6. Tworzenie warunków do wzrostu aktywności sportowej i rekreacyjnej) podejmowano następujące zadania:

a) w 2010 r.

- w ramach „Orlik-2012” wybudowano 5 ogólnodostępnych boisk sportowych przy szkołach: SP3, SP22, SP19, SP34, ZSO-3;
- budowa turystyczno-rekreacyjnego ciągu ścieżek rowerowych łączących tereny jeziora Długiego, Lasu Miejskiego i Starego Miasta;
- budowa Wodnego Centrum Rekreacyjno-Sportowego;

b) w 2011 r.

- budowa boiska szkolnego „Moje boisko - Orlik 2012” przy SP-6 i ZSEiT;
- budowa całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej nad Jeziorem Krzywym;
- opracowanie dokumentacji budowlano-kosztorysowej na modernizację i rozbudowę lodowiska-boiska przy ul. Jeziółowicza 4;
- ZOWR - Konkurs SARP na koncepcję budowy całorocznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej nad Jez. Krzywym.

W ramach działania **2.6.2. Rozwój bazy technicznej i osobowej sportu amatorskiego i wyczynowego** podejmowano zadania związane z budową Wodnego Centrum Rekreacyjno-Sportowego oraz prace w budynkach administracyjnych OSiR i podległych OSiR.

W ramach działania **3.4.1. Kreowanie produktów turystycznych miasta dla celów marketingowego wykorzystania** (cel strategiczny III: Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki; cel taktyczny 3.4. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego i historycznego dla rozwoju gospodarczego w dziedzinie turystyki) w 2010 r. m.in. wykonano zarys koncepcji promocyjnej na czas Euro 2012 pod roboczym hasłem „Olsztyn – miasto wolne od futbolu”.

2.8. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zadania związane z ochroną ludności, zapobieganiem zagrożeniom życia i zdrowia oraz zapewnienia bezpieczeństwa publicznego należą do podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. W celu ochrony ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowania i udzielania pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałania w zwalczaniu skutków klęsk żywiołowych i katastrof powołany został system obrony cywilnej. Wykrywaniem zagrożeń, ostrzeganiem przed nimi i alarmowaniem zajmuje się Powiatowy Ośrodek Analizy Danych i Alarmowania.

W ramach obrony cywilnej w Urzędzie Miasta Olsztyn działa Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności. Wydział jest organem wykonawczym realizującym zadania zarządzania kryzysowego i ochrony ludności Prezydenta – Szefa Obrony Cywilnej Miasta Olsztyn. Do zakresu działań Wydziału należy:

- 1) realizacja spraw związanych z zarządzaniem kryzysowym, obronnością kraju i obroną cywilną;
- 2) prowadzenie spraw związanych z porządkiem, bezpieczeństwem publicznym oraz miejskim programem Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego „Gambit Olsztyński”;
- 3) podejmowanie działań prewencyjnych realizowanych w ramach programu „Bezpieczny Olsztyn” i programu rządowego „Razem Bezpieczniej”;
- 4) prowadzenie spraw Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;

- 5) prowadzenie spraw związanych z rejestracją przedpoborowych i organizacją poboru;
- 6) koordynacja realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa wodnego;
- 7) realizacja spraw związanych z przejęciem skazanych w celu wykonania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne oraz pracy społecznie użytecznej orzeczonej w zamian za nieściągalne grzywny;
- 8) wydawanie zezwoleń lub decyzji o zakazie przeprowadzenia na terenie Miasta imprez sportowych, artystycznych oraz rozrywkowych o charakterze masowym, a także prowadzenie ewidencji oraz koordynowanie działań związanych z organizowaniem na terenie Miasta imprez nie wymagających uzyskania zezwoleń;
- 9) prowadzenie kontroli instytucji i zakładów pracy na terenie Miasta w zakresie zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej, spraw obronnych oraz zabezpieczenia imprez masowych;
- 10) wyrażanie zgody na użycie materiałów pirotechnicznych;
- 11) sprawowanie merytorycznego nadzoru nad pracą Straży Miejskiej;
- 12) realizowanie zadań ochrony przeciwpożarowej i ewakuacji pracowników.

Na mocy Zarządzenia Nr 376 Prezydenta Miasta Olsztyn z dnia 20 IX 2007 r. w ramach wydziału powołano Miejski Zespół Zarządzania Kryzysowego. W skład zespołu wchodzi: Prezydent Miasta Olsztyn (Przewodniczący Zespołu), Dyrektor Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miasta (Zastępca Przewodniczącego Zespołu), Zastępca Dyrektora Wydziału Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności, Przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji, Przedstawiciel Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej, Komendant Straży Miejskiej, Dyrektor Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, Powiatowy Lekarz Weterynarii, Dyrektor Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów i Zieleni, Prezes Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, Prezes Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Rzecznik Prasowy Urzędu Miasta.

Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miasta Olsztyn w ramach realizowanych działań współtworzy i realizuje Miejski Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego – „Bezpieczny Olsztyn”, który spójny jest z Rządowym Programem Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań – „Razem Bezpieczniej”. Program ten był kilkakrotnie modernizowany i dostosowywany do aktualnej sytuacji i potrzeb. Jego zasadniczym celem jest poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ograniczenie przestępczości w mieście głównie poprzez:

- doskonalenie form i metod działania Policji, Straży Miejskiej, Państwowej Straży Pożarnej, poszerzanie płaszczyzn współdziałania organów Policji i Straży Miejskiej z mieszkańcami, organizacjami społecznymi, społecznościami lokalnymi;
- tworzenie klimatu dla potępienia zachowań bezprawnych, naruszających porządek publiczny i zagrażających bezpieczeństwu mieszkańców Olsztyna, naruszających zasady współżycia społecznego;
- przebudowę świadomości społeczeństwa dla wspierania działań Policji, reagowania na zło i przypadki naruszania prawa.

W ramach programu powołano Komisje Problemowe:

- „Bezpieczny Dom i Osiedle”,
- „Bezpieczna Szkoła”,
- „Bezpieczna Droga” – Miejska Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego,
- ds. Bezpieczeństwa w Środkach Komunikacji Publicznej,
- ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- ds. Ochrony Dziedzictwa Narodowego,
- ds. Bezpieczeństwa w Działalności Gospodarczej,
- ds. Popularyzacji Programu.

W ramach programu „Bezpieczny Olsztyn” powstały programy pomocnicze, takie jak:

1. Program „Bezpieczna Woda”,
2. Program „Bezpieczny Łód”,
3. Program „Taxi – Oko”,
4. Program „Ochrona”,
5. Program „Bezdomni”.

Program „Bezpieczna Woda” skupia się na zapewnieniu warunków pracy i organizacji współdziałania służb w celu zapewnienia bezpieczeństwa na wodzie. Stanowisko Dyżurnego Miasta koordynuje pracę wodnych patroli Policji, Straży Miejskiej i Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, które stale patrolują miejsca zagrożone.

Celem programu „Bezpieczny Łód” jest zapewnienie bezpieczeństwa na lodzie w okresie zimowym. Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności co roku przygotowuje Plan Zabezpieczenia Programu, organizuje ćwiczenia sprawdzające umiejętność koordynacji działania służb i pogotowia, a także pozwalające mieszkańcom na zapoznanie się z zasadami udzielania pierwszej pomocy podczas zdarzenia na lodzie.

Program „Taxi – Oko” powstał w 2000 r. z inicjatywy Policji i taksówkarzy z różnych korporacji. Myślą przewodnią tego przedsięwzięcia jest współpraca między kierowcami taksówek, pracownikami agencji ochrony, kierowcami komunikacji miejskiej oraz funkcjonariuszami Policji i Straży Miejskiej. Założeniem programu jest natychmiastowe powiadomianie i alarmowanie Policji i odpowiednich służb w celu podjęcia możliwie najszybszej reakcji i decyzji prewencyjnej, ratowniczej lub porządkowej.

Program „Ochrona” określa zakres współpracy z firmami ochroniarskimi. Obejmuje on alarmowanie i ostrzeganie przed zagrożeniami mieszkańców i ekspertów, działania ochronno-porządkowe, współdziałanie z podmiotami zajmującymi się monitorowaniem i prognozowaniem zagrożeń, utworzenie wspólnego kanału radiowego, by umożliwić szybki i bezpośredni przepływ informacji, czy działanie na rzecz Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

Celem programu „Bezdomni” jest przeciwdziałanie skutkom bezdomności i tworzenie szans i warunków do wychodzenia z bezdomności. W celu zapewnienia doraźnej pomocy na bieżąco monitorowane są miejsca, w których przebywają bezdomni. Od listopada do marca uruchamiana jest infolinia dla bezdomnych, która działa całodobowo i jest bezpłatna. Pod numerem infolinii można uzyskać informacje o najbliższej noclegowni, miejscu wydawania posiłków, czy pomocy materialnej.

Wydział prowadzi również szkolenia i kursy z zakresu bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego. W tym zakresie w okresie 2010-2011 przeprowadził szereg działań, m.in.:

2010 r.

- przeszkolenie 242 dyrektorów olsztyńskich zakładów pracy z problematyki obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego;
- konferencję szczebla centralnego z zakresu bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego;
- szkolenie na temat bezpieczeństwa imprez masowych dla pracowników Wydziału;
- szkolenie z zakresu etycznych zachowań pracowników samorządowych;
- konferencję „Monitoring wizyjny i systemy bezpieczeństwa”.

2011 r.

- konferencję „Systemy łączności”;
- konferencję „Wolność i bezpieczeństwo”;
- warsztaty „Wypracowanie zasad współpracy Miasta Olsztyn z organizacjami pozarządowymi”;
- szkolenie e-learningowe „Opracowanie map zagrożeń i map ryzyka”;
- konferencję „Stowarzyszenia na rzecz bezpieczeństwa”;
- II konferencję krajową projektu SOL (WODR);
- szkolenie z zakresu obrony cywilnej, obronności i zarządzania kryzysowego;
- konferencję „Bezpieczeństwo na drodze”;
- konferencję „Zarządzanie kryzysowe”.

Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności współpracuje m.in. z:

- Komendą Miejską Policji,
- Strażą Miejską,

- Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej,
- Wojewódzką Stacją Pogotowia Ratunkowego,
- Aeroklubem Warmińsko-Mazurskim,
- Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Olsztyn,
- Biurem Zarządu Okręgowego Polskiego Czerwonego Krzyża,
- Związkiem Harcerstwa Polskiego – Hufiec Warmiński,
- Polskim Związkiem Krótkofalowców,
- Wodnym Ochotniczym Pogotowiem Ratunkowym.

O bezpieczeństwo mieszkańców Olsztyna dbają również:

- Powiatowy Inspektorat Weterynarii,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna,
- Pogotowie Energetyczne,
- Pogotowie Gazowe,
- Pogotowie Ciepłownicze.

Działalność Policji, Straży Miejskiej i Straży Pożarnej, z uwagi na ich dominującą rolę w tym zakresie, wymaga szerszej analizy i zostanie przedstawiona w dalszej części raportu.

Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego świadczy usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i transportu sanitarnego oraz odpowiada za zabezpieczenie medyczne imprez artystyczno-rozrywkowych. Ponadto prowadzi Szkołę Ratownictwa, gdzie kształci kadrę medyczną. Wyjazdy pogotowia są koordynowane i przekazywane zespołom wyjazdowym przez dyspozytornię. Startujący z lotniska w Dajtkach śmigłowiec Lotniczego Pogotowia Ratunkowego pozostaje w dyspozycji Centrum Powiadamiania Ratunkowego.

Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Olsztynie organizuje pomoc i ratownictwo osób na akwenach wodnych, szkolenia wodnej służby ratowniczej oraz prowadzi profilaktyczną działalność w zakresie bezpieczeństwa osób korzystających z rekreacji.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii sprawuje nadzór i kontrolę weterynaryjną nad podmiotami prowadzącymi działalność związaną ze zwierzętami. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie sprawuje nadzór na terenie miasta i powiatu nad ochroną zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, a w szczególności zapobiega powstawaniu i rozprzestrzenieniu się chorób zakaźnych.

Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna prowadzi działania w zakresie kontrolowania zgodności rozwiązań architektoniczno-budowlanych z przepisami i warunkami bezpieczeństwa, wydaje decyzje administracyjne oraz nadzoruje prace budowlane.

Pogotowie Energetyczne, Pogotowie Gazowe, Pogotowie Ciepłownicze to jednostki organizujące pomoc w przypadku awarii dostawy mediów do mieszkań i instytucji.

Organem łączącym wszystkie jednostki jest Centrum Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Olsztyn i powiatu olsztyńskiego. Centrum jest organem koordynacyjno-doradczym Prezydenta Miasta – Szefa Obrony Cywilnej oraz Starosty Olsztyńskiego w zakresie spraw związanych z bezpieczeństwem powszechnym. Powołane zostało Zarządzeniem Nr 10 Prezydenta Miasta Olsztyn z dnia 29 III 2000 r. jako wiodąca całodobowa centrala dyspozycyjno-alarmowa wszystkich służb ratowniczych, pogotowia instytucji oraz innych podmiotów uczestniczących w zapewnieniu bezpieczeństwa ludzi, zwierząt infrastruktury miejskiej i środowiska. Do najważniejszych zadań Centrum należą:

1. Przyjmowanie i archiwizacja zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających bezpieczeństwu ludzi, zwierząt, infrastruktury i środowiska.
2. Zapewnienie koordynacji działań służb ratowniczych, komunalnych oraz innych uczestników akcji ratunkowej.

3. Zapewnienie Prezydentowi Miasta oraz Staroście pełnej informacji o stanie bezpieczeństwa.
4. Zapewnienie Prezydentowi, Staroście oraz Zespołom Zarządzania Kryzysowego warunków technicznych, bytowych, wspomaganie informatycznego a także materialnych do prowadzenia działań związanych z kierowaniem akcjami ratowniczymi oraz symulacją przebiegu nadzwyczajnych zdarzeń.
5. Zapewnienie Prezydentowi, Staroście oraz Zespołom Zarządzania Kryzysowego danych niezbędnych do podejmowania natychmiastowych i długofalowych decyzji zapewniających bezpieczeństwo ludzi, zwierząt, infrastruktury miasta i środowiska.
6. Prowadzenie systemu powszechnego ostrzegania i alarmowania uwzględniając w szczególności:
 - alarmowanie i powiadamianie ludności o zagrożeniach przy współpracy z regionalnymi rozgłośniami radiowymi i telewizyjnymi oraz związkiem krótkofalowców,
 - sterowanie systemem syren alarmowych,
 - powiadamianie członków Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego i innych niezbędnych specjalistów,
 - zapewnienie ludności i mediom wszelkiej możliwej i niezbędnej informacji związanej z bezpieczeństwem.

Centrum Zarządzania Kryzysowego pełni funkcje:

- a) informacyjne – informowanie szczebla nadrzędnego, jednostek samorządowych, środków masowego przekazu, sąsiednich regionów – o zaistniałych i możliwych nadzwyczajnych zagrożeniach, przebiegu działań ratowniczych oraz powstałych stratach i zniszczeniach, analizowanie publikacji dotyczących sytuacji kryzysowej;
- b) ostrzegawcze – ostrzeganie w trybie alarmowym służb ratowniczych i ludności o możliwości powstania nadzwyczajnych zagrożeń, przygotowanie komunikatów dla ludności;
- c) koordynacyjne – koordynowanie i wspieranie działań ratowniczych prowadzonych przez jednostki systemu ratowniczo-gaśniczego oraz inne podmioty ratownicze i jednostki współdziałające;
- d) decyzyjne – wdrażanie i realizacja decyzji organów nadrzędnych/Prezydenta o użyciu sił i środków do działań ratowniczych, ochrony ludności oraz likwidacji zdarzeń i usuwania ich skutków;
- e) analityczno-planistyczne – przygotowanie analiz, prognoz i opcji działań, planowanie przedsięwzięć, przygotowanie projektów decyzji i zarządzeń, koordynowanie i kontrola realizacji przedsięwzięć;
- f) dokumentacyjne – ewidencjonowanie dokumentów, dokumentowanie zdarzeń, strat i zniszczeń, prowadzenie kalendarium działań;
- g) tworzenie baz danych – gromadzenie i przetwarzanie aktualnych informacji o potencjale ratowniczym powiatu i możliwościach jego uzupełnienia.

W styczniu 2002 r. utworzono w Olsztynie całodobowe stanowisko Dyżurnego Miasta i Powiatu. Do jego najważniejszych zadań należy:

- przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających bezpieczeństwu ludzi, zwierząt, infrastruktury miasta i środowiska i przekazywanie ich odpowiednim służbom ratowniczym;
- całodobowe współdziałanie ze służbami, inspekcjami, strażami i administracjami w zakresie spraw zgłaszanych do Centrum Zarządzania Kryzysowego;
- opracowywanie dodatkowych i doraźnych meldunków o zdarzeniach;
- współdziałanie z Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody, jednostkami i służbami ratowniczymi województwa;
- koordynowanie m.in. programów; „Bezpieczna Woda”, „Taxi-Okno”, „Zima”;
- współpracowanie z lokalnymi mediami w zakresie informowania mieszkańców miasta i powiatu o zagrożeniach;

- alarmowanie i powiadamianie osób funkcyjnych Urzędu Miasta i Powiatu, koordynowanie działania służb ratowniczych, komunalnych oraz innych uczestników akcji ratowniczych;
- reagowanie w sytuacjach zagrożeń na terenie miasta i powiatu według ustalonych procedur;
- uruchamianie Systemu Wczesnego Alarmowania Miasta;
- alarmowanie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
- uczestnictwo w funkcjonowaniu monitoringu miasta.

Oprócz stanowiska Dyżurnego Miasta powołany został Miejski Zespół Reagowania Kryzysowego. Celem jego działania jest zapobieganie skutkom klęsk żywiołowych lub ich usuwanie. Zadania te realizowane są przez grupy robocze działające stale bądź powołane na określony czas. Zespół ma swoją siedzibę w Centrum Zarządzania Kryzysowego. Dysponuje on ruchomym centrum kierowania, które jest uruchamiane doraźnie w sytuacjach tego wymagających.

W 2003 r. uruchomiono monitoring miasta w rejonie Starego Miasta i Śródmieścia z 14 obrotowymi kamerami. System obejmuje m.in.:

- Stare Miasto i Śródmieście, od mostu Jana do Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego,
- ul. Grunwaldzka, okolice Dworca Zachodniego oraz Rondo Ofiar Katastrofy Smoleńskiej,
- ul. Dworcowa od TESCO do Dworca Głównego,
- ul. Kętrzyńskiego, okolice CH Manhattan oraz Rondo Bema,
- ul. Piłsudskiego od Głowackiego do Michalin,
- ciąg ulic Śliwy – Warszawska – Tuwima,
- ul. Niepodległości, Pstrowskiego do Wyszyńskiego,
- ul. Wyszyńskiego od Pstrowskiego do Michalin,
- ciąg ulic Wojska Polskiego – Sybiraków – Limanowskiego,
- Park Jakubowo.

Monitoring miasta jest rozbudowywany każdego roku.

Policja

Komenda Miejska jest jednostką organizacyjną Policji stanowiącą aparat pomocniczy, przy pomocy którego Komendant Miejski Policji w Olsztynie realizuje na obszarze miasta i powiatu zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, określone w ustawach i wydanych na ich podstawie przepisach wykonawczych.

Terytorialny zasięg Komendy Miejskiej Policji obejmuje obszar administracyjny Olsztyna oraz powiatu olsztyńskiego. W skład Komendy Miejskiej, pomijając Komisariaty Policji w Barczewie, Biskupcu, Dobrym Mieście i Olsztynku, wchodzi m.in.:

1. Komórki organizacyjne służby kryminalnej:
 - Wydział do walki z Przestępczością przeciwko Mieniu,
 - Wydział do walki z Przestępczością przeciwko Życiu i Zdrowiu,
 - Wydział Kryminalny,
 - Wydział do walki z Przestępczością Gospodarczą,
 - Referat do spraw Przestępczości Nieletnich,
 - Referat Techniki Kryminalistycznej;
2. Komórki organizacyjne służby prewencyjnej:
 - Wydział Prewencji,
 - Sztab Policji,
 - Wydział Interwencyjny,
 - Wydział Wywiadowczo-Patrolowy,
 - Wydział Kontroli Ruchu Drogowego i Wykroczeń;
3. Posterunek Policji w Olsztynie;

4. Komórki organizacyjne służby wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym:
- Zespół do spraw Dyscyplinarnych, Skarg i Wniosków,
 - Zespół Kadr i Szkolenia,
 - Zespół Prezydialny,
 - Zespół Ochrony Informacji Niejawnych,
 - Referat Administracyjno-Gospodarczy,
 - Zespół Informatyki.

Każdego roku Komenda Miejska Policji w Olsztynie, po przeprowadzeniu stosownych analiz, przyjmuje i realizuje wiele założeń wynikających z potrzeb, uwarunkowań i przepisów prawa. Do zadań priorytetowych należą:

- a) zwiększanie bezpieczeństwa obywateli,
- b) spadek liczby przestępstw połączony z podniesieniem wykrywalności.

W 2011 r. na terenie działania KMP Olsztyn (miasto Olsztyn i powiat olsztyński) odnotowano łącznie 9,2 tys. przestępstw, z tego ponad 67% miało miejsce na terenie Olsztyna. W porównaniu do 2008 r. wystąpił wzrost liczby przestępstw zarówno na całym obszarze działania KMP (o 5,4%), jak i w Olsztynie (o 10,7%). W obu latach wśród ogółu popełnionych przestępstw, najczęściej miało charakter kryminalny. Na przestrzeni analizowanych lat wzrosła również liczba przestępstw gospodarczych.

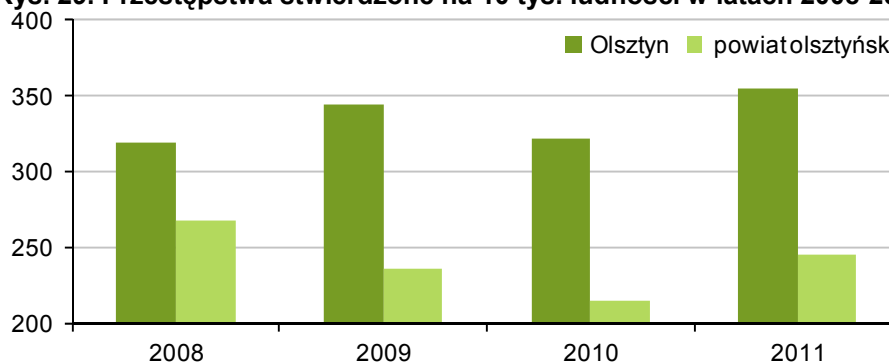
Tab. 70. Przestępstwa stwierdzone na terenie Olsztyna w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Przestępstwa ogółem	5633	6087	5647	6236	110,7
w tym					
o charakterze gospodarczym	837	845	603	1015	121,3
o charakterze kryminalnym	4101	4503	4577	4516	110,1
w tym					
rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	157	177	204	229	145,9
bójka i pobicie	66	89	103	108	163,6
kradzież cudzej rzeczy	1364	1544	1473	1356	99,4
kradzież z włamaniem	779	718	704	768	98,6
uszkodzenie rzeczy	471	563	559	529	112,3
przestępstwa narkotykowe	173	222	308	375	216,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców Olsztyna w 2011 r. popełniono 355 przestępstw, tj. o 35 więcej niż w 2008 r., podczas gdy w powiecie olsztyńskim wskaźnik ten w 2011 r. ukształtował się na poziomie 246 osób, a w 2008 r. – 269.

Rys. 29. Przestępstwa stwierdzone na 10 tys. ludności w latach 2008-2011

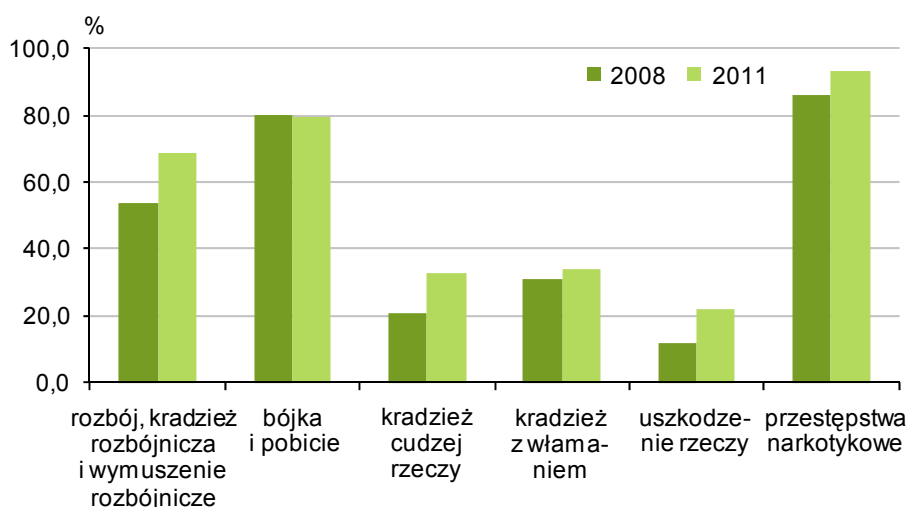

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie.

W całym rozpatrywanym okresie wśród ogółu przestępstw o charakterze kryminalnym największy udział miały kradzieże cudzej rzeczy. W 2011 r. w Olsztynie stwierdzono 1,4 tys. takich przestępstw, tj. o 0,6% mniej w porównaniu do 2008 r. Kolejną pod względem liczebności kategorią przestępstw były kradzieże z włamaniem, które stanowiły 17,0% ogółu przestępstw w mieście. Także w tej grupie przestępstw odnotowano spadek ich liczby (o 1,4%). W przypadku pozostałych przestępstw, tj. rozbojów, kradzieży rozbójniczych i wymuszeń rozbójniczych, bójek i pobić oraz uszkodzeń rzeczy zanotowano wzrost ich liczby w odniesieniu do 2008 r. Bardzo dużym i poważnym zagrożeniem są także przestępstwa narkotykowe. Na terenie Olsztyna w 2011 r. ujawniono 375 przestępstw tego typu (tj. ponad dwukrotnie więcej niż w 2008 r.).

Wykrywalność większości rodzajów przestępstw o charakterze kryminalnym, za wyjątkiem bójek i pobić, wzrosła w rozpatrywanych latach. Największy wzrost, bo o 15,2 pkt. proc. wystąpił w przypadku rozbojów, kradzieży rozbójniczych i wymuszeń rozbójniczych.

Rys. 30. Wykrywalność przestępstw kryminalnych stwierdzonych na terenie Olsztyna w 2008 i 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie.

Czynnikiem mającym istotne znaczenie dla poczucia bezpieczeństwa społecznego i porządku publicznego jest bezpieczeństwo w ruchu drogowym. W 2011 r. w Olsztynie miało miejsce 3,3 tys. zdarzeń drogowych, co oznacza spadek o 33,4% w stosunku do 2008 r. W strukturze zdarzeń drogowych dominowały kolizje drogowe, które stanowiły odpowiednio 89,2% w 2008 r. i 94,7 % w 2011 r. Zanotowano natomiast duży spadek liczby wypadków drogowych (o 67,2%). Śmierć w nich w całym rozpatrywanym okresie poniosło łącznie 88 osób. Należy podkreślić, że w 2010 i 2011 r. zauważalny był duży spadek ich liczby. Choć liczba wypadków i kolizji drogowych, a także osób poszkodowanych, utrzymuje w ostatnich latach tendencję malejącą, to wciąż stanowi istotne zagrożenie dla bezpieczeństwa, tak osób zmotoryzowanych, jak i pieszych.

Tab. 71. Zdarzenia drogowe odnotowane w Olsztynie w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba zdarzeń drogowych	5020	5431	3604	3343	66,6
kolizji drogowych	4477	5052	3441	3165	70,7
wypadków drogowych	543	379	163	178	32,8
Liczba ofiar śmiertelnych	41	34	6	7	17,1
Liczba poszkodowanych w wypadkach	716	473	189	190	26,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie.

Jednym z aspektów pracy KMP Olsztyn są działania podejmowane na rzecz rozpoznania zjawisk patologicznych, demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz prewencji kryminalnej. W 2011 r. 258 nieletnich popełniło 667 czynów karalnych. W porównaniu do 2008 r. liczba nieletnich przestępców spadła o 49,7%, a liczba popełnionych przez nich czynów karalnych wzrosła o 17,2%. Osoby nieletnie najczęściej były sprawcami rozbojów, kradzieży rozbójniczych i wymuszeń rozbójniczych (14,5% ogółu czynów karalnych popełnionych przez nieletnich przestępców) i bójki z pobiciem (7,2%). W porównaniu do 2008 r. odnotowano spadek liczby kradzieży cudzej rzeczy (o 51,2%) oraz kradzieży z włamaniem (o 67,4%).

Tab. 72. Czyny karalne popełnione przez nieletnich przestępców w Olsztynie w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba nieletnich przestępców ogółem	513	358	232	258	50,3
Czyny karalne o charakterze kryminalnym popełnione przez nieletnich ogółem, w tym	569	357	474	667	117,2
rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	35	32	91	97	277,1
bójka i pobicie	29	16	23	48	165,5
kradzież cudzej rzeczy	80	60	69	39	48,8
kradzież z włamaniem	132	57	18	43	32,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie.

W ramach współpracy na rzecz ograniczenia demoralizacji i przestępczości Sekcja Prewencji KMP w Olsztynie oraz komisariaty jej podległe w sposób ciągły współpracują z instytucjami rządowymi i pozarządowymi. Współpraca ta polega m.in. na wdrażaniu i realizowaniu wyżej wymienionych programów profilaktycznych. Ponadto w sposób systematyczny przeprowadzane są spotkania z młodzieżą szkolną, rodzicami, pedagogami oraz nauczycielami dotyczące m.in. odpowiedzialności karnej nieletnich, przemocy w szkołach czy środków odurzających.

Straż Miejska

Straż Miejska w Olsztynie powołana została do życia na mocy Zarządzenia nr 1 Prezydenta Miasta Olsztyn z dnia 10 IV 1991 r. Obecnie Straż Miejska działa na podstawie ustawy z dnia 29 VIII 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779, z późniejszymi zmianami) i podlega Prezydentowi Miasta Olsztyn.

Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego. Podstawowy katalog zadań dla straży miejskiej określony został w ustawie o strażach gminnych i obejmuje w szczególności:

1. Ochronę spokoju i porządku w miejscach publicznych.
2. Czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego.
3. Współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejsc zagrożeń.
4. Zabezpieczanie miejsc przestępstw, katastrof lub innych podobnych zdarzeń albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia.
5. Ochronę obiektów komunalnych i użyteczności publicznej.
6. Współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych.
7. Doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te swoim zachowaniem dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym,

znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób.

8. Informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.
9. Konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

Zadania Straży Miejskiej realizowane są m.in. poprzez:

1. Stałe patrole na ulicach i osiedlach.
2. Ciągłą realizację zgłaszanych interwencji.
3. Utrzymywanie stałej łączności między jednostkami Policji i Straży Miejskiej.
4. Koordynowanie rozmieszczenia służb straży z uwzględnianiem występujących zagrożeń.
5. Wspólne z policją organizowanie i prowadzenie służb i działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.
6. Zabezpieczanie uroczystości państwowych i samorządowych.
7. Zabezpieczanie imprez organizowanych lub współorganizowanych przez samorząd.
8. Zabezpieczanie miejsc przestępstw, katastrof itp. przed dostępem osób postronnych.
9. Prowadzenie zajęć profilaktycznych i wychowawczych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.
10. Informowanie odnośnych służb i instytucji o zaobserwowanych zagrożeniach bądź nieprawidłowościach.
11. Informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach występujących zagrożeń oraz sposobach ich eliminacji.

Strażnicy zgodnie z uprawnieniami ustawowymi oraz odpowiednimi wytycznymi Prezydenta Miasta reagują na popełniane wykroczenia, przestępstwa oraz występujące nieprawidłowości dotyczące bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego.

Ścisła współpraca z mieszkańcami Olsztyna, w tym szczególnie z Radami Osiedli oraz administracjami mieszkaniowymi i wydziałami Urzędu Miasta, jak i innymi instytucjami życia publicznego ma na celu poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego. W tym zakresie Straż Miejska dokonuje przeglądów osiedli mieszkaniowych, w których uczestniczą przedstawiciele rad osiedli, administratorzy, zarządcy, dzielnicowi Policji, jak również zainteresowane wydziały Urzędu Miasta. Stwierdzone uchybienia podczas przeglądów przekazywane są osobom odpowiedzialnym za ich usunięcie. Rekontrole wykonywane przez strażników, pozwalają na ustawiczną weryfikację wykonywanych poleceń.

Rozwijane są formy kontaktu z mediami. Działalność medialna Straży Miejskiej związana jest z szeroko pojętą edukacją społeczeństwa i propagowaniem wiadomości z zakresu przestrzegania przepisów wynikających z ustaw i prawa lokalnego.

Ścisła współpraca z Policją jest priorytetem współdziałania Straży Miejskiej. Wspólne patrole strażników i policjantów w dziedzinach: kontroli ruchu drogowego, patroli interwencyjnych monitoring, obsługi monitoring, przeglądów porządkowych osiedli z dzielnicowymi stwarzają możliwość bezpośredniej wymiany doświadczeń oraz informacji o miejscach zagrożonych, jak również umożliwiają planowanie wspólnych działań dotyczących imprez masowych. W 2011 r. funkcjonariusze Straży Miejskiej odbyli 1662 wspólne patrole z Policją.

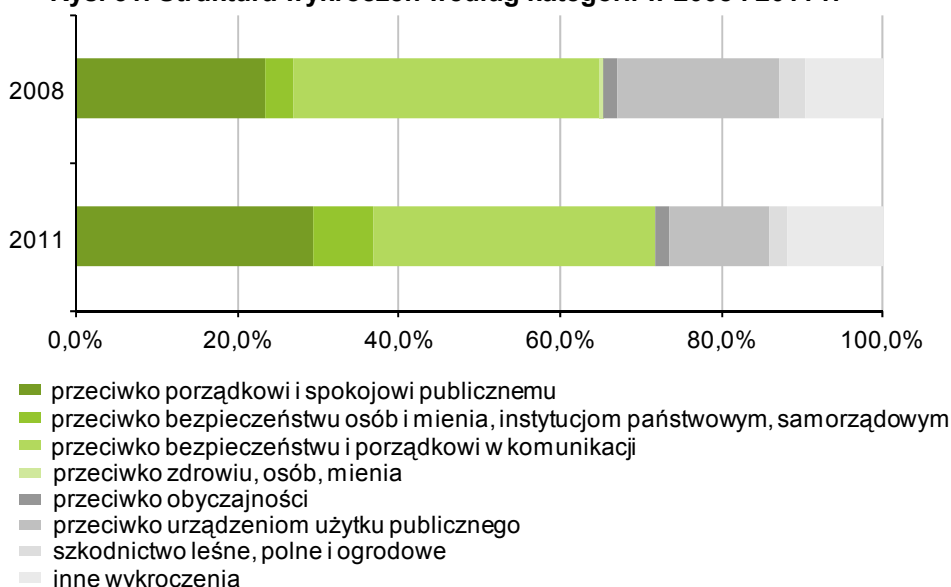
W 2011 r. Straż Miejska współpracowała również m.in. z agencjami ochrony, WOPR, Strażą Pożarną, korporacjami taxi. Dodatkowo strażnicy miejscy tworzyli wspólne patrole z pracownikami służby ochrony Lasu Miejskiego. Podstawowym zadaniem tego patrolu jest kontrola przed wszelkim szkodnictwem leśnym. W 2011 r. odbyto 209 wspólnych patroli z pracownikami Zarządu Zieleni na terenie Lasu Miejskiego w Olsztynie.

Od 2005 r. w Olsztynie Straż Miejska realizuje program „strażnika dzielnicowego”. Zastosowany w nim podział na referaty patrolowo-interwencyjne oraz na referaty

dzielnicowych zakłada zasadę jednoosobowej, imiennej odpowiedzialności strażnika dzielnicowego za swoją dzielnicę. W 2011 r. w mieście było 13 strażników dzielnicowych. Do ich głównych zadań należało utrzymanie czystości i porządku w swojej dzielnicy, stała współpraca z Radami Osiedli oraz pedagogami szkół.

Realizując zadania przewidziane w ustawie o strażach gminnych i miejskich oraz prawa miejscowego, w 2011 r. olsztyńscy strażnicy miejscy podjęli ogółem 21,6 tys. interwencji, to jest o 13,2% więcej niż w 2008 r. Ponad 76% wszystkich popełnionych wykroczeń stanowiły 3 kategorie: przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu oraz przeciwko urządzeniom użytku publicznego.

Rys. 31. Struktura wykroczeń według kategorii w 2008 i 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Olsztynie.

Analizując liczbę wykroczeń, w 2011 r. w odniesieniu do 2008 r., zanotowano spadek liczby następujących wykroczeń:

1. przeciwko zdrowiu, osób, mienia (spadek o 97,0%),
2. przeciwko urządzeniom użytku publicznego (spadek o 30,6%),
3. szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe (spadek o 21,3%).

Na uwagę zasługuje natomiast ponad dwukrotny wzrost liczby wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, instytucjom państwowym, samorządowym.

Tab. 73. Liczba wykroczeń w poszczególnych kategoriach w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Wykroczenia ogółem	19103	20469	20727	21624	113,2
przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	4489	4499	6194	6335	141,1
przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, instytucjom państwowym, samorządowym	622	507	548	1634	262,7
przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	7286	8269	7319	7521	103,2
przeciwko zdrowiu, osób, mienia	67	123	16	2	3,0
przeciwko obyczajności	321	672	863	392	122,1
przeciwko urządzeniom użytku publicznego	3866	3746	2667	2684	69,4
szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe	635	455	643	500	78,7
inne wykroczenia	1817	2198	2477	2556	140,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Olsztynie.

W 2011 r. Dyżurny Straży Miejskiej przyjął 16,0 tys. zgłoszeń od mieszkańców Olsztyna, co stanowi wzrost w porównaniu do 2008 r. o 23,2%. Natomiast Dyżurny Miasta odebrał 8,9 tys. zgłoszeń, co stanowi wzrost w odniesieniu do 2008 r. o 30,6%. Zgłoszenia te dotyczyły przede wszystkim utrzymania czystości i porządku w mieście, zakłócenia porządku publicznego i bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W pozostałych sprawach dominowały zgłoszenia dotyczące nieprawidłowego trzymania zwierząt, uszkodzeń w stanie nawierzchni dróg, awarii występujących w urządzeniach sieci komunalnych i w budynkach oraz osób potrzebujących natychmiastowej pomocy.

Tab. 74. Liczba zgłoszeń od mieszkańców miasta w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba zgłoszeń telefonicznych od mieszkańców miasta	19824	20751	23709	24922	125,7
przyjęte przez Dyżurnego Straży Miejskiej	12988	13773	14999	15996	123,2
przyjęte przez Dyżurnego Miasta	6836	6978	8710	8926	130,6
Liczba zdarzeń zarejestrowanych przez operatorów monitoringu	11242	12729	11499	8659	77,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Olsztynie.

Strażnicy Miejscy w 2011 r. nałożyli 10,2 tys. mandatów karnych, tj. o 9,4% więcej niż w 2008 r. na łączną sumę 749,3 tys. zł (o 13,0% mniej). Średnia wysokość jednego mandatu wynosiła 73,2 zł.

W 2011 r. Straż Miejska sporządziła 253 wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego Wydział IX Grodzki, tj. o 30,1% mniej w porównaniu do 2008 r.

Strażnicy miejscy w 2011 r. podjęli 4673 interwencje wobec osób spożywających alkohol w miejscu zabronionym i nałożyli 4037 mandatów karnych na łączną kwotę 243,5 tys. zł. Ponadto doprowadzili 1336 osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień, miejsc zamieszkania, jednostek Policji, schroniska dla bezdomnych.

W 2011 r. Dyżurny Straży Miejskiej przyjął od mieszkańców Olsztyna 783 zgłoszenia dotyczące osób bezdomnych. Łącznie strażnicy udzielili pomocy bezdomnym w 779 przypadkach. Ponadto, Straż Miejska wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w okresie jesienno-zimowo-wiosennym każdego roku dokonuje szczegółowej kontroli miejsc przebywania osób bezdomnych na terenie miasta Olsztyn.

Turystyczny charakter Olsztyna i duże tereny rekreacyjne, powodują konieczność szczególnej dbałości o estetykę i czystość miasta. W zakres czynności wykonywanych przez strażników miejskich wchodziła kontrola: stanu czystości ulic, chodników, posesji; przestrzegania warunków zimowego utrzymania; respektowania przepisów dotyczących gromadzenia odpadów stałych i ciekłych na posesjach. W trakcie codziennych kontroli Strażnicy Miejscy dokonali 3286 kontroli nieruchomości (także ogrodów działkowych) pod względem przestrzegania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jak również uchwały Rady Miasta. Ukarali mandatami karnymi 96 właścicieli nieruchomości, skierowali 8 wniosków o ukaranie do Sądu, w stosunku do 49 właścicieli nieruchomości zastosowano pouczenie.

Tab. 75. Liczba i rodzaj sankcji zastosowanych wobec sprawców wykroczeń w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba wniosków do Sądu Grodzkiego	362	576	302	253	69,9
Liczba nałożonych mandatów karnych	9363	10125	9828	10240	109,4
Kwota nałożonych mandatów karnych w zł	860870	914545	784270	749326	87,0
Średnia kwota mandatu w zł	91,9	90,3	79,8	73,2	79,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Olsztynie.

Straż Miejska od wielu lat prowadzi akcje mające za zadanie poprawę bezpieczeństwa w mieście w ramach programu „Bezpieczny Olsztyn”.

W Olsztynie w 2011 r. zorganizowanych zostało szereg imprez o charakterze masowym. W każdej z nich uczestniczyli strażnicy miejscy, dbając o przestrzeganie spokoju i porządku publicznego przez zgromadzone tam osoby oraz czuwając nad ich bezpieczeństwem. Strażnicy miejscy w 2011 r. wzięli udział w 81 zabezpieczeniach różnego rodzaju imprez kulturalnych, oświatowych, sportowych, rekreacyjnych i innych, m.in.:

- Sylwester 2011,
- Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- Obchody Święta Niepodległości,
- Akcja Znicz,
- Bieg Jakubowy,
- Targi Rolnicze,
- Targi Ogrodnicze,
- Przemarsz akademicki UWM,
- Festiwal „Śpiewajmy Poezję”,
- Rajd Warmiński,
- Triathlon,
- Regaty Puchar Polski,
- Regaty *Olimpic Cup*,
- Rajd Warmiński.

Dodatkowo w okresie letnim zabezpieczano imprezy Olsztyńskiego Lata Artystycznego.

Straż Pożarna

Rejon operacyjny Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie swoim zasięgiem obejmuje miasto Olsztyn oraz powiat olsztyński. Wielkość obszaru chronionego wynosi ok. 2625 km², a liczba mieszkańców ok. 296 tys. Na obszarze tym funkcjonują 3 Jednostki Ratowniczo-Gaśnicze – dwie na terenie Olsztyna oraz jedna w Biskupcu. Wszystkie Jednostki realizują działania ratowniczo-gaśnicze związane z gaszeniem pożarów oraz działaniami ratowniczymi podczas wypadków drogowych. Dodatkowo w ramach odwołów operacyjnych Jednostki przeprowadzają specjalistyczne działania ratownicze.

Do głównych zadań Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie należy:

- organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczej w czasie walki z pożarami oraz likwidacji miejscowych zagrożeń,
- wykonywanie pomocniczych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych oraz likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze,
- rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń,
- szkolenie kadr dla potrzeb ochotniczych straży pożarnych,
- nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.

W okresie 2010-2011 w Olsztynie zanotowano łącznie 2854 zdarzenia, w tym 1092 pożary, 1598 miejscowych zagrożeń i 164 fałszywe alarmy.

Tab. 76. Liczba zdarzeń odnotowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na terenie Olsztyna w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba zdarzeń	1552	1620	1485	1369	88,2
pożary	716	773	574	518	72,3
miejscowe zagrożenia	745	747	810	788	105,8
alarmy fałszywe	91	100	101	63	69,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych Komenda Miejska Straży Pożarnej prowadzi czynności kontrolno-rozpoznawcze oraz odbiory nowo wybudowanych obiektów pod względem zgodności z przepisami przeciwpożarowymi. W ramach prowadzonej działalności w 2010 i 2011 r. pracownicy Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie przeprowadzili łącznie 494 kontrole. Podstawowym działaniem pokontrolnym było wydawanie decyzji administracyjnych w celu wymuszenia usunięcia uchybień i niedociągnięć. Łącznie w okresie 2010-2011 wydano 195 takich decyzji oraz wszczęto 195 postępowań administracyjnych w wyniku ujawnionych nieprawidłowości.

Tab. 77. Czynności kontrolno-rozpoznawcze przeprowadzone przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na terenie Olsztyna w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba przeprowadzonych kontroli	155	178	299	195	125,8
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	49	63	120	75	153,1
Liczba wszczętych postępowań administracyjnych w wyniku ujawnionych nieprawidłowości	19	7	120	75	394,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie.

Do najważniejszych działań związanych z poprawą bezpieczeństwa mieszkańców Olsztyna podjętych w 2010 i 2011 r. w ramach realizacji celu strategicznego II: *Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego* Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 należy zaliczyć:

- Działanie 2.2.1. Zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego:
 - a. stopniową rozbudowę i modernizację systemu monitoringu miasta;
 - b. budowę dróg pożarowych do jednostek oświatowo-wychowawczych;
 - c. adaptację pomieszczeń w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej na potrzeby Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
 - d. przebudowę schroniska dla zwierząt wraz z dobudową części medycznej;
- Działanie 2.2.2. Wspieranie obywatelskich inicjatyw w zakresie bezpieczeństwa:
 - a. podejmowanie licznych programów i akcji w celu zwiększenia poprawy stanu bezpieczeństwa i porządku w mieście, m.in. program „Bezpieczna szkoła” w ramach programu „Bezpieczny Olsztyn”, programy przedszkolne „Mamo, tato, już wiem, jak być bezpiecznym” i „Bezpieczne wakacje”;
 - b. szkolenia dla uczniów klas IV i VI szkół podstawowych oraz klas II gimnazjów i II szkół ponadgimnazjalnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej – w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi (PCK, Koszykarski Klub Sportowy „Olsztyn”);
 - c. w szkołach podstawowych i gimnazjach przeprowadzenie egzaminu uprawniającego do uzyskania kwalifikacji do kierowania rowerem i motorowerem;
 - d. zorganizowanie we współpracy z OSiR nauki pływania dla uczniów klas II szkół podstawowych;
 - e. przeprowadzenie programu „Bezpieczeństwo na drodze, bezpieczna zabawa” oraz kursu pierwszej pomocy „I Ty możesz zostać ratownikiem” w Ośrodku Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży.

3. SFERA GOSPODARCZA

Rozwój gospodarczy danego obszaru jest kategorią mierzalną, którą jednak trudno wyrazić za pomocą jakiegoś jednego uniwersalnego wskaźnika. Stan gospodarki regionalnej i uwarunkowań makroekonomicznych określić można na podstawie danych statystycznych zbieranych przez GUS i badań prowadzonych przez szereg instytucji zajmujących się diagnozowaniem i prognozowaniem zjawisk zachodzących w społecznej i gospodarczej sferze funkcjonowania firm. Zakres informacji, które mogą posłużyć do analizy czynników wpływających na zmiany w gospodarce, tzn. na jej rozwój, charakter i strukturę, jest bardzo szeroki. Wyniki badań społecznych i ekonomicznych ujmują zarówno syntetyczne wskaźniki w ramach szacunków rachunków narodowych, jak i dane dotyczące wielkości oraz dynamiki działalności przemysłowej, budowlanej, rolniczej i leśnej, wielu dziedzin usług rynkowych i nierynkowych, infrastruktury społecznej i komunalnej, wyników finansowych podmiotów, działalności inwestycyjnej i innowacyjnej, badawczej itp. Pewną niedogodnością może być jednak fakt, iż często najnowsze dane (zwłaszcza makroekonomiczne) dotyczą okresów sprzed dwóch, a nawet trzech lat i nie odzwierciedlają bieżącej sytuacji.

W niniejszym opracowaniu dane dotyczące rachunków narodowych zaprezentowano na poziomie podregionów, GUS nie dysponuje bowiem danymi na ten temat na niższych poziomach terytorialnych. W celu charakterystyki sytuacji makroekonomicznej podregionu olsztyńskiego wykorzystano dwa wskaźniki, tj. PKB i wartość dodaną brutto.

Końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej obrazuje produkt krajowy brutto (PKB). W 2009 r.¹² jego wartość dla podregionu olsztyńskiego wyniosła 17813 mln zł, co stanowiło 48,0% PKB w województwie. Wartość PKB *per capita* wyniosła 29016 zł, co stanowiło 82,4% wielkości tego wskaźnika dla Polski. Wskaźnik ten jest wyższy niż średnia w województwie i wynosi 111,7% jego wielkości dla województwa. Należy więc zauważyć, że podregion olsztyński na tle regionu zanotował najlepsze rezultaty działalności podmiotów gospodarki narodowej. Co więcej, w porównaniu do 2007 r. wartość PKB ogółem, jak i *per capita* wzrosła odpowiednio o 14,0% i 13,7%. Stały wzrost udziału PKB regionu olsztyńskiego w strukturze wojewódzkiej świadczy o szybszym rozwoju Olsztyna w stosunku do pozostałych obszarów województwa.

Tab. 78. Produkt krajowy brutto (PKB) w podregionach województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem w mln zł	Na 1 mieszkańca		
		w zł	Polska = 100	województwo = 100
WOJEWÓDZTWO	37076	25970	73,8	x
podregiony				
Elbląski	13143	24808	70,5	95,5
Etcki	6120	21552	61,2	83,0
Olsztyński	17813	29016	82,4	111,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość dodana brutto w podregionie olsztyńskim w 2009 r. wynosiła 15829 mln zł i była ona najwyższa w województwie stanowiąc, podobnie jak PKB, 48,0% wartości wytworzonej w województwie. Największą wartość dodaną w podregionie w 2009 r. generowały podmioty z sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (27,9%), pozostała działalność usługowa (26,1%) oraz przemysł (21,8%).

Wydajność pracy, mierzona wielkością wartości dodanej brutto przypadającej na jednego pracującego, wyniosła w 2009 r. w podregionie olsztyńskim 80678 zł i była najwyższa w województwie.

¹² Dane dotyczące PKB i wartości dodanej brutto za 2011 r. opublikowane zostaną w październiku 2013 r.

W odniesieniu do 2007 r. w podregionie olsztyńskim wartość dodana brutto ogółem wzrosła o 15,8%, a na 1 pracującego o 14,8%.

Tab. 79. Wartość dodana brutto (ceny bieżące) według grup sekcji PKD 2007 w podregionach województwa warmińsko-mazurskiego w 2009 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	Przemysł		Budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości i firm	Pozostałe usługi
	w mln zł	na 1 pracującego		ogółem	w tym przetwórstwo przemysłowe				
WOJEWÓDZTWO	32946	76714	2379	8128	6979	2658	8427	3075	8278
podregiony									
Elbląski	11679	75020	811	3599	3156	931	2635	969	2734
Ełcki	5438	70090	573	1075	885	472	1375	531	1413
Olsztyński	15829	80678	995	3455	2938	1255	4417	1576	4131

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wyniki analizy przesunięć udziałów (*shift-share*) pokazują poziom konkurencyjności podregionu olsztyńskiego w odniesieniu do województwa pod względem wielkości wartości dodanej brutto według sekcji PKD 2007 (przy założeniu podobnych tendencji zmian w tym obszarze). Okazuje się, że wartość dodana brutto we wszystkich sekcjach PKD była wyższa niż w 2007 r., na co wskazuje dodatnia wartość współczynnika PO.

Tab. 80. Analiza przesunięć udziałów (shift-share): wartość dodana brutto w podregionie olsztyńskim w mln zł

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo		Podregion olsztyński		Człon I	Człon II	Człon III	PO	SP	KO	PC
	2007	2009	2007	2009	g _r	g _{ir}	g _{ib}	2007-2009			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2230	2379	933	995	0,1523	0,0668	0,0665	142,1	-79,8	-0,3	62
Przemysł	6856	8128	2921	3455	0,1523	0,1855	0,1828	444,9	97,0	-7,9	534
Budownictwo	2070	2658	947	1255	0,1523	0,2841	0,3252	144,3	124,8	39,0	308
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	7277	8427	3806	4417	0,1523	0,1580	0,1605	579,8	21,7	9,5	611
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3134	3075	1578	1576	0,1523	-0,0188	-0,0013	240,4	-270,1	27,7	-2
Pozostałe usługi	7023	8278	3523	4131	0,1523	0,1787	0,1726	536,6	92,9	-21,6	608
Suma	28590	32945	13708	15829	-	-	-	2088,1	-13,5	46,4	2121

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Składowa SP informująca o wielkości zmian w stosunku do województwa pokazuje, iż występujące w Olsztynie trendy zmian wartości dodanej brutto są wolniejsze niż w województwie, na co wpływ ma niska wartość zmiennej w przypadku działalności

finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości oraz w przypadku rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa.

Poziom konkurencyjności obszaru (KO), odzwierciedlający różnicę między wskaźnikiem wzrostu w podregionie w stosunku do województwa jest wysoki, co oznacza, że tendencje zmian w Olsztynie są szybsze niż w województwie. Wpływ na to ma wysoka wartość zmiennej KO w przypadku następujących działalności: budownictwo, działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja.

Na tle ogólnego poziomu rozwoju województwa konkurencyjność podregionu olsztyńskiego przedstawia się korzystnie – wskazuje na to dodatnia wartość przesunięcia PC, wynikająca z dodatnich przesunięć w analizowanych rodzajach działalności, za wyjątkiem działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości.

3.1. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Rozwój gospodarki lokalnej jest procesem złożonym, w którym władze lokalne przy zaangażowaniu partnerów zewnętrznych (kapitał) stymulują rozwój gospodarczy danej jednostki terytorialnej. Możliwości rozwoju gospodarczego całego województwa warmińsko-mazurskiego tkwią przede wszystkim w jego ogromnych zasobach naturalnych oraz dużym, często niewykorzystanym kapitale ludzkim. Lokalizacja województwa w jednym z najczystszych ekologicznie regionów Polski, wśród dużych kompleksów leśnych i jezior, predestynuje je do rozwoju funkcji turystycznych. Tym bardziej, iż w świadomości mieszkańców innych województw oraz nierzadko innych krajów, województwo warmińsko-mazurskie postrzegane jest jako region o nieskażonej przyrodzie. Obszar województwa wyróżnia się bowiem unikatowymi w skali kraju i Europy walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi środowiska naturalnego pod względem bogactwa i różnorodności form oraz gatunków roślin i zwierząt. Unikalne walory przyrodnicze, nie kolidują jednak z rozwojem na jego terenie działalności o charakterze produkcyjnym oraz z szeroko rozumianymi usługami rynkowymi. Ponadto położenie województwa na granicy z Obwodem Kaliningradzkim powinno sprzyjać podejmowaniu różnych inicjatyw gospodarczych.

Przyjęta przez Radę Miasta Olsztyn Strategia Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 zakłada potrzebę rozwoju gospodarczego miasta, który zapewni właściwy poziom zatrudnienia oraz pomyślne funkcjonowanie firm i instytucji na jego terenie. Olsztyn, w porównaniu do innych miast wojewódzkich, charakteryzuje się przeciętną, a w niektórych dziedzinach niższą dynamiką rozwoju. W praktyce oznaczać to może, niższy od średniego wzrost zasobności lub nawet pewien regres poziomu życia mieszkańców. Z drugiej strony Olsztyn dysponuje wieloma wewnętrznymi potencjałami, które mogą i powinny być intensywniej wykorzystywane z korzyścią dla stymulowania zrównoważonego rozwoju. Diagnoza ta skłania do poszukiwania kierunków działań, które poprawiłyby pozycję gospodarczą miasta oraz wygenerowałyby nowe bodźce rozwojowe.

Jednym z takich kierunków są zmiany w strukturze produkcji przemysłowej i usługowej z punktu widzenia jej nowoczesności. Niezbędne są inicjatywy sprzyjające innowacyjności, która odgrywa decydującą rolę nie tylko w walce konkurencyjnej, ale także wpływa na podniesienie poziomu jakości życia. Istotną staje się potrzeba większego wykorzystania potencjału środowisk naukowych Olsztyna przez podmioty gospodarcze oraz organizacje pozarządowe dla zwiększenia rozmiaru transferów nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych. Wśród dostępnych źródeł innowacji znajdują się zasoby olsztyńskich uczelni i ośrodków naukowo-badawczych. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski jest z jednej strony największym pracodawcą w mieście, a z drugiej jednym z większych w Polsce ośrodków akademickich z wyraźnie rysującym się profilem kształcenia, w tak innowacyjnych kierunkach jak biotechnologia, ochrona środowiska i technologie przemysłu rolno-spożywczego. Wypełnieniem postulatów niniejszego celu

winy być wspólne przedsięwzięcia samorządu lokalnego i jego partnerów oraz Uniwersytetu, w zakresie tworzenia i poszukiwania nowych koncepcji współpracy na rzecz rozwoju Olsztyna, ze szczególnym uwzględnieniem budowy społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy.

O tempie rozwoju współczesnej gospodarki decyduje także konkurencyjność przedsiębiorstw i wytworów działalności produkcyjnej i usługowej. Składają się na nią wyżej wymienione elementy, a więc potencjał intelektualny, kreatywność, innowacyjność i aktywność w poszukiwaniu nowych technologii i produkcji, ale również koszty produkcji, jakość wyrobów i usług. Ze względu na wielkość i różnorodność możliwych do osiągnięcia korzyści, środowisko przedsiębiorców powinno dążyć w kierunku poszukiwania rozwiązań sprzyjających tworzeniu więzi i współdziałania w oparciu o zasady samorządności. Zgodnie z założeniami strategii, przewiduje się:

- tworzenie zinstytucjonalizowanych form wspierania innowacyjności i współpracy pomiędzy sferą naukowo-badawczą a biznesem w różnych dziedzinach gospodarczych,
- inicjatywy na rzecz tworzenia powiązań kooperacyjnych w mieście i w obszarze jego oddziaływania.

W ramach strategii przewiduje się również aktywne wspieranie przedsiębiorczości poprzez tworzenie przyjaznego otoczenia prawnego, finansowego oraz instytucjonalnego przyczyniającego się do powstawania i rozwoju przedsiębiorstw, w tym w szczególności sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz kształtowania przedsiębiorczych postaw w społeczności lokalnej. Utrudniony dostęp przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania jest bowiem poważną barierą ich rozwoju, szczególnego znaczenia, zgodnie z zapisami strategii, nabiera tu więc rozwój systemu gwarancji, poręczeń kredytowych i funduszy pożyczkowych.

Nie można tu pominąć atutów posiadanych przez Olsztyn, jakimi są środowisko przyrodnicze i materialne świadectwa dziedzictwa kulturowego i historycznego rozumiane jako dziedziny gospodarki, które powinny zachęcać do ich bardziej intensywnego wykorzystania. Aby osiągnąć pożądany i widoczny wzrost zainteresowania oraz wyróżnienie Olsztyna na turystycznej mapie Polski i Europy, niezbędne są spójne działania, poparte dokładnymi analizami potrzeb rynku i posiadanego potencjału. Uruchomienie odpowiednich mechanizmów marketingowych pozwoli tworzyć i dostarczać klientom – turystom atrakcyjne produkty, wykorzystujące posiadane walory naturalne, zróżnicowany i przemyślany program wydarzeń i imprez oraz odpowiednio zaprogramowaną infrastrukturę.

Ponadto rola i funkcje Olsztyna jako miasta stołecznego regionu silnie determinują i kierunkują możliwości jego rozwoju. Istniejący potencjał osobowy w dużym stopniu zaangażowany jest w działalność związaną z realizacją funkcji administracyjnych dla potrzeb lokalnych i ponadlokalnych. Jest to równocześnie jeden z czynników mających wpływ na stosunkowo niewielkie rozmiary zasobów kapitałowych, jakie mogłyby być zaangażowane w procesy wytwórcze, decydujące o wzroście wytwarzanego tu PKB. Dla przyspieszenia rozwoju i poprawy konkurencyjności gospodarki Olsztyna pożądane jest zewnętrzne zasilenie kapitałowe w obszarze działalności wytwórczej. O atrakcyjności inwestycyjnej w znacznym stopniu decyduje chłonność rynku lokalnego, jakość rynku pracy, infrastruktury technicznej, infrastruktury otoczenia biznesu i dostępność komunikacyjna. Potrzeba działań na rzecz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej dyktowana jest świadomością, że na szanse rozwoju gospodarczego można wpływać poprzez zakres, rodzaj i ilość prowadzonych inwestycji, dokonywanych przez wszystkich inwestorów. Wśród nich, bardzo istotny wpływ na rozwój gospodarczy mają tzw. inwestycje bezpośrednie (zewnętrzne, w tym zagraniczne). Inwestor wnosząc kapitał transferuje też z zagranicy nowe produkty, nowoczesne technologie, systemy zarządzania i dystrybucji. Przyczynia się do zwiększania zatrudnienia, jednocześnie dążąc do poprawy i unowocześnienia jego struktury. Inwestycje bezpośrednie stanowią przedmiot zainteresowania konkurujących o nie gmin. Systemy zachęt, procedury ułatwiające obsługę inwestorów wchodzi na stałe do katalogu instrumentów zarządzania rozwojem gospodarczym. Pożądanym dla Olsztyna rozwiązaniem jest wzmocnienie działań marketingowych obejmujących m.in. obsługę firm i pomoc dla inwestorów, promocję miasta

i jego gospodarki. Niezależnie od sprzyjania inwestorom zewnętrznym, należy zmierzać również do tworzenia warunków do inwestowania kapitałowi rodzimemu. Zwłaszcza poprzez ograniczanie barier oraz kreowanie otoczenia sprzyjającego rozwojowi i dyfuzji innowacji. Szczególnie oczekiwane są zwolnienia i ulgi podatkowe dla inwestujących przedsiębiorstw, inwestycje infrastrukturalne podnoszące jakość terenów przeznaczanych na działalność produkcyjną, wspieranie instytucji otoczenia biznesu.

W kontekście aktywizacji gospodarki miasta nie można zapomnieć o istniejących więziach partnerskich Olsztyna z miastami innych krajów. Istniejące formy współpracy międzynarodowej, współpracy z inwestorami zagranicznymi, a także kontakty środowisk naukowych mogą stanowić cenne źródła nowych inicjatyw gospodarczych z zagranicą. Udział miasta i jego partnerów lokalnych w projektach i sieciach partnerskich Unii Europejskiej oraz intensyfikacja zaangażowania w prace euroregionów, a także kreowanie nowych form współpracy to dalsze, możliwe do wykorzystania źródła rozwoju.

Powyższe założenia Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 dotyczą celu strategicznego III: *Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki*. W 2010 i 2011 r. realizowanych było szereg działań zgodnych z celami rozwoju wyznaczonymi w strategii:

- Działanie 3.1.1. Efektywne wykorzystanie potencjału naukowego Olsztyna dla rozwoju gospodarczego:
 - a. zawarte zostały wstępne porozumienia pomiędzy UWM i UM Olsztyn ustalające kierunki wykorzystania przez UWM substancji infrastrukturalnej będącego w budowie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego;
- Działanie 3.2.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozpoczynaniu działalności gospodarczej:
 - a. przygotowanie stref przedsiębiorczości: w rejonie plaży przy ul. Kajakowej, w okolicy Słonecznej Polany, Zatoki Miłej, Plaży Miejskiej;
- Działanie 3.3.1. Tworzenie zinstytucjonalizowanych form wspierania innowacyjności i współpracy pomiędzy sferą naukowo-badawczą a biznesem w różnych dziedzinach gospodarczych:
 - a. budowa i uruchomienie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego;
- Działanie 3.4.1. Kreowanie produktów turystycznych miasta dla celów marketingowego wykorzystania:
 - a) współpraca z firmą zewnętrzną przy opracowaniu książki wizualizacji marki „Olsztyn” – dokumentu wyznaczającego standardy wizualnych działań promocyjnych miasta, m.in. wyglądu i proporcji logotypów miejskich, ich kolorystyki, form niedozwolonych, stosowanej typografii czy stopki miejskiej;
- Działanie 3.4.2. Aktywizacja atrakcyjnych z punktu widzenia gospodarki obszarów, poprzez inwestycje o charakterze turystyczno-rekreacyjnym:
 - a. przyznanie w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi dotacji Prezydenta Miasta Olsztyn na zadanie „Propagowanie turystyki aktywnej, w tym pieszej, rowerowej i wodnej – Renowacja szlaków pieszych w granicach Miasta Olsztyna”;
- Działanie 3.5.1. Aktywny marketing terytorialny i promocja gospodarcza:
 - a. utworzenie i prowadzenie Biura Obsługi Inwestora;
 - b. aktywne uczestniczenie w projekcie realizowanym we współpracy z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych „Promocja Gospodarcza Polski Wschodniej”;
 - c. współpraca z instytucjami doradczymi w zakresie promocji gospodarczej i pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.

W 2011 r. w wyniku porozumienia zawartego pomiędzy Miastem Olsztynem, Radą Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna oraz szerokiej reprezentacji środowiska przedsiębiorców, sygnatariusze porozumienia uczestniczyli w projekcie (w ramach POKL) pod kierunkiem Olsztyńskiej Szkoły Biznesu pt. „Perspektywa zmian; wspieranie tworzenia partnerstw lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim”. Efektem projektu było opracowanie „Strategii Zarządzania Zmianą Gospodarczą na lata 2012-2020”. Strategia przewiduje tworzenie partnerstwa środowisk takich jak: podmioty gospodarcze, partnerzy

społeczni, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje rynku pracy. Głównym celem partnerstwa jest stworzenie warunków sprzyjających przemianom strukturalnym, w tym:

- umacnianie i rozszerzanie partnerstwa poprzez realizację wspólnych projektów w obszarze zarządzania zmianą,
- wspieranie inicjatyw wzmacniających ideę samorządności w środowiskach gospodarczych,
- identyfikowanie obszarów wymagających zmiany oraz podejmowanie inicjatyw służących jej wprowadzaniu,
- dzielenie się informacjami, wiedzą i doświadczeniem w zakresie zjawisk i procesów gospodarczych zachodzących w Olsztynie i w innych jednostkach samorządu terytorialnego,
- promowanie olsztyńskich przedsiębiorstw, ich produktów i usług,
- inicjowanie i uczestnictwo w przedsięwzięciach wspierających aktywność gospodarczą mieszkańców miasta,
- prowadzenie dialogu na rzecz stymulowania rozwoju gospodarczego Olsztyna.

W ramach partnerstwa strategia przewiduje:

- prowadzenie działań w oparciu o strategię zarządzania zmianą gospodarczą,
- wypracowanie warunków służących powstaniu i działalności samorządu gospodarczego (Olsztyńskie Forum Biznesu),
- powoływanie grup projektowych rekrutujących się spośród członków partnerstwa, wolontariuszy oraz podmiotów zewnętrznych,
- organizację prac i wsparcie grup roboczych na wszystkich etapach realizacji projektów wspieranie samorządu Olsztyna w realizacji polityki gospodarczej, m.in. poprzez wsparcie realizacyjne odpowiednich działań zawartych w „Strategii Zarządzania Zmianą Gospodarczą na lata 2012-2020”.

O sile gospodarki danego regionu i jego potencjale decyduje liczba i struktura efektywnie działających podmiotów gospodarczych. Z uwagi na wiele aspektów, jakie mogą być przedmiotem analiz, podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON są klasyfikowane według różnych kryteriów, a do najczęściej stosowanych zaliczamy podziały według: sektorów własności, klas wielkości (liczby pracujących), form prawnych, rodzaju kapitału (dotyczy danych o liczbie spółek handlowych) oraz rodzajów działalności i sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007).

Gospodarka Olsztyna jest dostosowana do potrzeb regionu rolniczo-turystycznego. W mieście funkcjonuje także wiele zakładów przemysłowych i usługowych, jednak w większości przypadków są to małe, rodzinne firmy prowadzące działalność wytwórczo-usługową. Większość z nich usytuowana jest głównie w części wschodniej miasta.

Obecnie Olsztyn jest głównym ośrodkiem przemysłu:

- oponiarskiego (Michelin Polska S.A.);
- drzewnego i meblarskiego – MM International, Mazur Comfort, Mebelplast;
- spożywczego (mięsny, mleczarski, młynarski, browar) – Grupa Indykpol, Grupa Polmlek, Browar Kormoran, Chłodnia Olsztyn;
- odzieżowego – Wardom, Yakan;
- środków transportu;
- materiałów budowlanych;
- poligraficznego – Olsztyńskie Zakłady Graficzne.

Ponadto, Olsztyn będąc stolicą województwa, skupia na swoim terenie usługi o poziomie ponadregionalnym, regionalnym i lokalnym. Większość z tych usług związana jest z instytucjami publicznymi, zlokalizowanymi w mieście.

Gospodarka Olsztyna jest więc zdywersyfikowana, jednak silnie zależna od trendów w gospodarce narodowej. Wyzwaniem dla miasta jest PKB kształtujące się poniżej średniej krajowej, rosnące bezrobocie oraz uboga infrastruktura.

W Olsztynie w 2011 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 21,7 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 18,5% ogółu podmiotów gospodarczych w województwie warmińsko-mazurskim. W porównaniu do 2008 r. ich liczba nieznacznie wzrosła (o 2,3%). Średnio na 1000 mieszkańców przypadały na tym terenie 124 podmioty, natomiast w województwie 81. Spośród podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie miasta w 2011 r. ponad 97% należało do sektora prywatnego. W Olsztynie w sektorze publicznym, do którego zalicza się m.in. jednostki funkcjonujące w obrębie administracji publicznej, edukacji oraz ochrony zdrowia, działało 2,6% jednostek. Biorąc pod uwagę dynamikę rozwoju obu sektorów warto zaznaczyć, iż w porównaniu do 2008 r. odnotowano wzrost udziału podmiotów w sektorze prywatnym kosztem zmniejszenia się udziału podmiotów w sektorze publicznym.

Tab. 81. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2009	2008=100
Podmioty ogółem	21228	21218	21985	21718	102,3
na 1000 ludności	121	120	125	124	x
sektor publiczny	608	562	568	572	94,1
sektor prywatny	20620	20656	21417	21146	102,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ważnym elementem oceny skali prowadzonej działalności gospodarczej jest struktura liczby przedsiębiorstw według liczby pracujących. Na potrzeby niniejszego opracowania zastosowano podział według następujących grup: do 9 pracujących (firmy mikro), 10-49 pracujących (firmy małe), 50-249 (firmy średnie) i w końcu firmy duże o liczbie pracujących powyżej 250 osób. Użycie tego podziału pozwala m.in. na pokazanie udziału w gospodarce Olsztyna firm sektora MSP. Główne cechy gospodarki rynkowej to przede wszystkim dominacja prywatnej własności oraz właśnie znaczący udział w produkcji i usługach małych i średnich przedsiębiorstw. Małe i średnie przedsiębiorstwa potrafią bowiem skutecznie wchodzić w nisze rynkowe i szybko przystosowywać się do potrzeb i wymagań klientów. Sektor MSP charakteryzuje się ponadto dużą dynamiką zmian ich liczebności, a przez to jest bardzo ważny dla gospodarki ze względu na jego istotną rolę w tworzeniu miejsc pracy oraz przyspieszaniu wzrostu gospodarczego.

Przeprowadzona analiza struktury podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według liczby pracujących potwierdza, że jednostki sektora MSP także w Olsztynie stanowią najliczniejszą grupę, a wśród nich przeważają podmioty mikro, które w 2011 r. stanowiły ponad 94% ogółu jednostek funkcjonujących na terenie miasta, a udział ich wzrósł (o 0,2 pkt. proc.) w porównaniu do 2008 r. Większość z nich zajmowała się handlem i naprawami, obsługą nieruchomości i firm oraz budownictwem. Podmioty małe, o liczbie pracujących od 10 do 49 osób stanowiły 4,0%, a główną domeną ich działalności była edukacja oraz handel i naprawy. Udział podmiotów średnich wynosił 1,0%. Podmioty te zajmowały się przede wszystkim działalnością przemysłową i edukacją. Struktura podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości w Olsztynie była typowa dla całego województwa, gdzie udział podmiotów mikro wynosił 94,8%, małych – 4,0%, średnich – 1,0%, a dużych – 0,2%. W porównaniu do 2008 r. w mieście zanotowano wzrost liczby podmiotów mikro o 2,5% i średnich o 1,4%. Liczba podmiotów zatrudniających 10-49 osób zmniejszyła się o 1,7%. Z kolei liczba podmiotów dużych nie uległa zmianie.

Tab. 82. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2009	2008=100
Podmioty ogółem	21228	21218	21985	21718	102,3
0-9	20080	20052	20818	20582	102,5
10-49	892	901	901	877	98,3
50-249	216	225	228	219	101,4
250 i więcej	40	40	38	40	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rozpatrując podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według form prawnych wzięto pod uwagę 5 najważniejszych grup, tj. osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki handlowe, spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne. W 2011 r. w strukturze podmiotów funkcjonujących na terenie miasta najliczniejszą grupę reprezentowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, które stanowiły 69,3% (spadek o 1,4 pkt. proc. w relacji do 2008 r.), w następnej kolejności znalazły się spółki handlowe – 9,4% (wzrost o 1,1 pkt. proc.). Kolejne dwie grupy, tj. stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz fundacje stanowią jeden z mierników aktywności społecznej ludności danego regionu. Olsztyn cechował się niskim poziomem nasycenia tego rodzaju jednostkami. Stowarzyszenia i organizacje społeczne w 2011 r. stanowiły 3,2% ogółu jednostek na tym terenie (wzrost o 0,3 pkt. proc. w odniesieniu do 2008 r.), a fundacje 0,5% (wzrost o 0,2 pkt. proc.). Najmniejszy odsetek stanowiły spółdzielnie – 0,4% (ich udział w obu latach pozostawał na identycznym poziomie).

Tab. 83. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych form prawnych w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Podmioty ogółem	21228	21218	21985	21718	102,3
w tym					
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	15019	14883	15474	15051	100,2
spółki handlowe	1758	1828	1941	2037	115,9
z udziałem kapitału zagranicznego	239	243	243	248	103,8
spółdzielnie	86	88	87	89	103,5
fundacje	73	83	93	104	142,5
stowarzyszenia i organizacje społeczne	608	647	680	701	115,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pozytywnym zjawiskiem, z punktu widzenia rozwoju gospodarczego danego regionu, obserwowanym na terenie Olsztyna jest duży udział spółek handlowych, które posiadają formę organizacyjno-prawną najbardziej dostosowaną do prowadzenia działalności na większą skalę, a wskaźnik nasycenia tymi spółkami na 10 tys. mieszkańców odzwierciedla poziom stabilności gospodarczej danego ośrodka. W 2011 r. na 10 tys. mieszkańców Olsztyna przypadało 116 spółek handlowych, a ich liczba w porównaniu do 2008 r. wzrosła o 15,9%.

Z kolei poziom nasycenia obszaru spółkami z udziałem kapitału zagranicznego świadczy o korzystnym lub niekorzystnym klimacie dla inwestorów i warunkach inwestowania. Spółki z kapitałem zagranicznym spełniają bowiem rolę modernizacyjną dla gospodarki. Według stanu na dzień 31 XII 2011 r. na terenie Olsztyna funkcjonowało 248 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców dało 14 jednostek. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 12,2% ogółu spółek handlowych w Olsztynie. W porównaniu do 2008 r. ich liczba wzrosła o 3,8%.

Istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego danego regionu ma struktura podmiotów gospodarki narodowej według rodzajów działalności. Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej według rodzajów działalności w Olsztynie zaobserwowano, że w 2011 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność usługową, tj. 18,0

tys., co stanowiło 82,9% wszystkich jednostek zarejestrowanych w mieście. Rosnące znaczenie usług jest cechą charakterystyczną dla całego kraju, bowiem sektor ten uznawany jest za główną sferę współczesnej gospodarki. Udział podmiotów zajmujących się działalnością przemysłową wyniósł 16,2%. Z uwagi na specyfikę gospodarczą województwa warmińsko-mazurskiego związaną z dużym popegeerowskim bezrobociem i kumulacją procesów socjalnych, ważnym wydaje się rozwój właśnie przemysłu, przede wszystkim ze względu na fakt, że firmy zajmujące się działalnością produkcyjną zatrudniają średnio znacznie więcej osób niż firmy w innych sektorach. Praktyka gospodarcza ponadto wskazuje, że jedno miejsce w sferze produkcji uruchamia kolejne miejsca pracy w handlu i usługach. Ponieważ potencjał przemysłowy Warmii i Mazur jest stosunkowo niewielki, a rolnictwo na obszarze objętym diagnozą ma tak duże znaczenie, szanse rozwoju tego sektora należy upatrywać w branży przetwórstwa produktów rolnych. Natomiast liczba podmiotów prowadzących działalność rolniczą wyniosła 0,2 tys., co stanowiło 0,9% ogółu podmiotów w Olsztynie. Wydaje się to być zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego, bowiem uważa się, że im większe jest uzależnienie gospodarki od rolnictwa tym szanse na szybki awans cywilizacyjny są mniejsze.

Tab. 84. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według rodzajów działalności w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Podmioty ogółem, w tym	21218	21985	21718	102,4
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	163	180	189	116,0
przemysł i budownictwo	3487	3620	3518	100,9
usługi	17567	18185	18011	102,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę liczbę podmiotów według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) należy stwierdzić, że największy odsetek jednostek funkcjonujących w Olsztynie w 2011 r. zajmował się handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (23,3%). Duży udział posiadały również podmioty zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (11,9%) i budownictwem (9,5%). Udział pozostałych sekcji PKD nie przekroczył 9%.

Tab. 85. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD 2007 w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Podmioty ogółem, w tym	21218	21985	21718	102,4
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	163	180	189	116,0
przemysł	1420	1490	1454	102,4
budownictwo	2067	2130	2064	99,9
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5159	5286	5070	98,3
transport i gospodarka magazynowa	1566	1556	1504	96,0
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	406	444	434	106,9
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	917	885	868	94,7
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1678	1737	1759	104,8
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2401	2521	2578	107,4
edukacja	705	733	737	104,5
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1629	1708	1761	108,1

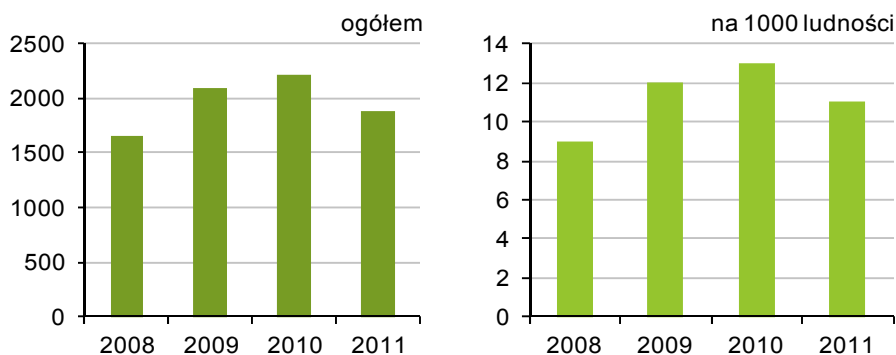
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2011 r. w porównaniu do 2009 r. zanotowano wzrost liczby podmiotów zajmujących się: rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (o 16,0%), opieką zdrowotną i pomocą społeczną (o 8,1%), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (o 7,4%), działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (o 6,9%), działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (o 4,8%), edukacją (4,5%) oraz

przemysłem (o 2,4%), przy jednoczesnym spadku liczby firm zajmujących się działalnością finansową i ubezpieczeniową (o 5,3%), transportem i gospodarką magazynową (o 4,0%), handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (o 1,7%) i budownictwem (o 0,1%).

Dane statystyczne obrazujące dynamikę powstawania i zamykania już istniejących firm często są uznawane, oprócz dynamiki wzrostu PKB, jako główne informacje o kondycji gospodarki kraju. Jest to bardzo dobry wskaźnik, uwzględnia bowiem nie tylko twarde czynniki wzrostu gospodarczego, ale także te niemierzalne, związane z nastrojami inwestorów i ich przewidywaniami, co do możliwości prowadzenia przedsiębiorstwa. Wskaźnik dynamiki liczby nowych podmiotów zarejestrowanych w kolejnych latach traktuje się często jako swego rodzaju „barometr” charakteryzujący stan koniunktury gospodarczej. Statystyka ostatnich lat potwierdza te zależności. Szybkie tempo wzrostu liczby zarejestrowanych nowych podmiotów świadczy więc o poprawie koniunktury gospodarczej na danym terenie, a spadek liczby nowoutworzonych jednostek o pogorszeniu ogólnego klimatu rozwoju przedsiębiorczości.¹³ W przypadku Olsztyna wymiar tego zjawiska jest jednak nadal zbyt mały. W 2011 r. na terenie miasta w rejestrze REGON zarejestrowano 1,9 tys. nowych podmiotów, tj. o 13,8% więcej niż w 2008 r. Na 1000 mieszkańców Olsztyna przypadało 11 jednostek nowo zarejestrowanych, podczas gdy w 2008 r. było ich 9.

Rys. 32. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując strukturę branżową według sekcji PKD 2007, stwierdzono, iż najwięcej firm wpisano do rejestru w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 23,2%, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 12,8% oraz budownictwo – 10,9%, co jest trendem powszechnie obserwowanym w ostatnich latach w całym kraju. Tak duże tempo wzrostu jednostek podejmujących działalność handlową można tłumaczyć tym, że są to najczęściej małe sklepy prowadzone przez całe rodziny. Jednocześnie firmy te narażone są w pierwszej kolejności na konkurencję ze strony dużych sieci handlowych.

¹³ Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007. Opracowanie przygotowane przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2007.

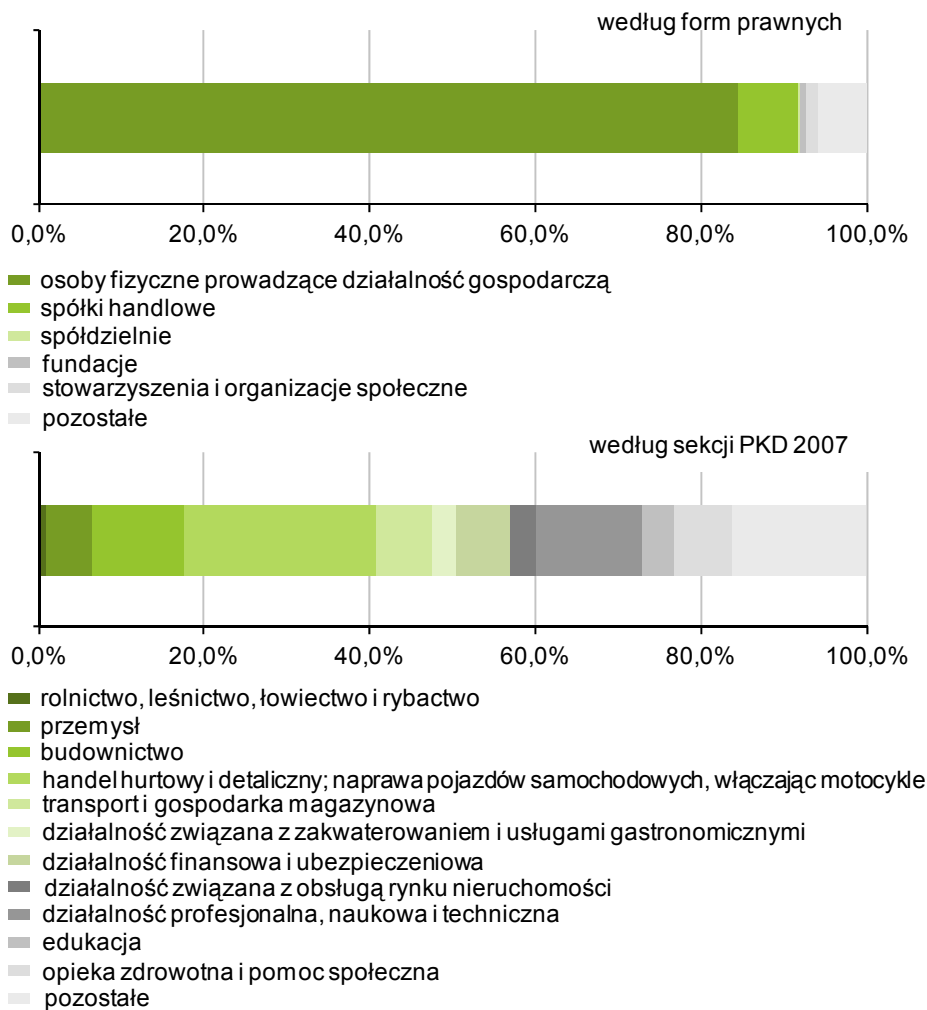
Tab. 86. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Podmioty ogółem, w tym	2093	2214	1887	90,2
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12	15	17	141,7
przemysł	154	149	108	70,1
budownictwo	199	212	206	103,5
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	538	551	438	81,4
transport i gospodarka magazynowa	112	110	126	112,5
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	55	83	56	101,8
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	136	110	123	90,4
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	78	73	61	78,2
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	268	287	242	90,3
edukacja	67	75	70	104,5
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	158	127	133	84,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę rozkład podmiotów nowo zarejestrowanych według form prawnych można zauważyć, że dominującą grupę nowych firm stanowią osoby fizyczne (84,6% nowych firm w 2011 r.).

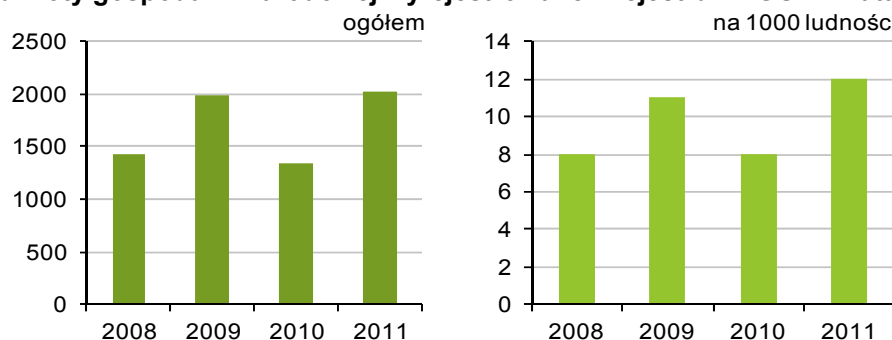
Rys. 33. Struktura podmiotów gospodarki narodowej nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tak jak co roku do rejestru wpisują się kolejne podmioty, tak i co roku wyrejestrowywane są kolejne jednostki. W 2011 r. z rejestru REGON wyrejestrowano w Olsztynie 2,0 tys. firm, tj. o 42,7% więcej w relacji do 2008 r. Na 1000 osób wynosiło to 12 jednostek (w 2008 r. – 8).

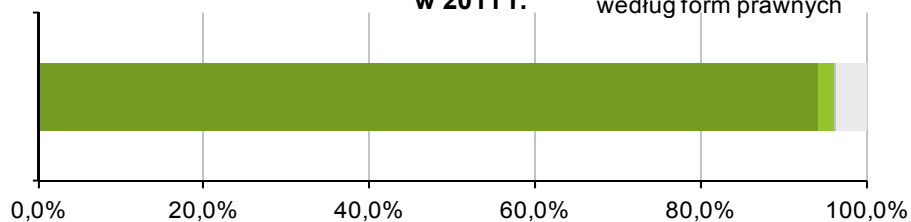
Rys. 34. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON w latach 2008-2011

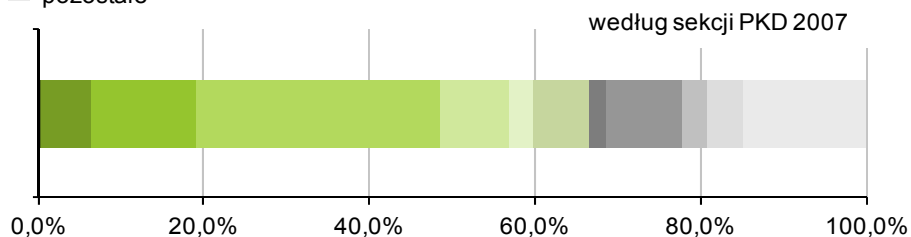
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Biorąc pod uwagę sekcje PKD zanotowano, iż pomimo, że w sekcjach: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna i budownictwo najczęściej podmiotów rejestruje się do REGON-u, to w sekcjach tych notuje się także największą liczbę jednostek wyrejestrowujących się. Aby skala tego zjawiska nie pogłębiała się konieczne jest prowadzenie przez jednostki samorządu terytorialnego polityki korzystnych tariff i ulg podatkowych dla potencjalnych inwestorów oraz zapewnienie im sprawnej obsługi, co znalazło już swoje odzwierciedlenie w zapisach Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.

Rys. 35. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2011 r. według form prawnych

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
- spółki handlowe
- spółdzielnie
- fundacje
- stowarzyszenia i organizacje społeczne
- pozostałe

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- przemysł
- budownictwo
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
- transport i gospodarka magazynowa
- działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- edukacja
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- pozostałe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 87. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON według wybranych sekcji PKD 2007 w latach 2009-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2010	2011	2009=100
Podmioty ogółem	1982	1349	2028	102,3
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8	6	8	100,0
przemysł	145	76	125	86,2
budownictwo	213	148	252	118,3
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	651	376	600	92,2
transport i gospodarka magazynowa	108	112	171	158,3
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	63	44	58	92,1
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	173	127	138	79,8
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	29	17	40	137,9
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	211	139	186	88,2
edukacja	44	54	61	138,6
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	76	48	87	114,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując liczbę jednostek nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych w analizowanym roku odnotowano, że w 2011 r. więcej jednostek zostało wyrejestrowanych niż zarejestrowanych. Należy jednak zauważyć, że w poszczególnych latach z rejestru REGON wykreślane są często również te podmioty, które swoją działalność zakończyły dużo wcześniej.

W celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego miasta władze lokalne oferują tereny atrakcyjne inwestycyjnie na założenie działalności gospodarczej. Na terenie Olsztyna zlokalizowana jest Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SSE), która łącznie obejmuje powierzchnię 247,3 ha i na którą składają się 3 kompleksy gruntów:

- kompleks Stomil o powierzchni 188,8 ha – położony we wschodniej części Olsztyna, w obszarze ulic Leonharda i Lubelskiej;
- kompleks Jesienna o powierzchni 15,5 ha – położony w północno-wschodniej części miasta przy ul. Jesiennej;
- Kompleks Track-Wschód o powierzchni 43,3 ha – położony we wschodniej części Olsztyna, w obszarze ulic Marii Zientary-Malewskiej i Lubelskiej.

W Olsztynie, do zagospodarowania pozostało 67,0 ha gruntów objętych granicami W-M SSE.

Przedsiębiorcy działający w ramach zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie W-M SSE mają prawo do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia dochodu z podatku dochodowego. Zwolnienie to przysługuje z dwóch tytułów – z tytułu nowej inwestycji i z tytułu tworzenia nowych miejsc pracy. Przedsiębiorca ma pełną swobodę w wyborze tytułu, z którego chce korzystać.¹⁴

Generalnie należy zauważyć, że pomimo obserwowanego w ostatnich latach wzrostu różnego rodzaju ulg i zachęt inwestycyjnych skala rozwoju przedsiębiorczości w Olsztynie jest ciągle zbyt mała i dlatego tempo rozwoju gospodarczego miasta jest niezadowolające. Wpływ na to ma głównie kształtowany przez lata charakter rolniczy województwa. Warto tutaj jednak podkreślić, iż podmioty stopniowo dostosowują swój profil i rozmiary do potrzeb dyktowanych przez gospodarkę rynkową.

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej stwarza dodatkowe możliwości rozwoju tego regionu. Po pierwsze, daje to sposobność do skorzystania z licznych funduszy pomocowych. Po drugie, położenie regionu na wschodniej granicy UE daje regionowi szanse na wspieranie dodatkowymi środkami pomocowymi. Racjonalne wykorzystanie tych środków może

¹⁴ www.wmsse.com.pl

pozytywnie wpłynąć na wszechstronny rozwój województwa, a tym samym na wzrost atrakcyjności konkurencyjnej i inwestycyjnej.

Za pomocą analizy przesunięć udziałów (*shift-share*) można określić poziom konkurencyjności Olsztyna w odniesieniu do województwa pod względem rozwoju przedsiębiorczości (przy założeniu podobnych tendencji zmian w tym obszarze). Okazuje się, że w 2011 r. liczba podmiotów we wszystkich sekcjach PKD była wyższa niż w 2009 r. (współczynnik PO jest dodatni).

Składowa SP informująca o wielkości zmian w stosunku do województwa pokazuje, iż występujące w Olsztynie trendy zmian liczby podmiotów są szybsze niż w województwie, zwłaszcza w sekcjach: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M).

Poziom konkurencyjności obszaru (KO), odzwierciedlający różnicę między wskaźnikiem wzrostu w Olsztynie w stosunku do województwa jest niski. Struktura podmiotów według sekcji PKD wskazuje na to, iż najwięcej podmiotów zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G).

Na tle ogólnego poziomu rozwoju województwa konkurencyjność Olsztyna pod względem rozwoju przedsiębiorczości przedstawia się korzystnie – wskazuje na to dodatnia wartość przesunięcia PC.

Tab. 88. Analiza przesunięć udziałów (*shift-share*): liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON według sekcji PKD¹⁵

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo		Olsztyn		Człon I	Człon II	Człon III	PO	SP	KO	PC
	2009	2011	2009	2011	g _r	g _{ir}	g _b	2009-2011			
A	4951	5235	163	189	0,0205	0,0574	0,1595	3,3	6,0	16,6	26
B	97	117	9	8	0,0205	0,2062	-0,1111	0,2	1,7	-2,9	-1
C	9277	9504	1331	1353	0,0205	0,0245	0,0165	27,3	5,3	-10,6	22
D	161	205	24	33	0,0205	0,2733	0,3750	0,5	6,1	2,4	9
E	373	421	56	60	0,0205	0,1287	0,0714	1,1	6,1	-3,2	4
F	13626	13706	2067	2064	0,0205	0,0059	-0,0015	42,3	-30,2	-15,1	-3
G	28848	27828	5159	5070	0,0205	-0,0354	-0,0173	105,6	-288,0	93,4	-89
H	7445	7104	1566	1504	0,0205	-0,0458	-0,0396	32,1	-103,8	9,7	-62
I	3264	3349	406	434	0,0205	0,0260	0,0690	8,3	2,3	17,4	28
J	1567	1858	513	620	0,0205	0,1857	0,2086	10,5	84,8	11,7	107
K	3863	3604	917	868	0,0205	-0,0670	-0,0534	18,8	-80,3	12,5	-49
L	9706	10349	1678	1759	0,0205	0,0662	0,0483	34,4	76,8	-30,2	81
M	7507	7983	2401	2578	0,0205	0,0634	0,0737	49,2	103,1	24,8	177
N	2376	2660	514	552	0,0205	0,1195	0,0739	10,5	50,9	-23,4	38
O	1133	1129	76	77	0,0205	-0,0035	0,0132	1,6	-1,8	1,3	1
P	3769	3907	705	737	0,0205	0,0366	0,0454	14,4	11,4	6,2	32
Q	6984	7681	1629	1761	0,0205	0,0998	0,0810	33,4	129,2	-30,6	132
R	2143	2248	426	433	0,0205	0,0490	0,0164	8,7	12,2	-13,9	7
SiT	7730	8284	1577	1618	0,0205	0,0717	0,0260	32,3	80,7	-72,0	41
U	1	0	1	0	0,0205	-1,0000	-1,0000	0,0	-1,0	0,0	-1
Suma	114821	117172	21218	21718	-	-	-	434,4	71,3	-5,8	500

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

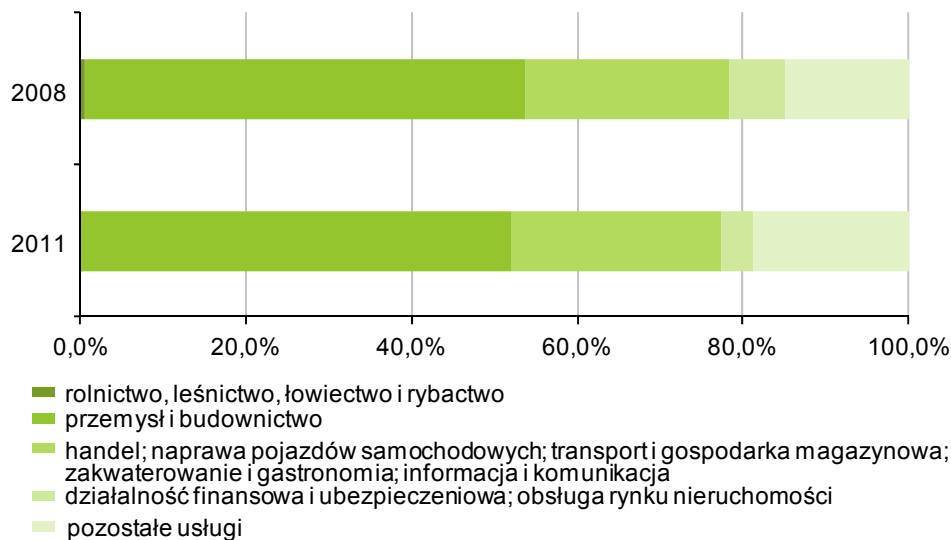
Innym ważnym wskaźnikiem obrazującym sytuację przedsiębiorstw na danym terenie jest poziom nakładów inwestycyjnych, który wpływa na wzrost konkurencyjności, nie tylko przedsiębiorstw, ale i całego obszaru na którym funkcjonuje.

Z uwagi na fakt, że obecnie niedostępne są dane dotyczące wysokości nakładów inwestycyjnych poniesionych w przedsiębiorstwach w 2011 r. analizie poddane zostaną

¹⁵ Opis poszczególnych symboli klasyfikacji PKD znajduje się w Aneksie, w części poświęconej definicjom.

informacje za 2010 r.¹⁶ Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (zatrudniających powyżej 9 osób) w Olsztynie w 2010 r. wyniosły 656,0 mln zł i spadły o 28,7% w stosunku do 2008 r., co świadczy o niekorzystnych tendencjach rozwoju gospodarki regionu. Największe nakłady zostały poniesione na realizację inwestycji z zakresu przemysłu i budownictwa – stanowiły one 51,8% ogółu nakładów inwestycyjnych poniesionych w Olsztynie, jednak ich wartość w porównaniu do 2008 r. zmalała o 30,7%. Także w przypadku pozostałych rodzajów działalności zanotowano spadek wysokości ponoszonych nakładów inwestycyjnych. Zmniejszył się również udział większości rodzajów działalności, za wyjątkiem handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (wzrost o 0,9 pkt. proc.) i pozostałych usług (wzrost o 3,7 pkt. proc.).

Rys. 36. Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach według rodzajów działalności w 2008 i 2010 r.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

Wysokość nakładów inwestycyjnych poniesionych na jednego mieszkańca Olsztyna w 2010 r. wynosiła 3,7 tys. i była niższa o 1,5 tys. niż w 2008 r.

Tab. 89. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według rodzajów działalności w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2008=100
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w mln zł	920,7	585,1	656,0	71,3
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5,0	8,1	1,2	24,0
przemysł i budownictwo	490,6	276,0	340,0	69,3
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	226,1	169,8	167,3	74,0
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	60,9	55,4	24,9	40,9
pozostałe usługi	138,1	75,8	122,6	88,8
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	5239,0	3315,0	3717,0	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W celu określenia konkurencyjności inwestycyjnej Olsztyna na tle województwa, wykonano analizę przesunięć udziałów (*shift-share*). Wyniki analizy pokazują, iż wysokość

¹⁶ Dane dotyczące nakładów inwestycyjnych za 2011 r. opublikowane zostaną w grudniu 2012 r.

nakładów inwestycyjnych w 2008 r. we wszystkich rodzajach działalności była niższa niż w 2008 r. (współczynnik PO jest ujemny).

Składowa SP informująca o wielkości zmian w stosunku do województwa pokazuje, iż występujące w Olsztynie trendy zmian ponoszonych nakładów inwestycyjnych są wolniejsze niż w województwie.

Poziom konkurencyjności obszaru (KO), odzwierciedlający różnicę między wskaźnikiem wzrostu w Olsztynie w stosunku do województwa jest niski zarówno dla nakładów inwestycyjnych ogółem, jak i wszystkich rodzajów działalności.

Na tle ogólnego poziomu nakładów inwestycyjnych województwa Olsztyn przedstawia się niekorzystnie – wskazuje na to ujemna wartość przesunięcia PC, wynikająca z ujemnych przesunięć w analizowanych rodzajach działalności.

Tab. 90. Analiza przesunięć udziałów (*shift-share*): wartość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w mln zł według rodzajów działalności

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo		Olsztyn		Człon I	Człon II	Człon III	PO	SP	KO	PC
	2008	2010	2008	2010	gr	gir	gib	2008-2010			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	92,1	64,9	5,0	1,2	0,2337	0,2953	0,7600	-1,2	-2,6	-5,3	-9,1
Przemysł i budownictwo	1976,4	1396,7	490,6	340	0,2337	0,2933	0,3070	-114,6	-258,5	-294,5	-667,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	533,4	549,9	226,1	167,3	0,2337	0,0309	0,2601	-52,8	-45,8	-51,8	-150,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	192,6	100	60,9	24,9	0,2337	0,4808	0,5911	-14,2	-43,5	-65,3	-123,0
Pozostałe usługi	281,1	245,4	138,1	122,6	0,2337	0,1270	0,1122	-32,3	-49,8	-33,0	-115,1
Suma	3075,6	2356,9	920,7	656,0	-	-	-	-215,1	-400,3	-449,9	-1065,4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.

3.2. HANDEL

Sklepy

Według danych GUS w 2011 r. w Olsztynie funkcjonowało 8 hipermarketów, 38 supermarketów oraz 2 domy handlowe.

Na uwagę zasługuje fakt, iż wszystkie działające w Olsztynie hipermarkety powstały na przestrzeni ostatnich 12 lat. W mieście funkcjonują również liczne wolnostojące sklepy spożywcze, sklepy dyskontowe, sklepy oferujące sprzęt RTV i AGD, odzież czy sklepy z wyposażeniem wnętrz. W Olsztynie i jego okolicy nie powstał dotychczas żaden park handlowy (zarządzany przez jednego właściciela kompleks minimum 2-3 sklepów, uformowanych zazwyczaj jako stojące obok siebie albo wolnostojące budynki, z otaczającym parkingiem; wielkość takiego kompleksu musi przekraczać 5 tys. m²) oraz duży sklep meblowy i wyposażenia wnętrz.

Współczesny handel detaliczny w Olsztynie może więc zostać określony jako zdominowany przez hipermarkety. Trzy spośród czterech centrów handlowych działających w mieście zorganizowane są wokół wielkopowierzchniowych sklepów spożywczych, a tylko jeden projekt, mianowicie Centrum Alfa, jest faktycznym wielofunkcyjnym centrum handlowo-rozrywkowym. Dodatkowe uzupełnienie rynku stanowi samodzielny skład budowlany OBI oraz kilka mniejszych projektów typu sklepów samoobsługowych/domów towarowych.

Centrum handlowe Alfa firmy Rockspring (o 22900 m² dostępnej powierzchni pod wynajem) to obecnie bezkonkurencyjny lider w zakresie oferty detalicznej. To śródmiejskie centrum handlowo-rozrywkowe prezentuje na chwilę obecną najszerzy wachlarz marek i postrzegane jest przez mieszkańców miasta jako „centrum stylu”. Wiele popularnych marek odzieżowych, jak H&M, New Yorker, Stradivarius, Kappahl czy Douglas obecnych jest tylko w jednym sklepie w mieście, tj. w Alfie. Poza branżą odzieżową, centrum posiada sklep elektroniczny RTV Euro AGD oraz 8-salowy multipleks Helios.

Trzy pozostałe lokalizacje, Real, Tesco i Carrefour, to centra zdominowane przez hipermarkety, ze skromną ofertą usługową.

Sektor składów budowlanych reprezentowany jest przez 2 magazyny – samodzielny OBI oraz Praktiker, zlokalizowany obok hipermarketu Real.

Media Markt to jedyna działająca w Olsztynie duża sieć sklepów ze sprzętem elektronicznym. Sklep zlokalizowany jest obok hipermarketu Real.

Ofertę miasta w zakresie handlu detalicznego poszerzają ponadto 2 projekty, które, nie będąc postrzegane jako typowe centra handlowe, zapewniają dodatkową przestrzeń dla nowoczesnych form handlu:

- Dukat to stary śródmiejski dom towarowy, zrewitalizowany i oddany do użytku ponownie w 2011 r. To 3-piętrowe centrum o powierzchni około 3400 m² obejmuje m.in. sklepy C&A oraz Deichmann;
- Dekada jest najnowszym obiektem na miejscowym rynku handlu detalicznego. To centrum samoobsługowe zlokalizowane jest naprzeciw dworca głównego i oferuje 14 stoisk o łącznej powierzchni 3700 m². Wśród jego najemców można wymienić delikatesy Rast, firmy Rossmann, CCC, Centro i Textilmarkt.

Obecnie koncentracja handlu w Olsztynie znajduje się w rejonie centrum i Starego Miasta. Ulokowało się tam kilkanaście sklepów znanych polskich i zagranicznych marek, jak również wiele banków, restauracji i kawiarni oraz punkty usługowe np. telefonii komórkowej.

Natomiast w okolicach trzech osiedli Olsztyna: Jarot, Nagórek i Pieczewa usytuowanych jest większość hipermarketów, które położone są blisko siebie. Ponadto w pobliżu hipermarketu Carrefour ulokowane jest targowisko przy ulicy Wilczyńskiego.

Według wyników badań przeprowadzonych przez Jones Lang LaSalle obiekty handlowe funkcjonujące dotychczas w mieście nie zaspokajają potrzeb mieszkańców Olsztyna i gmin sąsiednich.¹⁷ W związku z tym w ostatnich latach władze miasta podejmowały decyzje o dodatkowych lokalizacjach wielkopowierzchniowych centrów handlowych w Olsztynie i stosownie do tego wyznaczały działki budowlane. Miasto cieszy się zwiększonym zainteresowaniem licznych inwestorów i deweloperów, którzy zabezpieczyli dla siebie tereny pod potencjalną zabudowę. Wśród najbardziej znaczących projektów można wymienić następujące:

- Galeria Warmińska firmy Libra Project powstanie w pobliżu istniejącego centrum Real przy skrzyżowaniu ulic Sikorskiego i Tuwima. Projekt obejmie 38000 m² powierzchni handlowej, rozdzielonej pomiędzy około 180 sklepów, 9-salowy multipleks Multikino i kręgielnię. Budowa ma rozpocząć się pod koniec 2012 r. lub na początku 2013 r. i potrwa do 2014 r.;
- firma Retail Provider zamierza zbudować centrum wielofunkcyjne o powierzchni 45000 m², obejmujące galerię handlową zintegrowaną z centrum komunikacyjnym. Zlokalizowana będzie w miejscu obecnej stacji kolejowej i dworca autobusowego. Władze Olsztyna rozpoczęły przygotowania lokalnego planu zagospodarowania, obejmującego także przebudowę sąsiadującego węzła komunikacyjnego, inwestor zaś rozpoczął akcję marketingową związaną z projektem. Tym niemniej, biorąc pod uwagę jego wielofunkcyjny charakter i złożoność, inwestycja ta może okazać się czasochłonna.

¹⁷ Olsztyn – Rynek nowoczesnej powierzchni handlowej. Analiza chłonności pod kątem lokalizacji nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego opracowana przez Jones Lang LaSalle Group. Warszawa, 2009.

- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski ogłosił zamiar sprzedaży swojej działki zlokalizowanej przy ulicy Sikorskiego, naprzeciw działki planowanej Galerii Warmińskiej. Teren przewidziany jest do wykorzystania przez handel wielkopowierzchniowy i oczekuje na zakup.

Targowiska

Na terenie Olsztyna znajdują się 3 targowiska miejskie, których zarządcą jest Zakład Targowisk Miejskich (ZTM) w Olsztynie. Na targowiskach obowiązują umowy dzierżawy gruntu pod obiekty handlowe. Stawki za dzierżawę 1m² określone są zarządzeniami Prezydenta Olsztyna. Na targowiskach tych poza handlem prowadzonym z obiektów organizowany jest też handel sezonowy (choinki, chryzantemy, sadzonki).¹⁸

Zakład Targowisk Miejskich posiada również 16 straganów ustawionych na terenie Starego Miasta, zwanych Jarmarkiem. Stragany te przeznaczone są dla osób, które poprzez swoją działalność artystyczną, rękodzielniczą czy podobną promują kulturę, historię i tradycję ziemi warmińsko-mazurskiej. Na Jarmarku prowadzona jest wymiana, sprzedaż i wystawianie wyrobów rękodzieła artystycznego, przedmiotów kolekcjonerskich starych i nowych, rzeczy ciekawych, dziwnych, intrygujących, starych książek i map oraz pamiątek z Olsztyna i ziem warmińsko-mazurskich wykonywanych przez twórców ludowych.

ZTM administruje i zarządza również Miejską Halą Targową „Zatorzanka”. MHT zapewnia miejsca do prowadzenia handlu na podstawie umowy najmu dla 91 kupców. Boksy wynajmowane są po licytacji ustnej za kwotę określoną przez najemcę, jednak nie niższą niż stawka podstawowa określona zarządzeniem Prezydenta Olsztyna. Ponadto Zakład Targowisk Miejskich organizuje w mieście tzw. handel sezonowy.

Na dzień 31 XII 2011 r. łączna powierzchnia targowisk miejskich w Olsztynie (bez Miejskiej Hali Targowej „Zatorzanka”) wynosiła 40,1 tys. m². Największe targowisko zlokalizowane było na ulicy Grunwaldzkiej. Na terenie wszystkich targowisk miejskich znajdowało się 560 stałych punktów sprzedaży drobnodetalicznej.

Tab. 91. Targowiska miejskie w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Targowiska stałe					
obiekty ogółem	4	3	3	3	75,0
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	4	3	3	3	75,0
powierzchnia targowisk stałych w m ²	48446	40146	40146	40146	82,9
w tym sprzedażowa	5860	5860	5860	5860	100,0
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	582	560	560	560	96,2
Targowiska sezonowe					
obiekty ogółem	1	1	1	1	100,0
roczne wpłaty z opłaty targowiskowej w tys. zł	1913,4	1924,0	1937,8	2011,6	105,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹⁸ <http://www.ztm.olsztyn.pl>

4. SFERA MIESZKANIOWA – GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Jednym z wyznaczników warunków i jakości życia może być ilość i dostępność infrastruktury mieszkaniowej. W Olsztynie w 2010 r.¹⁹ zasoby mieszkaniowe wynosiły 71361 mieszkań (o 2,4% więcej niż w 2008 r.) o łącznej powierzchni użytkowej 4169,6 tys. m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 58,4 m² (średnio w województwie 66,2 m²). Na 1 mieszkanie przypadały średnio 2,5 osoby.

Tab. 92. Zasoby mieszkaniowe w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2008=100
Liczba mieszkań	69704	70375	71361	102,4
Liczba izb w mieszkaniu	243436	245678	248821	102,2
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	4057260	4104666	4169550	102,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	58,2	58,3	58,4	100,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	23	23,3	23,6	102,6
Liczba osób przypadających na 1 mieszkanie	2,53	2,51	2,47	97,6
Liczba osób przypadających na 1 izbę	0,72	0,72	0,71	98,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mieszkania w Olsztynie w 2010 r. zróżnicowane były pod względem wyposażenia w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne. Wszystkie z 71361 mieszkań posiadały podłączenie do wodociągu miejskiego, jednakże ustępu splukiwanego nie posiadało 878 mieszkań, a łazienki – 1514. Brak centralnego ogrzewania i gazu sieciowego w wielu wypadkach mógł wynikać z wykorzystania innych źródeł ciepła.

Tab. 93. Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne w latach 2008-2010

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2008=100
Liczba mieszkań ogółem	69704	70375	71361	102,4
wyposażonych w:				
Wodociąg	69704	70375	71361	102,4
Ustęp splukiwany	68826	69497	70483	102,4
Łazienkę	68190	68861	69847	102,4
C.O.	66523	67239	68225	102,6
Gaz sieciowy	60230	60687	61370	101,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jedną z form pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, realizowaną przez gminę, są dodatki mieszkaniowe. W 2011 r. wypłacono 31644 dodatków na łączną kwotę ok. 6203,2 tys. zł.

Wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych była bardzo podobna we wszystkich formach zasobów mieszkaniowych – od 195,4 zł w zasobie prywatnym, do 196,1 zł w zasobie innym i towarzystw budownictwa społecznego. W porównaniu z 2008 r. we wszystkich rodzajach zasobów wielkość dodatków zmniejszyła się.

¹⁹ Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych za 2011 r. dostępne będą na przełomie grudnia 2012/stycznia 2013 r.

Tab. 94. Dodatki mieszkaniowe według formy własności mieszkania w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
W zasobie gminnym					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	16175	15671	15258	14066	87,0
łączna kwota wypłaconych dodatków	2954358	2802437	3000743	2757312	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,6	178,8	196,7	196,0	107,3
W zasobie spółdzielczym					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	14297	13852	13487	12433	87,0
łączna kwota wypłaconych dodatków	2611401	2477115	2652401	2437228	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,7	178,8	196,7	196,0	107,3
W zasobie wspólnot mieszkaniowych					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	2172	2105	2050	1889	87,0
łączna kwota wypłaconych dodatków	396793	376390	403024	370329	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,7	178,8	196,6	196,0	107,3
W zasobie prywatnym					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	84	81	78	73	86,9
łączna kwota wypłaconych dodatków	15287	14501	15527	14267	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,0	179,0	199,1	195,4	107,4
W zasobie towarzystwa budownictwa społecznego					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	866	839	816	753	87,0
łączna kwota wypłaconych dodatków	158186	150052	160670	147636	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,7	178,8	196,9	196,1	107,3
W zasobie innym					
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	2796	2708	2637	2430	86,9
łączna kwota wypłaconych dodatków	510449	484201	518464	476404	93,3
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	182,6	178,8	196,6	196,1	107,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tempo przyrostu zasobów mieszkaniowych można określić między innymi na podstawie analizy rzeczowych wyników budownictwa – liczby mieszkań oddanych do użytkowania. W 2011 r. przybyło 957 mieszkań (o 39,2% mniej niż w 2008 r.) o łącznej powierzchni użytkowej 63215 m².

Tab. 95. Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2008-2011

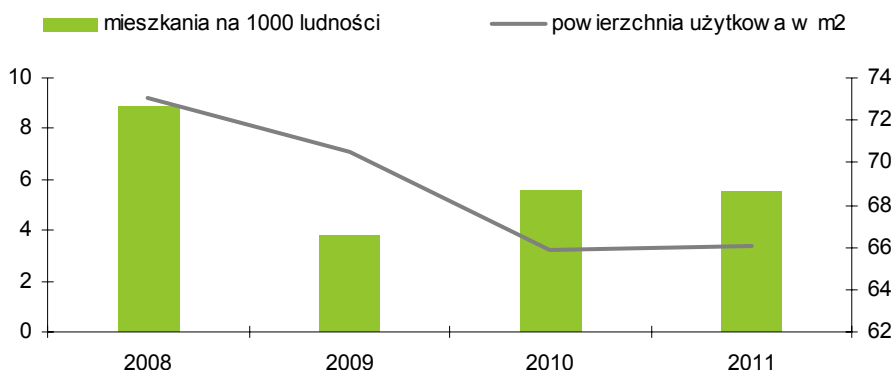
WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	1573	676	994	957	60,8
w tym budownictwo indywidualne	523	172	141	96	18,4
Powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania m ²	114983	47674	65553	63215	55,0
Przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	73,1	70,5	65,9	66,1	90,4
Liczba wydanych pozwoleń na budowę	97	59	1420	911	939,2
w tym w budownictwie indywidualnym	78	43	66	72	92,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Oddawane mieszkania były również mniejsze niż w 2008 r. – przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła 66,1 m², podczas gdy w 2008 r. 73,1 m².

W sposób syntetyczny liczbę mieszkań oddanych do użytkowania prezentuje wskaźnik liczby tych mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności – w 2011 r. był on znacznie mniejszy niż w 2008 r.

Rys. 37. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności oraz powierzchnia użytkowa mieszkań w m² w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według rodzaju własności pokazuje, iż najczęściej mieszkań wybudowały firmy, które przeznaczyły mieszkania na sprzedaż lub wynajem. Podobna sytuacja miała miejsce w 2008 r., jednak wtedy większy był udział pozostałych form budownictwa.

Tab. 96. Udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Indywidualne	33,2	25,4	14,2	10,0	30,2
Spółdzielcze	20,1	23,7	3,0	8,2	40,6
Na sprzedaż lub wynajem	43,8	29,6	82,8	81,8	186,8
Komunalne	2,9	9,5	-	-	-
Spoleczne czynszowe	-	11,8	-	-	-
Zakładowe	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podmioty związane z gospodarką mieszkaniową, stanowiące własność gminy

1. Olsztyńskie Towarzystwa Budownictwa Społecznego (OTBS)

Olsztyńskie TBS realizuje politykę mieszkaniową miasta poprzez główne zadania statutowe: budowę i nabywanie domów mieszkalnych, eksploatację tych budynków na zasadach najmu, wynajmowanie lokali użytkowych znajdujących się w budynkach spółki, sprawowanie zarządu budynkami mieszkalnymi, nie stanowiącymi własności spółki na zasadach najmu, przeprowadzanie remontów i modernizacji obiektów przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach najmu oraz inwestorstwo zastępcze w budownictwie i infrastrukturze towarzyszącej. Budownictwo w systemie TBS skierowane jest do osób, które nie posiadają środków, by kupić mieszkanie na wolnym rynku i mają za małe dochody na to, by zaciągnąć w banku kredyt hipoteczny. Właścicielem wszystkich udziałów spółki jest gmina Olsztyn.

2. Zakład Budynków Komunalnych I

Przedmiotem działalności ZBK I jest zarządzanie nieruchomościami, poprzez:

- realizację umów zawartych ze wspólnotami mieszkaniowymi;
- utrzymywanie budynków i budowli w odpowiednim stanie technicznym, zapewniającym ich eksploatację zgodnie z przeznaczeniem;

- prowadzenie bieżącej konserwacji, remontów i modernizacji w budynkach i budowlach objętych zarządzaniem oraz innymi obowiązkami i uprawnieniami w zakresie ustawy o własności lokali;
- utrzymywanie porządku i czystości w nieruchomościach i wokół nich;
- zarządzanie terenami i chodnikami wspólnot mieszkaniowych;
- prowadzenie całokształtu spraw związanych z pobieraniem i rozliczaniem opłat z tytułu najmu i dzierżawy budynków, obiektów i części budynków wspólnot mieszkaniowych;
- prowadzenie spraw objętych przedmiotem działalności przez osoby trzecie na podstawie zawieranych umów;
- realizację uchwał wspólnot mieszkaniowych i innych wynikających z zawartych umów.

3. Zakład Budynków Komunalnych II

Przedmiotem podstawowej działalności spółki jest zarządzanie nieruchomościami wspólnot mieszkaniowych oraz wynajem nieruchomości własnych. Kapitał własny firmy w całości należy do gminy Olsztyn, która jest jej właścicielem.

4. Zakład Budynków Komunalnych IV

Przedmiotem działalności jednoosobowej spółki z o.o. gminy Olsztyn jest zarządzanie nieruchomościami wspólnot mieszkaniowych, kosztorysowanie robót ogólnobudowlanych, usługi projektowe i instalacyjne oraz wycena nieruchomości.

Jednostki odpowiedzialne za zadania związane z gospodarką mieszkaniową realizowały w 2010 i 2011 r. szereg działań, które zgodnie były z celami rozwoju, wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020.

W ramach działania **2.7.1. Zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkaniowych rodzin i osób najniżej uposażonych** (cel strategiczny II: Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego; cel taktyczny 2.7. Rozwój budownictwa mieszkaniowego) w **2010 r.** realizowano takie zadania, jak: budowa lokali socjalnych, budowa kontenerowych pawilonów dla bezdomnych i pawilonu lokali socjalnych wraz z urządzeniem terenu przy ul. Towarowej, termomodernizacja Ośrodka Wsparcia dla Dzieci Niepełnosprawnych przy ul. Świtezianki 4 oraz rozbudowa obiektu MOPS przy ul. Świtezianki na potrzeby DDPS „Nasz Dom”. W 2011 r. kontynuowano budowę kontenerowych pawilonów dla bezdomnych i pawilonu lokali socjalnych wraz z urządzeniem terenu przy ul. Towarowej. Realizowano także modernizację budynków mieszkalnych przy ulicy Kołobrzeskiej, budowę oraz wynajem od innych właścicieli lokali i budynków z lokalami socjalnymi i budowę budynku mieszkalnego przy ul. Sienkiewicza 11 A. Inne wykonywane zadania to: poprawa sytuacji mieszkaniowej Romów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, finansowanie gospodarki mieszkaniowej oraz wydatków na gospodarkę mieszkaniową gminy oraz sprzedaż gminnych lokali mieszkalnych.

W ramach działania **2.7.2. Tworzenie warunków dla rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego** w 2010 r. kontynuowano realizację zadania inwestycyjnego „Budowa budynków do 200 mieszkań rocznie”. Przygotowano także do realizacji budynek 44-rodzinny z 16 garażami przy ul. Marii Zientary-Malewskiej.

W ramach działania **2.7.3. Rewitalizacja dużych obszarów mieszkalnych oraz zagrożonej degradacją zabudowy mieszkaniowej stanowiącej dziedzictwo historyczne** dokonywano w 2011 r. prace remontowo-konserwatorskie, remonty dachów, elewacji itp., izolacje cieplne i przeciwwilgociowe budynków.

III. ZARZĄDZANIE SAMORZĄDOWE

1. ADMINISTRACJA GMINY

W wyniku reformy samorządu terytorialnego przeprowadzonej w Polsce na początku lat dziewięćdziesiątych wyodrębniono dwa poziomy administracji terenowej: rządowy i samorządowy. W przypadku administracji samorządowej kompetencje rozdzielono między trzy szczeble samorządu: gminę, powiat i województwo. Jednostki te działają niezależnie od siebie, jednak w przypadku, gdy miasto posiada status miasta na prawach powiatu, zakres jego zadań i obowiązków składa się z kompetencji gminy i powiatu. Tak więc Olsztyn, jako miasto na prawach powiatu, realizuje zadania własne gminy i powiatu oraz zadania zleczone z zakresu administracji rządowej, gminnej i powiatowej.

Miasto jako gmina odpowiedzialne jest za realizację zadań wynikających z zapisów ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 III 1990 r. (Dz. U. 2001 Nr 142, poz. 1591, z późniejszymi zmianami). Do zadań własnych gminy należą sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, działalności w zakresie telekomunikacji;
- lokalnego transportu zbiorowego;
- ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- gminnego budownictwa mieszkaniowego;
- edukacji publicznej;
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- targowisk i hal targowych;
- zieleni gminnej i zadrzewień;
- cmentarzy gminnych;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;
- promocji gminy;
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 IV 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późniejszymi zmianami);
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Status powiatu grodzkiego nakłada obowiązki zapisane w ustawie o samorządzie powiatowym z dnia 5 VI 1998 r. (Dz. U. 1988 Nr 91, poz. 578, z późniejszymi zmianami) związane w szczególności z:

- 1) edukacją publiczną;
- 2) promocją i ochroną zdrowia;
- 3) pomocą społeczną oraz wspieraniem rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) polityką prorodzinną;
- 5) wspieraniem osób niepełnosprawnych;
- 6) transportem zbiorowym i drogami publicznymi;
- 7) kulturą oraz ochroną zabytków i opieką nad zabytkami;
- 8) kulturą fizyczną i turystyką;
- 9) geodezją, kartografią i katastrzem;
- 10) gospodarką nieruchomościami;
- 11) administracją architektoniczno-budowlaną;
- 12) gospodarką wodną;
- 13) ochroną środowiska i przyrody;
- 14) rolnictwem, leśnictwem i rybactwem śródlądowym;
- 15) porządkiem publicznym i bezpieczeństwem obywateli;
- 16) ochroną przeciwpowodziową, w tym wyposażeniem i utrzymaniem powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarową i zapobieganiem innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
- 17) przeciwdziałaniem bezrobociu oraz aktywizacją lokalnego rynku pracy;
- 18) ochroną praw konsumenta;
- 19) utrzymaniem powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- 20) obronnością;
- 21) promocją powiatu;
- 22) współpracą i działalnością na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 IV 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późniejszymi zmianami);
- 23) działalności w zakresie telekomunikacji.

Do zadań publicznych powiatu należy też zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Realizacja zadań Miasta Olsztyna odbywa się za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych: Rady Miasta i Prezydenta Miasta.

Rada Miasta

Mieszkańcy Olsztyna tworzą wspólną samorządową tzw. gminę miejską. Gmina jest podstawową jednostką samorządową, która wykonuje wszystkie zadania publiczne o znaczeniu lokalnym w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. O ustroju gminy stanowi jej statut. Organami gminy są: Rada Miasta, która posiada władzę stanowiącą i kontrolną oraz Prezydent Miasta sprawujący władzę wykonawczą. Do właściwości Rady Miasta, o ile ustawy nie stanowią inaczej, należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, natomiast do wyłącznej właściwości Rady Miasta należy:

- 1) uchwalanie statutu gminy;
- 2) ustalanie wynagrodzenia Prezydenta, stanowienie o kierunkach jego działania oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności;
- 3) powoływanie i odwoływanie skarbnika gminy, który jest głównym księgowym budżetu – na wniosek Prezydenta;
- 4) uchwalanie budżetu gminy, rozpatrywanie sprawozdania z wykonania budżetu oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium z tego tytułu;
- 5) uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- 6) uchwalanie programów gospodarczych;
- 7) ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań przez te jednostki;
- 8) podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat w granicach określonych w odrębnych ustawach;
- 9) podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy, przekraczających zakres zwykłego zarządu:
 - a) określania zasad nabycia, zbycia i obciążenia nieruchomości gruntowych oraz ich wydzierżawiania lub najmu na okres dłuższy niż trzy lata, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej; do czasu określenia zasad wójt może dokonywać tych czynności wyłącznie za zgodą rady gminy,
 - b) emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez wójta,
 - c) zaciągania długoterminowych pożyczek i kredytów,
 - d) ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i kredytów krótkoterminowych zaciąganych przez wójta w roku budżetowym,
 - e) zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustalaną corocznie przez radę gminy,
 - f) tworzenia i przystępowania do spółek i spółdzielni oraz rozwiązywania i występowania z nich,
 - g) określania zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez wójta,
 - h) tworzenia, likwidacji i reorganizacji przedsiębiorstw, zakładów i innych gminnych jednostek organizacyjnych oraz wyposażania ich w majątek,
 - i) ustalania maksymalnej wysokości pożyczek i poręczeń udzielanych przez wójta w roku budżetowym,
- 10) określanie wysokości sumy, do której Prezydent może samodzielnie zaciągać zobowiązania;
- 11) podejmowanie uchwał w sprawach współdziałania z innymi gminami oraz wydzielanie na ten cel odpowiedniego majątku;
- 12) podejmowanie uchwał w sprawach współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych;
- 13) podejmowanie uchwał w sprawach herbu gminy, nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych w rozumieniu ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2004 Nr 204, poz. 2086, z późniejszymi zmianami), a także wznoszenia pomników;
- 14) nadawanie honorowego obywatelstwa gminy;
- 15) podejmowanie uchwał w sprawie zasad udzielania stypendiów dla uczniów i studentów;
- 16) stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.

Rada Miasta kontroluje również działalność Prezydenta, gminnych jednostek organizacyjnych oraz jednostek pomocniczych gminy.

Rada Miasta wybierana jest przez mieszkańców miasta na okres 4 lat. Rada obraduje na sesjach oraz w komisjach stałych, a sprawy pozostające w zakresie jej działania rozstrzyga w drodze uchwał. W 2010 r. zakończyła pracę Rada Miasta Olsztyn V kadencji i rozpoczęła pracę nowa Rada Miasta Olsztyn VI kadencji, w której skład wchodzi 25 osób. W 2011 r. Rada Miasta reprezentowana była przez następujące ugrupowania:

- 1) Demokratyczny Olsztyn
- 2) Platforma Obywatelska
- 3) Ponad Podziałami,
- 4) Prawo i Sprawiedliwość,
- 5) Sojusz Lewicy Demokratycznej.

Przewodniczącym Rady Miasta jest Jan Tandaryk, a funkcje wiceprzewodniczących pełnią: Halina Ciunel, Grzegorz Smoliński i Marian Zdunek.

Tab. 97. Radni wg płci, wieku i wykształcenia 2011 r.

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	W wieku			
			30-39	40-49	50-59	60 lat i więcej
25	19	6	7	4	5	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

W latach 2010-2011 Rada Miasta Olsztyn odbyła 33 posiedzenia. W tym okresie podjęto 469 uchwał, a radni zgłosili na sesjach i w okresach między sesjami 413 interpelacji, wniosków i zapytań.

W 2011 r. pracowało 9 komisji stałych Rady Miasta. Do ich zadań należało m.in.: doradztwo i inicjowanie działań Rady, opiniowanie projektów uchwał przygotowanych przez inne podmioty (Prezydenta lub grupę Radnych), występowanie z inicjatywą uchwałodawczą, kontrola wykonywania uchwał Rady i przyjętych wniosków, ocena informacji i sprawozdań składanych przez Prezydenta Miasta oraz miejskie jednostki organizacyjne i dzielnice, współpraca z innymi komisjami i organizacjami pozarządowymi, składanie wniosków do Prezydenta. W okresie 2010-2011 komisje Rady Miasta odbyły łącznie 262 posiedzenia, w tym najwięcej Komisje: Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Rozwoju Miasta oraz Budżetu i Finansów.

Tab. 98. Komisje stałe Rady Miasta Olsztyn w 2010 i 2011 r.

Komisja	Przewodniczący	Liczba członków
Rodziny	Małgorzata Marcinkiewicz	3
Budżetu i Finansów	Mirosław Gronowicz	7
Oświaty	Stanisław Gierba	3
Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Rozwoju Miasta	Robert Szewczyk	8
Kultury, Promocji i Turystyki	Konrad Lenkiewicz	11
Prawa i Samorządności	Zbigniew Dąbkowski	8
Rewizyjna	Joanna Miśkiewicz	6
Zdrowia i Opieki Społecznej	Ewa Zakrzewska	3
Sportu i Rekreacji	Marcin Kuchciński	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Kierowanie Urzędem

Organem wykonawczym gminy jest Prezydent Miasta, powołany do sprawowania władzy w drodze wyborów powszechnych, równych i bezpośrednich. W 2011 r. funkcję Prezydenta Miasta pełnił Piotr Grzymowicz. Prezydent jako organ wykonawczy Miasta kieruje Urzędem przy pomocy Zastępców, Sekretarza oraz Skarbnika, stanowiska te sprawują:

- Zastępcy Prezydenta – Bogusław Szwedowicz, Halina Zaborowska-Boruch, Małgorzata Bogdanowicz-Bartnikowska,
- Sekretarz Miasta – Hanna Mikulska-Bojarska,
- Skarbnik Miasta – Wiesława Nawotczyńska.

W ramach wewnętrznego podziału zadań członkowie kierownictwa Urzędu są odpowiedzialni za powierzone im dziedziny działalności samorządowej.

Do zadań **Prezydenta** należy w szczególności:

- 1) kierowanie sprawami Miasta;
- 2) reprezentowanie Urzędu i Miasta oraz prowadzenie negocjacji w sprawach dotyczących gminy;

- 3) realizowanie budżetu Miasta,
- 4) wydawanie przepisów porządkowych,
- 5) kierowanie pracą Urzędu;
- 6) nadzorowanie realizacji Polityki Jakości Urzędu;
- 7) powoływanie i odwoływanie swoich zastępców;
- 8) wykonywanie zadań szefa obrony cywilnej Miasta;
- 9) przedkładanie organom nadzoru uchwał Rady Miasta;
- 10) udzielanie pełnomocnictw i upoważnień w sprawach należących do jego wyłącznej kompetencji;
- 11) wykonywanie czynności pracodawcy wobec pracowników Urzędu i kierowników miejskich jednostek organizacyjnych oraz wykonywanie wobec nich uprawnień zwierzchnika służbowego;
- 12) wydawanie decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej;
- 13) podejmowanie decyzji dotyczących zarządu mieniem Miasta;
- 14) wydawanie zarządzeń;
- 15) ogłaszanie budżetu Miasta i sprawozdań z jego wykonania;
- 16) kierowanie działaniami w sytuacjach klęsk żywiołowych;
- 17) kierowanie zintegrowanym systemem ratownictwa medycznego;
- 18) sprawowanie zwierzchnictwa w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży, w tym:
 - a) wydawanie kierownikom służb zespolonych na szczeblu powiatu poleceń podjęcia działań w zakresie dla nich właściwym, zmierzających do usunięcia bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa wspólnoty samorządowej, w szczególności życia lub zdrowia oraz przywrócenia stanu zgodnego z porządkiem prawnym,
 - b) powoływanie i odwoływanie Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna,
- 19) kierowanie w sytuacjach szczególnych wspólnymi działaniami powiatowych (miejskich) służb, inspekcji i straży.

Prezydent może:

- 1) upoważnić swoich Zastępców lub innych pracowników Urzędu do wydawania w swoim imieniu decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej;
- 2) upoważnić swoich Zastępców do samodzielnego składania oświadczeń woli w imieniu gminy w zakresie zarządu mieniem;
- 3) powierzyć sprawowanie nadzoru nad jednostkami organizacyjnymi Miasta swoim Zastępcom i Sekretarzowi;
- 4) powierzyć Sekretarzowi prowadzenie w swoim imieniu spraw Miasta.

Prezydent bezpośrednio nadzoruje następujące komórki organizacyjne urzędu oraz jednostki organizacyjne miasta:

- 1) Biuro Rady Miasta,
- 2) Wydział Kultury, Promocji i Turystyki:
 - Olsztyński Teatr Lalek,
 - Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne,
 - Biuro Wystaw Artystycznych,
 - Miejski Ośrodek Kultury,
 - Miejska Biblioteka Publiczna,
- 3) Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności,
 - Straż Miejska,
- 4) Wydział Obsługi Funduszy Europejskich,
- 5) Biuro Strategii Rozwoju Miasta,
- 6) Biuro Komunikacji Społecznej,
- 7) Biuro Kontroli,
- 8) Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków,
- 9) Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów,

- 10) Biuro Pełnomocnika Prezydenta Olsztyna do spraw Ochrony Informacji Niejawnych,
- 11) Biuro Pełnomocnika Prezydenta Olsztyna do spraw Gospodarki i Infrastruktury Elektroenergetycznej,
- 12) Wydział Prawny,
- 13) Zespół Doradców i Asystentów Prezydenta Miasta,
- 14) Audytor Wewnętrzny,
- 15) Pełnomocnik Prezydenta Olsztyna do spraw Realizacji Projektu „Modernizacja i Rozwój Zintegrowanego Systemu Transportu Zbiorowego w Olsztynie”,
- 16) Powiatowa Administracja Zespolona, w tym:
 - a) Komenda Miejska Policji,
 - b) Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej,
 - c) Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna,
 - d) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny.

Za realizację zadań w poszczególnych obszarach funkcjonowania miasta odpowiadają Zastępcy Prezydenta, Sekretarz i Skarbnik.

Pierwszy Zastępca Prezydenta zastępuje Prezydenta Miasta w czasie jego nieobecności i wówczas w całości realizuje jego zakres zadań i kompetencji.

Do kompetencji Pierwszego Zastępcy Prezydenta Olsztyna należą w szczególności:

- 1) sprawy z zakresu:
 - a) inwentaryzacji i komunalizacji mienia,
 - b) polityki mieszkaniowej,
 - c) gospodarki komunalnej,
 - d) komunikacji i drogownictwa,
 - e) rejestracji pojazdów oraz uprawnień do kierowania pojazdami;
- 2) zadania realizowane przez:
 - a) Wydział Spraw Lokalowych:
 - Zakład Budynków Komunalnych I Sp. z o.o.,
 - Zakład Budynków Komunalnych II Sp. z o.o.,
 - Zakład Budynków Komunalnych IV Sp. z o.o.,
 - Zakład Lokali i Budynków Komunalnych,
 - b) Wydział Komunikacji,
 - c) Jednostka Realizująca Projekt V,
 - d) Zespół do spraw Nadzoru Właścicielskiego,
 - e) Zarząd Komunikacji Miejskiej,
 - f) Miejski Zarząd Dróg i Mostów,
 - g) Spółki miejskie:
 - Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.,
 - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.,
 - Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.,
 - Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o.,
 - Olsztyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
 - Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o.

Do kompetencji **Drugiego Zastępcy Prezydenta** Olsztyna należą w szczególności:

- 1) sprawy z zakresu:
 - a) urbanistyki i architektury,
 - b) planowania przestrzennego,
 - c) geodezji oraz gospodarki nieruchomościami gruntowymi i budynkami,
 - d) ochrony środowiska,
 - e) utrzymania zieleni miejskiej i cmentarzy,
 - f) rolnictwa i leśnictwa;
- 2) zadania realizowane przez:
 - a) Wydział Architektury i Budownictwa,

- b) Biuro Planowania Przestrzennego,
- c) Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami,
- d) Wydział Inwestycji Miejskich:
 - Zakład Targowisk Miejskich,
 - Zakład Cmentarzy Komunalnych,
- e) Wydział Środowiska:
 - Zarząd Zieleni Miejskiej,
 - Schronisko dla Zwierząt,
- f) Jednostka Realizująca Projekt I,
- g) Jednostka Realizująca Projekt III,
- h) Jednostka Realizująca Projekt IV.

Do kompetencji **Trzeciego Zastępcy Prezydenta Olsztyna** należą w szczególności:

- 1) sprawy z zakresu:
 - a) edukacji,
 - b) kultury fizycznej,
 - c) zdrowia i pomocy społecznej,
 - d) przeciwdziałania alkoholizmowi i innym patologiom społecznym,
 - e) współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- 2) zadania realizowane przez:
 - a) Wydział Edukacji:
 - przedszkola,
 - szkoły podstawowe,
 - gimnazja,
 - szkoły ponadgimnazjalne,
 - szkoły specjalne,
 - poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
 - specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy,
 - Pałac Młodzieży,
 - Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli,
 - Szkolne Schronisko Młodzieżowe,
 - b) Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej:
 - Miejski Szpital Zespolony,
 - Przychodnia Specjalistyczna,
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Miejski Zespół do spraw Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
 - Zespół Żłobków Miejskich,
 - Dom Dziecka,
 - Rodzinne Domy Dziecka,
 - Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień,
 - Świetlice Terapeutyczne,
 - Centrum Integracji Społecznej,
 - Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Edukacyjnych i Diagnostycznych,
 - Dom Pomocy Społecznej „Kombatant”,
 - Dom Pomocy Społecznej ul. Bałtycka 37a,
 - Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
 - c) Biuro Sportu i Rekreacji:
 - Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie,
 - d) Biuro Pełnomocnika Prezydenta Olsztyna do spraw Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,
 - e) Miejski Urząd Pracy.

Do zadań **Sekretarza** należy w szczególności:

- 1) sprawowanie nadzoru nad organizacją pracy, prawidłowym wykonywaniem czynności kancelaryjnych oraz kierowanie obiegiem dokumentów i trybem załatwiania spraw wpływających do Prezydenta;
- 2) nadzorowanie przestrzegania przepisów proceduralnych przy załatwianiu spraw w trybie postępowania administracyjnego i skargowego oraz interpelacji i zapytań radnych;
- 3) organizowanie zasad właściwego przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków obywateli;
- 4) nadzór nad przestrzeganiem dyscypliny pracy w Urzędzie;
- 5) nadzór nad zapewnieniem terminowego i prawidłowego przygotowania przez komórki organizacyjne materiałów na Sesje Rady;
- 6) koordynacja realizacji zadań wynikających z aktów prawnych Rady Miasta i Prezydenta Miasta;
- 7) pełnienie obowiązków Pełnomocnika Prezydenta do spraw Systemu Zarządzania Jakością – nadzór nad funkcjonowaniem i doskonaleniem systemu;
- 8) nadzór nad gospodarką mieniem Urzędu i środkami budżetowymi przeznaczonymi na pokrycie kosztów jego funkcjonowania;
- 9) nadzór nad obsługą interesantów i załatwianiem indywidualnych spraw mieszkańców;
- 10) dokonywanie z upoważnienia Prezydenta i w jego imieniu czynności prawnych w zakresie stosunku pracy nawiązywanego z pracownikami Urzędu na podstawie umowy o pracę;
- 11) prowadzenie spraw Miasta powierzonych przez Prezydenta;
- 12) podpisywanie delegacji Prezydentowi Miasta.

Sekretarz bezpośrednio nadzoruje następujące komórki organizacyjne Urzędu:

- 1) Wydział Organizacji i Kadr,
- 2) Wydział Administracyjno-Gospodarczy,
- 3) Wydział Zamówień Publicznych,
- 4) Wydział Informatyki,
- 5) Biuro Obsługi Klienta,
- 6) Urząd Stanu Cywilnego.

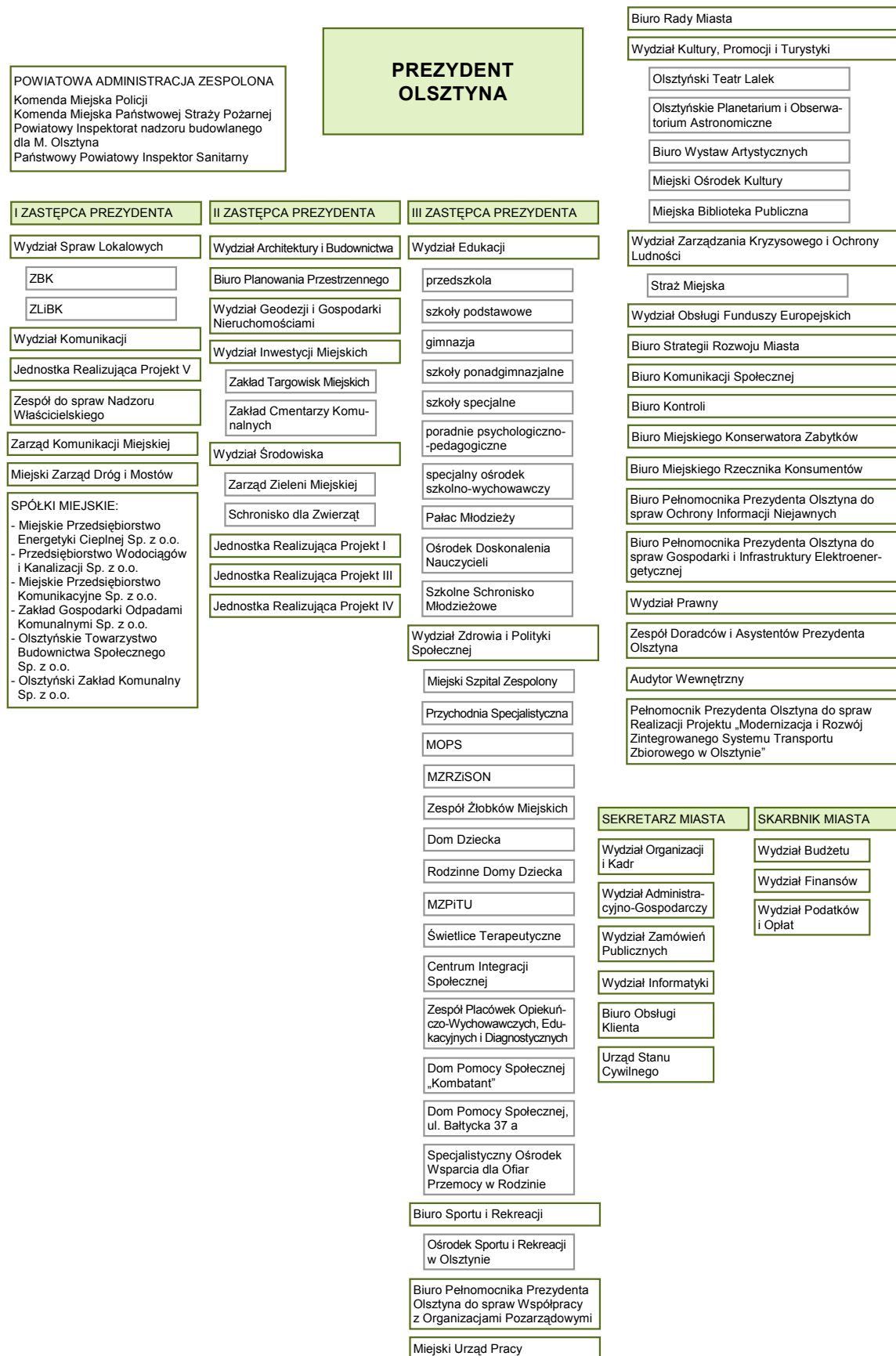
Do zadań **Skarbnika** należy w szczególności:

- 1) nadzór nad opracowywaniem projektu budżetu Miasta;
- 2) nadzór nad wykonywaniem budżetu i jego zmianami;
- 3) nadzorowanie prac dotyczących sporządzania okresowych analiz i zbiorczych sprawozdań z wykonania budżetu;
- 4) nadzór nad gospodarką finansową Miasta (w tym jednostek organizacyjnych powiązanych z budżetem), ze szczególnym uwzględnieniem prawidłowości zawierania umów, z punktu widzenia przepisów finansowych oraz terminowego ściągania należności i dochodzenia roszczeń;
- 5) nadzór nad prowadzeniem rachunkowości;
- 6) nadzór nad przestrzeganiem zasad wynikających z dokumentacji opisującej politykę rachunkowości;
- 7) nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez głównych księgowych jednostek organizacyjnych Miasta;
- 8) dokonywanie kontrasygnaty czynności prawnych dotyczących zarządu mieniem komunalnym, jeżeli czynność prawna może spowodować powstanie zobowiązań finansowych oraz informowanie Rady i Regionalnej Izby Obrachunkowej o odmowie złożenia kontrasygnaty.

Skarbnik bezpośrednio nadzoruje następujące komórki organizacyjne Urzędu:

- 1) Wydział Budżetu,
- 2) Wydział Finansów,
- 3) Wydział Podatków i Opłat.

Rys. 38. Schemat organizacyjny Urzędu Miasta Olsztyn (XII 2011 r.)

W Urzędzie Miasta Olsztyn na koniec 2011 r. pracowały 602 osoby. Liczba etatów w poszczególnych komórkach organizacyjnych kształtowała się następująco:

Tab. 99. Liczba etatów w komórkach organizacyjnych Urzędu Miasta Olsztyn w 2011 r.

Lp.	Komórka organizacyjna	Liczba etatów
1.	Kierownictwo Urzędu	6
2.	Biuro Komunikacji Społecznej	7
3.	Biuro Kontroli	7
4.	Biuro Rady Miasta	7
5.	Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków	4
6.	Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów	2
7.	Biuro Obsługi Klienta	36
8.	Biuro Pełnomocnika Prezydenta do spraw Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	4
9.	Biuro Pełnomocnika Prezydenta do spraw Ochrony Informacji Niejawnych	2
10.	Biuro Planowania Przestrzennego	19
11.	Biuro Sportu i Rekreacji	7
12.	Biuro Strategii Rozwoju Miasta	8
13.	Audytór Wewnętrzny	1
14.	Zespół Doradców i Asystentów Prezydenta Miasta	6
15.	Zespół do spraw Nadzoru Właścielskiego	2
16.	Zespół Radców Prawnych	8
17.	Wydział Administracyjno-Gospodarczy	63
18.	Wydział Architektury i Budownictwa	16
19.	Wydział Budżetu	20
20.	Wydział Edukacji	25
21.	Wydział Finansów	47
22.	Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami	70
23.	Wydział Informatyki	10
24.	Wydział Inwestycji Miejskich	28
25.	Wydział Komunikacji	28
26.	Wydział Kultury, Promocji i Turystyki	9
27.	Wydział Obsługi Funduszy Europejskich	10
28.	Wydział Organizacji i Kadr	22
29.	Wydział Podatków i Opłat	36
30.	Wydział Spraw Lokalowych	26
31.	Wydział Środowiska	10
32.	Wydział Zamówień Publicznych	7
33.	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności	12
34.	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej	6
35.	Jednostka Realizująca Projekt I	8
36.	Jednostka Realizująca Projekt II	3
37.	Jednostka Realizująca Projekt III	5
38.	Jednostka Realizująca Projekt IV	3 i 1/4
39.	Jednostka Realizująca Projekt V	2 i 3/4
40.	Urząd Stanu Cywilnego	11
	Razem	602

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

2. MAJĄTEK GMINY

Mieniem komunalnym (majątkiem gminy) jest własność i inne prawa majątkowe należące do gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw. Na majątek Olsztyna, czyli jego mienie, składają się wartości niematerialne i prawne (autorskie prawa majątkowe, koncesje, licencje, prawo do wynalazków, patentów, znaków towarowych i *know-how*), środki trwałe (grunty, budynki, maszyny i urządzenia oraz środki transportu), środki trwałe w budowie, przekazane na poczet inwestycji, a także akcje i udziały oraz papiery wartościowe, czy aktywa obrotowe.

Wartość aktywów trwałych gminy w dniu 31.12.2011 r. wyniosła ponad 3292,7 mln zł, w tym 99,7% stanowiły rzeczowe aktywa trwałe.

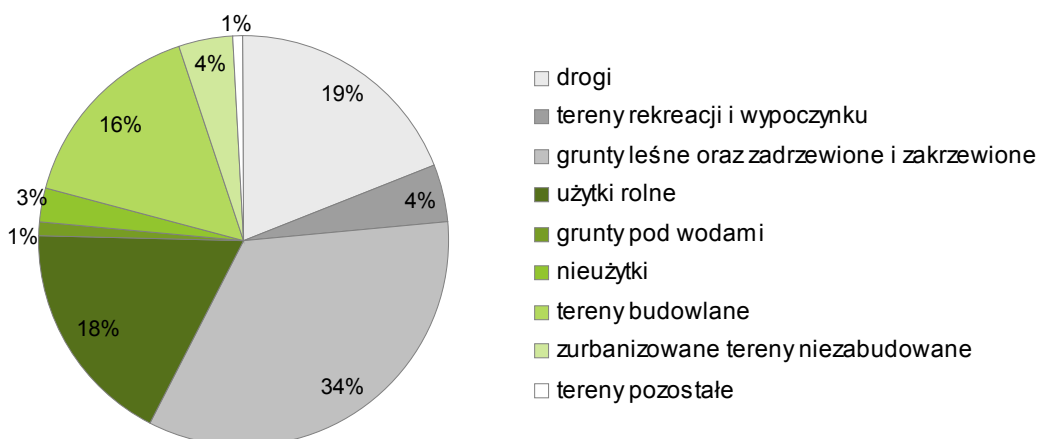
Tab. 100. Aktywa trwałe gminy Olsztyn w latach 2008-2011 (stan na 31.12)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	3013307980	3209740729	3123637379	3292720734	109,3
I. Wartości niematerialne i prawne	3190163	3019770	2682582	2144423	67,2
II. Wartość firmy jednostek podporządkowanych	-	-	-	-	-
III. Rzeczowe aktywa trwałe	2987047382	3186553142	3114317713	3284239972	109,9
1.1. Grunty	1944220087	1944957086	1726075564	1725236064	88,7
1.2. Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	759959480	845011424	769734334	1153818007	151,8
1.3. Pozostałe środki trwałe	100150108	96851574	102728301	107647857	107,5
1.3.1. Urządzenia techniczne i maszyny	46681168	bd.	50643281	61780024	132,3
1.3.2. Środki transportu	42151360	bd.	37381916	32591012	77,3
1.3.3. Inne środki trwałe	11317579	bd.	14703104	13276822	117,3
1.4. Inwestycje (środki trwałe w budowie)	182717707	29973058	515779514	297530978	162,8
1.5. Środki przekazane na poczet inwestycji (środków trwałych w budowie)	-	-	-	7066	-
IV. Długoterminowe aktywa finansowe	16334153	13698461	488149	509152	3,1
1.1. Akcje i udziały	337128	337128	314128	259128	76,9
1.2. Papiery wartościowe długoterminowe	-	-	-	250024	-
1.3. Inne	15997025	13361334	174021	-	-
V. Należności finansowe długoterminowe	319852	333053	281267	227098	71,0
VI. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	6416429	6136301	5867668	5600090	87,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Ponad połowę wartości rzeczowego majątku gminy stanowiły grunty (52,5%), 35,1% to wartość budynków, lokali i obiektów inżynierii lądowej i wodnej. Jedynie 9,1% rzeczowych aktywów trwałych stanowiły inwestycje (w 2008 r. 6,1%).

Powierzchnia miasta w 2011 r. wyniosła 8833 ha. Grunty stanowiące własność Olsztyna zajmowały niecałą połowę tego obszaru (46,8%). W strukturze gruntów dominowały grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, a także drogi, użytki rolne i tereny budowlane.

Rys. 39. Struktura gruntów stanowiących własność gminy Olsztyn w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

W 2011 r. Gmina Olsztyn była także właścicielem gruntów o powierzchni 38,2 ha, położonych w Kieźlinach (gmina Dywity), przeznaczonych na rozbudowę cmentarza komunalnego. Posiadała także 1,23 ha w Zielonowie (gmina Stawiguda) oraz 0,2 ha w Redykajnach (gmina Dywity).

Gmina posiadała 240 ha gruntów oddanych w dzierżawę, głównie pod uprawy rolne (37,4%), tereny składowe (36,5%), stawy i jeziora (11,5%) oraz drobne uprawy warzyw (7,3%). W porównaniu z rokiem 2008 powierzchnia dzierżawionych gruntów zmniejszyła się prawie o 7 ha.

Tab. 101. Dzierżawione grunty gminy Olsztyn w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem	2463618	2462952	2397901	2396079	97,3
uprawy rolne	971891	971891	894891	895091	92,1
tereny zielone	80151	89062	93854	100272	125,1
drobne uprawy warzyw	189834	178216	175609	174483	91,9
stawy i jeziora	275772	275772	275772	275772	100,0
tereny handlowo-usługowe	10998	11004	10626	10097	91,8
tereny rekreacyjne i sportowe	21731	23156	24916	21066	96,9
tereny składowe	861746	863724	870652	873467	101,4
parkingi i drogi	9215	12508	13439	13089	142,0
garaże	3178	3197	3160	3129	98,5
oświata	39102	34422	34982	29613	75,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

W ciągu 2011 r. w ramach gospodarowania mieniem komunalnym podjęto następujące działania, związane z trwałym rozdysponowaniem nieruchomości:

1. Zawarto 26 aktów notarialnych z tytułu sprzedaży 10984 m² gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, handel, usługi oraz poprawę warunków zagospodarowania nieruchomości przyległych. Z tytułu sprzedaży gruntów wpływy do budżetu miasta wyniosły 2956,0 tys. zł.
2. Zawarto w trybie bezprzetargowym 1 akt notarialny z tytułu oddania w użytkowanie wieczyste gruntu na poprawę warunków zagospodarowania posiadanych już działek. W pięciu sprawach oświadczenie woli Gminy Olsztyn dotyczące oddania gruntu w użytkowanie wieczyste zostało zastąpione wyrokiem Sądu Rejonowego. Nieruchomości te wykorzystywane są na działalność handlowo-usługową. Pozostałe akty

- notarialne dotyczą oddania w użytkowanie wieczyste udziałów w gruncie pod budynkami przy sprzedaży lokali mieszkalnych i lokali użytkowych. Łącznie oddano w użytkowanie wieczyste 670 m² gruntów. Wpływy z tego tytułu w analizowanym okresie wyniosły 113648 zł.
3. Z tytułu sprzedaży innych obiektów w 2011 r. do kasy wpłynęła kwota 1,03 mln zł.
 4. Zawarto 12 aktów notarialnych dotyczących odpłatnego nabycia prawa własności przez użytkowników wieczystych, którymi są osoby fizyczne oraz osoby prawne. Z tytułu zawarcia tych aktów wpływy do budżetu miasta wyniosły 93,5 tys. zł
 5. Przekształcono prawo wieczystego użytkowania w prawo własności. W związku z tym wydano 84 decyzje przekształcające prawo użytkowania wieczystego w prawo własności przysługujące osobom fizycznym oraz spółdzielniom mieszkaniowym o łącznej powierzchni 53834 m², z czego 44 decyzje dotyczące nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkaniowymi (osób fizycznych, spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych), 39 decyzji dotyczących nieruchomości zabudowanych garażami i 1 decyzję dotyczącą nieruchomości zabudowanej budynkiem usługowym. Z tytułu przekształceń wpływy do budżetu miasta z nowych decyzji wyniosły 718,8 tys. zł.
 6. Gmina Olsztyn w badanym okresie rozdysponowała nieruchomości lokalowe:
 - a) lokale mieszkalne

Sprzedano 165 lokali mieszkalnych na rzecz ich najemców o łącznej powierzchni 8469,5 m². Średnia powierzchnia sprzedanych mieszkań wyniosła 51,3 m² (49,0 m² w 2008 r.). Łączna cena sprzedaży wyniosła 4934,3 tys. zł, a zatem przeciętna cena mieszkania to 29,9 tys. zł (33,6 tys. zł w 2008 r.).

Wraz ze sprzedażą lokali mieszkalnych oddawany był w użytkowanie wieczyste lub sprzedawany w udziałach grunt, na którym znajduje się budynek mieszkalny i grunt niezbędny do jego obsługi. Wpłaty z tytułu pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy sprzedaży lokali mieszkalnych wyniosły 161,8 tys. zł, natomiast z tytułu sprzedaży gruntów 65,6 tys. zł.

Tab. 102. Sprzedaż lokali mieszkalnych w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba mieszkań	144	145	176	165	114,6
Powierzchnia użytkowa w m ²	7050	6934	8522	8470	120,1
Średnia powierzchnia 1 sprzedanego mieszkania w m ²	49,0	47,8	48,4	51,3	104,8
Łączna wartość sprzedaży	4835748	4387422	4984746	4934288	102,0
Przeciętna cena 1 mieszkania w tys. zł	33,6	30,3	28,3	29,9	89,0
Wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu, na którym znajduje się budynek mieszkalny w tys. zł	77,4	52,8	67,4	125,2	161,8
Wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu niezbędnego do obsługi budynku w tys. zł	143,4	40,6	121,3	94,0	65,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

b) lokale użytkowe

W ciągu 2011 r. sprzedano 19 lokali użytkowych o łącznej powierzchni 947 m². Średnia powierzchnia sprzedanych lokali użytkowych wyniosła 49,8 m² (50,4 m² w 2008 r.). Łączna cena sprzedaży wyniosła 810,3 tys. zł, a zatem przeciętna cena lokalu użytkowego to 42,6 tys. zł (178,3 tys. zł przed rokiem).

Tab. 103. Sprzedaż lokali użytkowych w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Liczba lokali	18	4	7	19	105,6
Powierzchnia użytkowa w m ²	907	194	357	947	104,3
Średnia powierzchnia 1 sprzedanego lokalu	50,4	48,5	51,0	49,8	98,8
Łączna wartość sprzedaży	2548236	298832	1247867	810349	31,8
Przeciętna cena 1 lokalu w tys. zł	141,6	74,7	178,3	42,6	30,1
Wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu, na którym znajduje się budynek, w którym jest lokal w tys. zł	50,2	1,4	4,5	13,8	27,5
Wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu niezbędnego do obsługi budynku w tys. zł	42,5	69,6	120,5	228,7	538,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Wpłaty z tytułu pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy sprzedaży lokali użytkowych wyniosły 13,8 tys. zł, natomiast z tytułu sprzedaży gruntów 228,7 tys. zł.

Zarządzanie nieruchomościami stanowiącymi własność gminy Olsztyn, obejmującymi 755,7 ha, zostało powierzone jednostkom i zakładom budżetowym, działającym w zakresie zadań gminy. Największą powierzchnią nieruchomości administrował w 2011 r. Miejski Zarząd Dróg, Mostów i Zieleni (76,7% całego obszaru nieruchomości Olsztyna).

Tab. 104. Podział nieruchomości według jednostek komunalnych w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Powierzchnia nieruchomości ogółem w ha	1966,7	461,9	568,5	755,7	38,4
upowszechnianie kultury	50,4	9,4	9,4	30,1	59,8
przedszkola	8,1	8,1	8,0	8,5	106,0
szkoły podstawowe i gimnazja	30,7	30,3	31,2	31,1	101,4
szkoły ponadgimnazjalne	36,6	36,3	36,3	36,3	99,2
placówki opiekuńczo-wychowawcze i oświatowo-wychowawcze	9,5	9,5	10,2	13,5	142,6
Miejski Szpital Zespolony	4,3	4,3	6,5	6,5	151,2
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Specjalistyczna w Olsztynie	1,3	1,3	1,3	1,3	100,0
Zakład Cmentarzy Komunalnych	43,0	33,7	33,7	33,7	78,5
Zakład Targowisk Miejskich	4,1	3,7	3,7	3,7	89,6
Zakład Lokali i Budynków Komunalnych	77,1	-	-	-	-
Miejski Zarząd Dróg, Mostów i Zieleni	1533,9	309,4	417,5	579,3	37,8
pozostałe	167,8	16,0	10,6	11,6	6,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

W porównaniu z rokiem 2008 powierzchnia nieruchomości powierzonych w zarządzanie zmniejszyła się aż o 61,7%. Dużo mniejszą powierzchnię miały do dyspozycji Miejski Zarząd Dróg, Mostów i Zieleni, jednostki upowszechniania kultury, Zakład Cmentarzy Komunalnych oraz Zakład Targowisk Miejskich.

3. FINANSE MIASTA

Skuteczność zarządzania miastem najłatwiej ocenić na podstawie analizy budżetu – wielkości i pochodzenia dochodów oraz sposobu wydatkowania środków. Plan budżetowy na każdy rok uchwalany jest przez Radę Miasta na podstawie Ustawy o finansach publicznych. Olsztyn, jak każda jednostka realizująca politykę finansową, dąży do uzyskania jak największych dochodów budżetowych, przy jednoczesnej optymalizacji wydatków bieżących – planowanych w układzie zadaniowym. Po zakończeniu roku budżetowego badane jest zarówno rzeczywiste wykonanie budżetu, jak i stopień realizacji planu.

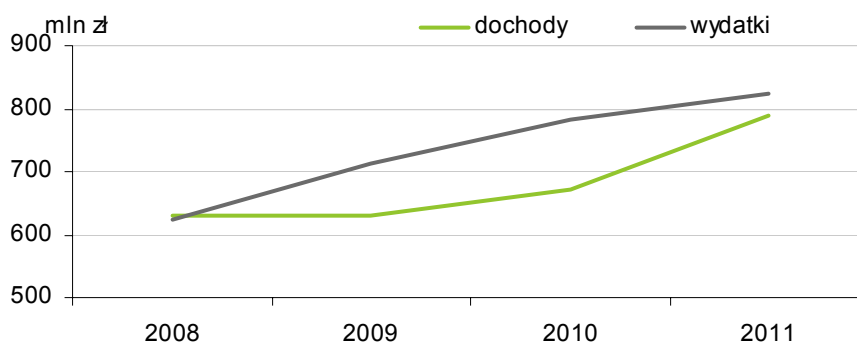
Dochody Olsztyna wyniosły w 2011 r. niemalże 787,7 mln zł, natomiast wydatki osiągnęły poziom 825,1 mln zł. Ujemny wynik budżetu był o niemalże o połowę mniejszy od planowanego. Dochody i wydatki były również niższe od zakładanych w planie. Mniej środków niż planowano uzyskano z kredytów. Wydatkowano niższe kwoty, niż przewidywano w planie, na pożyczki na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych.

Tab. 105. Plan i wykonanie budżetu miasta w latach 2010, 2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010			2011		
	plan	wykonanie	w %	plan	wykonanie	w %
Dochody	678 560 138	670 773 420	98,9	794 216 628	787 731 425	99,2
Wydatki	823 161 616	781 889 834	95,0	866 731 755	825 079 757	95,2
Wynik budżetu	-144 601 478	-111 116 414	76,8	-72 515 127	-37 348 332	51,5
Źródła pokrycia deficytu						
kredyty	125 917 860	95 199 480	75,6	72 515 127	37 348 331	51,5
pożyczki	5 265 045	5 265 045	100,0	-	-	-
wolne środki	13 879 000	10 651 889	76,7	-	-	-
Przychody	156 693 179	135 998 028	86,8	114 568 990	87 817 832	76,7
kredyty	125 917 860	95 199 480	75,6	101 480 000	74 726 002	73,6
pożyczki	5 265 045	5 264 044	100,0	-	-	-
spłaty pożyczek udzielonych	70 000	85 166	121,7	80 000	82 841	103,6
wolne środki	25 440 274	35 449 338	139,3	13 008 990	13 008 989	100,0
Rozchody	11 631 274	11 622 114	99,9	42 053 863	42 052 171	100,0
spłaty rat pożyczek i kredytów	8 516 691	8 516 691	100,0	40 567 580	40 567 581	100,0
spłaty pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej	3 069 683	3 069 683	100,0	1 455 400	1 455 400	100,0
udzielone pożyczki na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych	44 900	35 740	79,6	30 883	29 190	94,5
Łączna prognozowana kwota długu na koniec roku	286 402 745	255 684 365	89,3	315 141 384	288 387 385	91,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Kwota osiągniętych dochodów przewyższyła tę sprzed roku o 117,0 mln zł (czyli o 17,4%). Wzrost wydatków był mniejszy (o 5,5%). W badanym okresie zauważalne jest zwiększanie się obu wartości i zbliżanie do siebie. Jednak jedynie w 2008 r. wynik budżetu był dodatni – w ostatnich trzech latach notowany był deficyt.

Rys. 40. Wykonanie budżetu miasta w latach 2008-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

W strukturze dochodów w 2011 r. najwyższy udział miały, podobnie jak przed rokiem, transfery z budżetu państwa (59,7%). Wśród wydatków dominowały wydatki bieżące (73,7%).

Tab. 106. Wykonanie budżetu miasta w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Dochody ogółem	629 119 678	630 212 346	670 773 420	787 731 425	125,2
dochody własne	168 548 271	157 413 941	178 505 371	196 237 196	116,4
podatki i opłaty	89 981 618	87 393 305	98 452 729	100 764 223	112,0
dochody z majątku	47 977 391	40 125 820	41 103 609	45 458 923	94,8
pozostałe dochody	30 589 262	29 894 816	38 949 033	50 014 050	163,5
transfery z budżetu państwa	436 351 572	440 522 014	443 263 830	470 005 970	107,7
udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	198 262 523	188 936 129	178 295 114	188 180 614	94,9
dotacje i subwencje	238 089 049	251 585 885	264 968 716	281 825 356	118,4
inne źródła	24 219 835	32 276 391	49 004 219	121 488 259	501,6
środki z innych źródeł	20 040 182	26 494 425	41 548 504	104 344 360	520,7
środki z funduszy celowych	4 179 653	5 781 966	7 455 715	17 143 899	410,2
Wydatki ogółem	622 256 876	712 923 927	781 889 834	825 079 757	132,6
wydatki bieżące	512 866 160	546 566 748	579 245 774	607 846 637	118,5
wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń	236 694 806	253 425 202	262 256 814	278 801 416	117,8
dotacje	68 954 735	81 460 868	89 303 297	109 403 800	158,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	-	-	61 372 500	60 336 236	-
wydatki na obsługę długu miasta (JST)	4 146 150	4 223 107	7 594 814	11 448 079	276,1
pozostałe wydatki bieżące	203 070 469	207 457 571	158 718 349	147 857 106	72,8
wydatki majątkowe	109 390 716	166 357 179	202 644 060	217 233 120	198,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Na transfery z budżetu państwa składały się udziały we wpływach z podatków stanowiących dochód budżetu państwa: podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych oraz dotacje i subwencje. W 2011 r. Olsztyn otrzymał większe niż przed rokiem kwoty dochodów pochodzących z subwencji (o 8,9%) z budżetu państwa, z podatku dochodowego od osób prawnych (o 8,9%) i podatku dochodowego od osób fizycznych (o 5,3%).

Tab. 107. Transfery z budżetu państwa w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem w zł	436 351 572	440 522 014	443 263 830	470 005 970	107,7
udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	198 262 523	188 936 129	178 295 114	188 180 614	94,9
podatek dochodowy od osób fizycznych	184 888 643	176 231 787	166 655 462	175 504 670	94,9
podatek dochodowy od osób prawnych	13 373 880	12 704 342	11 639 652	12 675 944	94,8
dotacje i subwencje	238 089 049	251 585 885	264 968 716	281 825 356	118,4
subwencje ogólne z budżetu państwa	168 871 976	179 808 018	188 117 311	204 952 136	121,4
dotacje celowe z budżetu państwa	69 217 073	71 777 867	76 851 405	76 873 220	111,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Dochody własne miasta wyniosły 196,2 mln zł – o 9,9% więcej niż w poprzednim roku. Z podatków i opłat lokalnych pochodziła ponad połowa dochodów własnych (51,3%), z dochodów z majątku – 23,2%, reszta to pozostałe dochody – z funduszy celowych i innych źródeł.

W największym stopniu miasto zarabiało w 2011 r. na podatku od nieruchomości – wpływy z tego tytułu stanowiły 73,4% wszystkich podatków i opłat lokalnych. Wśród pozostałych podatków duże znaczenie dla dochodów miasta miały również kwoty wpływów z podatku od czynności cywilnoprawnych (11,6%) i podatek od środków transportowych (7,7% w strukturze dochodów z podatków i opłat). W porównaniu z 2008 r. zanotowano wzrost przyływu środków z podatku od nieruchomości, podatku leśnego, opłaty miejscowej i podatku od środków transportowych.

Tab. 108. Wpływy z podatków i opłat w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem w zł	89 981 618	87 393 305	98 452 729	100 764 223	112,0
podatek od nieruchomości	59 133 389	60 665 420	71 866 469	73 977 757	125,1
podatek rolny	79 740	68 488	50 083	53 685	67,3
podatek leśny	28 407	30 753	26 489	31 953	112,5
podatek od środków transportowych	7 194 034	8 066 117	7 729 580	7 715 255	107,2
podatek od spadków i darowizn	1 977 443	1 809 037	1 342 535	1 250 024	63,2
podatek od czynności cywilnoprawnych	13 944 159	10 125 431	10 937 774	11 673 446	83,7
opłaty: adiacenckie, planistyczna	1 200 321	903 485	708 138	645 356	53,8
opłata targowa	562 930	410 859	433 522	487 414	86,6
opłata miejscowa	38 512	46 372	46 286	42 314	109,9
opłata skarbowa	4 394 859	3 831 226	3 981 581	3 945 861	89,8
karta podatkowa	497 527	454 052	428 926	367 833	73,9
rekompensaty utraconych dochodów w podatkach i opłatach lokalnych	929 513	982 065	901 346	573 325	61,7
zaległości z podatków zniesionych	784	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Dochody z majątku stanowiły w 2011 r. trzecią pod względem wielkości grupę dochodów własnych (drugą – pozostałe dochody). Dominowały wśród nich dochody ze sprzedaży majątku (34,8%) oraz wpłaty za użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości (31,1%).

Tab. 109. Dochody z majątku w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem w zł	47 977 391	40 125 820	41 103 609	45 458 923	94,8
użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	15 643 688	16 108 526	15 612 261	14 131 758	90,3
przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	1 607 866	1 903 365	978 614	1 346 296	83,7
sprzedaż majątku	-	-	18 394 647	15 837 211	-
odpłatne nabycie prawa własności (mieszkania, lokale użytkowe, grunty i inne)	21 937 969	15 179 317	-	-	-
dochody z najmu i dzierżawy składników majątku	3 776 886	3 983 511	3 712 842	4 754 712	125,9
dywidendy	-	-	-	6 500 000	-
odsetki	4 921 577	2 760 150	2 311 404	2 735 750	55,6
sprzedaż wyrobów i składników majątku, użytkowanych przez jednostki realizujące zadania powiatowe	480	-	-	153 196	31 915,8
dochody z najmu i dzierżawy składników majątku, użytkowanych przez jednostki realizujące zadania powiatowe	88 925	-	93 841	-	-

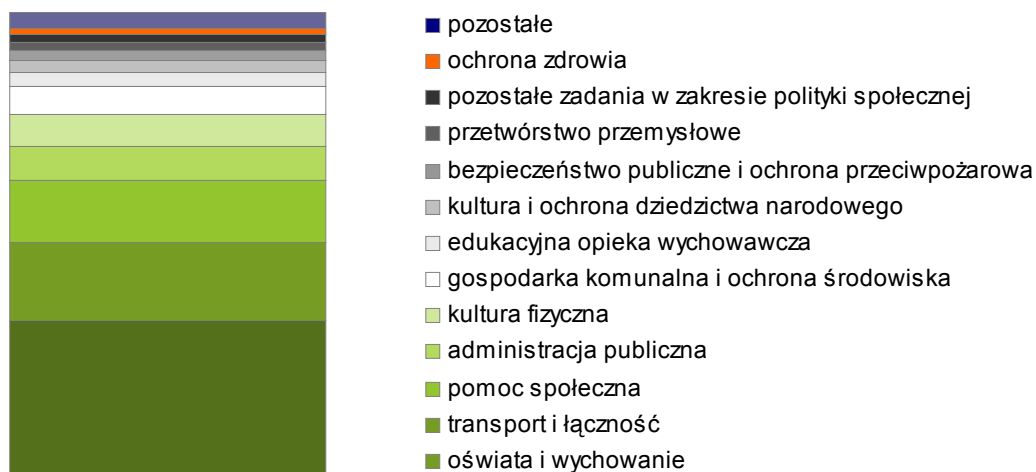
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

W porównaniu z 2008 r. wartość dochodów z majątku zmniejszyła się o 5,2%, głównie ze względu na spadek kwot odsetek, kwot pochodzących z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności oraz kwot za użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości.

Wydatki budżetu miasta w 2011 r. wyniosły 825,1 mln zł, a ich wartość przewyższyła tę z 2008 r. o 32,6%. W grupie wydatków bieżących, przeważających w strukturze wydatków, największy udział miały wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń (45,9%). Na dotacje wydano 18,0% środków bieżących, na świadczenia na rzecz osób fizycznych 9,9%, na obsługę długu miasta 1,9%, a pozostałe wydatki poczyniono na inne cele bieżące.

Analiza wydatków **według działów klasyfikacji budżetowej** pozwala na rozpoznanie rodzajów działalności najbardziej i najmniej finansowanych przez miasto. Należy jednak pamiętać, iż w wielu przypadkach wydatkowanie środków zależy od wytycznych finansowej polityki państwa (np. w wypadku kwot przeznaczanych na działalność sfery budżetowej).

W strukturze wydatków według celu rodzajowego największy udział w 2011 r. miały kwoty przeznaczone na oświatę i wychowanie (33,4%), a następnie na transport i łączność (16,7%), pomoc społeczną (13,5%), administrację publiczną (7,4%), kulturę fizyczną (6,9%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (6,0%).

Rys. 41. Struktura wydatków budżetu miasta według rodzajów klasyfikacji budżetowej w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Tab. 110. Wydatki budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej w latach 2008-2011

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009	2010	2011	2008=100
Ogółem w zł	622 256 876	712 923 927	781 889 834	825 079 757	132,6
rolnictwo i łowiectwo	36 696	28 626	24 741	28 688	78,2
przetwórstwo przemysłowe	109 309	786 291	2 346 796	14 668 427	13 419,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	-	-	-	184 500	-
transport i łączność	61 304 301	41 575 285	108 875 672	137 817 819	224,8
turystyka	50 000	99 820	97 485	99 296	198,6
gospodarka mieszkaniowa	11 953 010	12 115 548	6 711 261	5 868 350	49,1
działalność usługowa	2 464 972	2 098 906	2 931 139	1 725 365	70,0
administracja publiczna	46 728 137	50 870 431	57 885 557	60 745 168	130,0
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa	212 524	537 430	793 406	264 450	124,4
obrona narodowa	2 680	-	-	-	-
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	19 479 986	19 715 619	20 163 979	18 700 018	96,0
dochody od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	455 819	375 253	437 516	482 050	105,8
obsługa długu publicznego	4 146 145	4 223 107	7 594 814	11 448 079	276,1
różne rozliczenia	7 511 721	9 250 192	9 363 077	8 905 432	118,6
oświata i wychowanie	228 546 451	240 771 856	262 021 783	275 375 628	120,5
ochrona zdrowia	8 838 506	7 933 567	10 184 843	12 025 613	136,1
pomoc społeczna	97 057 979	102 005 361	109 940 541	111 728 962	115,1
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	9 605 607	12 491 238	12 584 386	12 057 163	125,5
edukacyjna opieka wychowawcza	22 016 012	22 088 740	23 500 487	26 612 701	120,9
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	62 600 715	154 056 671	95 484 688	49 874 562	79,7
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	27 781 962	17 754 504	16 426 471	19 946 531	71,8
kultura fizyczna	11 354 344	14 145 482	34 521 192	56 520 955	497,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Wyniki ratingu, czyli oceny ryzyka kredytowego miasta, dokonanego przez firmę Fitch Ratings we wrześniu 2011 r.²⁰ potwierdziły krajowy długoterminowy rating Olsztyna jako „BBB+(pol)” – ze stabilną perspektywą. Perspektywa ratingu jest stabilna, co oznacza, że spodziewane są dobre wyniki miasta w przyszłości, głównie za sprawą dobrych wskaźników obsługi i spłaty zadłużenia, umiarkowanego ryzyka pośredniego oraz pozyskania wysokich dotacji unijnych na inwestycje, które powinny wspierać rozwój miasta. Wzięto również pod uwagę utrzymującą się wysoką presję na wydatki operacyjne, stosunkowo słabe wyniki na poziomie operacyjnym oraz prognozowany dalszy wzrost zadłużenia Olsztyna.

Stabilna perspektywa ratingu związana jest z oczekiwaniem, że z uwagi na prognozowany wzrost zadłużenia oraz kosztów jego obsługi, w kolejnych latach Olsztyn będzie stopniowo poprawiać swoje wyniki operacyjne (nadwyżka operacyjna wzrośnie do 8% dochodów operacyjnych i będzie wyższa niż obsługa zadłużenia).

Zauważono także potrzebę poprawy wyników operacyjnych, wysokie wydatki na inwestycje (zwłaszcza współfinansowane ze środków UE – co może przyczynić się do wzrostu zadłużenia), rosnące zadłużenie (czemu można sprostać m.in. poprzez poprawę wyników operacyjnych i generowanie nadwyżki operacyjnej wystarczającej na obsługę zadłużenia) oraz umiarkowane zobowiązania pośrednie. Podkreślono, że rating może zostać obniżony jeśli wystąpią słabe wskaźniki obsługi zadłużenia, a podwyższony – jeśli nastąpi ograniczenie wzrostu wydatków operacyjnych.

²⁰ Źródło: Fitch Polska, www.fitchpolska.com.pl/; <https://www.bip.olsztyn.eu/bip/index.php?t=200&fid=3417>, informacja z dnia 16.11.2012 r.

4. WSPÓŁPRACA OLSZTYNA Z OŚRODKAMI ZAGRANICZNYMI

Idea związków bliźniaczych pomiędzy miastami jest znana od wielu lat. Narodziła się w Europie krótko po II wojnie światowej, kiedy to Europa poszukiwała różnych rozwiązań, mających na celu przezwycięzenie występujących trudności. Okazało się wówczas, że najlepszym wyjściem z tego problemu jest stworzenie pomiędzy europejskimi gminami związków bliźniaczych. Obecnie związki te stanowią ważny element w procesie integracji europejskiej, bowiem to właśnie kontakty między mieszkańcami stanowią podstawę budowania wspólnej Europy. Ruch miast bliźniaczych stał się więc naturalnym elementem życia samorządowego. Wspólne dziedzictwo kulturowe, europejska cywilizacja oraz idee wolności, praw człowieka i solidarności tworzą odpowiednie fundamenty związków bliźniaczych. Charakter współpracy takich miast jest zróżnicowany i przyjmuje formy od spontanicznych kontaktów kulturalnych do ścisłego zorganizowanego współdziałania z wykorzystaniem specjalistycznej wiedzy. Wśród najczęściej notowanych kierunków współpracy wskazuje się: kulturę i wymianę młodzieży oraz wymianę doświadczeń w funkcjonowaniu administracji lokalnej i organizowaniu usług publicznych. Współpraca taka wymaga dużego zaangażowania społeczności lokalnych, organizacji i stowarzyszeń lokalnych – szkół, klubów, domów kultury itp. Zasadą tych kontaktów jest stworzenie przez władze miasta formalnych podstaw współpracy i przyjaznego klimatu do dalszego ich rozwoju.

Współpraca ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw jest – zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym – jednym z zadań własnych gminy. Miasto Olsztyn realizuje to zadanie na różnych płaszczyznach, poprzez:

- współpracę z miastami, z którymi ma zawarte umowy partnerskie lub umowy o współpracy,
- udział w działaniach organizacji międzynarodowych, których jest członkiem lub tylko uczestnikiem projektów międzynarodowych.

Olsztyn podpisał umowy partnerskie z ośmioma miastami Europy oraz jednym miastem ze Stanów Zjednoczonych. Wszystkie te porozumienia oparte zostały na przekonaniu, że wzajemne odwiedziny i spotkania wpływają na lepsze zrozumienie partnerów. Wymiana międzynarodowa obejmowała z jednej strony osoby zaangażowane i środowiska z takich dziedzin jak kultura, sport. Z drugiej strony szczególnie wspierane były działania nastawione na wymianę oraz udział w organizowanych przedsięwzięciach ludzi młodych, uczniów i studentów. Istotą kontaktów jest bezpośrednie zaangażowanie mieszkańców gminy, organizacji, stowarzyszeń lokalnych, klubów sportowych oraz szkół. Władze Miasta natomiast poprzez oficjalne umowy i wizyty tworzą podstawy współpracy i przyjaznego klimatu.

Początkiem olsztyńskich kontaktów partnerskich były wyjazdy szkolnych grup młodzieżowych, wyjazdy stażowe olsztyńskich lekarzy, nauczycieli, radnych, zespołów folklorystycznych oraz rzemieślników i producentów uczestniczących w lokalnych targach. Do Olsztyna przyjeżdżali specjaliści, przedstawiciele lokalnych władz, grupy sportowe, zespoły artystyczne, nie wyłączając Świętego Mikołaja z Laponii.

Miasta partnerskie Olsztyna to:

- Kaliningrad (Rosja),
- Rovaniemi (Finlandia),
- Calpe (Hiszpania) – w praktyce współpraca nie została podjęta,
- Chateauroux (Francja),
- Gelsenkirchen (Niemcy),
- Richmond (Stany Zjednoczone),
- Łuck (Ukraina),
- Offenburg (Niemcy).

Olsztyn podpisał również umowy o współpracy z:

- Sondenburg (Dania) – w lipcu 1994 r. (umowa w zakresie ochrony środowiska),
- Halmstadt (Szwecja) – w listopadzie 2003 r.,
- Perugia (Włochy) – w grudniu 2004 r.

Ponadto w 2009 r. podpisany został list intencyjny o współpracy miast między regionem Sołeczniki na Litwie i Miastem Olsztyn.

Pierwsze umowy partnerskie Olsztyna z uwagi na uwarunkowanie polityczne były jedyną formą kontaktów. Po 2000 r. procesy integracyjne w Europie wpłynęły na zmianę formuły współpracy między miastami z różnych krajów. Współpraca zaczęła przynosić konkretne, wymierne efekty, a jej rozwój był wspomagany unijnymi programami i wsparciem finansowym. Pierwszym porozumieniem tego typu była umowa z miastem Halmstad, stolicą nadmorskiego regionu Halland, podpisana w listopadzie 2003 r. przez prezydenta Olsztyna i burmistrza szwedzkiego miasta. Rok później, w grudniu 2004 r., zostało podpisane porozumienie o współpracy między regionem Warmii i włoską prowincją Perugia. Partnerami ze strony polskiej są: miasto Olsztyn oraz starostwa powiatowe: Olsztyn, Braniewo i Lidzbark Warmiński, znajdujące się w historycznych granicach regionu Warmii. Umowa o współpracy ma przynieść obu stronom korzyści społeczne i ekonomiczne. W lipcu 2003 r. podczas obchodów 650-lecia nadania Olsztynowi praw miejskich, przedstawiciele europejskich miast partnerskich i współpracujących podpisali deklarację kontynuowania współpracy z Olsztynem. Spotkanie stało się doskonałą okazją do nawiązania nowych kontaktów pomiędzy poszczególnymi miastami.

Kaliningrad (Rosja)

Jest pierwszym miastem, z którym Olsztyn w latach 70-tych podpisał umowę partnerską. Do początku lat 80-tych miasta te współpracowały w wielu dziedzinach, po czym nastąpiła przerwa w kontaktach, która trwała do początku lat 90-tych. Kontakty ponownie zostały wznowione w 1993 r., kiedy to podpisano pięcioletnią umowę o współpracy, którą dwukrotnie przedłużano w 1998 i 2003 r. W czerwcu 2008 r. podpisano kolejne porozumienie, tym razem bezterminowe z możliwością wypowiedzenia.

W latach 1995-2002 w Kaliningradzie i Olsztynie działali przedstawiciele prezydenta i mera obu partnerskich miast. To za ich pośrednictwem prowadzona była współpraca, głównie w dziedzinie handlu, ale także w zakresie oświaty, kultury i sportu. Współpracą z Obwodem Kaliningradzkim zajmuje się, tak jak z innymi miastami partnerskimi, Biuro Strategii Rozwoju Miasta Urzędu Miasta w Olsztynie. Strony, w ramach współpracy, wspierają działalność gospodarczą przedsiębiorstw i związków przedsiębiorców, współpracują przy realizacji projektów europejskich, podtrzymują partnerstwo szkół i wymianę młodzieży, sprzyjają wymianom przedstawicieli kultury, zespołów i artystów, pomagają w organizowaniu zawodów sportowych oraz uczestnictwie w oficjalnych i świątecznych przedsięwzięciach obu miast. Kaliningrad i Olsztyn to także ośrodki akademickie. Na terenie Kaliningradu funkcjonują m.in.: 2 uniwersytety, 2 szkoły morskie, wyższe szkoły wojenne, Bałtycki Instytut Naukowo-Badawczy Gospodarki Rybnej i Oceanografii oraz szereg oddziałów i filii Uniwersytetu Morskiego i Uniwersytetu z Sankt Petersburga. Z uczelniami tymi stałą współpracę utrzymuje Uniwersytet Warmińsko-Mazurski i prywatne szkoły z terenu Olsztyna. W Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 pogłębianie współpracy i kontakty z Kaliningradem uznane zostały za priorytetowe.

Chateauroux (Francja)

Współpraca obu miast zaczęła się od prywatnych kontaktów osób, które współpracowały z Chateauroux lub urodziły się we Francji. Umowa pomiędzy Chateauroux a Olsztynem podpisana została w 1991 r., kiedy to w obecności przedstawiciela Światowej Federacji Związku Miast podpisano Protokół Przyjaźni. Oba samorządy postawiły sobie w nim za cel ożywienie wymiany kulturalnej, turystycznej, społecznej i ekonomicznej,

interesującej mieszkańców jednego i drugiego miasta oraz zadeklarowały m.in. przestrzeganie zasad „Karty Miast Bliźniaczych”. Dzięki temu porozumieniu wiele szkół i różnych instytucji z Olsztyna i Châteauroux zawarło swoje własne porozumienia, a wymiana ta trwa cały czas.

Od podpisania Umowy Miast Bliźniaczych, mieszkańcy Châteauroux i Olsztyna współpracują na wielu płaszczyznach, m.in. w zakresie: medycyny, kultury (kluby taneczne), oświaty, sportu (judo, szachy, pływanie), wymiany rzemieślników, młodzieży licealnej, grup artystycznych (Zespół Pieśni i Tańca „Warmia”, nauczycielski chór „*Collegium Baccalarum*”, dziecięcy zespół „Radość”). Współpracę realizuje także olsztyńska Poczta Polska z jej odpowiednikiem w Châteauroux.

Châteauroux co roku funduje stypendium dla jednego lub dwojga mieszkańców Olsztyna na dwutygodniowe szkolenia taneczne w ramach festiwalu DARC; zaprasza także przedstawiciela Olsztyna na odbywające się tam targi wyrobów i produktów regionalnych. Szeroką współpracę nawiązały również organizacje pozarządowe obu miast, szczególnie aktywne w pomocy osobom niepełnosprawnym.

Gelsenkirchen (Niemcy)

Współpraca Olsztyna i Gelsenkirchen, w którym mieszka wielu byłych olsztynian, jest wynikiem długoletnich kontaktów między obu miastami. Do podpisania umowy partnerskiej doszło w grudniu 1992 r. Powiązania mieszkańców obu miast stały się podłożem długotrwałych przyjaźni i jednocześnie umożliwiły oraz ułatwiły kontakty między organizacjami i instytucjami. Jednym z przykładów może być poparcie przez byłych olsztynian inicjatywy Towarzystwa Miłośników Olsztyna dotyczącej restytucji figury św. Jana Nepomucena oraz wmurowania tablicy upamiętniającej Ericha Mendelssohna – urodzonego w Olsztynie w 1887 r. światowej sławy architekta.

Współpraca obejmuje coroczne wymiany młodzieży prowadzone przez Związek Harcerstwa Polskiego i Urząd do Spraw Młodzieży w Gelsenkirchen. Ponadto w ramach współpracy lekarze Szpitala Miejskiego w Olsztynie przebywali na praktykach w Gelsenkirchen, a plastycy oraz zespoły artystyczne biorą udział w wystawach i festiwalach.

W 2004 r. została podpisana umowa między samorządami Olsztyna i Gelsenkirchen a Stowarzyszeniem Byłych Mieszkańców Olsztyna „Allenstein”. Na podstawie tego porozumienia, obok wspólnych projektów na niwie komunalnej, wspierane są przez obydwa samorządy przede wszystkim spotkania polskiej i niemieckiej młodzieży.

Dzięki kontaktom z Gelsenkirchen Olsztyn zaistniał w świadomości wielu Niemców jako współczesne, interesujące miasto ze swoim klimatem i interesującymi ludźmi.

Richmond (Stany Zjednoczone)

Udział Olsztyna w programie „Menedżerowie dla Menedżerów” w latach 1993-1995 zaowocował podpisaniem umowy partnerskiej w 1995 r. Władze Richmond zwracają szczególną uwagę na rozwijanie jak najszerszych kontaktów gospodarczych, jednak liczba kontaktów bezpośrednich ograniczona jest ze względu na dzielącą obydwa miasta odległość.

Łuck (Ukraina)

Umowa o współpracy między Olsztynem i Łuckiem podpisana w grudniu 1997 r., była formalnym przypieczętowaniem i rozszerzeniem kontaktów organizacji Polaków i Ukraińców, mieszkających od pokoleń na Wołyniu, a którzy po II wojnie światowej znaleźli się na Warmii i Mazurach (koła: Towarzystwa Miłośników Wołynia i Polesia oraz Związku Ukraińców w Polsce) z ich ukraińskimi odpowiednikami (m.in. Stowarzyszeniem Kultury Polskiej na Wołyniu). Intencją tego porozumienia było utrzymanie stałych więzi pomiędzy miastami, umożliwianie wymiany doświadczeń poprzez obustronne wizyty mieszkańców i oficjalnych delegacji samorządowców, młodzieży, artystów, przedsiębiorców, sportowców. Kontakty z Łuckiem są dość szerokie i mają przede wszystkim charakter kulturalny. Do najważniejszych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- umowę zawartą pomiędzy olsztyńską firmą Czmuda z tamtejszym przedsiębiorstwem Hryzolit;
- porozumienie o współpracy podpisane między Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego a Agencją Rozwoju Regionalnego „Wołyń”;
- kontakty Olsztyńskiego Koła Towarzystwa Miłośników Wołynia i Polesia ze Stowarzyszeniem Kultury Polskiej na Wołyniu; m.in. towarzystwo to i Urząd Miasta Olsztyn organizują co roku kolonie dla dzieci polskich z Łucka;
- występy zespołu „Wołyń” z Łucka na Olsztyńskim Międzynarodowym Festiwalu Folklorystycznym;
- kontakty kulturalne Związku Ukraińców w Polsce.

Offenburg (Niemcy)

Deklaracje o współpracy partnerskiej miasta Offenburg i Olsztyn podpisały w 1999 r., chociaż liczne kontakty istniały znacznie wcześniej, bo od 1981 r. W początkowym okresie opierały się one głównie na pomocy humanitarnej świadczonej przez Offenburg zainicjowanej przez Georga Dietricha, który w 1998 r. został Honorowym Mieszkańcem Olsztyna. Od lat istnieje również współpraca pomiędzy Szpitalem Dziecięcym i Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Nieślyszących oraz pomiędzy Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim a Fachhochschule z Offenburga. W ostatnich latach odbywa się wymiana pomiędzy liceami, placówkami kultury i klubami. Istnieją także możliwości współpracy w zakresie turystyki, gospodarki i zdrowia. Z roku na rok współpraca obejmuje coraz to nowe dziedziny, w które angażują się mieszkańcy obu miast.

Rovaniemi (Finlandia)

Współpraca partnerska między Rovaniemi i Olsztynem rozpoczęła się w 1976 r. W 1994 r. odbyła się konferencja miast bliźniaczych, podczas której odnowiono wzajemne zobowiązania. Współpraca kulturalna i sportowa to dziedziny szczególnie popularne w dotychczasowym partnerstwie Olsztyna i Rovaniemi. Dzięki kontaktom partnerskim z Rovaniemi w 1996, 2001 i 2007, 2011 r. Olsztyn odwiedził św. Mikołaj. Za współpracę Olsztyn i Rovaniemi zostały uhonorowane „Złotą Gwiazdą współpracy bliźniaczej”.

Perugia (Włochy)

W grudniu 2004 r. zostało podpisane porozumienie o współpracy między Prowincją Perugia a Regionem Warmii. Partnerami ze strony polskiej są: miasto Olsztyn, oraz Starostwa Powiatowe Olsztyna, Braniewa i Lidzbarka Warmińskiego, wchodzące w skład historycznego regionu Warmii. Jednak kontakty Olsztyna z miastem Perugia oraz Prowincją Perugii sięgają 2000 r., a zainicjowane zostały przez Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich, którego Olsztyn jest członkiem. Celem porozumienia jest współpraca, która ma przynieść korzyści społeczne i ekonomiczne obu stronom. Zakres tej współpracy obejmuje następujące dziedziny:

- regionalne dziedzictwo kulturowe (europejskie);
- wychowanie młodego pokolenia we wspólnej Europie;
- gospodarka, handel, usługi i turystyka;
- polityka społeczna, ze szczególnym uwzględnieniem sfery pracy oraz przygotowania zawodowego;
- środowisko naturalne, urbanistyka oraz aspekty dotyczące działalności na całym terytorium powiatów.

Współpraca międzynarodowa Olsztyna w 2010 i 2011 r.

2010 r.

1. Wizyta Mera Rejonu Sołecznickiego Zdzisława Palewicza w Olsztynie.
2. Konferencja w Olsztynie nt. 15-lecia działalności Towarzystwa Miłośników Wołyń i Polesia.
3. Praktyki zawodowe uczniów Zespołu Szkół Budowlanych w Olsztynie w polskiej szkole w Koleśnikach na Litwie.
4. Koncert zespołu Aron Blum Trio z Olsztyna w Lipsku w ramach projektu „Wschód Jest Zachodem” realizowanego przez niemieckie Stowarzyszenie „Przyjaciele Borussi”.
5. Wizyta 15-osobowej grupy młodzieży – uczniów szkoły samochodowej z Châteauroux (Francja) w Zespole Szkół Samochodowych w Olsztynie.
6. Wizyta w Olsztynie Gereona Sievernicha dyrektora Martin Gropius Bau Museum w Berlinie i kurator sztuki Andy Rottenberg na uroczystościach związanych z ponownym pochówkiem Mikołaja Kopernika i 750-leciem Kapituły Warmińskiej.
7. Wizyta grupy osób niepełnosprawnych z Châteauroux w Olsztynie.
8. Międzynarodowe Żeglarskie Mistrzostwa Polski Branży Turystycznej o „Muszlę Św. Jakuba” w Olsztynie. W regatach uczestniczyły załogi z Gelsenkirchen, Kaliningradu i Łucka oraz Perugii.
9. Spotkanie przedstawicieli miast partnerskich z okazji przyznania Zagłębiu Ruhry statusu Europejskiej Stolicy Kultury (Ruhr 2010 r.).
10. Organizacja i udział delegacji z Olsztyna w uroczystym koncercie z okazji 600-lecia Bitwy pod Grunwaldem w Teatrze Dramatycznym w Kaliningradzie.
11. Udział w obchodach 600-lecia Bitwy pod Grunwaldem delegacji z Châteauroux i Kaliningradu oraz Perugii.
12. Udział delegacji z Olsztyna w uroczystościach Dni Miasta Łucka oraz Dni Niepodległości Ukrainy.
13. Udział reprezentacji z Olsztyna w warsztatach tanecznych podczas Międzynarodowego Stażu Tanecznego (*Stage International de Danse DARC 2010*).
14. Udział delegacji z Olsztyna w obchodach Dni Kaliningradu.
15. Wizyta delegacji Urzędu Miasta Olsztyna w Offenburgu z okazji obchodów XX Dni Wolności w Niemczech.
16. Wizyta Burmistrza Gelsenkirchen Franka Baranowskiego oraz dwóch wiceburmistrzów G. Preuß oraz K. Harmandung w Olsztynie.
17. Udział reprezentacji Olsztyna w Międzynarodowym Turnieju Szachowym w Châteauroux.

2011 r.

1. Udział delegacji z Łucka w uroczystym odsłonięciu tablicy pamiątkowej Tarasa Szewczenki w Olsztynie.
2. Wizyta młodzieży ze szkoły samochodowej z Châteauroux w Zespole Szkół Samochodowych w Olsztynie.
3. Udział delegacji Urzędu Miasta Olsztyna w Międzynarodowych Targach Turystycznych „Jantour 2011”.
4. Wizyta w Olsztynie Roberta Kissa Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Republiki Węgierskiej w ramach V Dnia Przyjaźni Polsko-Węgierskiej.
5. Udział oficjalnej delegacji z Olsztyna w obchodach 20-lecia podpisania umowy o partnerstwie miast Châteauroux i Olsztyna.
6. Organizacja pobytu edukacyjno-wypoczynkowego w Olsztynie dla dzieci z polskich rodzin na Ukrainie, członków zespołu „Wołyńskie Słowiki”, w ramach współpracy z Towarzystwem Kultury Polskiej w Obwodzie Wołyńskim na Ukrainie.
7. Udział reprezentacji Olsztyna w kolejnej edycji warsztatów tanecznych podczas Międzynarodowego Stażu Tanecznego (*Stage International de Danse DARC 2011*).
8. Udział organistów z Rovaniem w Olsztyńskich Koncertach Organowych.
9. Udział delegacji z Olsztyna w obchodach Dni Łucka.
10. Uroczyste obchody 30-lecia przyjaźni Olsztyn-Offenburg/Ortenau-Warmia i Mazury w Offenburgu.
11. Udział delegacji z Olsztyna w uroczystych obchodach Dni Kaliningradu.
12. Obchody 20-lecia podpisania umowy o partnerstwie miast Châteauroux i Olsztyn w Olsztynie.
13. Udział reprezentacji Olsztyna w kolejnej edycji „Międzynarodowego Turnieju Szachowego w Châteauroux”.
14. Wizyta w Olsztynie św. Mikołaja oraz Burmistrza Mauri’ego Gardina z partnerskiego Miasta Rovaniem w Finlandii na III Warmińskim Jarmarku Świątecznym.

18. Występ Teatru Węgajty w Lipsku w ramach projektu „Wschód Jest Zachodem” realizowanego przez Stowarzyszenie „Przyjaciele Borussi”.
19. Wizyta Przewodniczącego Rady Miasta Kaliningrad Jurija Wasiluka oraz dziennikarzy prasowych i telewizji Kaskad z Kaliningradu w Olsztynie na II Warmińskim Jarmarku Świątecznym.

Rozwój partnerstwa Olsztyna z innymi miastami znalazł swoje odzwierciedlenie w zapisach celu strategicznego III: *Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki* Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020. W ramach Działania 3.5.4. *Wykorzystanie istniejących i tworzenie nowych więzi gospodarczych z zagranicą* zaplanowano następujące zadania:

- rozwój gospodarczej współpracy transgranicznej;
- wspieranie międzynarodowej aktywności przedsiębiorstw;
- tworzenie ułatwień w nawiązywaniu zagranicznych kontaktów gospodarczych;
- rozszerzenie współpracy z miastami partnerskimi w kierunku jej gospodarczego wykorzystania.

Istniejące od lat więzi z wieloma zagranicznymi miastami bliźniaczymi mają charakter nie tylko społeczno-kulturalny, ale od 2009 r. również gospodarczy. W 2009 r. podjęto współpracę z osobami reprezentującymi władze Kaliningradu oraz organizacjami zainteresowanymi współpracą gospodarczą mającą na celu realizację projektu transgranicznego, którego przedmiotem jest zagospodarowanie turystyczno-biznesowe brzegów Łyny/Ławy.

5. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ URZĘDU MIASTA OLSZTYN

Polityka jakości Urzędu Miasta Olsztyn

Urząd Miasta Olsztyn jest instytucją, której zakres świadczonych zadań i usług wyznaczają ustawy lub przepisy szczególne. Dążeniem naczelnego kierownictwa Urzędu jest zapewnienie takich warunków organizacyjnych, technicznych i kadrowych, aby realizowane zadania spełniały potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej. Wdrożony w Urzędzie Miasta Olsztyn System Zarządzania Jakością (SZJ) funkcjonuje od 2002 r. Został on zatwierdzony i wprowadzony w życie zarządzeniem Prezydenta Olsztyna. Jest on zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2009 w zakresie realizacji zadań publicznych zgodnie z przepisami prawa i ustaleniami z klientem. Prowadzona przez Urząd Miasta Olsztyn polityka jakości zmierza do tworzenia warunków zapewniających wysoki standard zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy oraz ich prawidłową obsługę poprzez:

- sprawne i terminowe załatwianie składanych przez petentów podań i wniosków,
- życzliwe traktowanie interesantów oraz zwiększenie ich zadowolenia przez spełnianie wymagań,
- systematyczne podnoszenie jakości obsługi interesantów,
- szkolenie i podwyższanie umiejętności oraz kompetencji pracowników Urzędu,
- efektywne zarządzanie zasobami ludzkimi Urzędu.

Warunki, jakie należy spełnić dla osiągnięcia odpowiedniego poziomu obsługi interesantów, to przede wszystkim:

- utrzymanie i stałe doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością zgodnie z normą ISO 9001:2009,
- przestrzeganie ustalonych procedur i instrukcji przez wszystkich pracowników Urzędu,
- realizacja zadań określonych w ustawach i aktach prawa miejscowego oraz Regulaminie Organizacyjnym Urzędu,
- wykonywanie uchwał Rady Miasta,
- tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji pracowników Urzędu.

W celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania jakością Prezydent Olsztyna ustanowił w Urzędzie Pełnomocnika Prezydenta ds. Systemu Zarządzania Jakością, który jednocześnie sprawuje funkcję Sekretarza Miasta. Pełnomocnik Prezydenta ds. Systemu Zarządzania Jakością odpowiedzialny jest za sprawy związane z:

- utrzymaniem, nadzorowaniem i doskonaleniem skuteczności systemu zgodnego z obowiązującą normą;
- współdziałanie ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi Urzędu i podmiotami zewnętrznymi;
- propagowanie wśród pracowników Urzędu idei pro jakościowych, w tym dotyczących świadomości wymagań klienta.

W działalności Urzędu Miasta Olsztyn wyróżniono 6 podstawowych procesów systemowych, które podzielono na dwie grupy:

1) Procesy merytoryczne:

Określenie wymagań Interesanta (III)

Procesy związane z realizacją usług i zadań (V)

2) Procesy wspomagające:

Procesy związane z dokumentacją Systemu Zarządzania Jakością (I)

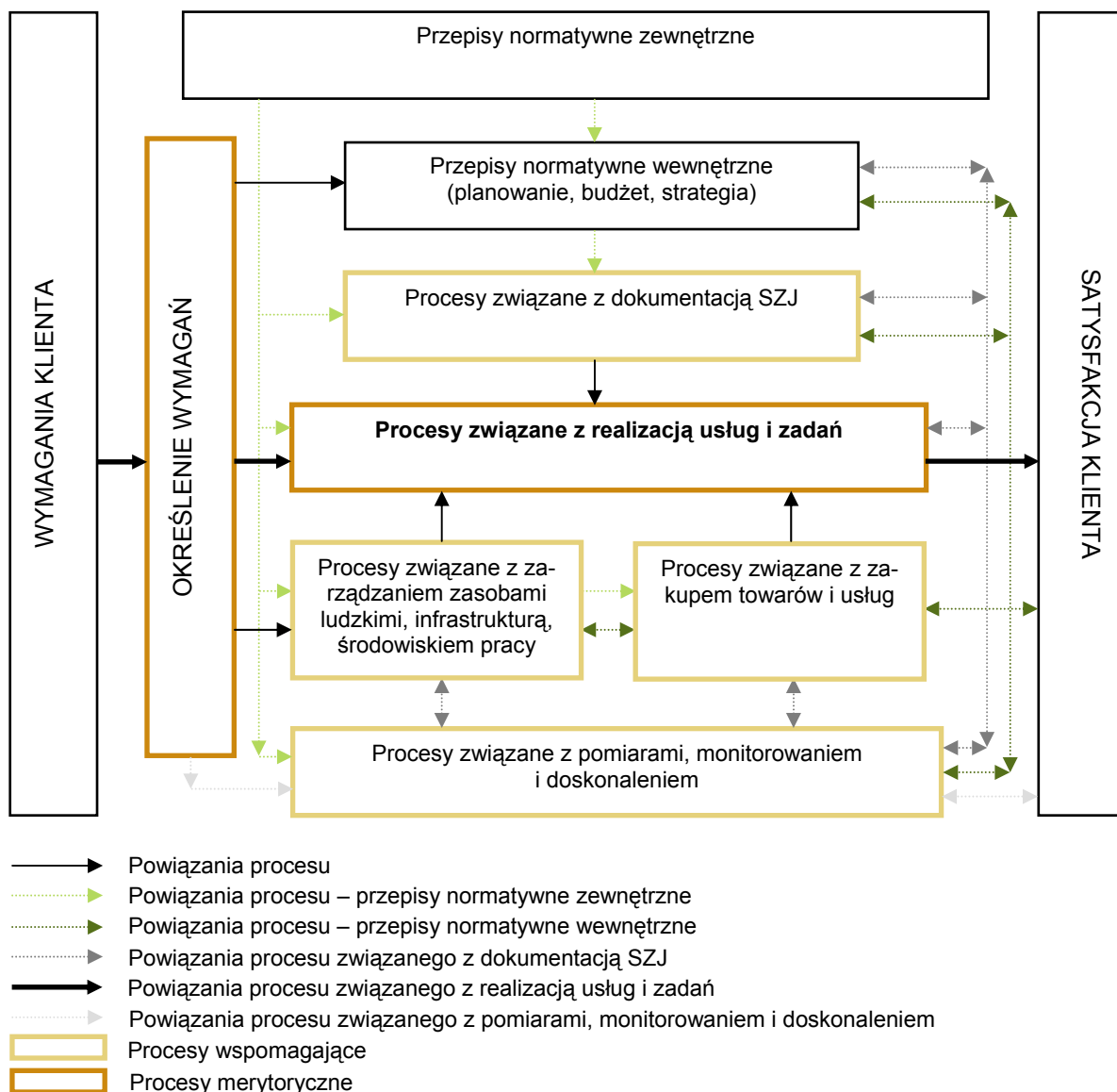
Procesy związane z zarządzaniem zasobami (II)

Procesy związane z zakupem towarów/usług/robót budowlanych (IV)

Procesy związane z pomiarami, monitorowaniem i doskonaleniem (VI).

Powiązania pomiędzy istotnymi dla funkcjonowania Urzędu procesami przedstawiono na poniższym schemacie.

MAPA PROCESÓW

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

Klienci Urzędu mogą uzyskać informacje o zakresie spraw realizowanych przez Urząd z następujących źródeł:

- 1) merytoryczni pracownicy Urzędu,
- 2) urzędowe tablice ogłoszeń,
- 3) Biuletyn Informacji Publicznej www.bip.olsztyn.eu,
- 4) strona internetowa Urzędu Miasta www.olsztyn.eu,
- 5) punkt informacyjny Urzędu Miasta Olsztyn,
- 6) pozostałe media: prasa, TV, radio.

Dla większości spraw w zakresie typowych zadań administracyjnych opracowane zostały formularze wniosków, których wypełnienie ułatwia spełnienie warunków formalnych do poprawnego załatwienia sprawy przez Urząd. Informacje o sposobach załatwiania spraw opisane są w dokumentacji SZJ tj. w kartach usług dostępnych w BIP „Załatwianie spraw – karty usług”.

W celu usprawnienia obsługi interesantów w Urzędzie Miasta Olsztyn uruchomiono w Biurze Obsługi Klienta salę operacyjną. Powstała w wyniku oczekiwań interesantów sala, pozwala na wygodną obsługę mieszkańców, przedsiębiorców, instytucji w zakresie wybranych zadań w jednym miejscu. Prowadzona jest tam także obsługa w obszarach geodezji i gospodarki nieruchomościami, działalności gospodarczej dla przedsiębiorców oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w obszarze działalności gospodarczej. W Biurze Obsługi Klienta znajduje się Punkt Informacyjny, w którym można uzyskać informacje o lokalizacji i kompetencjach poszczególnych komórek organizacyjnych oraz otrzymać druki formularzy niezbędnych do załatwiania poszczególnych spraw. Pracownicy Punktu służą także pomocą w wypełnianiu niektórych formularzy oraz prowadzą zapisy interesantów do Prezydenta Olsztyna i Zastępców Prezydenta. Prezydent Olsztyna prowadzi cykliczne spotkania zarówno z interesantami wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi.

Kolejnym udogodnieniem dla Interesanta jest uruchomiony Punkt Informacyjny Urzędu Miasta Olsztyn w hipermarkecie REAL. Zakres działania Punktu Informacyjnego obejmuje:

- 1) udzielanie informacji osobom korzystającym z usług Urzędu w zakresie zadań realizowanych przez poszczególne komórki organizacyjne Urzędu;
- 2) wydawanie druków i formularzy niezbędnych do załatwienia sprawy w Urzędzie Miasta Olsztyn, udzielanie pomocy przy ich wypełnianiu;
- 3) przyjmowanie dokumentów składanych przez interesantów do Urzędu Miasta Olsztyn oprócz dokumentów związanych z postępowaniami o udzielenie zamówienia publicznego, ze sprawami kadrowymi oraz sprawami wymagającymi obecności w siedzibie Urzędu Miasta Olsztyn;
- 4) udostępnianie kart usług oraz formularzy zamieszczonych w BIP;
- 5) dystrybucję materiałów promocyjnych;
- 6) udzielanie informacji o organizowanych w mieście imprezach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.

W Urzędzie udostępniono Elektroniczną Skrzynkę Podawczą w celu umożliwienia przekazywania pism w formie elektronicznej oraz uruchomiono eBOK – elektroniczne biuro obsługi klienta. Podczas jednej wizyty w Urzędzie Miasta i po podpisaniu umowy interesant otrzymuje nieodpłatnie specjalny „klucz” – niekwalifikowany podpis elektroniczny, dzięki któremu można podpisywać pisma elektronicznie i przesyłać je do Urzędu. Umożliwia to załatwianie wielu spraw przez Internet.

Ponadto rozbudowano BIP o dodatkowe funkcje takie jak uruchomienie transmisji sesji Rady Miasta, możliwość „wyszukiwania lokalu wyborczego”, „wideorozmowa z Urzędem Miasta”, „elektroniczna rezerwacja kolejki”.

Urząd cały czas dąży do doskonalenia świadczonych przez niego usług, w tym celu:

- sukcesywnie prowadzi badania zadowolenia klientów,
- organizuje, w uzasadnionych sytuacjach, dodatkowe punkty obsługi interesantów,
- ustawicznie doskonalili metody i formy obsługi petentów,
- zbiera opinie mieszkańców i pracowników na temat funkcjonowania Urzędu Miasta,
- doskonalili funkcjonujący system Biuletynu Informacji Publicznej.

Poprawa jakości usług w zakresie administracji publicznej dla społeczności Olsztyna została również zapisana w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 w ramach *Doskonalenia procedur strategicznego zarządzania rozwojem Miasta*. W 2010 i 2011 r. podjęto szereg działań mających na celu doskonalenie jakości usług świadczonych przez Urząd Miasta, w tym m.in.:

- rozwój Miejskiego Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Olsztyn i modernizacja Miejskiego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej,
- realizacja programu „Urząd Przyjazny Mieszkańcom” w Biurze Obsługi Klienta,

- rozwój i modernizacja projektu „Interaktywny Urząd w Olsztynie”,
- wdrożenie Zintegrowanego Systemu Informatycznego w Urzędzie Miasta Olsztyn,
- budowa infrastruktury sieci miejskiej obejmującej jednostki publiczne Miasta Olsztyn;
- realizacja programu „Informatyzacja Urzędu Miasta Olsztyn”.

Monitorowanie zadowolenia interesantów

Jednym z najważniejszych celów Polityki Jakości Urzędu jest zwiększanie zadowolenia klienta związane z realizacją usług na najwyższym poziomie. W tym celu, co roku, w Urzędzie prowadzi się monitoring informacji dotyczących odczuć i oceny interesanta w zakresie spełniania jego wymagań.

„Badanie poziomu zadowolenia Interesanta z jakości usług świadczonych przez Urząd Miasta Olsztyna – 2011r.” prowadzone było w następujących formach:

- 1) ankieta w wersji elektronicznej dostępna na stronach internetowych Urzędu pod adresem www.olsztyn.eu oraz www.bip.olsztyn.eu;
- 2) ankieta w wersji papierowej dostępna w sali operacyjnej Biura Obsługi Klienta oraz w komórkach organizacyjnych Urzędu;
- 3) wyrażanie opinii podczas bezpośredniego kontaktu pracowników Wydziału Organizacji i Kadr z Interesantami odwiedzającymi Urząd – wyniki badań gromadzone były przy użyciu urządzenia elektronicznego, tzw. „tabletu”;
- 4) wyrażanie przez Interesantów opinii przy użyciu kolorowych piłek. Kolor zielony oznaczał zadowolenie z jakości usług, żółty brak skonkretyzowanej opinii, zaś czerwony niezadowolenie. Ten rodzaj badania prowadzony był przy wsparciu Biura Komunikacji Społecznej, w sali operacyjnej Biura Obsługi Klienta.

Poniżej zaprezentowano wyniki badania zrealizowanego w 2011 r. Celem badania było ustalenie poziomu zadowolenia interesantów z jakości usług świadczonych przez Urząd oraz wypracowanie na tej podstawie wniosków dotyczących działań, które można podjąć w celu podniesienia jakości realizowanych przez Urząd zadań administracji publicznej. Badanie pozwoliło poznać potrzeby i problemy klientów, a tym samym wskazało słabe punkty Urzędu.

W ramach przeprowadzonego badania otrzymano:

- 316 wypełnionych ankiet, z czego 188 przesłanych w formie elektronicznej oraz 128 ankiet przekazanych w postaci papierowej;
- 84 odpowiedzi w trakcie bezpośredniego kontaktu z Interesantem, przy użyciu tabletu;
- 522 odpowiedzi wyrażone przy użyciu kolorowych piłek.

Ankieta zawierała 12 pytań zamkniętych oraz 1 pytanie otwarte:

1. W jakim wydziale/biurze Urzędu Miasta, załatwia/a Pan/i swoją sprawę?
2. Czy w trakcie załatwiania sprawy urzędnik wykonywał swoją pracę kompetentnie i sprawnie?
3. Czy w trakcie załatwiania sprawy urzędnik wykonywał swoją pracę życzliwie i uprzejmie?
4. Ile razy musiał/a Pan/i odwiedzić Urząd w celu załatwienia danej sprawy?
5. Jakie są Pana/Pani oczekiwania dotyczące poprawy jakości usług świadczonych przez Urząd?
6. Z jakich źródeł najczęściej uzyskuje Pan/i informacje o działaniach podejmowanych przez władze Miasta?
7. Jak ocenia Pan/i informacje zamieszczone w zakładce „Załatwianie spraw – Karty usług” na stronie Biuletynu Informacji Publicznej: www.bip.olsztyn.eu?
8. Jak ocenia Pan/i informacje zamieszczone na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej: www.bip.olsztyn.eu?
9. Jak ocenia Pan/i informacje zamieszczone na stronie internetowej Urzędu: www.olsztyn.eu?
10. Czy jest Pan/i zadowolony/a z jakości usług świadczonych przez Urząd?

11. Czy korzystał/a Pan/i z usług Punktu Informacyjnego w hipermarkecie REAL?
12. Jak ocenia Pan/i przydatność usytuowanego w hipermarkecie REAL Punktu Informacyjnego Urzędu Miasta Olsztyn?
13. Pytanie otwarte dot. propozycji poprawy funkcjonowania Urzędu.

Z analizy ankiety wynika, że najczęściej odwiedzanymi przez Interesantów komórkami Urzędu były: Wydział Komunikacji, Wydział Spraw Lokalowych, Biuro Obsługi Klienta oraz Urząd Stanu Cywilnego.

Respondenci pracę urzędników oceniają pozytywnie, określając ją jako kompetentną i fachową oraz życzliwą i uprzejmą, te cechy bowiem mają dla petentów największe znaczenie. Ponad 70% ankietowanych osób była zadowolona z jakości świadczonych usług. Wpływ na ocenę w tym zakresie miał przede wszystkim wysoki poziom wykształcenia pracowników.

Około 44% ankietowanych do załatwienia swojej sprawy w Urzędzie potrzebowało jednej wizyty, a kolejne 31% dwóch. Z uwagi na zróżnicowany charakter spraw prowadzonych przez Urząd, w wielu wypadkach niemożliwe jest ostateczne załatwienie sprawy podczas jednej wizyty w Urzędzie. Biorąc pod uwagę chociażby konieczność złożenia podania/wniosku i odebrania rozstrzygnięcia/decyzji, należy do Urzędu przyjść dwa razy. Kierownictwo Urzędu dąży do ograniczania liczby wizyt m.in. poprzez podejmowanie decyzji dotyczących rozszerzania pakietu spraw możliwych do załatwienia drogą elektroniczną, jednakże ze względu na uwarunkowania prawne część z nich i tak będzie wymagała bezwzględnego odwiedzenia Urzędu.

Wśród oczekiwań dotyczących poprawy jakości usług świadczonych przez Urząd petenci wymieniają:

- skrócenie czasu załatwiania spraw,
- możliwość załatwienia sprawy przez Internet,
- zwiększenie przejrzystości procedur postępowania,
- zwiększenie przychylności urzędników w stosunku do petentów,
- inne godziny funkcjonowania Urzędu.

Interesanci Urzędu, o działaniach podejmowanych przez władze Miasta dowiadują się w pierwszej kolejności z prasy lokalnej, na drugim miejscu wymieniają lokalne radio i telewizję, a na kolejnych – serwis internetowy www.olsztyn.eu, stronę Biuletynu Informacji Publicznej www.bip.olsztyn.eu i urzędowe tablice ogłoszeń.

Urzędowe strony internetowe, z uwagi na swój sformalizowany charakter, są mało przystępne dla internautów. Stąd też niemały odsetek osób stronie internetowej Urzędu Miasta wystawiło oceny zaledwie dostateczne, bądź wręcz negatywne. Analiza tego obszaru wskazuje również na sporą liczbę osób, które nie odwiedzały Biuletynu Informacji Publicznej i strony internetowej Urzędu.

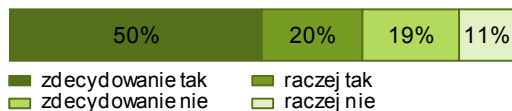
Około 80% interesantów Urzędu określiło, że jest zadowolonych z jakości usług świadczonych przez Urząd.

Kolejne badane zagadnienie dotyczyło Punktu Informacyjnego Urzędu Miasta Olsztyn funkcjonującego w hipermarkecie REAL. Zdecydowana większość ankietowanych (84%) nie korzystała z usług tego punktu, w związku z tym nie była w stanie określić jego przydatności.

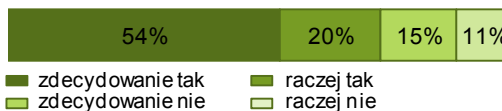
W ostatnim 13 pytaniu ankiety Interesanci mieli możliwość wpisania własnych propozycji dotyczących poprawy funkcjonowania Urzędu. Wśród nich można wymienić: propozycję opracowania kolejnych formularzy służących do załatwiania spraw drogą elektroniczną oraz ich opublikowania w Biuletynie Informacji Publicznej, w powiązaniu z dostępnymi obecnie kartami usług oraz rozpoznanie możliwości publikowania w Internecie planów zagospodarowania przestrzennego.

Rys. 42. Wyniki „Badania poziomu zadowolenia Interesanta z jakości usług świadczonych przez Urząd Miasta Olsztyna – 2011r.”

Czy w trakcie załatwiania sprawy urzędnik wykonywał swoją pracę kompetentnie i sprawnie?

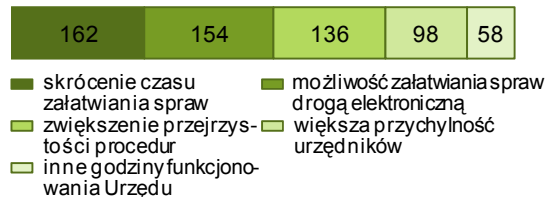
Czy w trakcie załatwiania sprawy urzędnik wykonywał swoją pracę życzliwie i uprzejmie?

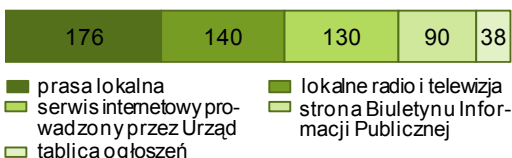
Ile razy musiała Pan/i odwiedzić Urząd w celu załatwienia danej sprawy?

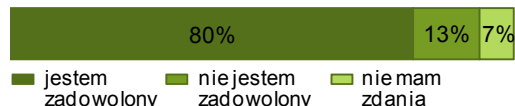
Jakie są Pana/Pani oczekiwania dotyczące poprawy jakości usług świadczonych przez Urząd?

Z jakich źródeł najczęściej uzyskuje Pan/i informacje o działaniach podejmowanych przez władze Miasta?

Czy jest Pan/i zadowolony/a z jakości usług świadczonych przez Urząd?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Olsztyn.

IV. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE W OLSZTYNIE

Jednostki terytorialne szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego

Jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego Olsztyna realizują wszystkie zadania samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. Olsztyn jest siedzibą:

- władz województwa,
- zespolonej i niezespolonej administracji rządowej,
- samorządu województwa warmińsko-mazurskiego oraz powiatu olsztyńskiego,
- jednostek powiatowych administracji zespolonej.

Do jednostek zespolonej administracji rządowej funkcjonujących w Olsztynie należą:

- Urząd Wojewódzki,
- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej,
- Komenda Wojewódzka Policji,
- Kuratorium Oświaty,
- Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Farmaceutycznej,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa,
- Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej,
- Wojewódzki Inspektorat Weterynarii,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków,
- Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

Jednostki niezespolonej administracji rządowej w Olsztynie to:

- Izba Skarbowa,
- Urząd Skarbowy,
- Urząd Kontroli Skarbowej,
- Obwodowy Urząd Miar,
- Izba Celna,
- Urząd Statystyczny,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
- Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego.

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego oraz powiatu olsztyńskiego tworzą:

- Urząd Marszałkowski,
- Starostwo Powiatowe.

Jednostki organizacyjne administracji rządowej zespolone na szczeblu powiatu z samorządem miasta, to:

- Komenda Miejska Policji,
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej,
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna.

Miejskie jednostki organizacyjne

Część z zadań publicznych Olsztyna realizują miejskie jednostki organizacyjne. Jednostki te funkcjonują w formie:

- jednostek budżetowych,
- zakładów budżetowych,
- instytucji kultury,
- samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej,
- spółek prawa handlowego.

Jednostki budżetowe to wyodrębnione organizacyjnie jednostki nie posiadające osobowości prawnej, pokrywające swoje wydatki bezpośrednio z budżetu miasta i odprowadzające dochody na jego rachunek. Jednostki budżetowe stanowią największą grupę miejskich jednostek. W 2011 r. na terenie Olsztyna funkcjonowały następujące miejskie jednostki budżetowe:

1. Dom Dziecka,
2. Domy Pomocy Społecznej:
 - Dom Pomocy Społecznej „Kombatant”,
 - Dom Pomocy Społecznej przy ul. Bałtyckiej 37a,
3. Gimnazja:
 - Gimnazjum nr 5,
 - Gimnazjum nr 6 im. Ziemi Warmińskiej,
 - Gimnazjum nr 7 im. Ignacego Krasickiego,
 - Gimnazjum nr 12 im. Sybiraków,
 - Gimnazjum nr 13 im. Huberta Wagnera,
 - Gimnazjum nr 14 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego,
 - Gimnazjum nr 15 im. Marii Zienatary-Malewskiej,
4. Licea ogólnokształcące:
 - I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza,
 - III Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika,
5. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej, ul. Orłowicza 27,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych, ul. Emilii Plater 13,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Nasza Przystań”, ul. Bałtycka 81,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Nasza Chata”, ul. Mickiewicza 17/1,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Nasz Dom”, ul. Świtezianki 4A,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej, ul. Fałata 23,
 - Dzienny Dom Pomocy Społecznej dla Osób Chorych na Cukrzycę, ul. Piłsudskiego 61A,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, ul. Wyspiańskiego 2,
 - Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, ul. Królowej Jadwigi 4,
 - Miejski Ośrodek Wsparcia dla Osób Niesłyszących „Gest”, ul. Kętrzyńskiego 3/1,
 - Ośrodek Wsparcia dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Ciąży, ul. Jagiełły 5,
 - Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, ul. Świtezianki 4,
 - Ośrodek Wsparcia „Romska Świetlica Rodzinna”, ul. Warszawska 16/1,
 - Schronisko dla Bezdomnych im. Sabiny Kuszniaków, ul. Towarowa 18,
 - Ośrodek Wsparcia i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną, ul. Wańkowicza 3,
 - Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży, ul. Wiecherta 23 a,
 - Ośrodek Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży, ul. Rzepakowa 12,
 - Miejski Ośrodek Poradnictwa Specjalistycznego i Socjalnego, ul. Knosały 3/5,
 - Centrum Informacji i Koordynacji Pomocy Społecznej, Al. Piłsudskiego 61A,
6. Miejski Urząd Pracy,
7. Miejski Zarząd Dróg i Mostów,
8. Miejski Zespół ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
9. Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień,
10. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli,
11. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie,
12. Pałac Młodzieży im. Orłąt Lwowskich,
13. Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1,

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2,
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3,
14. Przedszkola Miejskie:
- Przedszkole Miejskie nr 1,
 - Przedszkole Miejskie nr 2,
 - Przedszkole Miejskie nr 3,
 - Przedszkole Miejskie nr 4 im. Pluszowego Misia,
 - Przedszkole Miejskie nr 5,
 - Przedszkole Miejskie nr 6 im. Jeana de La Fontaine'a,
 - Przedszkole Miejskie nr 9,
 - Przedszkole Miejskie nr 10,
 - Przedszkole Miejskie nr 12,
 - Przedszkole Miejskie nr 13,
 - Przedszkole Miejskie nr 14,
 - Przedszkole Miejskie nr 15,
 - Przedszkole Miejskie nr 17,
 - Przedszkole Miejskie nr 19,
 - Przedszkole Miejskie nr 20,
 - Przedszkole Miejskie nr 21,
 - Przedszkole Miejskie nr 23,
 - Przedszkole Miejskie nr 24,
 - Przedszkole Miejskie nr 29 im. Akademii Uśmiechu,
 - Przedszkole Miejskie nr 31,
 - Przedszkole Miejskie nr 32,
 - Przedszkole Miejskie nr 36,
 - Przedszkole Miejskie nr 37,
 - Przedszkole Miejskie nr 38,
 - Przedszkole Miejskie nr 39,
 - Przedszkole Miejskie nr 40,
15. Rodzinny Dom Dziecka:
- Rodzinny Dom Dziecka nr 2 z siedzibą w Dywitach,
 - Rodzinny Dom Dziecka nr 3,
16. Schronisko dla Zwierząt,
17. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie,
18. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieśłyszących im. Marii Grzegorzewskiej, w skład którego wchodzi:
- Przedszkole Miejskie nr 7 Specjalne dla Dzieci Nieśłyszących,
 - Szkoła Podstawowa nr 17 Specjalna dla Uczniów Nieśłyszących,
 - Gimnazjum nr 17 Specjalne dla Uczniów Nieśłyszących,
 - X Liceum Profilowane Specjalne dla Uczniów Nieśłyszących,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 7 Specjalna dla Uczniów Nieśłyszących,
 - Technikum Uzupełniające nr 5 dla Uczniów Nieśłyszących,
19. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego, w skład którego wchodzi:
- Przedszkole Miejskie nr 18 Specjalne dla Dzieci z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym oraz dla Dzieci z Autyzmem i z Niepełnosprawnościami Sprzężonymi,
 - Szkoła Podstawowa nr 8 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,
 - Szkoła Podstawowa nr 28 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym,
 - Gimnazjum nr 18 Specjalne dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,

- Gimnazjum nr 21 Specjalne dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Umiarkowanym i Znacznym,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 6 Specjalna dla Uczniów z Upośledzeniem Umysłowym w Stopniu Lekkim,
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy,
- 20. Straż Miejska,
- 21. Szkolne Schronisko Młodzieżowe,
- 22. Szkoły podstawowe:
 - Szkoła Podstawowa nr 1 im. Ryszarda Knosały,
 - Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jarosława Dąbrowskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 3 im. Kawalerów Orderu Uśmiechu,
 - Szkoła Podstawowa nr 6 im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 7 im. Leona Kruczkowskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 9,
 - Szkoła Podstawowa nr 10 im. Władysława Broniewskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 13 im. Komisji Edukacji Narodowej,
 - Szkoła Podstawowa nr 15 im. Wojciecha Kętrzyńskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 18 im. Orła Białego,
 - Szkoła Podstawowa nr 19 im. Mikołaja Kopernika,
 - Szkoła Podstawowa nr 22 im. Marii Dąbrowskiej,
 - Szkoła Podstawowa nr 29 im. Jana Liszewskiego,
 - Szkoła Podstawowa nr 30 im. Marii Zientary-Malewskiej,
 - Szkoła Podstawowa nr 32,
 - Szkoła Podstawowa nr 33 im. Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci UNICEF,
 - Szkoła Podstawowa nr 34 im. Józefa Malewskiego,
- 23. Świetlice Terapeutyczne:
 - Świetlica Terapeutyczna nr 1,
 - Świetlica Terapeutyczna nr 2,
- 24. Zarząd Komunikacji Miejskiej,
- 25. Zarząd Zieleni Miejskiej,
- 26. Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Edukacyjnych i Diagnostycznych, w skład którego wchodzi:
 - Pogotowie Opiekuńcze,
 - Dom dla Dzieci „W parku”,
 - Specjalna Szkoła Podstawowa nr 16,
 - Specjalne Gimnazjum nr 16,
 - Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy,
 - Świetlica profilaktyczno-wychowawcza,
- 27. Zespół Placówek Specjalnych, w skład którego wchodzi:
 - Przedszkole Miejskie nr 22 Specjalne dla Dzieci z Chorobami Przewlekłymi,
 - Szkoła Podstawowa nr 20 Specjalna dla Uczniów z Chorobami Przewlekłymi im. Janusza Korczaka,
 - Gimnazjum nr 20 Specjalne dla Uczniów z Chorobami Przewlekłymi,
- 28. Zespół Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej, w skład którego wchodzi:
 - IV Liceum Profilowane,
 - Technikum nr 4,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 4,
 - Technikum Uzupełniające nr 4,
 - Technikum Zaoczne nr 1,
 - Uzupełniające Technikum Zaoczne nr 3,
 - Zaoczna Szkoła Policealna nr 6,
 - Bursa nr 4 w Olsztynie,

- Szkolne Schronisko Młodzieżowe Sezonowe nr 4,
- 29. Zespół Szkół Chemicznych i Ogólnokształcących im. Jędrzeja Śniadeckiego, w skład którego wchodzi:
 - VII Liceum Ogólnokształcące,
 - Technikum nr 8,
- 30. Zespół Szkół Ekonomiczno-Handlowych im. Polaków spod Znak Rodła, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 2,
 - Uzupełniające Technikum nr 1,
 - II Liceum Profilowane,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 2,
 - Szkoła Policealna nr 2,
 - Uzupełniające Technikum Zaoczne nr 4,
 - Zaoczna Szkoła Policealna nr 2,
- 31. Zespół Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 7,
 - Szkoła Policealna nr 3,
 - Zaoczna Szkoła Policealna nr 3,
 - Bursa nr 1,
 - Szkolne Schronisko Młodzieżowe Sezonowe nr 1,
- 32. Zespół Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 6,
 - Szkoła Policealna nr 1,
 - Centrum Kształcenia Ustawicznego, w skład którego wchodzi:
 - a) Technikum Zaoczne nr 2,
 - b) Zaoczna Szkoła Policealna nr 1,
 - Bursa nr 2,
 - Szkolne Schronisko Młodzieżowe Sezonowe nr 2,
- 33. Zespół Szkół Gastronomiczno-Spożywczych, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 5,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 5,
 - Technikum Uzupełniające nr 3,
 - Szkoła Policealna nr 4,
 - Uzupełniające Technikum Zaoczne nr 2,
 - Zaoczna Szkoła Policealna nr 4,
- 34. Zespół Szkół Mechaniczno-Energetycznych im. Tadeusza Kościuszki, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 3,
 - III Liceum Profilowane,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3,
- 35. Zespół Szkół Samochodowych im. por. A.M. Bocheńskiego, w skład którego wchodzi:
 - Technikum nr 1,
 - Technikum Uzupełniające nr 2,
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 1,
 - Technikum Zaoczne nr 3,
 - Uzupełniające Technikum Zaoczne nr 1,
 - Zaoczna Szkoła Policealna nr 5,
- 36. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1, w skład którego wchodzi:
 - Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego,
 - II Liceum Ogólnokształcące im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego,
 - Gimnazjum dla Dorosłych,
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
 - Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,

37. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2, w skład którego wchodzi:
 - Gimnazjum nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie,
 - IV Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie,
 - Liceum Ogólnokształcące Zaoczne,
 - Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące Zaoczne,
38. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa nr 25 z oddziałami integracyjnymi im. Hansa Christiana Andersena,
 - Gimnazjum nr 9 z oddziałami integracyjnymi,
 - IX Liceum Ogólnokształcące z oddziałami integracyjnymi,
39. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 im. Cypriana Kamila Norwida, w skład którego wchodzi:
 - Gimnazjum nr 8 im. Cypriana Kamila Norwida,
 - VIII Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida,
40. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 Mistrzostwa Sportowego im. Mariana Grzegorza Bublewicza, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa nr 23 Mistrzostwa Sportowego im. Mariana Grzegorza Bublewicza,
 - Gimnazjum nr 10 Mistrzostwa Sportowego,
 - X Liceum Ogólnokształcące Mistrzostwa Sportowego,
41. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 6, w skład którego wchodzi:
 - VI Liceum Ogólnokształcące im. Gabriela Narutowicza w Olsztynie,
 - Bursa nr 3 w Olsztynie,
 - Szkolne Schronisko Młodzieżowe Sezonowe nr 3 w Olsztynie,
42. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 7, w skład którego wchodzi:
 - Gimnazjum nr 24,
 - V Liceum Ogólnokształcące im. Wspólnej Europy w Olsztynie,
43. Zespół Szkół Specjalnych, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa nr 21 Specjalna dla Uczniów z Zaburzeniami Psychicznymi,
 - Gimnazjum nr 19 Specjalne dla Uczniów z Zaburzeniami Psychicznymi,
44. Zespół Żłobków Miejskich.

Zakłady budżetowe są to jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, realizujące odpłatnie wyodrębnione zadania. Zakłady Budżetowe pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych (mogą również otrzymywać dotacje przedmiotowe, podmiotowe lub celowe). Działające w Olsztynie zakłady budżetowe to:

- Centrum Integracji Społecznej,
- Zakład Cmentarzy Komunalnych,
- Zakład Lokali i Budynków Komunalnych,
- Zakład Targowisk Miejskich.

Samorządowe instytucje kultury są to jednostki posiadające osobowość prawną, samodzielnie gospodarujące przydzielonym i nabytym mieniem oraz posiadanymi środkami. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania instytucje te pokrywają z uzyskiwanych przychodów (i dotacji). Instytucje kultury Olsztyna to:

- Biuro Wystaw Artystycznych,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Miejski Ośrodek Kultury,
- Olsztyński Teatr Lalek,
- Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej są to jednostki posiadające osobowość prawną. Ich głównym źródłem utrzymania są środki przekazywane przez Narodowy Fundusz Zdrowia w zamian za świadczenia zdrowotne udzielone osobom

ubezpieczonym w Funduszu. W Olsztynie w 2011 r. funkcjonował: Miejski Szpital Zespolony i Przychodnia Specjalistyczna.

Miasto posiada 100% udziałów we wszystkich funkcjonujących na terenie miasta **spółkach gminy**, tj.:

- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o.,
- Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o.,
- Olsztyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.,
- Zakład Budynków Komunalnych I Sp. z o.o.,
- Zakład Budynków Komunalnych II Sp. z o.o.,
- Zakład Budynków Komunalnych IV Sp. z o.o.

Na terenie miasta działają też **instytucje i organizacje nie związane z działalnością samorządu gminnego**, m.in.:

- Wojewódzki Urząd Pracy,
- Delegatura NIK,
- Okręgowy Inspektorat Pracy,
- Warmińsko-Mazurskie Centrum Zdrowia Publicznego,
- Sąd Okręgowy,
- Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Oddział Terenowy Agencji Rynku Rolnego,
- Oddział Terenowy Agencji Nieruchomości Rolnych.

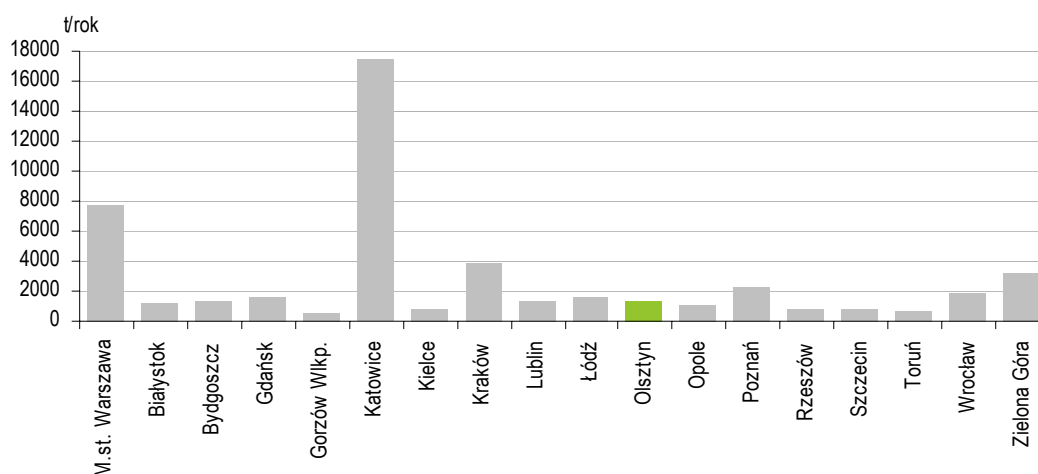
V. OLSZTYN NA TLE POZOSTAŁYCH MIAST WOJEWÓDZKICH W POLSCE

Umiejscowienie Olsztyna w rankingu miast wojewódzkich w Polsce staje się możliwe poprzez porównanie wartości podstawowych wskaźników sytuacji społeczno-ekonomicznej badanych obszarów. W charakterystykach uwzględniono większość cech poddanych analizie w poprzednich edycjach *Raportu* (w miarę dostępności danych), co daje sposobność do obserwacji zmian także w ujęciu historycznym.

SFERA PRZESTRZENNA

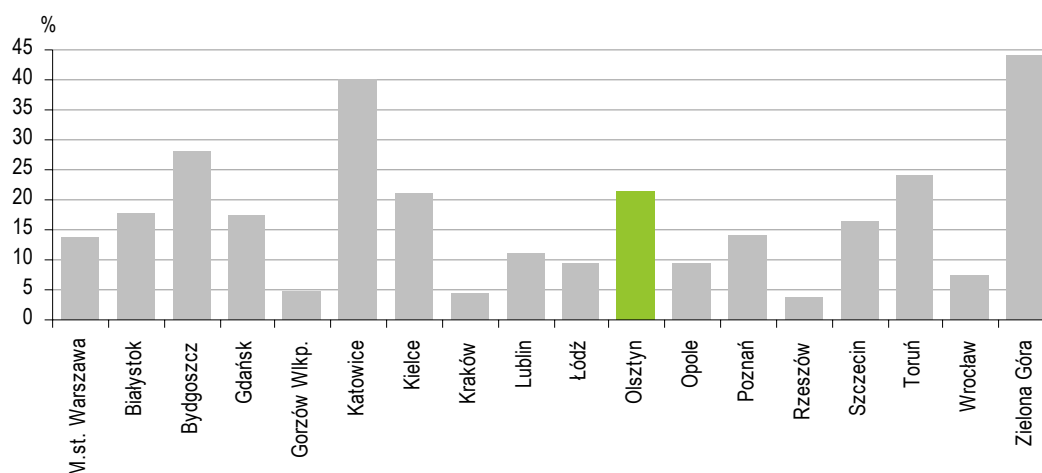
Zarys jakości sfery przestrzennej miast możliwy jest poprzez analizę wybranych wskaźników obrazujących stan i ochronę środowiska, infrastrukturę komunalną czy transport i komunikację. Olsztyn – jedno z najmniejszych miast wojewódzkich w Polsce – pod względem czystości środowiska nadal plasuje się na wyższych miejscach wśród pozostałych miast. Pod względem udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem w 2011 r. zajął 1 miejsce, wraz z Bydgoszczą, Gorzowem Wielkopolskim, Toruniem i Wrocławiem. Olsztyńskie zakłady wytworzyły 1381,8 ton odpadów w przeliczeniu na 1 km² – niewiele więcej niż w 2009 r., jednak sytuacja w kilku miastach poprawiła się na tyle, że Olsztyn z lokaty 5 spadł na 10.

Rys. 43. Odpady wytworzone w ciągu roku w tonach na 1 km² w 2011 r.

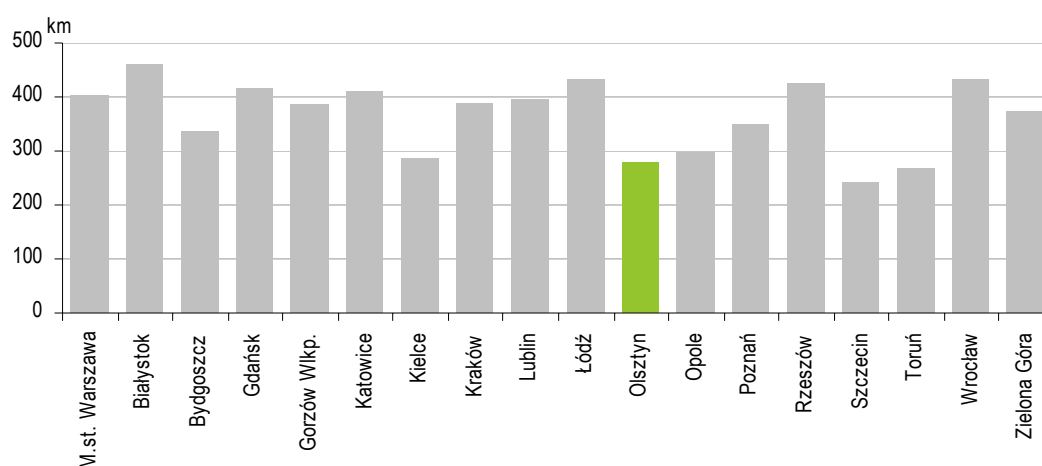
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powierzchnia miasta bogata w lasy sytuuje je nadal na 5 miejscu wśród obszarów najbardziej zalesionych. Duży stopień lesistości zarówno poprawia jakość życia ludności w regionie, jak również niweluje negatywny wpływ zanieczyszczeń na środowisko.

Rys. 44. Lesistość w 2011 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

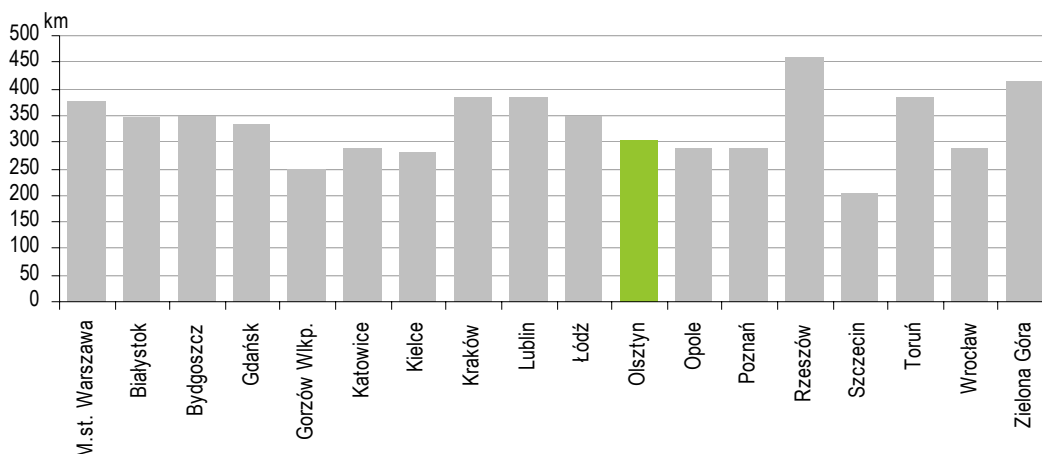
Jakość infrastruktury komunalnej, wyrażona gęstością sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2010 r. była w Olsztynie niższa od średniej (jednak nie uległa zmianie w odniesieniu do poprzednich lat). Wynikać to może pośrednio z naturalnego położenia miasta wśród jezior i lasów, które zajmują jego znaczną powierzchnię. Długość sieci wodociągowej na 100 km² wyniosła 279,2 km, co plasowało miasto na 16 miejscu.

Rys. 45. Długość sieci wodociągowej na 100 km² powierzchni w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem długości sieci kanalizacyjnej na 100 km² powierzchni Olsztyn znalazł się na 11 miejscu na tle pozostałych miast wojewódzkich w Polsce. Najbardziej rozbudowaną sieć kanalizacyjną w 2010 r. posiadał Białystok.

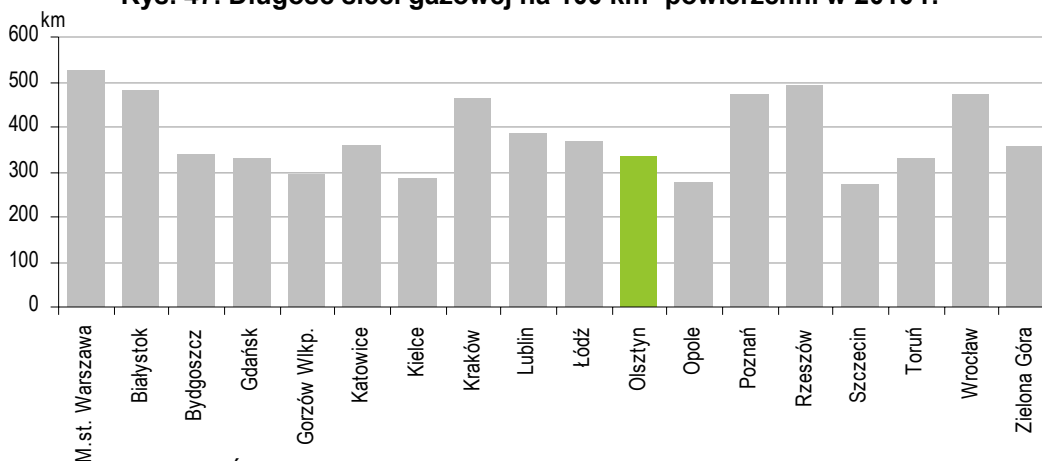
Rys. 46. Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km² powierzchni w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Olsztyn należał do miast o średniej gęstości sieci gazowej. W rankingu pod względem tej cechy na pierwszym miejscu była nadal Warszawa.

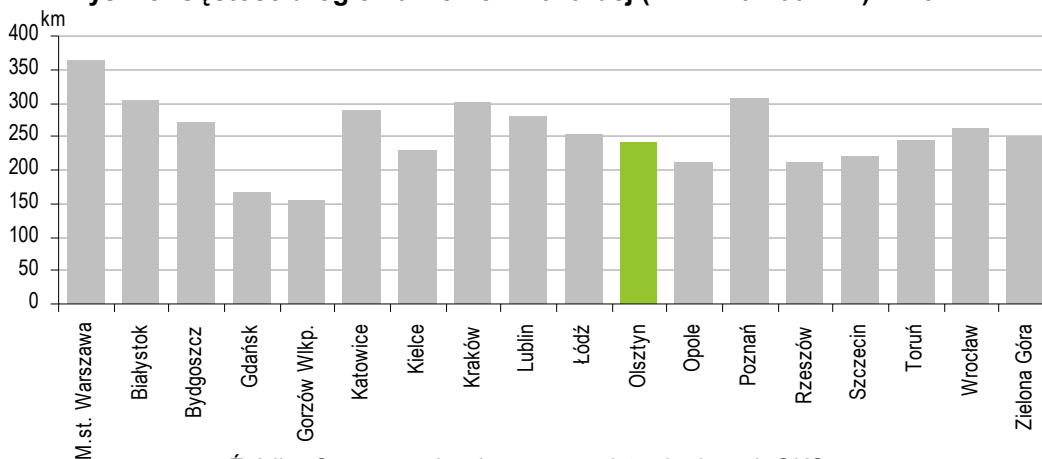
Rys. 47. Długość sieci gazowej na 100 km² powierzchni w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość wskaźnika gęstości dróg w 2011 r. ulokowała Olsztyn wśród miast średnio zabudowanych drogami o nawierzchni twardej.

Rys. 48. Gęstość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km²) w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 111. Wskaźniki sfery przestrzennej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia miasta w km ² (stan na 31.12.2011 r.)		Stan i ochrona środowiska w 2011 r.							
			Udział % powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem		Udział % ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem		Odpady wytworzone w roku w tonach na 1 km ²		Lesistość w %	
			lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata
M.st. Warszawa	517	1	23,6	4	50,80	18	7793,8	17	13,6	11
Białystok	102	14	1,0	15	97,40	9	1257,8	7	17,7	7
Bydgoszcz	176	8	34,6	2	100,00	1	1300,0	8	27,9	3
Gdańsk	262	6	25,0	3	96,80	10	1609,9	12	17,4	8
Gorzów Wlkp.	86	17	5,1	12	100,00	1	559,3	1	4,6	16
Katowice	165	9	1,4	14	81,30	17	17418,8	18	39,9	2
Kielce	110	13	74,3	1	90,40	16	848,2	5	20,9	6
Kraków	327	2	14,9	6	91,50	14	3851,1	16	4,3	17
Lublin	147	10	17,2	5	96,00	11	1328,6	9	11,1	12
Łódź	293	4	9,4	7	98,50	8	1554,6	11	9,5	14
Olsztyn	88	16	5,7	11	100,00	1	1381,8	10	21,3	5
Opole	97	15	0,3	16	99,80	6	1012,4	6	9,5	13
Poznań	262	7	1,5	13	91,40	15	2203,8	14	14,1	10
Rzeszów	117	11	0,1	17	99,40	7	788,0	3	3,7	18
Szczecin	301	3	5,7	10	92,50	13	817,6	4	16,2	9
Toruń	116	12	6,1	9	100,00	1	610,3	2	24,0	4
Wrocław	293	5	6,3	8	100,00	1	1802,7	13	7,3	15
Zielona Góra	58	18	-	-	93,00	12	3260,3	15	44,0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 111. Wskaźniki sfery przestrzennej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Infrastruktura komunalna w 2010 r.					Transport i komunikacja w 2011 r.				
	Długość sieci wodociągowej na 100 km ² powierzchni		Długość sieci kanalizacyjnej na 100 km ² powierzchni		Długość sieci gazowej na 100 km ² powierzchni		Długość dróg publicznych powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w km		Gęstość dróg o nawierzchni twardej (w km na 100 km ²)	
	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata	lokata
M.st. Warszawa	405,4	7	374,3	6	524,3	1	1876,4	1	362,9	1
Białystok	458,4	1	346,5	9	479,9	3	309,5	11	303,4	3
Bydgoszcz	335,5	13	348,4	7	339,4	11	478,8	7	272,0	7
Gdańsk	414,6	5	335,5	10	329,7	14	439,8	9	167,9	17
Gorzów Wlkp.	386,7	10	248,3	17	293,5	15	132,4	18	154,0	18
Katowice	410,6	6	290,9	13	359,6	9	476,1	8	288,5	5
Kielce	285,7	15	282,2	16	283,6	16	254,4	13	231,3	13
Kraków	388,1	9	385,0	3	463,3	6	981,1	2	300,0	4
Lublin	397,6	8	381,9	5	387,6	7	411,9	10	280,2	6
Łódź	433,1	2	348,3	8	368,3	8	742,6	5	253,4	9
Olsztyn	279,2	16	302,7	11	332,9	12	213,8	15	243,0	12
Opole	296,9	14	289,3	15	274,4	17	206,3	16	212,7	16
Poznań	347,7	12	289,6	14	470,6	4	808,0	3	308,4	2
Rzeszów	427,1	4	458,6	1	494,8	2	249,1	14	212,9	15
Szczecin	239,4	18	202,5	18	273,2	18	665,1	6	221,0	14
Toruń	267,2	17	383,7	4	331,0	13	284,3	12	245,1	11
Wrocław	431,6	3	291,1	12	470,2	5	771,7	4	263,4	8
Zielona Góra	375,7	11	415,2	2	355,1	10	145,3	17	250,5	10

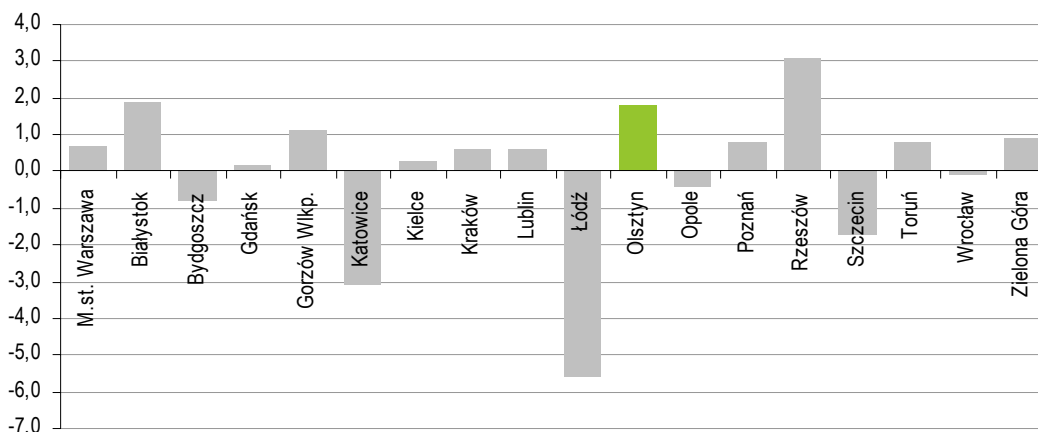
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SFERA SPOŁECZNA

Jakość sfery społecznej określić można poprzez charakterystykę porównawczą wskaźników z zakresu demografii, rynku pracy, wynagrodzeń, edukacji, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury, turystyki oraz sportu i rekreacji. Na tej samej podstawie wnioskować można o warunkach życia w poszczególnych miastach.

W 2011 r. Olsztyn plasował się na 3 miejscu pod względem przyrostu naturalnego, liczonego na 1000 mieszkańców. Jeszcze dwa lata wcześniej był na 1 miejscu – obecnie w rankingu wyżej znajdują się Rzeszów i Białystok.

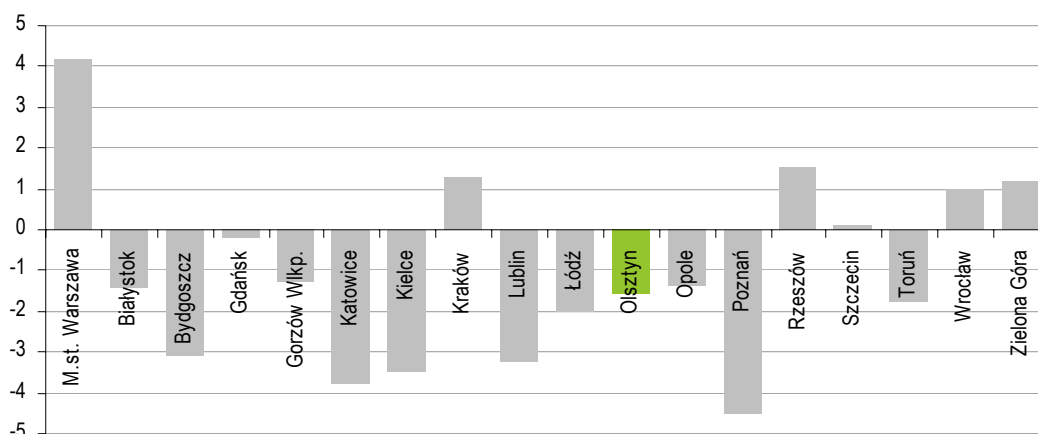
Rys. 49. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

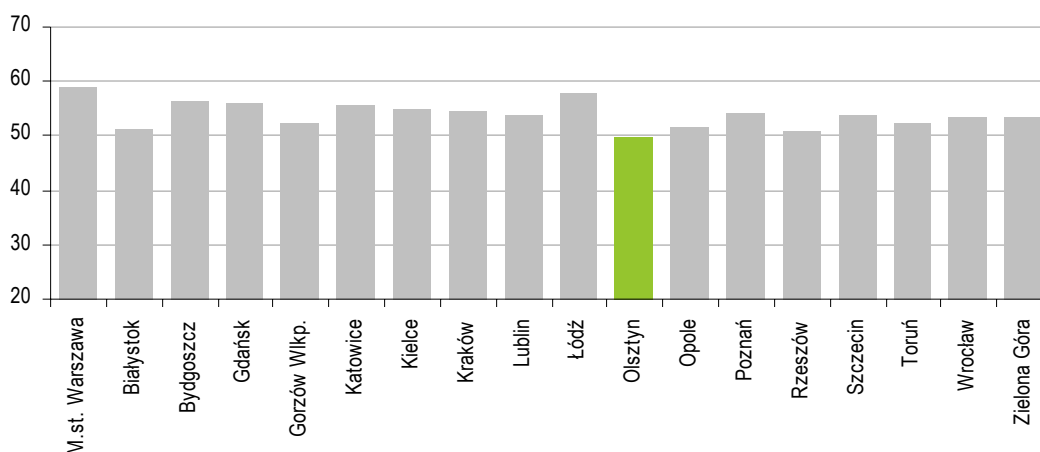
Wysokość salda migracji na 1000 ludności ułokowała Olsztyn na 8 miejscu w Polsce (podobnie jak w 2009 r.). Ujemna wartość wskaźnika wskazuje na fakt, iż więcej osób wymeldowało się na stałe z miasta niż zameldowało.

Rys. 50. Saldo migracji na 1000 ludności w 2011 r.

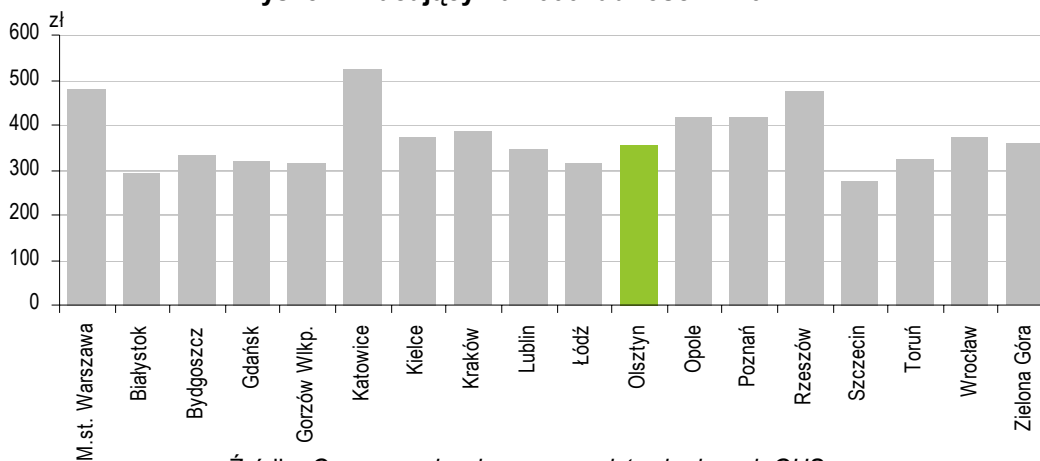
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W dalszym ciągu najkorzystniejsze położenie na tle innych miast zanotowano pod względem liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym – wskaźnik ten wyniósł w 2011 r. jedynie 49,9. Najwyższy był w Warszawie, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało niemalże 59 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Rys. 51. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2011 r.

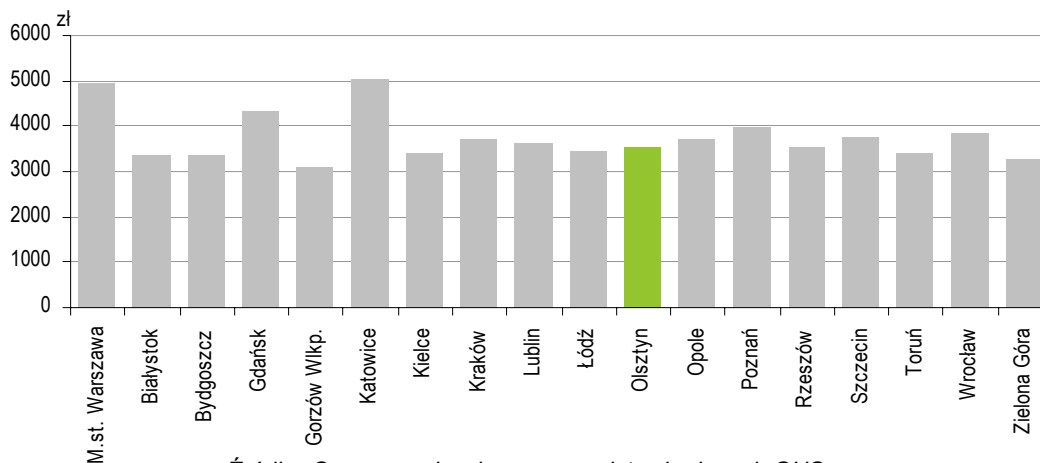
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem liczby osób pracujących na 1000 ludności Olsztyn zajął 10 miejsce, natomiast stopy bezrobocia – 8 miejsce (o lokatę lepsze niż w 2009 r.) w rankingu miast.

Rys. 52. Pracujący na 1000 ludności w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wyniosło 3040,74 zł (10 lokata).

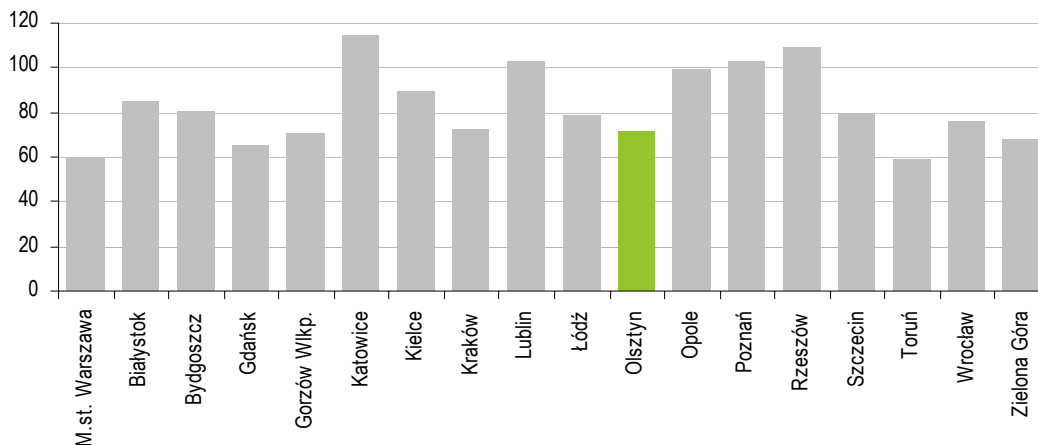
Rys. 53. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w zł w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stan infrastruktury edukacyjnej w województwie (analizowany na podstawie wskaźników przeliczonych na 1000 mieszkańców) nie różnił się w roku szkolnym 2011/2012 znacznie od średniego poziomu wszystkich miast. Pod względem liczby szkół na 10 tys. mieszkańców miasto zajęło: 6 miejsce w przypadku gimnazjów (w 2009 r. było 8) i szkół zawodowych (było 11), 8 – liceów ogólnokształcących (było 12), a 9 – szkół podstawowych (było 8). Liczba szkół wyższych i studentów (w roku 2010/2011) ulokowała Olsztyn na 14 miejscu.

Na 10 tys. mieszkańców w 2010 r. przypadało 71,9 łóżek szpitalnych (13 lokata na tle innych miast – w 2008 r. była 14).

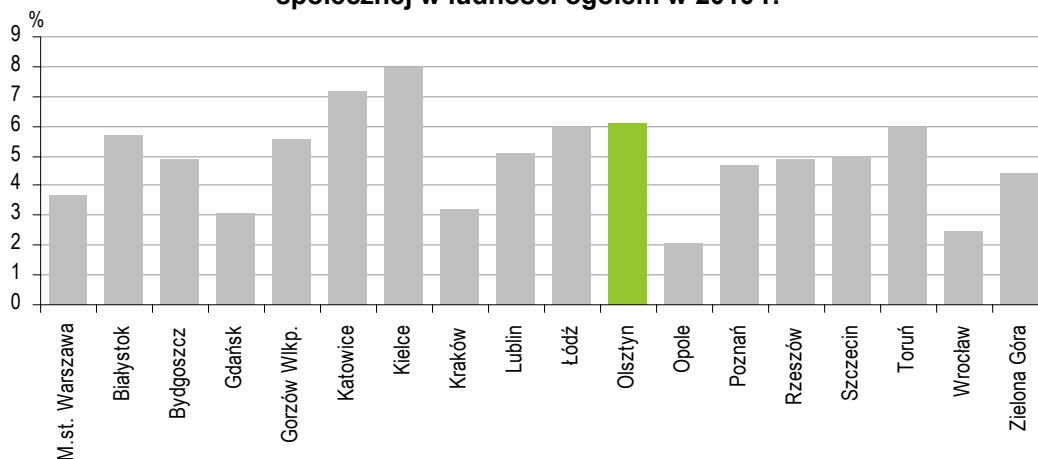
Rys. 54. Liczba łóżek szpitalnych na 10000 mieszkańców w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

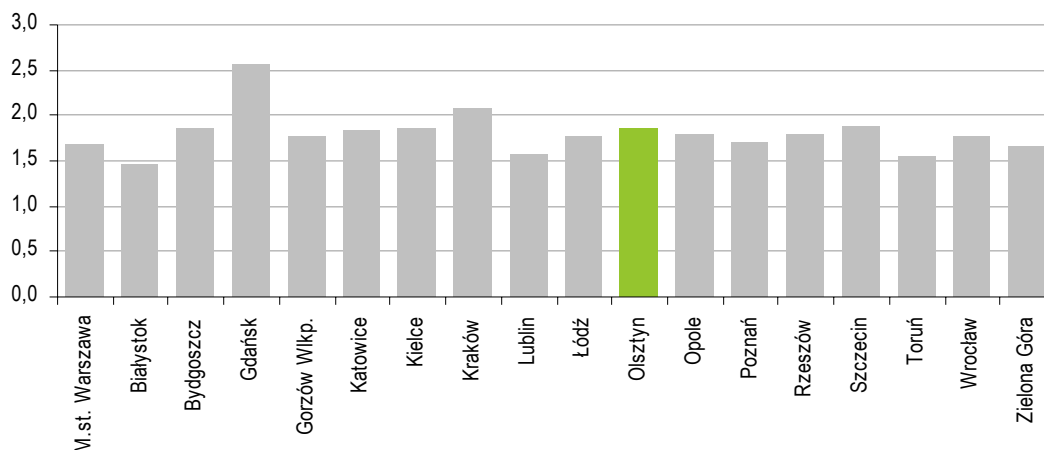
Olsztyn należy do miast, w których udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem był wyższy niż w pozostałych miastach – w 2010 r. było to 6,10% (16 lokata). Najwięcej mieszkańców otrzymywało taką pomoc w Kielcach i Katowicach.

Rys. 55. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w 2010 r.

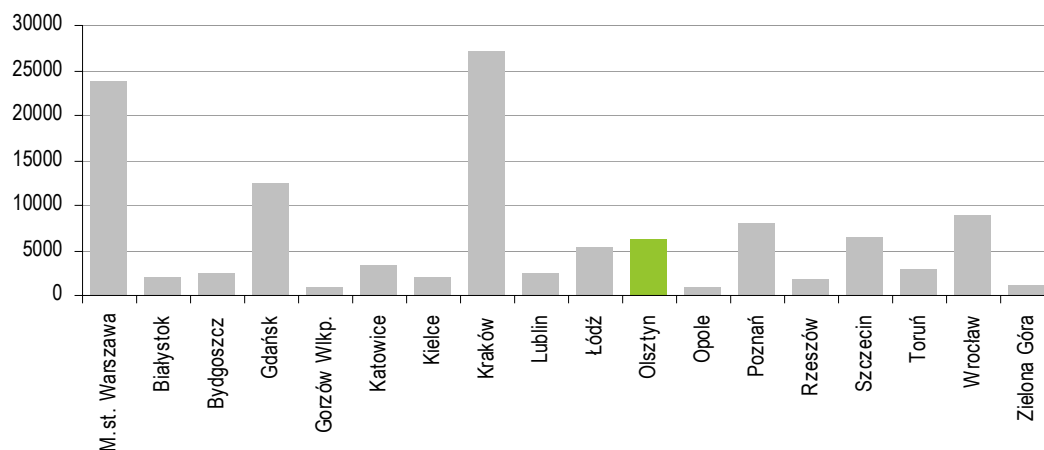
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Olsztyn leży w regionie uważanym za jeden z atrakcyjniejszych turystycznie obszarów kraju. Przeciętna długość pobytu turystów w mieście wyniosła w 2011 r. niemalże 2 dni. Tylko w trzech miastach wojewódzkich ten pobyt był dłuższy – w Gdańsku, Krakowie i Szczecinie.

Rys. 56. Przeciętny pobyt turystów w dniach w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2011 r. umieściła Olsztyn na 7 miejscu w rankingu miast (w 2009 r. – na 6).

Rys. 57. Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Natomiast gęstość infrastruktury turystycznej, mierzona liczbą miejsc noclegowych na km², uplasowała miasto na 2 miejscu – za Krakowem (w 2009 r. Olsztyn zajmował 1 miejsce).

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Demografia w 2011 r.									
	Liczba mieszkańców		Gęstość zaludnienia		Przyrost naturalny na 1000 ludności		Saldo migracji na 1000 ludności		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	lokata		lokata		lokata		lokata		lokata	
M.st. Warszawa	1708491	1	3305	1	0,70	8	4,16	1	58,8	18
Białystok	294298	11	2885	2	1,90	2	-1,41	10	51,3	3
Bydgoszcz	363020	8	2063	8	-0,80	15	-3,07	14	56,3	16
Gdańsk	460517	6	1758	14	0,20	12	-0,18	7	56,1	15
Gorzów Wlkp.	124554	16	1448	16	1,10	4	-1,26	8	52,3	5
Katowice	309304	10	1875	11	-3,10	17	-3,75	17	55,6	14
Kielce	201815	13	1835	12	0,30	11	-3,46	16	55,0	13
Kraków	759137	2	2322	5	0,60	10	1,28	3	54,5	12
Lublin	348567	9	2371	4	0,60	9	-3,22	15	53,7	9
Łódź	725055	3	2475	3	-5,60	18	-2,02	13	58,0	17
Olsztyn	175420	15	1993	10	1,80	3	-1,58	11	49,9	1
Opole	122439	17	1262	18	-0,40	14	-1,38	9	51,6	4
Poznań	553564	5	2113	7	0,80	6	-4,50	18	54,1	11
Rzeszów	180031	14	1539	15	3,10	1	1,53	2	51,0	2
Szczecin	409596	7	1361	17	-1,70	16	0,08	6	53,9	10
Toruń	204921	12	1767	13	0,80	7	-1,78	12	52,5	6
Wrocław	631235	4	2154	6	-0,10	13	0,97	5	53,5	8
Zielona Góra	119197	18	2055	9	0,90	5	1,17	4	53,3	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Sytuacja na rynku pracy w 2011 r.						Wynagrodzenia w 2011 r.			
	Pracujący* na 1000 ludności (w 2010 r.)		Stopa bezrobocia rejestrowanego w % - stan w dn. 31.12		Bezrobotni bez prawa do zasiłku w % bezrobotnych ogółem		Przeciętne miesięczne wynagrodzenie* w zł		Dochody budżetowe na 1 mieszkańca	
	lokata		lokata		lokata		lokata		lokata	
M.st. Warszawa	481	2	3,8	2	82,4	9	4936,36	2	6595,59	1
Białystok	293	17	12,4	18	87,1	16	3360,36	16	4322,15	10
Bydgoszcz	333	12	7,9	10	80,8	6	3363,68	15	3619,48	16
Gdańsk	318	14	5,5	6	79,8	4	4327,35	3	4519,48	4
Gorzów Wlkp.	315	16	9,3	13	79,5	3	3091,83	18	3444,06	17
Katowice	525	1	4,3	3	83,8	12	5013,92	1	4398,40	8
Kielce	374	7	10,0	16	86,2	14	3381,09	14	5103,03	3
Kraków	385	6	4,9	4	81,1	7	3722,48	7	4395,11	9
Lublin	347	11	9,5	14	89,8	18	3606,97	9	3993,63	12
Łódź	318	15	10,8	17	82,5	10	3427,06	12	3790,19	15
Olsztyn	356	10	7,2	8	83,2	11	3546,91	10	4490,55	6
Opole	420	4	6,2	7	84,5	13	3714,16	8	4515,13	5
Poznań	417	5	3,7	1	76,9	1	3987,13	4	4464,92	7
Rzeszów	474	3	7,7	9	86,8	15	3532,66	11	3986,55	13
Szczecin	273	18	9,9	15	87,8	17	3761,89	6	3377,27	18
Toruń	326	13	8,0	11	80,2	5	3414,28	13	4021,05	11
Wrocław	374	8	5,0	5	78,4	2	3827,68	5	5552,25	2
Zielona Góra	359	9	8,2	12	81,6	8	3247,30	17	3958,41	14

* - bez podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Edukacja w roku szkolnym 2011/2012									
	Wydatki budżetu miasta na oświatę i wychowanie (w %)		Liczba szkół podstawowych na 10000 mieszkańców		Liczba gimnazjów na 10000 mieszkańców		Liczba liceów ogólnokształcąca na 10000 mieszkańców		Liczba szkół zawodowych na 10000 mieszkańców	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	18,41	18	1,73	7	1,33	11	0,85	5	0,22	18
Białystok	31,68	7	1,66	11	1,43	8	0,71	13	0,48	11
Bydgoszcz	31,30	8	1,52	16	1,63	1	0,80	7	0,52	5
Gdańsk	23,73	16	1,87	5	1,30	13	0,67	15	0,28	17
Gorzów Wlkp.	32,80	6	1,69	10	1,61	2	0,88	3	0,64	3
Katowice	28,63	12	1,71	8	1,42	9	0,61	18	0,39	14
Kielce	25,27	14	1,64	13	1,49	5	0,79	9	0,64	2
Kraków	29,30	9	1,98	1	1,40	10	0,71	14	0,49	10
Lublin	33,18	5	1,46	17	1,06	18	1,00	1	0,40	13
Łódź	25,89	13	1,88	4	1,27	14	0,77	10	0,29	15
Olsztyn	33,38	4	1,71	9	1,48	6	0,80	8	0,51	6
Opole	33,77	3	1,96	3	1,31	12	0,65	16	0,65	1
Poznań	23,90	15	1,97	2	1,57	3	0,85	4	0,42	12
Rzeszów	37,12	2	1,78	6	1,22	15	1,00	2	0,50	8
Szczecin	29,19	10	1,66	12	1,44	7	0,76	11	0,49	9
Toruń	29,05	11	1,61	15	1,51	4	0,73	12	0,59	4
Wrocław	20,82	17	1,62	14	1,14	17	0,62	17	0,29	16
Zielona Góra	38,38	1	1,43	18	1,17	16	0,84	6	0,50	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Edukacja w roku szkolnym 2011/2012									
	Liczba uczniów szkół podstawowych na 1000 mieszkańców		Liczba uczniów gimnazjów na 1000 mieszkańców		Liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców		Liczba uczniów szkół zawodowych na 1000 mieszkańców		Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	50,5	9	22,3	18	23,1	11	1,6	18	291	11
Białystok	53,2	3	28,9	3	30,3	4	5,0	9	320	4
Bydgoszcz	47,4	15	26,6	9	16,1	18	6,5	6	313	6
Gdańsk	48,6	12	24,9	13	17,6	17	4,2	14	260	14
Gorzów Wlkp.	52,0	6	28,5	6	21,4	12	8,3	2	308	7
Katowice	44,0	16	23,7	15	17,6	16	3,6	16	257	15
Kielce	48,8	11	27,1	8	34,1	2	7,9	3	299	9
Kraków	49,0	10	24,3	14	23,4	10	4,6	10	248	16
Lublin	52,7	4	27,7	7	31,7	3	4,3	13	360	2
Łódź	43,6	17	23,4	16	18,7	14	2,7	17	233	18
Olsztyn	54,4	1	29,3	2	27,0	6	5,7	8	318	5
Opole	48,1	14	25,1	12	26,2	8	10,2	1	245	17
Poznań	51,6	7	25,3	11	24,8	9	4,5	11	262	13
Rzeszów	53,3	2	29,7	1	40,5	1	7,0	4	300	8
Szczecin	48,4	13	25,9	10	19,3	13	4,4	12	292	10
Toruń	51,5	8	28,7	5	27,2	5	6,4	7	320	3
Wrocław	42,9	18	23,0	17	18,1	15	3,7	15	266	12
Zielona Góra	52,4	5	28,7	4	26,3	7	6,8	5	367	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Edukacja w roku szkolnym 2011/2012									
	Liczba uczniów na 1 gimnazjum		Liczba uczniów na 1 liceum ogólnokształcące		Liczba uczniów na 1 szkołę zawodową		Liczba szkół wyższych (2010/2011)		Studenci szkół wyższych w tys. (2010/2011)	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	167	15	273	13	76	18	78	1	270,1	1
Białystok	202	4	425	2	104	13	11	10	45,5	12
Bydgoszcz	164	17	202	18	124	7	12	9	44,4	13
Gdańsk	191	8	261	14	149	2	14	8	82,0	7
Gorzów Wlkp.	178	13	242	17	130	5	2	18	4,7	18
Katowice	167	16	287	12	92	16	15	7	72,7	8
Kielce	183	11	430	1	123	8	10	11	48,1	11
Kraków	174	14	329	7	95	14	22	5	185,4	2
Lublin	261	1	316	8	107	12	9	12	87,3	6
Łódź	184	10	243	16	93	15	25	3	100,9	5
Olsztyn	197	6	338	6	111	9	6	14	38,8	14
Opole	192	7	400	4	156	1	6	14	35,2	15
Poznań	161	18	293	10	109	11	26	2	149,9	3
Rzeszów	243	3	405	3	140	3	6	14	54,5	10
Szczecin	180	12	256	15	90	17	17	6	56,5	9
Toruń	190	9	372	5	109	10	7	13	32,1	16
Wrocław	202	5	292	11	129	6	25	3	139,5	4
Zielona Góra	245	2	314	9	136	4	3	17	16,7	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZE- GÓLNIENIE	Ochrona zdrowia i opieka społeczna w 2011 r.									
	Wydatki budżetu miasta na ochronę zdrowia w %		Liczba łóżek szpitalnych na 10000 mieszkańców (2010 r.)		Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną		Wydatki budżetu miasta na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w %		Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem (2010 r.)	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	2,13	2	60,1	17	3000	16	6,11	18	3,70	5
Białystok	0,81	16	85,4	7	2502	9	12,38	10	5,70	13
Bydgoszcz	1,52	5	80,6	8	2725	13	13,28	9	4,90	9
Gdańsk	0,79	17	64,9	16	2696	12	8,61	16	3,10	3
Gorzów Wlkp.	0,60	18	70,9	14	3054	17	17,56	1	5,60	12
Katowice	1,52	4	114,5	1	2792	14	11,29	13	7,20	17
Kielce	1,28	12	89,9	6	2158	2	17,38	2	8,00	18
Kraków	1,45	8	72,6	12	2295	6	12,11	11	3,20	4
Lublin	1,19	14	103,1	3	2049	1	14,76	6	5,10	11
Łódź	1,37	10	79,1	10	2452	8	14,94	5	6,00	14
Olsztyn	1,46	7	71,9	13	2579	10	15,00	4	6,10	16
Opole	1,29	11	99,1	5	2614	11	10,99	14	2,10	1
Poznań	1,45	9	103,0	4	2239	5	9,19	15	4,70	7
Rzeszów	1,21	13	109,2	2	2231	3	13,56	8	4,90	8
Szczecin	1,61	3	79,3	9	2930	15	13,60	7	5,00	10
Toruń	2,43	1	59,0	18	3101	18	11,71	12	6,00	15
Wrocław	0,87	15	75,9	11	2323	7	7,97	17	2,50	2
Zielona Góra	1,47	6	68,0	15	2231	4	17,22	3	4,40	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Kultura w 2011 r.									
	Wydatki budżetu miasta na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w %		Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi)		Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców		Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych		Zwiedzający muzea na 1000 mieszkańców	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	3,76	10	6622	15	3595	6	56	12	2312	2
Białystok	2,27	16	9810	8	3452	8	88	7	225	16
Bydgoszcz	3,63	12	10372	5	2744	14	73	9	238	15
Gdańsk	4,36	5	14855	1	1560	18	70	10	968	6
Gorzów Wlkp.	11,57	1	4448	18	3399	9	101	4	205	18
Katowice	3,82	9	8360	10	8632	1	36	17	365	12
Kielce	2,94	14	13454	2	3087	11	79	8	1253	5
Kraków	5,59	3	9489	9	2380	16	51	15	5832	1
Lublin	3,91	8	8299	11	2415	15	135	1	857	7
Łódź	4,24	6	7399	13	2806	13	106	3	550	10
Olsztyn	2,42	15	5012	17	3591	7	92	6	492	11
Opole	5,99	2	7202	14	4506	2	99	5	723	8
Poznań	4,02	7	10251	6	2830	12	33	18	556	9
Rzeszów	1,80	18	7827	12	3143	10	55	13	327	14
Szczecin	3,28	13	11378	4	4367	3	113	2	335	13
Toruń	4,78	4	5393	16	3677	4	49	16	1323	4
Wrocław	3,72	11	12882	3	1799	17	52	14	1882	3
Zielona Góra	1,93	17	9933	7	3666	5	65	11	218	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Turystyka, sport i rekreacja w 2011 r.									
	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem		Całoroczne turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania		Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania		Liczba miejsc noclegowych na km ²		Korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania w tys. osób	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	114	2	111	2	23830	2	46	4	2464,5	1
Białystok	23	13	23	12	2054	13	20	10	186,7	11
Bydgoszcz	24	12	21	13	2513	11	14	16	131,4	14
Gdańsk	98	3	73	3	12344	3	47	3	486,9	5
Gorzów Wlkp.	12	18	12	18	878	17	10	17	61,2	16
Katowice	21	15	20	15	3372	9	20	9	226,4	9
Kielce	27	10	27	10	1971	14	18	13	117,7	15
Kraków	221	1	211	1	27062	1	83	1	1641,3	2
Lublin	27	10	25	11	2447	12	17	14	197,8	10
Łódź	51	6	50	6	5343	8	18	12	360,2	7
Olsztyn	23	14	20	14	6187	7	70	2	171,4	12
Opole	18	16	17	17	846	18	9	18	54,3	17
Poznań	73	4	73	3	8021	5	31	5	605,3	4
Rzeszów	31	9	31	9	1775	15	15	15	132,5	13
Szczecin	47	7	39	7	6394	6	21	8	376,0	6
Toruń	37	8	35	8	2803	10	24	7	235,5	8
Wrocław	70	5	69	5	8807	4	30	6	753,3	3
Zielona Góra	18	17	18	16	1161	16	20	11	52,6	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 112. Wskaźniki sfery społecznej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich (dok.)

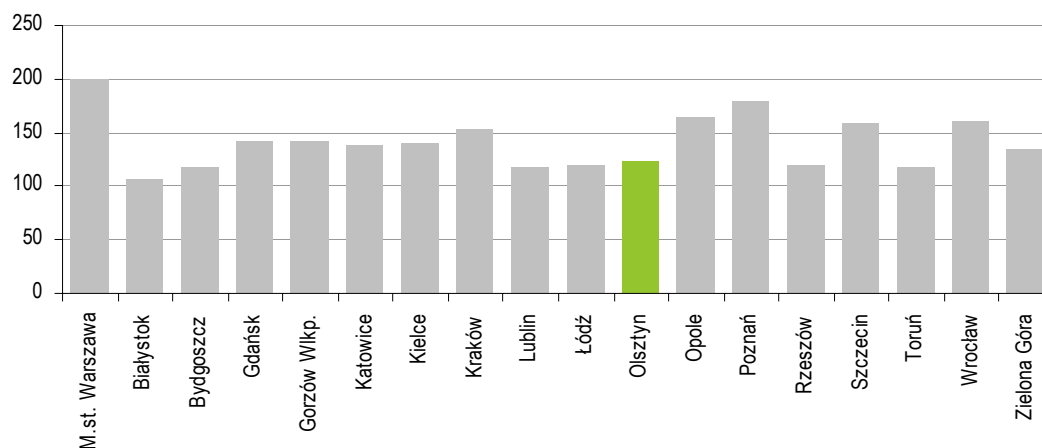
WYSZCZE- GÓLNIENIE	Turystyka, sport i rekreacja w 2011 r.									
	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów - w tys. osób		Przeciętny pobyt turystów w dniach		Przeciętny pobyt turystów zagranicznych w dniach		Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS (2010 r.)		Ćwiczący w klubach sportowych (2010 r.)	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	899,6	1	1,68	14	1,77	14	228	1	29404	1
Białystok	46,2	11	1,45	18	1,49	18	89	7	8937	8
Bydgoszcz	17,1	14	1,84	6	3,04	1	80	10	6486	12
Gdańsk	160,7	4	2,55	1	2,54	2	89	6	6948	10
Gorzów Wlkp.	13,2	15	1,77	11	1,81	13	40	17	2876	17
Katowice	62,8	8	1,83	7	2,12	7	80	10	9389	7
Kielce	12,4	17	1,85	5	2,35	3	52	14	4258	14
Kraków	805,7	2	2,08	2	2,29	4	165	2	21877	2
Lublin	50,7	9	1,56	16	1,52	17	82	9	7376	9
Łódź	66,9	7	1,77	10	2,28	5	140	3	11769	4
Olsztyn	23,1	13	1,86	4	2,18	6	51	15	4172	15
Opole	12,5	16	1,78	9	2,09	8	36	18	2665	18
Poznań	150,8	5	1,69	13	2,04	9	137	4	11248	5
Rzeszów	24,3	12	1,80	8	1,88	11	75	12	6784	11
Szczecin	132,3	6	1,87	3	1,74	15	87	8	10495	6
Toruń	46,4	10	1,55	17	1,68	16	53	13	4662	13
Wrocław	229,9	3	1,76	12	1,89	10	126	5	14254	3
Zielona Góra	10,1	18	1,66	15	1,84	12	41	16	3597	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SFERA GOSPODARCZA

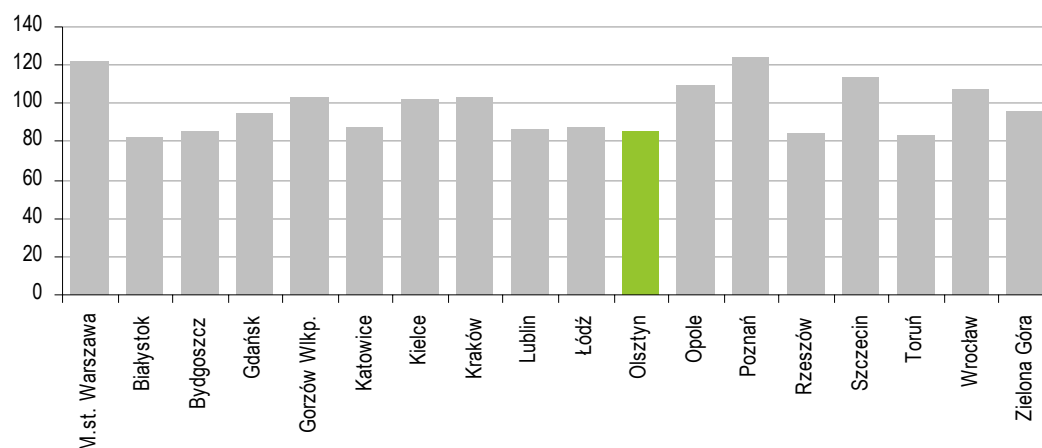
Aktywność gospodarczej sfery Olsztyna na tle pozostałych miast możliwa jest do określenia poprzez analizę wskaźników przedsiębiorczości czy działalności spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Wskaźnik przedsiębiorczości, wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, ułożył w 2011 r. miasto na 12 miejscu. Niższą lokatę (14) uzyskał Olsztyn pod względem liczby osób fizycznych prowadzących działalność ekonomiczną. Obie lokaty były identyczne jak w 2009 r.

Rys. 58. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w 2011 r.

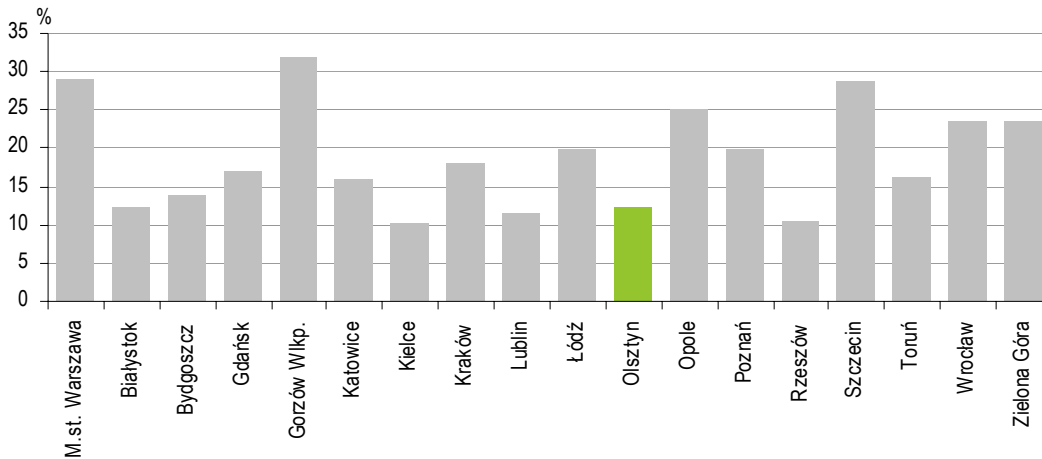
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 59. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miasto należy do obszarów, w których zauważa się mniej spółek z udziałem kapitału zagranicznego. W 2011 r. udział tych spółek w ogólnej liczbie spółek wyniósł 12,2% (15 lokata – o stopień niższa niż w 2009 r.).

Rys. 60. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek handlowych (w %) w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 113. Wskaźniki sfery gospodarczej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich

WYSZCZEGÓLNIENIE	Podmioty gospodarki narodowej w 2011 r.									
	Podmioty gospodarki narodowej ogółem		Podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym		Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek handlowych (w %)		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności		Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności	
	lokata		lokata		lokata		lokata		lokata	
M. st. Warszawa	340848	1	336429	1	29,1	2	122,4	2	199,5	1
Białystok	31339	11	30758	11	12,2	14	82,7	18	106,5	18
Bydgoszcz	42899	8	42009	8	13,9	13	85,8	15	118,2	16
Gdańsk	65332	6	63486	6	17,0	10	94,8	10	141,9	8
Gorzów Wlkp.	17753	17	17031	17	31,9	1	103,4	6	142,5	7
Katowice	42555	9	41084	9	16,0	12	88,2	11	137,6	10
Kielce	28046	12	27568	12	10,3	18	102,2	8	139,0	9
Kraków	116153	2	114683	2	18,0	9	103,2	7	153,0	6
Lublin	41187	10	40433	10	11,4	16	86,7	13	118,2	15
Łódź	86805	5	84882	5	19,8	7	87,7	12	119,7	13
Olsztyn	21718	14	21146	14	12,2	15	85,8	14	123,8	12
Opole	20022	16	19389	16	25,0	4	110,1	4	163,5	3
Poznań	99420	4	97880	4	19,8	8	124,1	1	179,6	2
Rzeszów	21543	15	21012	15	10,4	17	84,5	16	119,7	14
Szczecin	65134	7	63331	7	28,6	3	114,3	3	159,0	5
Toruń	23994	13	23523	13	16,1	11	83,6	17	117,1	17
Wrocław	101286	3	98211	3	23,4	6	107,6	5	160,5	4
Zielona Góra	16000	18	15754	18	23,6	5	96,4	9	134,2	11

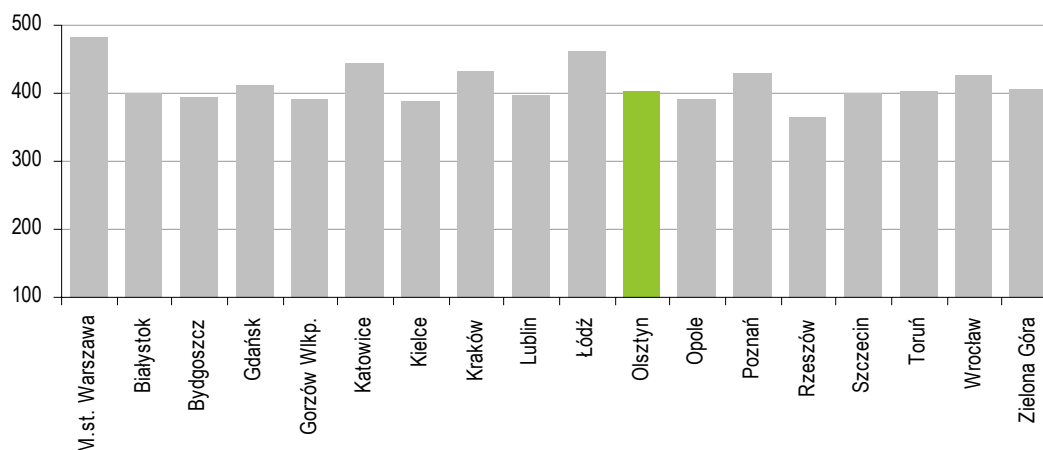
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SFERA MIESZKANIOWA

Określenie jakości sfery mieszkaniowej możliwe jest poprzez analizę dostępności mieszkań, ich liczby i wielkości. Otrzymany obraz może być jednym z czynników świadczących o jakości życia w mieście oraz o tempie rozbudowy jego obszaru.

Na tle pozostałych miast w 2010 r. Olsztyn zajął 9 miejsce pod względem liczby mieszkań (zasobów mieszkaniowych użytkowanych przez ludność) na 1000 mieszkańców (w 2008 r. było 8).

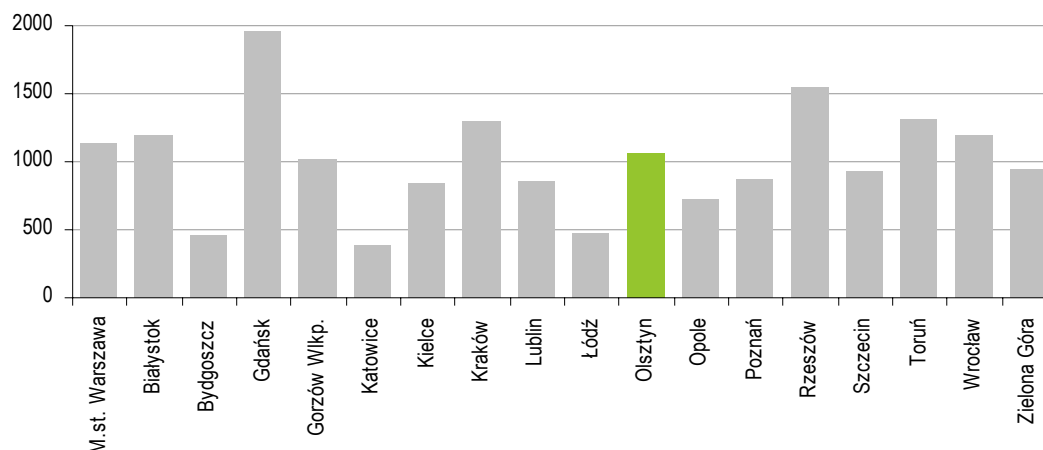
Rys. 61. Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców w 2010 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2011 r. zanotowano liczbę mieszkań oddanych do użytkowania (na 1000 zawartych małżeństw) nie odbiegającą zanadto od pozostałych miast (8 lokata). W 2009 r. Olsztyn zajmował 13 miejsce pod względem wysokości tego wskaźnika. Taka zmiana może świadczyć o przyspieszeniu tempa rozwoju Olsztyna, bądź większych potrzebach jego mieszkańców w zakresie posiadania własnego mieszkania. Nie bez znaczenia może być fakt, iż liczba zawieranych małżeństw nieznacznie spada – ma to jednak miejsce na terenie całego kraju, więc punkt odniesienia jest taki sam we wszystkich regionach.

Rys. 62. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab. 114. Wskaźniki sfery mieszkaniowej dla Olsztyna i pozostałych miast wojewódzkich

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gospodarka mieszkaniowa w 2011 r.									
	Wydatki budżetowe miasta na gospodarkę mieszkaniową w %		Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw		Mieszkania komunalne oddane do użytkowania w liczbie mieszkań oddanych w %		Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców (2010 r.)		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych (2010 r.)	
		lokata		lokata		lokata		lokata		lokata
M.st. Warszawa	10,81	2	1139	7	2,8	5	483	1	58,0	14
Białystok	7,90	4	1192	5	-	-	400	12	60,2	7
Bydgoszcz	3,18	12	461	17	-	-	394	14	57,3	16
Gdańsk	4,01	9	1963	1	-	-	413	7	59,0	10
Gorzów Wlkp.	3,45	10	1011	9	12,1	1	392	15	60,8	6
Katowice	12,71	1	376	18	-	-	445	3	58,8	11
Kielce	4,73	8	845	14	1,9	6	388	17	58,5	12
Kraków	5,06	6	1300	4	-	-	431	4	56,8	17
Lublin	1,13	17	860	13	8,0	3	397	13	59,5	9
Łódź	9,81	3	472	16	3,6	4	461	2	53,6	18
Olsztyn	0,71	18	1057	8	0,0	9	404	9	58,4	13
Opole	4,94	7	727	15	-	-	391	16	63,5	3
Poznań	1,37	16	864	12	0,8	8	431	5	64,4	2
Rzeszów	3,43	11	1545	2	1,3	7	363	18	65,7	1
Szczecin	2,32	13	925	11	-	-	400	11	61,1	5
Toruń	1,44	15	1305	3	11,1	2	402	10	57,7	15
Wrocław	6,70	5	1189	6	-	-	425	6	60,2	7
Zielona Góra	1,99	14	939	10	-	-	406	8	61,7	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

VI. AGLOMERACJA OLSZTYŃSKA

Pierwszym celem strategicznym Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 jest rozwój funkcji metropolitalnych z zachowaniem ładu przestrzennego i ekologicznego. W ramach tego celu strategicznego sformułowany został cel taktyczny 1.5. *Wzmacnianie istniejących oraz kreowanie nowych czynników aktywności miasta jako centralnego ośrodka regionu* stawiający przed miastem rolę kreatora rynków lokalnych i ich powiązań z rynkami ponadlokalnymi, kształtując tym samym warunki do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej i korzystania z usług. Miasto ma być więc inicjatorem i koordynatorem działań w zakresie rozwoju pełnionych i kreowania nowych funkcji wspomagających rozwój gospodarczy i społeczny nie tylko wewnątrz swoich granic, ale także jako regionalna metropolia, przyjmując odpowiedzialność za oddziaływania związane z równoważeniem rozwoju w skali całego regionu.

Realizacja tego celu ma być osiągnięta poprzez działania dążące do:

- tworzenia zinstytucjonalizowanych form działalności o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym,
- inicjowania instytucjonalnych powiązań międzygminnych na rzecz podziału specjalizacyjnego usług,
- wzmacniania roli Olsztyna w obszarze potencjalnego oddziaływania aglomeracji w drodze partnerskiej współpracy z sąsiednimi gminami.

W 2010 i 2011 r. w ramach realizacji Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 podjęto następujące działania skierowane na wzmocnienie funkcji metropolitalnych:

- Działanie 1.5.1. Tworzenie zinstytucjonalizowanych form działalności o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym:
 - a) współpraca z powiatem olsztyńskim przy promowaniu najatrakcyjniejszych turystycznie miejsc Olsztyna i powiatu w ramach projektu „Olsztyn. Aktywnie!” – na bazie porozumienia o współpracy na rzecz rozwoju Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego z 3 września 2009 r.
 - b) współpraca z Toruniem w zakresie wspólnej promocji poprzez wykorzystanie postaci Mikołaja Kopernika,
 - c) podpisanie listu intencyjnego o współpracy pomiędzy Olsztyńskim Planetarium i Obserwatorium Astronomicznym a Muzeum Światowego Oceanu w Kaliningradzie;
- Działanie 1.2.2. Rozwiązania w zakresie wielomodalnych systemów transportowych oraz rozwoju czystego transportu zbiorowego w mieście:
 - a) podpisano porozumienie międzygminne dotyczące funkcjonowania transportu zbiorowego w gminach ościennych Olsztyna: Dywity, Barczewo, Purda, Gietrzwałd, Stawiguda.

W 2011 r. z inicjatywy Prezydenta Miasta reprezentującego Radę Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego zawarto porozumienie z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, w wyniku którego Rektor Uczelni powołał ogólnouczelnianą jednostkę badawczą pod nazwą „Regionalne Centrum Konkurencyjności Obszarów Aglomeracyjnych” (RCKOA). Jednostka ta stworzona została w celu prowadzenia badań i analiz oraz opracowań służących rozwojowi Olsztyńskiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego Miasta i gminy powiatu olsztyńskiego poprzez:

- inicjowanie współpracy instytucji i środowisk mającej na celu zrównoważony rozwój, wzrost konkurencyjności i zintegrowane zarządzanie rozwojem na obszarach aglomeracyjnych;
- prowadzenie interdyscyplinarnych badań nad obszarami zurbanizowanymi w Polsce i w Europie, z uwzględnieniem makroregionu Polski Wschodniej oraz w szczególności Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego tj. Miasta Olsztyna oraz miast i gmin powiatu Olsztyńskiego.

Pierwszym z oczekiwanych rezultatów działalności Centrum będzie instytucjonalizacja powiązań Uniwersytetu oraz miast i gmin wchodzących w skład

Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego i określenie szczegółowych zasad współpracy na rzecz rozwoju aglomeracji.

Punktem wyjściowym do przeprowadzenia prognozy rozwoju Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego, jest analiza podstawowych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego na tle innych, podobnych obszarów. W poniższej tabeli dokonano porównania aglomeracji olsztyńskiej z wybranymi aglomeracjami w kraju. Do porównań wybrano miasta na prawach powiatu o liczbie ludności zbliżonej do Olsztyna, a następnie dodano do nich obszar okalających je powiatów ziemskich. Poszczególne aglomeracje, przyjęte do porównań w niniejszym opracowaniu, składają się z następujących jednostek terytorialnych:

- a) aglomeracja gorzowska – miasto Gorzów Wielkopolski i powiat gorzowski,
- b) aglomeracja opolska – miasto Opole i powiat opolski,
- c) aglomeracja olsztyńska – miasto Olsztyn i powiat olsztyński,
- d) aglomeracja toruńska – miasto Toruń i powiat toruński
- e) aglomeracja rzeszowska – miasto Rzeszów i powiat rzeszowski,
- f) aglomeracja kielecka – miasto Kielce i powiat kielecki,
- g) aglomeracja białostocka – miasto Białystok i powiat białostocki,
- h) aglomeracja bydgoska – miasto Bydgoszcz i powiat bydgoski,
- i) aglomeracja lubelska – miasto Lublin i powiat lubelski.

Agglomeracje uszeregowano według liczby ludności od najmniejszej do największej, co ułatwia porównanie Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego z pozostałymi.

Jeśli nie zaznaczono inaczej, do porównań przyjęto dane za 2011 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Agglomeracja								
	gorzowska	opolska	olsztyńska	toruńska	rzeszowska	kielecka	białostocka	bydgoska	lubelska
SFERA PRZESTRZENNA									
Powierzchnia w km ²	1300	1683	2925	1346	1274	2356	3077	1571	1827
Udział % powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	52,1	52,5	52,9	32,8	34,8	92,4	32,8	40,3	18,1
Udział % ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem	82,8	76,9	81,5	81,9	82,2	63,0	83,4	87,5	72,6
Odpady wytworzone w ciągu roku w t/km ²	77,2	276,9	46,5	131,6	80,1	210,9	45,1	162,2	77,8
Lesistość w %	41,4	42,5	37,2	33,0	21,9	33,6	38,5	39,2	10,2
Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w km/100 km ²	81,8	97,9	65,5	136,9	137,9	120,7	65,9	133,7	144,7
Długość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej w km/100 km ²	30,5	58,9	35,8	69,6	163,9	57,7	35,4	86,5	43,7
Długość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² w 2010 r.	59,1	34,6	25,5	40,8	196,1	22,2	31,6	52,9	115,1
Udział % ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.	92,9	96,8	90,6	91,8	81,0	89,0	93,3	92,2	88,3
Udział % ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności w 2010 r.	76,9	71,1	77,3	75,7	72,1	60,7	81,5	79,7	67,4
Długość dróg publicznych powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w km	698,4	1209,6	1078,2	1040,1	1321,3	1994,8	1600,1	1173,2	1985,0

WYSZCZEGÓLNIENIE	Agglomeracja								
	gorzowska	opolska	olsztyńska	toruńska	rzeszowska	kielecka	białostocka	bydgoska	lubelska
Długość dróg o nawierzchni twardej w km/100 km ²	53,7	71,9	36,8	77,3	103,7	84,7	52,0	74,7	108,6
Wydatki gmin na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w %	6,1	7,5	7,4	5,0	6,0	5,9	3,6	3,7	4,5
SFERA SPOŁECZNA									
Liczba mieszkańców	193950	255635	296274	303619	343890	408076	437999	470698	496024
Wskaźnik urbanizacji w %	77,2	55,2	72,6	72,5	60,4	52,8	79,8	82,9	72,7
Ludność na km ²	149,2	151,9	101,2	225,5	270,0	173,2	142,3	299,8	271,5
Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym	18,3	15,7	18,0	18,5	19,1	18,2	17,6	17,3	17,6
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym	65,7	66,5	66,6	65,4	64,6	64,6	65,4	64,2	64,3
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym	16,0	17,9	15,4	16,2	16,3	17,2	17,1	18,5	18,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52	50	50	53	55	55	53	56	55
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,9	0,1	2,6	2,0	2,4	1,1	1,5	0,3	1,1
Saldo migracji na 1000 ludności	1,7	-0,3	1,7	2,1	3,0	-0,4	1,8	0,6	-0,3
Pracujący na 1000 ludności (2010 r.)	290	298	290	296	388	301	269	309	324
Liczba bezrobotnych	8443	9037	14041	13443	17099	24018	23579	17667	22237
Bezrobotni na 1000 osób w wieku produkcyjnym	66,3	53,2	71,2	67,7	77,0	91,2	82,4	58,4	69,7
Odsetek bezrobotnych bez prawa do zasiłku	80,5	85,2	79,0	81,5	86,2	81,9	87,3	81,6	89,8
Dochody budżetowe na 1 mieszkańca w zł	3635,4	3857,3	4253,2	3912,8	3740,4	4430,2	4028,9	3593,9	3876,0
Liczba szkół podstawowych na 10000 mieszkańców	2,53	3,29	3,07	2,47	3,84	3,97	2,28	1,91	2,72
Liczba gimnazjów na 10000 mieszkańców	1,65	1,60	1,72	1,58	1,98	1,86	1,46	1,74	1,37
Liczba liceów ogólnokształcących na 10000 mieszkańców	0,67	0,51	0,68	0,63	0,79	0,51	0,59	0,68	0,83
Liczba szkół zawodowych na 10000 mieszkańców	0,21	0,12	0,20	0,20	0,09	0,12	0,05	0,17	0,14
Liczba uczniów szkół podstawowych na 1000 mieszkańców	54,8	48,1	55,3	57,0	58,7	55,8	51,3	51,8	53,9
Liczba uczniów gimnazjów na 1000 mieszkańców	29,1	26,0	29,2	30,0	31,7	31,8	28,5	28,1	28,6
Liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców	15,6	15,0	18,4	19,7	24,9	18,6	22,0	13,2	24,3
Liczba uczniów szkół zawodowych na 1000 mieszkańców	0,5	0,2	0,5	0,8	0,5	0,6	0,5	1,0	0,7
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	217	146	180	231	153	141	225	271	198

WYSZCZEGÓLNIENIE	Aglomeracja								
	gorzowska	opolska	olsztyńska	toruńska	rzeszowska	kielecka	białostocka	bydgoska	lubelska
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	176	162	170	190	160	171	195	161	208
Liczba uczniów na 1 liceum ogólnokształcące	233	296	272	315	317	362	371	193	294
Liczba uczniów na 1 szkołę zawodową	26	20	24	42	54	53	114	58	51
Wydatki budżetu na oświatę i wychowanie (w %)	32,5	35,3	32,0	29,2	35,7	27,5	30,9	32,3	32,6
Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną	3730	3236	3086	3530	3214	2936	2980	3037	2408
Wydatki budżetu na ochronę zdrowia w %	1,2	1,0	1,7	2,3	1,5	1,4	1,4	1,3	1,1
Wydatki budżetu na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w %	17,6	12,0	17,7	13,4	14,7	17,3	14,0	14,0	15,0
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi)	3287	3873	3445	3615	3999	6091	6441	7132	4679
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	3092	4446	3404	3602	3508	3052	3574	2711	2636
Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	157	206	144	73	105	160	127	95	193
Zwiedzający muzea na 1000 mieszkańców	175	346	635	921	174	985	490	189	614
Wydatki budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w %	8,7	4,6	2,6	4,1	2,2	3,2	2,4	3,5	3,3
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem	24	36	65	47	47	63	39	47	33
Odsetek turystycznych obiektów całorocznych	87,5	83,3	67,7	89,4	97,9	96,8	97,4	76,6	93,9
Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania	1476	1704	10765	3137	2719	4401	3053	3852	2724
Liczba miejsc noclegowych na km ²	1,1	1,0	3,7	2,3	2,1	1,9	1,0	2,5	1,5
Korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania - w tys. osób	89,2	73,4	241,5	254,0	191,4	203,0	235,9	169,5	211,1
Odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów	19,0	19,2	10,1	18,5	16,1	7,9	23,0	10,9	24,8
Przeciętny pobyt turystów w dniach	1,7	1,9	2,4	1,5	1,8	1,9	1,4	2,0	1,5
Przeciętny pobyt turystów zagranicznych w dniach	1,8	2,1	2,3	1,7	2,1	2,3	1,4	3,0	1,5
Przestępstwa stwierdzone na 10 tys. ludności w 2010 r.	408,5	317,5	278,7	315,2	201,0	275,9	203,9	293,8	306,4
SFERA GOSPODARCZA									
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	24673	31404	31453	32212	31781	41878	41944	53678	51186

WYSZCZEGÓLNIENIE	Agglomeracja								
	gorzowska	opolska	olsztyńska	toruńska	rzeszowska	kielecka	białostocka	bydgoska	lubelska
Odsetek podmiotów w sektorze prywatnym	96,5	96,9	97,0	97,8	97,2	97,8	98,0	97,9	97,9
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności	127	123	106	106	92	103	96	114	103
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek handlowych (w %)	35,4	26,5	12,5	16,4	10,6	10,7	11,9	13,8	11,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	95	89	76	79	68	79	75	85	77
Udział % wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach gminy ogółem	21,5	18,9	25,0	33,5	21,8	28,6	28,4	20,9	21,6
SFERA MIESZKANIOWA									
Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców (2010 r.)	362	343	367	361	326	333	384	373	372
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych (2010 r.)	67,4	77,9	65,6	63,9	76,7	69,0	66,9	63,1	67,7
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców	5,3	3,1	5,8	6,3	6,4	3,6	5,8	3,4	4,8
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	1072,3	641,8	1173,6	1227,7	1121,0	661,6	1158,1	654,2	974,4
Mieszkania komunalne oddane do użytkowania w liczbie mieszkań oddanych w %	13,7	0,8	1,0	8,0	0,9	1,2	-	1,4	5,0
Wydatki budżetowe na gospodarkę mieszkaniową w %	3,6	3,5	1,1	1,5	2,5	3,3	6,4	3,2	1,1

VII. WSKAŹNIKI MONITORINGU STRATEGII ROZWOJU OLSZTYNA NA LATA 2006-2020

Cele strategiczne i taktyczne Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 wskazują kierunki podejmowanych działań, metody ich wdrażania oraz podmioty uprawnione i zobowiązane do ich inicjowania. W procesie zarządzania realizacją strategii, obok wspomnianych procedur opisujących metody wdrażania planowanych rozwiązań operacyjnych skierowanych na osiągnięcie poszczególnych celów, istotną rolę odgrywa prowadzenie kontroli ich wykonania. Głównym zadaniem monitoringu strategii jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i programów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami. Dobrze funkcjonujący system kontroli pozwala bowiem na dokonanie oceny stanu istniejącego w trakcie wykonywania czynności monitorujących i porównanie go ze stanem wyjściowym, może także dostarczyć informacji pozwalających na wcześniejsze wykrycie zagrożeń związanych z prawidłową i terminową realizacją projektów lub programów. W związku z tym ocena stopnia realizacji strategii wymaga systematycznej analizy poziomu podstawowych wielkości społeczno-gospodarczych charakteryzujących dziedzinę, do których odnoszą się poszczególne cele taktyczne. Złożony charakter zjawisk społeczno-gospodarczych wymaga jednak wykorzystania różnych mierników – symptomów tego zjawiska. Mierniki te powinny odzwierciedlać wszystkie istotne cechy danego zjawiska, tym samym umożliwić określenie wpływu realizowanych działań inwestycyjnych na dziedzinę objętą celem strategicznym lub taktycznym.

Przygotowany w ramach monitoringu strategii zestaw wskaźników wymaga jednak uwzględnienia jedynie najistotniejszych współczynników spośród możliwych do zastosowania, tak aby był rzeczywiście przydatny dla prawidłowej oceny realizacji strategii, a w szczególności pozwolił na stwierdzenie, czy:

- strategia jest faktycznie realizowana,
- określone w strategii i zalecane działania rozwojowe poszczególnych dziedzin są podejmowane w postulowanej przez strategię formie programów i projektów,
- realizacja strategii przebiega w tempie zapewniającym osiągnięcie założonych stanów w przyjętym horyzoncie czasowym,
- są osiągane zaplanowane rezultaty przyjętych do realizacji działań rozwojowych,
- zapewniona jest trwałość przedsięwzięcia, a długookresowe skutki oddziaływania jego produktów przyczynią się do osiągnięcia zamierzonego celu ogólnego.

Poniższa tabela zawiera zaktualizowany zestaw wskaźników monitoringu Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020 zaproponowany w poprzedniej edycji Raportu o stanie Miasta Olsztyn. Wskaźniki te zostały przyporządkowane celom strategicznym i taktycznym. Opracowano je na podstawie:

- informacji zawartych w Strategii Rozwoju Olsztyna na lata 2006-2020,
- wskaźników służących do monitorowania realizacji celów Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013,
- wskaźników służących do monitorowania realizacji celów Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.

Poniższy zestaw mierników zawiera wskaźniki: środowiskowe, infrastrukturalne, demograficzne, społeczne i gospodarcze.

Wskaźniki	Źródło danych	2008	2009	2010	2011
Cel strategiczny I – Rozwój funkcji metropolitalnych z zachowaniem ład przestrzennego i ekologicznego					
Udział % powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	GUS	5,7	5,7	5,7	5,7
Lesistość w %	GUS	21,4	21,3	21,3	21,3

Wskaźniki	Źródło danych	2008	2009	2010	2011
Długość sieci wodociągowej w km/100 km ²	GUS	276,6	278,0	279,2	293,8
Długość sieci kanalizacyjnej w km/100 km ²	GUS	293,6	293,9	302,7	335,3
Długość sieci gazowej w km/100 km ²	GUS	320,4	327,6	332,9	x
Udział % ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem	GUS	99,8	99,6	98,6	100,0
Odpady wytworzone w roku w t/km ²	GUS	2383,0	1088,6	1104,5	1381,8
Wydatki gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w %	GUS	10,1	21,6	12,2	6,0
Długość dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w km	GUS	190,2	201,6	205,2	213,8
Długość dróg o nawierzchni twardej w km/100 km ²	GUS	215,3	228,2	232,3	242,0
Cel strategiczny II – Wzrost poziomu zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i budowa społeczeństwa obywatelskiego					
Liczba mieszkańców	GUS	176142	176457	175388	175420
w wieku przedprodukcyjnym (w %)	GUS	16,8	16,8	16,6	16,4
w wieku produkcyjnym (w %)	GUS	68,0	67,5	67,2	66,7
w wieku poprodukcyjnym (w %)	GUS	15,2	15,7	16,3	16,9
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	GUS	47	48	49	50
Ludność na km ²	GUS	1994	1998	1986	1986
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	GUS	1,1	4,2	4,4	5,8
Zgony z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności	GUS	284,1	309,3	278,2	x
Przyrost naturalny na 1000 ludności	GUS	2,8	3,2	2,4	1,8
Ogólne saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	GUS	-0,9	-1,0	-2,3	-1,6
Liczba łóżek szpitalnych na 10000 mieszkańców	GUS	72,3	72,8	71,9	-
Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną	GUS	2553	2595	2674	2579
Wydatki budżetu na ochronę zdrowia w %	GUS	1,4	1,1	1,3	1,5
Wydatki budżetu na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w %	GUS	17,1	16,1	15,7	15,0
Przestępstwa stwierdzone na 10 tys. ludności	KMP	320	345	322	355
Kolizje drogowe	KMP	4477	5052	3441	3165
Wypadki drogowe	KMP	543	379	163	178
Bezpieczeństwo ruchu drogowego (wypadki śmiertelne na 100 tys. ludności)	KMP	23	19	3	4
Dzieci w wieku 3-6 lat uczęszczające do przedszkoli	GUS	4519	4709	5028	5077
Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc	GUS	98,6	99,7	96,7	92,2
Uczniowie w szkołach podstawowych przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	GUS/SIO	18,1	19,1	18,5	16,4
Uczniowie w szkołach gimnazjalnych przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	GUS/SIO	10,6	11,4	10,8	9,7
Liczba szkół podstawowych na 10 tys. mieszkańców	GUS/SIO	1,70	1,70	1,70	1,71
Liczba gimnazjów na 10 tys. mieszkańców	GUS/SIO	1,42	1,42	1,42	1,48
Liczba liceów ogólnokształcąca na 10 tys. mieszkańców	GUS/SIO	0,74	0,74	0,74	0,80
Liczba szkół zawodowych na 10 tys. mieszkańców	GUS/SIO	0,51	0,45	0,45	0,51
Liczba uczniów szkół podstawowych na 1000 mieszkańców	GUS/SIO	53,0	52,4	52,4	54,4
Liczba uczniów gimnazjów na 1000 mieszkańców	GUS/SIO	31,5	30,7	29,6	29,3

Wskaźniki	Źródło danych	2008	2009	2010	2011
Liczba uczniów liceów ogólnokształcących na 1000 mieszkańców	GUS/SIO	31,8	30,0	28,7	27,0
Liczba uczniów szkół zawodowych na 1000 mieszkańców	GUS/SIO	6,8	6,6	5,9	5,7
Pracujący na 1000 ludności	GUS	364	345	356	361
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych	MUP	3640	6126	5863	6240
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	GUS	4,3	7,3	6,9	7,2
Odsetek bezrobotnych bez prawa do zasiłku	MUP	82,8	82,5	84,1	83,2
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w % bezrobotnych ogółem	MUP	18,3	12,5	17,2	23,3
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w % ludności aktywnej zawodowo	MUP	0,8	0,9	1,2	1,7
Liczba klubów sportowych	GUS	51	-	51	-
Ćwiczący w klubach sportowych	GUS	3715	-	4172	-
kobiety (w %)	GUS	25,5	-	26,0	-
mężczyźni (w %)	GUS	74,5	-	74,0	-
Liczba mieszkań (zasobów mieszkaniowych) na 1000 mieszkańców	GUS	396	399	404	-
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych w m ²	GUS	58,2	58,3	58,4	-
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 mieszkańców	GUS	8,9	3,8	5,6	5,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw	GUS	1438	640	1054	1057
Wydatki budżetowe na gospodarkę mieszkaniową w %	GUS	1,9	1,7	0,9	0,7
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi)	GUS	4194	3460	4769	5011
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	GUS	3557	3547	3566	3591
Liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	GUS	135	84	84	92
Zwiedzający muzea na 1000 mieszkańców	GUS	534	504	557	492
Wydatki budżetu na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w %	GUS	4,5	2,5	2,1	2,4
Cel strategiczny III – Podnoszenie konkurencyjności miasta jako ośrodka nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki					
Struktura pracujących wg sektorów gospodarki (w %):					
sektor rolniczy	GUS	0,6	0,5	0,7	0,7
sektor przemysłowy	GUS	25,4	23,9	25,5	24,4
sektor usługowy	GUS	74,0	75,6	73,8	74,8
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności	GUS	121	120	125	124
Odsetek podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym	GUS	97,1	97,4	97,4	97,4
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane na 1000 ludności	GUS	9	12	13	11
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane na 1000 ludności	GUS	8	11	8	12
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	GUS	3132,80	3322,72	3443,21	3546,91
Dochody budżetowe na 1 mieszkańca w zł	GUS	3577,74	3572,90	3799,94	4490,55
Środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej na 1 mieszkańca w zł	GUS	97,5	122,7	42,3	0,1
Wydatki budżetowe na 1 mieszkańca w zł	GUS	3538,71	4041,82	4429,42	4706,22
Udział % wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetu ogółem	GUS	16,6	22,9	25,9	25,9
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem	GUS	17	18	18	23

Wskaźniki	Źródło danych	2008	2009	2010	2011
Odsetek turystycznych obiektów całorocznych	GUS	88,2	94,4	88,9	87,0
Liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania	GUS	5093	6295	5844	6187
Korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania - w tys. osób	GUS	118,2	113,7	121,0	171,4
Odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów	GUS	17,6	17,5	16,1	13,5
Przeciętny pobyt turystów w dniach	GUS	2,0	2,1	1,9	1,9
Przeciętny pobyt turystów zagranicznych w dniach	GUS	2,3	2,1	2,1	2,2
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	GUS	24673	25725	30581	x
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w zł	GUS	5239	3315	3717	x

RAPORT O STANIE MIASTA OLSZTYN 2010, 2011

PODSUMOWANIE

- SFERA PRZESTRZENNA
- SFERA SPOŁECZNA
- SFERA GOSPODARCZA
- SFERA MIESZKANIOWA
- OBSZARY PROBLEMOWE

SFERA PRZESTRZENNA

- Olsztyn charakteryzuje się złożoną strukturą gruntów, bowiem ponad 56% jego powierzchni stanowią użytki rolne, grunty leśne i zakrzewione oraz wody. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują jedynie 41,5% powierzchni miasta.
- Przyszły rozwój zabudowy osiedlowej Olsztyna prawdopodobnie będzie przebiegał na południe od osiedla Jaroty, w kierunku rzeki Łyny i jeziora Bartążek, a także na wschód.
- Rezerwę dla przyszłych osiedli mieszkaniowych stanowią będą tereny na północ od osiedla Redykajny i na zachód od Gutkowa.
- Większość mieszkańców Olsztyna ma dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (odpowiednio 95,7%, 94,3% i 85,9%).
- Brak jest dobrego połączenia drogami ekspresowymi Olsztyna z innymi regionami kraju.
- Olsztyn nie posiada obwodnicy, toteż cały ruch tranzytowy kierowany jest przez obszary skoncentrowanej zabudowy śródmiejskich dzielnic miasta.
- Ze względu na stały wzrost liczby samochodów, liczba parkingów w mieście jest obecnie zbyt mała.
- Miasto jest obecnie na etapie kształtowania układu dróg rowerowych z niezbędnymi urządzeniami towarzyszącymi. Brak jest spójnej sieci ścieżek rowerowych umożliwiającej swobodne poruszanie się po mieście. Jednak z roku na rok ich długość wzrasta.
- System transportu miejskiego stopniowo dostosowuje się do potrzeb komunikacyjnych miasta. Istotnym problemem powstającym przy projektowaniu i wprowadzaniu zmian w rozkładzie jazdy autobusów jest stan infrastruktury drogowej. Najważniejszym zagadnieniem pozostaje problem przystanków końcowych, a w szczególności dworca PKP. Jednocześnie w wielu przypadkach pojemność zatok autobusowych i miejsc postojowych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb korzystających z nich przewoźników. Ponadto rozwój osiedli południowych i budowa nowych ulic przyczyniła się do narodzenia się koncepcji budowy nowych pętli.

- Olsztyn jest węzłem komunikacji kolejowej dla tras połączonych z magistralą kolejową Gdynia – Warszawa – Katowice położonej w międzynarodowym korytarzu kolejowym E-65 relacji Gdynia – Wiedeń jednakże rola jego słabnie z roku na rok.
- Miasto nie posiada stałego połączenia lotniczego z żadnym z miast polskich czy zagranicznych.

SFERA PRZESTRZENNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – duża powierzchnia miasta objęta uchwalonymi i wszczytymi planami zagospodarowania przestrzennego, – stan środowiska naturalnego wyraźnie lepszy od przeciętnego w kraju, – wysokie walory przyrodnicze, – położenie w rejonie tzw. „Zielonych Płuc Polski”, – znaczne rezerwy terenów pod budownictwo mieszkaniowe, przemysłowe i rekreacyjne, – rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna, gazownicza, ciepłownicza i energetyczna, – duże rezerwy wody pitnej, – znaczna liczba linii kolejowych umożliwiających połączenia regionalne i ponadregionalne, – możliwość stosunkowo łatwego i taniego zabezpieczenia terenów pod inwestycje drogowe 	<ul style="list-style-type: none"> – peryferyjne położenie w kraju, – duże kompleksy ogrodów działkowych, które kolidują z rozwojem miasta, – brak urządzonych terenów rekreacji i wypoczynku w części śródmiejskiej oraz większości obszarów zabudowy mieszkaniowej, – położenie regionu na uboczu głównych tras komunikacyjnych, – zły stan techniczny dróg, – zły stan techniczny mostów, wiaduktów i przepustów, – brak obwodnicy, – niewydolny układ komunikacyjny miasta, brak przepustowości, nadmierne zatłoczenie, niewydolne połączenia międzydzielnicowe, – brak parkingów i miejsc parkingowych, – brak dostosowania układu linii komunikacji zbiorowej do potrzeb mieszkańców, – brak nowoczesnego taboru kolejowego, – pogarszający się stan infrastruktury kolejowej, – istnienie obszarów wymagających rewitalizacji w pobliżu centrum miasta, – mały stopień wykorzystania dogodnych warunków przyrodniczych miasta
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość wykorzystania sąsiedztwa z Obwodem Kaliningradzkim, – możliwość pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej w celu poprawy ładu przestrzennego i ekologicznego miasta, – rozwinięcie lotniska w Dajtkach w kierunku lotniska pasażerskiego, – usprawnienie powiązań komunikacyjnych Olsztyna z innymi regionami układem dróg szybkiego ruchu, – aktywizacja turystyczna rzeki Łyny na całym jej biegu, – budowa tras rowerowych wzdłuż głównych ciągów drogowych, – możliwość dofinansowania inwestycji wodno-kanalizacyjnych, gazowych, ciepłowniczych i drogowych z budżetu centralnego 	<ul style="list-style-type: none"> – duża presja urbanizacyjna terenów nabrzeżnych jezior, – niedostosowanie dróg do rosnącego natężenia ruchu oraz obciążenia pojazdami wysokotonażowymi, – brak lotniska o charakterze cywilnym, – brak dofinansowania środkami z budżetu państwa rozbudowy i modernizacji dróg krajowych przebiegających przez teren Olsztyna, – bariery organizacyjno-formalne dla pozyskania środków i prowadzenia działań rewitalizacji miasta

SFERA SPOŁECZNA

- Olsztyn pod względem liczby ludności jest największym miastem w województwie warmińsko-mazurskim.
- Od kilkunastu lat w Olsztynie obserwuje się powolny wzrost liczby ludności. Główną przyczyną tego zjawiska jest rosnący w mieście przyrost naturalny spowodowany przewagą liczebną urodzeń nad zgonami. Jednak prognozy demograficzne, przygotowane przez GUS, nie są optymistyczne dla województwa warmińsko-mazurskiego. Przewidywany jest bowiem spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów, czego konsekwencją będzie ujemny przyrost naturalny.
- W strukturze wiekowej ludności Olsztyna dominują osoby w wieku 15-64 lat. Tendencje ostatnich lat wskazują na stały wzrost liczby i udziału ludności w wieku 65 lat i więcej, co świadczy o nasilaniu się procesu starzenia demograficznego. Inną miarą tego procesu jest relacja między liczbą dzieci a liczbą ludzi starszych, informuje ona bowiem o żywotności danego obszaru, a wysokie jej wartości w konsekwencji mogą prowadzić do zachwiania równowagi pomiędzy osobami wchodzącymi w wiek produkcyjny a osobami opuszczającymi rynek pracy. Na 1000 dzieci w wieku 0-14 lat z roku na rok przypada coraz więcej osób w wieku 65 lat i więcej, w 2011 r. było to 968 osób.
- Ważną miarą charakteryzującą zasoby pracy jest również odsetek ludności w różnych grupach wieku: w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. W 2011 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 16,4% populacji, w wieku produkcyjnym – 66,7%, a w wieku poprodukcyjnym – 16,9%. W ostatnich latach obserwuje się spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Według prognoz demograficznych GUS kolejne lata będą mniej wymagające dla gospodarki, gdyż presja na tworzenie nowych miejsc pracy z tytułu przyrostu podaży siły roboczej będzie znacznie mniejsza, bowiem spadnie udział ludności w wieku produkcyjnym.
- Ze względu na fakt, że oficjalna statystyka jest w stanie uchwycić tylko zarejestrowane formalnie przemieszczenia ludności wewnątrz kraju i za granicą pełna obserwacja zjawiska migracji jest bardzo utrudniona. Można zatem sądzić, że te statystycznie uchwytnie migracje ludności są tylko niewielką częścią rzeczywistych przemieszczeń migracyjnych ludności Polski. Dlatego też, analizując dane dotyczące migracji wewnętrznych i zagranicznych, można wskazać tylko na pewne kierunki omawianych przemieszczeń ludności. Nie jest

możliwe natomiast na podstawie takich rejestrowanych migracji ocenić ilościowej skali badanego zjawiska. W tej sytuacji szczególnie istotne jest, aby analizując zjawiska migracji (rejestrowanej), posługiwać się uśrednionymi danymi dla dłuższego okresu. Takie ujęcie pozwala bowiem w bardziej wiarygodny sposób wskazać ogólnie występujące przestrzenne trendy. W 2011 r. saldo migracji, zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych w Olsztynie przyjęło wartości ujemne.

- Na podstawie wstępnych danych NSP 2011 wiadomo, że Olsztyn jest powiatem w województwie o najlepszej sytuacji na rynku pracy.
- Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności, obrazujący w syntetyczny sposób sytuację w zatrudnieniu, od 2009 r. rośnie (według badań bieżących).
- W porównaniu z rokiem poprzednim liczba bezrobotnych wzrosła, a w strukturze osób bez pracy zwiększył się udział kobiet. Stopa bezrobocia również wzrosła (od 2008 r. o 2.9 pp.) do poziomu 7,2%, nadal jednak była najniższa w całym województwie.
- Rynek pracy w Olsztynie w 2011 r. najmniej korzystny był dla osób z wykształceniem wyższym. Osoby te stanowiły jedną czwartą pozostających bez pracy.
- W 2011 r. w Olsztynie zanotowano najwyższe w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, równe 3546,91 zł, które stanowiło jednak 97,8% średniej krajowej (w poprzednich dwóch latach było wyższe od średniej).
- Poziom wynagrodzeń w sektorze publicznym, który w 2011 r. o około 802 zł przewyższał poziom płac w sektorze prywatnym (przy czym różnica ta z roku na rok się powiększa), może stanowić czynnik niesprzyjający rozwojowi gospodarczemu miasta. Fakt ten może znacząco wpływać na niechęć młodych ludzi do podejmowania działalności gospodarczej na własny rachunek bądź poszukiwania możliwości zatrudnienia w sektorze prywatnym.
- W porównaniu z poprzednim rokiem zainteresowanie nauką w szkołach średnich zawodowych i artystycznych spadło. Spadło także zainteresowanie liceami ogólnokształcącymi. W szkołach policealnych i pomaturalnych uczyło się więcej młodzieży niż przed rokiem (trzykrotnie więcej niż w 2008 r.), ale mniej dorosłych.
- Stopień wykorzystania miejsc noclegowych, stanowiący wskaźnik wykorzystania infrastruktury turystycznej, od 2009 r. stale wzrasta. Pozytywnym zjawiskiem jest także to, iż w 2011 r. wzrost liczby obiektów noclegowych

i miejsc noclegowych przełożył się na wzrost liczby turystów korzystających z noclegów.

- W 2011 r. w Olsztynie wzrosła zarówno liczba przestępstw stwierdzonych, jak i wykroczeń, zmalała natomiast liczba zdarzeń drogowych. Wśród przestępstw dominowały czyny o charakterze kryminalnym, wśród zdarzeń drogowych – kolizje drogowe, a wśród wykroczeń – wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji.
- W 2011 r. w porównaniu do 2008 r. wzrosła wykrywalność przestępstw.
- Zmalała liczba nieletnich przestępców, wzrosła natomiast liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich przestępców.
- W 2011 r. w stosunku do 2008 r. zmalała liczba zdarzeń objętych działaniem Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie.

SFERA SPOŁECZNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – duży potencjał demograficzny, – sprawny system bezpieczeństwa publicznego, – atrakcyjne położenie dla rozwoju turystyki, sportu i rekreacji, – potencjał naukowy i akademicki, – istnienie ośrodka akademickiego i uczelni niepublicznych, – dziedzictwo kulturowe dające możliwości rozwoju turystyki, – funkcjonowanie szpitali specjalistycznych, – obraz regionu jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, co wpływa na natężenie ruchu turystycznego i długość pobytu, – rozpoczęcie działań władz samorządowych na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich, kulturowych, powojkowych, podtrzymywania dążeń metropolitalnych, na rzecz powstania Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie się liczby ludności w mieście, ujemne saldo migracji, – mała liczba atrakcyjnych obiektów infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej, – duża odległość od miast stanowiących centra kulturowe w kraju, – niedostateczna infrastruktura drogowa utrudniająca ruch turystyczny, kulturowy, a także dojazdy do pracy, – brak sposobów na zaktywizowanie ruchu turystycznego, także poza sezonem wakacyjnym, – brak odpowiedniego badania bazy agroturystycznej, przez to brak możliwości określenia rzeczywistego rozmiaru bazy noclegowej, – niska jakość infrastruktury turystycznej, – nierównomierne rozmieszczenie infrastruktury kulturowej, rekreacyjnej i sportowej w mieście,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – dodatni przyrost naturalny, – bliskość zewnętrznej granicy Unii Europejskiej jako źródło kontaktów kulturalnych, turystycznych, – powstanie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego, – dążenia metropolitalne, – wykorzystanie położenia przygranicznego dla rozwoju kontaktów kulturowych, turystycznych, – rozwój Polski Wschodniej jako jeden z priorytetowych celów rozwoju kraju, – pozyskiwanie funduszy europejskich, – zmiany w świadomości społeczeństwa i zwiększenie znaczenia upraw ekologicznych, produkcji zdrowej żywności 	<ul style="list-style-type: none"> – prognozowany spadek liczby ludności, – starzenie się ludności Olsztyna, – wzrost przestępczości w mieście, przy jednoczesnym spadku wykrywalności przestępstw, – zahamowanie wzrostu gospodarczego, kryzys finansowy, – zmiana polityki podatkowej, przez to niższe wpływy z podatków dochodowych w budżecie miasta, – niestabilna sytuacja polityczna, – zmniejszanie się liczby miejsc pracy, – utrata zdolności kredytowej miasta, nadmierne zadłużenie jako pochodna częściowego finansowania inwestycji ze środków własnych przy pozyskiwaniu funduszy unijnych, – oparcie rozwoju miasta wyłącznie na działalności turystycznej, – stałe zanieczyszczenie środowiska i utrata miana regionu o czystym środowisku

SFERA GOPODARCZA

- W podregionie olsztyńskim w 2009 r. zanotowano najlepsze w województwie rezultaty działalności podmiotów gospodarki narodowej, bowiem tu najwyższa była zarówno wartość PKB, jak i PKB *per capita* oraz wartości dodanej brutto przypadającej na jednego pracującego.
- O sile gospodarki danego regionu i jego potencjale decyduje także ilość i struktura efektywnie działających podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych w Olsztynie w 2011 r. porównaniu do 2008 r. nieznacznie wzrosła, jednak więcej podmiotów zostało wykreślonych niż zarejestrowało się w rejestrze REGON. W analizowanych latach zanotowano wzrost liczby podmiotów zajmujących się: rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, opieką zdrowotną i pomocą społeczną, działalnością profesjonalną, naukową i techniczną, działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości, edukacją oraz przemysłem, przy jednoczesnym spadku liczby firm zajmujących się działalnością finansową i ubezpieczeniową, transportem i gospodarką magazynową, handlem hurtowym i detalicznym; naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle i budownictwem.
- Z przeprowadzonej analizy wynika, że rozwój gospodarczy Olsztyna opierać się musi na prężnym i dynamicznym sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, gdzie zaszły największe zmiany. Większość tych firm zajmowała się handlem i naprawami oraz obsługą nieruchomości i firm, a także budownictwem. Wsparcie ich funkcjonowania poprzez udostępnienie atrakcyjnych form finansowania, takich jak regionalne/lokalne fundusze pożyczkowe, kredytowe i gwarancyjne, stworzy dla omawianego sektora szersze perspektywy inwestycyjne, przyczyniając się do ożywienia gospodarczego powiatu, a co za tym idzie poprawy ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej i zmniejszenia bezrobocia.
- Na podkreślenie zasługuje fakt, że w rejestrze REGON w Olsztynie zarejestrowanych było 18,5% ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w województwie.
- Wysokość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (zatrudniających powyżej 9 osób) w Olsztynie w 2010 r. spadła w stosunku do 2007 r., co świadczy o niekorzystnych tendencjach rozwoju gospodarki regionu. Największe nakłady w 2010 r. zostały poniesione na realizację inwestycji z zakresu przemysłu i budownictwa, a ich udział w porównaniu do 2007 r. wzrósł.

SFERA GOSPODARCZA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – potencjał Olsztyna jako ośrodka metropolitalnego, – rozwijający się sektor usług rynkowych i MSP, – dość wysoka aktywność ludności w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej, – przygraniczne położenie na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej, – dostępność uzbrojonych terenów do lokalizacji inwestycji, – dobrze rozwinięte zaplecze edukacyjne – istnienie szeregu szkół wyższych o znaczeniu ponadwojewódzkim; – w związku z dużym bezrobociem i niskimi kosztami pracy łatwa dostępność dobrze wykształconych pracowników, – funkcjonowanie na terenie miasta specjalnej strefy ekonomicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – utrwalanie się peryferyjnego postrzegania miasta w polityce gospodarczej państwa, – brak współpracy między ośrodkami miejskimi w regionie, – niski stopień nasycenia przedsiębiorczością, – słaby ekonomicznie sektor MSP, – niska przeżywalność przedsiębiorstw sektora MSP, – niekorzystna struktura przedsiębiorstw ze względu na wielkość zatrudnienia (dominacja przedsiębiorstw o liczbie zatrudnionych do 9 osób), – mała liczba dużych przedsiębiorstw w regionie zdolnych do tworzenia wokół siebie klastrów kooperacyjnych, – niskie nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach, – niska atrakcyjność inwestycyjna województwa, – brak symbolu/argumentu/marki, który przyciągałby inwestorów do regionu – niski udział w rynkach międzynarodowych; – niski poziom współpracy jednostek badawczo-rozwojowych z przedsiębiorstwami w zakresie tworzenia i wprowadzania innowacji – mała świadomość i brak potrzeby wprowadzania innowacji – niska sprawność instytucji publicznych w zakresie przekazywania wiedzy o możliwościach wprowadzania i finansowania innowacji – brak spójnego systemu wymiany wiedzy między naukowcami a przedsiębiorcami, – słaba współpraca gospodarcza z gminami ościennymi, – mało aktywna promocja gospodarcza, – obiekty handlowe funkcjonujące dotychczas w mieście nie zaspakajają potrzeb mieszkańców Olsztyna i gmin sąsiednich, – liczba obiektów handlowych nie wystarczająca na potrzeby mieszkańców Olsztyna i gmin sąsiednich

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie nacisku na rozwój funkcji metropolitalnych Olsztyna, – możliwość specjalizacji w niszowych sektorach produkcji np. produkcja zdrowej żywności, produkty regionalne, rękodzieło, – rozwój sektora usług rynkowych połączony ze wzrostem zamożności społeczeństwa w regionie, – zwiększony napływ środków inwestycyjnych do regionu przeznaczonych przede wszystkim na wzrost konkurencyjności i tworzenia miejsc pracy w regionie, – wdrożenie w mieście kompleksowej obsługi inwestora i systemu promocji, – spójność kierunków rozwoju innowacyjności w mieście z celami strategicznymi Olsztyna w zakresie wzrostu innowacyjności i przedsiębiorczości – w związku z powyższym – zwiększone możliwości uzyskania środków finansowych na wprowadzanie innowacji, – rozwój sektora usług rynkowych, – wykorzystanie geograficznego położenia miasta przy granicy kraju do rozwijania współpracy z krajami Europy Wschodniej, – zwiększanie się świadomości o potrzebach wprowadzania innowacji, – udział naukowców/jednostek badawczych szkół wyższych w tworzeniu centrów doskonałości i centrów zaawansowanej technologii, – tworzenie klastrów przedsiębiorczości, – wzrost umiejętności pozyskiwania środków finansowych na innowacyjność, – wzrost aktywności władz samorządowych w zakresie wspierania innowacyjności, – wzrost współpracy z gminami ościennymi, – wykorzystanie potencjału B+R do rozwoju regionu, konkurencyjności gospodarki i budowania społeczeństwa informacyjnego, – planowana budowa Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego, – możliwość zagospodarowania rentownej powierzchni handlowej 	<ul style="list-style-type: none"> – uzależnienie od lokalnych rynków zbytu, – trudności przedsiębiorstw w pozyskaniu środków na rozwój funduszy strukturalnych oraz niska zdolność współfinansowania projektów inwestycyjnych, – opuszczanie województwa przez wykształconych absolwentów uczelni wyższych, – nadmiernie rozbudowana biurokracja ograniczająca rozwój przedsiębiorstw, – niska dochodowość województwa, która może doprowadzić do braku środków na innowacje, – niskie wynagrodzenia ludności, – zwiększanie się różnicy pomiędzy tempem rozwoju miasta a innymi regionami kraju, – nadmierna reprezentacja firm zajmujących się handlem w stosunku do pozostałych typów usług oraz działalności produkcyjnej

SFERA MIESZKANIOWA

- W 2011 r. oddano do użytkowania o 39,2% mniej mieszkań niż w 2008 r. Oddawane mieszkania były również mniejsze.
- Liczba mieszkań oddanych do użytkowania (na 1000 zawartych małżeństw) w 2011 r. nie różni się zanadto od średniej dla pozostałych miast wojewódzkich (8 lokata). Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według rodzaju własności pokazuje, iż najwięcej mieszkań wybudowały firmy, które przeznaczyły mieszkania na sprzedaż lub wynajem oraz osoby fizyczne.
- Zasoby mieszkaniowe w Olsztynie w 2010 r. były zróżnicowane pod względem wyposażenia w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne. Wszystkie mieszkania posiadały połączenie do wodociągu miejskiego, jednakże ustępu spłukiwanego nie posiadało 1,2% mieszkań, a łazienki – 2,1%. Brak centralnego ogrzewania i gazu sieciowego w wielu wypadkach mógł wynikać z wykorzystania innych źródeł ciepła.
- Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych w 2010 r. wynosiła 58,4 m² (średnio w województwie 66,2 m²). Na 1 mieszkanie przypadały średnio 2,5 osoby.

SFERA MIESZKANIOWA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – istnienie atrakcyjnych warunków do zamieszkania w mieście, na które składają się: położenie w regionie turystycznym, o mało skażonym środowisku, istnienie potencjału naukowego i akademickiego, istnienie ośrodka akademickiego i uczelni niepublicznych, infrastruktury ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji, – rozpoczęcie działań władz samorządowych na rzecz podtrzymywania dążeń metropolitalnych, na rzecz powstania Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego, co może przyciągać potencjalnych mieszkańców, a także wpłynąć na rozwój miasta, w tym pojawienie się zwiększonego popytu na mieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> – niedostateczne zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych ludności, – w wielu wypadkach niska jakość infrastruktury technicznej i społecznej, która świadczy o jakości życia w regionie i może zniechęcić do podjęcia decyzji o zamieszkaniu w mieście, – zwiększenie się ruchu migracyjnego w kierunku gmin przyległych do miasta, – brak porozumienia ze spółdzielniami i wspólnotami mieszkaniowymi w zakresie powstawania parkingów, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, zagospodarowania zieleni, – duże tereny zaniedbane, zdegradowane
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – powstanie Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego, – dążenia metropolitalne, – rozwój Polski Wschodniej jako jeden z priorytetowych celów rozwoju kraju, – pozyskiwanie funduszy europejskich, – powstawanie korzystnych warunków do osiedlania się w mieście (poprawienie jakości infrastruktury), – zachęty instytucjonalne do nabywania nieruchomości mieszkaniowych w mieście (zwłaszcza przez ludzi młodych) 	<ul style="list-style-type: none"> – zahamowanie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego – zahamowanie wzrostu gospodarczego, kryzys finansowy, zmniejszanie się liczby miejsc pracy, – natężenie migracji – wymeldowania na stałe z miasta do przyległych gmin, miast w kraju stanowiących centrum rozwoju społeczno-gospodarczego, za granicę, – wzrost kosztów zamieszkania w Olsztynie

OBSZARY PROBLEMOWE

- **SFERA PRZESTRZENNA** - najistotniejsze destymulanty rozwoju miasta w tym obszarze to przede wszystkim stan i struktura systemu komunikacyjnego w relacji do rosnącego natężenia ruchu pojazdów oraz gospodarowanie odpadami w zakresie ich odzyskiwania i unieszkodliwiania.
- **SFERA SPOŁECZNA** – starzenie się społeczeństwa i wzrost stopy bezrobocia w sposób istotny wpływa na poziom i kierunki rozwoju Olsztyna.
- **SFERA GOSPODARCZA** – niska „przeżywalność” podmiotów zaliczanych do sektora MŚP oraz spadek liczby osób prowadzących działalność gospodarczą powoduje, iż stopień nasycenia przedsiębiorczością w mieście spada.
- **SFERA MIESZKANIOWA** – znaczący spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie indywidualnym i spółdzielczym, spowodowany w dużej mierze intensyfikacją budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem.

RAPORT O STANIE MIASTA OLSZTYN 2009

ANEKS

- WAŻNIEJSZE DEFINICJE I POJĘCIA
- ŹRÓDŁA I TERMINY UKAZYWANIA SIĘ DANYCH
- WAŻNIEJSZE DANE CHARAKTERYZUJĄCE MIASTO W LATACH 2010 I 2011
- ANALIZA *SHIFT-SHARE*

I. WAŻNIEJSZE DEFINICJE I POJĘCIA

Stan i ochrona środowiska

1. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.
Powierzchnia lasów to grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona), lub przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona). Są to grunty przeznaczone do produkcji lub stanowiące rezerwy przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków.
2. **Lesistość** jest to stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego terenu.
3. **Odnowienie lasu** polega na zakładaniu młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego.
4. **Zalesienia** to zakładanie upraw leśnych na gruntach pozostających dotychczas poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).
5. **Rezerwy przyrody** obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.
6. **Obszary chronionego krajobrazu** obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.
7. **Pomniki przyrody** to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, szczególnie: okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Ustanowienie pomnika przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy.
8. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.
9. **Zieleńce** to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, których dominującą funkcją jest wypoczynek.
10. **Zieleń uliczna** to pasy zieleni (drzewa i krzewy bądź ich skupiska wraz z pozostałymi składnikami szaty roślinnej) występujące wzdłuż dróg, ulic, ciągów komunikacji miejskiej itp.
11. **Tereny zieleni osiedlowej** występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną.
12. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez:

1. jednostki organizacyjne wnoszące opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;
 2. wszystkie jednostki nadzorujące pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielnie mieszkaniowe, spółki wodne, zakłady usług wodnych, zakłady pracy itp.).
Do tych samych jednostek odnoszą się dane o wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków.
13. **Ścieki przemysłowe** to ścieki nie będące ściekami bytowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi powstałe w związku z prowadzoną przez zakład działalnością handlową, przemysłową, składową, transportową lub usługową, a także będące ich mieszaniną ze ściekami innego podmiotu, odprowadzane urządzeniami kanalizacyjnymi tego zakładu.
 14. **Ścieki komunalne** to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi, lub mieszanina ścieków bytowych z wodami opadowymi, lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi i wodami opadowymi.
 15. Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi, lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.
 16. **Ścieki oczyszczane** to ścieki poddane procesowi dostosowania do standardów środowiskowych lub innych norm jakości. Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.
Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.
Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.
 17. Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano na podstawie badań Głównego Urzędu Statystycznego, w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni oczyszczających ścieki z miast i wsi. W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.
 18. Przez **zanieczyszczanie powietrza** rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.
Informacje o źródłach i wielkości **emisji przemysłowych zanieczyszczeń powietrza** dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim

zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40, z późniejszymi zmianami). Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o **emisji pyłów i gazów** obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych lub grzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

19. **Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach oczyszczających** to ilość zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych zredukowanych w urządzeniach „końca rury” służących do ochrony atmosfer.

20. Informacje o **odpadach** opracowywane są na podstawie katalogu odpadów opartego o Listę Odpadów wprowadzoną do prawodawstwa Unii Europejskiej z dniem 1 I 2002 r.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii określonych w załączniku nr 1 do ustawy o odpadach z dnia 27 IV 2001 r. (tekst jednolity, Dz. U. 2010 Nr 185, poz. 1243), których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się wszelkie działania niestwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się poddanie odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska.

Magazynowanie odpadów to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady usunięte na składowiska (wysypiska, hałdy, stawy osadowe) własne zakładów lub obce.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Infrastruktura komunalna

21. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodach doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

22. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.
Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.
23. Przez **przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.
24. **Ścieki odprowadzone** to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi, lub mieszanina ścieków bytowych z wodami opadowymi, lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi i wodami opadowymi – odprowadzone do kanalizacji miejskiej.
25. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.
Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.
Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych ustalono w oparciu o zaliczkowy system opłat.
26. **Kotłownia** jest to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele ogrzewania lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.
27. **Kubatura budynków ogrzewanych centralnie** – objętość mierzona w m³ – liczona jest jako iloczyn powierzchni zabudowy i wysokości budynku od podłogi piwnic do podłogi strychu. Jeśli na poddaszu znajdują się pomieszczenia użytkowe (mieszkania, pralnie itp.), kubatura tych pomieszczeń doliczana jest do kubatury budynku. W sprawozdawczości statystycznej dotyczącej efektów działalności budowlanej – w przypadku rozbudowy budynku lub przekazaniu do eksploatacji tylko części budynku – kubatura budynku dotyczy tylko tych części.

Transport i komunikacja

28. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2007 Nr 19, poz. 115, z późniejszymi zmianami) na następujące kategorie:
- drogi krajowe,
 - drogi wojewódzkie,
 - drogi powiatowe,
 - drogi gminne.
29. Do **dróg krajowych** zalicza się:
- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
 - drogi międzynarodowe,

- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
 - drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
 - drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
 - drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
 - drogi o znaczeniu obronnym.
30. Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym nie zaliczone do dróg krajowych.
31. Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż drogi krajowe, wojewódzkie i gminne stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.
32. Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.
33. Drogi publiczne ze względu na rodzaj nawierzchni dzielą się na drogi o nawierzchni twardej oraz drogi o nawierzchni gruntowej. Do **dróg o nawierzchni twardej** zalicza się **drogi o nawierzchni twardej ulepszonej** (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz **drogi o nawierzchni nieulepszonej** (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej). Do **dróg o nawierzchni gruntowej** zalicza się drogi o nawierzchni z gruntu rodzimego oraz utrwalone w wyniku specjalnych zabiegów i preparacji gruntu rodzimego przy pomocy mieszanin wykonanych z gliny, żwiru, żużla itp.
34. **Samochód osobowy** to pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą oraz ich bagażu. Pojęcie obejmuje samochody osobowe zarejestrowane w organach rejestrujących pojazdy, tj. w starostwach powiatowych.
35. **Samochód ciężarowy** to pojazd samochodowy przystosowany konstrukcyjnie do przewozu ładunków, do których zalicza się samochody ciężarowe lekkie o dopuszczalnej masie całkowitej do 3,5 tony (np. samochody ciężarowo-osobowe, samochody typu pick-up i typu van) oraz samochody ciężarowe ciężkie wyposażone w ramę sztywną o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony. Pojęcie obejmuje samochody ciężarowe zarejestrowane w organach rejestrujących pojazdy, tj. w starostwach powiatowych. Zawiera zarówno samochody ciężarowe uniwersalne (pojazdy z nadwoziem skrzyniowym przeznaczone do przewozu różnych ładunków z opończę lub bez opończy), jak i samochody ciężarowe o nadwoziach specjalizowanych (pojazdy samochodowe przystosowane konstrukcyjnie do przewozu jedynie określonych ładunków).
- Do samochodów ciężarowych o nadwoziach specjalizowanych zalicza się w szczególności:
- 1) samochody samowyładowcze;
 - 2) furgony, czyli pojazdy samochodowe posiadające trwałą obudowę przestrzeni ładunkowej (ściany z drzwiami i dach), np.: uniwersalne, izotermiczne, chłodnie, lodownie, ogrzewane, do przewozu mebli, konfekcji itp.;
 - 3) cysterny, np.: do przewozu paliw płynnych, mleka, wody, gazów itp.;
 - 4) pojemniki, np.: do przewozu betonu, bitumu, cementu luzem, sypkich artykułów spożywczych, żywych ryb itp.;
 - 5) inne, np.: do przewozu żywego drobiu, żywych zwierząt, gazu w butlach, kabli.

36. **Motocykl** zarejestrowany to pojazd samochodowy jednośladowy lub z bocznym wózkiem – wielośladowy, włączając skutery o masie własnej nieprzekraczającej 400 kg oraz o pojemności skokowej silnika powyżej 50 cm³. Pojęcie obejmuje motocykle zarejestrowane w organach rejestrujących pojazdy, tj. w starostwach powiatowych.

Demografia

37. Tablice dotyczące **ludności** opracowano na podstawie:
- 1) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz 2011 przy uwzględnieniu:
 - a. zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - b. różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
 - 2) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 4) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach.
38. Dane o **stanie i strukturze ludności** w przekroju terytorialnym opracowano według faktycznego miejsca zamieszkania. Do ludności faktycznie zamieszkałej w danej jednostce podziału terytorialnego zaliczono ludność zameldowaną na pobyt stały i rzeczywiście tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną w danej jednostce podziału terytorialnego na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do 2005 r. – ponad 2 miesiące).
39. **Bilans ludności** w poszczególnych jednostkach terytorialnych (gminach) opracowano przy przyjęciu za bazę wyjściową wyniki NSP 2002 i NSP 2011.
40. **Wskaźnik urbanizacji demograficznej** jest to udział ludności zamieszkałej w miastach w stosunku do ogólnej liczby ludności danego obszaru.
41. Przez ludność w wieku **produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku **nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.
42. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:
- małżeństwa – według miejsca zameldowania męża przed ślubem, a jeśli mąż mieszkał na stałe za granicą – według miejsca zameldowania żony w Polsce przed zawarciem związku małżeńskiego;
 - rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo;

- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
 - zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.
43. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.
44. W sprawozdawczości statystycznej jako **urodzenia** pochodzące z roku sprawozdawczego przyjmuje się urodzenia zarejestrowane w danym roku, w tym urodzenia, jakie miały miejsce w latach wcześniejszych (po 20 V 2002 r., tj. po przeprowadzeniu NSP 2002), ale zarejestrowane w roku sprawozdawczym.
45. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat). Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15-19 lat, urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45-49 lat.
46. **Współczynniki reprodukcji ludności:**
- 1) **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;
 - 2) **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym (15-49 lat) będzie rodzić z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (cząstkowe współczynniki płodności pozostają niezmiennie);
 - 3) **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.
47. **Zgonem** jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych dla życia, konsekwencją czego jest ustanie czynności całego ustroju. Za zgon niemowlęcia uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za zgon noworodka – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin. Źródłem danych o zgonie jest, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument podstawowy dla akt stanu cywilnego „Karta statystyczna do Karty Zgonu” (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 XII 2001 r. w sprawie wzoru karty zgonu oraz sposobu jej wypełniania – Dz. U. Nr 153, poz. 1782, z późniejszymi zmianami).
48. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjmuje się wyjściową przyczynę zgonu. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek procesu chorobowego, który doprowadził do zgonu albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon. Dane o zgonach według przyczyn podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” (X Rewizja).
49. **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
50. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także

małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

51. Instytucja **rozwodów** została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 I 1946 r. dekretem z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego były zmieniane ustawą z dnia 27 VI 1950 r. – Kodeks rodzinny (Dz. U. Nr 34, poz. 308) i ustawą z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59), ze zmianą z dnia 19 II 1975 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 234). Informacje o rozwodzie gromadzone są na formularzu statystycznym „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego orzeczenia rozwodu”.
52. Dane o **migracjach ludności** pochodzą z dokumentacji prowadzonej przez gminy, dotyczącej ewidencji ludności o ruchu migracyjnym (Ustawa z dnia 10 IV 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych – Dz. U. 2006 Nr 139, poz. 993, z późniejszymi zmianami) – w oparciu o druki meldunkowe wypełniane przez osobę zmieniającą miejsce zamieszkania: zgłoszenie pobytu stałego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt stały), zgłoszenie wymeldowania z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę (emigracja na pobyt stały), zgłoszenie pobytu czasowego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt czasowy) oraz zgłoszenie wyjazdu na pobyt czasowy za granicę (emigracja na pobyt czasowy).
53. Informacje o **migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały** podano na podstawie pełnej ewidencji osób migrujących. Dane pobierane są ze zbioru PESEL (Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności); zakres danych nie obejmuje informacji o wykształceniu migrantów, ponieważ nie są one gromadzone w zbiorze PESEL.
54. **Migracje wewnętrzne ludności** są to zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy) oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie. W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy. Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki.
Poprzez **napiływ** rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, a poprzez **odpływ** – wymeldowania z pobytu stałego (tj. zameldowania w innej jednostce na pobyt stały).
55. **Migracje zagraniczne ludności** to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej Rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 VII 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:
 - **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy;
 - **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez okres co najmniej 12 miesięcy.
 Rezydentem kraju jest osoba, która przebywa lub zamierza przebywać w danym kraju przez co najmniej 12 miesięcy.
Tego typu migracje (związane ze zmianą kraju zamieszkania na okres co najmniej 12 miesięcy) określa się często mianem **zagranicznych migracji długookresowych**.

W raporcie prezentowane są dane o **migracjach zagranicznych na pobyt stały**, które są częścią migracji długookresowych (w rozumieniu wyżej przytoczonej definicji). Dane te opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (**imigracja na pobyt stały**) oraz o wymeldowaniach mieszkańców Polski wyjeżdżających na stałe za granicę (**emigracja na pobyt stały**), pochodzących z rejestru PESEL.

56. **Saldo migracji** jest to różnica pomiędzy napływem ludności na dany teren a odpływem ludności z danego terenu.
57. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zameldowanej na pobyt stały według stanu w dniu 30 VI.
58. **Prognoza ludności Polski na lata 2015-2035** w przekroju podregionów została wykonana w 2011 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z 31 XII 2007 r. oraz założeń dotyczących przewidywanych tendencji w dzietności, umieralności oraz migracjach wewnętrznych i zagranicznych przygotowanych w oparciu o trendy obserwowane do 2007 r.

Sytuacja na rynku pracy

59. **Pracujący w głównym miejscu pracy** to osoby, które w jednostce sprawozdawczej oświadczyły, że to miejsce pracy jest ich głównym miejscem pracy.
60. **Przeciętne zatrudnienie** jest to średnia wielkość zatrudnienia obliczona dla badanego okresu (np. miesiąca, kwartału, roku) na podstawie ewidencyjnego stanu zatrudnienia. Przeciętne zatrudnienie w badanym okresie uwzględnia pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty.
61. **Sektor przedsiębiorstw** obejmuje jednostki instytucjonalne, w odniesieniu do których dokonywane przez nie transakcje podziału i transakcje finansowe są oddzielone od tych transakcji, które dotyczą ich właścicieli oraz które są producentami rynkowymi i których podstawową działalnością jest wytwarzanie wyrobów i usług niefinansowych. Sektor ten tworzą:
 - osoby prawne (niezależnie od liczby pracujących), m.in.: przedsiębiorstwa państwowe, spółki akcyjne i z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie, przedsiębiorstwa zagraniczne drobnej wytwórczości;
 - jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej (niezależnie od liczby pracujących), m.in.: jednostki państwowe, spółki jawne i komandytowe oraz spółki cywilne;
 - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z liczbą pracujących powyżej 9 osób, z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.
62. Dane o liczbie **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 1001, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Bezrobotni zarejestrowani to osoby niezatrudnione i nie wykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we

właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat, a nie ukończyły: kobiety 60 lat, mężczyźni 65 lat;
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej, renty szkoleniowej, renty socjalnej, nie pobierają: świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego;
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych;
- nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe;
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub nie podlegają – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników;
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności;
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych;
- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego;
- nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania;
- nie pobierają, po ustaniu zatrudnienia, świadczenia szkoleniowego.

63. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę bezrobocia rejestrowanego podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów.

Wynagrodzenia

64. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto** to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Edukacja

65. **Przedszkole** to placówka przeznaczona dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat, wspomagająca indywidualny rozwój, zapewniająca opiekę odpowiednią do potrzeb dziecka oraz przygotowująca do nauki w szkole.

66. **Szkoła podstawowa** to sześcioletnia szkoła, w której w ostatnim roku nauki przeprowadza się sprawdzian, uprawniający do dalszego kształcenia w gimnazjum. Struktura organizacyjna szkoły podstawowej obejmuje klasy I-VI, a nauka jest obowiązkowa.

67. **Gimnazjum** to szkoła kształcąca młodzież w cyklu trzyletnim (w wieku 13-16 lat). Nauka w gimnazjum jest obowiązkowa. Warunkiem formalnym przyjęcia do gimnazjum jest ukończenie szkoły podstawowej. W ostatnim roku nauki przeprowadza się egzamin zewnętrzny. Pozytywny wynik tego egzaminu daje możliwość ubiegania się o przyjęcie do szkoły ponadgimnazjalnej.
68. **Współczynnik skolaryzacji netto** – to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Np. współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej wylicza się dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych na początku danego roku szkolnego w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.
69. **Współczynnik skolaryzacji brutto** – to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Np. współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.
70. **Liceum ogólnokształcące** jest szkołą ponadgimnazjalną, której ukończenie umożliwia otrzymanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. Nauka trwa 3 lata, a w szkołach dwujęzycznych (oddziałach dwujęzycznych) z klasą wstępną – 4 lata. Absolwenci liceów ogólnokształcących po ukończeniu klasy programowo najwyższej uzyskują wykształcenie średnie, co daje im możliwość ubiegania się o przyjęcie do szkół policealnych. Po złożeniu egzaminu maturalnego uzyskują prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe.
71. **Szkoła ponadgimnazjalna** realizuje zadania dydaktyczne na podbudowie programowej trzyletniego gimnazjum. Do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się następujące typy szkół:
- zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania nie krótszym niż 2 lata i nie dłuższym niż 3 lata, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także dalsze kształcenie w dwuletnich uzupełniających liceach ogólnokształcących lub trzyletnich technikach uzupełniających;
 - trzyletnie licea ogólnokształcące, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
 - trzyletnie licea profilowane kształcące w profilach kształcenia ogólnozawodowego, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
 - czteroletnie technika, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
 - dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
 - trzyletnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, których ukończenie umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje

- zawodowe po zdaniu egzaminu, a także umożliwiające uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego;
- trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy;
 - szkoły policealne o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu; w statystyce przyjęto odrębnie wykazywać dane o szkołach policealnych (zalicza się do nich także trzyletnie zakłady kształcenia nauczycieli: kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych oraz trzyletnie kolegia pracowników służb społecznych).
72. **Szkoła wyższa** to jednostka stanowiąca część systemu nauki polskiej i systemu edukacji narodowej, której ukończenie pozwala uzyskać dyplom stwierdzający ukończenie studiów wyższych i uzyskanie wykształcenia wyższego.
73. **Absolwenci** to osoby, które ukończyły klasę programowo najwyższą w danym typie szkoły i otrzymały świadectwo ukończenia tej szkoły – dotyczy absolwentów w szkołach objętych systemem oświaty. Absolwenci szkół wyższych to osoby, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych i – po obronie pracy – uzyskały tytuł zawodowy magistra (po studiach magisterskich jednolitych lub drugiego stopnia/uzupełniających), inżyniera lub licencjata (po studiach pierwszego stopnia/zawodowych).
74. **Oddział** w szkole jest podstawową jednostką organizacyjną szkoły. W szkole oddział stanowi grupa uczniów pobierających naukę w tej samej klasie. Dodatkowym wyróżnikiem oddziału może być specyficzny skład grupy uczniów (oddział specjalny, integracyjny, ogólnodostępny) lub program nauczania (oddział dwujęzyczny, przysposabiający do pracy).
75. Dane dotyczące:
- wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza szkołami wyższymi) podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
 - szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z poprzedniego roku akademickiego.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

76. **Szpital** – stacjonarny zakład opieki zdrowotnej, w którym udziela się całodobowych i całodziennych świadczeń zdrowotnych, posiadający oddziały szpitalne, pion diagnostyczny, zabiegowo-leczniczy i rehabilitacyjny oraz zaplecze techniczno-gospodarcze. Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 30 sierpnia 1991 roku o zakładach opieki zdrowotnej, szpital zapewnia przyjętemu pacjentowi: świadczenia zdrowotne, produkty lecznicze i materiały medyczne, pomieszczenie i żywyżwienie odpowiednie do stanu zdrowia.
77. **Zakład opieki zdrowotnej** to odrębna jednostka organizacyjna lub część innej jednostki organizacyjnej albo jednostka organizacyjna podległa innej jednostce organizacyjnej, a także zespołowi zakładów. Zakład opieki zdrowotnej wchodzący w skład zespołu zakładów staje się jednostką organizacyjną tego zespołu. Nazwa zakładu opieki zdrowotnej powinna odpowiadać zakresowi świadczeń zdrowotnych udzielanych przez ten zakład. Zgodnie z art. 2 pkt. 2a ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, w ramach

struktury organizacyjnej zakładu opieki zdrowotnej może zostać wydzielona jednostka organizacyjna w celu udzielania świadczeń zdrowotnych mieszkańcom domów pomocy społecznej lub wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych, zlokalizowanych na terenie danej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

Zakładem opieki zdrowotnej jest m.in.:

- szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, sanatorium, prewentorium, hospicjum stacjonarne, inny nie wymieniony z nazwy zakład przeznaczony dla osób, których stan zdrowia wymaga udzielania całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych w odpowiednio urządzonej, stałym pomieszczeniu,
- przychodnia, ośrodek zdrowia, poradnia, ambulatorium,
- pogotowie ratunkowe,
- medyczne laboratorium diagnostyczne,
- pracownia protetyki stomatologicznej i ortodoncji,
- zakład rehabilitacji leczniczej,
- żłobek,
- jednostka organizacyjna publicznej służby krwi,
- inny zakład spełniający warunki określone w ustawie.

78. Dane o **lekarzach i lekarzach dentytach** oraz o **farmaceutach** obejmują też osoby odbywające staż podyplomowy.

Dane o osobach **posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego** podaje się na podstawie rejestrów: lekarskich, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutycznych.

79. Dane o **łóżkach w szpitalach** oraz pozostałych zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

80. **Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentytach** w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej wykazano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami udzielonymi w ramach praktyk lekarskich, a także w izbach przyjęć szpitali ogólnych. Do porad udzielonych w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej, oprócz porad udzielonych dla ogółu ludności, włączono także porady udzielone w przychodniach medycyny pracy.

81. **Praktyka lekarska, stomatologiczna, pielęgniarstwa lub położnej** – forma organizacyjno-prawna, w jakiej możliwe jest wykonywanie czynności zawodowych przez osobę uprawnioną do wykonywania zawodu medycznego. Istotą tej formy jest realizowanie przez prywatne podmioty świadczeń zdrowotnych dla ogółu ludności. Po zarejestrowaniu praktyka może udzielać usług w ramach środków publicznych lub niepublicznych. Praktyka może być indywidualna lub grupowa. Praktyki działają zgodnie z ustawą o zawodzie lekarza i lekarza dentytach oraz o zawodzie pielęgniarstwa i położnej.

82. **Pomoc doraźną i ratownictwo medyczne** zapewniają wyodrębnione jednostki, posiadające odpowiednie wyposażenie i kadrę medyczną, pracujące całą dobę i realizujące zadania pierwszej pomocy medycznej w nagłych przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia w miejscu zdarzenia.

83. Dane o **zachorowaniach na choroby zakaźne** podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od 1 I 1997 r. (X Rewizja).

84. Działalność **aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych** unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. 2004 Nr 53, poz. 533, z późniejszymi zmianami).
Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek szpitalnych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (np. w szpitalach, w sanatoriach), które działają na potrzeby tych zakładów.
Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Za prowadzenie punktu aptecznego jest odpowiedzialny kierownik, którym może być farmaceuta z rocznym stażem lub technik farmaceutyczny, posiadający trzyletni staż pracy w aptekach ogólnodostępnych.
85. **Żłobek** to zakład opieki zdrowotnej udzielający świadczeń zdrowotnych, który obejmuje swoim zakresem działania profilaktyczne i opiekę nad dzieckiem w wieku do 3 lat.
86. **Placówki opiekuńczo-wychowawcze** dla dzieci i młodzieży prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami).
Placówka zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.
87. **Rodzina zastępcza** zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Rodziny zastępcze dzielą się na:
1. spokrewnione z dzieckiem,
 2. niespokrewnione z dzieckiem,
 3. zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a. wielodzietne,
 - b. specjalistyczne,
 - c. o charakterze pogotowia rodzinnego.
88. Dane o **domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne. Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami).
89. Dane o **świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728, z późniejszymi zmianami), według której dokonano podziału świadczeń na pieniężne i niepieniężne.

Kultura

90. **Biblioteka** to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.
91. **Czytelnik** to osoba, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia.
92. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

93. **Kino** to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu.
94. **Widzowie i słuchacze** to ludzie zgromadzeni, przebywający w określonym miejscu w celu oglądania i słuchania przedstawienia, koncertu lub seansu filmowego; publiczność.
95. **Miejsca na widowni** to liczba miejsc numerowanych (zarejestrowanych) wykorzystywanych przez instytucję kultury do stałych prezentacji scenicznych (w stałej sali eksploatowanej przez instytucję artystyczną lub w kinie stałym do prezentacji filmów).
96. **Muzeum** to jednostka organizacyjna, nie nastawiona na osiągnięcie zysku, której celem jest sprawowanie opieki nad zabytkami, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie kontaktu ze zbiorami.
97. **Zwiedzający** to osoba, która odwiedziła muzeum, prezentowaną odrębnie wystawę muzealną lub inną wystawę, której obecność zarejestrowano na podstawie biletu wstępu lub w inny sposób.

Turystyka i sport

98. **Obiekt zbiorowego zakwaterowania to:**
 1. obiekt, gdzie przebywa większa liczba osób np. internat, dom akademicki lub studencki, hotel pracowniczy, dom dziecka, zakład wychowawczy, dom rencisty, dom pomocy społecznej, dom zakonny, klasztor, szpital, sanatorium, schronisko turystyczne, hotel, motel, pensjonat, noclegownia;
 2. zespół pomieszczeń (pokoje i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: hotelarskie, opiekuńczo-wychowawcze, zdrowotne bądź inne, które to usługi związane są z zamieszkaniem w takim zakładzie zwykle większej liczby osób.
99. **Turyści zagraniczni** korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego miejsca zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.
100. **Hotel** to obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi świadczyć usługi gastronomiczne. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.
101. **Klub sportowy** to podstawowa jednostka organizacyjna realizująca cele i zadania w zakresie kultury fizycznej działająca jako osoba prawna utworzona na podstawie odrębnych przepisów albo jako osoba fizyczna będąca przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 VII 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późniejszymi zmianami).
102. **Sekcja sportowa** to podstawowa jednostka organizacyjna w klubach sportowych, realizująca zadania statutowe, skupiająca zawodników uprawiających jedną dyscyplinę

sportową. Każda sekcja sportowa musi być zarejestrowana we właściwym polskim związku sportowym.

103. **Członek klubu sportowego** to osoba, która posiada ważną legitymację członkowską klubu lub spełnia inne określone wymogi, jeśli klub przyjął inne zasady członkostwa.
104. **Ćwiczący** to osoba, która czynnie uprawia określoną dyscyplinę sportu uczestnicząc systematycznie w treningach bądź w innej formie zajęć sportowych oraz w imprezach sportowych lub rekreacyjnych.

Bezpieczeństwo publiczne

105. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.
106. **Wskaźnik wykrywalności** sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.
107. **Wypadek drogowy** to zdarzenie mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku którego nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.
108. Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznaje się osobę zmarłą w wyniku doznanych obrażeń na miejscu lub w ciągu 30 dni.
109. Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznaje się osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Rachunki regionalne

110. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.
- W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.
111. **Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Podmioty gospodarki narodowej

112. Prezentowane w tablicach dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność

gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. Nr 88, poz. 439, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 VII 1999 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 763, z późniejszymi zmianami) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji rejestru podmiotów gospodarki narodowej, w tym wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń oraz szczegółowych warunków i trybu współdziałania służb statystyki publicznej z innymi organami prowadzącymi rejestry i systemy informatyczne administracji publicznej.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

113. Zgodnie z metodologią rejestru REGON podmioty gospodarki narodowej grupowane są m.in. z punktu widzenia prawa własności. Wyróżnia się **sektor publiczny** (mienie zaliczanych do niego podmiotów w całości lub w przeważającej części należy do Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych lub jednostek samorządu terytorialnego) oraz **sektor prywatny** (mienie zaliczanych do niego podmiotów w całości lub w przeważającej części należy do prywatnych właścicieli – osób fizycznych lub prawnych, krajowych lub zagranicznych).
114. **Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą** w rejestrze REGON jest to osoba fizyczna będąca przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 VII 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 Nr 173, poz. 1807) i inna osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku oraz osoba fizyczna prowadząca indywidualne gospodarstwo rolne.
115. **Spółka handlowa** to spółka, której utworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział, przekształcenie reguluje Kodeks spółek handlowych. Spółki handlowe dzielą się na osobowe (jawne, partnerskie, komandytowe, komandytowo-akcyjne) i kapitałowe (akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością). Mają one obowiązek uzyskania wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.
116. **Spółdzielnia** to dobrowolne zrzeszenie nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą i może również prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną. Podstawą prawną działania jest ustawa z dnia 16 IX 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. 1982 Nr 30, poz. 210, z późniejszymi zmianami), inne ustawy oraz zarejestrowany statut. Spółdzielnia nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania jej do Krajowego Rejestru Sądowego.
117. **Fundacja** to osoba prawna, której działalność oparta jest na majątku przekazanym przez założyciela – fundatora (osoby fizyczne niezależnie od ich obywatelstwa i miejsca zamieszkania bądź osoby prawne mające siedziby w Polsce lub za granicą) i bieżących wpłatach (dotacjach), ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami. Fundacja działa na podstawie ustawy z 6 IV 1984 r. o fundacjach i statutu (Dz. U. 1984 Nr 21, poz. 97, z późniejszymi zmianami). Uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

118. **Stowarzyszenia i organizacje społeczne** – do grupy tej należą: stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz wspólnoty mieszkaniowe.
119. **Nakłady inwestycyjne** są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.
Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).
120. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej. Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:
- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
 - 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
 - 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
 - 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
 - 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Handel

121. **Targowiska** są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazary).
Targowisko sezonowe to plac i ulica, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.
Targowisko stałe to wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi, względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia działające dłużej niż 6 miesięcy w roku kalendarzowym.
122. **Sklep** to pomieszczenie przeznaczone na cele handlowe, którego wnętrze jest dostępne dla ogółu konsumentów.
123. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.
Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Gospodarka mieszkaniowa

124. Stan zasobów mieszkaniowych i niektóre informacje charakteryzujące warunki mieszkaniowe podano na podstawie wtórnego opracowania statystycznego tzw. **bilansu zasobów mieszkaniowych** (według stanu w dniu 31 XII).

Stan początkowy bilansu na dzień 01.01, skorygowany zmianami wynikającymi z podziału administracyjnego kraju ogłoszonymi w „Komunikacie Głównego Urzędu Statystycznego o zmianach w podziale terytorialnym kraju”, co roku jest z jednej strony powiększony o przyrost mieszkań z nowego budownictwa, a z drugiej strony pomniejszony o ubytki zasobów mieszkaniowych. Ustalony w wyniku tych zmian stan zasobów na koniec roku sprawozdawczego jest automatycznie stanem otwarcia bilansu dla roku następnego.

Zasoby mieszkaniowe to ogół mieszkań zamieszkałych i nie zamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się obiektów zbiorowego zamieszkania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

125. **Mieszkanie** jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych; konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

126. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano **mieszkania na stanowiące własność**:

- spółdzielni mieszkaniowych – mieszkania własnościowe (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskie (zajmowane na podstawie stosunku najmu);
- gmin (komunalne) – mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, jednostki systemu oświaty, instytucje kultury;
- zakładów pracy (sektora publicznego i prywatnego);
- Skarbu Państwa – mieszkania pozostające w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa, w zasobie Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, w zarządzie jednostek podległych: Ministerstwu Obrony Narodowej, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwu Sprawiedliwości, w zarządzie organów władzy państwowej, administracji państwowej, kontroli państwowej itp.;
- osób fizycznych – mieszkania, do których prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej), przy czym osoba ta: może być właścicielem całej nieruchomości (np. indywidualny dom jednorodzinny); może posiadać udział w nieruchomości wspólnej, jako właściciel lokalu mieszkalnego np. znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym objętym wspólnotą mieszkaniową. Zaliczono tu również mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, dla których zostało

- ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych) ujawnione w księdze wieczystej;
- towarzystw budownictwa społecznego;
 - pozostałych podmiotów – mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze nie sprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, partii, związków zawodowych itp.
127. **Izba** jest to pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeżeli odpowiada warunkom określonym w definicji.
- Dane o liczbie izb w mieszkaniach uwzględniają także izby użytkowane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.
128. **Powierzchnia użytkowa mieszkania** jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.
129. **Mieszkanie wyposażone w wodociąg** to jest mieszkanie, w obrębie którego znajduje się kran z wodą bieżącą. Przez wodociąg należy rozumieć instalacje wodociągowe (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające wodę z sieci (za pomocą czynnych połączeń) od przewodu ulicznego lub z urządzeń lokalnych (własne ujęcia wody).
130. **Mieszkanie wyposażone w ustęp** to jest mieszkanie, w obrębie którego znajduje się urządzenie sanitarne podłączone do instalacji wodociągowej i odprowadzającej ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe).
131. **Mieszkanie wyposażone w łazienkę** to mieszkanie, w obrębie którego znajduje się pomieszczenie, w którym zainstalowana jest wanna lub prysznic, bądź oba te urządzenia oraz urządzenia odprowadzające ścieki do sieci kanalizacyjnej lub do urządzeń lokalnych (zbiorniki bezodpływowe).
132. **Mieszkanie wyposażone w gaz** to mieszkanie, w którym znajdują się instalacje (wraz z urządzeniami odbioru znajdującymi się w mieszkaniu) doprowadzające gaz z czynnych przyłączy.
133. **Mieszkanie wyposażone w centralne ogrzewanie** to mieszkanie podłączone do instalacji doprowadzającej ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub gorące powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania tj. elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub kotłowni lokalnej w budynku wielomieszkaniowym. Uznaje się również za wyposażone w centralne ogrzewanie takie mieszkanie, do którego ciepło doprowadzane jest z własnej kotłowni w budynku indywidualnym, jak również mieszkanie posiadające instalację etażową, znajdującą się w obrębie mieszkania łącznie z urządzeniem grzewczym.
134. **Mieszkania oddane do użytkowania** to mieszkania (budynki mieszkalne), których zakończenie budowy zgłoszone zostało przez inwestora powiatowemu organowi nadzoru budowlanego i organ ten nie zgłosił sprzeciwu, lub na których użytkowanie inwestor uzyskał pozwolenie, w drodze decyzji, od organu nadzoru budowlanego.

135. **Lokal użytkowy** to lokal wykorzystywany wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, zajmowany na podstawie umowy najmu, a w budynkach ze wspólnotami mieszkaniowymi również lokale stanowiące wyodrębnione własności (lokale handlowe, usługowe, produkcyjne, różne gabinety, pracownie, a także lokale wynajmowane na biura, na działalność kulturalno-społeczną i inną), z których to lokali z ich wynajmowania jednostka osiąga dochód.

136. **Zaległości w opłatach za mieszkanie** to kwota, którą nie uiścili zarówno najemcy jak i właściciele mieszkań, wynikająca z opłat za użytkowane lokale tj. czynsz, wodę oraz odbiór nieczystości, windę itd.

137. **Dodatek mieszkaniowy** jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów ustawy z dnia 21 VI 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2001 Nr 71, poz. 734, z późniejszymi zmianami). Dodatek mieszkaniowy stanowi różnicę pomiędzy wydatkami mieszkaniowymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu mieszkalnego a częścią wydatków ponoszonych przez osobę, której przyznany jest dodatek. Przy obliczaniu wysokości dodatku brane są pod uwagę wydatki (ponoszone przez gospodarstwo domowe) związane z czynszem, kosztami eksploatacji, jak również opłatami za energię cieplną, wodę i odbiór nieczystości ciekłych.

Ma on charakter okresowy – przyznaje się go bowiem na okres 6 miesięcy z możliwością ponownego przyznania w razie dalszego spełnienia ustawowych warunków.

Wypłata dodatków mieszkaniowych stanowi – zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 21 VI 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2001 Nr 71, poz. 734, z późniejszymi zmianami.) – zadanie własne gminy.

Mienie gminy

138. **Mieniem komunalnym** jest własność i inne prawa majątkowe należące do gmin i ich związków oraz mienie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw.

Polska Klasyfikacja Działalności (PKD)

PKD jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczej jakie realizują podmioty gospodarcze.

PKD 2007

PKD 2007 została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev 2, wprowadzonej rozporządzeniem (WE) Nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev 2 i zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia WE w sprawie określonych dziedzin statystycznych (Dziennik Urzędowy UE L 393/1 z dnia 30.12.2006).

PKD 2007 została wprowadzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz.U. 251, poz.1885).

Oznaczenia symboli sekcji PKD 2007

Symbol	Nazwa sekcji
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	górnictwo i wydobywanie
C	przetwórstwo przemysłowe
D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	budownictwo
G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	transport i gospodarka magazynowa
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	informacja i komunikacja
K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	edukacja
Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	pozostała działalność usługowa
T	gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	organizacje i zespoły eksterytorialne

II. ŹRÓDŁA I TERMINY UKAZYWANIA SIĘ DANYCH STATYSTYCZNYCH

Cecha	Źródło danych	Forma udostępnienia	Termin udostępnienia danych
II. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Olsztyna			
1. Strefa przestrzenna			
1.1. Zagospodarowanie przestrzenne			
Powierzchnia miasta	Państwowy Rejestr Granic i Powierzchni Jednostek Podziałów Terytorialnych Kraju prowadzony przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii	Wyciągi z administracyjnego systemu informacyjnego; Publikacja GUS „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym”; Bank Danych Lokalnych (BDL)	dowolny; publ. lipiec
1.2. Stan i ochrona środowiska			
Gospodarka leśna	Sprawozdanie SG-01 dot. statystyki gmin: leśnictwo i ochrona środowiska; System Informatyczny Lasów Państwowych (SILP)	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Leśnictwo”; BDL	tablice czerwiec; publ. listopad
Obiekty przyrody prawnie chronionej	Sprawozdanie OS-7 o ochronie przyrody i krajobrazu	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Ochrona środowiska”; BDL	tablice kwiecień; publ. listopad; BDL lipiec
Zieleń miejska	Sprawozdanie SG-01 dot. statystyki gmin: leśnictwo i ochrona środowiska	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Ochrona środowiska”; BDL	tablice kwiecień; publ. listopad; BDL lipiec
Gospodarka wodno-ściekowa	Sprawozdanie OS-3 o gospodarowaniu wodą, ściekach i ładunkach zanieczyszczeń; Sprawozdania OS-5 z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich; raporty wojewódzkie dotyczące informacji o korzystaniu ze środowiska w zakresie ilości i jakości pobranej wody powierzchniowej i podziemnej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Ochrona środowiska”; BDL	tablice kwiecień/maj; publ. listopad; BDL czerwiec/lipiec
Zanieczyszczenie powietrza	Sprawozdanie OS-1 o emisji zanieczyszczeń powietrza oraz o stanie urządzeń oczyszczających; system informacyjny Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Ochrona środowiska”; BDL	tablice kwiecień; publ. listopad; BDL lipiec
Gospodarka odpadami	Sprawozdanie OS-6 o odpadach (z wyłączeniem odpadów komunalnych);	Publikacja GUS „Ochrona środowiska”; BDL	publ. listopad; BDL lipiec
1.3. Infrastruktura komunalna			
Sieć wodociągowa rozdzielcza	Sprawozdanie M-06 o wodociągach i kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych; Sprawozdanie SG-01 dot. statystyki gmin: gospodarka mieszkaniowa i komunalna	Publikacja GUS „Infrastruktura komunalna”; BDL	publ. październik
Sieć kanalizacyjna rozdzielcza			

Cecha	Źródło danych	Forma udostępnienia	Termin udostępnienia danych
Sieć gazowa rozdzielcza	Sprawozdanie G-02g o infrastrukturze, odbiorcach i sprzedaży gazu ziemnego	Publikacja GUS „Infrastruktura komunalna”; BDL	publ. październik
Sprzedaż energii ciepłej	Sprawozdanie SG-01 dot. statystyki gmin: gospodarka mieszkaniowa i komunalna	Publikacja GUS „Infrastruktura komunalna”; BDL	publ. październik
Sieć gazowa rozdzielcza			
1.4. Transport i komunikacja			
Drogi publiczne	system informacyjny Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad „Informacja o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach”	Publikacja GUS „Transport – wyniki działalności”; BDL	publ. sierpień
Pojazdy zarejestrowane	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji	Publikacja GUS „Transport – wyniki działalności”; BDL	publ. sierpień
2. Strefa społeczna			
2.1. Demografia			
Stan i struktura ludności	Tablice bilansowe GUS	Tablice bilansowe – kwartalne, półroczne i roczne; Publikacja GUS „Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym”; BDL, baza Demografia	Tablice bilansowe: kwartalne – 60-70 dni po kwartale; półroczne – wrzesień; roczne – kwiecień/maj; publ. maj
Urodzenia	Akt stanu cywilnego „Pismne zgłoszenie urodzenia dziecka”	Tablice bilansowe – miesięczne, kwartalne i roczne; Publikacja GUS „Rocznik Demograficzny”; BDL, baza Demografia	publ. listopad
Zgony	Akt stanu cywilnego „Karta statystyczna do karty zgonu”	Tablice bilansowe – miesięczne, kwartalne i roczne; Publikacja GUS „Rocznik Demograficzny”; BDL, baza Demografia	publ. listopad
Małżeństwa	Systemy informacyjne Urzędów Stanu Cywilnego	Tablice bilansowe – miesięczne, kwartalne i roczne; Publikacja GUS „Rocznik Demograficzny”; BDL, baza Demografia	publ. listopad
Rozwody	Systemy informacyjne sądów okręgowych „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego orzeczenia rozwodu”	Tablice bilansowe – miesięczne, kwartalne i roczne; Publikacja GUS „Rocznik Demograficzny”; BDL, baza Demografia	publ. listopad
Migracje ludności	Rejestr PESEL prowadzony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Tablice bilansowe – kwartalne i roczne; Publikacja GUS „Rocznik Demograficzny”; BDL, baza Demografia	publ. listopad

Cecha	Źródło danych	Forma udostępnienia	Termin udostępnienia danych
2.2. Sytuacja na rynku pracy			
Pracujący w głównym miejscu pracy	Sprawozdanie Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Pracujący w gospodarce narodowej”; BDL	tablice listopad; publ. styczeń
Bezrobocie rejestrowane	Formularz MGIP-01 przekazywany przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Bezrobocie rejestrowane” kwartalne; BDL	około 20 dni po okresie sprawozdawczym; publ. czerwiec, wrzesień, grudzień (dane za III kw.), marzec (dane za I-IV kw.)
Oferty pracy			
2.3. Wynagrodzenia			
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	Sprawozdanie Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy	Tablice wynikowe; BDL	listopad
2.4. Edukacja			
Wychowanie przedszkolne	MEN – system informacji oświatowej	Publikacja GUS „Oświata i wychowanie w roku szkolnym ...”; BDL	sierpień
Szkoły podstawowe			
Gimnazja			
Licea ogólnokształcące			
Licea profilowane i szkoły zawodowe dla młodzieży i dorosłych			
Szkoły wyższe	Sprawozdanie S-10 o studiach wyższych	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Oświata i wychowanie w roku szkolnym ...”; BDL	tablice marzec/kwiecień; publ. sierpień
2.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna			
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Sprawozdanie ZD-3 z ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia ...”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Udzielone porady	Sprawozdanie MZ-12 o działalności i zatrudnieniu w ambulatoryjnej, specjalistycznej opiece zdrowotnej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia ...”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Liczba lekarzy, lekarzy dentyistów			
Liczba pielęgniarek i położnych			
Liczba praktyk lekarskich			
Szpitala	Sprawozdanie MZ-29 dot. działalności szpitala ogólnego	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia ...”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Apteki i punkty apteczne	Sprawozdanie ZD-5	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Żłobki	Sprawozdanie ZD-06 dot. żłobków	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia ...”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Ratownictwo medyczne	Sprawozdanie ZD-4 z pomocy doraźnej i ratownictwa medycznego	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia ...”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń

Cecha	Źródło danych	Forma udostępnienia	Termin udostępnienia danych
Pomoc społeczna stacjonarna	Sprawozdanie PS-03 zakładu stacjonarnej pomocy społecznej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
Rodziny zastępcze	Sprawozdanie PS-02 rodzin zastępczych	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Podstawowe dane z zakresu ochrony zdrowia”; BDL	tablice czerwiec, publ. styczeń
2.6. Kultura			
Kina stałe	Sprawozdanie K-08 dot. kin	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Kultura”; BDL	tablice kwiecień; publ. grudzień
Muzea	Sprawozdanie K-02 dot. działalności muzeum i instytucji paramuzealnej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Kultura”; BDL	tablice kwiecień; publ. grudzień
Obiekty działalności wystawienniczej	Sprawozdanie K-05 z działalności wystawienniczej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Kultura”; BDL	tablice kwiecień; publ. grudzień
Placówki biblioteczne	Sprawozdanie K-03 dot. placówek bibliotecznych	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Kultura”; BDL	tablice kwiecień; publ. grudzień
2.7. Turystyka, sport i rekreacja			
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	Sprawozdania KT-1 i KT-1a o wykorzystaniu turystycznego obiektu zbiorowego zakwaterowania	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Turystyka”; BDL	tablice kwiecień; publ. sierpień
Kluby sportowe	Sprawozdanie KFT-1 z działalności klubu sportowego	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Kluby sportowe”; BDL	co dwa lata z danymi za lata parzyste - maj/ czerwiec; publ. luty
3. Strefa gospodarcza			
Rachunki regionalne	Wtórne wykorzystanie danych jednostkowych ze sprawozdań i badań GUS	Publikacja GUS „Produkt krajowy brutto – Rachunki regionalne”; BDL	październik
3.1. Podmioty gospodarki narodowej			
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	Dane Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON	Baza Wojewódzka REGON; Publikacja US Olsztyn „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie”	Aktualizacja bazy w ostatni dzień miesiąca; publ. marzec
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane			
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach	Sprawozdanie F-03 o stanie i ruchu środków trwałych	Publikacja GUS „Środki trwale w gospodarce narodowej”; BDL	publ. grudzień; BDL listopad
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach			
3.2. Handel			
Sklepy	Sprawozdanie H-01w o sieci handlowej	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Rynek wewnętrzny”; BDL	publ. wrzesień
Targowiska stałe i sezonowe	Sprawozdanie SG-01 dot. statystyki gmin: gospodarka mieszkaniowa i komunalna – w zakresie targowisk	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Rynek wewnętrzny”; BDL	publ. wrzesień
4. Strefa mieszkaniowa – gospodarka mieszkaniowa			
Zasoby mieszkaniowe	Sprawozdanie SG-01 część 3 dot. statystyki gmin (gospodarka komunalna i mieszkaniowa)	Tablice wynikowe; Publikacja GUS „Gospodarka mieszkaniowa”; BDL	tablice lipiec; publ. listopad
Mieszkania wyposażone w instalacje			

Cecha	Źródło danych	Forma udostępnienia	Termin udostępnienia danych
Mieszkania oddane do użytkowania	Sprawozdanie B-07 o budynkach mieszkalnych i mieszkaniach w budynkach niemieszkalnych przekazanych do użytkowania	Tablice wynikowe; Biuletyn statystyczny województwa; informacje bieżące – wyniki wstępne – „Mieszkania oddane do użytkowania”; Publikacja GUS "Budownictwo mieszkaniowe"; BDL	co miesiąc; biuletyn - 55-59 dni po zakończeniu kwartału; publ. marzec, czerwiec, wrzesień, grudzień
Dodatki mieszkaniowe	Sprawozdanie M-03 o kosztach utrzymania zasobów lokalowych, przychodach środków finansowych na ich pokrycie i stawkach opłat w budynkach z lokalami mieszkalnymi	Tablice wynikowe; BDL	tablice czerwiec

III. WAŻNIEJSZE DANE CHARAKTERYZUJĄCE MIASTO W LATACH 2010 I 2011 *

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE		
Powierzchnia ewidencyjna miasta w ha	8833	8833
użytków rolnych	2030	2005
gruntów leśnych zadrzewionych i zakrzewionych	2077	2080
gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	3640	3665
terenów mieszkaniowych	912	921
terenów przemysłowych	361	357
innych terenów zabudowanych	837	837
zurbanizowanych terenów niezabudowanych	281	280
terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	205	209
użytków kopalnych	-	-
terenów komunikacyjnych	1044	1061
dróg	798	816
terenów kolejowych	151	150
powierzchnia inna	95	95
gruntów pod wodami powierzchniowymi	844	845
płynącymi	659	659
stojącymi	185	186
terenów różnych	9	9
nieużytków	233	229
Powierzchnia osiedli Olsztyna w ha		
Brzeziny	224,58	224,58
Dajtki	750,20	750,20
Generatów	195,18	195,18
Grunwaldzkie	146,18	146,18
Gutkowo	719,57	719,57
Jaroty	286,61	286,61
Kętrzyńskiego	482,70	482,70
Kormoran	109,57	109,57
Kortowo	422,41	422,41
Kościuszki	118,18	118,18
Likusy	210,07	210,07
Mazurskie	594,65	594,65
Nad Jeziorem Długim	422,79	422,79
Nagórki	169,26	169,26
Pieczewo	224,39	224,39
Podgrodzie	134,88	134,88
Podleśna	993,20	993,20
Pojezierze	239,05	239,05
Redykajny	609,84	609,84
Śródmieście	57,77	57,77
Wojska Polskiego	502,98	502,98
Zatorze	44,63	44,63
Zielona Górka	643,83	643,83

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA		
Gospodarka leśna		
Powierzchnia gruntów leśnych w ha	1917,3	1914,4
w tym lasy	1885,4	1882,6
grunty leśne publiczne ogółem	1750,3	1748,4
Skarbu Państwa	412,3	410,4
w zarządzie Lasów Państwowych	370,1	370,0
grunty leśne gminne ogółem	1338,0	1338,0
w tym lasy ogółem	1316,5	1316,5
w tym lasy ochronne	1338,0	1338,0
grunty leśne prywatne ogółem	167,0	166,0
w tym osób fizycznych	166,0	165,0
w tym lasy ochronne	167,0	166,0
Lesistość w %	21,3	21,3
Odnowienia i zalesienia w ha	11,4	8,5
prywatne	0,0	0,0
gminne	11,4	8,5
Pozyskanie drewna w m ³	3240	1567
prywatne	153	244
gminne	3087	1323
Obiekty przyrody prawnie chronionej		
Powierzchnia w ha	501,8	501,8
rezerwaty	14,8	14,8
obszary chronionego krajobrazu	487,0	487,0
Liczba rezerwatów	2	2
Liczba pomników przyrody	17	17
Zieleń miejska		
Parki spacerowo-wypoczynkowe		
obiekty	12	12
w tym w gestii samorządu	9	9
powierzchnia w ha	72,4	72,4
w tym w gestii samorządu	58,7	58,7
Zieleńce		
obiekty	50	50
w tym w gestii samorządu	50	50
powierzchnia w ha	50,1	50,1
w tym w gestii samorządu	50,1	50,1
Powierzchnia zieleni ulicznej w ha	119,2	119,8
Powierzchnia terenów zieleni osiedlowej w ha	488,7	206,2
w tym w gestii samorządu	8,4	8,4
Długość żywopłotów w m	79080	84561
Cmentarze		
obiekty	6	6
powierzchnia w ha	81,0	81,0
Nasadzenia w szt.		
drzew	579	1829
krzewów	11251	12345
Ubytki w szt.		
drzew	2207	1435

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
krzewów	4023	1872
Gospodarka wodno-ściekowa		
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w dam ³ /rok	13752,9	13649,0
przemysł	4552,0	4728,0
eksploatacja sieci wodociągowej	9200,9	8921,0
w tym gospodarstwa domowe	6448,8	6392,7
Gospodarka wodno-ściekowa w przemyśle		
zużycie wody na potrzeby przemysłu w dam ³	4552	4728
pobór wód podziemnych w dam ³	891	898
pobór wód powierzchniowych w dam ³	3738	4270
zakup wody razem w dam ³	286	224
w tym z wodociągów komunalnych na cele produkcyjne	117	56
Liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych	1	1
oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	1
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków	172972	175382
z podwyższonym usuwaniem biogenów	172972	175382
Przepustowość mechanicznych oczyszczalni ścieków w m ³ /dobę	72000	72000
z podwyższonym usuwaniem biogenów	72000	72000
Ścieki wymagające oczyszczania ogółem w dam ³	11153	9562
ścieki oczyszczane razem	11153	9562
mechanicznie	462	378
z podwyższonym usuwaniem biogenów	10691	9184
Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania	100,0	100,0
Ścieki przemysłowe oczyszczane na 100 km ²	523,0	427,9
Ścieki komunalne oczyszczane na 100 km ²	12103,5	10397,4
Wytworzone osady ściekowe w t	9820	11296
Zanieczyszczenie powietrza		
Emisja zanieczyszczeń w t/rok		
pyłowych, w tym	197	174
ze spalania paliw	188	164
węglowo-grafitowe, sadza	5	5
gazowych, w tym	451034	402828
dwutlenek siarki	993	1007
tlenki azotu	810	670
tlenek węgla	332	231
dwutlenek węgla	448641	400657
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji w t/rok		
pyłowe	15656	16553
gazowe	113	88
Gospodarka odpadami		
Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t	97,2	121,6
poddane odzyskowi	77,3	81,0
unieszkodliwione razem	2,0	3,9
termicznie	0,5	3,3
składowane na składowiskach własnych i innych	1,5	0,6
magazynowane czasowo	17,9	36,7
Odpady poddane odzyskowi w ilości odpadów wytworzonych w ciągu roku w %	79,5	66,6
Powierzchnia składowanych odpadów nie zrekultywowana w ha	0,1	0,1
Odpady wytworzone w t/km ²	1104,5	1381,8

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych w tys. t	647,4	647,4
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA		
Sieć wodociągowa rozdzielcza		
długość ogółem w km	246,6	259,5
długość w km/100 km ²	279,2	293,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	6564	6574
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	168920	x
w % ogółu ludności	96,3	x
zużycie wody przez gospodarstwa domowe w dam ³	6448,8	6392,7
na 1 mieszkańca w m ³	36,8	x
na 1 odbiorcę w m ³	38,2	x
Sieć kanalizacyjna rozdzielcza		
długość ogółem w km	267,4	296,2
długość w km/100 km ²	302,7	335,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	3085	3103
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	166416	x
w % ogółu ludności	94,9	x
ścieki odprowadzone w dam ³	10691,0	9184,0
Sieć gazowa rozdzielcza		
długość ogółem w km	294,1	x
długość w km/100 km ²	332,9	x
czynne przyłącza prowadzące do budynków	8862	x
ludność korzystająca z sieci gazowej	151584	x
w % ogółu ludności	86,4	x
zużycie gazu w tys. m ³	30238,9	x
na 1 mieszkańca w m ³	172,4	x
na 1 odbiorcę w m ³	832,8	x
w tym na ogrzewanie mieszkań	17812,6	x
Infrastruktura ciepłownicza		
Odbiorcy energii elektrycznej	70672	x
Zużycie energii elektrycznej w GWh	135,0	x
Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku według celu w GJ	1434513	x
budynki mieszkalne	1314784	x
urzędy i instytucje	119729	x
Kotłownie i sieć ciepłownicza		
kotłownie ogółem	112	x
długość sieci ciepłowniczej przesyłowej w km	128,3	x
długość sieci ciepłowniczej połączeń do budynków i innych obiektów w km	46,7	x
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem w dam ³ , w tym	16212,6	x
budynki mieszkalne ogółem, w tym	10216,9	x
komunalne	277,0	x
spółdzielni mieszkaniowych	5677,9	x
prywatne	4206,0	x
TRANSPORT I KOMUNIKACJA		
Drogi publiczne		
Drogi publiczne o nawierzchni twardej w km	205,2	213,8
powiatowe	14,0	14,0
w tym o nawierzchni ulepszonej	14,0	14,0
gminne	191,2	199,8

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
w tym o nawierzchni ulepszonej	185,2	193,6
Drogi publiczne o nawierzchni gruntowej w km	79,0	79,0
powiatowe	0,0	0,0
gminne	79,0	79,0
Długość dróg o nawierzchni twardej w km/100 km ²	232,3	242,0
Samochody osobowe na 1000 ludności	412,1	428,1
Samochody ciężarowe na 1000 ludności	109,6	110,3
Motocykle na 1000 ludności	14,5	15,9
DEMOGRAFIA		
Stan i struktura ludności		
Liczba ludności	175388	175420
mężczyźni	81798	81789
kobiety	93590	93631
Kobiety na 100 mężczyzn	114	114
Ludność na km ²	1986	1986
Ludność według grup wieku		
ogółem		
0-4	9163	9166
5-9	7259	7441
10-14	7362	7086
15-19	9824	8887
20-24	14766	14352
25-29	16301	16363
30-34	15565	15651
35-39	12786	13463
40-44	10323	10394
45-49	10849	10542
50-54	13618	12876
55-59	14063	14187
60-64	11339	12085
65 i więcej	22170	22927
mężczyźni		
0-4	4749	4780
5-9	3751	3872
10-14	3741	3553
15-19	4852	4503
20-24	6950	6683
25-29	7896	7880
30-34	7605	7579
35-39	6212	6664
40-44	4947	4963
45-49	5139	5023
50-54	6323	5992
55-59	6261	6340
60-64	5000	5296
65 i więcej	8372	8661
kobiety		
0-4	4414	4386
5-9	3508	3569

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
10-14	3621	3533
15-19	4972	4384
20-24	7816	7669
25-29	8405	8483
30-34	7960	8072
35-39	6574	6799
40-44	5376	5431
45-49	5710	5519
50-54	7295	6884
55-59	7802	7847
60-64	6339	6789
65 i więcej	13798	14266
Ludność według ekonomicznych grup wieku		
w wieku przedprodukcyjnym	29034	28714
mężczyźni	14888	14770
kobiety	14146	13944
w wieku produkcyjnym	117845	116990
mężczyźni	58538	58358
kobiety	59307	58632
w wieku poprodukcyjnym	28509	29716
mężczyźni	8372	8661
kobiety	20137	21055
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym	49	50
Ludność według biologicznych grup wieku		
0-14 lat	23784	23693
mężczyźni	12241	12205
kobiety	11543	11488
15-64 lata	129434	128800
mężczyźni	61185	60923
kobiety	68249	67877
65 lat i więcej	22170	22927
mężczyźni	8372	8661
kobiety	13798	14266
Ludność według edukacyjnych grup wieku		
3-6 lat	6420	6754
mężczyźni	3313	3517
kobiety	3107	3237
7-12 lat	8508	8464
mężczyźni	4310	4281
kobiety	4198	4183
13-15 lat	4744	4503
mężczyźni	2455	2321
kobiety	2289	2182
16-18 lat	5657	5227
mężczyźni	2836	2638
kobiety	2821	2589
Ruch naturalny		
Urodzenia żywe	1808	1728
na 1000 ludności	10,3	9,8

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
mężczyźni	911	921
kobiety	897	807
Zgony ogółem	1395	1410
na 1000 ludności	8,0	8,0
mężczyźni	735	723
kobiety	660	687
Zgony niemowląt	8	10
na 1000 urodzeń żywych	4,4	5,8
chłopcy	6	6
dziewczynki	2	4
Zgony według grup wieku		
ogółem		
0	8	10
1-4	0	2
5-9	0	0
10-14	1	5
15-19	1	5
20-24	6	6
25-29	9	11
30-34	7	18
35-39	12	12
40-44	21	24
45-49	36	33
50-54	73	73
55-59	120	141
60-64	131	126
65 i więcej	970	944
mężczyźni		
0	6	6
1-4	0	1
5-9	0	0
10-14	1	3
15-19	1	4
20-24	5	5
25-29	9	9
30-34	6	15
35-39	11	5
40-44	18	18
45-49	18	22
50-54	46	46
55-59	80	90
60-64	80	73
65 i więcej	454	426
kobiety		
0	2	4
1-4	0	1
5-9	0	0
10-14	0	2
15-19	0	1
20-24	1	1

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
25-29	0	2
30-34	1	3
35-39	1	7
40-44	3	6
45-49	18	11
50-54	27	27
55-59	40	51
60-64	51	53
65 i więcej	516	518
Nadumieralność mężczyzn (udział % zgonów w danej grupie wiekowej)		
0	75,0	60,0
1-4	0,0	50,0
5-9	0,0	0,0
10-14	100,0	60,0
15-19	100,0	80,0
20-24	83,3	83,3
25-29	100,0	81,8
30-34	85,7	83,3
35-39	91,7	41,7
40-44	85,7	75,0
45-49	50,0	66,7
50-54	63,0	63,0
55-59	66,7	63,8
60-64	61,1	57,9
65 i więcej	46,8	45,1
Zgony według przyczyn		
niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze	19	x
nowotwory ogółem	406	x
choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych	0	x
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	19	x
choroby układu nerwowego ogółem	26	x
choroby układu krążenia ogółem	491	x
choroby układu oddechowego	238	x
choroby układu trawiennego	51	x
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	1	x
choroby układu moczowo-płciowego	41	x
niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	3	x
wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe	5	x
objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane	15	x
zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu oraz pozostałe przyczyny	77	x
pozostałe przyczyny	3	x
Przyrost naturalny ogółem	413	318
na 1000 ludności	2,4	1,8
mężczyźni	176	194
kobiety	237	115
Płodność kobiet	38,40	36,92
Współczynnik dzietności	1,165	1,098
Współczynnik reprodukcji brutto	0,578	0,512
Współczynnik dynamiki demograficznej	1,296	1,219
Małżeństwa	943	905

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
na 1000 ludności	5,4	5,2
Rozwody	469	442
na 1000 ludności	2,8	2,5
Migracje ludności		
Migracje wewnętrzne		
napływ	1861	2040
na 1000 ludności	10,6	11,6
mężczyźni	816	909
kobiety	1045	1131
odpływ	2190	2259
na 1000 ludności	12,5	12,9
mężczyźni	1046	1090
kobiety	1144	1169
saldo	-329	-219
na 1000 ludności	-1,9	-1,2
mężczyźni	-230	-181
kobiety	-99	-38
Migracje zagraniczne		
imigracja	55	40
na 1000 ludności	0,3	0,2
mężczyźni	33	23
kobiety	22	17
emigracja	133	98
na 1000 ludności	0,8	0,6
mężczyźni	67	45
kobiety	66	53
saldo	-78	-58
na 1000 ludności	-0,4	-0,3
mężczyźni	-34	-22
kobiety	-44	-36
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych	-407	-277
na 1000 ludności	-2,3	-1,6
Liczba stałych mieszkańców Olsztyna według osiedli		
Brzeziny	2018	2088
Dajtki	5736	5682
Generałów	8945	9032
Grunwaldzkie	5713	5630
Gutkowo	3438	3553
Jaroty	24363	24573
Kętrzyńskiego	7331	7273
Kormoran	14856	14698
Kortowo	1060	1057
Kościuszki	6385	6272
Likusy	2242	2233
Mazurskie	4832	4909
Nad Jeziorem Długim	2635	2798
Nagórki	11760	11615
Pieczewo	10335	10225
Podgrodzie	10330	10250
Podleśna	10195	10133
Pojezierze	12100	11897
Redykajny	1952	1336

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Śródmieście	3091	3038
Wojska Polskiego	6283	6309
Zatorze	6585	6503
Zielona Górka	863	603
Ludność na 1 km²		
Brzeziny	898,6	929,7
Dajtki	764,6	757,4
Generałów	4582,9	4627,5
Grunwaldzkie	3908,2	3851,4
Gułkowo	477,8	493,8
Jaroty	8500,4	8573,7
Kętrzyńskiego	1518,7	1506,7
Kormoran	13558,5	13414,3
Kortowo	250,9	250,2
Kościuszki	5402,8	5307,2
Likusy	1067,3	1063,0
Mazurskie	812,6	825,5
Nad Jeziorem Długim	623,2	661,8
Nagórki	6947,9	6862,2
Pieczewo	4605,8	4556,8
Podgrodzie	7658,7	7599,3
Podleśna	1026,5	1020,2
Pojezierze	5061,7	4976,8
Redykajny	320,1	219,1
Śródmieście	5350,5	5258,8
Wojska Polskiego	1249,2	1254,3
Zatorze	14754,6	14570,9
Zielona Górka	134,0	93,7
SYTUACJA NA RYNKU PRACY		
Pracujący		
Pracujący w głównym miejscu pracy ogółem	61873	62414
mężczyźni	30302	30657
kobiety	31571	31757
Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym według sektorów własności	62804	63403
publiczny	26510	26509
prywatny	36294	36894
Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym według sektorów ekonomicznych i płci	62804	63403
rolniczy	455	456
przemysłowy	16017	15497
usługowy	46332	47450
mężczyźni	30609	30976
rolniczy	268	266
przemysłowy	12002	11843
usługowy	18339	18867
kobiety	32195	32427
rolniczy	187	190
przemysłowy	4015	3654
usługowy	27993	28583
Pracujący wg grup sekcji PKD 2007	62804	63403
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	455	456
przemysł i budownictwo	16017	15497
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa;	15275	15804

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja		
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3974	4226
pozostałe usługi	27083	27420
Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej według sektorów własności	56074	-
publiczny	25872	-
prywatny	30202	-
Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej według rodzaju działalności	56074	-
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	241	-
przemysł i budownictwo	18074	-
usługi	37759	-
Bezrobocie		
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych	5863	6240
mężczyźni	2851	3022
kobiety	3012	3218
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	6,9	7,2
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy		
dotychczas nie pracujący	1131	1122
niepełnosprawni	525	554
bez prawa do zasiłku	4932	5191
bez kwalifikacji zawodowych	934	1002
długotrwale bezrobotni	2142	2442
samotnie wychowujący chociaż jedno dziecko do 18 roku życia	817	901
w tym kobiety		
dotychczas nie pracujące	640	605
niepełnosprawne	244	291
bez prawa do zasiłku	2496	2656
bez kwalifikacji zawodowych	537	571
długotrwale bezrobotne	1141	1288
samotnie wychowujące chociaż jedno dziecko do 18 roku życia	666	703
Bezrobotni według wieku		
18-24 lata	910	890
25-34	1 980	2 109
35-44	987	1 136
45-54	1 231	1 253
55 i więcej	755	852
w tym kobiety		
18-24 lata	522	507
25-34	1 124	1 201
35-44	534	609
45-54	596	621
55 i więcej	236	280
Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych w wieku 18-24 lata	277	297
Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia		
wyższe	1 423	1 576
policealne, średnie zawodowe	1 273	1 380
średnie ogólnokształcące	770	763
zasadnicze zawodowe	1 092	1 112
gimnazjalne i poniżej	1 305	1 409
w tym kobiety		
wyższe	901	997
policealne, średnie zawodowe	699	781

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
średnie ogólnokształcące	469	457
zasadnicze zawodowe	380	387
gimnazjalne i poniżej	563	596
Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy i płci		
3 miesiące i mniej	2 414	2322
3-6 miesięcy	1 210	1 284
6-12 miesięcy	1 230	1 177
12-24 miesiące	804	973
powyżej 24 miesięcy	205	484
w tym kobiety		
3 miesiące i mniej	1 147	1 118
3-6 miesięcy	660	656
6-12 miesięcy	664	656
12-24 miesiące	448	542
powyżej 24 miesięcy	93	246
Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy		
bez stażu pracy	1 131	1 122
1 rok i mniej	933	1 086
1-5 lat	1 185	1 222
5-10 lat	749	841
10-20 lat	860	913
20-30 lat	800	821
powyżej 30 lat	205	235
w tym kobiety		
bez stażu pracy	640	605
1 rok i mniej	480	573
1-5 lat	637	657
5-10 lat	406	447
10-20 lat	425	450
20-30 lat	353	393
powyżej 30 lat	71	93
Bezrobotni zarejestrowani według wybranego rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	5863	6240
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	122	126
górnictwo i wydobywanie	1	2
przetwórstwo przemysłowe	556	691
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	101	138
dostawa wody, gospodarowanie ściekami	35	166
budownictwo	415	464
handel; naprawa pojazdów samochodowych	724	715
zakwaterowanie i gastronomia	142	188
transport i gospodarka magazynowa	204	319
informacja i komunikacja	33	158
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	155	196
działalność związana z obsługą nieruchomości	62	183
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	101	234
administrowanie i działalność wspierająca	185	297
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	189	238
edukacja	205	256
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	102	253
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	162	222
pozostała działalność usługowa	631	211

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	8	2
działalność niezidentyfikowana	599	59
dotychczas nie pracujący	1131	1122
Oferty pracy		
w ciągu roku	4448	3466
stan na koniec roku	54	42
I kwartał		
w ciągu kwartału	1096	707
stan w końcu kwartału	69	71
II kwartał		
w ciągu kwartału	1044	1253
stan w końcu kwartału	107	146
III kwartał		
w ciągu kwartału	1447	866
stan w końcu kwartału	103	123
IV kwartał		
w ciągu kwartału	861	640
stan w końcu kwartału	54	42
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy		
I kwartał	94	97
II kwartał	55	39
III kwartał	54	45
IV kwartał	109	149
Oferty pracy dla osób niepełnosprawnych (stan na koniec roku)	7	7
w tym niewykorzystane dłużej niż 1 miesiąc	-	-
Oferty pracy (stan na koniec roku)	54	42
Napływ bezrobotnych według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy w II półr.	6225	5337
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	143	17
górnictwo i wydobywanie	1	1
przetwórstwo przemysłowe	563	525
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	59	108
dostawa wody, gospodarowanie ściekami	60	114
budownictwo	406	385
handel; naprawa pojazdów samochodowych	694	643
zakwaterowanie i gastronomia	157	153
transport i gospodarka magazynowa	199	202
informacja i komunikacja	131	130
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	122	154
działalność związana z obsługą nieruchomości	128	136
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	110	200
administrowanie i działalność wspierająca	240	237
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	216	186
edukacja	255	206
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	208	174
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	171	174
pozostała działalność usługowa	322	169
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	3	1
organizacje i zespoły eksterytorialne	-	-
działalność niezidentyfikowana	190	145
dotychczas nie pracujący	1847	1277
Oferty pracy zgłoszone w ciągu II półrocza według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	2308	1506

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	12	3
górnictwo i wydobywanie	1	0
przetwórstwo przemysłowe	196	211
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	7	4
dostawa wody, gospodarowanie ściekami	4	3
budownictwo	271	275
handel; naprawa pojazdów samochodowych	345	237
zakwaterowanie i gastronomia	97	85
transport i gospodarka magazynowa	83	18
informacja i komunikacja	33	56
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	220	67
działalność związana z obsługą nieruchomości	17	7
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	227	63
administrowanie i działalność wspierająca	273	197
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	200	73
edukacja	95	44
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23	63
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	88	3
pozostała działalność usługowa	-	97
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	-	-
organizacje i zespoły eksterytorialne	116	-
działalność niezidentyfikowana	-	-
dotychczas nie pracujący	-	-
Wydatki Funduszu Pracy ogółem (w tys. zł)	29367,4	17594,6
w tym		
zasiłki dla bezrobotnych ogółem	10216,9	9477,2
podstawowe	2640,0	2628,0
obniżone	1857,9	1482,4
podwyższone	3597,0	3437,0
składki na ubezpieczenia społeczne	2070,0	1917,5
za poszukujących pracy za granicą	0,6	0,0
wyplacone cudzoziemcom z UE	51,4	12,3
dodatki aktywizacyjne	356,7	383,4
świadczenia integracyjne	521,3	533,7
programy promocji zatrudnienia, w tym	17398,0	6539,2
koszty szkoleń	1146,1	207,7
prace interwencyjne	404,4	325,1
roboty publiczne	272,2	81,6
prace społecznie użyteczne	437,8	150,0
zatrudnienie wspierane	28,7	8,9
refundacja kosztów wyposażenia i dopłaty do stanowiska pracy	2411,0	322,1
środki na podjęcie działalności gospodarczej	3476,8	1449,1
stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne	9126,5	3930,7
koszty badań bezrobotnych	57,8	12,9
inne: koszty zakwaterowania, opieka nad dzieckiem, refundacja składek na ubezpieczenie społeczne, przygotowanie zawodowe, koszty członków spółdzielni socjalnych	36,2	51,1
WYNAGRODZENIA		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w zł	3443,21	3546,91
sektor publiczny	3875,22	-
sektor prywatny	3073,13	-

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według rodzaju działalności w zł	3443,21	3546,91
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	3450,83	3867,25
przemysł i budownictwo	3374,56	3589,44
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	2696,53	2786,02
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	4287,46	4450,17
pozostałe usługi	3648,34	3665,03
EDUKACJA		
Przedszkola (łącznie ze specjalnymi)		
liczba placówek wychowania przedszkolnego	70	73
w tym przedszkoli	51	56
liczba miejsc w przedszkolach	5348	5671
liczba oddziałów przedszkolnych	244	263
w tym w przedszkolach	220	235
liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych	5692	5865
w przedszkolach	5172	5226
Szkolnictwo podstawowe (stan we wrześniu)	30	30
oddziały	419	431
uczniowie	9238	9545
absolwenci	1514	1576
Gimnazja dla dzieci, młodzieży i dorosłych (stan we wrześniu)	27	29
oddziały	232	237
uczniowie	5584	5515
absolwenci	1784	1773
Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne)		
współczynnik skolaryzacji brutto		
szkoły podstawowe	105,41	109,83
gimnazja	114,54	117,87
współczynnik skolaryzacji netto		
szkoły podstawowe	101,92	103,15
gimnazja	103,77	105,11
Szkoły zawodowe		
ponadgimnazjalne szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	1	2
oddziały	5	6
uczniowie	29	29
absolwenci	4	8
ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży	7	7
oddziały	45	43
uczniowie	1016	968
absolwenci	344	286
Szkolnictwo średnie zawodowe i artystyczne (ze specjalnym)		
licea profilowane dla młodzieży	3	1
oddziały	5	3
uczniowie	69	22
absolwenci	72	46
ponadgimnazjalne technika dla młodzieży	9	9
oddziały	136	135
uczniowie	3515	3488
absolwenci	664	776

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
technika uzupełniająca dla młodzieży	-	1
oddziały	-	1
uczniowie	-	6
absolwenci	9	-
szkoły artystyczne nie dające uprawnień zawodowych	1	1
uczniowie	266	281
absolwenci	32	22
szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	2	-
oddziały	11	-
uczniowie	351	-
absolwenci	58	-
Szkolnictwo ogólnokształcące dla młodzieży i dorosłych (ze specjalnym)		
licea ogólnokształcące	35	38
oddziały	282	263
uczniowie	7879	7294
absolwenci	2390	2390
w tym uzupełniające licea ogólnokształcące (dla dorosłych)	10	11
oddziały	33	29
uczniowie	975	807
absolwenci	268	314
Szkolnictwo policealne i pomaturalne		
dla młodzieży	4	5
oddziały	20	22
uczniowie	450	495
absolwenci	131	203
dla dorosłych	37	37
oddziały	216	223
uczniowie	5359	5181
absolwenci	1227	1508
Szkolnictwo wyższe		
Szkoły wyższe	6	6
Studenci (łącznie z cudzoziemcami)	38831	37369
studiów stacjonarnych	22820	23145
studiów niestacjonarnych	16011	14224
Absolwenci (łącznie z cudzoziemcami) z poprzedniego roku akademickiego	11141	11185
studiów stacjonarnych	6183	6179
studiów niestacjonarnych	4958	5006
OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA		
Ambulatoryjna opieka zdrowotna		
liczba ambulatoryjnych zakładów opieki zdrowotnej	116	140
publicznych	8	12
niepublicznych	108	128
liczba praktyk lekarskich	82	81
porady ogólnodostępne	784624	801009
Wybrany wyższy oraz średni personel medyczny zatrudniony w ZOZ		
lekarze	730	874
lekarze dentyści	135	120
farmaceuci	14	14
analicy medyczni	28	68

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
pielęgniarki	1310	1505
położne	189	204
Miejski Szpital Zespolony		
liczba łóżek według oddziałów	349	349
wewnętrzny	25	25
kardiologiczno-internistyczny z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej i szybkiej diagnostyki	39	39
chirurgia ogólna	28	28
położniczy	40	40
chirurgia urazowo-ortopedyczna	22	22
reumatologiczny	26	26
urologiczny	24	24
dermatologiczny	25	25
okulistyczny	25	25
chirurgii szczękowej	15	15
chirurgii klatki piersiowej	18	18
ginekologiczny	14	14
laryngologiczny dzienny	4	4
anestezjologii i intensywnej terapii	6	6
noworodki i wcześniaki	38	38
liczba łóżek na komercyjnym oddziale leczenia otyłości	15	15
liczba pacjentów leczonych (bez ruchu wewnętrznego)	18087	17591
dorośli	16348	16013
noworodki i wcześniaki	1739	1578
pacjenci dorośli leczeni według oddziałów (z ruchem wewnętrznym)	16959	16628
wewnętrzny	1341	1281
kardiologiczno-internistyczny z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej i szybkiej diagnostyki	1763	1717
chirurgia ogólna	1528	1633
położniczy	3202	2756
chirurgia urazowo-ortopedyczna	1108	1069
reumatologiczny	428	385
urologiczny	3025	3150
dermatologiczny	551	459
okulistyczny	925	1050
chirurgii szczękowej	445	363
chirurgii klatki piersiowej	537	580
ginekologiczny	1653	1727
laryngologiczny - zespół 1 dnia	343	345
anestezjologii i intensywnej terapii	110	113
Poradnie specjalistyczne przy szpitalu	13	13
Liczba porad udzielonych w poradniach specjalistycznych	35711	37923
leczenia bólu	2594	2361
dla noworodków i wcześniaków	236	252
dermatologii konsultacyjnej	4503	5440
kardiologicznej	3540	3496
reumatologicznej i osteoporozy	6304	6688
neurologicznej	1604	1886
chirurgii klatki piersiowej	898	1160
endokrynologicznej	3738	3957
urologicznej	7272	6972
konsultacyjnej okulistycznej, leczenia jaskry i laseroterapii	3516	3504

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
patologii ciąży	451	749
konsultacyjnej chirurgii szczękowej	534	677
diabetologii	521	781
Wojewódzki Szpital Specjalistyczny		
Liczba oddziałów	18	21
Liczba łóżek według oddziałów	446	436
endokrynologiczny i diabetologiczny	14	14
gastroenterologiczny	16	16
hematologiczny	14	14
kardiologiczny z OIOK	45	35
intensywnego nadzoru kardiologicznego	-	10
nefrologiczny, chorób wewnętrznych i leczenia zatruc	22	22
neurologiczny z pododdziałem udarowym	40	24
udarowy	-	16
anestezjologii i intensywnej terapii	10	10
rehabilitacyjny	18	8
rehabilitacji neurologicznej	-	12
ginekologiczno-położniczy i ginekologii onkologicznej	60	60
chirurgii ogólnej i onkologicznej	20	14
chirurgii naczyniowej	22	16
kardiochirurgiczny	20	20
neurochirurgiczny	30	30
chirurgii ortopedyczno-urazowej	35	35
okulistyczny	18	18
otolaryngologiczny i onkologii laryngologicznej	21	21
transplantologiczny	4	4
neonatologii i intensywnego nadzoru noworodka	37	37
Liczba leczonych według oddziałów	20695	21786
endokrynologiczny i diabetologiczny	754	773
gastroenterologiczny	1009	987
hematologiczny	1268	1223
kardiologiczny z OIOK	3364	3286
intensywnego nadzoru kardiologicznego	-	1054
nefrologiczny, chorób wewnętrznych i leczenia zatruc	807	767
neurologiczny z pododdziałem udarowym	1377	785
udarowy	-	521
anestezjologii i intensywnej terapii	256	249
rehabilitacyjny	177	91
rehabilitacji neurologicznej	-	70
ginekologiczno-położniczy i ginekologii onkologicznej	3372	3463
chirurgii ogólnej i onkologicznej	804	722
chirurgii naczyniowej	798	826
kardiochirurgiczny	453	528
neurochirurgiczny	1154	1190
chirurgii ortopedyczno-urazowej	1356	1303
okulistyczny	1001	1130
otolaryngologiczny i onkologii laryngologicznej	1139	1235
transplantologiczny	2	26
neonatologii i intensywnego nadzoru noworodka	1604	1557

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Liczba poradni specjalistycznych	29	29
Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych	78067	80652
chorób metabolicznych	178	164
diabetologiczna	10829	12381
endokrynologiczna	7775	6893
endokrynologiczno-ginekologiczna	473	451
leczenia niepłodności	108	156
endokrynologiczna osteoporozy	401	425
hepatologiczna	931	929
hematologiczna	4108	4129
nadciśnienia tętniczego	2934	3167
nefrologiczna	2638	2675
medycyny nuklearnej	6350	6817
rehabilitacyjna	426	380
neurologiczna	2304	1971
wirusowego zapalenia wątroby WZW	1292	1447
chorób odzwierzęcych i pasożytniczych	2937	2883
ginekologiczno-położnicza	3076	3270
ginekologiczna dla dziewcząt	380	391
patologii ciąży	2362	2654
okresu przekwitania	134	106
profilaktyki chorób piersi	116	65
chirurgii ogólnej	973	1103
proktologiczna	424	385
chirurgii naczyniowej	7095	7425
chirurgii onkologicznej	1825	2275
kardiochirurgiczna	911	1287
neurochirurgiczna	5764	6073
okulistyczna	5571	4349
otolaryngologiczna	5752	6264
transplantacji nerek	-	137
Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy		
Liczba oddziałów	17	18
Liczba łóżek według oddziałów	265	265
chirurgii dziecięcej	41	41
ortopedyczno-urazowy	18	18
laryngologiczny	10	10
okulistyczny	8	8
pediatryczny I hematologiczno-onkologiczny	20	20
pediatryczny II wielospecjalistyczny	31	31
neurologii dla dzieci	18	18
rehabilitacyjny dla dzieci	7	7
pediatryczny IV wielospecjalistyczny	20	20
gastroenterologiczny dla dzieci	-	-
pediatryczny V chorób zakaźnych	21	21
pododdział dla przewlekle chorych w stanach apalicznych i wentylowanych mechanicznie	5	5
pediatryczny VI reumatologiczno-endokrynologiczny	12	12
patologii i wad wrodzonych noworodków i niemowląt	21	21

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
oita	9	9
ośrodek rehabilitacji dziennej	13	11
szpitalny oddział ratunkowy (SOR) dla dzieci	8	8
ośrodek chirurgii rekonstrukcyjnej i estetycznej	3	3
rehabilitacji neurologicznej dla dzieci	-	2
Liczba leczonych według oddziałów	18848	24597
chirurgii dziecięcej	3963	4160
ortopedyczno-urazowy	905	899
laryngologiczny	908	1216
okulistyczny	688	611
pediatryczny I hematologiczno-onkologiczny	889	799
pediatryczny II wielospecjalistyczny	1189	1279
neurologii dla dzieci	890	995
rehabilitacyjny dla dzieci	93	81
pediatryczny IV wielospecjalistyczny	804	872
gastroenterologiczny dla dzieci		
pediatryczny V chorób zakaźnych	872	929
pododdział dla przewlekle chorych w stanach apalicznych i wentylowanych mechanicznie	7	2
pediatryczny VI reumatologiczno-endokrynologiczny	954	876
patologii i wad wrodzonych noworodków i niemowląt	603	619
oita	178	178
ośrodek rehabilitacji dziennej	526	4184
szpitalny oddział ratunkowy dla dzieci	5370	6868
ośrodek chirurgii rekonstrukcyjnej i estetycznej	9	9
rehabilitacji neurologicznej dla dzieci	-	20
Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych	195514	198606
alergologiczna	1068	1040
audiologiczno-foniatryczna	3365	3208
chirurgiczna	24281	24688
chorób metabolicznych	1173	1228
chorób zakaźnych	709	656
dermatologiczna	1443	1383
diabetologiczna	2498	2290
foniatryczna	-	-
gastroenterologiczna	1819	1848
genetyczna	775	944
gruźlicy i chorób płuc	620	545
hematologiczna	1907	2155
kardiologiczna	7784	7552
leczenia zeza	4204	4537
logopedyczna	8168	9241
nefrologiczna	2215	2198
neonatologiczna	4259	4796
neurologiczna	1027	1094
okulistyczna	3252	2792
otolaryngologiczna	8458	8494
preluksacyjna	6795	6554
reumatologiczna	694	875

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
urazowo-ortopedyczna	8604	8501
urologiczna dla dzieci	2738	2098
urologiczna dla dorosłych	1089	1030
chirurgii szczękowo-twarzowej	850	1030
wad postawy	493	1680
stomatologiczna - przychodnia	4260	3937
ortodontyczna	1770	2354
rehabilitacyjna	9343	8076
psychologiczna	2088	2239
autyzmu	-	2253
Razem	117749	121316
rehabilitacyjna - zabiegi	77765	77290
Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w Olsztynie (Poliklinika)		
Liczba oddziałów	14	14
Liczba łóżek według oddziałów	371	371
wewnętrzny	38	38
kardiologia	12	12
chirurgia	38	38
chirurgia onkologiczna	38	38
chemioterapia	34	34
urazowo-ortopedyczny	24	24
rehabilitacja	39	39
ginekologia onkologiczna	14	14
neurologia	20	20
otolaryngologia	12	12
radioterapia	79	79
anestezja i intensywna terapia	5	5
SOR (szpitalny oddział ratunkowy)	12	12
pododdział chirurgii plastycznej	6	6
oddziały dziennego pobytu		
rehabilitacja	35	35
chemioterapia jednodniowa	10	10
pozostałe	20	20
Liczba leczonych według oddziałów	27805	29417
wewnętrzny	1496	1612
kardiologia	547	523
chirurgia	1431	1584
chirurgia onkologiczna	2723	2252
chemioterapia	3022	2865
urazowo-ortopedyczny	1083	1156
rehabilitacja	507	491
ginekologia onkologiczna	1091	1085
neurologia	788	804
otolaryngologia	643	585
radioterapia	1368	1514
anestezja i intensywna terapia	118	119
SOR (szpitalny oddział ratunkowy)	12957	14796
pododdział chirurgii plastycznej	31	31

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
oddziały dziennego pobytu		
rehabilitacja	480	490
chemioterapia jednodniowa	7063	6848
pozostałe	1427	3426
Liczba poradni specjalistycznych przy szpitalu	21	21
Liczba porad udzielonych w przyszpitalnych poradniach specjalistycznych	86022	91162
kardiologiczna	2038	1853
gastrologiczna	597	696
endokrynologiczna	1915	1760
reumatologiczna	591	637
chirurgiczna	5145	5365
ortopedyczna	6919	7078
urologiczna	5841	6605
ginekologiczna	4106	4285
okulistyczna	6673	6734
laryngologiczna	2545	2966
neurologiczna	3693	3240
zdrowia psychicznego	5926	5305
rehabilitacyjna	2709	2884
onkologiczna	3761	3516
chirurgia onkologiczna	13729	13915
genetyczna	1509	2463
radioterapii	5280	5599
chemioterapii	7994	9718
logopedyczna	862	841
medycyny pracy	3923	5238
chirurgii plastycznej	266	464
Poradnie pozamiejskowe - liczba porad		
Zespół LPK Olsztyn	29522	29604
Zespół LPK Kętrzyn	7073	7677
Stomatologii ogólnej i zachowawczej Kętrzyn	2120	2116
Chemioterapii Ełk	-	243
Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie		
Liczba łóżek według oddziałów	200	200
rehabilitacji pulmonologicznej	25	25
pulmonologiczny z pododdziałem alergologii oddechowej	40	40
pulmonologiczny z ośrodkiem zaburzeń oddychania w czasie snu	40	40
gruźlicy z pododdziałem diagnostyczno-terapeutycznym	65	65
onkologii z pododdziałem chemioterapii nowotworów płuc	30	30
Liczba leczonych pacjentów według oddziałów	8192	8354
rehabilitacji pulmonologicznej	611	790
pulmonologiczny z pododdziałem alergologii oddechowej	2410	2470
pulmonologiczny z ośrodkiem zaburzeń oddychania w czasie snu	1551	1782
gruźlicy z pododdziałem diagnostyczno-terapeutycznym	387	349
onkologii z pododdziałem chemioterapii nowotworów płuc	3228	2958
Liczba poradni specjalistycznych przy szpitalu	5	5
Świadczone porady specjalistyczne	7085	7926
pulmonologiczna	3652	4181
chemioterapii nowotworów płuc	1006	1294

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
alergologiczna	1255	1328
diagnostyki i leczenia bezdechu sennego	826	784
gruźlicy	346	339
Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego		
Liczba oddziałów	9	11
Liczba łóżek według oddziałów	390	381
I ogólnopsychiatryczny	60	60
II ogólnopsychiatryczny	60	60
III ogólnopsychiatryczny	60	60
IV ogólnopsychiatryczny	40	40
V psychiatryczny dzienny rehabilitacyjny - liczba miejsc	30	15
V psychiatryczny dzienny - liczba miejsc	-	15
VI psychiatryczny dla dzieci i młodzieży	45	32
VIA leczenia alkoholowych zespołów absencyjnych	35	35
VIIT terapii uzależnienia od alkoholu	50	42
VIITdz dzienny terapii uzależnienia od alkoholu - liczba miejsc	-	12
VIID detoksykacyjny dla uzależnionych do środków psychoaktywnych	10	10
Liczba leczonych według oddziałów	4027	4308
I ogólnopsychiatryczny	508	566
II ogólnopsychiatryczny	567	589
III ogólnopsychiatryczny	472	575
IV ogólnopsychiatryczny	269	285
V psychiatryczny dzienny rehabilitacyjny	108	79
V psychiatryczny dzienny	-	69
VI psychiatryczny dla dzieci i młodzieży	349	426
VIA leczenia alkoholowych zespołów absencyjnych	1423	1434
VIIT terapii uzależnienia od alkoholu	97	104
VIID detoksykacyjny dla uzależnionych do środków psychoaktywnych	234	181
Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych	25883	26832
zdrowia psychicznego dla dorosłych	17139	17383
zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	3918	3734
terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia	134	139
Zespół Leczenia Środowiskowego	2752	4008
logopedyczna	1293	891
Izba Przyjęć	647	677
Szpital Uniwersytecki z Przychodnią Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego		
Liczba oddziałów	8	8
Liczba łóżek według oddziałów	143	143
chirurgia	24	24
neurochirurgia	15	15
otolaryngologia	20	20
neurologia	14	14
dermatologia i wenerologia	15	15
wewnętrzny	36	36
OIOM	4	4
chirurgia twarzowo-szczękowa	15	15
Liczba leczonych według oddziałów	4120	4647
chirurgia	1261	1216
neurochirurgia	463	617
otolaryngologia	753	792

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
neurologia	477	581
dermatologia i wenerologia	192	252
wewnętrzny	953	1045
OIOM	21	25
chirurgia twarzowo-szczękowa	-	119
Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych	54320	48793
neurologiczna	3336	4582
neurochirurgiczna	1677	2110
chirurgii urazowej i ortopedii	10923	6278
otolaryngologiczna	4067	3234
dermatologiczna	7276	7761
kardiologiczna	1329	1398
diabetologiczna	299	354
reumatologiczna	1822	1738
endokrynologiczna	1514	1370
gastroenterologiczna	504	611
ginekologiczna	8483	6525
chirurgii ogólnej	3762	2868
urologiczna	1429	1581
okulistyczna	4131	3934
poradnia zdrowia psychicznego	1896	1931
rehabilitacyjna	1872	2518
Ratownictwo medyczne		
Liczba jednostek ratownictwa medycznego	11	11
w tym		
Szpitalne oddziały ratunkowe (SOR)	3	3
Zespół lotnictwa sanitarnego	1	1
Zespoły ratownictwa medycznego	7	8
podstawowe	4	5
specjalistyczne	3	3
Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień		
Liczba Wytrzeźwień		
liczba dowiezionych osób	3969	3680
niepracujących	2599	2937
osoby bezdomne dowiezione do IW	bd.	1395
Apteki	66	68
ludność na 1 aptekę	2674	2579
Żłobki		
liczba żłobków	4	4
liczba miejsc w żłobkach	291	280
liczba dzieci w żłobkach (w ciągu roku)	466	570
dzieci przebywające w żłobkach na 1000 dzieci w wieku do 3 lat	85	102
Sytuacja zdrowotna mieszkańców Olsztyna		
liczba zachorowań na wybrane schorzenia zakaźne		
salmonellozy	139	148
biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe	229	267
borelioza	170	186
tasiemczyce	-	-
WZW typu A	-	-
WZW typu B	-	2

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
WZW typu C	3	11
świerzb	bd.	bd.
szkarlatyna (płonica)	100	68
rózyczka-ogółem	53	9
ospa wietrzna	1259	1257
świnka	27	7
zapalenie opon mózgowych	22	13
zapalenie mózgu - ogółem	10	9
w tym: wirusowe przenoszone przez kleszcze	8	8
choroba z Lyme (krętkowica kleszczowa)	170	bd.
pokąsanie osób przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę	192	205
wskaźnik zachorowalności na w/w choroby		
salmonellozy	47,30	50,25
biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe	3565,87	413,63
borelioza	57,85	63,15
tasiemczyce	-	-
WZW typu A	-	-
WZW typu B	-	0,68
WZW typu C	1,02	3,73
świerzb	bd.	bd.
szkarlatyna (płonica)	34,03	23,09
rózyczka-ogółem	18,04	3,06
ospa wietrzna	428,45	426,79
świnka	9,19	2,38
zapalenie opon mózgowych	7,49	4,41
zapalenie mózgu - ogółem	3,40	3,06
w tym: wirusowe przenoszone przez kleszcze	2,72	2,72
choroba z Lyme (krętkowica kleszczowa)	57,85	bd.
Pomoc społeczna		
Liczba rodzin objętych pomocą MOPS	9028	8701
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą	15356	15871
Liczba rodzin korzystających z różnych form pomocy według powodów trudnej sytuacji społecznej		
ubóstwo	2355	2388
sieroctwo	19	18
bezdomność	181	165
potrzeba ochrony macierzyństwa	422	505
bezrobocie	3042	2911
niepełnosprawność	2502	2502
długotrwała lub ciężka choroba	3104	3168
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	1091	1041
przemoc w rodzinie	64	57
alkoholizm	1165	1162
narkomania	65	50
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	236	216
brak umiejętności przystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	77	101
zdarzenia losowe	12	13

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
sytuacja kryzysowa	15	9
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie w formie		
schronienie	-	-
posilek	1529	1427
ubranie	-	-
usługi opiekuńcze ogółem	644	645
zasilek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym		
dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym		
ubezpieczeniu z NFZ	-	-
zasilek celowy w formie biletu kredytowanego	44	51
zasilek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	12	13
sprawienie pogrzebu	25	20
inne zasiłki celowe i w naturze	4846	4787
zasiłki okresowe	2743	2714
zasiłki stałe	1137	1180
Program Rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	6938	8573
zasiłki okresowe, celowe na żywność, odzież, schronienie, potrzeby bieżące wkład		
własny w ramach PO KL Projekt systemowy „Nowy Horyzont”	568	397
Liczba osób skierowanych do placówek podległych MOPS	1043	1014
dziennych domów pomocy społecznej	530	521
środowiskowych domów samopomocy	122	110
Schroniska dla Bezdomnych	47	47
Ośrodka Wsparcia i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną	37	34
Ośrodka Wsparcia dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży	55	53
Ośrodka Wsparcia dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej	46	47
ośrodki wsparcia dla dzieci i młodzieży	128	119
Miejski Ośrodek Wsparcia dla Osób Nieślyszących "Gest"	34	39
Romska Świetlica Rodzinna	44	44
Placówki opiekuńczo wychowawcze ogółem, w tym dla	17	17
osób starszych, przewlekle chorych, niepełnosprawnych	8	8
dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ruchowo i intelektualnie	1	1
mniejszości romskiej	1	1
osób bezdomnych	1	1
dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat	2	2
dzieci do lat 7, w tym dzieci niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie w stopniu		
lekkim, pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, dla których nie		
znaleziono rodzinnej opieki zastępczej; dzieci w wieku 5 lat z dysfunkcjami		
rozwojowymi z rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo	1	1
osób z zaburzeniami psychicznymi, neurologicznymi oraz upośledzonych umysłowo	2	2
samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	1	1
Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	674	694
osób starszych, przewlekle chorych, niepełnosprawnych	335	335
dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ruchowo i intelektualnie	25	25
mniejszości romskiej	25	15
osób bezdomnych	106	106
dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat	70	70
dzieci do lat 7, w tym dzieci niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie w stopniu		
lekkim, pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, dla których nie		
znaleziono rodzinnej opieki zastępczej; dzieci w wieku 5 lat z dysfunkcjami		
rozwojowymi z rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo	40	40
osób z zaburzeniami psychicznymi, neurologicznymi oraz upośledzonych umysłowo	90	90

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	13	13
Roczna liczba uczestników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	1353	1264
osób starszych, przewlekle chorych, niepełnosprawnych	564	560
dzieci i młodzieży niepełnosprawnej ruchowo i intelektualnie	46	47
mniejszości romskiej	44	44
osób bezdomnych	351	291
dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat	128	119
dzieci do lat 7, w tym dzieci niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie w stopniu lekkim, pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej; dzieci w wieku 5 lat z dysfunkcjami rozwojowymi z rodzin niewydolnych opiekuńczo-wychowawczo	79	71
osób z zaburzeniami psychicznymi, neurologicznymi oraz upośledzonych umysłowo	122	110
samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	19	22
Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży	4	6
socjalizacyjne	1	3
rodzinne	1	1
interwencyjne	-	-
wielofunkcyjne	2	2
liczba wychowanków placówek	107	116
socjalizacyjnych	43	44
rodzinnych	6	6
interwencyjnych	-	-
wielofunkcyjnych	58	66
KULTURA		
Wydatki Urzędu Miasta na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (dział 921 budżetu miasta) w zł	16426471,00	19946531,00
Teatry (rozdział 92106)	2755040,00	2712185,00
Domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby (92109)	4292064,00	4113400,00
Galerie i biura wystaw artystycznych (92110)	803039,00	790000,00
Pozostałe instytucje kultury (92114)	1331680,00	3840870,00
Biblioteki (92116)	4379760,00	4753293,00
w tym „Antologia Warmińska” – kreacja i promocja nowej marki regionu (zadanie 917018W)	9760,00	323293,58
Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami (92120), w tym:	1486746,00	2621690,00
Pozostała działalność (rozdział 92195), w tym:	1378142,00	1115093,00
dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między JST na dofinansowanie własnych zadań bieżących (§ 2710)	340000,00	249867,29
dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinans. zadań zleconych do realizacji fundacjom (§ 2810)	-	80000,00
dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinans. zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom (§ 2820)	-	308418,20
dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowywanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych (§ 2830)	499725,19	7500,00
nagrody o charakterze szczególnym, nie zaliczanym do wynagrodzeń (§ 3040)	102000,00	80000,00
stypendia różne (§ 3250)	93507,00	94248,00
wynagrodzenia bezosobowe (§ 4170)	24750,00	24390,00
zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210)	49725,07	38442,04
zakup usług pozostałych (§ 4300)	139910,18	98745,65
Kina stałe	2	1
sale	9	8

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
miejsca na widowni	2104	1904
seanse ogółem	17515	17500
seanse filmy produkcji polskiej	2731	3639
widzowie ogółem	575565	636214
widzowie na filmach produkcji polskiej	90121	189361
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	1	1
liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	84	92
Muzea		
muzea łącznie z oddziałami	5	3
oddziały	2	2
zwiedzający muzea i oddziały	98206	86258
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	1	1
imprezy oświatowe w muzeach	1150	889
odczyty	166	55
seanse filmowe	8	1
koncerty	30	29
lekcje, zajęcia	813	681
konkursy	5	1
warsztaty	124	112
imprezy plenerowe	-	7
sesje i seminaria naukowe/sympozja	4	3
Obiekty działalności wystawienniczej		
galerie i salony sztuki ogółem	10	10
galerie i salony sztuki dostosowane do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	6	7
wystawy	100	94
ekspozycje	101	102
zwiedzający	216691	237390
wystawy		
polskie w kraju	92	87
zagraniczne w Polsce	5	3
międzynarodowe w Polsce	3	4
Placówki biblioteczne		
biblioteki i filie	18	18
pracownicy bibliotek	165	164
księgozbiór	629243	629736
czytelnicy w ciągu roku	52233	52727
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	780876	829855
punkty biblioteczne w mieście	19	17
obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	11	12
ludność na 1 placówkę biblioteczną	4769	5011
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	3566	3591
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	296	299
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15	16
Miejska Biblioteka Publiczna		
liczba filii	16	16
liczba czytelników, według wieku:	42251	43981
do 15 lat	14422	15215
16-19 lat	3735	3874

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
20-24	4726	4682
25-44	10985	11286
45-60	5144	5413
powyżej 60 lat	3239	3511
liczba wypożyczeń (do domu)	762127	790072
liczba woluminów	406404	409515
liczba książek i zbiorów, które wpłynęły do biblioteki	13532	12790
wartość wpływów (zakupu) w zł	157444,00	89444,17
liczba zbiorów specjalnych	32441	30929
liczba pracowników	99	102
średnia płaca miesięczna	2360,00	bd.
Przychody w zł	4767472,79	4860697,39
1. Dotacja z budżetu	4370000,00	4430000,00
2. Wpływy z usług	77190,88	66964,34
3. Pozostałe dochody	320260,27	363709,29
4. Odsetki bankowe (przychody finansowe)	21,64	23,76
Koszty w zł	5 140 276,36	5 165 219,44
Miejski Ośrodek Kultury		
Liczba zorganizowanych imprez w ciągu roku	486	499
Liczba uczestników imprez	154848	134526
Przychody w zł	4823423,37	4726130,15
I. Dotacja z budżetu	4292063,60	4113400,00
II. Dochody własne	531359,77	612730,15
Koszty w zł	4668544,62	4527765,70
Biuro Wystaw Artystycznych		
liczba wystaw	13	17
liczba odwiedzających	15598	12332
Przychody w zł	896691,39	914061,22
1. Dotacje na działalność statutową	789000,00	790000,00
2. Wpływy ze sprzedaży biletów wstępu	12543,20	9599,13
3. Wpływy ze sprzedaży wydawnictw	11643,93	9232,67
4. Wpływy z usług reklamowych	-	-
5. Odsetki bankowe	-	-
6. Pozostałe przychody	25465,26	40303,63
7. Sprzedaż działki	-	-
8. Zwrot podatku VAT	-	-
9. Dotacja celowa	14039,00	-
10. Pozostałe środki z poprzedniego roku na odprawę emerytalną	44000,00	36000,00
11. Program: spotkanie ze sztuką na ty	-	28925,79
Koszty w zł	888794,88	914061,22
Olsztyński Teatr Lalek		
liczba przedstawień	347	368
liczba widzów	37155	37000
liczba tytułów	26	27
liczba tytułów premierowych	5	5
liczba tytułów gościnnych	3	2
Przychody w zł	3246104,00	3261285,00
1. Dotacje na działalność bieżącą	2755040,00	2712185,00
2. Sponsoring	16393,00	15000,00

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
3. Wpływy ze sprzedaży usług własnych	461895,00	465423,00
4. Pozostałe przychody	12776,00	68677,00
Koszty w zł	3248568,00	3284761,00
Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne		
liczba seansów astronomicznych	1133	1054
liczba dydaktycznych programów astronomicznych	205	223
liczba wykładów, warsztatów i pokazów	26	29
liczba pokazów plam słonecznych	570	458
liczba wieczornych pokazów nieba	77	83
liczba pokazów astronomiczno-fizycznych	14	33
liczba sprzedanych biletów	64523	55255
liczba kół zainteresowań	6	6
Przychody w zł	1836701,35	1760508,19
1. Wpływy ze sprzedaży usług działalności własnej	473288,14	409106,97
2. Przychody finansowe	2341,54	4158,98
3. Dotacje na zadania statutowe	1258000,00	1258000,00
4. Dotacje na wydatki inwestycyjne	-	68000,00
5. Pozostałe dotacje i dofinansowania	103071,67	21242,24
Koszty w zł	1945652,16	1992139,48
TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA		
Obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania	18	23
w tym całoroczne	16	20
liczba miejsc noclegowych	5844	6187
w tym całorocznych	1597	2418
liczba korzystających z noclegów	121041	171397
w tym turystów zagranicznych	19515	23122
liczba udzielonych noclegów	234733	319044
w tym turystom zagranicznym	40843	50351
stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %	23,8	27,2
liczba hoteli	11	12
liczba miejsc noclegowych w hotelach	1382	1441
liczba turystów korzystających z noclegów w hotelach	95731	103520
liczba udzielonych noclegów w hotelach	150759	168546
Kultura fizyczna, sport i rekreacja		
Kluby sportowe łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS	51	-
członkowie	4850	-
ćwiczący	4172	-
mężczyźni	3088	-
kobiety	1084	-
ćwiczący do lat 18 ogółem	2611	-
chłopcy	1806	-
dziewczęta	805	-
sekcje sportowe	82	-
trenerzy	86	-
instruktorzy sportowi	96	-
inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	38	-
Działalność Ośrodka Sportu i Rekreacji		
Liczba imprez rekreacyjno-sportowych	132	146
Liczba uczestników imprez	28795	25550

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Sport szkolny		
liczba szkół	54	59
liczba uczestników imprez	5521	5984
liczba dyscyplin	13	12
Liczba uczestników szkólek pływackich	bd.	bd.
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE		
Policja		
Przestępstwa stwierdzone ogółem na terenie Olsztyna	5647	6236
w tym		
o charakterze gospodarczym	603	1015
o charakterze kryminalnym	4577	4516
w tym		
rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	204	229
bójka i pobicie	103	108
kradzież cudzej rzeczy	1473	1356
kradzież z włamaniem	704	768
uszkodzenie rzeczy	559	529
przestępstwa narkotykowe	308	375
Wykrywalność przestępstw o charakterze kryminalnym w %	48,0	51,5
w tym		
rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	68,1	69,0
bójka i pobicie	69,9	79,8
kradzież cudzej rzeczy	28,8	33,0
kradzież z włamaniem	29,9	34,2
uszkodzenie rzeczy	22,3	22,2
przestępstwa narkotykowe	87,3	93,1
Liczba nieletnich przestępców ogółem	232	258
Czyny karalne popełnione przez nieletnich ogółem	474	667
w tym		
rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze	91	97
bójka i pobicie	23	48
kradzież cudzej rzeczy	69	39
kradzież z włamaniem	18	43
Liczba zdarzeń drogowych ogółem	3604	3343
kolizji drogowych	3441	3165
wypadków drogowych	163	178
Liczba ofiar śmiertelnych	6	7
Liczba poszkodowanych w wypadkach	189	190
Straż Miejska		
Liczba wykroczeń	20727	21624
przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	6194	6335
przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia, instytucjom państwowym, samorządowym	548	1634
przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	7319	7521
przeciwko zdrowiu, osób, mienia	16	2
przeciwko obyczajności	863	392
przeciwko urządzeniom użytku publicznego	2667	2684
szkodnictwo leśne, polne i ogrodowe	643	500
inne interwencje	2477	2556
Liczba pouczeń	8120	8575

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Liczba wniosków do Sądu Grodzkiego	302	253
Liczba nałożonych mandatów karnych	9828	10240
Kwota nałożonych mandatów karnych w zł	784270	749326
Liczba zgłoszeń telefonicznych od mieszkańców miasta	23709	24922
przyjęte przez Dyżurnego Straży Miejskiej	14999	15996
przyjęte przez Dyżurnego Miasta	8710	8926
Liczba osób nietrzeźwych doprowadzonych do izby wytrzeźwień, miejsca zamieszkania, ośrodków zdrowia	1479	1336
Straż Pożarna		
Liczba zdarzeń objętych działaniem KM PSP na terenie Olsztyna	1485	1369
liczba pożarów	574	518
liczba miejscowych zagrożeń	810	788
liczba fałszywych alarmów	101	63
Liczba przeprowadzonych kontroli	299	195
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	120	75
Liczba wszczętych postępowań administracyjnych w wyniku ujawnionych nieprawidłowości	120	75
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ		
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON	21985	21718
na 1000 ludności	125	124
według form własności		
sektor publiczny	568	572
sektor prywatny	21417	21146
według wybranych form prawnych		
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	15474	15051
spółki handlowe	1941	2037
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	243	248
spółdzielnie	87	89
fundacje	93	104
stowarzyszenia i organizacje społeczne	680	701
według rodzajów działalności		
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	180	189
przemysł i budownictwo	3620	3518
usługi	18185	18011
według wybranych sekcji PKD 2007		
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	180	189
przemysł	1490	1454
budownictwo	2130	2064
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5286	5070
transport i gospodarka magazynowa	1556	1504
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	444	434
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	885	868
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1737	1759
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2521	2578
edukacja	733	737
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1708	1761
według liczby pracujących		
0-9	20818	20582
10-49	901	877
50-249	228	219

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
250 i więcej	38	40
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w rejestrze REGON	2214	1887
na 1000 ludności	13	11
według wybranych form prawnych		
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1905	1597
spółki handlowe	134	135
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	6	4
spółdzielnie	1	3
fundacje	12	14
stowarzyszenia i organizacje społeczne	38	26
według wybranych sekcji PKD 2007		
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	15	17
przemysł	149	108
budownictwo	212	206
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	551	438
transport i gospodarka magazynowa	110	126
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	83	56
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	110	123
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	73	61
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	287	242
edukacja	75	70
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	127	133
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON	1349	2028
na 1000 ludności	8	12
według wybranych form prawnych		
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1227	1908
spółki handlowe	19	39
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0	5
spółdzielnie	1	2
fundacje	2	3
stowarzyszenia i organizacje społeczne	5	4
według wybranych sekcji PKD		
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	8
przemysł	76	125
budownictwo	148	252
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	376	600
transport i gospodarka magazynowa	112	171
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	44	58
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	127	138
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	17	40
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	139	186
edukacja	54	61
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	48	87
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach		
ogółem w mln zł	656,0	x
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1,2	x
przemysł i budownictwo	340,0	x
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	167,3	x

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	24,9	x
pozostałe usługi	122,6	x
w %		
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,2	x
przemysł i budownictwo	51,8	x
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	25,5	x
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	3,8	x
pozostałe usługi	18,7	x
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w zł	3717,0	x
HANDEL		
Sklepy według form organizacyjnych		
hipermarkety	8	8
supermarkety	31	38
domy towarowe	0	0
domy handlowe	2	2
Targowiska		
Targowiska stałe		
obiekty ogółem	3	3
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	3	3
powierzchnia targowisk stałych w m ²	40146	40146
w tym sprzedażowa	5860	5860
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	560	560
Targowiska sezonowe		
obiekty ogółem	1	1
roczne wpłaty z opłaty targowiskowej w tys. zł	1937,8	2011,6
GOSPODARKA MIESZKANIOWA		
Zasoby mieszkaniowe		
liczba mieszkań	71361	-
liczba izb w mieszkaniu	248821	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	4169550	-
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	58,4	-
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	23,6	-
liczba osób przypadających na 1 mieszkanie	2,47	-
liczba osób przypadających na 1 izbę	0,71	-
Mieszkania wyposażone w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne		
wodociąg	71361	-
ustęp splukiwany	70483	-
łazienkę	69847	-
c.o.	68225	-
gaz sieciowy	61370	-
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań		
wodociąg	100,0	-
łazienkę	97,9	-
c.o.	95,6	-
Dodatki mieszkaniowe		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	34326	31644
łączna kwota wypłaconych dodatków	6750829	6203176
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,7	196,0

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Dodatki mieszkaniowe według formy własności mieszkania		
w zasobie gminnym		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	15258	14066
łączna kwota wypłaconych dodatków	3000743	2757312
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,67	196,03
w zasobie spółdzielczym		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	13487	12433
łączna kwota wypłaconych dodatków	2652401	2437228
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,66	196,03
w zasobie wspólnot mieszkaniowych		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	2050	1889
łączna kwota wypłaconych dodatków	403024	370329
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,60	196,04
w zasobie prywatnym		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	78	73
łączna kwota wypłaconych dodatków	15527	14267
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	199,06	195,44
w zasobie towarzystwa budownictwa społecznego		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	816	753
łączna kwota wypłaconych dodatków	160670	147636
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,90	196,06
w zasobie innym		
liczba dodatków fizycznie wypłaconych	2637	2430
łączna kwota wypłaconych dodatków	518464	476404
przeciętna wysokość 1 dodatku mieszkaniowego	196,61	196,05
Mieszkania oddane do użytkowania		
liczba mieszkań oddanych do użytkowania	994	957
w tym budownictwo indywidualne	141	96
powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania m ²	65553	63215
przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	65,9	66,1
udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania		
indywidualne	14,2	10,0
spółdzielcze	3,0	8,2
na sprzedaż lub wynajem	82,8	81,8
komunalne	-	-
społeczne czynszowe	-	-
zakładowe	-	-
liczba wydanych pozwoleń na budowę	1420	911
w tym budownictwo indywidualne	66	72
MAJĄTEK GMINY		
Mienie komunalne		
Aktywa trwałe	3123637378,88	3292720734,16
I. Wartości niematerialne i prawne	2682581,89	2144423,28
II. Wartość firmy jednostek podporządkowanych	-	-
III. Rzeczowe aktywa trwałe	3114317713,20	3284239971,58
1.1. Grunty	1726075564,27	1725236064,34
1.2. Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	769734333,67	1153818006,62
1.3. Pozostałe środki trwałe	102728301,02	107647857,15
1.3.1. Urządzenia techniczne i maszyny	50643280,74	61780023,79

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
1.3.2. Środki transportu	37381916,03	32591011,58
1.3.3. Inne środki trwałe	14703104,25	13276821,78
1.4. Inwestycje (środki trwałe w budowie)	515779514,24	297530977,94
1.5. Środki przekazane na poczet inwestycji (środków trwałych w budowie)	-	7065,53
IV. Długoterminowe aktywa finansowe	488148,60	509151,51
1.1. Akcje i udziały	314127,58	259127,58
1.2. Papiery wartościowe długoterminowe	-	250023,93
1.3. Inne	174021,02	-
V. Należności finansowe długoterminowe	281267,46	227097,79
VI. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	5867667,73	5600090,00
Powierzchnia miasta w ha	8833	8833
Struktura gruntów własności gminy Olsztyn w ha (stan na 30.09)	4138	4134
drogi	782	796
tereny rekreacji i wypoczynku	189	175
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	1403	1411
użytki rolne	738	728
grunty pod wodami	50	52
nieużytki	108	106
tereny budowlane	656	660
zurbanizowane tereny niezabudowane	180	173
tereny pozostałe, w tym tereny kolejowe, inne tereny komunikacyjne	32	33
Własność gruntów w pozostałych gminach w ha		
Dywity (Kieźliny) - grunty przeznaczone pod rozbudowę cmentarza komunalnego	38,20	38,20
Dywity (Redykajny)	0,20	0,20
Stawiguda (Zielonowo)	1,23	1,23
Dzierżawione grunty gminy Olsztyn w m ²	2397901	2396079
uprawy rolne	894891	895091
tereny zielone	93854	100272
drobne uprawy warzyw	175609	174483
stawy i jeziora	275772	275772
tereny handlowo-usługowe	10626	10097
tereny rekreacyjne i sportowe	24916	21066
tereny składowe	870652	873467
parkingi i drogi	13439	13089
garaże	3160	3129
oświata	34982	29613
Gospodarowanie mieniem komunalnym		
Rozdysponowanie trwale nieruchomości (za wyjątkiem lokali mieszkalnych i użytkowych)		
liczba aktów notarialnych zawartych z tytułu sprzedaży	36	26
wartość sprzedaży w zł	6224906,00	2955994,00
Sprzedaż lokali mieszkalnych		
liczba mieszkań	176	165
powierzchnia użytkowa w m ²	8521,57	8469,54
średnia powierzchnia sprzedanych mieszkań	48,42	51,33
łącznie wartość sprzedaży	4984746	4934288
przeciętna cena 1 mieszkania w tys. zł	28,3	29,9
wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu, na którym znajduje się budynek mieszkalny w tys. zł	67,4	125,2
wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu niezbędnego do obsługi budynku w tys. zł	121,3	94,0
Sprzedaż lokali użytkowych		

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
liczba lokali	7	19
powierzchnia użytkowa	357,2	946,6
średnia powierzchnia sprzedanych lokali	51,03	49,82
łączna wartość sprzedaży	1247867	810349
przeciętna cena 1 lokalu w tys. zł	178,3	42,6
wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu, na którym znajduje się budynek, w którym jest lokal w tys. zł	4,5	13,8
wartość wpłat z tytułu pierwszej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntu niezbędnego do obsługi budynku w tys. zł	120,5	228,7
Liczba wydanych decyzji przekształcających prawo wieczystego użytkowania nieruchomości w prawo własności	102	84
wartość wpływów z tego tytułu	666705,00	718819,00
Podział nieruchomości według jednostek komunalnych - powierzchnia nieruchomości w ha	568,54	755,74
upowszechnianie kultury	9,41	30,14
przedszkola	8,03	8,53
szkoły podstawowe i gimnazja	31,15	31,13
szkoły ponadgimnazjalne	36,33	36,33
placówki opiekuńczo-wychowawcze i oświatowo-wychowawcze	10,22	13,49
Miejski Szpital Zespolony	6,53	6,53
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Specjalistyczna w Olsztynie	1,32	1,32
Zakład Cmentarzy Komunalnych	33,72	33,72
Zakład Targowisk Miejskich	3,69	3,69
Zakład Lokali i Budynków Komunalnych	-	-
Miejski Zarząd Dróg, Mostów i Zieleni	417,51	579,28
pozostałe	10,63	11,58
FINANSE MIASTA		
Plan i wykonanie budżetu Miasta		
Plan na 31.12.		
dochody	678 560 138,00	794 216 628,00
wydatki	823 161 616,00	866 731 755,00
wynik budżetu	-144 601 478,00	-72 515 127,00
źródła pokrycia deficytu		
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	125 917 860,00	72 515 127,00
pożyczki	5 265 045,00	-
wolne środki	13 879 000,00	-
przychody	156 693 179,00	114 568 990,00
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	125 917 860,00	101 480 000,00
pożyczki	5 265 045,00	-
splaty pożyczek udzielonych	70 000,00	80 000,00
wolne środki	25 440 274,00	13 008 990,00
rozchody	11 631 274,00	42 053 863,00
splaty rat pożyczek i kredytów	8 516 691,00	40 567 580,00
splaty pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej	3 069 683,00	1 455 400,00
udzielone pożyczki na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych	44 900,00	30 883,00
łączna prognozowana kwota długu na koniec roku	286 402 745,00	315 141 384,00

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
Wykonanie na 31.12.		
dochody	670 773 420,00	787 731 425,00
wydatki	781 889 834,00	825 079 757,00
wynik budżetu	-111 116 414,00	-37 348 332,00
źródła pokrycia deficytu		
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	95 199 480,00	37 348 331,00
pożyczki	5 265 045,00	-
wolne środki	10 651 889,00	-
przychody	135 998 028,00	87 817 832,00
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	95 199 480,00	74 726 002,00
pożyczki	5 264 044,00	-
spląty pożyczek udzielonych	85 166,00	82 841,00
wolne środki	35 449 338,00	13 008 989,00
rozchody	11 622 114,00	42 052 171,00
spląty rat pożyczek i kredytów	8 516 691,00	40 567 581,00
spląty pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej	3 069 683,00	1 455 400,00
udzielone pożyczki na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych	35 740,00	29 190,00
łączna prognozowana kwota długu na koniec roku	255 684 365,00	288 387 385,00
Wykonanie w %		
dochody	98,9	99,2
wydatki	95,0	95,2
wynik budżetu	76,8	51,5
źródła pokrycia deficytu		
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	75,6	51,5
pożyczki	100,0	-
wolne środki	76,7	-
przychody	86,8	76,7
sprzedaż papierów wartościowych wyemitowanych przez miasto	-	-
kredyty	75,6	73,6
pożyczki	100,0	-
spląty pożyczek udzielonych	121,7	103,6
wolne środki	139,3	100,0
rozchody	99,9	100,0
spląty rat pożyczek i kredytów	100,0	100,0
spląty pożyczek otrzymanych na finansowanie zadań realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej	100,0	100,0
udzielone pożyczki na remonty budynków wspólnot mieszkaniowych	79,6	94,5
łączna prognozowana kwota długu na koniec roku	89,3	91,5
Wykonanie budżetu Miasta		
Dochody ogółem	670 773 420,00	787 731 425,00
dochody własne	178 505 371,00	196 237 196,00
podatki i opłaty	98 452 729,00	100 764 223,00
podatek od nieruchomości	71 866 469,00	73 977 757,00
podatek rolny	50 083,00	53 685,00
podatek leśny	26 489,00	31 953,00

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
podatek od środków transportowych	7 729 580,00	7 715 255,00
podatek od spadków i darowizn	1 342 535,00	1 250 024,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	10 937 774,00	11 673 446,00
opłaty: adiacenckie, planistyczna	708 138,00	645 356,00
opłata targowa	433 522,00	487 414,00
opłata miejscowa	46 286,00	42 314,00
opłata administracyjna	-	-
opłata skarbowa	3 981 581,00	3 945 861,00
karta podatkowa	428 926,00	367 833,00
podatek od posiadania psów	-	-
rekompensaty utraconych dochodów w podatkach i opłatach lokalnych	901 346,00	573 325,00
zaległości z podatków zniesionych	-	-
dochody z majątku	41 103 609,00	45 458 923,00
użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	15 612 261,00	14 131 758,00
przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności	978 614,00	1 346 296,00
sprzedaż majątku	18 394 647,00	15 837 211,00
odpłatne nabycie prawa własności (mieszkania, lokale użytkowe, grunty i inne)	-	-
dochody z najmu i dzierżawy składników majątku	3 712 842,00	4 754 712,00
dywidendy	-	6 500 000,00
odsetki	2 311 404,00	2 735 750,00
sprzedaż wyrobów i składników majątku, użytkowanych przez jednostki realizujące zadania powiatowe	-	153 196,00
dochody z najmu i dzierżawy składników majątku, użytkowanych przez jednostki realizujące zadania powiatowe	93 841,00	-
pozostałe dochody	38 949 033,00	50 014 050,00
transfery z budżetu państwa	443 263 830,00	470 005 970,00
udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	178 295 114,00	188 180 614,00
podatek dochodowy od osób fizycznych	166 655 462,00	175 504 670,00
podatek dochodowy od osób prawnych	11 639 652,00	12 675 944,00
subwencje ogólne z budżetu państwa	188 117 311,00	204 952 136,00
dotacje celowe z budżetu państwa	76 851 405,00	76 873 220,00
środki z funduszy celowych na dofinansowanie zadań gminnych i powiatowych	7 455 715,00	17 143 899,00
środki i dotacje z innych źródeł na dofinansowanie zadań gminnych i powiatowych	41 548 504,00	104 344 360,00
Wydatki ogółem	781 889 834,00	825 079 757,00
wydatki bieżące	579 245 774,00	607 846 637,00
wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń	262 256 814,00	278 801 416,00
dotacje	89 303 297,00	109 403 800,00
świadczenia na rzecz osób fizycznych	61 372 500,00	60 336 236,00
wydatki na obsługę długu miasta (JST)	7 594 814,00	11 448 079,00
wydatki z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez miasto	-	-
pozostałe wydatki bieżące	158 718 349,00	147 857 106,00
wydatki majątkowe	202 644 060,00	217 233 120,00
Wydatki budżetu miasta według działów klasyfikacji budżetowej	781 889 834,00	825 079 757,00
rolnictwo i łowiectwo	24 741,00	28 688,00
przetwórstwo przemysłowe	2 346 796,00	14 668 427,00
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	-	184 500,00
transport i łączność	108 875 672,00	137 817 819,00
turystyka	97 485,00	99 296,00
gospodarka mieszkaniowa	6 711 261,00	5 868 350,00

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata	
	2010	2011
działalność usługowa	2 931 139,00	1 725 365,00
administracja publiczna	57 885 557,00	60 745 168,00
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli ochrony prawa oraz sądownictwa	793 406,00	264 450,00
obrona narodowa	-	-
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	20 163 979,00	18 700 018,00
dochody od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	437 516,00	482 050,00
obsługa długu publicznego	7 594 814,00	11 448 079,00
różne rozliczenia	9 363 077,00	8 905 432,00
oświata i wychowanie	262 021 783,00	275 375 628,00
ochrona zdrowia	10 184 843,00	12 025 613,00
pomoc społeczna	109 940 541,00	111 728 962,00
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	12 584 386,00	12 057 163,00
edukacyjna opieka wychowawcza	23 500 487,00	26 612 701,00
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	95 484 688,00	49 874 562,00
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	16 426 471,00	19 946 531,00
kultura fizyczna	34 521 192,00	56 520 955,00

* Dane dotyczące:

- **ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, sieci gazowej oraz infrastruktury ciepłowniczej** za 2011 r. opublikowane zostaną w grudniu 2012 r.;
- **zgonów według przyczyn** za 2011 r. opublikowane zostaną w maju 2013 r.;
- **PKB oraz wartości dodanej brutto** za 2011 r. opublikowane zostaną w październiku 2013 r.;
- **nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach** za 2011 r. opublikowane zostaną w grudniu 2012 r.;
- **pracujących, zatrudnienia**. Brak danych za 2008 r. według sekcji PKD wynika z faktu, iż od 2009 r. informacje podawane są według nowej klasyfikacji – PKD 2007, natomiast w latach poprzednich – według PKD 2004. Dane za 2008 r. i 2009 są nieporównywalne;
- **gospodarki mieszkaniowej** – część danych za 2011 r. dostępnych będzie na przełomie grudnia 2012/stycznia 2013, część dopiero pod koniec I kw. 2013 r.;
- **kultury fizycznej i sportu** dostępne są co dwa lata.

IV. ANALIZA SHIFT-SHARE

Analiza ta jest jedną z najtrafniejszych i najczęściej stosowanych technik do badania poziomu rozwoju danego regionu (np. województwa, powiatu) na tle poziomu rozwoju obszaru referencyjnego (np. kraju, województwa). Wyniki analizy dostarczają informacji niezbędnych do zrozumienia i selekcji kluczowych obszarów dla rozwoju badanego regionu.

W klasycznej postaci wzór analizy *shift-share* można zapisać w następującej postaci:

$$PC = PO + SP + KO$$

gdzie:

$$PC = \sum E_{ib}^t g_r + \sum E_{ib}^t (g_{ir} - g_r) + \sum E_{ib}^t (g_{ib} - g_{ir})$$

PC - przesunięcie całkowite,

E_{ib} - zmienna w sektorze i, w badanym obszarze b, w danym okresie t,

g_r - wskaźnik zmiennej w konkretnym obszarze badanym w obszarze referencyjnym,

g_{ir} - wskaźnik zmiennej w przedziale czasowym w sekcji i w obszarze referencyjnym r,

g_{ib} - wskaźnik zmiennej w przedziale czasowym w sekcji i w badanym obszarze b.

$$g_r = \left(E_r^{t+1} - E_r^t \right) \div E_r^t; \quad g_{ir} = \left(E_{ir}^{t+1} - E_{ir}^t \right) \div E_{ir}^t; \quad g_{ib} = \left(E_{ib}^{t+1} - E_{ib}^t \right) \div E_{ib}^t$$

gdzie:

E_r - zmienna w obszarze referencyjnym r, w danym okresie t,

E_{ir} - zmienna w sektorze i, w obszarze referencyjnym r, w danym okresie t,

r - obszar referencyjny,

ir - sekcja i, w obszarze referencyjnym,

ib - sekcja i, w obszarze badanym,

t - pierwszy rok w analizowanym okresie, t+1 - ostatni rok w analizowanym okresie.

Komponent pierwszy (PO), potencjał badanego obszaru, mierzy oczekiwany wzrost zmiennej analizowanej przy założeniu, że obszar rozwija się na tym samym lub podobnym poziomie względem obszaru referencyjnego. Komponent drugi (SP) przedstawia wielkość zmian w obszarze badanym (w każdym sektorze) w odniesieniu do ogólnej tendencji rozwojowej tego sektora w obszarze referencyjnym. Dodatnia wartość wskaźnika oznacza, że obszar rozwija się szybciej niż obszar referencyjny i analogicznie ujemna wartość wskaźnika świadczy o słabszym poziomie rozwoju obszaru badanego w odniesieniu do obszaru referencyjnego. Komponent trzeci (KO), konkurencyjność obszaru, odzwierciedla różnice pomiędzy wskaźnikiem wzrostu na obszarze badanego obszaru w stosunku do obszaru referencyjnego. Wskazuje on na wzrost lub spadek zmiennej analizowanej, spowodowany pozycją konkurencyjną każdej działalności w obszarze badanym.